ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

جاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرد بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 261 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1969 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ٢٦١ — الخميس ٢ يناير ١٩٦٩

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ ՅՈՅՍԵՐՈՎ ԼԻ

Տարի մը եւս բոլորեցին համայն աշխարհի ժողովուրդները:

Տարի մը եւս անոնք ապրեցան խռովայոյզ եւ դժուարութիւններով լի կեանք մը, տարի մը եւս անոնք սպասեցին աւելի լաւ օրերու և այսօր նոր տարուան սեմին, ամէնքը նոր յոյսերով և ցանկութիւններով կ'ուզեն դիմաւորել կեանքի նոր շրջան մը, խաղաղութեամբ, սիրով և եղբայրութեամբ լի կեանքի նոր անկիւնադարձ մը։

Գիտութեան յառաջխաղացքը իր իսկական արժէքին ու բարձրութեանը պիտի չհասնի, եթէ երկրագունդիս վրայ ապրող մարդ էակը շարունակէ միայն սարսափի և գերութեան մէջ։ Ինչ փոյթ եթէ մարդիկ կ'ուզեն և կրնան նուաճել նոյնիսկ մոլորակները, երբ իրենց կողքին, իրենց շուրջը տակաւին կը տիրէ տառապանք, երբ ռումբեր կը տեղան խաղաղ մարդկանց գլխին, երբ մարդիկ կ'ուզեն շահագործել իրենց նմանները և երբ եսամոլութիւնը հասած իր գագաթնակէտին՝ ամէն վայրկեան կը մղէ մարդերը պայքարելու իրենց նմաններուն դէմ, ոչնչացնելու իրենց նմանները։

Անարդարութիւն, անվստահութիւն, անապահովութիւն, վախ, ատելութիւն և թշնամանք ապականած են մթնոլորտը և վայրի անտառներու վերածած նոյնիսկ ամենաքաղաքակիրթ և ամենազարգացած կարծուած երկրամասերը։

Նոր տարին թող սիրոյ և համերաշխութեան յոյս ներշնչէ բոլորին, զգաստութեան և իրարահասկացողութեան բերէ աշխարհիս բոլոր ժողովուրդները, եղբայրութիւն և խաղաղութիւն հաստատէ մարդոց հոգիներէն ներս, որպէս զի մարդը ապրի իբրև մարդ, ապրի խաղաղ մտքով, խաղաղ հոգիով և խաղաղ սրտով։

Թող Նոր տարին ուժն ու կարողութիւնը աւելցնէ ԱՄՆի ղեկավարներուն և ի մասնաւորի անոր առաջնորդին՝ Նախագահ Համալ Ապտէլ Նասէրին, որպէս զի իրագործէ արաբ ժողովուրդին վսեմ առաջադրանքները։

Նոր տարին արաբ ժողովուրդին թող վերադարձնէ իրմէ բռնագրաւուած հողերը։ Թող տուն ղրկէ ամերիկացի զինուորը՝ որ յում պէտս իր կեանքը վրայ կուտայ Վիեթնամի մէջ, միաժամանակ գործելով ոճիրներուն ոճիրը, այրիացնելով, որբացնելով խաղաղասէր ժողովուրդի մը զաւակները, քար ու քանդ ընելով ուրիշին հայրենիքը։

Թող Նոր տարին արդարութիւն բերէ ազատատենչ ժողովուրդներուն, արդարութիւն՝ անիրաւուած ազգերուն։

Թող Նոր տարին ուժ և կարողութիւն տայ սփիւռքահայութեան, զօրաւոր կերպով կարենալ դիմագրաւելու ձուլման եւ օտարացման վտանգին։ Նոր տարուան առթիւ հայրենասիրական ջերմ զգացումներով լի սփիւռքահայը կ'ողջունէ իր մայր հայրենիքը և կը մաղթէ լաւագոյն յաջողութիւններ իր հարազատներուն։

Վերջապէս Նոր տարին թող վանէ մարդկանց հոգիներէն չարիքն ու թշնամութիւնը։ Այս ատեն է միայն, որ Նոր տարիները բոլորին համար կ'ըլլան ցանկալի, երջանկաբեր եւ այն ատեն միայն տարին կը դառնայ ՆՈՐ։

Այս բարի բաղձանքներով է որ կ'ուզենք դիմաւորել Նոր տարին, երկրագունդիս բոլոր ժողովուրդներուն եւ համայն մարդկութեան համար։

> Շնորհաւոր Ամանոր՝ բոլոր հեռաւոր հայերին, հայութեանը, ողջ սփիւռքին, անխտիր համբոյրներս եւ յոյսերս ի կատար...
>
> Յովհ. Շիրազ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ

Արժանապատիւ
Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանին
Առաջնորդական Փոխանորդ Հայոց
Գահիրէ, Եգիպտոս

Աստուծոյ ողորմութեամբ, վերստին կանգնած Նոր Տարւոյ սեմին, կ'ողջունենք լուսափայլ յիշատակը Փրկչին մեր Քրիստոսի, և Անոր Իջման Տեղէն ի Հայաստան աշխարհ, Ամենայն Հայոց Սուրբ Էջմիածնէն կը բերենք հայրական օրհնութիւն և բիւր բարի մաղթանքներ Ձերդ Արժանապատուութեան, Տիրախնամ Թեմիդ հոգևոր դասուն, Թեմական եկեղեցական վարչութեանց պատուական անդամներուն և համայն հաւատացեալ մեր զաւակներուն։

Սուրբ Ծննդեան երկնառաք շնորհները՝ սիրոյ և խաղաղութեան, թող իջնեն ու բաշխուին մեր օրերու խռովայոյզ աշխարհին և բոլոր մարդոց ու ժողովուրդներուն, ու նաև մեր փոքր ածուին, մեր Սուրբ Եկեղեցւոյն և ժողովուրդին, ի կատարումն մեր բոլորի ազնիւ ու արդար իղձերուն։

Խոնարհ և յուսացեալ սրտերով, դէպի երկինք սեւեռենք մեր հայեացքը և քաղցրութեամբ ընդունինք պատգամը Բեթղեհէմի հրեշտակներուն՝ «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»։

Խաղաղութիւն ընդ Ձեզ ամենեքին որ էք ի Քրիստոս Յիսուս, Ամէն։

ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐՇ. Տ. ՍԻՈՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Գահիրէ ժամանեց

Երեքշաբթի, 31 Դեկտեմբեր, կ.ե. ժամը 7.15ին Նիւ Եորքէն գալով Գահիրէի Միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց ԱՄՀի, Սուտանի և Եթովպիոյ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տ. Սիոն Արք. Մանուկեան։

Օդանաւակայան դիմաւորելու եկած էին Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան (Առաջնորդ. Փոխանորդ Աղեքսանդրիոյ), Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան (Առաջնորդական Փոխանորդ Գահիրէի), Տ. Ներսէս Վրդ. Բաղունճեան, Տ. Ցուսիկ Քհնյ. Նշանեան, Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեանց անդամներ, Մշակութային և Մարզական Միութեանց ներկայացուցիչներ և անդամներ, ազգային վարժարաններու Տնօրէնութիւնն ու աշակերտութիւն, մամուլի ներկայացուցիչներ և հոծ թիւով բազմութիւն մը։

Բարի գալուստի պաշտօնական ընդունելութենէն ետք, Հայրապետական Պատուիրակը՝ ընկերակցութեամբ ազգային պաշտօնական անձնաւորութեանց, ինքնաշարժներու թափօրով մը առաջնորդուեցաւ Գահիրէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին, ուր՝ զգեստաւորուած մուտք գործեց «Հրաշափառով» և տուաւ իր հայրական օրհնութիւնները ներկաներուն։

Բարի գալուստ և յաջողութիւն կը մաղթենք պատուիրակ Գերաշնորհ Սրբազան Հօր։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ — ԻՐԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԻ ԿՆՔՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ, Հ.Հ.Գ.— Հանրապետութեան մայրաքաղաքին մէջ, մերձաւորմանային առևտուրի պայմանագրութիւն մը ստորագրուեցաւ Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութեան և Իրանի միջեւ։

Իրանական կողմը գնեց քիմիական նիւթեր, դաշնամուր, մանկական հեծանիւ, կիտրոնաթթու, գոնեագ, պանիր, ճարպ, հանքային հումք և ազգային գեղարուեստական արտադրանք։

Իր հերթին Հայկական Հանրապետութիւնը ձեռք բերաւ բուրդէ և սենթեթիկ գործուածքներ, պաստառցու, կազօճախ, Թրիքօթաժեղէն, կօշկեղէն և ուրիշ ապրանքներ։

Փոխադարձ առաքումներու ընդհանուր գումարը կը կազմէ մէկ միլիոն ռուբլի։

Հայաստանի վարչապետ Բադալ Մուրատեանը, հիւրերուն ի

(Շար. տես էջ 2)

> ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻՒ
>
> «ՉԱՀԱԿԻՐ»
>
> ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ, ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ, ՄԱՂԹԵԼՈՎ ԱՆՈՆՑ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

ԻՍՐԱՅԵԼԵԱՆ ԱՆԱՐԳ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՕԴԱՆԱՒԱԿԱՅԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Անցեալ Շաբաթ, 28 Դեկտ. 1968, կ.ե. ժամը 9.30ին Իսրայէլի կողմէ անարգ յարձակման ենթարկուեցաւ Պէյրութի Միջազգային օդանաւակայանը։ Մօտ 30 սպառազէններ երեք ուղղաթիռներէ վայրէջք կատարեցին և ահ ու սարսափի մատնելէ ետք ուղեւորներն ու պաշտօնէութիւնը, յարձակեցան Լիբանանեան երեք օդանաւային ընկերութեանց օդանաւներուն վրայ և կրակի տուին ու ամբողջութեամբ փճացուցին անոնցմէ թիւով 13 հատը, որոնց մեծամասնութիւնը մեծ և արդիական ինքնաթիռներ՝ շուրջ 200 միլիոն Լիբանանեան ոսկի արժողութեամբ։

Իսրայէլեան այս նախապատրաստուած յարձակումը խոր ընդվզում յառաջացուց աշխարհի մէջ։

Լիբանան բուռն բողոք ներկայացուցած ըլլալով ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին, այս վերջինը անմիջապէս նիստի հրաւիրեց իր անդամները, քննելու այս ծանրակշիռ հարցը՝ որ լուրջ հետեւանքներ կրնայ ունենալ և աւելի կնճռոտեցնել Միջին Արեւելքի մէջ իսրայէլեան վատ նախայարձակումին հետեւանքով ստեղծուած վտանգաւոր կացութիւնը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԸ

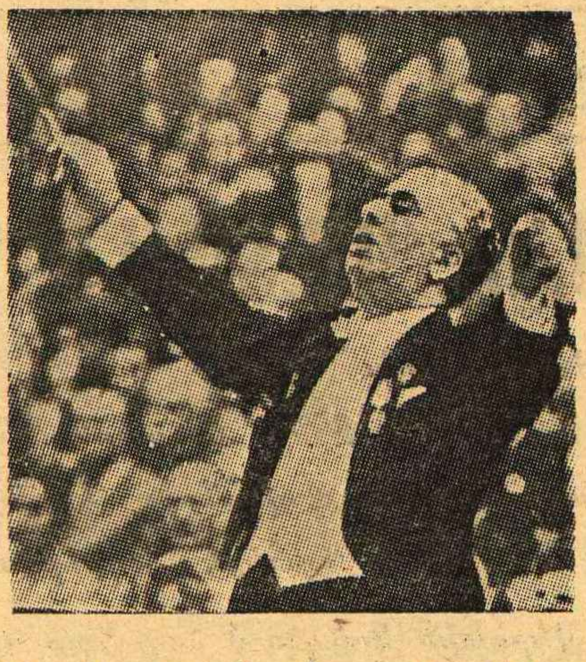
Դեկտեմբեր 16ին Մոսկուայի մէջ բացուեցաւ Խորհրդային երգահաններու համագումարը: Համագումարին ի պատիւ տեղի ունեցած համերգին յայտագրին մաս կը կազմէր Արամ Խաչատրեանի դաշնակի ու նուագախումբի համար գրուած գոնչերթօ-ռափսոտիան, որ առաջին անգամ ըլլալով նուագուեցաւ:

Ա. Խաչատրեանի նոր գործը Մոսկուայի Երաժշտանոցի մեծ դահլիճին մէջ կատարեցին դաշնակահար Նիքոլա Փեթրով և պատկերասփիւռի ու ձայնասփիւռի սիմֆոնիք նուագախումբը՝ Գեննատի Ռոժ Տեսվենսքիի ղեկավարութեան տակ:

Ունկնդիրները բուռն կերպով ծափողջունեցին այս նոր ստեղծագործութիւնը, իսկ երաժշտական քննադատները միաձայնութեամբ կը շեշտեն, թէ իր հնչականութեամբ, յօրինուածքի յստակութեամբ ու ազգային երանգներով կը հմայէ ունկնդիրները:

Համբաւաւոր երգահանը նոր աւարտեց իր այս գործը, որ տեսակ մը եռամաս յօրինում մըն է: Վաթսունական տարիներուն այս տեսակ կտորներ գրած էր ջութակի ու թաւջութակի համար, որ նուագած էին Լէոնիտ Քոկան ու Մստիսլաւ Ռոստրոփովիչ: Գոնչերթոներու նման եռամաս գործ մը երեսուն տարի առաջ ալ մեծ հռչակ բերած էր Խաչատրեանին:

Այժմ Արամ Խաչատրեան 65 տարեկան է: Մանկութիւնը անցուցած է Թիֆլիսի մէջ և երաժշտական ուսումը առած է Մոսկուայի մէջ: Անոր ուսուցիչներէն

մէկը եղած է Խորհրդային սիմֆոնիք երաժշտութեան հիմնադիրներէն մէկը Նիքոլա Միասկովսքի (1881-1950):

Արտասահմանեան շատ մը նուագախումբեր իրենց յայտագիրներուն մէջ մասեր կ'առնեն Արամ Խաչատրեանի «Գայիանէ» ու «Սպարտակ» պալէներէն, «Մէկ գլոխով սիմֆոնիա»յէն, ինչպէս նաև գործիքային երաժշտութեան ու սենեկային երաժշտութեան գործերէն: Արամ Խաչատրեան երկար տարիներէ ի վեր կը դասախօսէ Մոսկուայի Երաժշտանոցին մէջ:

ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանցի չորս ճարտարապետներու աշխատանքները գնահատուեցան միջազգային մրցումին լաւագոյն նախագծերուն շարքին: Այդ բարձր գնահատականին անոնք արժանացած են երիտասարդ ճարտարապետներու համամիութենական մրցումին, որ վերջերս տեղի ունեցաւ Մոսկուայի մէջ:

Ամփոփելով արդիւնքները, ՍՍՀՄ ճարտարապետներու միութեան նախագահութիւնը առաջին մրցանակները շնորհած է՝ եղեռնի յիշատակին Երեւանի մէջ բարձրացուած յուշարձանի հեղինակային խումբի անդամ Ս. Քալաշեանին և «Մոսկուա» սինեմայի շէնքի հեղինակներէն մէկուն, Թիֆլիսի Պերորդեանին, իսկ Երեւանի կեդրոնական մասի վերակառուցման նախագծի հեղինակներէն Ֆելիքս Մարկոսեանին և Լենինականի Արագած փողոցի կառուցապատման ճարտարապետ Գուրգէն Մուշեղեանին տրուած են երկրորդ կարգի մրցանակներ:

Հայաստանի ճարտարապետներու միութեան նախագահ՝ Պրոֆ. Վարազդատ Յարութիւնեանը, որ կը մասնակցէր արդիւնքներու գնահատման, յայտնեց որ համամիութենական մրցումին ներկայացուած էին 180 գործեր, որոնցմէն 14ը հայկական հանրապետութենէն: Այդ կը վկայէ երիտասարդ արուեստագէտներու ստեղծագործական աճը: Մեր ճարտարապետները իրապէս լաւ «պատրաստ վերադարձան», Երեւան մրցանակներուն չորսը բերին:

Մէկ ուրիշ նորութիւն եւս. ՍՍՀՄ ճարտարապետներու միութեան նախագահութիւնը որոշած է եղեռնի յուշարձանը առաջին տեղը գրաւած երկու այլ աշխատանքներու հեղինակներու միութեան պատւոյ մրցանակի:

ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆԻ

Անդրանիկին նուիրուած գործերը

«Հայաստան» հրատարակչականը լոյս ընծայեց նշանաւոր բանաստեղծ ու թատերագիր Ն. Զարեանի մէկ ժողովածուն, որուն առանցքը կը կազմէ ազգ. հերոս Անդրանիկին նուիրուած պոէման: Ն. Զարեան իրեն յատուկ հոգեյոյզ ոճով կը պանծացնէ քաջագործութիւնները մեծ զօրավարին, որ կեանքը նուիրեց իր հայրենիքը օտար լուծէն ազատելու գործին:

Այս ժողովածուն, որ «Սպասում եմ քեզ» վերնագիրը կը կրէ, կը պարունակէ տասնեակներով նոր բանաստեղծութիւններ, որոնք գրուած են 2-3 տարիներէ ի վեր և հայ ժողովուրդին վերածնունդը կ'երգեն, նոր կեանք կառուցող մարդոց գործունէութեան մասին կը խօսին:

Այս առթիւ աւելցնենք, որ «Հացաւան» վէպի հեղինակին «Արա Գեղեցիկ» դրաման չորս տարիներէ ի վեր կը խաղցուի Սունդուկեանի անուան դրամաթիկական թատրոնի յայտագրին վրայ:

ՖՐԱՆՍԱ

ԳԻՏՆԱԿԱՆ Լ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ակադեմիկոս — աստղագէտ Վիքթոր Համբարձումեանի աշխատակիցը՝ Փրոֆ. Լ. Միրզոյեան կը գտնուի Ֆրանսա:

Ներկայիս ան կ'աշխատի Վերին Փրովանսի Սէն Միշէլ աստեղադիտարանին մէջ, և հետագային պիտի այցելէ Մարսէյլի, Լիոնի և Նիսի աստղադիտարանները: Քանի մը շաբաթէն պիտի վերադառնայ Փարիզ:

Առաջին անգամ չէ որ մեծանուն գիտնականը Ֆրանսա կը գտնուի: Քանի մը տարի առաջ ան արդէն Փարիզի և այլ հայաշատ քաղաքներու մէջ իր գիտական ներհուն բանախօսութիւններով հմայած էր ֆրանսահայութիւնը, որ այս անգամ եւս պիտի գիտնայ օգտուիլ գիտունին ներկայութենէն:

Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական հեռատեսիլի Ծընունդի և Ամանորի բացառիկ յայտագրին մէջ տեղ գտած են նաև՝ Աղէն Փափազեանի պատրաստած Մարսէլ Էմէի տասներեք պատմուածքները: Ծնունդէն սկսեալ, ամէն իրիկուն, անոնցմէ հատ մը պիտի ներկայացուի Բ. կայանէն, գունաւոր:

Ֆրանսական թերթերը լայն տեղ տուած են այս իրագործման:

«Փարիզիէն» կը գրէ, թէ Փափազեան որդեգրած է պատմուածքներու այս շարքը ներկայացնելու մասնաւոր ոճ մը:

Աղէն Փափազեանի իրագործած յայտագրին մասին ցարդ արտայայտուած են «Ֆիկարօ», «Փարիզիէն», «Թէլէ-Փոշ», «Էլ» «Էնֆորմասիոն տիւ Սփեքթաքլը», «Թէլէ - Սէթ - Ժուռ» եւայլն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԻՐԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

[illegible]

(Շար. Ա էջէն)

պատիւ կազմակերպուած ընդունելութեան ժամանակ յայտարարեց, թէ մերձաւոր/համայնքային առեւտրական համաձայնագրի ստորագրութիւնը խթան կը հանդիսանայ երկու հարեւան երկիրներու միջեւ տնտեսական և մշակութային կապերու զարգացման համար: Ան ընդգծեց, որ այդպիսի յարաբերութիւններ կը նպաստեն ժողովուրդներու փոխըմբռնումին:

Թեհրանի առեւտուրի պալատի նախագահ Մուհամմէտ Խոսրովշահին շնորհակալութիւն յայտնեց, Իրանի գործիմարդոց և առեւտրական շրջաններու ներկայացուցիչներուն ցոյց տրուած ջերմ ընդունելութեան համար:

Բանակցութիւններու ժամանակ որոշուեցաւ մօտ ապագային քննարկել Հայաստանի մէջ պատրաստուող մետաղահատ հաստոցներ Իրան առաքելու հարցը:

Իրանցի հիւրերը ծանօթացան ժողովրդական տնտեսութեան նուաճումներու ցուցահանդէսին:

Երեւանի մէջ կազմակերպուած էր Իրանի մէջ արտադրուող ապրանքներու ցուցահանդէս մը:

ԻՏԱԼԻԱ

Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

Նոյեմբերի երկրորդ կէսին Վենետիկ այցելեց Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի

Կոմիտէի Նախագահ Վարդգէս Համազասպեան: Հայրենի հիւրը ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ Ս. Ղազարի հայկական դարաւոր վանքի միաբանութեան և աշակերտութեան կողմէ:

Վ. Համազասպեան կէսօրուան ճաշին սեղանակից դառնալէ ետք՝ այցելեց հին ու նորաշէն մատենադարանները, գրադարանը, Պատկերասրահը, Թանգարանը, Անլիշանի սենեակը, Լորտ Պայրընի սենեակը, ժառանգաւորացի դասարանները, եւայլն:

Երեկոյեան՝ հայրենի հիւրը և Իտալիոյ հայկական գաղութի նախագահ Պր. Ստեփան Արապեան, միասնաբար այցելեցին Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան Վարժարանը, ուր իրենց ի պատիւ տեղի ունեցաւ տօնական օրուան մը տըպաւորութիւնը ձգող հանդիսութիւն մը, որուն ընթացքին տեղի ունեցան սրտագին ջերմ ելոյթներ:

Հանդէսի վերջաւորութեան՝ Վ. Համազասպեան աշակերտներուն բաժնեց Երեւանի 2750ամեակը նշող կրծքանշաններ:

ԳԱՀԻՐԷԻ ՌԱՏԻՈԿԱՅԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑԸ

Նոր տարիէն սկսեալ, ԱՄՀի հայկական ռատիոժամը շաբաթական կէս ժամ յաւելում մը պիտի ունենայ: Ամէն Երեքշաբթի և Շաբաթ օրերը հայկական յայտագիրներու ձայնասփռումները տեղի պիտի ունենան ժամը 9.45էն 10.30, իսկ Հինգշաբթի օրերը ժամը 13.30էն 14:

Երեքշաբթի և Շաբաթ օրերուն յաւելեալ այս քառորդ ժամերուն ընթացքին պիտի ձայնասփռուին հայկական դասական և ժողովրդական երաժշտութիւն: Յաւելեալ յայտագրով առաջին ձայնասփռումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Շաբաթ, 4 Յունուար 1969ին:

Գնահատելի է այս ձեռնարկն իրականացնողը և հայ համայնքին նկատմամբ բարեացակամութիւն և աջակցութիւն ցոյց տուող ԱՄՀի իշխանութիւնները:

Անոնք՝ որոնք կը փափաքին իրենց նախասիրած հայերէն երգերը ունկնդրել հայկական ռատիոժամի ընթացքին, կրնան գրել հետեւեալ հասցէին.

Radiodiffusion de la R.A.U.
Programme Arménien
Rue Corniche El Nil-Le Caire (R.A.U.)

ԿԻՊՐՈՍ

1969ին շաբաթը երկու անգամ Հայերէն ձայնասփռում

Կիպրոսի և անոր մերձակայ երկիրներու հայերը, 1969ի առաջին շաբաթէն սկսեալ, պիտի ունկընդրեն կրկնապատկուած ժամերով հայերէն հաղորդումներ Նիկոսիոյ ռատիոկայանէն: Արդարև, նախապէս շաբաթը մէկ անգամ, Կիրակի օրերը կէսօրէ ետք ժամը 3էն 4 կատարուող հաղորդումներուն առընթեր, ասկէ ետք պիտի ունկնդրուի նաև յաւելեալ ժամ մը եւս, ամէն Չորեքշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3-4:

Ամանորեան գեղեցիկ նուէր մը, որ հոգեկան բաւարարութիւն պիտի պատճառէ հարիւր հազարաւոր հայ ունկնդիրներուն:

Գնահատելի են այս ձեռնարկն իրականացնողները և հայ փոքրամասնականներուն նկատմամբ բարեացակամութիւն և աջակցութիւն ցոյց տուող կիպրական իշխանութիւնները:

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՍԻՒՆԱԿ

Երեւանցի երկսեռ հայ աշակերտներ, 15-16 տարեկան, կ'ուզեն թղթակցիլ սփիւռքահայ իրենց տարեկից երկսեռ աշակերտներու հետ: Փափաքողները կրնան գրել հետեւեալ աշակերտուհիին, որ զիրենք յարաբերութեան մէջ պիտի դնէ աշակերտի կամ աշակերտուհիի հետ, ըստ նախընտրութեան:

Գրել՝ Կարինէ Վարդանեանի,
Գալինինի փողոց թիւ 29, 3րդ մուտք, բնակարան 16,
ԵՐԵՒԱՆ (26), Հայաստան:

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԸ

«ԵԹԷ ՊԱՊԻՆ ԱՂԷԿՆԱՅ»...

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Մօտ էր Նոր Տարին։ Վահանիկ ալ իր ընկերներուն պէս անհամբեր համրեց օրացոյցին թերթիկները:

— Մամի՜, ըսաւ, օրացոյցը առնելով ու մօրը քով վազելով. տե՛ս, երեք օրէն Կաղանդ Պապան պիտի գայ, այնպէս չէ՞։

Վահանիկ շատ լաւ գիտէր համրել: Կ'ուզէր սակայն լսել իր մօր բերնէն՝ որ նուէր պիտի ստանար Նոր Տարիին։ Լսեր էր իրմէ մեծ տղոցմէ, թէ «Չկայ Կաղանդ Պապա»։ Ինք պնդեր էր՝ «Կա՛յ» եւ յուզուեր՝ բարկութենէն։

Չէր կրնար երեւակայել թէ կու գար Ամանորը՝ առանց Կաղանդ Պապային։ Այսինքն՝ առանց որ ինք նուէր ստանար։

— Անցած տարի ինծի գնդակ մը բերաւ։ Ի՞նչ պիտի բերէ այս տարի...։

Սիրանոյշ գիտէր պատասխանը. ի՞նչպէս բացատրէր: Վահանիկ տանն «ապսպրած» էր շատ բան. արագահարուած հրացան, ելեկտրաշարժ շոգեկառք, ինքնամուղ օդանաւ եւ լուցկիի տուփի չափ պզտիկ ինքնաշարժներու շարք մը...: Դասընկերէ մը փոխ էր առեր ալպոմն ու ընդօրինակեր՝ իր նախընտրածներուն թիւերը...։

Սիրանոյշ խորհեցաւ պահ մը. անկարելի էր այս տարի կատարել տղուն խնդրանքը։ Ամուսինը հիւանդ՝ անո՛ր պէտք էր երթար նիւթական եւ բարոյական ամէն միջոց ու օգնութիւն որպէսզի ան փրկուէր։ Ինչպէ՞ս հասնէր նաեւ տղուն երազներուն։ Սիրանոյշ մոռցած էր ինքզինքը, իր լուրջ շպարը, գործին յոգնութիւնը: Բայց ժպտեցաւ։ Հրեշտակային էր տղուն անմեղութիւնը։

— Բան մը կը բերէ հարկաւ, պատասխանեց անվստահ շեշտով մը։ Ուրիշներո՛ւ ալ պէտք է հասնի Կաղանդ Պապան, այնպէս չէ՞, աւելցուց համբուրելով տղան։

Համբոյրը սիրտ տուաւ Վահանիկին. մօ՛րը համբոյրը: Ատիկա մի՛շտ վստահութիւն եւ հրճուանք կը պարգեւէր իր հոգիին։ Հայրը ատենէ մը ի վեր զինք չէր համբուրեր, վախնալով որ կը վարակէր տղան։

Վահանիկ ազնուասիրտ էր, միամիտ կոչուելու չափ բարի: Մտացի՛ ալ։ Կը սիրէր իր խաղալիքները։ Անտրտունջ կը հագնէր մօրը բերած քիչ մը մաշած բայց մաքուր կօշիկները, զգեստները: Խաղալիքներուն ձեռքէ ինկածն ալ կարեւոր չէր, միայն թէ իր ուզածն ըլլար։

Իր երեւակայութիւնը հին բայց սիրած խաղալիքին կուտար փայլ, գոյն, կեա՛նք։

— Մամի՛, երկու օր մնաց։

— Այո՛, տղաս...։

Միտքն էր մանչուն խնդրանքը՝ Կաղանդ Պապայէն։ Ի՞նչպէս, ո՞ւրկէ ճարէր այդքան դրամ: Ձեռքը շատ նեղն էր, տունին ամբողջ հոգն իր վրայ: Ոչինչ էր առածը։ Ինք կ'աշխատէր գրասենեակի մը մէջ իբր թէլէֆօնիսթ՝ հեռաձայնի տախտակին առջեւ օրն ի բուն հաղորդակցութեան մէջ՝ պաշտօնակիցներու եւ յաճախորդներու հետ՝ անդադար։ Քաղցր էր բնաւորութիւնը եւ ամէնքէն սիրուած՝ որովհետեւ այլասէր էր: Նախակրթական ուսում ունէր։ Փորձեցին, աւելի լաւ վճարումով ուրիշ գործ տալ իրեն, չեղաւ:

Իր ամբողջ խելքը, ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած էր ամուսինին վրայ։ Այնքան կը սիրէր զայն։ Հիմա կը գթա՜ր ալ վրան:

Սիրանոյշ չկրցաւ տղուն ըսել.

— Մի՛ փրցներ օրացոյցին թերթիկը...։

Կ'ուզէր լուռ անցընել Ամանորը։

Իր գործին երթալով դիւրաւ ամէն օր հեռաձայնով հրահանգ կ'առնէր բժիշկէն: Անոր ըսածը կը գործադրէր կէտը կէտին: Երկու շաբաթ առաջ Վահանիկին նուէրներուն յատկացուած դրամով գներ էր նորագիւտ դեղ մը՝ որ հրաշք կը գործէր. «Գնէ՛ անպայման, պատուիրեր էր բժիշկը. այս դեղը պիտի բուժէ ամուսինդ»:

Այդպէսով Վահանիկի Կաղանդ Պապան ալ հալեր էր միասին...:

— Երանի՜ թէ հաւատար ընկերներուն ըսածին: Հիմա ի՞նչպէս բացատրեմ, մտածեց Սիրանոյշ:

Իր պաշտօնակցուհիներէն Սիւզին ալ Վահանիկին հասակակից զաւակ ունէր։ Յաջորդ առտու իսկ, անցողակի կերպով ուզեց գիտնալ թէ Սիւզիին տղան արդեօք տակաւին կը հաւատա՞ր Կաղանդ Պապային։

— Ի՞նչու չհաւատայ...: Ե՛ս ալ կը հաւատամ, ըսաւ Սիւզի՝ չարաճճի ժպիտով մը։

— Դուն միշտ կատակի կը տանիս, ըսաւ Սիրանոյշ՝ սրտնեղած՝ որ իր վիճակը չէր հասկնար աշխարհ։

Ու փղձկեցաւ, առանց կարենալ աւելին ըսելու։ Հարկ ալ չկար արդէն: Սիւզի յուզուած վերադարձաւ տեղը եւ անմիջապէս շուրջը հաւաքուեցան իր հիացողները...։ Հասկցան պատճառն ու իրենց տեղը գացին:

Սիրանոյշ կանուխ տուն վերադարձաւ, չկրցաւ աւելի մնալ գրասենեակը։

— Մայրիկ, մէկ թերթ մնաց, ըսաւ Վահանիկ։ Ատո՞ր համար շուտ եկար: Բայց ի՞նչու կարմիր են աչքերդ...։

Ալ չկրցաւ կղպել իր բերանը, զսպել իր արցունքը. Սիրանոյշի համար եկած էր պահը բանալու իր սիրտը՝ հոգեհատորին:

Քովը կանչեց Վահանիկը, շոյեց անոր աղուոր գլուխը, ձեռքերուն մէջ առաւ երկու երեսն ու տաք մը համբուրեց անոր ճակատը։ Երկուքը ողջագուրուած մնացին այդպէս պահ մը՝ մայր եւ որդի։

— Մանչո՜ւկս, հոգի՜ս, լա՛ւ մտիկ ըրէ. դուն մեծ տղայ ես, քեզի կրնամ ըսել. դուն պիտի հասկնաս:

— Ի՞նչ հասկնամ...։

Վահանիկ իր յուզումէն եւ անձկութենէն տժգունեցաւ. սառեցան ձեռքերը։ Բացաւ սեւ աչքերն՝ աւելի լաւ դիտելու համար իր մօր դէմքը։

— Պապիդ հիւանդ է: Պիտի աղէկնայ, բայց ատեն մը վերջ:

Առանց ծածկելու ճշմարտութիւնը, ուզեց յուսադրել՝ եւ աւելցուց, հառաչանքի ձեւով.

— Այս տարի պիտի չգա՜յ Կաղանդ Պապան...։

— Ուրեմն սո՞ւտ է:

— Բնա՛ւ երբեք, ըսաւ՝ հանդարտ եւ ինքնավստահ։ Ըսի՝ Ա՛ՅՍ տարի պիտի չգայ Կաղանդ Պապան...։

— Իսկ եթէ պապին աղէկնայ։

— Կու գա՛յ Կաղանդ Պապան։

Սիրանոյշ կը սիրէր յստակ պատասխանել Վահանիկի հարցումներուն։ Շատ լաւ գիտէր՝ որ մէկ օրէն միւսը ոչ մէկ հրաշք կրնար ոտքի հանել ամուսինը՝ որ երկար ամիսներ տակաւին պիտի ծառայէր անկողինին: Եւ սակայն՝ լռեց։ Տխուր էր, երբ աշխարհ ուրախ էր Ամանորին:

Եւ Վահանիկին սիրտը չըկոտրելու համար՝ բուռ մը անուշապուր եւ գունտ մը թօփիկ պատրաստեց, ինչպէս յարգեր էր անցնող տարիներուն՝ տունին սովորութիւնը, վար առաւ թուղթի մէջ փաթթուած կաղանդի արուեստական ծառը, զարդերն ու գոյն գոյն փայլուն գունտերը՝ որոնք շարեց Վահանիկին օգնութեամբ, խոշոր արծաթ աստղն ալ դրաւ ծառին գագաթը՝ որպէսզի ընտանիքով դիմաւորեն Նոր Տարին։

Վահանիկ այնպէս կը հաւատար թէ Կաղանդ Պապան չէր գար, եթէ զարդարուած չըլլար ծառը:

— Շատ գեղեցիկ եղաւ, ըսաւ Վահանիկ. թերեւս ատեն կը գտնէ գալու մեզի եւ տեսնելու մեր ծառը:

— Բայց ԸՍԻ որ այս տարի պիտի չգայ Կաղանդ Պապան։

— Հոգ չէ, ըսաւ Վահանիկ, մենք կը սպասենք։

Սիրանոյշ զմայլեցաւ տղուն անկեղծութեան վրայ: «Ա՜խ, երանի մարդս աղէկ ըլլար, ըսաւ հոգիին խորքէն, Վահանիկիս ուզածը կը կատարուէր»:

Մոմերը վառեցին՝ մայր ու տղայ՝ հայրիկին անկողինին ոտքի կողմը, որպէսզի ինք ալ դիտէ շքեղ ծառը։

— Երանի՜ գար այս գիշեր, ըսաւ Սիրանոյշ եւ անմիջապէս զղջաց՝ Վահանիկին բերնով խօսած ըլլալուն համար: Մեղք էր անտեղի կերպով յուսադրել զաւակը։

Նստեցան մայր ու տղայ՝ հիւանդին սնարին քովը, կաղանդի ծառին առջեւ, մինչեւ կէս գիշեր: Շնորհաւորեցին Նոր Տարին ու ըրին իրենց մաղթանքը։ Սիրանոյշ համբուրեց զաւակը երկու անգամ. երկրորդը՝ հօրը կողմէ։

— Հինը գնաց, այնպէս չէ՞, հարցուց Վահանիկ. «Այս տարին» անցաւ։ Նո՛րը եկաւ։

— Երթա՛նք, որպէսզի պապին քնանայ, ըսաւ մայրը, խօսակցութիւնը շեղեցնելով նիւթէն...։

Այդ պահուն հնչեց դրան զանգակը:

Վահանիկ վեր թռաւ տեղէն, զսպանակէ մը արձակուած:

Բացաւ դուռը. մարդ չկար: Լոյսը վառեց։ Քովը, սանդուխին աստիճաններուն վրայ գտաւ կարմիր խոշոր տուփակ մը, զոր բռնեց, ներս տարաւ, դողով, յուզուած ու գոչեց. «Եկա՜ւ, եկա՜ւ, մեզի՛ ալ եկաւ՝ բարի Կաղանդ Պապան...»։

Հելիոպոլիս, 26 Դեկտ. 1968

ՄՏԱԾՈՒՄԻ ԿԱՅԾԿԼՏՈՒՄՆԵՐ

— Երկու թշնամիի միջեւ այնպէս շարժէ, որ երբ անոնք բարեկամանան՝ դուն չամչնաս։

— Աշխատանքը ամենէն անպարկեշտ մարդն իսկ կ'ազնուացնէ։

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՀԵՏ ՆՈՐԱՆԱԼՈՎ

Հրաժեշտի ու հանդիպման
Երանելի մի ակնթարթ...
Զրն՜գ, զրն՜գ,— ծոր է տալիս
Ժամացոյցի զանգը հանդարտ։
Սեղանների վրայ թողած
Իր օրհնութիւնն ու իր բարին,
Հարազատի յօժարութեամբ
Հեռանում է յոգնած տարին:
Մանուկ տարին իր սպիտակ
Խանձարուրից աչքն բանում,
Ուրախութի՜ւն, ուրախութի՜ւն,
Ուրախութի՜ւն է խոստանում։
Ուրախանանք Նոր տարու հետ,
Նոր տարու հետ նորանալով,
Հին հոգսի հետ մեր քունքերի
Ճերմակն անգամ մոռանալով...
Եկէք մաղթենք,— այսպէս կանգնած
Սեղանների շուրջը հարուստ,—
Գնացողին՝ բարի ճամբայ
Ու եկողին՝ բարի գալուստ:
Խմենք կենացն այս Նոր տարու,
Մի քիչ բացուենք ու արբենանք,
Իրար կենաց ծաղկեցնենք,
Այսօր մի լաւ ուրախանանք:
Մեր տներում ուրախութեան
Կրակն այնպէս բոց ճարճատի,
Որ ծիծաղներ ծաղկեն՝ ծալ—ծալ
Ակօսներում մեր ճակատի:
Ուրախանանք Նոր տարու հետ,
Նոր տարու հետ նորանալով,
Դալարելով մեր կեանքն ապրենք,
Ոչ թէ դանդաղ չորանալով...
Խաղաղութիւն մաղթենք հողին,
Մաղթենք՝ ամէն սար ու ձորում
Բողբոջներին բացուելու բախտ
Եւ ծիլերին՝ հասկաւորում։
Սիրողներին մաքուր սիրոյ
Հաւատ մաղթենք մի հաստատուն,
Իմաստունին կորով մաղթենք
Եւ կորիւնին՝ իմաստնութիւն։
Մերձաւորին վստահութիւն,
Մեծաւորին ներող հոգի,
Բարուն ազատ թեւեր մաղթենք
Եւ բարութիւն՝ ամէն ոքի:
Բոլոր մարդկանց մաղթենք իրար
Ջերմացնող մի ջերմութիւն,
Մի մտերի՜մ, մի մտերի՜մ,
Մի մտերիմ մտերմութիւն։
Ուրախանանք Նոր տարու հետ,
Նոր տարու հետ նորանալով
Մեզ աւելի լաւ ճանաչենք՝
Մեր հոգու մէջ խորանալով...
Եկէք խմենք մեր այս միակ,
Անկրկնելի կեանքի կենաց,
Մեր ձեռքերի ճարտարութեան
Ու մեր արդար ջանքի կենաց,
Այս նոր տարուայ առաջին ձեան
Եւ առաջին ծաղկի կենաց...
Զարկենք բաժակ ու դատարկենք
Մեր այս սեղան—սիրու կենաց,
Քանի գինին մեզ չի խմել,
Խմենք նաեւ գինու կենաց...
Մեր տներում ուրախութեան
Կրակն այնպէս բոց ճարճատի,
Որ էլ հոգսի հետք չմնայ
Կնճիռներում մեր ճակատի։
Ուրախանանք Նոր տարու հետ.
Նոր տարու հետ զօրանալով
Շտկենք սապատն այս աշխարհի՝
Թէկուզ մի քիչ կորանալով։

ՀԱՄՕ ՍԱՀՅԱՆ

ԳԱՆԱՏԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

1968 ՏԱՐԻՆ

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Այս թղթակցութիւնով կը փակուի գանատական հայկական 1968 տարին։

Գանատական կլիմայական «պոնսփուրժուն»ներէն զատ, հայկական կեանքը անցաւ խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ։

Դեռ որոշ վիճակագրութիւն մը կատարուած չէ ազգային առաջնորդարանին կողմէ, այսուհանդերձ հրապարակ ելած հայկական հեռաձայնային թիւերու տետրակէն կարելի է մօտաւոր գաղափար մը կազմել Մոնրէալահայութեան այժմու (1968) թիւին մասին։ Այսպէս, կը գտնենք հեռաձայնային 1800 թիւեր։ Ամէն մէկ թիւ հայ տուն մը կը ներկայացնէ: Միջին հաշուով հայ ընտանիք մը 4 հոգի կը հաշուենք եւ կ'ունենանք 7224 հոգինոց գաղութ մը։ (Ամէն հայ հեռաձայն մը ունի իր տան մէջ)։ 6000ը աւելի հաւանական կը թուի։

Մոնրէալահայութիւնը ունի երկու Առաջնորդարան եւ երկու եկեղեցի:

Էջմիածնական եւ Անթիլիասական։ Ունին ուրոյն միութիւններ եւ սրահներ, թէեւ շատ փոքրածաւալ: Թէքէեան Մշակութային Միութիւնը ունի շաբաթական կէս ժամուան հայերէն ռատիոհաղորդումի կայարանը։ Կը հրամցուին հայերէն երգեր, ազգային լուրեր: Խօսնակուհին է Տիկին Նատալիա Կէօնճեան, տիկինը Տոքթ. Արշաւիր Կէօնճեանի (եգիպտահայ)։

Շնորհալի խօսնակուհին զարդն է հայ բեմին, խաղարկութեամբ, ասմունքով եւ երգով։ Այս միութիւնը ունի իր երիտասարդական կազմը, թատերախումբը՝ որ 1968ի շրջանին բեմադրեց Շիրվանզատէի «Արմենուհին», լաւագոյն ընդունելութիւնը գտնելով թէ՛ Մոնրէալի եւ թէ՛ Թորոնթոյի մէջ։

Ազգային Առաջնորդարանը ունի իր ծխական խորհուրդի կազմը:

Ատենապետն է պր. Երուանդ Շիշմանեանը (դերասան Լեւոն Շիշմանեանի որդին), որ հետզհետէ կը շիմանեւայ օտար հաստատութեան մը մէջ իր ունեցած պաշտօնին տիտղոսներովը, ինչպէս փոխ տնօրէն, վարչագէտ եւայլն։

Գանատահայութեան էջմիածնական հատուածին Առաջնորդն է Վաչէ Եպիսկոպոս Յովսէփեան, Ջուարթախօս, զարգացած, գործունեայ երիտասարդ եկեղեցական մը ահա՝ որ յաճախ անգտանելի կը դառնայ, ի պաշտօնէ քաղաքէ քաղաք իր ցատքրտուքներովը:

1968ի մէջ ունեցանք բարեմոյն քահանայ մը՝ յանձին Տ. Մամբրէ Քհնյ. Պիպէրեանի, բնաւ պիպէռի չնմանող շաքար մը: Եգիպտահայ Տէր Ղեւոնդ Քհնյ. Փափազեան, որ Էջմիածնական եկեղեցւոյ հովիւն էր, դադրեցուած ըլլալով իր պաշտօնէն, ժամանակ մը մեկուսացուած մնալէ ետքը, հրաւիրուեցաւ Անթիլիասական եկեղեցւոյ կողմէ։ Ունեցանք նոր դպրապետուհի մը՝ Տիկին Մարկրիթ Զարգաւաթեան: 1968ի մէջ Մոնրէալ հաստատուեցաւ դերասան Արփիար Վարդեան, որ իր առաջին ներկայացումը սարքեց Թատերասրահի մը մէջ՝ «Հաճի Ապրիլյաս եւ Պուլպուլ Հանըմ»։ Այս կատակերգութիւնը ծանօթ ֆրանսական «Շոփար եւ ընկերութիւն» խաղն է՝ որ Արփիարեան մշակուած մը եղած է, ու դերասան Արփիար իր թատերական կեանքին մէջ հազիւ թէ այդքան բազմութիւն մը ունեցած ըլլայ։

Ներկայ եղան հազարէ աւելի թատերասէրներ, ամէն խաւէ։ Մուտքի գինն էր երկու տոլար: Կը սպասուի երկրորդ խաղին, եւ կը մաղթենք, որ Արփիար Վարդեանը, դերասանական ասպարէզին մէջ երկրորդ Արշակ Պէնլեան մը ըլլայ՝ իբրեւ բաւարարուած դերասան, փառայական խմատով։

(Շար. տես էջ 5)

ԳՐԱԿԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ԺԱԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

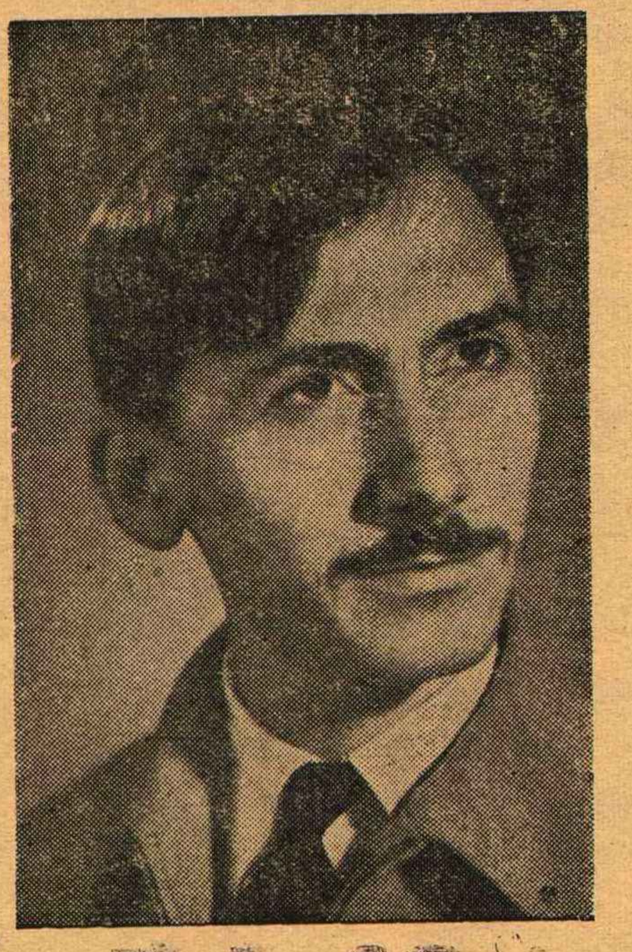
ԾՆՆԴԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Լիբանանահայութիւնը, Ամերիկեան Համալսարանի Ջիւփլին մէջ, նշեց սփիւռքահայ ու վերուստ օժտուած տաղանդաւոր բանաստեղծի մը ծննդեան յիսնամեայ ոսկի յոբելեանը։ Բանաստեղծ Ժագին նուիրուած յարգանքի երեկոյով, կը մեծարուէր հայ բանաստեղծութիւնը, հայ բանաստեղծութեան Սփիւռքի հատուածը յատկապէս, որ իր մէջ կը հաշուէ արեւմտահայ բանաստեղծութեան հզօր իրագործումները և աւանդութիւնները շարունակող և հարստացնող ընտիրներու հոյլ մը։ Անգծելի իրողութիւնը՝ բանաստեղծ Ժագ Յակոբեանի յիսնամեակին առիթով, կը մնայ այն՝ թէ ան, սփիւռքահայ բանաստեղծներու ընտիրներու հոյլին մէջ, կը ներկայացնէ գերընտի՛րը, ամենէն վաւերակա՛նը, ամենէն վաստակաւորը։ Ծննդեան յիսնամեակին կը զուգադիպի նաեւ բանաստեղծին գրական—ստեղծագործական արգիւնաշատ վաստակին երեսնամեակը։ Երեսնամեակ մը ամբողջ, արտերկրի մեր ապիրախտ պայմաններուն մէջ, յարատեւել ստեղծագործական կիրքո՛վ և կոչումով, կը նշանակէ մնալ հաւատարիմ Ներքին Ձայնին, լոյսին, խռովքներուն, տագնապներուն և աննահանջ մտայնող տենդերուն։ Եւ զարմանալի թող չհամարուի և չըթուի երբեք այս հաստատումը, որովհետեւ տարբեր չէր կրնար ըլլալ բանաստեղծ ծնած կոչեցեալի մը կեանքի ճանապարհը։ Եւ արդէն, անոր քերթողական ծանրարժէք վաստակը իր բնորոշումով՝ քնարավէպն է իր հոգիի արտասովոր ձայներուն, ազգի, հայրենիքի և կրօնքի հանդէպ տածած հաւատքին ճառագայթող անշէջ լոյսերուն, երկնքի և երկրի միջեւ չփոթահար կանգնած մարդու մարդկային խռովքներուն և տագնապներուն։ Արտաքնապէս խաղաղ և հանդարտ թուող բանաստեղծի տիպարին մէջ Ժագ Յակոբեան կը մարմնաւորէ բոցաշունչ, հայրենասիրական խանդով և տենդով ալեկոծուող տենդահար քերթողը։ Այս հաստատումին ապացոյց և վկայութիւն կը կազմեն մասնաւորաբար իր երկու քերթողագիրքերը՝ «Մեսրոպաշունչ»ը և «Մասիսածին»ը։

«Գաղտնի Ճամբայ»ով սկսած քերթողական ճանապարհը կը յանգի «Ցեսուսաբոյր»ին։ Կը յանգի՞ ըսինք։ Ո՛չ, տակաւին չէ հանգչած Ժագի ներքին ստեղծագործական կրակը։ Իրմէ առաջ և իրմէ ետք յայտնուած բանաստեղծներէն շատեր, քանի մը հատորներու հեղինակ դառնալէ և բանաստեղծի համբաւ շինելէ ետք, այսօր չեն հնչեր իրենց քնարը, լռած են և հաւանաբար երկնելու և արարելու ուժականութենէն ամլացած։ Հոս եւս Ժագ Յակոբեան տարբեր է։ Իբր. եօթը բանաստեղծական քնարավէպեր լոյս ընծայելէ ետք, կը պահէ տակաւին շատ քիչերու հետ իր ստեղծագործելու արարքին երիտասարդական աւիւնը և թափը։ Չէ ցամքած բանաստեղծի սրտին աղբերակը։ Որովհետեւ, «Թէեւ յիսուն տարեկան, բայց նոյն աղան եմ կարծես» գի, «բաց սիրտըս նոյն կարմիրն է և նոյն աղօփը գարնան»։ Եւ ըսել տակաւին՝ թէ Սփիւռքը բանաստեղծութիւն չունի, մեղանչում է Սփիւռքին դէմ։ Անարդար դատում է՝ մեր յիսնամեայ բանաստեղծական վաստակին և բերքին դէմ։ Ու այդ յիսնամեայ վաստակին և բերքին մէջ առանձնայատուկ և առաջնակարգ դիրք մը կը գրաւէ բանաստեղծ Ժագ Յակոբեան արժանաւորապէս։

Ժագ Յակոբեանի բանաստեղծական արուեստը բազմերես և բազմակողմանի արժանիքներով կը յատկանշուի։ Բառին ամբողջական առումով՝ արուեստագէտ բանաստեղծն է ան, ինքնայատուկ խառնուածքով։ Որպէս սիրերգակ՝ թաքուն սէրերու, սարսուռներու, ծուլանքներու և «մեղրալուսնային» հեշտանքներու զգայնութիւններ նկարէ՝ թէ որպէս բնութենապաշտ

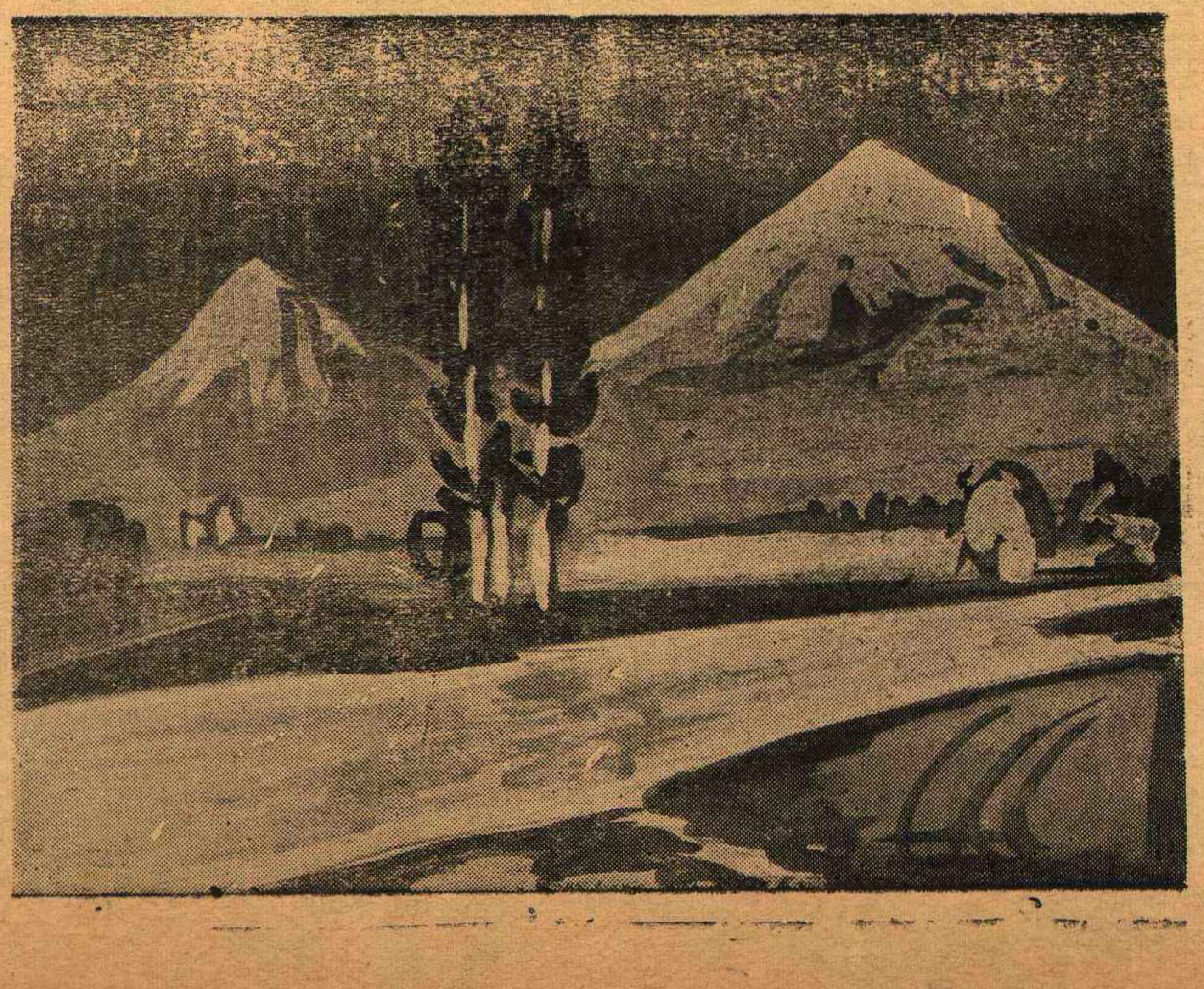
հակումներու անձնատուր՝ «իրիկնապաշտ հեթանոս» քնարերգէ ըլնութեան թովչանքը իր խորհուրդով, իր անուրջներով, և իրիկնային վերջալոյսներով։ Որպէս հայերգակ՝ հայրենիքի ոգի՛ն հայոց անմահ պատմութեան փառքը և հայութեան կապուած արժէքները ոգեկոչէ՝ թէ որպէս մարդերգակ եղերերգէ մարդ էակին դըժբախտութիւնը և հոգիի տղմաթաթաւ մթութիւնը, կամ՝ լուսերգէ մարդկային մասնաւոր տիպարներու հոգեկան լուսաճաճա՜նչ սպիտակութիւնը։ Արուեստագէտ է ան։ Եւ արուեստագէտ մնաց նաեւ երբ վերջին տասնամեակին անձնատուր եղաւ կրօնական միսթիք խոկումներու և ապրումներու։

Սփիւռքահայ բանաստեղծութեան մէջ յայտնուեցաւ ան «Գաղտնի Ճամբայ»ով, որուն ձեւի և խորքի բացայայտ ինքնատպութիւնը իր օրին, շուտով նուաճեց համակրանքը գրականութեան սիրահարներուն։ Իր քերթողական վաստակին վրայ, յաջորդական գիրքերու հրատարակութեամբ կատարուած յաւելումներով՝ աւելցաւ հետզհետէ թիւը նաև իրեն համակրողներու։ Եւ զարմանալի չէ որ, այսօր, Ժագի բանաստեղծութեամբ առ հասարա՛կ, խանդավառ համակիրներ կան քիչ մը ամէն գաղութէն ներս։ Եւ արդէն իր յիսնամեակին առիթով յարգանքի երեկոյին նախաձեռնութիւնն ալ՝ եկաւ համակիրներու գաղափարակից խումբէ մը։ Եւ եթէ առաջին քերթողագիրքին մէջ թեթեւ կերպով կը զգացուէր ընդհանրապէս Տէրեանի և մասնաւորաբար Մեծարենցի ազդեցութիւնները, գերազանցապէս քնարաշունչ և բնապաշտ աշխարհազգացողութեամբ՝ «Մեղրալուսին»ով Ժագ Յակոբեան պարտադրեց իր ամբողջական ինքնութիւնը, նուիրագործեց իր տաղանդին վաւերականութիւնը։ Ցայտնեց գրական աշխարհին, որ իրեն յատուկ երանգապնակ ունեցող բանաստեղծ մըն է ինք, որուն կախարդական գոյները, նուրբ ու քնքուշ երանգները, նորաստեղծ բառերը, շլացուցիչ և ճոխ պատկերները իրն են միայն, կնքուած Ժագեան դրոշմով։ Եթէ հարկ ըլլայ ըսել՝ սեփական ոճ և առոյգ լեզու ունեցող քնարերգակն է ան։ Անկախաբար այն իրողութենէն, որ ան լիովին օգտուած է մեր «Մեծասքանչ»ի ճոխ և հարուստ բառագանձէն, օժտած է զանոնք նոր առումներով, նոր իմաստներով, փոխաբերական նոր գեղեցկութեամբ։ Հին և ընթացիկ բառերու ճարտար գործածող և նոր բառերու ստեղծիչ և գիւտարար է ան։

Գրական նշմարի մը պայմանները ձեռնտու չեն, աւելի լայն և խորունկ վերլուծումներու։ Մերը սրտի խօսք էր աւելի իր յիսնամեակին առիթով՝ իր անձէն, իր բանաստեղծական վաստակէն և իր ստեղծագործելու ոգեւորութենէն պատճառուած։ Կուգայ օր, որ աւելի հանգամանաւոր և ձեռնհաս գրիչներ պատուով կը կատարեն իր վաստակին ամբողջական և իսկական գնահատութիւնը։ Մինչ այդ կ'ապրի ան տակաւին, և ապրիլը իրեն համար կը նշանակէ երկնել, բանաստեղծել։ Թէ ապագայ քննադատը ի՛նչ կը գրէ անոր բանաստեղծական ժառանգութեան մասին, չենք գիտեր. սակայն այժմէն ալ կրնանք ըսել, թէ Ժագ Յակոբեանի քերթողութիւնը սփիւռքահայ բանաստեղծութեան նուաճումներէն է անպայմանօրէն։ Ուրեմն պատիւ արժանաւորաց։

Ցարգանք վսեմական քերթողին։

Պէյրութ

ՀՈԳԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Դարերում յաղթած հո՛ղը Հայաստան,
Մասիսը վսեմ եւ աստղաքրիչ,
Անթիւ ու անգուլ ալիքն Ախուրեան՝
Այդ մեր հոգի՛ն է — անկաշկանդ, ազատ
Հոգին Հայկական

Բիրտ բռունցքին դէմ ճիգակը Հայկեան,
Սուրբ սէրն Արայի, Դաշտը Աւարայր,
Եւ Մուսա-Տաղի յաղթ քառասնօրեան՝
Այդ մեր հոգին է — ըմբոստ, անառիկ
Հոգին Հայկական:

Թուք ու թուրին դէմ լեզուն Մեսրոպեան,
Ջուարթնոցն անճառ, Նարեկը տաճար,
Սազի ու ճազի պէս Սայաթ-Նովան՝
Այդ մեր հոգին է — զիտուն, գեղասլաց
Հոգին Հայկական։

Եւ մահուան դիմաց տեսիլքն յարութեան,
Կոթողի նման Երեւանն է անքանդ,
Միշտ տաք ու ծաղկուն քարն Արարատեան՝
Այդ մեր հոգին է — կենդանի, անմեռ
Հոգին Հայկական:

1954 ԺԱԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւնն է այս պզտիկ տղու մը, որուն մայրիկը մեռած է, բայց որ չի գիտեր թէ մեռած է, եւ կը հարցնէ իր մեծ-քուրիկին թէ ե՞րբ պիտի գայ։ Եւ մեծ քուրիկը կը պատասխանէ թէ միւս օր պիտի գայ։ Բայց մայրիկը չի գար։

Պզտիկին մայրիկը մեռած էր, բայց ինք չէր գիտեր թէ մեռած էր։

Մեծ-քուրիկը ըսած էր իրեն թէ մայրիկը հեռաւոր տեղ մը գացած էր, և թէ պիտի վերադառնար կարմիր—կապոյտ խաղալիքներով, փողերով և գոյնզգոյն հագուստներով։

Եւ քուրիկը կը պատասխանէր թէ միւս օր պիտի գար, կառքին մէջ նստած և փայլուն զգեստներ հագած։

Պզտիկը քուրիկին երեսը նայած էր և ժպտած։ Քուրիկն ալ իրեն սեւ աչքերուն մէջ նայած էր շշտակի, և ա՛ն ալ ժպտած։ Յետոյ, երբ լացած էր, գիրկը առած էր զինքը, վեր՝ օդին մէջ բարձրացուցած։ Յետոյ պագած էր, պագած, մինչեւ որ պզտիկը նորէն ժպտիլ սկսած էր, ու իր մանրիկ բազուկները անոր անարատ պարանոցին օղակ ըրած։

***

Միւս օր եղած էր։ Պզտիկը պատուհանէն դուրս կը նայէր և մայրիկին կը սպասէր։ Որովհետեւ չէ՞ որ մեծ քուրիկը ըսած էր թէ պիտի գար ան, կապոյտ-կարմիր խաղալիքներով, փողերով և գոյնզգոյն հագուստներով։

— Անանկ չէ՞, քուրիկ, այսօր պիտի չգա՞յ։

— Հապա՛, պիտի գայ, կառքով և աղուոր զգեստներ հագած։

Ու պզտիկը, խնդութեամբ, կը սպասէր։

— Ո՞ւր է, չեկաւ դեռ, քուրիկ, իրիկուն եղաւ։

Իրիկուն եղաւ և շքեղ կառք մը մեծադղորդ, եկաւ կեցաւ իրենց տնակին՝ առջեւ գրեթէ։

Փառաւոր և գեղանի կին մը, որ օղեր ունէր ականջին, և մանեակ մը կուրծքին, վար իջաւ և գնաց մտաւ ճոխ բնակարանը։ Իրեն հետ ներս տարած էր նաև շատ բաներ։

Պզտիկը ներս դարձած էր, և գետնին վրայ մերկ սրունքը երկնցուցած, ձեռքին կռնակը աչքին, կը հեծկլտար։ Մայրիկը պիտի գար և չէր եկած։

Ու հեծկլտանքը կը սաստկանար։

Մեծ քուրիկը այն ատեն նորէն վեր վերցուց զայն, մեծ—մեծ բացած թեւերուն մէջ առաւ, անոր սեւ գանգուր մազերով զարդարուած գլխիկը իր արձակ ու յորդ մազերուն մէջ քաշեց։

Պզտիկին հեծկլտանքը մեղմ ու անուշ թզկանքի մը փոխուեցաւ։ Յետոյ լռեց։

— Ինչո՞ւ կու լաս, աղուո՛ր, ըսած էր քուրիկը, մայրիկը պիտի գայ միւս օր, կապոյտ-կարմիր խաղալիքներ պիտի բերէ քեզի, փողեր պիտի բերէ և նոր հագուստներ։

Պզտիկը ժպտեցաւ նորէն, գանգուր սեւ մազերով զարդարուած գլխիկը մեծ-քուրիկին լանջքին վրայ կռթնցուց հանդարտիկ։

Հանդարտիկ, մեծ-քուրիկին մազերուն հետ խաղաց, ու անոր շուրջը դարձաւ։ Յետոյ բաժնըւեցաւ։ Նորէն լացաւ, նորէն խնդաց։ Յետոյ քնացաւ, քուրիկին գիրկին մէջ իր մսկոտ անդամները տաքցուցած՝ քնացաւ։

Միւս օր եղաւ, և իրիկուն եղաւ։ Պզտիկը, պատուհանէն մայրիկին ճամբան կը նայէր. կառքով պիտի գար։

Շքեղ կառք մը եկաւ և կանգ առաւ իրենց տնակին առջեւ։ Գեղանի և փառաւոր կինը՝ որ փայլուն օղեր ունէր ականջին, և շքեղ մանեակ մը կուրծքին, պզտիկին նայեցաւ՝ բայց չժըպտեցաւ։ Վար իջաւ ու գնաց դէպի մեծ տունը մտաւ։ Կանաչ ու նարնջագոյն թուղթերով ծրարներ տարաւ հետը։

Կաղանդները կու գան շքեղ կառքերով, բայց չեն հանդիպիր բոյները չքաւորներուն, որոնք սակայն անոնց կը սպասեն՝ ակնկալութեան զգուանքներէ քաջալերուած։

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

«ՃԱՄԲԱՆ ԱՅՍ Է...»

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» օրաթերթի մէջ պր. Բ. Թաշեան, անդրադառնալէ ետք հայ գրքի և գրականութեան անտէր վիճակին ըՍփիւռքի մէջ, օրինակ կը բերէ մեր անցեալի մեկենասներէն եւ կը մատնանշէ հայ գրականութեան ներկայ անտէր ու լքեալ վիճակը։

«ԾԱՂԻԿ» Պոլսոյ հանդէսին մէջ, 1905ին հրապարակագիր Արամ Անտոնեան հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ հայ գրողներու երկերուն սպառման առընչութեամբ.

«Գրիգոր Զոհրապի «Անհետացած Սերունդ Մը»ն, Սիպիլի «Աղջկան Մը Սիրտը», Կամսարականի «Վարժապետին Աղջիկը» եւ դեռ բազմաթիւ գիրքեր, որոնք հրատարակուեցան վերջին 15-20 տարիներու ընթացքին, այսօր սպառած են ամբողջովին և երբեմն կը ծախուին կրկին գինով: Բայց աւելի մօտ ժամանակներու գանք. Զիֆթէ Սարաֆի թարգմանութիւնը՝ Պուրժէի «Փիլիսոփային Աշակերտը», որ իսկապէս շատ անմատչելի է միջակ զարգացման տէր ընթերցողներու, իր ծախքը հանեց և շահ թողուց. Սիպիլի «Յոլերը» տըպուեցան 1500 օրինակ և այսօր հազիւ մէկ-երկու հարիւր օրինակ մնացած է... Արտաշէս Յարութիւնեանի «Լքուած Քնար»ը տարի մը առաջ իր ծախքը հանած էր արդէն և անկէ ի վեր ինչ որ կը ծախուի՝ զուտ շահ է: Նոյնքան առատութեամբ ծախուեցան նաև Դանիէլեան և Բաբգէն վարդապետներուն «Քարոզագիրքերը»: Ռ. Պէրպէրեանի «Խոհքը և Յուշքը», Տոքթ. Ուոշպըրնի «Դրամապաշտութիւնը», Տոքթ. Տէր Ստեփանեանի ժողովըրդական բժշկութեան նուիրուած հատորները, Տոքթ. Տաղաւարեանի երկասիրութեանց մեծագոյն մասը, եւայլն»։

Այս առթիւ քննադատ Բ. Թաշեան կը գրէ.

«Զենք կարծեր, որ մեր օրերուն հայերէն որեւէ գիրք 1000—1500 օրինակ սպառի և շահ ծգէ, բացի թերեւս օրացոյցներէն, տարեցոյցներէն ու երազահաններէն»։

Եւ կ'աւելցնէ.

«Հայպետհրատի հրատարակութիւնները լոյս կը տեսնեն քանի մը տասնեակ հազար տպաքանակով եւ անոնուն բոլորն ալ կը սպառին: Արտասահմանի ո՞ր հեղինակին գործը 5—600 «ազատ» սպառում ունի...»։

Բ. Թաշեան կը նկատէ, որ հայ գիրքէն աւելի, ներկայիս հայ ընթերցողը օտար լեզուով գիրքեր կը կարդայ... «Կը թուի թէ մենք հետզհետէ պիտի փնտռենք նոյնիսկ այսօրը։ Հիմա հայերէն գիրք գնող ու կարդացողներ կան դեռ, վաղը հաւանօրէն ո՛չ գնող պիտի ըլլայ, ո՛չ ալ թերեւս կարդացող, Զենք մոռնար Փոլ Գլոտելը, որ թերթերու մէջ յայտարարեց, թէ պատրաստ է իր քերթուածներու հատորը ՋՐԻ ղրկելու փափաքողներուն։ 28 հոգի միայն փափաք յայտնեցին ունենալու ֆրանսացի համբաւաւոր բանաստեղծի քերթողագիրքը, բոլորովին ծրի (առաքման ծախքն ալ ... հեղինակին վրայ)։

Ապա օրինակ մը կուտայ Բ. Թաշեան, թէ ի՞նչպէս Եգիպտոս եղած շրջանին մեծահարուստ հայ մը «Մուսա Լերան Քառասուն Օրերը» հատորին Ա.ը ըստանալէ ետք չէ վճարած գինը՝ «ո՞վ պիտի երաշխաւորէ որ Բ. հատորն ալ պիտի ստանամ» ըսելով, մինչ բանուոր մը Ա. հատորը ստանալէ ետք վճարած է երկու հատորներուն գինն ալ...։

Բ. Թաշեանի 1968 Սեպտ. 29ի «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի մէջ գրած յօդուածը մեկնաբանութեան չի կարօտիր: Ճշմարտութիւնն է հոն ներկայացուածը, մեր կեանքի դառն իրականութիւնը և զարմանալի չէ, եթէ Լիբանանի մէջ ալ նոյն պատկերը կը պարզուի։

Ապա ինչո՞ւ զարմանալ, որ 15ը չ'անցնիր գեղարուեստական գրականութեան մէջ քիչ թէ շատ անուն վաստկած գրողներուն: Անոնք վերջին տասնամեակին հազիւ հատոր մը հրատարակած... յուսահատելու իրականութեան դէմ գտնուած են: Ինչո՞ւ գրել, որ հայ գիրքը նահանջ կ'արձանագրէ և ինչո՞ւ պահանջել գրողներու միութիւն... հրատարակչականներու ի՞նչ անհրաժեշտութիւն... մեկենասներու անտարբերութիւնը, հատուածական նեղմիտ շահերը և «կողմ» ըլլալու իրականութիւնը բաւարար չափով կրնան լուսաբանել Բ. Թաշեանի մտահոգութիւնը...

Այս բոլորին մէջ գրողներէն աւելի, ընթերցասէր սերունդի մը անտարբերութիւնն է ողբերգականը, իսկ ամենէն ողբերգականը կազմակերպուած և ծրագըրուած հաւաքական աշխատանքի մը պակասը։

Իրաւունք պիտի տա՞նք անոնց, որոնք ժամանակին կը գրէին, թէ բանաստեղծութիւնը չ'ուտուիր...։

Իսկ հայ գրողն ու քննադատն ալ, այս կացութեան մէջ իրենց բաժինը չունի՞ն արդեօք: Սա արդէն ուրիշ հարց է:

ՎԱՆԻԿ

Պէյրութ

ՔՐԻՍՏՈՍ ԾՆԱՒ ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱՒ ՁԵԶ ԵՒ ՄԵԶ ՄԵԾ ԱՒԵՏԻՍ

Ահա անգամ մըն ալ քրիստոնեայ աշխարհը, որ կը տօնէ իր տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի Ծնունդը։

Եւ այսպէս ամէն տարեմուտին՝ եկեղեցւոյ Ս. Խորանէն շարականներու և զանգերու ղօղանջը միանալով իրարու կուգան աւետել մարդկութեան այն մեծ աւետիսը, որ Աստուծոյ հրեշտակները առաջին անգամ, աւելի մօտ քան դարեր առաջ, եկան աւետելու Բեթղեհէմի բլուրներու բարձունքին գտնուող հովիւներուն, ըսելով՝ թէ ծնաւ Փրկիչն աշխարհի։

«Խորհուրդ մեծ և սքանչելի, որ յայսմաւուրս յայտնեցաւ և ի յարին բազմեցաւ»:

Իսկապէս մեծ և սքանչելի խորհուրդ մը, ինչպէս որ մեր եկեղեցւոյ շարականը կ'ըսէ, որ իր հոգեկան և բարոյական ազդեցութիւնը մարդկութեան վրայ ոչ միայն չկորսնցուց քսան դարերու հոլովոյթին ընթացքին, այլ տէր դարձաւ միլիոնաւոր մարդոց հոգիին և կեանքին։

Այսպէս՝ երբ մենք հաւաքուած Աստուծոյ տաճարի Ս. Խորանին առջև, մեր աղօթքը միացուցած հոգեւոր դասուն աղօթքներուն հետ դէպի առ Աստուած և մեր հայեացքը ուղղած դէպի Ս. Ծննդեան պատկերին, մեր մտածումները կ'երթան դէպի հայոց աշխարհի ծննդեան տօնին, որ կարծէք նոյն հանգամանքներուն ու նոյն տառապանքներուն ենթարկուեցաւ՝ ինչ որ էր մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի Ծնունդը։

Ինչպէս որ հրեաները չուզեցին հաւատալ Անոր աշխարհ գալուստին, որչափ որ իրենց աւանդըւած էր Աստուծոյ Մարգարէներէն և Ս. Գրոց կողմէ, նոյնպէս մարդկութիւնը չուզեց հաւատալ մեր հայրենիքի Նոր Ծնունդին, որ տեղի էր ունեցեր մայիսեան առաւօտ մը, Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի և Բաշ Ապարանի երկունքով:

Ինչպէս Քրիստոս, իր ծնունդէն մինչև մահ և յարութիւն չունեցաւ հանգիստ ու դադար՝ միշտ պաշարուած թշնամիներէ և փարիսեցիներէ, նոյնպէս մեր հայրենիքը, մեր սիրեցեալ Հայաստանը չունեցաւ հանգիստ ու դադար, ըլլան անոնք ներքին թէ արտաքին թշնամիներէ, բայց ինչպէս որ Որդին Մարդոյ ունէր իր վրայ աստուածային շնորհն ու սէրը և կրցաւ տոկալ բոլոր դաւերուն և Իր յարութեամբը յաղթեց չարին և մահւան, նոյնպէս մեր հայրենիքը, շընորհիւ իր աննկուն և անվեհեր զաւակներու յարատև ճիգերուն և պողպատեայ կամքին, ոչ միայն կրցաւ տոկալ, այլ նաև բարգաւաճիլ, ուռճանալ և զօրանալ ի փառս ու պարծանս մեր ազգին և ի հեճուկս մեր թշնամիներուն:

Ուրեմն՝ մաղթենք որ Աստուած այս Ծննդեան տօնին հետ բերէ սէր ու խաղաղութիւն աշխարհի, անսասանութիւն և բարօրութիւն Հայրապետութեան Աթոռոյ Հայոց ի Սուրբ Էջմիածին, պահէ ու պահպանէ և մեզ հովանի ընէ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. սիրեցեալ Հայրապետը՝ ինչպէս նաև մեր մի. ս Հոգևոր Աթոռները, նոյնպէս աւելի ևս զօրացնէ ու բարգաւաճեցնէ մեր սիրեցեալ Հայրենիքն սիրոյ և խաղաղութեան մէջ, այն յոյսով՝ որ օր մը մեր բոլորիս երազն ալ կ'իրականանայ արդար լուծումովը մեր անիրաւուած դատին։

Ուստի՝ մեր մաղթանքները միացնելով երկնքի հրեշտակներու երգին, երգենք և փառաբանենք զԱստուած և մեր Տէրն Յիսուս Քրիստոս,գոչելով. «Փա՜ռք ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»։

ՎԱՉԱԿԱՆ

Աղեքսանդրիա

1968 ՏԱՐԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Այս տարի ունեցանք Քէմէնչիստ Ռուբէնը, որ Արփիարէն ետքը սարքեց իր մելանոյշ երեկոյթը և մեկնեցաւ Միացեալ Նահանգներ։

Ունեցանք Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադրութեան Յիսնամեակ Յոբելեանը։

1968ի ընթացքին շարունակուեցան Մամիկոնեան մշակութային դասախօսութիւնները, որոնք կատարուեցան ամէն ամիս։

«Մամիկոնեան Մշակութային Ցանձնախումբ»ին կը պարտինք Վարդանանց տօնակատարութիւնն ալ, որ տօնուեցաւ այս տարի ևս Հայ Տան մէջ, տեղական պայմաններուն յարմարելով։

Երգահան խմբավար պր. Համբարձում Պէրպէրեան այս տարի ևս գալով Միացեալ Նահանգներէն, Մոնրէալի մէջ սարքեց իր երգահանդէսը, արժանանալով հայ և օտար հասարակութեան ջերմ գնահատանքին։

Խօսած ենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Վազգէն Սրբազնագոյն Հայրապետին շնորհաբեր այցելութեան մասին։ Զենք խօսիր բարախող հայկական պարահանդէսներուն մասին՝ և մոռցըւածներուն մասին՝ որոնց համար կազմակերպիչներուն ներողամտութիւնը կը խնդրենք։

Միջին Արեւելքէն Գանատա հասնող մեր հայրենակիցները բոլորած են գանատական հաւատարիմ քաղաքացիներ դառնալ և նիւթապէս բաւարարուիլ։

Անոնք հոգիով կապուած կը մնան Մայր Հայրենիքին, և սկսած են այցելել մեր նորաստեղծ բայց դարաւոր հայրենիքը։ Հայկական բոլոր սրահներուն մէջ հաւասարապէս դրուատիքը կը հիւսուի հայրենիքի վերելքին և ժրաջան հայ ժողովուրդին: Այս բոլորին մէջ որոշ անկիւն մը կը գրաւէ արաբական աշխարհի հանդէպ գոյութիւն ունեցող հայկական կապը, եղբայրական զգացումը։ Այսպէս, հայկական ձայնասփիւռի կայանէն յաճախ կը լսուի խօսնակին ձայնը որ կ'ըսէ.

— Սիրելի հայրենակիցներ, հայկական ճաշարանը (անունը) կը պատրաստէ արաբական անմահական Ֆուլը, Ֆէլաֆիլը, Ճաշակեցէք քանզի պաղ է, և յիշեցէք ու ապրեցէք պահ մը ձեր երկրորդ հայրենիքը հանդիսացած այդ արաբական ազնիւ և ասպնջական աշխարհը իր ժողովուրդով, ջերմիկ զգացումով և արևով: Սկսած է կազմակերպուիլ դէպի Մայր Հայրենիք և Միջին Արևելք զբօսապտոյտներ։

Գանատահայութիւնը, շնորհիւ գանատական կառավարութեան ազատ երթեւեկի օրէնքին, դրամական փոխադրութեան, և շնորհիւ իր անհատական նիւթական բարւօք կացութեան, պատեհութիւնը ունի իր կարօտը առնելու իր մօտաւոր անցեալին։

Ամէն անգամ որ հայրենակից մը կը հասնի Միջին Արևելքէն, յաճախ կը հրաւիրուի իր ծանօթներէն՝ որոնք ծարաւի են խապրիկներու։

Հասնող հայրենակիցը խրախուսիչ խապրիկներ կը բերէ, կը դրուատէ հայ կեանքին բնականոն գնացքը, և ապագայի մասին լաւատես է։ Նորահաս հայրենակիցը հրաւիրող գանատահայը, իր կարգին գոհունակութիւնը կը յայտնէ ստացած ալուոր լուրերուն համար։ Գանատահայ տան տիրուհին այնուհետեւ իր նորահաստատ բնակարանին զանազան բաժանմունքները կը պտտցնէ նոր հիւրը. կահ կարասին, և իլէքտրա ֆոնօրը, որ Միացեալ Նահանգներէն ետքը առաջինը կը հանդիսանայ։

Վերջին այցելութիւնը կը վերապահուի տան լոգարանին։

— Եթէ կը փափաքիք լըւացուիլ, կողի ձախ դուռն է...։

Այս ձախ դրան ներսը իսկապէս Փալաս օթէլ մըն է. Անկէ բաժնուող կը բուրէ, ճուպիկան, ժասմեն, տանել:

Ընթրիքէն բաւական ետքը հիւրը կը պատրաստուի մեկնիլ։ Նորեկը կրնայ օթոպիւսը առնել։ Բայց դուրսը կը ձիւնէ և բաւական ցուրտ է, զերօ սանթիկրատէն 20 աստիճանաչափ վար, հետեւաբար տան տիրուհիէն կը խնդրէ թաքսի մը կանչել հեռաձայնելով թաքսիներու կայանը։ Տան տիրուհին կը միջամտէ.

Այդ ինչ խօսք է, Տիրանը մեր ինքնաշարժովը կը հասցնէ ձեզ ձեր տունը։

Ամուսին տան տէրը կը հարցնէ կնոջ.

— Պզտի՞կը հանեմ թէ մեծը։

— Մե՛ծը, մե՛ծը, կը ձայնէ տիկինը, այս օդին պզտիկով շըրջիլը վտանգաւոր է։

Քիչ վերջ վեց հազար տոլարնոց սալոն Փաքար մը կը յառաջանայ ձիւնին հետ կռուելով: Մէջը կայ 1968ի Գանատահայը:

Խ. Տ.

Մոնրէալ 1968

ԱԿՆԱՐԿ

ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Արդարև, 1968 Դեկտ. 15ը եգիպտահայ տարեգրութեանց մէջ պիտի յիշուի որպէս անզուգական և պատմական օր մը, որ մեր պատւական գաղութը ապրեցաւ այնքան խանդավառ շունչով, միասնականութեան համատարած մթնոլորտի մը մէջ:

Տակաւին կը գտնուինք այս յիշատակելի տպաւորութեան ներքև, որ ստեղծեց Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Օծման 40ամեակի առթիւ ծրագրուած Սրբազան Համերգը, որուն տրափող սիրտը հանդիսացաւ Մօ. Եդուարդ Ցակոբեան, այդ սիրտին արիւն հոսեցնող երակները՝ երգչախումբին անդամ-անդամուհիները և ներկայ բազմութիւնը՝ այդպէսով շաղախուող միասնականութեան հայկական հոգւոյ մարմինը:

Սխալած չենք ըլլար եթէ ըսենք, թէ այդպիսի հսկայ ծաւալով միահամուռ ժողովրդային եղելոյթ երբևիցէ չենք ունեցած երբեք, եգիպտահայ կեանքի երկարաձիգ տարիներու ընթացքին։

Հոն էր եգիպտահայ ողջ գաղութը իր ներկայացուցչական բոլոր կազմերով ու երանգներով, կազմելով մէկ բան միա՛յն՝ ամբողջական հայութիւնը, միատարր եգիպտահայութիւնը՝ որ այդ օր եկաւ ապացուցանելու թէ կա՛յ, կը մնա՛յ։ Մենք պիտի ըսենք նաև «պիտի մնանք» ի հեճուկս մեկնումներուն և պիտի վերընձիւղինք մեր վերանորոգ ուժերուն կազմակերպութեամբ։

Շնորհաւորութեան և շնորհակալութեան մեր խօսքը կ'ուղղենք բոլորին անխտիր, բոլոր անոնց մանաւանդ՝ որոնք աշխատեցան այս ձեռնարկի յաջողութիւնը ապահովելու համար և արդարացիօրէն արժանացան անվերապահ գնահատանքի։

Ցտեսութի՛ւն... Յիսնամեակին ալ տօնակատարելու մաղթանքով և առաջադրութեամբ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴԸ

ԻՐԵՆՑ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ, ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՕԾՄԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Ե Գ Ի Պ Տ Ա Կ Ա Ն Դ Ա Հ Ե Կ Ա Ն Ո Վ)

Տէր և Տիկին Աւետիս Ն. Զագըճեան	5000
» » Երուանդ Թումայեանց	5000
» » Էտուար Զօրայեան	3000
» » Նազարէթ Գասապեան	2500
» » Վահան Գըզըլեան	2500
Տիարք և Տիկնայք Փիլպեռ և Պերճ Յովակիմեան եղբ.	2500
Տէր և Տիկին Արթօ Պըլըքասնեան	2500
» » Ալպէռ Քրէտեան	2500
» » Օննիկ Ալեքսանեան	2000
» » Տիրան Կիւրեղեան	2000
» » Անդրանիկ Մեսրոպեան	2000
» » Զարեհ Սագայեան	2000
» » Յովհաննէս Քէհեայեան	2000
» » Փօլ Քիլիտճեան	1500
» » Սարգիս Ալթունեան	1000
» » Նուպար Բանեան	1000
» » Վահան և Նուարդ Գազանճեան	1000
» » Լեւոն Գարագաշեան	1000
Տիար Մամաս Գալփաքճեան	1000
Տէր և Տիկին Լորիս Գարգուր	1000
Տիար Վահրամ Գարալանեան	1000
Տէր և Տիկին Տիգրան Էվէրէկլեան	1000
» » Յակոբ Էքմէքճեան	1000
» » Երուանդ Թաշճեան	1000
» » Թորոս Խաչատուրեան	1000
» » Թադէոս Կիրակոսեան (Միս Էճիբթ)	1000
» » Հրանդ Կէօզիւպէօյիւքեան	1000
» » Նասիպ Կարիպեան	1000
» » Մկրտիչ Ճանիկեան	1000
» » Գրիգոր Ճիլաճեան	1000
» » Վահէ Մանուկեան	1000
» » Վահրամ Մանուկեան	1000
» » Ժորժ Միքայէլեան	1000
» » Կարօ Ներսեսեան	1000
» » Պետրոս Ոսկերիչեան	1000
» » Օննիկ Սուլթանեան	1000
Տիար Սարգիս Վուքուֆեան	1000
Տէր և Տիկին Խաչիկ Րէյիսեան	1000
» » Պերճ Օտապաշեան	1000
» » Երուանդ Արարքցեան	500
» » Արամ Ալեքսանեան	500
» » Գապէռ Արապեան	500
» » Յարութիւն Գարանֆիլեան	500
» » Յակոբ Մովսէս Գազանճեան	500
Տիար Ռուբէն Գազազեան	500
Տէր և Տիկին Մեսրոպ Գույումճեան	500
» » Ալպէռ Գալլնեան	500
» » Հրանդ Գութնուեան	500
Տիարք Կարպիս և Միհրան Եազըճեան եղբ.	500
Տէր և Տիկին Անդրէ Եսայեան	500
» » Յոլակ Երզնկացեան	500
Տոքթ. և Տիկին Ն. Եագուպեան	500
Տէր և Տիկին Յակոբ Եբրանոսեան	500
Տէր և Տիկին Վազգէն Եկարեան	500
» » Խորով Զաքարեան	500
» » Միքայէլ Թորիկեան	500
» » Յակոբ Թաշգաբուլեան	500
» » Խաչիկ Թաշգաբուլեան	500
» » Վարդան Թապաքեան	500
» » Հրանդ Թուֆայեան	500
Տիար Արթիւր Թէրզեան	500
Տէր և Տիկին Յակոբ Ժամկոչեան	500
Տիկին Սիրանուշ Իպիշեան	500
Տէր և Տիկին Գասպար Կրտոտեան	500
» » Յակոբ Կիւլպէնկեան	500
Տիար Էտուար Կիւլեան	500
Հ.Բ.Ը. Միութիւն	500
Տէր և Տիկին Երուանդ Հացունի	500
» » Յակոբ Համբիկեան	500
Տոքթ. և Տիկին Եդ. Ճիզմէճեան	500
Տէր և Տիկին Բարունակ Մատղաչեան	500
» » Ժագ Մեսրոպեան	500
Տիկին Անի Մանուկեան	500
Տէր և Տիկին Յակոբ Մարգարեան	500
Տիար Հայկ Մաստիկեան	500
Տէր և Տիկին Աստիկ Մէլէմէթճեան	500
» » Վահէ Մինէթեան	500
» » Լեւոն Նատիր	500
» » Վահան Չէչճէնեան	500
Տիար Գրիգոր Պարոնեան	500
Տէր և Տիկին Տիգրան Պապիկեան	500
» » Անդրէ Պօհճալեան	500
» » Կարպիս Պէրպէրեան	500
» » Նուպար Պալեան	500
» » Եգնիկ Պալունի	500
» » Ներսէս Պետրոսեան	500
» » Սարգիս Պալեան	500
» » Եսայի Ստեփանեան	500
» » Հայկ Սրէնճեան	500
Տիար Վահէ Սրէնճեան	500
Տիկին Հայկանուշ Սարգիսեան	500
Տէր և Տիկին Սիմոն Ստեփանեան	500
Օր. Զապէլ Ստեփանեան	500
Տէր և Տիկին Ալ. Սարուխան	500
» » Կարօ Վարժապետեան	500
» » Միսաք Տէրոնեան	500
» » Վահագն Տեփոյեան	500
» » Յակոբ Տէր Ստեփանեան	500
» » Կարապետ Տէմիրճեան	500
» » Ժիրայր Փափազեան	500
» » Վրէժ Քէօհնէլեան	500
Տիկին Սրբուհի Օտապաշեան	500
Տէր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան	500
» » Յակոբ Մինէթեան	500
Հայ Մշակոյթի Բարեկամներու Ընկ.	500
Տէր և Տիկին Նուպար Տէօվլէթեան	500

(Շարունակելի)

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐԸ

ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ

Այն ազգայինները, որոնք կը փափաքին Նոր Տարուան առթիւ «Ջահակիր» նուիրել իրենց Հայաստանի կամ արտասահմանի ազգականներուն և բարեկամներուն, կրնան հեռաձայնել թերթիս վարչութեան (հեռ. 915013) ամէն երեկոյ ժամը ճէն 8 (ի բաց առեալ կիրակի օրերէն), իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ մեր ներկայացուցիչ Պր. Վահան Պէնտեանին (հեռ. 21942)։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

2 ՅՈՒՆՎ. 1969

ՖՈՒԹՊՈԼ

Լիբանանի Ախոյեանական Մրցաշարքին Հ.Մ.Մ. ԿԸ ՅԱՂԹԷ ՆԸԺՄԷԻ (1-0)

Կիրակի, 22 Դեկտ. 1968, Պէյրութի երեք մարզադաշտերուն վրայ տեղի ունեցան Լիբանանի ֆութպոլի առաջին դասակարգի խումբերու ախոյեանութեան վեցերորդ օրուան մրցումները։

Քաղաքապետարանի դաշտին վրայ, ժամը 1ին, Ռասինկ դժուարին յաղթանակ մը տարաւ Սալամի դէմ (1-0)։ Իսկ ժամը 3ին Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմը պարտութեան մատնեց Սաժեսը՝ 2-0 արդիւնքով։

Հայկազ Ապի Շահլա մարզադաշտին վրայ Իսթիքլալ յաջողեցաւ դժուարին կացութեան մը մատնել Անսարի կորովի կազմը. կիսախաղը ի նպաստ իրեն 1—0 արդիւնքով աւարտելէ ետք, Իսթիքլալ Բ. կիսախաղին միայն մէկ կէտ զիջեցաւ իր մրցակիցին, եւ այսպէսով հաւասար դուրս եկաւ մրցումէն՝ 1—1։

Մարզական Աւանի Կեդրոնական խաղավայրին վրայ տեղի ունեցան օրուան գլխաւոր երկու հանդիպումները։ Ժամը 1ին, Սաֆայի տոկամիտ կազմը պարտութեան մատնեց Մազրաան, որ խաղին առաջին վայրկեաններուն արդիւնքը բանալէ ետք, տոկուեցաւ երկու առիթներով տեղի տալ Սաֆային խաղավարողներուն։ Սաֆա 2—1 արդիւնքով յաղթելէ ետք, հինգ մրցումներու ընթացքին, առաջին անգամ ըլլալով տիրացաւ յաղթանակի զոյգ կէտերուն և բարելաւեց իր դիրքը ընդհ. դասաւորման մէջ։

ՊԱՐԱԳԼՈՒԽԸ Կ՚ԱՄՐԱՊՆԴԷ ԻՐ ԴԻՐՔԸ

Ժամը 3ին, տեղի ունեցաւ օրուան ամենէն հետաքրքրական ու ճակատագրական մրցումը, ընդհ. դասաւորման մէջ առաջին եւ երկրորդ տեղերը գրաւող Հ.Մ.Մ.ի եւ Նըժմէի կազմերուն միջեւ, տասնըհինգ հազարէ աւելի մարզասէրներու ներկայութեան։ Խանդավառութիւնը ամբողջ խաղի տեւողութեան ընթացքին տիրապետեց թէ խաղավայրին և թէ բրիպիւններուն վրայ։ Գնահատելի է մանաւանդ հայ մարզասէր հասարակութեան մարզական մաքրամաքուր ոգին։ Դաշտին վրայ տիրեց նոյն մարզական բարձր գիտակցութեամբ օժտուած եղբայրական համերաշխ մրցակցութեան ոգին, եւ խաղին աւարտին ամենէն զօրաւորն ու արժանին էր որ յաղթական դուրս եկաւ մարզադաշտէն։

Մրցումի առաջին վայրկեաններուն, Հ.Մ.Մ. փորձեց խաղին ղեկը ձեռք առնել, սակայն Նըժմէի տղաքը խանդավառ գրոհներով իրենց ներկայութիւնը զգալի դարձուցին։ Առաջին քառորդ ժամէն ետք սակայն, Հ.Մ.Մ. ինքնավստահ խաղարկութեամբ եւ անընկճելի կամքով յաջողեցաւ զանազան առիթներով վտանգել Շըպարոյի բերդը։ Արդարեւ, Նըժմէի բերդապահը, իրապէս գնահատելի մարզական ոգի մը ցուցաբերեց, եւ շատ դժուարին վայրկեաններ ապրեցաւ։ Հ.Մ.Մ. ամէն գնով կը ցանկար իր ջանքերը օժտել կէտով մը, եւ յանկարծ 43րդ վայրկեանին, գնդակը կը տեղափոխուի մրցակիցի քառակուսիին մէջ, ու կարճ փոխանցումներէ ետք կ՚անցնի Հ.Մ.Մ.ի խաղավառ եւ պատանի աջ ծայր Զուգուին ոտքը, որ գ՚ղեցիկ հարուածով մը կ՚արձանագրէ յաղթանակի կէտը, խանդավառութիւնը հասցնելով իր գագաթնակէտին։

Բ. կիսախաղին Հ.Մ.Մ. դարձեալ գրոհի կ՚անցնի, սակայն, Նըժմէ, հաւասարելու վճռակամութեամբ կը յաջողի կասեցնել Հ.Մ.Մ.ի յառաջապահ գիծին գրոհները, ան տակաւ կը յառաջանայ ու պաշտպանողական դիրքէն կ՚անցնի յարձակողականի։ Ծիշդ այս պահուն է որ ի յայտ կու գայ Հ.Մ.Մ.ի 11ին իսկական արժէքը։ Արդարեւ, յետապահ գիծը կորովի խաղարկութեամբ մը կը չէզոքացնէ մրցակիցին հարուածները. շնորհալի բերդապահ Պետիկի խելացի միջամտութիւններն, ինչպէս նաեւ հոյակապօրէն կասեցուած գնդակները կը խանդավառեն բոլորը եւ մանաւանդ յառաջապահ գիծը, որ միջնապահներ Պետրոսի եւ մանաւանդ Ցարութի ջանքերուն շնորհիւ Մարտիկ Ա.ի գլխաւորութեամբ կը ձեռնարկէ նոր գրոհներու։ Նըժմէ վճռած է հաւասարել, կը գրոհէ, սակայն Հ.Մ.Մ.ի յետապահները՝ Նշան, Մարտիկ Բ., Ստեփան եւ մանաւանդ Կիւլապի (որ հակառակ անցեալ շաբթուան մրցումին սրունքէն ծանրօրէն վիրաւորուած ըլլալուն, խաղաց ամբողջ խաղի տեւողութեան ի գին մեծ դժուարութեանց), կը պայքարին քաջաբար, միշտ գնդակը հեռացնելով Հ.Մ.Մ.ի բերդէն։ Ժամը կը յառաջանայ եւ մութը երթալով կը տիրէ դաշտին վրայ, բայց խաղը երբեք չի դադրիր հետաքրքրական ու վճռական ըլլալէ։ Երկու կողմերն ալ կը ճգնին կէտ մը նշանակել, սակայն ապարդիւն, յաղթանակը արդէն վճռուած էր առաջին կիսախաղին, խաղին վերջին վայրկեանները նորութիւն մը չեն բերեր, ու Հ.Մ.Մ. 1—0 արդիւնքով յաղթական դուրս կուգայ դաշտէն։

Գնահատելի են Հ.Մ.Մ.ի յառաջապահ, միջնապահ թէ յետապահ գիծերու վրայ խաղացող բոլոր մարզիկները անխտիր։

Հ.Մ.Մ.Ի ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Պետիկ, Կիւլապ, Մարտիկ Բ., Նշան, Ստեփան, Ցարութ, Պետրոս, Զուգու, Մարտիկ Ա., Հանրի, Աւօ։

Բարելաւուած իրաւարարութիւն՝ Սապա Ֆալլահի։

Ստորեւ խումբերու ընդհանուր դասաւորումը 6րդ օրուան մրցումներու աւարտին։

	Խ.	Ց.	Հ.	Պ.	Ն.Կ.	Մ.Կ.	Կէտ
1) Հ.Մ.Մ.	6	5	1	–	13	4	11
2) Ռասինկ	6	4	1	1	12	4	9
3) Նըժմէ	6	3	2	1	11	3	8
4) Հ.Մ.Ը.Մ.	5	3	1	1	8	4	7
5) Մազրաա	6	3	1	2	9	5	7
6) Սաֆա	5	1	3	1	6	7	5
7) Անսար	5	1	2	2	8	6	4
8) Սալամ	6	1	1	4	4	9	3
9) Իսթիքլալ	5	–	2	3	1	8	2
10) Սաժես	6	–	–	6	1	23	0

ՕՐ. ՄԱՐԻ ՍԻՍԱԿԵԱՆ
ՊՐ. ՅՈՎՀ. ԳՈՅՈՒՄՃԵԱՆ

ամուսնացեալք

Սիտնէյ (Աւստրալիա) 29- 2-68

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, Սիսակեան և Գոյումճեան ընտանիքներուն, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՕՐ. ՍՈՆԻԱ ԷՔՇԵԱՆ
ՊՐ. ՄԿՐՏԻՉ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆ

ամուսնացեալք

Պուէնոս Այրէս 12-12-68

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, Էքշեան և Տէյիրմէնճեան ընտանիքներուն, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆ ՈՎ.)

Իրենց քրոջ և մօրաքրոջ Օր. Մարի Սիսակեանի ընդ Պր. Յովհաննէս Գոյումճեանի (Սիտնէյ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթ ւ, Տէր և Տիկին Տիրան Մուրատեան և զաւակները Նասիպ և Բրիսթին կը նուիրեն.

Գալուստեանի ճաշ՚ սեղանին 100

(Ստանալ «Ջահակիր»ի խմբագրատունէն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Նոր Տարւոյ և Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ, Տէր և Տիկին Ալպէռ Գալըճեան կը նուիրեն 500 ե.դ.։

Պր. Ստեփան Ոսկերիչեանի ընդ Օր. Թերէզ Սիմիթեանի (Մոնրէալ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկ. Յովհաննէս Պայիրեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՈՅ ԱՌԹԻՒ

Պր. Վահան Սարգիսեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր աղջկան՝ Օր. Լիւսի Սարգիսեանի (Թորոնթօ)։

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հրապարակ ելած են արդէն և կը ծախուին բացիկներ ու դրոշմաթուղթեր։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎՐԺ.Ի
ԾՆՈՂՔ-ՈՒՍՈՒՑՉ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
Ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սեզար
Հեռ. թիւ 21942

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Հ.Մ.Մ. ՄԻՇՏ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽ

Կիրակի, 29 Դեկտ. 1968, Պէյրութի Մարզական աւանին մէջ, կ.ե. ժամը 3ին, Հ.Մ.Մ.ի եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ֆութպոլի խումբերը, Լիբանանեան ախոյեանական մրցաշարքի գծով ունեցած իրենց հանդիպումը վերջացուցին ոչ ոքի՝ հաւասար արդիւնքով (0—0)։

Այս մրցումէն ետք, Հ.Մ.Մ. կը շարունակէ պարագլուխը մնալ 1968-69ի Լիբանանի ախոյեանական մրցաշարքին, որուն կը մասնակցին 10 խումբեր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳՈՀԻՐԷ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՆԴԷՍ - ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
Հ.Մ.Մ. ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, 4 Յունուար 1969, երեկոյեան ժամը 7ին

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՏՕՆԱԾԱՌ

ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԽՐԱԽՃԱՆՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Առաջնորդութեամբ

«STAR LIGHTS»

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 16 Ե.Դ.

Կաղանդ Պապային նամակը պարտաւորիչ է փոքրերուն համար

Ապահովեցէք ձեր սեղանները, դիմելով սրահ՝ ամէն երեկոյ ժամը 8-10, կամ հեռաձայնելով թիւ 934908։

ՏԻԿՆԱՆՑ «ԱՅԾԵՄՆԻԿ» ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱ ԱԲԻԿԵԱՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 12 Յունուար 1969, կէսօրէ ետք ժամը 5ին, Հանգստեան Տան մէջ, Հելիոպոլիս։

Հայկական Ընթերցասրահի Երիտասարդական և Պատանեկան Մարմինները իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն գեղարուեստական պատշաճ յայտագրով մը։

Կը խնդրենք մեր յարգելի հասարակութենէն, որ ներկայ գտնուի տօնական օրերու առթիւ կազմակերպուած սոյն հանդիսութեան, քաջալերելու համար մեր պատսպարեալները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Պարզ փոստ	Օդային փոստ
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուտանի «	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի «	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ «	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի, Գանատայի, Աւստրալիոյ եւ այլ երկիրներու բաժանորդներէն	7 տոլար կամ 3 Սթերլին	

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք դարդ չեն ղրկած իրենց բաժնեգինը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը։ Չէք կամ մանդա-փոստ գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունին եւ ուղարկել փոստարկղ թիւ 2111, Գահիրէ, Ս.Մ.Հ.։

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيدربيان (باليان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՇՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 262—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1969

ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ٢٦٢ — الخميس ٩ يناير ١٩٦٩

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

(ԽՕՍՈՒԱԾ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ, 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 1969)

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Սուրբ գրական Արարատի մեր երկրէն, Միածնաէջ մեր սրբազնասուրբ Տաճարէն, Քրիստոսի հրաշալի Ծննդեան առիթով, ձեզի կուգանք հաւատացեալ զաւակներ Մեր, որ ի Հայաստան և որ ի սփիւռս աշխարհի։ Ամէն նման ցնծալի առիթներով Մենք ձեզմով կը մխիթարուինք, ձեզմով կը զօրանանք, ձեզմով լաւատես կը դառնանք և ձեզի ամենուդ համար աղօթք կը կարդանք։ Դուք Մեր սիրելիներ, Մեր հարազատներ, դուք Մեր կենդանի եկեղեցին էք, դուք Մեր ապրող ու աճող ժողովուրդն էք։ Դուք յոյսն ու ապաւէնն էք, և պարծանքը Սուրբ Էջմիածնի և Հայոց Հայրապետի։

Արդ, բացէք ձեր սրտերը, ձեր հայու սրտերը և Փրկչի Իջման Սուրբ Սեղաններէն, ընդունեցէք Մեր բերած օրհնութիւնը և շնորհները մեր Տիրոջ Քրիստոսի լուսաշող Ծննդեան և Աստուածայայտնութեան։ Եւ յոյսով յափշտակուած, դէպի երկինք նայեցէք, լսելու պատգամը Բեթղեհէմի հրեշտակներուն՝

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»:

Ինչքա՜ն քաղցր կը հնչէ այս երգը, մեր օրերու մարդոց, ժողովուրդներուն բոլոր, որոնք դարերու ծարաւը ունին՝ խաղաղ ու արդար կեանքի։

Դիտեցէք ձեր շուրջը, մօտն ու հեռուն, գրեթէ ամէն տեղ՝ խռովայոյզ վիճակ, սպառնացող վտանգներ բազում և նոյնիսկ մահասփիւռ կրակ պատերազմի:

Փա՜ռք երկնքին պայծառ ու բարի, որ աշխարհին և մեզի ամենուս այսօր կը բաշխէ յոյսը խաղաղութեան, յոյսը փրկութեան։

Արդ, զաւակներ Մեր, երկինք նայեցէք, ձեր հոգիները երկինք դարձուցէք, խաղաղութեան խօսքով զիրար ողջունեցէք, սիրոյ շաղախով եղբայրներ եղէք։

Խաղաղութիւն, սէր՝ ահա խօսքերու ոսկին, և ինքը Խօսքը, որ էր ի սկզբանէ, զի Աստուած սէր է և խաղաղութեան Աստուած։

«Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» դարերու աղերսանքը եղաւ մեր տանջուած ազգին ու Եկեղեցիին։ Դարեր շարունակ յօշոտուած աշխարհը Հայոց և նահատակ ժողովուրդը մեր, պատմութեան բեմին վրայ կանգնած, կենդանի վկաներն են՝ անլուր ողբերգութեանց։ Ու մտածել, թէ մեր ազգի ողբերգութեան մեծագոյնը, մեր օրերէն հազիւ յիսուն և աւելի տարիներ առաջ կատարուեցաւ, 1915ի սև անգութ տարին: Առաջին ցեղասպանութիւնը մեր ապրած դարուն։

Հայաստանեայց եկեղեցին և ամէն Հայ մարդ, ինչպէ՞ս հանգուրժեն նոր կրակ ու աւեր, նոր պատերազմներ, այն ալ հիւլէական ահարկու ուժի մեր դարաշրջանին։

Բոլոր ազգերը, բոլոր մարդիկ, մեր նմաններն են, մեր եղբայրները՝ իբրև որդիք միևնոյն Արարչին։ Այսօր Վիեթնամի մէջ՝ մեր արիւնն է որ կը հոսի, մեզմէ ամէն մէկու հոգիի ու խղճի եբակներէն:

Տէր Յիսուս Քրիստոս, սիրովդ Քո հուր «ձմլէ սրտերը քար» մեր օրերու մարդոց և փշրէ Քու աջովդ ամենափրկիչ՝ պատերազմի գործիքը մահուան։ Մենք չենք կամենար պատերազմ ոչ ոքի կողմէ և ոչ ոքի դէմ: Նոյնիսկ արդարութիւնը՝ թող խաղաղութեամբ ըլլայ։ Պետութիւնները ամէն՝

«Թող հալեցնեն սուրերը և նիզակները, և շինեն խոփեր ու մանգաղներ, ոչ մէկ ուրիշ ազգի վրայ թող սուր չբարձրացնէ և թող այլևս ոչ ոք չուսանի հնարքը պատերազմին» (Եսայի Բ. 4):

Այս է հաւատամքը մանաւանդ մեր Եկեղեցիին և ազգին ամբողջ, որ իր մոխիրներէն փիւնիկի պէս յարութիւն առած, որ մայր հողի վրայ հաստատ քայլելով կ'ընթանայ իր նոր կեանքի ապահով ու լուսաւոր ճամբով օրէցօր աճելով, միշտ կառուցելով երգ ու ծաղիկով:

Իրաւ է, Մայր Հայաստանը իր վերածնունդը կ'ապրի։ Տքնութեան, վերելքի ստեղծարար երթի նոր դարաշրջանն է Հայոց պատմութեան։

Փառքերն անցեալի ներկան կ'ոգեշնչեն, իսկ լուսաւոր ներկան կեանք կու տայ անցեալին։ Այս անցնող տարուն, մեր մայր երկիրը,

(Շարունակութիւնը [illegible] էջ 5)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ, Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ տեղի ունեցան Նոր Ազգային Ժողովի ընտրութիւնները, 169 ընտրական շրջաններու մէջ:

Առաւօտեան ժամը 8էն ըսկըսեալ՝ շուրջ եօթը միլիոն քըւէարկողներ դիմեցին իրենց շըրջանի քուէատուփերը՝ ընտրելու համար Ազգային Ժողովի 338 անդամները:

Սուէզի ջրանցքին, ինչպէս նաև Սինայի անապատին վեց ընտրաշրջաններուն ընտրութիւնները կատարուեցան նահանգային համագումարներուն մէջ՝ ուր ընտրուեցան 12 հոգի, որոնք Ազգային Ժողովին կազմը պիտի ամբողջացնեն՝ 350ի հասցնելով անոր երեսփոխաններուն թիւը:

Երեսփոխաններուն թիւին (350) կէսը պիտի բաղկանայ գիւղացիներէ և բանուորներէ։

Քսանըինը շրջաններու մէջ միայն Ա. Ը. Միութեան թեկնածուներ ներկայացած են։

Ընտրութեանց արդիւնքները պիտի ծանուցուին այսօր: Այդ առթիւ պիտի ճշդուին նաև Յունուար 13ին կատարուելիք համեմատական ընտրութիւններուն շրջանները։

Իրենց ընտրական պարտականութիւնը չկատարողներուն հանդէպ պիտի կիրարկուին օրէնքին սահմանուած պատիժները։

ԳԻՐ ՈՂՋՈՅՆԻ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԵՄԻ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Սիրեցեալ և հաւատացեալ ժողովուրդ հայոց։

Ողորմութեամբ Աստուծոյ և հրամանաւ Ն. Ս. Օծութեան Տ.Տ. Վազգէն Ա. Սրբազնագոյն Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց՝ յանձն առինք Եգիպտոսի, Սուտանի, և Եթովպիոյ Հայրապետական Պատուիրակի պաշտօնը ի մխիթարութիւն այս երեք շրջաններու բարեպաշտ հայ ժողովուրդին։

Հոգևոր ծառայութեան մեր այս անդաստանը ընդարձակ է յոյժ, ու մենք պէտք ունինք նուիրեալ հոգևոր և կրթական մշակներու, մեր սիրասուն զաւակներու բարոյական ու տոհմային դաստիարակութեան համար։

Որպէս զի կարելի ըլլայ արդիւնաւորել մեր աշխատանքները, մենք և այս թեմի պատասխանատու մարմինները պէտք ունինք եգիպտահայ համայնքի բոլոր ազգային ու մշակութային կազմակերպութեանց օժանդակութեան ու հայ մամուլի աջակցութեան։

Այսու, իբրև Հայրապետական Պատուիրակ, Մենք սիրոյ կոչ կ'ուղղենք Եգիպտոսի թեմին բոլոր պաշտօնական մարմիններուն, ազգային ու մշակութային կազմակերպութեանց ու հայ մամուլին, որպէս զի զօրավիգ կանգնին մեզի ու համագործակցութեան ոգիով և միասնական ճիգերով օգնեն մեզի, համերաշխական մթնոլորտ մը ստեղծելու և միասնաբար աշխատելու մեր հոգևոր ու ազգային արժէքներու անաղարտ պահպանման, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պայծառութեան ու մեր զաւակներուն հոգևոր դաստիարակութեան նուիրական գործին համար։

Յանուն Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին՝ կ'օրհնենք Եգիպտոսի պատուական արաբ ասպնջական ժողովուրդը, և անոր մեծանուն և անձնուէր նախագահը, ու կ'աղօթենք այս պատմական մեծ երկրին խաղաղութեան, բարգաւաճման ու յառաջդիմութեան համար։

Սիրով կ'ողջունենք մեր երեք թեմերու ազգային ու կրթական մարմինները և բովանդակ հայ ժողովուրդը։

Կ'աղօթենք աշխարհի խաղաղութեան, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի անսասանութեան, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան ու հայ ազգի բարեկեցութեան եւ երջանկութեան համար։

Տիրաւանդ Սիրոյ Ողջունիւ և Օրհնութեամբ՝

Աղօթարար

ՍԻՈՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հայրապետական Պատուիրակ Եգիպտոսի,
Սուտանի և Եթովպիոյ Հայոց

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Ջերմօրէն շնորհաւորում ենք Ձեր ամանորը:

Երջանկութիւն ու ամենայն բարիք մաղթելով Ձեզ, նորանոր յաջողութիւններ ենք ցանկանում Ձեր այն ազնիւ ու հայրենասիրական ջանքերին, որ նուիրաբերում էք Դուք հայապահպանութեանը։

Թող խաղաղութեան, աշխարհաշէն ու բարի գործերի տարի լինի 1969 թուականը։

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԻ ԿՈՄԻՏԷ
ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏ

ՊԵԼԿՐԱՏ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

ԱՄՀի արտաքին գործոց նախարար Մահմուտ Ռիատ երէկ, Չորեքշաբթի 8 Յունուար 1969, կէսօրին մեկնեցաւ Եուկոսլաւիոյ մայրաքաղաքը, ուր տեսակցութիւն մը ունեցաւ եուկոսլաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Այս առաւօտ Մահմուտ Ռիատ մեկնեցաւ Պրիոնի, ուր հանդիպում մը պիտի ունենայ Նախագահ Թիթոյի հետ, և որուն պիտի յանձնէ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի նամակը։

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Եգիպտոսի, Սուտանի և Եթովպիոյ Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան վաղը, Ուրբաթ 10 Յունուար 1969, կ. ա. ժամը 8ին շոգեկառքով կը մեկնի Աղեքսանդրիա, ուր պիտի ժամանէ ժամը 10.30ին։

Աղեքսանդրիոյ քաղաքի կեդրոնական կայարանին մէջ, Սրբազան Հայրը պիտի դիմաւորուի Ազգային Իշխանութեան, հայ մշակութային և մարզական միութեանց անդամներուն, ինչպէս և աղեքսանդրահայութեան կողմէ:

Կիրակի, 12 Յունուար, Աղեքսանդրիոյ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ. Հայրապետական Պատուիրակը եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ, քարոզէ եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին օրհնութիւնները պիտի բաշխէ աղեքսանդրահայութեան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Ս. Ծննդեան տօնակատարութիւնները այս տարի առաւել մեծ շուքով կատարուեցան Գահիրէի մէջ։

Երկուշաբթի, 6 Յունուար, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ Ս. Ծննդեան ժամերգութիւն եւ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, որ ամբողջութեամբ ձայնասփռուեցաւ Գահիրէի ռատիօկայանէն։

Պատարագիչն էր Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան, որուն կը սպասարկէին Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան և Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօղոյեան:

Օրուան խորհուրդը մատնանշող խիստ իմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ պատարագիչ Սրբազան Հայրը, որ միաժամանակ յանուն Վեհափառ Հայրապետին շնորհաւորեց եգիպտահայութիւնը, ինչպէս նաեւ երախտագիտական խօսք ըրաւ ԱՄՀի նախագահին և արաբ ազնիւ և եղբայր ժողովուրդին։

Ազգային Իշխանութեանց անդամներ, հոգաբարձուներ, Ազգ. Վարժարաններու տնօրէններ, ուսանողութիւն և հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը լեցուցած էր եկեղեցին։ Երգեցողութիւնները կատարուեցան քառաձայն՝ «Շնորհալի» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Ցակոբեանի։

ԱՄՀի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր բարեհաճած էր անձնական ներկայացուցիչ մը ուղարկել, ներկայ գտնուելու Ս. Պատարագին և Ս. Ծնունդը շնորհաւորելու Գահիրէի հայութեան:

Ս. Պատարագի աւարտին՝ տեղի ունեցաւ Ս. Մկրտութիւն և ջրօրհնէք։ Ապա զգեստաւորուած Սրբազան Հայրը, թափօրով մը առաջնորդուեցաւ Առաջնորդարանի դահլիճը, ուր բազմաթիւ անձնաւորութիւններ, զանազան կրօնական համայնքներու և միութեանց ներկայացուցիչներ եկած էին շնորհաւորելու Հայրապետական Պատուիրակը, որ անգամ մը եւս տուաւ իր հայրական ողջոյնները և օրհնութիւնները բոլորին։

Տեղի ունեցաւ փոքր հանդիսութիւն մը։ Ուղերձներ կարդացին Օր. Մայտա Թէրզիպաշեան (Նուպարեան վրժ.ի սանէրէն) և Պր. Կարօ Երզնկացեան (Գալուստեան վրժ.ի սաներէն)։ Խօսք առաւ Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, որ յանուն Ազգային Իշխանութեան, բարի գալուստ մաղթեց Հայրապետական Պատուիրակին, Ս. Ծնունդը շնորհաւորեց ներկաներուն և կոչ ըրաւ բոլորին՝ որ իբրև ազգային մեծագոյն պարտականութիւն, ամէնքն ալ իրենց հայեացքը ուղղեն դէպի Մայր Հայրենիք եւ դէպի Ս. Էջմիածին։ Ապա երգչախումբին և ներկաներուն կողմէ երգուած «Հայր Մեր»ով ու Սրբազան Հօր հայրական յորդորներով և «Պահպանիչ»ով վերջացաւ այս հաւաքոյթը։

Ազգային Առաջնորդարան շնորհաւորական այցի եկած էին ԱՄՀի նախագահի անձնական ներկայացուցիչէն բացի, Եգիպտոսի Հայ Կաթողիկէ Համայնքի Առաջնորդ Գերապայծառ Ռափայէլ Եպս. Պայեան, ինչպէս նաև Ղպտի համայնքի կրօնական ներկայացուցիչը:

Ներկաները Սրբազան Հօր Աջը առնելէ և Ս. Ծնունդը շնորհաւորելէ ետք մեկնեցան գոհունակ սրտով։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան Երիտ. Մարմնի կազմակերպած «Երիտասարդական Փառատօն»ը տեղի ունեցաւ անցեալ Երկուշաբթի, 6 Յունուար 1969, կ. ե. ժամը 5.30ին «Նայլ Հոլ»ի մէջ, ուր հաւաքուած էր յոգնախուռն բազմութիւն մը:

Հանդէսը հովանաւորած էր Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան (Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ)։ Նախագահն էր Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետ Պր. Յովհաննէս Քէհեաեան։

Օրուան հանդիսութիւնը իր ներկայութեամբը կը պատուէր Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան։

Այս տարի, յիշեալ հանդէսին կը մասնակցէին Աղեքսանդրիոյ «Տիգրան Երկաթ» Հ.Ու.Մ.ի, Հ.Մ.Ը.Մ.ի, Հ.Բ.Ը.Մ.ի, Քաղաքիս Կոկանեան Սրահի, Հ.Բ.Ը.Մ.ի, Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի, Հայկական Ընթերցասրահի երիտասարդ-երիտասարդուհիները և Նուպարեան Վարժարանի աշակերտները։

Բացման խօսքը ըրաւ և ապա հանդէսը վարեց Պր. Պերճ Թերզեան։

Բեմը բացուեցաւ գեղեցիկ կենդանի պատկերով մը՝ պատրաստուած Գահիրէի Հ.Բ.Ը.Մ. երիտասարդներուն կողմէ:

Գեղարուեստական յայտագրին յաջորդաբար իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Հայկ Սարգիսեան (դաշնակ), Ժիրայր Տէփոյեան (արտասանութիւն), Սօնա Ջամքէրթէնեան (պալէ) Մարօ Սագայեան (մեներգ)՝ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պր. Տիգրան Ճերահեանի, Գէորգ Քիւփէլեան (արտասանութիւն), Նայիրի Փարթամեան (մենապար), որուն յաջորդեց Հ.Գ.Մ.ի պարախումբին գեղեցիկ հայկական պարը։

Յայտագրին առաջին մասը վերջացաւ Պէյրութէն յատկապէս հրաւիրուած՝ Թէքէեան Մշակ. Միութեան ատենապետ և Թէքէեան Վարժարանի տնօրէն Պր. Երուանդ Պապայեանի կուռ և իմաստալի խօսքերով՝ ուղղուած բոլոր երիտասարդներուն։ Ներկաները խանդավառուած յարգելի բանախօսին արտայայտութիւններէն՝ երկար ծափահարեցին:

Կարճ դադարէ մը ետք, հանդէսին երկրորդ բաժինը սկսաւ կենդանի պատկերով մը՝ պատրաստուած Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի երիտասարդներուն կողմէ։ Ապա ելոյթներ ունեցան՝ Ազնիւ Կոճամանեան (արտասանութիւն), Նազարէթ Մածունեան (դաշնակ), «Տիգրան Երկաթ» Հ.Ու.Մ.ի պարախումբը (հայկական պար և երգախառն պատկեր «Ղափամա»)։

Հանդիսավար Պր. Պերճ Թերզեան կարդաց օրուան նախագահին շնորհաւորական խօսքերը՝ ուղղուած կազմակերպիչ Երիտ. Մարմին և բոլոր մասնակցող միութիւններուն։

Ապա՝ Հ.Գ.Մ. Երիտ. երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Ցակոբեանի, երգեց Հ.Գ.Մ. երիտ. քայլերգը (խօսք և երաժշտ. Ե. Ց.ի) եւ «Անոյշ Հայաստան» (Երաժշտ. Ա. Բաբաջանեանի), դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկ. Շամիրամ Դարմանեանի։

Կաթողիկոսական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան իր հայրական խօսքը ուղղեց սփիւռքի հայ երիտասարդութեան, օրհնելով և յաջողութիւն մաղթելով բոլորին, ու «Պահպանիչ»ով փակեց այս գեղեցիկ հանդիսութիւնը:

Ապա ներկայ հանդիսականներէն մեծ թիւ մը փութաց Հայ Գեղ. Միութեան «Թէքէեան» սրահը, ուր մինչև առաւօտեան ժամերը տեղի ունեցաւ խրախճանք և պարահանդէս։

Այս յաջող Փառատօնին համար շնորհաւորելի է կազմակերպիչ Երիտ. Մարմինը:

Զ. Պ.

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երեքշաբթի, 7 Յունուար 1969, կէսօրին, հաճոյքն ունեցանք խմբագրատանս մէջ ընդունելու Պէյրութի «Թէքէեան» Վարժարանի տնօրէն եւ «Թէքէեան» Մշակութային Միութեան ատենապետ Պր. Երուանդ Պապայեանը, որ Ուրբաթ, 3 Յունուար, ժամանած էր ԱՄՆ:

Մօտ մէկ ժամ տեւած այս այցելութեան ընթացքին՝ յարգելի հիւրը խօսեցաւ լիբանանահայ եկեղեցական, ազգային, կրթական եւ մշակութային կեանքին մասին եւ տուաւ [illegible] տեղեկութիւններ: Այցելելէ ետք խմբագրատանս զանազան բաժինները, Պր. Պապայեան ուրախ տրամադրութիւններով մեկնեցաւ:

Այսօր, Պր. Երուանդ Պապայեան «Միտըլ Իսթ Էյրլայնզ»ով կը վերադառնայ Պէյրութ:

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք մեր յարգելի բարեկամին։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏԱՆՁԻԿԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ԻՐԱԳՈՐԾԵՑ

Պէյրութի քաղաքապետը՝ Պր. Շաֆիք Ապու Հայտար վերջերս բացումը կատարեց Պուրճի հրապարակին վրայ շինուած ծաղկազարդ ժամացոյցին, որուն շրջագիծն է տասը մեթր։

Այս ժամացոյցը, որ շինուած է պէյրութահայ ծանօթ Տանձիկեան հաստատութեան կողմէ, Պէյրութ քաղաքին նուիրած է Պր. Միշէլ Մատաւար։ Ժամացոյցը խօսուն է։ Ամէն կէսօր ժամը յայտնելէ ետք, երեք լեզուներով (Արաբերէն, Ֆրանսերէն և Անգլերէն) բարի գալուստ և բարի ժամանց պիտի մաղթէ անցորդներուն և մանաւանդ զբօսաշրջիկներուն։ Ժամացոյցին սլաքները կը կշռեն 210 քիլօ.— երկվայրկեանի սլաքները, 100 քիլօ՝ վայրկեանները ցոյց տուողը, իսկ 90 քիլօ՝ ժամերուն սլաքը։

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
Ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ
Հէլիօպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սեզար
Հեռ. թիւ 21942

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆԻ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

Երեւանի արուեստի աշխատողներու տանը մէջ նշուեցաւ «ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ամսագրի գլխաւոր խմբագիր Ստեփան Կուրտիկեանի ծննդեան 60 ամեակը և գրական-հասարակական գործունէութեան 42 ամեակը։

Երեկոյթի բացումը կատարեց Հ.Ս.Հ. մշակոյթի նախարարի տեղակալ Գուրգէն Բորեան, որմէ ետք յոբելեարի կեանքին ու գրական-հասարակական գործունէութեան մասին զեկուցումով հանդէս եկաւ Տ. Տատուրեան

Ստեփան Կուրտիկեան 1927ին Հայաստան վերադարձած է Յունաստանէն։ Ս. Կուրտիկեան հեղինակն է բազմաթիւ պատմուածքներու և նորավէպերու, որոնք կը խօսին հայկական գաղութներու, և մշակոյթի մարդոց կեանքին մասին: Յունաստանի մէջ խմբագիրն էր «ԱՇԽԱՏԱՆՔ» ու «ՄՈՆԱԿ» թերթերուն, որոնք Խորհրդային Հայաստանի առաջխաղացումները կը ներկայացնէին սփիւռքահայութեան։

Այս առթիւ կազմակերպուած հանդիսութեան ընթացքին կարդացուեցան Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի, Լիբանանի, Ռումանիոյ ու այլ երկիրներու հայ գրողներէն ստացուած շնորհաւորական հեռագիրները։

ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿԸ ԿԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒԻ

Սամուէլ Կալաշեան, որուն 1915ի Մեծ Եղեռնին նուիրուած Յուշարձանը Երեւանի մէջ բարձրացուեցաւ, Մոսկուայի մէջ տեղի ունենալիք երիտասարդ ճարտարապետներու ազգային մրցանքին թեկնածու դարձաւ։ Արդարեւ, ԽՍՀՄի Ճարտարապետներու Միութիւնը որոշեց վերոյիշեալ յուշարձանը Խորհրդային Պետական Մրցանակին ներկայացնել։

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 75-ԱՄԵԱԿԸ

Հայաստանի մէջ նշուեցաւ երգչուհի Հայկանոյշ Դանիէլեանի (1893–1968) ծննդեան 75-ամեակը։

Նշանաւոր արուեստագիտուհին իւրայատուկ ձեւով բազմաթիւ դերեր խաղացած է դասական օփերաներու մէջ. Մարգարիտ («Ֆաուստ»), Ժիլտա («Ռիկոլեթթօ»), Տեզտեմոնա («Օթելլօ»), Վիոլեթ («Լա Թրաւիաթա»), Ռոզին («Սեւիլի Սափրիչը»)։ Խորհրդային նշանաւոր արուեստագէտներ՝ Վասիլի Կաչալով, Վլատիմիր Նեմիրովիչ, Տանչենքօ, Եուրի Շափորին, Վալերիա Բարսովա հիացած են Դանիէլեանի անբաղդատելիօրէն ինքնատիպ արուեստին։ Նոյնանուն օփերայէն Անուշի դերը, «Արշակ Բ.» օփերային մէջ Օլիմպիայի դերը՝ Հայկանոյշ Դանիէլեանի կատարմամբ, ազգային արուեստին մաս կը կազմեն։

Հայաստանի մէջ առաջին անգամ Հայկանոյշ Դանիէլեանն էր, որ արժանացաւ Խորհրդային Միութեան Ժողովրդական Արթիստի տիտղոսին:

ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՌՈՒՍԵՐԷՆՈՎ

Մոսկուայի «ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԿՎԱՐՏԻԱ» հրատարակչականը լոյս ընծայեց Գէորգ Էմինի բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, որուն մէջ առնուած են նաև Եւգենի Եւտուշենքոյի, Անտրէ Վոզնեսենսքիի ու Պորիս Սլուցքիի գործերը՝ «Առաջին Գիրքը», «Հին Ձեռագիրները» և «Անձրեւը Հին Երեւանի մէջ»։

Գէորգ Էմին ծանօթ է նաև որպէս ռուսերէն ու լեհերէն բանաստեղծութիւններու թարգմանիչ։ Ժամանակէ մը ի վեր «Հայկական Գրականութիւն» ռուսերէն ամսագրին խմբագիրն է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի Հանդէսը

Անցեալ Շաբաթ, 4 Յունուար 1968, երեկոյեան ժամը 7.30էն սկսեալ, Հայկական Ընթերցասրահի մէջ տեղի ունեցաւ Ամանորի և Ս. Ծննդեան աւանդական հանդէսը, կազմակերպութեամբ Հ. Մ. Մ.ի Օրիորդաց Յանձնախումբին։

Մայտա Պալեանի բացման խօսքէն ետք՝ գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը՝ մանուկներու և պատանիներու կողմէ։ Արտասանեցին, երգեցին, նուագեցին և պարեցին Ռաֆֆի Չէչճէնեան, Անի Գազանճեան, Նորա Պօղատրեան, Մարի Երզընկացեան, Գէորգ Երզնկացեան, Խորէն Գալընեան, Նուպար Պահատրեան, Ռոպէր Ցակոբեան, Հարրի Չէչճլնեան, Ալիս Գալընեան, Նորայր Մովսէսեան և ուրիշներ:

Եկաւ Կաղանդ Պապան՝ նուէրներով բեռնաւորուած ու բոլոր ներկայ պզտիկները գեղեցիկ նուէրներ ստացան։

Ստեղծուեցաւ ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ՝ և սկսաւ խրախճանքի բաժինը։ Ընտանիքներ ճոխ սեղաններու առջեւ ուրախացան մինչև առաւօտեան ժամերը, մինչ երիտասարդութիւնը կը պարէր «Սթար Լայթ» առաջնակարգ եւ խանդավառ նուագախումբի զըւարթ չափերուն վրայ:

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՈՅ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐԸ ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ

Այն ազգայինները, որոնք կը փափաքին Նոր Տարուան առթիւ «Ջահակիր» նուիրել իրենց Հայաստանի կամ արտասահմանի ազգականներուն և բարեկամներուն, կրնան հեռաձայնել թերթիս վարչութեան (հեռ. 915013) ամէն երեկոյ ժամը հէն 8 (ի բաց առեալ կիրակի օրերէն), իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ մեր ներկայացուցիչ Պր. Վահան Պէնտեանին (հեռ. 21942)։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՃԱՆԱԿԻՐ»ԻՆ

ԻՆՔՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ինձ ասում են, բախտաւոր ես, ով անբախտ,
Իրաւ, կեանքս և դժոխք էր, և դրախտ...

Մանուկ էի, բայց մանկութիւն չտեսայ,
Հայր էլ ունայ՝ որդու կարօտ մնացի,
Ծով ծարաւով ոչ մի աղբիւր չհասայ,
Զուլալ եկայ՝ պղտորուելով գնացի։

Դեռ էն գլխից հազար տեղով խոցուեցի,
Ձեռքս վրայ էլ ոտաբոբիկ ման եկայ,
Թէ յոյսերի բաց դուռ էի՝ գոցուեցի,
Կարօտ մնաց սէրս մի սուրբ աղջկայ...

Դեռ ասում են բախտաւոր ես ու մէկ-մէկ
Անունները են տալիս լացող երգերիս,
Երնեկ տալիս, մինչ բարձրանայ սրտիս ճէգ
Մոխրամանն է դեռ մնացող վէրքերիս...

Ու մինչ օրս ոտաբոբիկ եմ, կարծես,
Թւում է, թէ նորէն ծիւն կայ ոտքիս տակ,
Միշտ ման եկայ մօրը կորցրած զառի պէս,
Թէ բախտը կար՝ ինչո՞ւ թողեց ինձ մենակ.

Բաց վէրքերս կարմիր վարդեր թուացին,
Բոծոծի պէս մեռայ, որ ձեզ մեռոքս տամ,
Զանել սրտիս տակից փախաւ սիրոյս ծին,
Հազար փախած ունիմ՝ որին ես ման գամ.

Էլ ո՞ւմ գրկում երջանիկ եմ, էլ ինչո՞վ,
Երբ վիրաւոր մի առիւծ մնչող՝
Զագս կորցրած՝ դեռ կը փնտռեմ, բայց խաբում
Անբոյասական բախտը վէրքս չի կապում.

Չէ ասում են, բախտաւոր ես, ով անբախտ,
Իրաւ, կեանքս և դժոխք էր և դրախտ,
Ախ, չգիտեմ ումն է մեղքը, որ լացի,
Զուլալ եկայ՝ պղտորուելով գնացի...

Աւաղ, ծեր մէջ ես ո՞նց զուլալ մնայի,
Ես անգին քար, գոհար ու լալ մնայի,
Գոհարին՝ վար, քարերին վեր տարած դուք՝
Քար սրտերում ո՞նց մնայի ես մանուկ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Մեր ընկերային շրջանակներուն մէջ, յաճախ խօսակցութեան մը ընդհատումին, շրջագայութեան կամ այցելութեան մը միջոցին, կամ աւելի յաճախ, հանդէսի մը ու երեկոյթի մը միջարարներուն, հետաքրքրական չեչտով տարբեր հարց մը կը ծագի երկու խօսակիցներու միջեւ, միշտ երրորդի մը շուրջ անշուշտ:

Խօսողներուն մէկուն փոքրիկ մէկ ակնարկը բաւական է նիւթ գտնելու համար հանդիսասրահի աջ կամ ձախ օթեակին մէջ գտնուող օրիորդներէն կամ պարոններէն մին. ու այդ երրորդը, անգիտակցաբար, անոնց քմայքին ենթակայ, կը չարչարուի մինչեւ որ կա՛մ Րաֆֆի Խենթին պէս կախաղան հանեն զինք և կա՛մ Տանդէի Երանուհիին նման երկնքի արքայութեան արժանացնեն:

Ի՞նչ է այդ խօսակցութիւնը, որուն ընթացքին երկու կամ աւելի հոգիներ զիրար կը հարցաքննեն՝ ըսելիքնին գոց սորված դերասաններու նման. արդարեւ, այդ խօսակցութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ բանբասանք մը:

Բայց սխալ է այս բառը, բանբասանք չէ, որովհետեւ բանբասանք, իր ստուգաբանական իմաստով կամ լուծումով կը նշանակէ չար խօսք ըսել, այսինքն՝ «բան բարել»: Այդ չէ բառը. հոս պէտք է բառ մը չինել, և այդ բառը պիտի ըլլայ «հոգեքննաբանութիւն», այսինքն՝ հոգւոյն կամ աւելի ճիշդը անոր բարոյական յատկութիւններուն բարեմասնութեանց կամ վատ հակումներուն քննաբանութիւնը, որուն միակ համանիշ որպէս կը գտնենք «Նկարագիր» բառը:

Ի՞նչ է նկարագիրը:

Անհատի մը բարոյական տարբեր յատկութիւններուն կամ զանազան հակումներուն ամբողջութիւնը կը կոչենք նկարագիր:

Այս ըմբռնումով, նկարագիրը կարելի է բաժնել երեք գլխաւոր մասերու կամ պատկերացումներու:

Առաջին պատկերացումը մեզի կը ներկայացնէ մարդուն բարոյական յատկանիշը, անոր արտաքին երեւոյթին տակ: Երկրորդով՝ ցոյց կու տայ ներքին մարդը, այսինքն՝ անոր բարոյական կողմը: Իսկ երրորդով՝ ցոյց կու տայ բարոյական այն կորովը՝ ուսկից մարդ կը ստանայ իր ամենէն մեծ արժանիքը:

Ի՞նչ է բարոյական յատկանիշը:

Հարկ չկայ մանրակրկիտ քննութիւն կատարելու մարդոց վրայ, հասկնալու համար, թէ ի՛նչ աստիճանի տարբերութիւն ունին մարդիկ իրարմէ:

Մարդիկ իրարու կը նմանին որպէս արարած, սակայն իրարմէ լայն չափի վրայ կը տարբերին իրենց նկարագրին մէջ: Այնքան աչքառու չէ մարդու մը ֆիզիքական կազմուածքին մէկ թերութիւնը, որքան անոր նկարագրի մէկ բարեմասնութեան բացակայութիւնը:

Սա անձը ունի վեհ թռիչքներ, ազնիւ և անշահախնդիր բնազդ մը, անձնուէր է ան, նիստ ու կացին մէջ իր ամենէն պարզ ձեւովն իսկ հմայքոտ, տէր է անդըրժելի անկեղծութեան — գեղեցիկ նկարագիրը:

Ուրիշ մը ընդհակառակն, ունի գձուձ և անարգ միտումներ, կոշտ տենչանք մը, անխիղճ և ինքնահաւան է ան, քիչ մըն ալ եսասէր — անհաւասիկ ցած եւ արհամարհելի նկարագիր մը:

Հոգի մը՝ որ վեհանձն է, ձեռներէց, յամառ՝ իր առաջադրութիւններուն մէջ, չի սարսափիր ոչ մէկ խոչընդոտէ, այլ կը դիմագրաւէ տառապանքը, զայն կը կոչենք հաստատ նկարագիր մը՝ որ կրնայ արգասաբեր ըլլալ:

(Շար. տես էջ 4)

ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ԵՐԳԻ ԼԱՒ ԱՂՋԿԱՅ ՄԱՍԻՆ

Յասմիկի ծաղիկների պէս նրբահիւս երգը ծնուեց նրա երիտասարդ սրտից, տարածուեց հայոց աշխարհով, արձագանգեց սիրող սրտերում, հնչեց բեմերից ու խնճոյքներում, հիմնաւորուեց ռատիոյի և հեռուստատեսութեան նաեւ բազմաթիւ նուագախմբերի ու երգչախմբերի ծրագրերում:

Նրա անդրանիկ երգը յորդաց ինքնաբուխ, ծայնապնակների տեղական փոքրիկ արուեստանոցներից հասաւ 300 հազար տպաքանակով լոյս տեսնող «Կրուգազոր», ուր այս տարուայ համարներից մէկում կայ «Ծաղիկներ, ծաղիկներ» երգը՝ Լոլա Խոմեանցի կատարմամբ:

Ամէն մի սկսնակ (եւ ոչ միայն սկսնակ) երգահան կ՚երազի տեսնել իր երգերի տարածումն այնպէս, ինչպէս տարածուեցին Յասմիկ Մանասերեանի «Ծաղիկներ, ծաղիկներ», «Մթնշաղ», «Մի գնա», «Դու նորից ես գալիս», «Այն գիշեր», «Երազի պէս», «Ծաղիկներս ում նուիրեմ» քնարական երգերը: Այս անունները նրա ստեղծագործական ինքնատիպ ուղու երգափնջի առաջին եօթնեակն են, որ այսօր բարի ու սիրալիր համբաւ են բերել նրան:

Համեստ աղջկայ անունը, հակառակ իր երգի, անմիջապէս յայտնի չդարձաւ բոլորին:

— Ժողովրդական երգ է,— դեռ այսօր էլ թւում է շատերին:

Իսկ դրանից նա չի վշտանում: Այդ գնահատականը գերագոյն պարգեւ ու երախտիք է նրա համար: Չէ՞ որ քսանամեայ մի աղջիկ պարզապէս ազատութիւն էր տուել իր սրտի ձայնին, առանց կարծելու, որ այդ ձայնը կ՚արձագանգի շատերի սրտում:

Մեր մայրաքաղաքի 26 կոմիսարների անուան դպրոցի սանուհին երկու տարի առաջ աւարտեց Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետը:

Սակայն մանկութեան տարիներից դէպի երգն ու երաժշտութիւնն ունեցած զգացումները չյուզուեցին նրա կարդացած մեծահատոր գրքերի ծանրութիւնից և կրկին ի յայտ եկան, երբ նա ոտք դրեց մայրաքաղաքի Սպանդարեանի անուան դպրոցը և գնաց դէպի մանկական աշխարհը՝ իր երգասիրութեամբ, նկարչական ձիրքով ու բանաստեղծական յօյզով:

Քայլում է նա փողոցով, դէպի աշխատավայր տանող ճանապարհով, անցնում է պուրակով, թէ դպրոցի միջանցքով, կամ գրքեր է յանձնում մանուկ ընթերցողներին, նկարում է գրատախտակին (նա դպրոցում գրադարանավարուհի է և նկարչութեան դասատու), միշտ մրմնջում է իր երգը, խօսում իր սրտի հետ, լսում նրա ձայնը: Երբ նրա մտքում ամբողջանում է երաժշտութիւնը (Յասմիկը, դժբախտաբար, ծանօթ չէ նոթագրութեանը) գրում է համապատասխան խօսքեր: Այդ օրը նա ոչ թէ երգահան է, այլ բանաստեղծ: Իսկ մի քանի օր յետոյ խնդրում է մտերիմ ընկերուհուն նոթագրել իր նոր երգը:

Լիանան սիրով է կատարում իր «պարտականութիւնը», իսկ յաճախ էլ «միջամտում» իր ուղղումներով (նա ունի երաժշտական կրթութիւն): Եւ այսպէս, ծնւում է Յասմիկ Մանասերեանի հերթական երգը:

— Մի օր համալսարանի լսարաններից մէկում,— պատմում է Յասմիկը,— երգում էի: Ընկերներիցս մէկը մօտեցաւ ինձ և ասաց, որ ճիշդ չեմ նուագում: — Իսկ որտեղի՞ց գիտես,— հարցրեցի նրան,— Չէ՞ որ ես եմ գրել այս երգը: Նա բարձրաձայն ծիծաղեց և թերահաւատութեամբ ցնցեց ուսերը: Այդպէս էլ այդ օրը չպարզուեց «գաղտնիքը»: Տարբեր շրջաններում լսում էի իմ երգերը: Ուրախանում էի եւ տխրում... Ընկերուհուս՝ Անահիտ Յակոբեանի կատարմամբ իմ երգերը սկսեցին աւելի տարածուել, և նա էլ խորհուրդ տուեց դիմել անուանի երգահաններին:

ՅԱՍՄԻԿ ՄԱՆԱՍԵՐԵԱՆ

Վարանելով, հեռաձայնեցի Առնո Բաբաջանեանին: Խնդրեց իրեն յանձնել երգերիս նոթաները, իսկ ես նոթագրել չգիտէի, իմ երգերը մտքումս էին կամ ուրիշների շուրթերին: Դաշնակահարուհիներ Սուսաննա Դաւթեանը և Լիանա Սահակեանը, որոնք և իմ երգերի լաւագոյն կատարողներն են, օգնեցին ինձ՝ թղթին յանձնել իմ երգերը: Դրանք վերցրած գնացի Բաբաջանեանի մօտ: Նա տանը չէր, ընդառաջ եկաւ մայրը և հարցրեց.

— Պատահմամբ «Ծաղիկներ»ի աղջիկը չէ՞ք... Առնոյին շատ է դուր եկել ձեր երգը, ինձ էլ, մենք ձեզ արդէն ճանաչում ենք...— Ես թողեցի նոթաներս և այդպէս էլ սիրտ չարեցի երկրորդ անգամ գնալ:

Արամ Մերանգուլեանը պատրաստւում էր Յասմիկ Մանասերեանի երգերը ներկայացնել իր ղեկավարած անսամբլի ու նրա մենակատարների միջոցով: Առաջին փորձն արեց Ռուբէն Մաթեւոսեանը, նա կատարեց «Այն գիշեր» երգը: Ռատիոյի էստրադային նուագախմբի ղեկավար Էդուարդ Բաղդասարեանի թարգմանութեամբ և նրա կատարմամբ տարածուեց Յասմիկի «Ծաղիկների» ռուսական տարբերակը: «Այն գիշեր»ը տեղ գտաւ հայկական «Երգարանում»:

Ժողովրդական ստեղծագործութեան տունը մինչեւ հիմա իր խօսքը չի ասել ինքնուս ստեղծագործողին, չի օգնել տիրապետելու նոթագրութեանը, կատարելագործելու իր երգարուեստը: Գուցէ նա սովորի՞, ստանայ երաժշտական կրթութի՞ւն:

Սակայն հետաքրքրութիւնը նրա նկատմամբ միշտ մեծ է:

Հայաստանում հունգարական մշակոյթի օրերին՝ Բուդապեշտի էստրադային նուագախումբն իր հետ Երեւան էր բերել նաեւ Յասմիկի առաջին երգը՝ «Ծաղիկներ, ծաղիկները», որ Սեւանից հասել էր մինչեւ հեռաւոր Դանուբի ափերը՝ չկորցնելով իր բուրմունքն ու հրապոյրը: Տասնօրեակի վերջին օրերին հունգարացի բարեկամները արդէն հայերէն լեզուով երգում էին.

ՄԵՐ ՍԷՐԸ ԵՐԱԶ ԷՐ...

Պէյրութում լոյս տեսնող «ՇԻՐԱԿ» ձայնագրեալ երգարանը տպագրեց Յասմիկի երգերը և խնդրեց ուղարկել նորերը: Իտալական էստրադային մի խումբ Պէյրութում տուած համերգների ժամանակ հայ աղջկայ երգով արժանացաւ ջերմ ծափերի: Հալէպահայ «Ռուպի» նուագախումբը 1965 թուականին հայաստանեան համերգների ժամանակ երեւանցիներին հիացրեց Յասմիկի երգերի իր կատարմամբ:

Ռատիոյի արտասահմանեան հաղորդումների խմբագրութիւնը, սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէն բազմաթիւ նամակներ են ստանում սփիւռքահայ երաժշտասէրներից, որոնք խնդրում են Յասմիկ Մանասերեանի երգերը կամ ձայնապնակները, անգամ ծանօթ չլինելով նրա անուան հետ:

«Դեռ ես չեմ ճաշակել Հայաստանի ծաղիկների բուրմունքը և Սեւանայ լճի ալիքների ծփանքների հրապոյրը,— գրում է ֆրանսահայ մի աղջիկ:— Գրեթէ ամէն օր երգում եմ «Ծաղիկներ» երգը՝ չգիտեմ ճի՞շդ, թէ՞ սխալ: Երանի ունենայի ձայնապնակները»:

Իսկ նրա ձայնապնակները դեռեւս «տարածում» են միայն կենցաղային սպասարկման արհեստանոցները... Այն էլ պատահական «արուեստագէտների» կատարմամբ: Յասմիկը արժանի է պատշաճ ուշադրութեան:

Վերջերս ականատես եղայ մի այսպիսի յուզիչ պահի, Երեւանի տօնակատարութեան առթիւ Էրեբունիում կազմակերպուել էր «Ծաղկի տօնը»: Այնքան շատ թարմ ծաղիկներ կային այդ օրը հնամենի բերդի ստորոտներում, որ մարդն ակամայ երգել էր ուզում, ու երգում էին բոլորը.

ԾԱՂԻԿՆԵՐ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ...

Իսկ հեռւում, գլուխը իր ընկերուհու ուսին յենած, մի աղջիկ նայում էր ծաղիկներին, լսում իր հարազատ երգը:

ԼԵՒՈՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԾԱՂԻԿՆԵՐ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Ծփում է Սեւանը,
Շողում է Սեւանը,
Ծով ալիքների մէջ,
Լողում է Սեւանը:

Ծաղիկներ, ծաղիկներ,
Անթառամ ծաղիկներ,
Դուք սիրոյ կարօտի,
Անմոռաց վկաներ:

Մեր սէրը երազ էր,
Արթնացայ՝ էլ չկայ,
Ես շատ արտասուեցայ
Բայց իմ սէրը չկայ:

Ծաղիկներ, ծաղիկներ...

Ես դեռ տենչում եմ քեզ,
Տենչում, փնտռում եմ քեզ,
Ների՛ր ինձ սիրելիս
Որ դեռ սիրում եմ քեզ:

Ծաղիկներ, ծաղիկներ...

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՌԱՀՎԻՐԱՆԵՐԷՆ

ՊԱՊԱ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԼԻՄՈՆՃԵԱՆ

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

Ծնած 1768ին Պոլսոյ մէջ, Պապա Համբարձում կամ իր բուն անունով՝ Համբարձում Լիմոնճեան, որ հիմնապէս մարզուեր էր երաժշտական արուեստին մէջ իր օրերու համբաւաւոր յոյն երաժիշտներուն մօտ, հայ հորիզոնին վրայ կը յայտնուէր յանկարծ ռւայլ պահու մը՝ կորուստէ փրկելու համար հայ եկեղեցական երաժշտութիւնը։ Ան աշխարհ կուգայ ճիշդ մէկ դար առաջ մեծ Կոմիտասէն՝ տեսակ մը նախակարապետ հանդիսանալով անոր, և ապրելով նոյն այն զանութիւնները, զորս դար մը ետք իր ճամբուն վրայ պիտի գտնէր ինքը Կոմիտաս ևս։

Որպէսզի կարենար գրի առնել հայ եկեղեցւոյ շարականները այնպէս, ինչպէս անոնք հասած էին՝ իր օրերուն նոթաներ անհրաժեշտ էին, ու այդ նոթաները չկային, աւա՜ղ։ Հայ խազերու գաղտնիքը դարերը յափշտակեր էին՝ զանոնք վերածելով անվերծանելի նշաններու, որոնցմով ոչ կարելի էր կարդալ շարականները՝ ինչպէս անոնք երգուեր էին երբեմն, ոչ ալ գրի առնել՝ ինչպէս անոնք հասեր էին իր իսկ օրերուն։ Այս դժնդակ կացութիւնն էր որ Պապա Համբարձումը մղեց բացառիկ ելքի մը – նոթաներ յօրինելու։ Ու ան իսկապէս յօրինեց զանոնք, յատուկ նշաններ ստեղծելով երաժշտական ամէն մէկ ձայնի համար, նշաններ՝ որոնք կրնային գրի առնել ամէն եղանակ՝ առանց եւրոպական նոթագրութեան դիմելու կարիք ստեղծելու։ Այդ նոթաներով ինքը ձայնագրեց կարևոր թիւ մը հայ շարականներու, որոնք դեռ կ՚երգուէին իր օրով, այս կերպով կորուստէ ընդմիշտ փրկելով զանոնք։

Այդ նոթաները, զորս փօ, ե, վե, բո, խո, նե, պա կոչեց հայկական հին խազագրութեան փուե, եկոր, վերնախաղ, բենկոր, խոսռովային, ներքնախաղ, պարոյկ ոստիճաններէն առնելով և որոնք կը համապատասխանէին եւրոպական ձայնագրութեան տօ, րե, մի ֆա, սոլ, լա, սի ձայներուն, և ունէին իրենց ութնեակները, և տևողութեան նշանները, յեղաշրջման մը բնոյթն ստացան իսկոյն արևելեան երաժշտութեան մէջ, որդեգրուելով ինչպէս հայ՝ նոյնպէս ժամանակակից թուրք երաժիշտներուն կողմէ պարզ այն պատճառով, որ հնարաւոր կը դարձնէին գրառումը որևէ եղանակի, և անհունապէս արագ՝ այսինքն տառեր գրելու պէս։ Տեղն է յիշելու այստեղ, որ թուրք երաժիշտներ Պապա Համբարձումին նոթաները օգտագործեցին գրի առնելու համար եղանակները, զորս յօրինած էր աւելի

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԼԻՄՈՆՃԵԱՆ

քան դար մը առաջ Տիմիթրիէ Քանթեմիր, որ ինչպէս յայտնի է՝ Մոլդաւիոյ գահը բարձրանալէ առաջ երկար ատեն մը ապրած էր Պոլիս, և ի միջի այլոց զբաղած էր երաժշտութեամբ, նոթագրութեան յատուկ սիստեմ և թուրքերէն եղանակներ յօրինելով։

Պապա Համբարձումի գիւտը նախախնամութիւն մը եղաւ երաժիշտներուն համար ալ, որոնք ասպարէզ եկան իրմէ ետքը։ Անոնցմէ ոմանք իր իսկ անմիջական աշակերտներն էին, որոնք իրենց աշակերտներն ունեցան իրենց կարգին։

Չենք կրնար չյիշել որ Կոմիտաս ինք ևս օգտուեցաւ Պապա Համբարձումի յօրինած այդ նշաններէն, զանոնք օգտագործելով հայ ժողովրդական երգերու իր գրառումներուն մէջ։ «Երաժշտական ուղղագրութիւն» կը կոչէր ան այդ նոթաները, որոնք հնարաւորութիւն կուտային իրեն գրի առնելու իսկոյն իր լսած, ինչպէս իր յղացած եղանակները. մինչ եւրոպական նոթագրութիւնը շատ ժամանակ պիտի խլէր իրմէ։

Հայ երաժշտութիւնը շատ բան պարտական է Լիմոնճեանի և անոնց՝ որ շարունակողներն եղան իր մտահոգութեան։ Ինչպէս դիտել կուտան հայ նոր երաժշտագէտները, «Լիմոնճեանի կամ հայկական նոր ձայնագրութեան սիստեմը ԺԹ. դարի ընթացքում որոշ կատարելագործման ենթարկուեց: Նրա մէջ մի քանի մասնակի լրացումներ կատարեցին Լիմոնճեանի աշակերտ Արիստակէս Յովհաննէսեանը և վերջինիս աշակերտ Գաբրիէլ Երանեանը: Լիմոնճեանի սիստեմի կատարելագործմանը զգալի մասնակցութիւն է ունեցել նաև Կոմիտասը: Այս «սիստեմը» զգալի դեր կատարեց հայ երաժշտական մշակոյթի պատմութեան մէջ։ Սկսած Լիմոնճեանից և նրա աշակերտներից, մինչև Եղիա Տնտեսեանն ու Նիկողայոս Թաշճեանը խոշոր գործ են կատարել հայ եկեղեցական երաժշտութեան ձայնագրման ու կորստից փրկելու բնագաւառում» («Ակնարկներ հայ երաժշտութեան պատմութեան», Երեւան, 1963 էջ 84)։

Ու որքան խորհրդաւոր է զուգադիպութիւնը։ Տարի մը առաջ պատմական այն թուականէն, երբ հայ ժողովուրդը գրականութեան և արուեստի չորս մեծ տիտաններ պիտի ոգեկոչէ՝ իրենց ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ,— Յովհաննէս Թումանեանը, Երուանդ Օտեանը, Լևոն Շանթը, ինչպէս նաև Կոմիտասը,— պահ մը կանգ կ՚առնէ յիշատակին առջև իր ուրիշ մէկ զաւակին՝ նշելով երկհարիւրամեակը անոր ծննդեան։ Այդ մեծ զաւակը Համբարձում Լիմոնճեանն էր, սերունդէ սերունդ ակնածանքով յիշատակուած Պապա Համբարձումը։

Ն Կ Ա Ր Ա Գ Ի Ր Ը

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ուրիշ մը որ թոյլ է, առանց ձեռներէցութեան, աշխատանքի չսկսած արդէն իսկ յոգնած, տառապանքի որևէ մէկ հարուածէն կքող և որ կը կորսնցնէ իր բնական տարօրութիւնը ընդդիմութեան մը առջև, զայն կ՚անուանենք աղքատ նկարագիր, անշահ ու անպիտան, որմէ կարելի չէ յուսալ և ոչ մէկ բան։

Ուրիշ մը, որ ձեր վրայ հաճելի տպաւորութիւն կը ձգէ, ձեզի կը հաճոյանայ իր քաղցրաբարոյ ձևերով, որ ազնիւ է, զուարթ, քաղցր, հեզահամբոյր, ճկուն, հաճոյակատար, ի պահանջել հարկին հաշտարար, որևէ մէկ առնչութիւն իրեն հետ, տաղտուկ չպատճառելէ զատ՝ ուրախութիւն մըն է։ Իսկ ուրիշ մը, որ հակապատկերն է, անտանելի և անհաճոյ, իր վրայ ամէն մէկ խօսք կամ շարժում ձև կը խրտչեցնէ ձեզ, յաճախ տրտմուր է, արուեստակեալ ձևերով կը շարժի, երկչոտ, իր ընկերութիւնը կը նմանի մացառի մը. կամ մորենիի մը, որուն մօտենալուդ պէս կը սկսի խայթել ու վիրաւորել, կ՚ըսենք գէշ նկարագիր մը ունի։

Այո՛, բարոյականին դրոշմը կը գտնուի մարդուն արտաքինին վրայ։

Բարոյականին դրոշմը կը գտնուի ձեզ կեցուածքին մէջ, ան ըլլայ անփոյթ կամ վայելուչ, համեստ կամ յաւակնոտ։ Կը գտնուի ձեր քալուածքին մէջ, չափաւոր կամ անհաւասար, անհոգ կամ ուշադիր։ Կը գտնուի ձեր դէմքին վրայ՝ որուն փոփոխական գիծերը ճշգրտօրէն կ՚արտայայտեն ձեր տպաւորութիւնները, ձեր ուզելն ու ձեր զգալը։ Կը գտնուի ձեր նայուածքին մէջ, վառվռուն կամ առկայծ, վճիտ կամ պղտոր, աննենգ կամ խուսափուկ։ Կը գտնուի ձեր խօսքին մէջ, հաստատուն կամ քաշքշուած, բացայայտ կամ տարտամ, ինքնատիպ կամ հասարակ։ Կը գտնուի ձեր գրուածքին մէջ, որուն իւրաքանչիւր գիծը, զօրեղ կամ տկար, առոյգ կամ կքոտ, պատկերն է ձեր հոգիին շարժումին կամ խլրտումին։ Աւելի առաջ երթալով, ան կը գտնուի նոյնիսկ ձեր բարևին մէջ, ձեր ձեռքի սեղմումին մէջ, խանդաղատանքով կամ անտարբեր։

Ի վերջոյ, ան կը գտնուի ձեր ամենէն չնչին շարժուձևին մէջ, այնպէս որ ձեր վրայ գտնուած ամէն ինչ նշանակուած է ինքնուրոյն չեշտով։

Ընդունուած ճշմարտութիւն մըն է որ մարդիկ, մէկ առ մէկ, տիեզերական խոշոր շղթային իւրաքանչիւր օղակը կը կազմեն։ Եւ այդ շաղկապումովն է որ անոնք կ՚ունենան իրենց զանազան շփումները։

Բոլոր անոնք, որոնք իրենք զիրենք այդ մեծ շղթային մէկ օղակը կը նկատեն, պարտաւորուած են իրենց անհրաժեշտ եղող իւղը հայթայթելու, իրենց փայլը կարենալ պահելու համար։

Այս մէկը ունենալու համար, բաւ է որ անհատը փափաքի իր հնամեայ զգեստներէն ձերբազատուիլ, ստեղծելով իր մէջ կորովի ու կամքի շարժում մը, որմով կարելի պիտի ըլլայ յաղթել ամէն տեսակի պատահական խոչընդոտներուն։

Ատ այդպիսի իրողութիւն մըն է, որուն մօտենալու համար պայման չէ ոչ փիլիսոփայ ըլլալ և ոչ ալ հարուստ:

Անհատի մը արժէքը մեծ է այնքանով, որքանով որ իր մէջ մեծ է իր բարոյական դրոշմը, բարոյականի իր շեշտը։

Լաւագոյն դաստիարակութիւնը մեզի կրնայ տալ հետևեալ նշանաբանը.

— Ունենալ կրանիթեայ կամք ու յոգնիլ չգիտցող ճիգ, մեր հոգիներուն մէջ կերտելու համար մեզ ուրիշներէն զանազանող ամուր ու գեղեցիկ բարոյական:

ԳԷՈՐԳ ՖԱՐՕՆԻ

Պէյրութ

ԳԱՆԱՏԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ԵՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹՈՇԱԿ

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Եգիպտոսէն նամակ մը եկաւ, որուն մէջ նամակագիրը կը յայտնէր հետևեալը.

— ...Բնականաբար Գանատայի մէջ հիւանդութեան պարագային «Անչա»ն կը վճարէ: Մեր ստացած տեղեկութիւններուն համաձայն՝ հիւանդանոց, դեղ, բժիշկ չափազանց սուղ են եղեր:

Գանատա գաղթելը քաջալերելու նպատակ չունինք և կը ներկայացնենք իրականութիւններ, ճշդումներ կատարելով, սխալը ուղղելով։

Այսպէս, կը յայտնեմ թէ Գանատայի մէջ «Անչայ»ի խնդիր չկայ: «Անչան» Միացեալ Նահանգներու մէջ գոյութիւն ունի: Գալով հիւանդանոցներուն, դեղերուն և բժիշկներուն, ահա իրականութիւնը:

— Գանատայի մէջ քիչ հաստատութիւններ պետական են, որոնց մէջ կը մտնեն հիւանդանոցները։ Այսինքն մեծամասնութիւնը պետական չէ։

Մոնրէալի մէջ կը գործեն 32 հիւանդանոցներ, հիւանդանոցներ՝ որոնք Գահիրէի մեծագոյն հիւանդանոցներէն աւելի տարածուն և բազմայարկ են, մինչև 10էն 15 յարկ։

Հաւանաբար այս հիւանդանոցները այսքան խճողուած չըլլային՝ եթէ անոնք սահմանուած ըլլային խնամելու միա՛յն Մոնրէալի հիւանդները, նկատելով որ Մոնրէալը երկու միլիոն բնակիչ ունի միայն: Մոնրէալի հիւանդանոցները կը դարմանեն մօտակայ քաղաքներու հիւանդներն ալ, նկատելով որ այս քաղաքին հիւանդանոցները բացառիկ կերպով օժտուած են կատարելագործուած սարքաւորումներով։

Խօսինք այդ հաստատութիւններուն և պետական օրէնքին մասին։

— Գաղթող մը, որ Գանատա բնակութիւնը անցուցած է երեք ամիսը՝ հիւանդանոց կ՚ընդունուի ձրիօրէն։ Այսինքն հիւանդանոցին մէջ մնալը, սնունդ ստանալը ձրի են: Եթէ հիւանդը աշխատող է՝ կը վճարէ վիրաբոյժը, օգնականը։

Առհասարակ աշխատողը իր ստացած շաբաթավարձէն մաս մը կը վճարէ «հիւանդութեան ապահովագրութեան», կան ուրիշներ՝ որոնք «Կապոյտ Խաչ» կոչուած ապահովագրական ընկերութեան մօտ ապահովագրուած են ամսական ութը տոլար վճարումով մը։ Այդ դասակարգը հիւանդութեան պարագային կը վճարէ մօտաւորապէս ծախսերու 20 առ հարիւրը. իսկ մնացեալը կը վճարէ «Կապոյտ Խաչը»ը։

Այն անձը՝ որ աշխատող չէ և մասնաւորաբար տարիքը 60ը անցուցած է, յետ քննութեան կը դարմանուի բոլորովին ձրիօրէն, այսինքն, գանատական կառավարութիւնն է որ կը վճարէ հիւանդանոցի ծախսերը, բժիշկներ, դեղեր, նկարահանում, զանազան քննութիւններ ևայլն։

Հիւանդանոցներուն մէջ կան դեղարաններ, որոնք կէս գինով, երբեմն կէսէն ալ աժան, դեղ կը վաճառեն այն հիւանդներուն՝ որոնք կը դարմանուին այդ հիւանդանոցին բժիշկներուն կողմէ։

Քաղաքին դեղարաններէն կարելի չէ առանց դեղագրի գնել կարգ մը դեղեր, ինչպէս «անթիպիոթիք»ներ։ Դեղերը առհասարակ սուղ կ՚արժեն, բայց ամէն ինչ համեմատական է։ Երբ ամենէն քիչ շաբաթավարձը 50 տոլար է, հարիւր հատ ասփիրինին մէկ տոլար գինը կործանարար չէ:

Բժիշկ մը հիւանդին տունը այցելելու պարագային իբրև այցեգին ունի 10 տոլար։ Հետզհետէ հայ բժիշկներ սկսած են գործելու իրաւունք ստանալ, լրացնելով պայմանները, որոնք են գանատահպատակութիւն, և որոշ ժամանակ մը ծառայութիւն հիւանդանոցներուն մէջ։ Եգիպտահայերուն համար ներկայիս պահապան հրեշտակ մը եղած է բժիշկ Սոսեանը։

Հետևեալ կէտը կարևոր է՝ որ կը ջնջէ բոլոր թիւրիմացութիւնները, որոնք իբրև իրականութիւն շրջան կ՚ընեն Գանատայէն դուրս:

Շրջան ընող արտառոց լուրերէն մէկը ծերութեան թոշակի հարցն է։ Կը կրկնենք, ծերութեան թոշակի օրէնքը հետևեալն է։

— Գանատայի մէջ աշխատած կամ ոչ, գանատահպատակ կամ ոչ գանատահպատակ, այն անձը, կին կամ այր մարդ, որ 10 տարի շարունակական բնակութիւն ունի Գանատայի մէջ, կինը 65 տարեկանէն, իսկ այրը 68 տարեկանէն ետքը կը ստանան ամսական 75 տոլար ծերութեան թոշակ, պետութեան կողմէ։ Իսկ եթէ այդ ծերերը բոլորովին անօգնական են, օգնող զաւակներ չունին, կալուած չունին, իրենց զաւակներուն տանը մէջ չեն բնակիր, յետ քննութեան կը ստանան ամէն անձ, կին կամ այր մարդ, ամսական 107 տոլար ծերութեան թոշակ։

Կ՚իմանանք թէ Գանատայի մէջ ապրող տարեցներ կան, որոնք դուրսը իրենց բարեկամներուն կամ ազգականներուն կը գրեն թէ պետական թոշակ կը ստանան, առանց 10 տարուան բնակութիւնը լրացուցած ըլլալու։

Կը կրկնենք, պէտք չէ սըխալներու զոհ դառնալ։

Պարագան հետևեալն է։

— Կան տարեց գաղթականներ, որոնք իրենց բնակութիւնը միայն 2էն 3 կամ 5 տարի է Գանատայի մէջ և սակայն լքուած են իրենց զաւակներուն կողմէ, կամայ կամ ակամայ։ Այդ տարեցները յետ մանրակրկիտ քննութեան, օգնութիւն մը կը ստանան ministere de la famille et du bien être sociale կոչուած նախարարութենէն։ Այդ օգնութիւնը կը տարուբերի այր ու կնոջ համար ամսական 100էն 130 կամ աւելի տոլար։ Իսկ մէկ անձի համար, 50էն 80 տոլար։ Այդ նըպաստընկալները պէտք է 65 տարեկանը անցուցած ըլլան, և առաւելութիւնը կը վայելեն ձրիօրէն դարմանուելու որևէ բժիշկէ կողմէ կամ հիւանդանոցներու մէջ։ Պաշտօնական, այսինքն Pension Federale ին մէջ գտնուողները, անոնք՝ որոնք 10 տարուան բնակութիւնը աւարտած են և կը ստանան ամսական 75 տոլար պետական թոշակ, կամ կարօտեալ ճանչցուած ըլլալով կը ստանան 107 տոլար ամսական, դարձեալ ձրիօրէն կը դարմանուին:

Կը կարծենք թէ յստակ է։

Գանատայէն դուրս կան գանատական դեսպանատան կից գաղթականական գրասենեակներ, ուր կարելի է դիմել և ստանալ տեղեկագիրներ և լուսաբանուիլ փոխանակ զոհ դառնալու ստացուած նամակներու և ըսի ըսաւներու:

Մեր կողմէ տրուած տեղեկութիւններն ալ աւելորդ են, բայց անոնք պատասխան մը թող ըլլան ստացուած բազմաթիւ նամակներու։

Մոնրէալ, 1968

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան Ամանորի Ընդունելութիւնը

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ Միութիւնը ամանորի առթիւ կազմակերպած էր իր աւանդական ճաշկերոյթը, որ տեղի ունեցաւ Վարժարանի ճաշասրահին մէջ անցեալ Ուրբաթ, 3 Յունուար, կ.ե. ժամը 8.30ին:

Կը նախագահէր Նորոգ ԱՄՀ ժամանած Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան:

Հայրապետական Պատուիրակի կողքին տեղ գրաւած էին Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան և Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բաղունեան:

Ներկայ էին նաեւ Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի դիւանի և Պատկ. Քաղաքական Ժողովի անդամները իրենց տիկիններով, վարժարանին հոգաբարձութիւնը, Տիկնանց Յանձնախումբը, ուսուցիչները, միութեան վարչական անդամները, հայ մամուլի ներկայացուցիչները, ինչպէս նաև վարժարանին իրենց նիւթական և բարոյական նպաստը բերող անձնաւորութիւններ:

Համեստ և առատ ուտելիքներով, խմիչքով եւ անուշեղէններով հիւրասիրուեցան բոլոր ներկաները:

Ճաշկերոյթի ընթացքին եղան յաւուր պատշաճի արտայայտութիւններ: Խօսք առին յաջորդաբար Պր. Ալպէր Գալընեան (միութեան փոխ-ատենապետ), Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. (վարժարանի կրթական Տնօրէն և Միութեան ատենապետ), Պր. Արթօ Պըլըքտանեան (Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ), Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. (Առաջնորդական փոխանորդ Գահիրէի):

Փոքրիկն Ա. Սէթեան շատ սիրուն երկու ոտանաւորներ արտասանեց: Տեղի ունեցաւ նաեւ պարգեւաւոր վիճակ և բախտաւորներ ստացան գեղեցիկ նուէրներ:

Հայրապետական Պատուիրակը խօսեցաւ սփիւռքի մէջ հայ վարժարանին, հայ դաստիարակ—ուսուցիչին և հայ ծնողքին պարտականութիւններուն և անոնց անհրաժեշտութեան մասին: Իր ուրախութիւնը յայտնեց ի տես մեր վարժարաններէն և մեր զաւակներէն ներս կատարուած ազգապահպանման մեծ աշխատանքին, և բոլորին մաղթեց ուժ եւ կարողութիւն: Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան առթիւ բոլորին բերաւ իր բարեմաղթութիւնները և իր հայրական օրհնութիւնները:

Այս ճաշկերոյթը գեղեցիկ առիթ մը եղաւ, որ Ազգային Իշխանութեան անդամներ, կրթականներ, ուսուցիչներ և ծնողներ ի մի հաւաքուած ու միասին համեստ ժամեր անցնեն, այլեւ իրարու աւելի մօտէն ծանօթանան եւ գաղափարներ փոխանակեն, որուն համար կը շնորհաւորենք և յաջողութիւններ կը մաղթենք Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան նոր վարչութեան:

Զ. Պ.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութիւնը կուգայ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնել Տէր և Տիկին Ալպէր Գալընեաններուն, որոնք սիրայօժար կերպով ստանձնեցին օժտել սրահս ելեկտրական նոր եւ մեծարժէք սարքաւորումով մը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

ԾԿՆԱՐԿ

ԵՒՍ ԱՌԱՒԵԼ... ՎԱՍՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ օծման 40ամեակի առթիւ հրատարակուած գրքոյկը, իր ճաշակաւոր պատրաստութեամբ պատշաճօրէն կը ներկայացնէ համագաղութային այն ճիգը, որ կատարուած է արժանավայել կերպով տօնախմբելու համար քառասնամեայ պատմական անցեալներով փառաւորուած այս սուրբ եկեղեցին:

Նոյնքան և աւելի գասաւորումով ներկայացուած են պատմական թէ եկեղեցական զանազան նշմարներ, որոնք ամփոփ կերպով կը պատկերազարդեն օրուան հանդիսութեանց կապակցութեամբ կատարուած և այս յիշատակելի դէպքին վերաբերմամբ արձանագրուած պատգամները:

Թերթելով սոյն պրակի «պատմական ակնարկ»ի էջը կը կարդանք.

«Շինութեան բոլոր ծախսերը հոգացուած են ազգային բարերար Գրիգոր Եղիայեանի կտակէն»:

Այս պարբերութիւնը անգլերէնով տրուած է այսպէս՝

«Անոր շինութիւնը կարելի եղած է ողբ. Գրիգոր Եղիայեանի վեհանձնութեան շնորհիւ»:

Իսկ արաբերէնով ըսուած է՝

«Եկեղեցւոյ շինութեան ծախսերը հոգացուած են Գրիգոր Եղիայեանի կտակին դրամներով»:

Ար՛դ, հայ գաղութի անդամները որեւէ աչքառու օժանդակութիւն մը չե՞ն ընծայած շինութեան այս ձեռնարկին: Եթէ այո՛, չէ՞ր արժեր որ գոնէ լուսանցքի վրայ յիշատակուէին անունները անոնց, որոնք այսպէս կամ այնպէս օգտակար հանդիսացած են գործին յաջողութեան:

Ո՞ւր և որո՞նք են այդ անանուն բարերարները...:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ԸՆԿ. ԱՐՇԱԿ ՕՀԱՆԵԱՆ
ՕՐ. ԱՐՄԻՆԷ Ս. ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ

խօսեցեալք

Դամասկոս 28-12-68

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին, Օհանեան եւ Եագուպեան ընտանիքներուն, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՕՐ. ՎԵՐԱ ՀԱՑՈՒՆԻ
ՊՐ. ՕՆՈՐԱ ԺԻԼ

խօսեցեալք

Փարիզ 25-12-68

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին, Տէր և Տիկին Երուանդ Հացունիի, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ մեր աշխատակից Պր. Արամ եւ Տիկին Լիւսի Մովսէսեան բախտաւորուած են երրորդ մանչ զաւակով մը, զոր կոչած են Թաթուլ:

Կը շնորհաւորենք բախտաւոր ծնողքը եւ նորածինին կը մաղթենք առողջ եւ երկար կեանք:

«ՋԱՀԱԿԻՐ»-ԻՆ

Ընկեր Յակոբ Մեսրոպեան (Պէյրութ, Լ.Տ.) առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, Նոր Տարուան և Ս. Ծննդեան առթիւ կը նուիրէ 20 ոսկի:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔԱՐՈԶԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ժողովուրդը մեր, մէկ սիրտ մէկ հոգի, երկինք բարձրացուց յաղթութեան կոթողը Սարդարապատի և կեանքի կոչեց հին Էրեբունին:

Ճշմարիտ է այո, որ շատ դարեր առաջ, հին Էրեբունին հիմքերը դրաւ նոր Երեւանին, բայց առաւել ճշմարիտ է՝ որ նոր Երեւանը իր մտքի հուրով, իր բազկի ուժով, երեք հազար տարի յետոյ, որոնեց, պեղեց եւ լոյս աշխարհ բերաւ իր մեծ պատմութեան առաջին քարը:

Ով հայու սիրտ ունի, կը տեսնէ այս ամէնը, կը զգայ, եւ կը հրճուի եւ իր բարի ձեռքը կ'երկարէ՝ Ամենայն Հայոց ապագան կերտող իր Հայաստանցի եղբօր, իբրեւ ընծան իր հայ հոգիին:

Մկրտիչ Պեշիկթաշլեանի քնարէն կարծէք երկնքի հրեշտակներն են որ կ'երգեն, պատգամ բերելով մեզի այս օրերուն, երբ մեր հայրենի ժողովուրդը մեծ բանաստեղծի ծննդեան հարիւրամեակը կը տօնախմբէ.

«Երբ ալեւոր Մայրն Հայաստան
Տեսնէ զորդիս իւր քով է քով
Որդին խորունկ վէրքն դաժան
Քաղցր արտասուաց բուժին ցօղով:
Մէկտեղ յոգնինք, մէկտեղ ցանենք
Մէկտեղ թափինք մեր քրտինքներ
Ըղձունձ բարեաց յերկինս հանենք,
Որ կեանք առնուն Հայոց դաշտեր:
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն»:

Հայոց եկեղեցին եւ սպասաւորները Հայու սիրտ ունին: Սուրբ Էջմիածինը ի հնուց անտի, հայրական օգնով լեցուն եղած է հովիւ, եղած է դաստիարակ, եղած է պաշտպան հայրենեաց: Անկորնչելի փառքն ու իրողութիւնն է այդ՝ Մայր Աթոռին եւ Հայրապետներուն մեր լուսաւորեալ:

Արարատ լերան կողքին՝ պահակ, Աստուած Էջմիածինը պարգեւեց Հայուն:

Թող Տէրը անսասան պահպանէ, խաղաղ, անվտանգ երկիրը մեր անմահ, անուշ Հայաստան եւ Վէմն ու աղբիւրը անոր հաւատքին, անոր հոգիին, լուսոյ խորանը Սուրբ Էջմիածին:

Սիրեցեալ որդիք Մեր որ ի Հայրենիս եւ որ ի հեռաւոր հիւրընկալ ափեր, Սուրբ Ծննդեան աւետիսով, կ'ողջունենք ու կ'օրհնենք զձեզ բոլորդ, մաղթելով ամէնուդ երջանիկ, անխռով երկար տարիներ, սիրով միացեալ, մեր մայր Եկեղեցւոյ Սուրբ Հովանիին ներքեւ:

Շնորհք եւ սէր եւ խաղաղութիւն Յիսուսէ Քրիստոսէ Տեառնէ մերոյ, եղիցին ընդ ձեզ, այժմ եւ յաւէտ. ամէն:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՕԾՄԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Անուն	Գումար	Անուն	Գումար
Տէր և Տիկին Արամ Բամպուքճեան	300	Տէր և Տիկին Երեմիա Արապեան	100
Տիկին Ալիս Բաբոզեան	300	» » Լորիս Գույսէրլեան	100
Տէր և Տիկին Գէորգ Էքսէրճեան	300	» » Գէորգ Գալայճեան	100
» » Սուրէն Խաչատուրեան	300	Տիար Պետրոս Գրպաճեան	100
» » Կարօ Կրպոյեան	500	Տիկին Ռեբեկա Գազանճեան	100
» » Միսաք Զիլճէնեան	300	Տէր և Տիկին Մարգար Երկանեան	100
Տոքթ. Սուրէն Գայրամեան	300	Տիկին Զարուհի Եազուպեան	100
Օր. Աստղիկ Պուտաքեան	300	Տէր և Տիկին Գեղամ Երզնկացեան	100
Տէր և Տիկին Մարտիրոս Սուլթանեան	300	Տիար Եղ. Զարդարեան	100
» » Միհրան Սարգիսեան	300	Տիար Կարպիս Թորիկեան	100
» » Նուպար Տէօվլէթեան	300	Տիար Յովհաննէս Թաշճեան	100
Տիար Միհրան Քէլիկպաշեան	300	Տիկին Տիգրանուհի Թէրզեան	100
Տէր և Տիկին Յովսէփ Տէյիրմէնճեան	300	Իփէքեան—Տամատեան	100
» » Ժագ Առաքելեան	250	Տէր և Տիկին Յակոբ Կոտոլաշեան	100
Այրանճեան Ընտանիք	200	Տոքթ. Հէս	100
Տէր և Տիկին Վարդան Առաքելեան	200	Տէր և Տիկին Երուանդ Մըսըրլեան	100
» » Պետրոս Ալագեան	200	» » Արամ Մովսէսեան	100
» » Արամ Գավալճեան	200	» » Տիգրան Մէօթէմէտեան	100
» » Գէորգ և Արաքսի Գէորգեան	200	Այրի Տիկին Աղաւնի Մովսէսեան	100
Տիար Լեւոն Երամեան	200	Տէր և Տիկին Սարգիս Մարթայեան	100
Տէր և Տիկին Անդրանիկ Թօգգոնմազեան	200	Օր. Ալիս Մինասեան	100
Տիկին Գոհար Համբընլեան	200	Տէր և Տիկին Պատուական Զոլաքեան	100
Տոքթ. Մարթա Ռոյ	200	» » Յակոբ Զուլհակեան	100
Տոքթ. և Տիկին Գէորգ Մազլումեան	200	» » Թադէոս Պետրոսեան	100
Տէր և Տիկին Յակոբ Միջիկեան	200	» » Գեղամ Պըչաքճեան	100
» » Արշակ Մէօթէմէտեան	200	Օր. Ագնիւ Պետրոսեան	100
» » Յակոբ Մազլումեան	200	Լիւսի Պետրոսեան	100
Օր. Մարգրիտ Զօլաքեան	200	Նուպար Պասմաճեան	100
Տէր և Տիկին Դանիէլ Չպուքճեան	200	Տէր և Տիկին Նուպար Սուլթանեան	100
» » Անդրանիկ Զորպաճեան	200	» » Հրանդ Սէզ-Զէնեան	100
Ռօժէ Պիւլպիւլեան	200	» » Թաթուլ Տէր Անդրէասեան	100
Տէր և Տիկին Պաղտիկ Գասպարեան	200	» » Արմէն Տատուրեան	100
» » Արթին Պօհճալեան	200	» » Իսքանտար Ռըզգալլա	100
Օր. Նուարդ Աչֆէլեան	200	» » Պօղոս Քէլլէճեան	100
Տէր և Տիկին Ռօպէրդ Ապու Եաննի Եօզկաթլեան	200	Տիար Սարգիս Քիւրքճեան	100
» » Պերճ Սուլթանեան	200	Մէթր Կրկիս Տօս	100
» » Պօղոս Սիմոնեան	200	Հայկ Փիլիպպոսեան	100
» » Անդրօ Վարժապետեան	200	Օր. Հերմինէ Թաշճեան	50
Օրդք. Տիրատուր Քոյրեր	200	Օր. Էլսի Պէյլէրեան	50
Տոքթ. և Տիկին Տիգրան Փափազեան	200	Տէր և Տիկին Գրիգոր Թօգաթլեան	50
Տէր և Տիկին Արամ Օֆնայեան	200	» » Վահան Մելեմէթճեան	50
Տոքթ. և Տիկին Գրիգոր Սէտէֆեան	200	» » Երուանդ Շիմշիրեան	50
Տիար Կայծ Կոկանեան	200	» » Եղնիկ Վեցիկեան	50
Տէր և Տիկին Սահակ Ջոհրապեան	150	» » Արթին Քիրէմիթճեան	50

(Շարունակութիւն եախորդ թիւէն եւ վերջ)

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՌԱԹԵՐԹ

9 ՅՈՒՆՎ. 1969

★ ★ ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ ★ ★

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵՆ

ՆՇԱՆ ԲԱՐՁԻԿԵԱՆ ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔ
ԵԼԵԿՏՐԱԳԷՏ
Խարթում
P·O·B· 1676 Khartoum

ԲԵՆԵԱՄԻՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
BENJAMIN STORES
Novelty Textiles
Խարթում Հեռ. 71890
P·O·B· 955 Khartoum

ՆԱԶԱՐԷԹ ԷՕՄԻՒՐԵԱՆ
ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔ
Խարթում
P·O·B· 105 Omdourman

ԳՐԻԳՈՐ ԻԿԻՏՊԱՇԵԱՆ
ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔ
Խարթում
P·O·B· 50 Khartoum

ԶԵՆՈԲ ԽԱՉԻԿԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
ZENOP KHATCHIKIAN & CO LTD.
Խարթում Հեռ. 72096
P·O·B· 33 Khartoum

ՏԻՐԱՆ ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Խարթում
P·O·B· 859 Khartoum

Օ· ԺԱՆՈՅԵԱՆ ԵՒ ԶԱՒԱԿՆԵՐ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
Խարթում
P·O·B· 122 Omdourman

ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Օմտուրման
P.O.B. 105 Omdourman

ՍԻՄՈՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
PHOTO SIMON
Prop. Simon H. Melkonian
Խարթում Հեռ. 71331
P.O.B. 926 Khartoum

ԱՐԹԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
BOGHOS JEWELLERY
Prop. Artin B. Hovannessian
Խարթում Հեռ. 71936
P·O·B· 690 Khartoum

ՆՈՒՊԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
NOUBAR'S PRINTING PRESS
Prop. Noubar Hovhannessian
Խարթում Հեռ. 77983
P·O·B· 690 Khartoum

ՆՈՐԱՅՐ ՔՕԼԱԳԵԱՆ
SUN ALUMINIUM FACTORY
Օմտուրման
P.O.B. 122 Omdourman

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
T. H. BARSAMIAN
ORGANISATION
Խարթում
P·O·B· 127 Khartoum

ՄԱՐԻ ՎԱՆԵԱՆ
ԵՒ ԶԱՒԱԿՈՒՆՔ
Խարթում
P·O·B· 816 Khartoum

ԳՐԻԳՈՐ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ
ՈՍԿԵՐԻՉ
DEMIRDJIAN JEWELLERS
Խարթում
P.O.B. 414 Khartoum

ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
HAIG STORES
Խարթում
P·O·B· 515 Khartoum

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԼԻԲԱՆԱՆ

Հ.Մ.Մ. – Հ.Մ.Ը.Մ. ՄՐՑՈՒՄԸ

Կիրակի, 29 Դեկտեմբեր 1968, ժամը 15ին ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, ի ներկայութեան մօտ ութը հազար հանդիսականներու, տեղի ունեցաւ օրուան ամենէն վճռական հանդիպումը երկու հայկական խումբերուն՝ Հ.Մ.Մ.ի և Հ.Մ.Ը.Մ.ի միջեւ։

Եղբայրական մթնոլորտը գերազանցօրէն տիրեց մրցումի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին դաշտին թէ թրիպիւններուն վրայ։ Ու շնորհիւ մարզիկներու և մարզասէրներու գնահատելի մարզական ոգիին, մրցումը բարոյական աննախընթաց յաղթանակ մը եղաւ երկու խումբերուն և մանաւանդ լիբանանեան ֆութպոլին համար։ Արդարեւ, երկու խումբերն ալ կիրարկեցին մաքուր ֆութպոլ մը, կազմակերպեցին գեղեցիկ գրոհներ, բայց որեւէ մէկը չյաջողեցաւ գնդակը զետեղել մրցակից բերդէն ներս։

Հ.Մ.Մ.ի կազմը աւելի շատ հաւանականութիւն ցուցաբերեց կոլ նշանակելու մարզէն ներս։ Արդարեւ, ան չորս—հինգ առիթներով խիստ վտանգաւոր կացութեան մը մատնեց իր մրցակիցին յետապահ գիծն ու բերդը։ Մանաւանդ առաջին կիսախաղի 20րդ և 24րդ վայրկեաններուն, ի յայտ եկաւ թէ Հ.Մ.Մ.ի ջանքերը կրնային կոլով մը չպսակուիլ, պարզապէս բախտին չժպտելուն պատճառաւ։ Արդարեւ, վերոյիշեալ առաջին պարագային Հ.Մ.Ը.Մ. հրաշքով միայն կրցաւ գնդակը հեռացնել իր բերդի գիծէն, իսկ երկրորդին՝ գնդակը չողելով մտնել պարապ բերդէն ներս գնաց զարնուելու ուղղահայեաց տախտակին։

Բ. կիսախաղին, երկու խումբերը փոխն ի փոխ տիրեցին դաշտին վրայ։ Հ.Մ.Մ.ի յառաջապահ գիծը դարձեալ յաջողեցաւ դժուարին կացութեան մատնել մրցակիցը։ Իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմակերպած գրոհներուն ընթացքին, Հ.Մ.Մ.ի յետսապահ գիծի մարզիկները՝ Մարտիկ Բ., Նշան, Ստեփան և մանաւանդ կիւլապի ու բերդապահ Պետիկ, յաջողեցան հոյակապ խաղարկութեամբ մը փաստել իրենց արժէքն ու հռչակը։

Օրուան իրաւարարը, Սապա Ցայլահ մրցումը վերջացուց 5 վայրկեան առաջ։

Մրցումը վերջ գտաւ 0–0 հաւասար արդիւնքով։

Ժողովուրդը անգամ մը համար եւս, ջերմօրէն ծափահարելէ ետք զինք ողջունող, օրուան 22 հերոսները, եղբայրական ու մարզական խանդավառ ոգիով մեկնեցաւ դաշտէն։

Օրուան մրցումներէն ետք, ընդհանուր դասաւորման մէջ, Հ.Մ.Մ. կը մնայ իր պարագլուխի դիրքին վրայ՝ 2 կէտի առաւելութեամբ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իր սիրելի կողակցին՝ ողբ. Տիկին Դեղձանիկ Լիւլոզեանի մահուան քառասունքին առթիւ և առ նոր քաղցր յիշատակին, Պր. Մկրտիչ Լիւլոզեան կը նուիրէ.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
Կոկանեան սրահին	100
«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տէր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան 100 ե.դ. կը նուիրեն ողբ. Տիկին Միածան Կապէեանի մահուան տխուր առթիւ։

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՈՅ ԱՌԹԻՒ

Տիկին Վերժին Մարտինեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր քրոջ Տիկին Լիւսի Աչճեանի (Փարիզ)։

Տիկին Վերժին Մարտինեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Մելքոնեան Կրթական Հաստատութեան (Կիպրոս)։

Օր. Արշալոյս Շահրոզեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր քրոջ՝ Տիկին Փայլուն Սեմէրճեանի (Կետարէֆ)։

Պր. Պերճ Արթինեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Հոգշ. Տ. Զաւէն Վրդ. Արզումանեանի (Ֆիլատելֆիա)։

Պր. Պերճ Արթինեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Պր. Յարութիւն Մարոնեանի (Նիւ Եորք)։

Ընկեր Ա. Աճէմեան (Իւնիոն, Ն. Ճ.) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր քեռորդւոյն Պր. Գէորգ Համալեանի (Երեւան)։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

ՓԻՆԿ - ՓՈՆԿԻ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ (ՄԻՆՉԵՒ 18 ՏԱՐԵԿԱՆ)

Մրցաշարքին աւարտական խաղերը տեղի պիտի ունենան

Շաբաթ, 11 Յունուար 1969, կ.ե. ժամը 7ին

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Աւարտականի մնացած են Ապտինի եւ Կեզիրէի երիտ. կեդրոններու, ինչպէս նաեւ Հայկական Ընթերցասրահի մարզիկները։

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՏԻԿՆԱՆՑ «ԱՅԾԵՄՆԻԿ» ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱ ԱԲԻԿԵԱՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 12 Յունուար 1969, կէսօրէ ետք ժամը 5ին, Հանգստեան Տան մէջ, Հելիոպոլիս։

Հայկական Ընթերցասրահի Երիտասարդական և Պատանեկան Մարմինները իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն գեղարուեստական պատշաճ յայտագրով մը։

Կը խնդրենք մեր յարգելի հասարակութենէն, որ ներկայ գտնուի տօնական օրերու առթիւ կազմակերպուած սոյն հանդիսութեան, քաջալերելու համար մեր պատսպարեալները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م – ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 263 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1969 | ՀԱՏԸ ՉԵՐՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ٢٦٣ – الخميس ١٦ يناير ١٩٦٩

Ողջոյն Հ.Բ.Ը.Մ-ի Դպրոցաշէն Ծրագրին Ամերիկահայ Գաղութին Մէջ

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Ամերիկահայ այս լուսաւոր ափերուն վրայ հայ ժողովուրդն ապրեցաւ ցարդ տագնապի և խաւարի մէջ, իր ինքնութիւնը, լեզուն և մշակոյթը պահպանելու տեսակէտով:

Հին սերունդի մարդոցմէ շատեր իրենց զաւակներուն համար դպրոց կ'երազէին: Բայց իզուր անցան իրենց բաղձանքները, որովհետև զօրաւոր կռուաններ չունէին այս ազգօգուտ ծրագրի իրագործման համար։

Վերջապէս, թէև ուշացումով, բայց Հ.Բ.Ը. Միութիւնն, զգալով հայ ժողովուրդի ամենէն կարևոր ու կենսական կարիքը, վճռական որոշումով ծրագրեց Ամերիկայի բոլոր հայաշատ քաղաքներուն մէջ ամէնօրեայ դպրոցներ և ամառնային ճամբարներ ստեղծել, որպէս զի հայ նորահաս սերունդը կարողանայ ոչ միայն ճանչնալ իր ինքնութիւնը, այլև դաստիարակուիլ հայկական աւանդութիւններով, նկարագրով ու առաքինութեամբ։

Հ.Բ.Ը. Միութեան այս գերակշիռ ծրագրի գործադրութիւնը կը զուգադիպի այնպիսի ժամանակաշրջանի մը, երբ իսկապէս Ամերիկահայ ժողովուրդը ձուլման յորձանուտի հոսանքն ի վար կը գահավիժի։ Իրազեկ ըլլալու համար անհրաժեշտ է ըսել, թէ հայապահպանման աշխատանքը, ինչպէս ամէն գաղութի, այնպէս ալ Ամերիկայի լայնածաւալ շրջապատին մէջ, դիւրին ասպարէզ մը չէ, սակայն ո՛չ անկարելի: Այս է պատճառը, որ ամէն հայ, որ կը զգայ իր սրտին մէջ վառ կրակը հայրենասիրութեան և իր ցեղի անկաշկանդ ու խիզախ ոգիին, անհրաժեշտ է՝ որ զօտեպնդուի և ընդառաջէ դպրոցաշինութեան այս նուիրական գործին, որ Ամերիկահայ կեանքի գոյամարտին ամենէն գլխաւոր ազդակն է։ Այս ուղղութեամբ անհրաժեշտ է նաև միասնութիւն և համագործակցութիւն ամենուրեք:

Ակներև է, որ մեր մէջ եղած են միշտ բնացած մարդիկ, որոնք ցաւալիօրէն դեռ կը պնդեն, որ ամերիկահայութիւնը երբեք չ'անյայտանար, առանց հայ լեզուի ալ կարելի է գոյատևել։ Ասիկա կեղծ ու վտանգաւոր լաւատեսութիւն է, որմէ պէտք է զգուշանալ՝ խուսափելու համար ի սպառ ոչնչացումէ։

Եղած են նաև ծայրայեղօրէն աննպաստ հակում ունեցող անհատներ, ըստ որոնց՝ ի վերջոյ բոլոր հայ գաղութները անհետանալու դատապարտուած են. ուրեմն, անօգուտ են հայեցի դաստիարակութեան և ազգապահպանման որևէ ջանք․ միայն Հայաստանի մէջ է, ուր հայութիւնը կարելի է որ կանգուն մնայ։ Ասիկա կեղծ ու ապիկար հայրենասիրութիւն է, որ արտասահմանն ու Մայր Հայրենիքը կը հակադրէ իրարու — մին՝ ոչնչացող, իսկ միւսը՝ ապրող: Մինչդեռ երկու հատուածներն ալ միևնոյն ժողովուրդի հարազատ մասերն են և օժանդակ իրարու՝ մեր ընդհանուր ազգային բարգաւաճման ու հզօրութեան նպաստելու և ծառայելու մեր դարաւոր երազներու իրականացման համար՝ անսասան ու անխարդախ ոգիով։

Կան ուրիշներ ալ, որոնք կ'առարկեն, թէ անցեալին շատ աշխատանքներ թափուած են հայկական դպրոցներ հիմնելու, սակայն այդ ջանքերը ո՛չ մէկ յաջողութիւն գտած են Ամերիկայի մէջ. ուրեմն, այսուհետև ալ կարելի չէ դրական արդիւնքի հասնիլ ի նպաստ հայապահպանման՝ ոյժ ու դրամ վատնելով։ Այս տեսակէտը բոլորովին անհիմն է և իրականութեան չի համապատասխաներ, որովհետև այս գաղութին մէջ ո՛չ մէկ ձեռնարկ տեղի ունեցած է համազգային տարողութեամբ դպրոցներ կառուցանելու։ Կատարուածը միայն սակաւաթիւ մանուկներու համար եկեղեցիներու շրջանակին մէջ շաբաթը մէկ-երկու ժամ հայերէն դասաւանդութիւնն է, որ գոհացուցիչ չըլլալէ զատ՝ յուսախաբութիւն յառաջ կը բերէ, քանի որ այդպէսով հայ լեզուն, ազգային նկարագիրը, գրականութիւնն ու մշակոյթը կարելի չէ արմատացնել նորահաս սերունդի կեանքին մէջ, բացի խաբուսիկ երևոյթէ մը։

Այս փոքր ու անբաւարար ձեռնարկին հետ զուգընթաց՝ տիրապետողը եղած է համատարած անհետաքրքրութիւնը։ Շրջանային գործիչներ չեն խրախուսած նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը։ Անոնց համար հայ ժողովուրդի ժառանգութիւն և մշակոյթ կը նշանակեն միայն ճաշկերոյթ, վերամբարձ պոռոտախօսութիւններ, կիրքերու արծարծում հոսանքներու միջև և եկեղեցական պառակտում։ Այս նպատակներուն համար տեղի ունեցած են բազմազան հանգանակութիւններ ալ, բայց ո՛չ դպրոցաշինութեան ի նպաստ:

Հակասութիւնն ա՛լ աւելի կը խորանայ, երբ նկատի առնենք գործունէութիւնը կարգ մը եկեղեցականներու, որոնք զուրկ են

(Շարունակութիւնը տես էջ 6)

«ՆԷՅՇԸՆԸԼ ՊՐՈՏԳԱՍԹԻՆԿ ԳՈՐՓՈՐԷՅՇԸՆ»Ի ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԻՆ

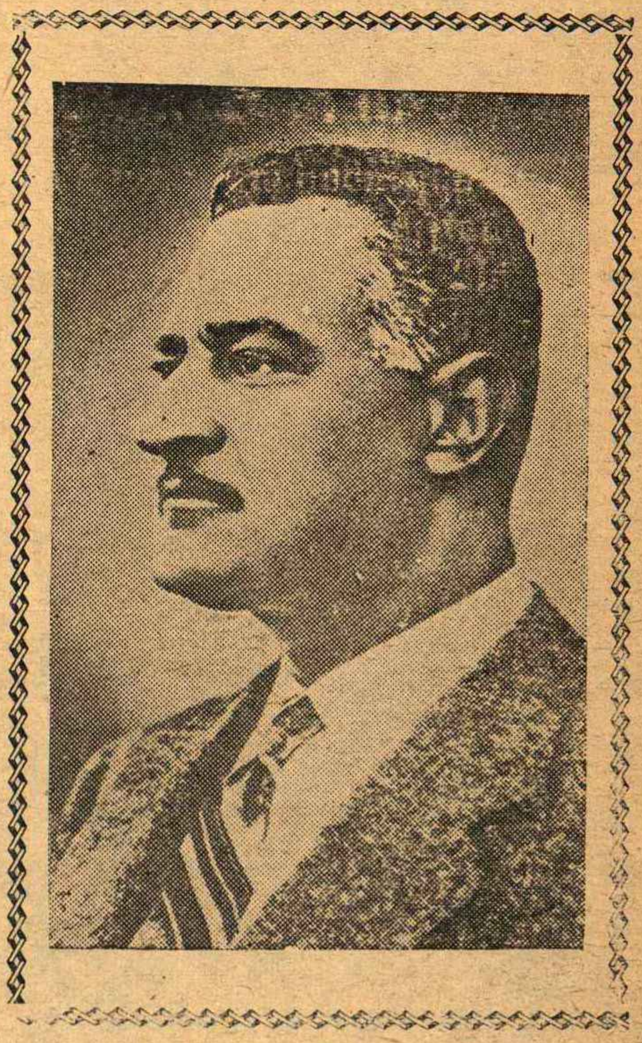
ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Եթէ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները Միջին Արևելքի հանդէպ անկողմնակալ դիրք մը որդեգրեն, այդ կրնայ մեծ բարելաւում մը յառաջացնել արաբ պետութեանց և ԱՄՆի յարաբերութեանց մէջ և վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւններ անոնց միջև», յայտարարեց ԱՄՀի Արտաքին Գործոց Նախարար Մահմուտ Ռիատ, ամերիկեան Ն.Պ.Գ.ի (Նէյշընըլ Պրոտգասթինկ Գորփորէյշըն) Միջին Արևելքի թղթակից Պր. Ուիլըրն Հոլի շնորհած տեսակցութեան մը ընթացքին, և որ Երեքշաբթի գիշեր հրապարակուեցաւ Տ.Փ.Ա.ի (Արևմտեան Գերմանիոյ Տեղեկատուութեան գործակալութիւն) կողմէ։

Պր. Մահմուտ Ռիատ յայտարարեց նաև. «Կը մաղթենք աւելի լաւ իրար հասկացողութիւն Ամերիկեան կառավարութեան և մեր միջև։ Մենք Ամերիկեան կառավարութենէն չենք խնդրեր որ արաբներուն կողքին ըլլայ. ինչ որ իրմէ կը խնդրենք՝ այն ալ արդարութեան կողքին ըլլալն է»։

«Եթէ Ուաշինկթըն շարունակէ Իսրայէլը զինել և նիւթապէս օժանդակել անոր, այդ կը նշանակէ թէ ան կը քաջալերէ Նախայարձակումը»։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԿԱՄԱԼ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱՄՀի Նախագահը իր ծննդեան 51րդ տարեդարձը տօնեց երէկ, 15 Յունուարին։

Այս առթիւ ստացուած շնորհաւորական բազմաթիւ հեռագիրներէն կ'արժէ յիշատակել Եուկոսլաւիոյ և Հնդկաստանի նախագահներ՝ Թիթոյի և Զաքիր Հիւսայնի լաւագոյն մաղթանքներ բովանդակող հեռագիրները։

ԱՄՀի Նախագահը շնորհակալութեան իր պատասխանները յղած է բոլորին։

«Ջահակիր» յանուն իր բոլոր աշխատակիցներուն և ընթերցողներուն կը մաղթէ առողջութիւն և յաջողութիւն ԱՄՀի կորովի Նախագահին։

ԲԵՂՄՆԱՒՈՐ ՏԱՐԻ

ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ
Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի նախագահ

1968 թուականը հայ տարեգրութեան մէջ մտաւ որպէս մեր ժողովրդի պատմութեան ամենանշանակալից տարեթիւերից մէկը։

Հայ ժողովրդի ստեղծագործական, գիտական ու մշակութային աշխատանքը, նրա ձեռք բերած փայլուն յաջողութիւնները ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր բնագաւառներում, ստացան արժանի գնահատական։ Սովետական Միութեան կառավարութիւնը Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետութեանը պարգևատրեց պետութեան բարձրագոյն՝ Լենինի անունը կրող շքանշանով։ Այսպիսով Հայաստանը դարձաւ կրկնակի շքանշանակիր, մի բան, որ մեծ ուրախութիւն պատճառեց նաև սփիւռքի մեր բոլոր բարեկամներին։

1968 թուականին կառուցւեց հայ ժողովրդի յաղթանակի ու փառքի կոթողներից մէկը՝ Սարդարապատի նշանաւոր ճակատամարտի յիշատակը յաւերժացնող յուշարձանը, որը դարեր շարունակ Հոկտեմբերեանի բարձունքից, իր զանգերի ղօղանջով պէտք է ազդարարի հայ ժողովրդի ապրելու և գոյատևելու անկոտրում կամքը···

1968 թուականին նշուեց Սովետական Հայաստանի մայրաքաղաքի՝ Էրեբունի—Երևանի հիմնադրութեան 2750ամեակը, նշուեց համաժողովրդական շուքով: Այս տօնակատարութեանը մասնակցելու համար եկել էին պատուիրակութիւններ Սովետական Միութեան բոլոր մայրաքաղաքներից, եկել էին ներկայացուցիչներ սփիւռքի տարբեր գաղթօջախներից։ Նրանք եկել էին իրենց ցնծութիւնը խառնելու հայրենաբնակ ժողովրդի ուրախութեանը, եկել էին ասելու, որ Երևանը, իր աննախընթաց ծաղկումով, իր ջերմ ու մայրական սրտով, այսօր դարձել է ամենայն հայոց մայրաքաղաք և ղէպի իրեն է ձգում աշխարհով մէկ ցրուած հայութեանը, նրա համար դառնում գոյութեան ու յարատևման կռուան ու փարոս:

(Շար. տես էջ 4)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայրապետական Պատուիրակ Գերաշնորհ Տ. Սիոն Սրբ. Արքեպս. Մանուկեան, ընկերակցութեամբ Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի և Պատկ. Քաղաքական Ժողովի Ցարգելի Ատենապետ Տիար Արթօ Պըլըքտանեանի, ներկայացաւ Քուպպէի Հանրապետական Պալատը, ուր հիւրերու յատուկ տոմարին մէջ արձանագրեց հետևեալը.—

«Սիոն Արք. Մանուկեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի Պատուիրակը Ա. Մ. Հանրապետութեան, Սուտանի, Եթովպիոյ, իր Եգիպտոս ժամանումին առթիւ, կը ներկայացնէ իր անկեղծ ողջոյնները Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրին։ Վազգէն Հայրապետին եւ իր կողմէ կը յայտնէ խոր յարգանք եւ գնահատանք ու կը խնդրէ Ամենակալէն, որ անոր սատարէ եւ զօրավիգ կանգնի, արաբական հողամասին մէջ խաղաղութիւն հաստատելով, արդար եւ իրաւունքներ յարգող հիմերու վրայ: Աստուծմէ կը հայցէ, որ Ա. Մ. Հանրապետութեան ժողովուրդը եւ կառավարութիւնը, ինչպէս նաեւ արաբական երկիրները օրհնէ, պաշտպանէ ու իրականացնէ անոնց յոյսերը:

ՍԻՈՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Կաթողիկոսական Պատուիրակ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.
Ամենայն Հայոց Հայրապետի

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

ԳԵՐՇ. Տ. ՍԻՈՆ Ս. ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ Ա.Մ.Հ. ԺԱՄԱՆՈՒՄԷՆ

ՔՈՎԻ ՆԿԱՐԻՆ ՄԷՋ

Ուսանողուհի Օր. Սիլվիա Արթինեան ծաղկեփունջ մը կը նուիրէ Հայրապետական Պատուիրակին, Ձախէն աջ՝ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան, Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, ՊՊ. Յակոբ Էքսէրճեան եւ Յովհ. Բ հեաեան:

ՎԱՐԻ ՆԿԱՐԻՆ ՄԷՋ

Ձախէն աջ՝ Պր. Յովհ. Քեհեաեան, Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան, Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան, ՊՊ. Ռուբէն Գազազեան եւ Արթօ Պըլըքտանեան։

(Լուսանկ. Olympic Airwaysի)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ

Հովուական Այցելութիւնը

Ինչպէս մեր անցեալ թիւով հաղորդած էինք, Ուրբաթ, 10 Յունուար կ. ա. ժամը 8ին շոգեկառքով Գահիրէէն Աղեքսանդրիա մեկնեցաւ Հայրապետական Պատուիրակը: Սրբազան Հօր ընկերակցեցան Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան, ՊՊ. Յովհ. Քեհեաեան, Արթօ Պըլըքտանեան եւ Հայկազուն Քիւրքճեան։

Սիտի Կապէրի կայարանէն շոգեկառք բարձրացած է Աղեքս.ի Ազգ. Իշխանութեան պատուիրակութիւնը, եւ ուղեկցած է Սրբազան Հօր հետ մինչեւ Աղեքս.ի կեդր. կայարանը։ Մեծ թիւով աղեքսանդրահայեր, գլխաւորութեամբ Աղեքս.ի առաջնորդական փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեանի, փութացած էին կայարան բարի գալուստ մաղթելու Հայրապետական Պատուիրակին։ Անոնց մէջ կը նշմարուէին Աղեքսանդրիոյ թեմական եւ քաղաքական ժողովներու ատենապետներ՝ ՊՊ. Մարտիկ Զարպհանելեան եւ Յարութիւն Ամատունի, անդամներ, հոգաբարձուներ, ուսուցիչներ, մշակութային եւ մարզական միութեանց (Հ.Մ.Ը.Մ., Տիգրան-Երկաթ, Հ.Բ.Ը.Մ., Հայկական Ընթերցասրահ եւ այլն) ներկայացուցիչներ եւ անդամներ, ինչպէս նաեւ մեծ թիւով աղեքսանդրահայեր։

«Բարի Գալուստ»ի պաշտօնական ընդունելութենէն ետք, որուն ընթացքին Սրբազանին բազմաթիւ ծաղկեփունջեր նուիրուեցան, Հայրապետական Պատուիրակը իր շքախումբով, ինքնաշարժներու հսկայ թափօրով մը առաջնորդուեցաւ դէպի Աղեքսանդրիոյ Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցին, ուր զգեստաւորուած մուտք գործեց «Հրաշափառ»ով եւ արտասանած աղօթքէն ետք, յանուն Աղեքսանդրահայութեան՝ Հայրապետական Պատուիրակին բարի գալուստի խօսք ըրաւ Աղեքս. Առաջնորդական փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան։ Ապա Սրբազան հայրը օրհնեց բոլորը, Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.ի ողջոյններն ու օրհնութիւնները տալով աղեքսանդրահայութեան եւ երախտագիտական խօսք ըրաւ ԱՄՀի ղեկավարներուն եւ ժողովուրդին։

Եկեղեցւոյ բակին մէջ յարգանք մատուցանելու եկած էին նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներն ու արենուշները:

Եկեղեցւոյ այս հանդիսաւոր հանդիպումէն ետք՝ Ազգ. Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ Սրբազանին աջը առին եւ օրհնութիւններ ստացան բոլորը։ Ապա, ընկերակցութեամբ Ազգ. Իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն,

(Շար. տես էջ 6)

ՖՐԱՆՍԱ

ԵՐԵՒԱՆԻ 2750-ԱՄԵԱԿ

ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ.— Երեւանի 2750-ամեակը պիտի տօնուի Փարիզի մէջ։ Հայկ. մայրաքաղաքէն պատուիրակութիւն մը անցեալ Երկուշաբթի օդանաւով մեկնեցաւ ֆրանսական մայրաքաղաք։ Պատուիրակութեան մաս կը կազմեն Երեւանի քաղաքապետի տեղակալը՝ Արամ Արամեան, ճարտարապետներու ազգային միութեան նախագահ՝ Վարազդատ Յարութիւնեան, բանաստեղծ Գէորգ Էմին, Երեւանի գլխաւոր ճարտարապետ՝ Եդուարդ Պապեան, «Հայրենիքի Ձայն»ի խմբագիր Կամօ Վարդանեան:

Ֆրանսահայերու Մշակութային Միութեան հրաւէրով, Փարիզի մէջ կայանալիք եւ Երեւանի 2750-ամեակին նուիրուած հանդիսութեանց պիտի մասնակցին հայրենի արուեստագէտներ եւ մասնաւորաբար Գոհար Գասպարեան՝ ազգային օփերայի մենակատարուհի, երգահան Առնօ Բաբաջանեան եւ Սուրէն Քոչարեան։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

16 Դեկտ. 1968, Երկուշաբթի առաւօտ Մոսկուայէն Փարիզ ժամանեց սովետական մտաւորականներու խումբ մը, որուն մաս կը կազմէին նաեւ Հայաստանէն տասը գրողներ.— Տիկիններ Աղաւնի եւ Սահինեան Անահիտ, Հայաստանի Գրողներու Միութեան քարտուղարներ Ալաջաջեան Ստեփան եւ Գարոյր Սեւակ, բանաստեղծ եւ արձակագիրներ Գիւլնազարեան Խաժակ, Միրիջանեան Լեւոն, Պետրոսեան Վարդգէս, Սարգսեան Մկրտիչ, Սարմէն, ինչպէս եւ մամուլի կոմիտէի Նախագահ Հ. Ութմազեան։

Հայրենի հիւրերը Պուրժէի օդանաւակայանին մէջ դիմաւորուեցան Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան, Ֆրանսահայ գրողներու, ինչպէս եւ գրող եւ գրասէր անձնաւորութիւններու կողմէ։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ուրբաթ, 10 Յունուար, կէսօրին, հանդյքն ունեցանք խմբագրատանս մէջ ընդունելու Ֆրանսահայ երիտասարդ, հայրենասէր լրագրող եւ հասարակական գործիչ Սարգիս Սարգիսեանը, որ օրերս այցի եկած է ԱՄՀ ու մեծապէս կը հետաքրքրուի եգիպտահայութեամբ: Անոր կ'ընկերանար ծանօթ ժողովրդական երգահան Արամ Մուրատեան:

Պր. Սարգիս Սարգիսեան, որ երկու անգամ այցելած է Ս. Հայաստան, մեծապէս խանդավառուած է հայրենի իրականութեամբ ու իր տպաւորութիւնները Ֆրանսերէնով հրատարակած՝ «Հայաստանն Այսօր» գեղեցիկ հատորով մը, որ թէ՛ իր բովանդակութեամբ, թէ՛ իր գեղասիպ հրատարակութեամբ եւ թէ՛ իր մեծաքիւ տպաքանակով (5000 օրինակ) պատիւ կը բերէ իրեն եւ իր ազգին։

Ան իրատես եւ գործնական գաղափարներ ունի հանդէպ հայապահպանման եւ հանդէպ հայ դասին։

Հայ ժողովուրդի այս օրինակելի զաւակին կը մաղթենք առողջութիւն եւ յաջողութիւն։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ 1969ԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ-ՊԷՅՐՈՒԹ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ԵՐԹԵՒԵԿ ՄԱՅԻՍԻՆ

Հայաստանի առեւտրական օդանաւորդութիւնը 1.300.000 ճամբորդ պիտի փոխադրէ 1969ին, այսինքն 300 հազար աւելի, քան նախորդ տարին։

Պիտի բացուին նոր գիծեր, որոնք Երեւանը պիտի կապեն Խորհրդային Միութեան արդիւնաբերական կարեւոր կեդրոններու եւ այլ քաղաքներու հետ։ Երեւան — Պէյրութ գիծը Մայիս ամիսէն սկսեալ կանոնաւորապէս պիտի գործէ, յայտարարեց Հայաստանի առեւտրական օդանաւորդութեան վարչութեան պետը՝ Ն. Ասիկեան:

ՆԵՀՐՈՒԻ ՄՐՑԱՆԱԿ ՆԿԱՐԻՉ Դ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻՆ

Նկարիչ Դ. Նալպանտեանին յատկացուեցաւ Ճաւահարլալ Նեհրուի անուան 1968ի մրցանակը՝ անոր հնդկական թեմայով կարգ մը գործերուն համար: Աս որոշումը առաւ Խ.Ս.Հ.Մ.ի Վարչապետ Ալ. Քոսիկինի նախագահութեան տակ գտնուող մասնաւոր Կոմիտէն:

Հնդկական կառավարութեան հաստատած Նեհրուի Մրցանակը կը յատկացուի այն խորհրդային գրողներուն ու արուեստի մարդոց, որոնց գործերը կը նպաստեն խորհրդային ու հնդիկ ժողովուրդներուն միջեւ բարեկամութեան ու իրերահասկացողութեան զօրացումին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՓՈՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԿԸ ՎԵՐԱԾՈՒԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՌԸՆԹԵՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՍՓՈՐԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

Հայկական Ս.Ս.Հ. Նախարարաց Խորհուրդը, Հայաստանի մարզական ընկերութիւններու եւ կազմակերպութիւններու միութեան հանրապետութեան խորհուրդի հիման վրայ ստեղծեց Հ.Ս.Ս.Հ. Նախարարաց Խորհուրդի առընթեր Ֆիզիքական մշակոյթի եւ սփորի կոմիտէ, որուն նախագահ նշանակեց Լ. Քալաչեան եւ ա. տեղակալ՝ Հրանդ Շահինեան։

ԸՆԿԵՐ ՀԱՅԿ ՏԷՏԷԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Խոր ցաւով կը տեղեկանանք, որ Դեկտեմբեր 15ին Երեւանի մէջ իր մահկանացուն կնքած է նախկին սկաուտապետ, մարմնամարզի ուսուցիչ եւ հայրենասէր ընկեր Հայկ Տէտէեան, 74 տարեկան հասակին մէջ:

Ողբացեալ ընկերը, բնիկ Կեսարացի, ծնած է 1894ին, իր կրթութիւնը ստացած է Իզմիրի Մեսրոպեան վարժարանին մէջ։ Ունեցած է մարմնամարզական եւ բսկաուտական աշխոյժ գործունէութիւն Իզմիրի մէջ, ա. համաշխարհային պատերազմէն ետք մինչեւ Իզմիրի անկումը:

Տեղափոխուելով Յունաստան, երկար տարիներ հոն եւս շարունակած է միեւնոյն գործունէութիւնը։ Եղած է սկաուտապետ եւ հայ պատանիները դաստիարակած է հայրենասիրական ոգիով՝ մինչեւ 1946 թուականը, մինչեւ իր սիրեցեալ հայրենիք Ս. Հայաստան ներգաղթելը։ Եղած է նաեւ լաւ Ֆութպոլիստ։

Ողբացեալ ընկերը գտնուած է նաեւ Եգիպտոս ու 1935ական թուականներուն Հայկական Ընթերցասրահին մէջ ստեղծած՝ սկաուտական եւ մարզական շարժում:

Հայրենիքի մէջ ան շարունակած է զբաղիլ իր սիրած աշխատանքով եւ դասատու եղած է դպրոցներու մէջ մարմնամարզանքի եւ Ֆութպոլի։

Խանդավառ հայրենասէր ու ազնիւ մարդ, ընկեր Հայկ Տէտէեան սիրուած էր բոլորին կողմէ: Որպէս լաւ ընկեր ու օրինակելի քաղաքացի ապրեցաւ ան մինչեւ իր կեանքին վերջին օրերը: Հանգիստ իր ոսկորներուն:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 50-ԱՄԵԱԿԸ

Մեծ հանդիսութեամբ նշուած է Պոլսոյ երբեմնի Հայոց Պատրիարք, բազմարեղուն Մաղաքիա Արք. Օրմանեանի մահուան յիսնամեակը։

Պէյօղլուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, այս առթիւ պատարագած եւ քարոզած է Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ թեմերու առաջնորդ Գերշ. Տ. Տիրայր Եպս. Մարտիկեան, որ իր հոգեշունչ եւ տպաւորիչ քարոզով վեր առած է մեծ Պատրիարքին նկարագրի գիծերն ու անոր բացառիկ ուսումնական դիրքը՝ հայ հոգեւորական փաղանգին մէջ։

Սրբազանը շեշտած է, թէ ժամանակի ընթացքին կորսուած են բոլոր այն հայերը, որոնք հեռացած են Հայ Առաքելական Եկեղեցիէն։ Հայերը յաճախ ունեցած են իրենց փոթորկալի օրերը, սակայն հայ եկեղեցւոյ զաւակները, միշտ կարողացած են ընտրել այնպիսի առաջնորդներ, որոնք իրենց արժանիքներով եւ կարողութիւններով կրցած են մեծ գործեր տեսնել եւ նուիրական պարտականութիւններ կատարել։ Անոնցմէ մին էր նաեւ «Ազգապատում»ի, «Հայ Եկեղեցի»ի հատորներու հեղինակ՝ Մ. Արք. Օրմանեան։

Ներկայիս մեծանուն Օրմանեանի եպիսկոպոսական մատանին կը կրէ Տիրայր Սրբազան: Վեհափառ Վազգէն Ա. Հայրապետ 10 տարի զայն կրելէ ետք՝ նուիրած է Տիրայր Սրբազանին։

Ֆէրիքէոյի Սրբոց Վարդանանց եկեղեցիին մէջ, Ս. Պատարագ մատուցած է նոյն նպատակին համար Աղեքսանդրիոյ Առաջ. Փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան։

ԱՐՁԱԳԱՆԳ...

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

«ՀԱՅ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԱՆՐԱԳԻՐԸ», Օննիկ Աւետիսեան, Պէյրութ 1968, 16 էջ։ Հեղինակին հասցէն՝ 4, Սէրափիս փողոց, Հէլիոպոլիս, Ա.Մ.Հ.

Հիանալի յարատեւութեամբ մը՝ գեղանկարիչ Օննիկ Աւետիսեան կը հետապնդէ նպատակ մը, որ գործած է իր կեանքին նպատակը։ Հայ տպագրական տառերու բարեփոխումը և արդիականացումը։ Այնքան խորք հասած ... ալ անխախտ հաստատումը Օ. Աւետիսեանի, որ կը համակուինք իր գործով ու կը լսենք զինք մերով։

դար զանգատ տուն կուտան այսօր։ Ու ո՞րքան երախտապարտ ենք արուեստագէտ Աւետիսեանին՝ որ իր Նոր Մանրագիրով մեզի կը պարգեւէ Ոսկեդարու ԲՈՒՆ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ Բոլորագիրը։

Պայծառ են «Կոչ»ին ընկերացող փաստերն ու գրաւիչ՝ Նոր Մանրագիրը։ Կարելի չէ չսիրել ու չտարածել այս Տառատեսակը։

Իրաւ, անհրաժեշտ գիծեր չկան այնտեղ ու ներդաշնակութեան և համաչափութեան կանոններուն կիրարկումը առաջին ակնարկով իսկ հաճելի և գրաւիչ կը դարձնէ այցին՝ Նոր Մանրագիրը։

Հայ տպագրական Նոր Մանրագիրը

Այնքան համապարփակ է իր թէզը՝ որ ինչ ալ փորձենք ըսել իր առաջադրած նոր տառատեսակին մասին, չի կրնար ամբողջական ըլլալ՝ քանի որ ինք մասնագէ՛տն է իր նիւթին, տիրապետած անոր։

Ինչ ալ կրկնենք այստեղ, մեզմ արձագանգ մըն է լոկ։

Տետրակին միջոցաւ՝ գեղանկարիչը կոչ կ՚ուղղէ Հայրենիքի ու Սփիւռքի հայ գիրի Մշակներուն, որպէսզի՝ «Ստուգելէ ետք Նոր Մանրագիրին յատկութիւններն ու առաւելութիւնները, գործածե՛ն զայն և սատարեն անոր տարածման»։

Առանց պատմական, գեղագիտական, տպագրական և այլ խրթին մանրամասնութիւններով ծանրաբեռնելու իր ըսելիքը, Օ. Աւետիսեան յստակ, հասկնալի ձեւով և համոզիչ օրինակներով կը թուէ մեզի ծանօթ Բոլորագրի...

«Կոչ»ին առաջարկած քայլերը գործնական և իրագործելի են։ Սկսելու համար, դժուար չէ որոշ քանակութիւն մը նորաձոյլ տառերէն գործածել մեր մամուլին մէջ՝ գէթ մասնակի կերպով. ծանօթացնել՝ որպէսզի մարդիկ սիրեն այս տառաձեւը։ Եւ պիտի սիրե՛ն անպայման։

«Երանի՜ թէ գիրքս Ձեր Նոր Մանրագիրով հրատարակած ըլլայի, ըսի Պ. Աւետիսեանին, իր տետրակը կարդալէս ետք, գոնէ երեսուն առ հարիւր ՆՈՒԱԶ վըճարման կ՚ազատէի...»։

«Իրաւունք ունիք», ըսաւ գլուխի հանդարտ շարժումով մը և ժպտելով աւելցուց. «Սրբագրութեան սեւ աշխատանքէն ձեր աչքերն ալ հարիւր առ հարիւր ՆՈՒԱԶ կը յոգնէին...»։

Աւետիսեան Մանրագիրի Նոր տառաձեւերուն տակաւ յօրինումը պիտի հարստացնէ մեր տպագրական արուեստը՝ որպէսզի այն գեղեցիկ աղիւսներով բարձրանան աւելի՛ շքեղ, աւելի՛ կոկիկ,

```
աբգդեզէըթժիլ
խծկհձղճմյնշոչ
պջռսվտրցւփքօֆ
```

```
ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽ
ԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉ
ՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕՖ
```

ԳԵՂԱՆԿԱՐԻՉ ՕՆՆԻԿ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՄԱՆՐԱԳԻՐ ԵՒ ԳԼԽԱԳԻՐ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ

գիրին գլխաւոր թերիները և Նոր Մանրագիրին յատկութիւններն ու անհերքելի առաւելութիւնները։

Բանասէր - գեղանկարիչին երկար տարիներու համբերատար պրպտումները յայտնաբերած են հիանալի Նոր Մանրագիրը, որ կը սերի մեր Ոսկեդարի Բուն Մեսրոպեան կլորաձեւ գլխագիր երկաթագիրէն։

Հայ ոգիին հարազա՛տ են ու գեղեցիկ՝ այս տառերը, բնա՛ւ խորթ չեն և սրբապղծութիւն պիտի չգործենք զանոնք դարձեալ որդեգրելով՝ իրենց բարեշրջուած ձեւին մէջ։

Վերցուած են ընթեռնելիութեան, տպագրական և վատնումի լուրջ թերիները, որոնք արժանի են...

աւելի՛ խնայողական պալատներ ու զարդարուն՝ կոթողներ։

Կը մաղթեմ՝ որ գեղանկարիչ Աւետիսեան ունենայ ժամանակն ու ընծայուի՛ իրեն միջոցները՝ — հերոսական է իր մղած պայքարը՝ մի՛ս մինակը — աւարտելու հայրենանուէր և մեսրոպաշունչ աշխատանքը, զօրացած մեր մեծ Սուրբին ու հին գրիչներուն կամքով ու հաւատքով, տեսիլքո՛վ և ունենայ երջանկութիւնը մօտ ատենէն տեսնելու ԻՐ ՏԱՌԵՐՈՒՆ ընծիւղիլը Հայրենիքի բերրի հողին ու Սփիւռքի դեղին աւազներուն վրայ՝ անխտիր ամէն տեղ՝ ուր հայ տպարան կայ, տետրակ, գիրք ու մամուլ կայ, հայ սիրտ ու հայ հոգի կայ. տեսնէ՛ այն շքեղ երթը՝ որ Աւետիսեան Տառերը պիտի տանի դէպի գալիք դարեր։

Գեղանկարիչ Աւետիսեան արժանի՛ է մեր բոլորին անվերապահ համակրանքին, սիրոյն, օժանդակութեան։

Տա՛նք իր «ԿՈՉ»ին արժանավայել արձագանգը։

Հէլիոպոլիս, Յունուար 1969

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ

(ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԲԱՆ)

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

1964 Թուի Նոյեմբեր 29ն էր։

Օրն էր Կիրակի։

Հիւսիսային Լիբանանի մայրաքաղաք՝ Թրիփոլիի Հ.Մ.Մ. ԿԱՅԾ Ակումբի սրահին մէջ կը կայանար միացեալ տօնակատարութիւն, նուիրուած՝ Լիբանանի Նոյեմբեր 22ի ու Հայաստանի Նոյեմբեր 29ի զոյգ տարեդարձներուն։

Օրուան հանդիսութեան միակ բանախօսն էր։

Ամբողջ մէկ ժամ խօսեցաւ անկախութեան և ազատագրութեան իմաստին, Լիբանանի ու Հայաստանի անցեալին ու ներկային, բախտակից երկու ժողովուրդներուն պատմական գրեթէ միենոյն ճակատագրին ու տարուէ տարի ամրապնդուող արաբ և հայ փոխ-յարաբերութիւններուն մասին։

Ճառս հազիւ աւարտած, առաջին շարքի վրայ տեղ գրաւած և ուշի ուշով զիս ունկնդրած անձնաւորութիւն մը բարձրացաւ բեմ, զիս համբուրեց ու թեւս բռնելով իր խօսքը ուղղեց ներկայ հասարակութեան.

— Ուրախ եմ, որ Հ.Մ.Մ.ի այս Տան մէջ այս պատմական տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ, նոյնքան ուրախ եմ, որ առիթը ունեցայ լսելու այս կազմակերպութեան ղեկավարներէն մէկը, այս մտաւորական երիտասարդը, որ այսօր ինծի համար կը ներկայացնէ Հայ Սփիւռքի նո՛ր սերունդը, իր ամբողջ աշխարհահայեացքով, իր իրապա՛շտ հայրենասիրութեամբ։

Ռուբէն Զարեանն էր անիկա։

***

Հայրը՝ Վարոսը, Կարսի գաւակ, եղած է ինքնուս գիւղատընտես, քաղաքային այգիներու և պուրակներու մասնագէտ։ Ըստ երեւոյթին ընդունակ մարդ, իր աշխատանքներուն համար Զարէն ստացած է ոսկեայ շքանշան, որուն կապակցութեամբ հաղորդագրութիւն տպագրուած է այդ ժամանակաշրջանի ռուսական մամուլին մէջ։

Մայրը՝ Հայկանոյշը, Ջաւախքի ծնունդ, և հետեւաբար Ախալքալաքցի, եղած է ուսուցչուհի։

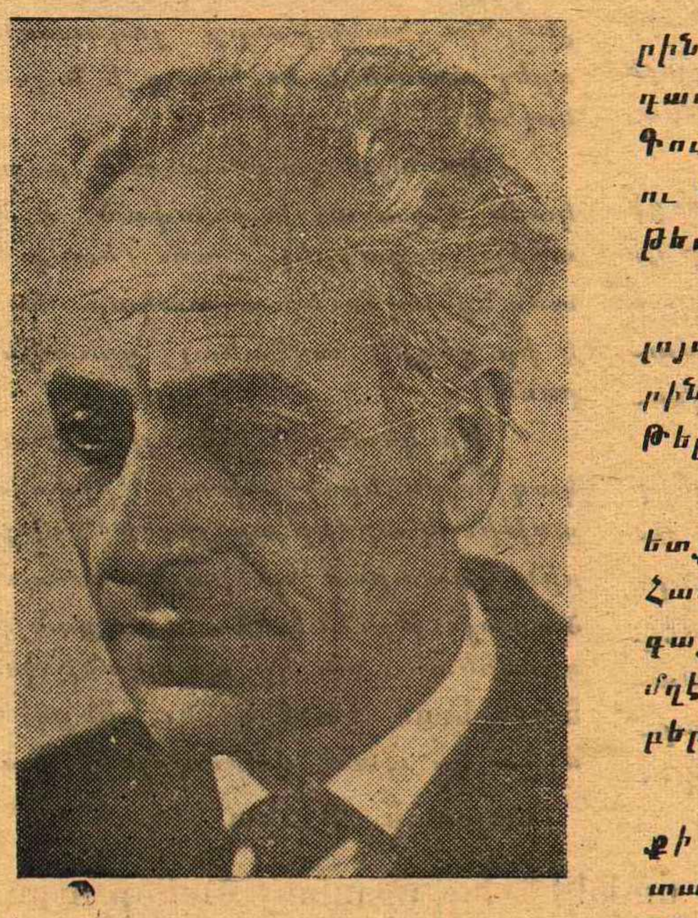
Հայրը կորսնցնելու դժբախտութիւնը կ՚ունենայ ընդամէնը՝ 9 տարեկան հասակին։ Անկից ետք, նիւթական անապահով կեանք մը կը սկսի իրեն համար։ Մանկութիւնը կ՚անցնի կարիքի և զրկանքի մէջ։

Ծնած է Ալեքսանդրապոլի մէջ, այժմ Լենինական, 1909 Թուի Սեպտեմբեր 1ին։

Ռուբէնը վեց ամսական է եղած, երբ իր ընտանիքը փոխադրուած է Թիֆլիս։ Այնտեղ կ՚անցնի իր մանկութիւնը, Կուր գետը, Հաւլաբար, Ղարղուխալի, ընդհանրապէս՝ իւրայատուկ գունագեղ քաղաք, որ զարմանալի յաջողութեամբ կը զուգակցէ ու կը ներդաշնակէ Արեւելքն ու Եւրոպան, սրամիտ խօսքի առատութիւնը, խնջոյքն ու ուրախութիւնը, կեանքի վերաբերեալ ծանրախոհ դատողութիւններու հետ։ Զառիվեր քաղաք, չուրջը՝ լեռներ, վերեւը՝ երկինք, խոնաւ ձմեռ և փառահեղ աշուն։ Այնպէս է Թիֆլիսը։

Դպրոցի մը մէջ եօթներորդ դասարանի կրթութիւն, ապա մանկավարժական ուսումնարանի քառամեայ դասընթացք, զոր աւարտելէ ետք, Ռուբէն Զարեան, բոլորովին պատանի, կ՚ուղարկուի Ախալքալաք, որպէս հայոց լեզուի և գրականութեան դասատու։

Երեք տարի շարունակ, ան կ՚աշխատի այն գաւառին մէջ, ուր

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ

լոյս աշխարհ եկած էին Աշուղ Ջիվանին ու Դերենիկ Դէմիրճեանը, ուրտեղ կանգնած էր Յովհաննէս Թումանեանի պատկերացուցած Աբուլ մութ սարը, Փարվայի տըրտմաշուք լիճը, գրեթէ իր չորս կողմերէն գետակով շրջապատուած Գանձայ գիւղը՝ ծննդավայրը Վահան Տէրեանի։

1932 Թուին, Ռուբէն Զարեան կը վերադառնայ դէպի Մայր Հողը, կը տեղափոխուի Երեւան, քաղաքամայրը՝ համա՛յն հայութեան։

Երեւանն այդ ժամանակ մեծ քաղաք չէր, դեռեւս ոչ աւելի քան հարիւր հազար բնակչութեամբ։ Անբարեկարգ էր. քանդըւող տուներ, կառուցուող շէնքեր, չորս կողմը՝ շինանիւթ, փոշի։ Բայց միաժամանակ՝ խորունկ և մեծ ռոմանթիզմ, դիմացը՝ ձիւնափառ Արարատը, քաղաքի գըլխուն՝ հազուագիւտ կապոյտ երկինք։ Բայց այդ բոլորէն աւելի, կարեւորը մարդիկն էին, հա՛յ մարդիկը, որոնք էին ու կուգային Խորհրդային Միութեան տարբեր քաղաքներէն՝ Թիֆլիս, Պաքու, Մոսկուա, Լենինկրատ, վերածնելու համար Երեւանը, անոր վերադարձնելու համար իր վաղեմի փառքը ու միաժամանակ՝ արդիական կեանքի մը հզօր թափը տալու հին, սակայն մի՛շտ երիտասարդ Երեւանին։ Եւ նո՛յն ուղիով ու նո՛յն նպատակով՝ սէր, կարօտ, ձգտում...։ Երեւան քաղաքին մէջ ապրող իւրաքանչիւր անձ իր կառուցածը ունի. չկայ ուսանող, բանուոր, կառուցող եւ փրոֆեսէօր, որ Երեւանի մէջ բան մը կառուցած չըլլայ։

Երեւանը բոլոր Երեւանցիներուն կենսագրութիւնն է։

Նոյն տարուան աշնան, Ռուբէն Զարեան, քննութիւն տալէ ետք կ՚ընդունուի Երեւանի Պետական Համալսարանի բանասիրական ուսումնարանէն ներս։

Համալսարանին մէջ, աչքի կը զարնէ իր գրական պատրաստութեամբ։ Այդտեղ եւ այլ ուսումնարաններու մէջ, ան ուշադրութեան կ՚արժանանայ իր հըրապարակային դասախօսութիւններով, որոնք քննարկումի կ՚ենթարկեն գրականութեան հարցեր։

Համալսարանական հնգամեայ դասընթացքը՝ Ռուբէն Զարեան կ՚աւարտէ երկու ու կէս տարուան ընթացքին միայն։

Իր աշակերտական տարիներուն, Ռուբէն Զարեան կը գրէ պատմուածքներ։ 1929ին լոյս կը տեսնէ իր մէկ փոքրիկ գրքոյկը՝ «ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՂԱՆ» վերնագրով։

Իր համալսարանական տարիներուն կը զբաղի գրական քննադատութեամբ — Եղիշէ Չարենց, Գուրգէն Մահարի և ուրիշներ — ու հայ գրականութեան պատմութեամբ։

Իր առաջին յօդուածները լոյս կը տեսնեն 1933-1934 տարիներուն, «Վերելք», «Գրական Թերթ» և «Գրոհ» թերթերուն մէջ։

Համալսարանը աւարտելէ ետք՝ Ռուբէն Զարեան կը պահուի Համալսարանէն ներս, բայց հետագային, կեանքի ընթացքը զինք կը մղէ դէպի գործունէութեան տարբեր ասպարէզներու։

1937 Թուին, ան աշխատանքի կը հրաւիրուի Հայաստանի Պետական Հրատարակչատունէն ներս, գլխաւորելու համար այն բաժանմունքը, որ մինչև Ռուբէն Զարեանի գալուստը, վարած է Եղիշէ Չարենցը։ Այդ պաշտօնին վրայ կը մնայ մինչև 1947 Թուականը։ Կը ծաւալէ լայն գործունէութիւն, ինչպէս դասական հեղինակներու՝ Խաչատուր Աբովեան, Դանիէլ Վարուժան, Վրթանէս Փափազեան, Նար-Դոս, Եսուխան, Գրիգոր Զոհրապ և ուրիշներ, նոյնպէս ալ ասպարէզ տալով, դէպի ապագայ խըրախուսելով երիտասարդ, նոր հեղինակներ՝ Գէորգ Էմին, Համօ Սահեան, Մարօ Մարգարեան, Վիգէն Խեչումեան, Անահիտ Սահինեան։

1941 Թուին, միաժամանակ կը նշանակուի Հայաստանի Գրողներու Միութեան պաշտօնաթերթին՝ «Սովետական Գրականութեան» պատասխանատու-խմբագիր։ Ու այստեղ, ան կ՚ըլլայ առաջինը, որ իր խմբագրած ամսագրի էջերուն մէջ տեղ կուտայ 18-ամեայ Պարոյր Սեւակին, սկսնակ արձակագիր Ռաֆայէլ Արամեանին և ուրիշներուն։ Այդ պաշտօնին վրայ կը մնայ երեք տարի։

Իր այս աշխատանքներուն զուգահեռ՝ Ռուբէն Զարեան չ՚ընդհատեր իր գիտական-հետազօտական պրպտումները։

1938էն սկսեալ ան որպէս աւագ գիտաշխատող, կ՚աշխատի նաև Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Գրականութեան և Լեզուի Ուսումնարանէն ներս։

1938ին և անոր յաջորդող տարիներուն, Ռուբէն Զարեան կը խորանայ հայ նոր գրականութեան նախահօր՝ Խաչատուր Աբովեանի կեանքին և ստեղծագործութեան մէջ։ Իր խմբագրութեամբ և յառաջաբանով լոյս կը տեսնէ «ՎԷՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» վէպը, ինչպէս նաև Աբովեանի երկերու ժողովածուն, երկու հատորով։ Անոնց կողքին, ան լուսատիպ նմանահանութեամբ կը հրատարակէ Աբովեանի «Նախաշաւիղը», անոր կցելով գործին

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ՅՈՎՍԷՓ ԹԸԳԸՐԵԱՆ

«Արդեօք երազ մըն ալ իմ վրայ տեսա՞ր...» կը գրէ ինծի հեռաւոր Ատլանտեանի ափերշն հին օրերու մտերիմ մը, որուն հետ բարեկամութիւնս կը սկսի փարատոններու երկրէն։ Պարտիզակցի է ան, քեռորդին Հ. Արսէն Ղազիկեանին։

Վենետիկ ուսած, բարեկիրթ, լեզուագէտ ու էլէկան երիտասարդ մըն էր Գրիգորը։

Գահիրէէն՝ շոգեկառքով կէս ժամ հեռու արուարձանի մը մէջ կը բնակէի ես ու բարեկամս ալ մայրաքաղաքի նշանաւոր գեղարաններէն Սավոյի մէջ կը պաշտօնավարէր։ Երբ քաղաք իջնելու հընարաւորութիւն չէի ունենար, կը թղթակցէի իրեն հետ։ Մեր թըղթակցութիւնը սովորական նամակագրութեան չէր նմանէր, այլ գրական խօսակցութիւն էր։ Եւ Գրիգոր գրական ձիրք ու շնորհ ունէր և ես խոր հաճոյք կը զգայի իր գրած համով հոտով նամակներէն։

Երկար տարիներ կորսնցուցի անոր հետքը։ Ամերիկա մեկներ էր ան և օր մըն ալ հաճելի անակընկալ մը եղաւ ինծի իր մէկ նամակը, անցեալի քաղցր յիշատակներով լեցուն։

1920ին անիկա միացեր էր իր սիրած պարտիզակցի աղջկան՝ Արաքսիին և ընտանեկան երջանիկ բոյն մը կազմեր էր Նիւ Եորքի մէջ։

Բախտին անողոք տրամադրութիւնը սակայն վերջերս հարւածեր էր բարեկամս։ Ան՝ կորսընցուցեր էր իր կեանքի ընկերը։

Տխուր է բարեկամս և կը զգամ որքան ծանր է հարուածը իր գերզգայուն սրտին և հոգիին համար։

* * *

Գրիգոր միշտ հետաքրքրուած է իր ազգին ցաւերով և օգտակար եղած հայութեան։

Համաշխարհային Ա. պատերազմին, հայկական մեծ եղեռնի շրջանին քառասուն հազարէ աւելի տոլար հաւաքած և ղրկած է պատական մարմիններու՝ ի նպաստ հայ աղէտեալներու։ Այս գումարը հաւաքած է ամերիկացի ազդեցիկ անձնաւորութեան մը շնորհիւ։ «Թէհը Ֆրի Արմինիան» թերթը տարածած է ամերիկեան կառավարական պաշտօնեաներու եւ ծանօթ մտաւորականներու շրջանակին մէջ։ «Սէնթըրըլ» եւ «Տէյլի Նիւզ» թերթերու մօտ ազդեցութիւն ներշնչած և Միս Պարպարա Էլըն բանաստեղծուհիին շնորհիւ հակաթուրք յօդուածներ գրել տուած է եւ հայոց ի նպաստ կոչեր։

Եւ այս պատուական բարեկամս միշտ ալ խուսափած է իր անձը ցուցադրելէ, լաւութեամբ ու առանց աղմուկի օգտակար եղած է իր ցեղին աղէտեալ զաւակներուն։

Իր կեանքին սիրելի եւ թանկագին ընկերոջ տխուր մահուան առթիւ կ'արժէր որ յիշէի Գրիգորին կատարած հանրային բազում ծառայութիւններէն մէկ քանին, որովհետեւ ան կը պատկանի խոնարհներու շարքին եւ ինքզինք միշտ կը պահէ վարագոյրին ետեւ։

Նայրոպի, Քենիա

Այս տողերը՝ գրուած նախկին եգիպտահայ ծանօթ ուսուցիչ եւ գրող պր. Յովսէփ Թըգըրեանի կողմէ, արժանի յարգանք մըն են մեծ ազգասէր նախկին եգիպտահայ եւ այժմ ամերիկաբնակ ընկեր Տոքթ. Գրիգոր Նալպանդեանի (գրչանունով Տոքթ. Գ. Փայտար), որ իր կեանքին ողջ տեւողութեան ընթացքին համեստօրէն գործած է իր ազգին համար՝ ըլլայ գրչով թէ գործով։

Ընկեր Գ. Նալպանդ նիւթական եւ բարոյական բոլոր կարողութիւնները տրամադրած է իր սիրելի ազգին ու հայրենիքին։ Ու այսօր 76ամեայ այս պատուական հայուն արժանի է ամէն յարգանք ու պատիւ։

Ստորեւ կը հրատարակենք իրմէ ստացուած նամակ մը, որ արտագին կոչ մըն է ի նպաստ հայ դատին եւ հայ ժողովուրդին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եորք, 20 Դեկտ. 1968

«Ջահակիր»ի յարգելի խմբագրին,

Իւրաքանչիւր «Ջահակիր»ի թիւին հետ՝ որ կը հասնի ձեռքս, անկարելի է ներքնապէս խորին հպարտութեամբ չբացագանչեմ. «Ահա հրաշալի թերթ մը, որ շարունակ գիտական ու զանազան ասպարէզներու մէջ փայլող հայ տաղանդաւոր զաւակները կը ներկայացնէ իւր ընթերցողաց», և երբ կը բաղդատեմ մեր հարուստ հայ գաղութին մէջ տեղի ունեցող ապիկարութիւններուն հետ, որոնց մասին յաճախ «Նոր Աշխարհ»ի սրամիտ և հայրենասէր խմբագիրը կը մատնանշէ, ինքնաբերաբար արդար ցասումով մը կը բացագանչեմ ըսելով. «Հազար ապրիք ո՛վ դուք Հ.Բ.Ը. Միութեան ազգասէր հայեր, որ նկատելի բարեսիրական ոգիով ձեր քսակին բերանը լայն բացած էք Ամերիկայի մէջ հայ վարժարաններ հիմնելու, եւայլն», սակայն ինչո՞ւ, այո՛, ինչո՞ւ չեղան քանի մը հարուստներ՝ որ թիկունք կանգնէին մեր անվիճելի ազգասէր տիտան մտքի տէր Փրոֆ. Մանասէ Սեւակին, որ շարունակ կ'աղաղակէր. «Անհրաժեշտ է Ուաշինկթընի մէջ հիմը դնել հայ փրոփականտայի գրասենեակի մը, մէկ մի թրքական ստերը ջրելու և ամէնքը տեղեակ պահելու թուրք ճիւաղներուն վարպետ ծրագիրներուն։ Անոնք նոյնիսկ այսօր կը համարձակին ըսելու՝ թէ իրենք հայերէն առաջ ապրած են Հայաստանի մէջ, դասախօսութիւններով կ'ուզեն հաւատացնել թէ Գոլոմպոսէն 3000 տարի առաջ իրենք գտած ու եղած են Ամերիկայի ցամաքամասին վրայ։ Այո՛, մի ոմն թուրք Տոքթ. Օկուզ Թիւրքքան, «Գառնեկի Կընտաումընթի» շէնքին մէջ դասախօսութիւն մը տալով փաստարկելու ելած է՝ իբր թէ թուրքը Ամերիկա եկած էր նոյնիսկ այն ժամանակներուն, երբ Եւրոպան տակաւին վայրենաստան էր։ Ահա թէ ինչպէս մենք հայերս մեր ազգասէր միլիոնատէրներուն մէջէն չունեցանք հատ մը, որ շօշափելի դրամական նուիրատուութեամբ մը իրականացնէր մեր նշանաւոր Փրոֆ. Մանասէ Սեւակին երազը, և ճիշդ օրը օրին, առ որ անկ էր, դասախօսութիւններով և ամերիկեան թերթերուն մէջ հրատարակել տալով պատմական ճշմարտութիւններ, խայտառակէր այն նորելուկ թուրք ստախօսները, որոնք անպատկառօրէն նոյնիսկ բոլոր հայ հանճարները թուրք կը կոչեն ու մարդասիրակա՜ն բարձր զգացումներով կ'ուզեն իրենք զիրենք ներկայացնել, այսօր՝ երբ մարդկային տարրական սկզբունքներու մասին ոչ մէկ բարի կամեցողութիւն ցոյց տուած են, մանաւանդ հանդէպ այն շինարար փոքրամասնութեան, այո՛, հայերուս հանդէպ, և գործադրած առաջին ցեղասպանութեան վայրենաբարոյ արարքը։

Աւա՜ղ ինչպէս, որ մեր Ամերիկայի հայ թերթերուն մէջ օրն ի բուն աղաղակ կը բարձրացնենք և սակայն անգլերէն լեզուով չունինք թռուցիկներ և պրակներ հրատարակող պիւռօն։

Ինչո՞ւ այսպէս։ Որովհետև ապիկար գտնուեցանք և մեր հրաշալի տիտան մտաւորական ազգասէր Փրոֆ. Մանասէ Սեւակ մահացաւ սրտաբեկօրէն։ Հազար ամօ՜թ մեզի, որ յոյն հարուստներէն, օտար հարուստներէն օրինակ չենք առներ։ Ունինք մտաւորականներ, ըսելիք չկայ, սակայն չունինք հայ փրոփականտի Պիւռօ, որ կարող ըլլանք լռեցնել ստախօս թուրքերը։ Ամօթ մեզի։ Ի՞նչ կ'արժեն հայերէն գրութիւնները։ Օտարը չի կարդար և չի հասկնար ատոնք, իսկ մենք արդէն գիտենք թուրքին ինչ ըլլալը, օտարն է՝ որ պէտք է տեղեկանայ և այդ կարելի է միայն մեր վաղամեռիկ Փրոֆ. Մանասէ Սեւակի ծրագրով։

ՏՈՔԹ. Գ. ՓԱՅՏԱՐ

ԿԱՐՊԻՍ ԶՈՊԵԱՆ

ՕՓԵՐԱՅԻ ՄԵԾ ԵՐԳԻՉԸ

Զօրս մեծ օփերաներու (Քարմէն, Թոսքա, Փայաս, Օթելլօ) արիաներու մեկնաբանութեամբ ստեղծուած խոր տպաւորութիւնը, արիաներ՝ որոնք երգուեցան բացառիկ յաջողութեամբ, քանի որ անոնք աւելի կը յարմարէին իր շքեղ ձայնին, փայլուն հնչականութեան, տրամաթիք խառնուածքին, Կարպիս Զոպեանի սիրերգները եւ մելոտիները ալ ունեցան աստիճանական ջերմութիւն եւ հետաքրքրութիւն։ Կարելի չէ անտարբեր մնալ անոնց մեկնաբանութեան առջեւ, երբեմն բանաստեղծական, երբեմն *տրամաթիկ*, տաք, փայլուն, միշտ հաւասարակշռուած, զօրեղ եւ քնքուշ, թեթեւ եւ զոռ, ինչ որ ցոյց կու տայ արուեստագէտին մօտ հարազատ քնարերգութիւն եւ կորովի խառնուածք։ Կարգ մը սիրերգներու մէջ իր տուածը լիուլի բաւարար էր, ինչպէս օրինակ՝ Էնեսքոյի *«Լանկիր մը փէ մալ»*ի, Շտրաուսի *«Իխ թրաքէ մայնէ»*ի կամ Չայքովսքիի *«Նոն, պըթ հում լրվ հաթհ կրիվըռ»*ի եւ Կոմիտասի «Կռունկ»ի մէջ։

Կարպիս Զոպեան յետ պատերազմեան Ռումանիոյ ամենէն մեծ տրամաթիք *թենոր*ն է։ Իր ձայնի հազուագիւտ ծաւալով, տիրապետող ուժականութեամբ, արտայայտիչ խորութեամբ կը պահէ ձայնի նոյն միատարր դրոշմը երկու *«օքթաւ»*ներու վրայ։ Ասեմպլի Հոլի Ուրբաթ գիշերուան երգահանդէսին այս

ԿԱՐՊԻՍ ԶՈՊԵԱՆ

«ԱՅՏԱ» օփերայի մէջ՝ Ռատամեսի դերով։

ձայնի հնչականութիւնը շքեղ գետի մը պէս ողողեց սրահը։ Բայց երբ զօրաւոր *«նօթ»*երը իր մօտ կը գտնէին իրենց վարպետը, մեղմ ու նուրբին ձայները ալ գաղտնիք չունէին իրեն համար։ Անհաւասիկ, անկասկած, միակ *թենոր հերօիք*ը, որ Պէյրութ լսած ըլլայ մինչեւ հիմա։

Իր հրաշալի ձայնէն զատ՝ որ նպաստաւորուած է բացառիկ ֆիզիքով մը, Զոպեանի բեմական ներկայութիւնը վերջին ծայր վայելուչ է եւ աչքառու։ Իր երաժշտական մեկնաբանութեան որակին կու գայ աւելնալ բեմական եւ տրամաթիկ ներկայութիւնը, որ պէտք է ընդունիլ շատ հազուագիւտ է նոյնիսկ օփերայի ամենէն մեծ երգիչներու մօտ։

Հակառակ շատ մը ուրիշներու, Զոպեան կը շահի՝ երբ բեմին վրայ է։ Ան կատարելապէս գիտէ զանազանել քնարերգութիւնը տրամաթիք շեշտէն։ Իր *«Փայաս»*ը կը թուի վարակուած ըլլալ յուսահատութեամբ մը, որ համոզիչ է։ Եւ *«Օթելլօյ»*ի բացառիկ քնարերգութիւնը, առաւել դերին պահանջած, տրամաթիկ ոյժը՝ որ ինչպէս պէտք ունի Զոպեանի հարուստ ձայնին, մեկնաբանութենէ աւելի ներշնչումն իսկ է։ Եւ ի՜նչ յուզականութիւն Քարմէնի մէջ, կ'երեւակայենք թէ որքա՜ն կախարդիչ պէտք է ըլլայ ան օփերայի բեմին վրայ։

Կարպիս Զոպեան ծափահարուեցաւ կրկին ու կրկին՝ մինչեւ այն վայրկեանը, երբ ունկնդիրները հասկցան, թէ այլեւս անտեղի է պնդել։

Միշել Ջեսֆինօ կ'ընկերանար մեներգիչին՝ իր սովորական խղճմտութեամբ։

Ս. Ա.

«ԱԶԳ», Պէյրութ

ԲԵՂՄՆԱՒՈՐ ՏԱՐԻ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Սփիւռքում նոյնպէս նշանակալի գործեր կատարուեցին այս վերջին տարում։ Հայկական տարբեր գաղթօջախներում նըշուեց և դեռևս կը շարունակուի նշուել Երևանի 2750–ամեակը՝ խանդավառութեան ալիք առաջացնելով պանդուխտ հայերի սրտերում։ Այս տօնակատարութիւնները առիթ հանդիսացան, որ օտար հասարակայնութիւնը իմանայ հայկական նոր պետութեան մայրաքաղաք Երևանի ներկայի և նրա դէպի ծաղարմեակները խորքի հզուող անցեալի, հայ ժողովրդի հնագոյն և նորօրեայ մշակոյթի մասին։

Սփիւռք—հայրենիք կապերի առաւել ամրապնդման տարի էր 1968 թուականը։ Դրա վառ ապացոյցն են ամրան ամիսներին Հայաստանում հանգստացող երեխաների և ուսուցիչների առաւել մեծ խմբերը, հայրենիքում բացուած սփիւռքահայ նըկարիչների ցուցահանդէսները, Նոր Հաճընի և Նոր Խարբերդի յոբելեանական տարեդարձների նշումը հայրենիքում՝ սփիւռքահայ հաճընցիների և խարբերդցիների մասնակցութեամբ, ամերիկահայ առաջադիմական միութեան կազմակերպած 200 զբօսաշրջիկների այցը Հայաստան և, ընդհանրապէս, տարբեր գաղթօջախներից ժամանած բազմաթիւ զբօսաշրջիկների և հիւրերի ներկայութիւնը Երևանում, սփիւռքահայ երգիչ—երգչուհիների համերգները հայրենի բեմում, սփիւռքահայ դպրոցների, մշակութային, մարզական, հայրենակցական միութիւնների հետ հաստատուող նորանոր կապերը և այլն։

Կարևոր իրադարձութիւն պիտի համարել այն, որ իտալացի, իտալահայ և սովետահայ ճարտարապետների համագործակցութեամբ Հռոմում և Միլանում բացուեցին հայ միջնադարեան ճարտարապետութեանը նուիրուած ցուցահանդէսներ, սկսեցին լոյս տեսնել Հայաստանի պատմական յուշարձաններին նուիրուած մենագրութիւններ, յօդուածներ։ Մի շնորհակալ աշխատանք, որը հետագայ տարիներին պէտք է շարունակուի և ունենայ հետևորդներ նաև հայկական միւս գաղթօջախներում։

Այս բոլորը գալիս են հաստատելու, որ սփիւռքը հետզհետէ աւելի ու աւելի է գիտակցում, որ ձուլման վտանգին կուրծք տալու, որպէս հայ ապրելու իր հզօրագոյն կռուանը Սովետական Հայաստանն է, նրա հետ հաստատուած ամէնօրեայ սերտ կապը։

Ինչպէս ասացինք, 1968 թըւականը հայ տարեգրութեան մէջ կը մտնի որպէս չափազանց նըշանակալի մի տարեթիւ։ Անցել են այն ժամանակները, երբ հայ պատմիչները ողբերով էին լըցնում հայ պատմութեան էջերը։ Հայ ժողովրդի համար հիմա նոր ժամանակաշրջան է, վերելքի, կառուցման ու աննախընթաց յաջողութիւնների դարաշրջան, եւ ապագայ պատմիչները հպարտութեամբ կը գրեն հայ ժողովրդի նոր ոսկեդարի պատմութիւնը, որի փայլուն էջերից մէկը կը լինի 1968 թուականը։

Մենք ոտք ենք դնում 1969 թուականը, որին անցած տարուայ նման մաղթում ենք խաղաղութիւն։ Այս Նոր տարին, հայ ժողովրդի մշակոյթի երկու տիտանների՝ Կոմիտասի և Յովհաննէս Թումանեանի յոբելեանական տօնակատարութիւններով և այլ բազմաթիւ յիշարժան դէպքերով նոյնպէս կը դառնայ նշանակալից տարի, սփիւռք—հայրենիք կապերի ամրապնդման տարի։

Թող 1969 թուականը լինի մեր ծրագրերի իրականացման, սփիւռքի հայրենասիրական ձեռնարկների յաջողութեան, ժողովուրդների բարեկամութեան, համագործակցութեան և խաղաղութեան տարի։

Վ. Հ.

ՄԱՆՐԱՎԷՊԵՐ

Օր մը, անուանի երգիչ Գարուզօն առաջնորդող ինքնաշարժը Արքանզասի մօտերը կը խանգարուի։ Մինչ շարժավարը մեքենան վերստին աշխատցնելու կ'աշխատի, մեծ երգիչը կը մտնէ իր դիմացը գտնուող առաջին ագարակը։ Ան կը սկսի խօսակցիլ ագարակապանին հետ, ի վերջոյ կէս համեստութեամբ և կէս հպարտութեամբ կ'ըսէ անոր.

— Ես Գարուզօն եմ։

— Ինչպէ՞ս, կը բացագանչէ ագարակապանը, դուք Գարուզօ՞ն էք։

Եւ անմիջապէս իր կինն ու զաւակները կը կանչէ.

— Եկէք, շուտ եկէք, մեծն Ռոպինսոն Գարուզօն եկած է...

* * *

Մեծ համերգի մը ընթացքին երգչախումբի անդամները իրարու կ'ըսեն.

— Ի՞նչ պատահած է, մեր փրիմա տոնան այսօր շատ զուարթ չ'երևիր։

— Որովհետև միայն ութ ծաղկեփունջ ստացաւ։

— Իրապէ՞ս, և այդքանը չի՞ բաւեր։

— Ո՛չ, որովհետև տասը հատի համար վճարած էր արդէն ինք...

ԲԺԻՇԿԻՆ ԱՆԿԻՒՆԸ

ՌՍՊ ԿԵՐԷՔ

Ռսպը յիշատակուած է Աստուածաշունչ մատեանին մէջ, ուր կը պատմուի թէ Իսահակ նահապետի որդին Եսաւ իր անդրանկութեան իրաւունքը պնակ մը ոսպի փոխարէն զիջեցաւ իր եղբօրը, անօթութիւնը յագեցնելու համար: Օրմանեան իր «Ազգապատում»ին մէջ կը յիշէ անունը Արծիշեցի Յովհաննէս վարդապետին, որ ապրած է 1284—85 թուականներուն և 17 տարի շարունակ ոսպով սնանելուն՝ «ոսպնակեր» կոչուած է:

Ռսպը և լուբիան միևնոյն ընտանիքին կը պատկանին, սա տարբերութեամբ, որ ոսպը լուբիայէն աւելի սննդարար է և աւելի շատ ընտանի կը պարունակէ:

Ռսպի մշակումը դարեր առաջ յայտնի էր, Պոմպէի աւերակներուն մէջ գտնուած են անվթար պահպանուած ոսպի հատիկներու մնացորդներ, որոնք երկար ատեն հողին տակ մնացած են ու չեն աւրուած: Նոյնպէս Փոքր Ասիոյ կարգ մը քաղաքներուն մէջ դարեր առաջ յիշատակուած է ոսպին անունը: Ռսպի անունին կը հանդիպինք Հերոդոտոսի և Թէոփրաստի գիրքերուն մէջ: Ըստ անոնց վկայութեան, ոսպը ամենաշատ փնտռուած սննդեղէնը եղած է: Հին Եգիպտացիները սովի տարիներուն ոսպը կ'եփէին ոսպի և գարիի խառնուրդով:

Հռոմէական տիրապետութեան շրջանին, ոսպը աւելի տարածուեցաւ ու առեւտուրի շուկայ գտաւ: Ատեն մը, Եւրոպայի մէջ շատ յարգի էր ոսպէ պատրաստուած դեղ մը, գործածական բազմաթիւ հիւանդութեանց դէմ: Ռսպը նոյնպէս շատ տարածուած էր Հնդկաստանի մէջ, ուր բրինձի հետ խառնուած ոսպէ կերակուրները շատ յարգի էին: Եթովպիոյ մէջ նոյնիսկ այժմ շատ տարածուած է ոսպակերութիւնը և դարձած ազգային ուտելիք: Անապատներու մէջ ճամբորդող կարաւանները իրենց հետ կ'առնէին ոսպի խաշածոյ մը, որ կը յագեցնէ ծարաւը:

Բժիշկները զայով, Հիպոկրատ ոսպը արժէքաւոր սնունդ եւ դեղ կը համարէր: Սինոպցի երգիծաբան Թէոփիլոս այնքան կը սիրէր ոսպը, որ չէր կըշտանար, մինչ ուրիշներ կը դատապարտէին, թէ ոսպը մելամաղձոտութիւն կը պատճառէ: Մեծ բուսաբան Ժոզէֆ Ռոբ բարկութեամբ կը պատասխանէ, թէ սրանելի սննդեղէն է ոսպը, առողջարար ու զուարթարար: Այս առթիւ կը պատմէ, թէ սովամահ մանուկ՝ երկաթեղէն վարակուած, ոսպի ջուր խմած եւ վաղեալ շրջանն ըրած է գեղի կերցնելին, յետոյ տուն վերադառնալով զուած մը եւս ոսպի ջուր խմած կ'ըլլայ ու բուժուած:

Ստորին Ալպեան գիւղերու մէջ սովորութիւն է ոսպապուր ուտել, երբ յուղարկաւորներ գերեզմանէն տուն կը վերադառնան:

Ոսպի ամենահարուստ մասը ընտանիքն է, որ շատ կ'եփի, աւելի շատ կը մարսուի ու լրիւ կ'իւրացուի:

Ռսպը 3—4 անգամ աւելի շատ կ'եփի լուբիայէն, միայն թէ վերջին տարիէ մը աւելի անցած չըլլայ: Ռսպը եթէ ալիւրի վերածենք, աւելի դիւրամարս կ'ըլլայ: Այս ալիւրէն կարելի է պատրաստել փիւրէ, տեսակ տեսակ խմորեղէններ: Բայց աւելի շատ գործածական է հացի պատրաստութեան մէջ, որովհետեւ ոսպի ալիւրը կը բարձրացնէ հացի բնաասպիտային արժէքը: Ռսպի

(Շար. տես էջ 6)

ԱՆՆԱՐԿ

ԽԵՂՃՈՒԹԻՒՆ ԱՆԻՄԱՆԱԼԻ

Այսօր, եթէ այս բառին իսկական և խորաթափանց իմաստը կ'ուզենք ունենալ՝ այս օրերուն, կը բանանք հայերէն բառարան մը, ուր և կը գտնենք հետեւեալ բացատրութիւնը.—

— «Թերիմացութեան Հայոց, ձեռնուած Ամենայն Սիրոյ յիշատակին, Դամբէնի արուարձան Հիւլէաղուլուլ մէջ»։

Հին կանոնում է նաև հոյակերտ եկեղեցի մը՝ բարեկարգութեամբ Տէր և Տիկին Զարեհ Սազայեաններուն:

Արդ, առանց վրդովուելու չէ որ կը վերարտադրենք այդպիսին մէն անգամ, որ հոգեկան սփոփանքի կարօտ մեր սրտերուն համար առիթը կ'ունենանք յանձնական այցելելու այդ ուխտավայրը, ուր մեր սիրելիները կը հանգչին իրենց յաւիտենական ննջով.

Վասնզի, և պէտք է աւելցնենք անվարան, որ զերեզմանատունը Միացեալ է և կը միայ նշանակ վայրի բոյսերու և խոպան խոտերու սանձարձակ արշաւին. Անհերքելի բան մը կայ կարծեք՝ որ հոն կը տիրէ եւ կը նշմարուի նոյնիսկ ամենապարզ այցելուին: Երկնացը գերեզմանը քանի մը, որ կ'իւրէ այդ ո՛չ հանելի տեսարանին և կացութեան:

Ու մենք կը խորհրդածենք ինքնին.

— Ո՛վ դու «բարեկարգութիւն» բառի հայկական ինչքան անտեսանելի կը գործածուի քու անունովդ, որ կը շողշողայ պաշտօնական յայտարարութիւններու մէջ:

Կ'ուզենք խոնարհաբար թելադրել, որ ինչպէս մեր եկեղեցին ունի, այս նոր գերեզմանատունն ալ վայելէ հոգածութիւնը մանաւանդ «Անմահականութեան մարմնոյ մը» վրան բարեկարգական եւ ի մեծթարութիւն ազգային սրտերու:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք ցարդ չեն ղրկած իրենց բաժնեգինը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը: Չեք կամ մանդատ-փոստ գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունին եւ ուղարկել փոստարկղ թիւ 2111, Գահիրէ, Ա.Մ.Հ.:

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

պատմական արժէք տուող յառաջաբան և երկին ողբերգական դըրուագներով լի ընդարձակ պատմութիւնը՝ արխիւներէն իր յայտնաբերած յայտնի և անյայտ փաստաթուղթերով միասին: Իր նոյն աշխատութիւնը ան կը ներկայացնէ Գիտական Խորհուրդին և կը ստանայ բանասիրական գիտութիւններու թեկնածուի գիտական աստիճան:

1939 թուին, ան կը հրատարակէ «ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԸ» վերնագրով իր գրքոյկը, որ կ'ունենայ երկու այլ հրատարակութիւններ եւս, 1940ին և 1954ին: Անոնց կողքին, 1954 թուին, «ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԸ» լոյս կը տեսնէ ռուսերէն (Մոսկուա) և սպաներէն (Պուէնոս Այրէս) թարգմանութեամբ:

Աւելի ետք, 1948 թուին, ան կը հրատարակէ նոր աշխատասիրութիւն մը եւս՝ «ՆՈՐ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ»:

Ռուբէն Զարեան ճանչցուած է որպէս Խաչատուր Աբովեանի կեանքին և ստեղծագործութեան լաւագիտակ մասնագէտներէն մէկը:

Ռուբէն Զարեանի գրականագիտական-բանասիրական ուշքի զարնող միւս աշխատանքը կապուած է Գաբրիէլ Սունդուկեանի անուան հետ:

1950–1953 թուականներուն, Գրականութեան Ուսումնարանի յանձնարարութեամբ, ան կը պատրաստէ հայ նշանաւոր թատերագրին երկերու լիակատար ժողովածուին ակադեմական-գիտական հրատարակութեան առաջին երեք հատորները: Պատճէնային մանրակրկիտ աշխատանքի կողքին, իւրաքանչիւր հատոր ունի ընդարձակ և հարուստ ծանօթագրութիւններ եւ այլ ընթեռնումներ:

1953 թուին, ան կը գրէ Ակսել Բակունցի երկերու ժողովածուին ընդարձակ յառաջաբանը, ինչպէս նաև յառաջաբաններ՝ Դերենիկ Դեմիրճեանի «ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ» կատակերգութեան, Վահրամ Փափազեանի ու Ստեփան Զօրեանի յուշերուն համար:

1942 թուին, Երեւանի Գաբրիէլ Սունդուկեանի անուան թատրոնին մէջ կը բեմադրուի Շէյքըսփիրի «ՀԱՄԼԷԹ»ը: Գլխաւոր դերը կը կատարէ Վաղարշ Վաղարշեան: Ներկայացման քննարկման ժամանակ, աւելի ետք նաև մամուլի էջերուն մէջ, Ռուբէն Զարեան հանգամանօրէն կ'անդրադառնայ Համլէթի կերպարի լուսաբանութեան և կը հակադրէ արուեստագէտին տուած մեկնաբանութեան: Ռուբէն Զարեանի այդ ելոյթը լայն արձագանգ կը գտնէ և ուշադրութեան կ'արժանանայ ոչ միայն որպէս բանավէճի օրինակ, այլ նաև՝ որպէս թատերագրական մտքի մէկ նոր արտայայտութիւն:

Իր յաջողութենէն քաջալերուած, Ռուբէն Զարեան կը կապուի թատրոնին և այդ բնագաւառը յուզող հարցերուն հետ:

1950 թուին, Գրականութեան Ուսումնարանէն կը տեղափոխուի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Արուեստի բաժինը: Երեք տարի ետք կը դառնայ այդ բաժանմունքին ղեկավարը: 1958 թուին, իր ջանքերով, հիմը կը դրուի Երեւանի Արուեստի Ուսումնարանին, որուն առաջին տնօրէնը եղած է ինք, ու իր այդ պաշտօնին վրայ կը մնայ մինչև այսօր:

Հայ արուեստը ուսումնասիրող օճախի մը ղեկավարը ըլլալով, Ռուբէն Զարեան ժամանակի ընթացքին կը դառնայ այն մարդը՝ որ կարեւոր դեր կը խաղայ հայ արուեստաբանական մտքի զարգացման գործէն ներս:

1948էն սկսեալ, Երեւանի Թատերական Ուսումնարանին մէջ կը կարդայ հայ թատրոնի պատմութեան դասընթացքը, հանդիսանալով այս նիւթը իր ամբողջութենէն ներս առաջին մշակողն ու ստեղծողը:

1948 թուին, ան կը ստանայ դոցենտի կոչում, իսկ 1962 թուին՝ փրոֆեսէօրի աստիճան և տիտղոս:

Հայ թատրոնին պատմութեան ուսումնասիրութեան գործին նուիրուելով, Ռուբէն Զարեան յաջորդաբար կը հրատարակէ շարք մը աշխատասիրութիւններ:

1954 թուին, լոյս կը տեսնեն իր ընդարձակ յօդուածները, Գէորգ Չմշկեանի, Միհրդատ Ամրիկեանի, Փեթեւան Արամեանի, Օվի Սեւումեանի և ուրիշներու մասին: Նոյն թուին կը հրատարակուի իր «ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԻՄԱՆԿԱՐՆԵՐ» խորագրեալ գիրքը, ընդարձակ աշխատասիրութիւն մը, որ նուիրուած է Օլգա Գիւլազեանի, Ցասմիկի և Արուս Ոսկանեանի կեանքի ու արուեստի հետազօտութեան:

Ռուբէն Զարեան պարբերաբար կը զբաղի Վահրամ Փափազեանի արուեստին ուսումնասիրութեամբ. 1946 թուին, ընդարձակ հետազօտութիւն մը կը գրէ անոր Օթելլոյին մասին: Մամուլին մէջ լոյս տեսած առանձին հատուածներով, («Գրական Թերթ»՝ 1946, «Սովետական Գրականութիւն»՝ 1948 և 1964) Ռուբէն Զարեան կ'անդրադառնայ Վահրամ Փափազեանի և անոր Օթելլոյի պատմական գնահատութեան հարցին: Կրքոտ վէճ մղելով որոշ Շէյքըսփիրագէտներու դէմ, Ռուբէն Զարեան կը հաստատէ Փափազեանի պատկանելի տեղը Շէյքսփիրեան թատրոնի համաշխարհային պատմութեան մէջ: 1968 թուի աշնան Սարգիս Պայտեանցի խմբագրած «Սովետական Արուեստ» ընտիր ամսագրին մէջ լոյս տեսած է իր ընդարձակ յօդուածը, նուիրուած Վահրամ Փափազեանի բեմական ուղիին: Ռուբէն Զարեան զայն գրած էր որպէս զեկուցում, որ պէտք է կարդացուէր Վահրամ Փափազեանի ծննդեան 80ամեակին առիթով կազմակերպուող յոբելեանին: Հայ բեմի վարպետին մահը խանգարեց: Անոր համար ալ, յօդուածը կը կրէ հետեւեալ վերնագիրը. «Զեկուցում, որ այդպէս ալ չկարդացուեց»:

1956 թուին, լոյս կը տեսնէ իր «ՍԻՐԱՆՈՅՇ» մենագրութիւնը, որ մէկ տարի ետք կ'արժանանայ՝ երկրորդ տպագրութեան:

1960 և 1961 թուականներուն, լոյս կը տեսնեն իր «ԱԴԱՄԵԱՆ» երկհատոր ծաւալուն աշխատասիրութիւնը, որուն մէկ հատորը նուիրուած է հայ անուանի ողբերգակի կեանքին, իսկ միւսը՝ անոր արուեստին:

Այս հեղինակութեան համար, Մոսկուայի Թատերական արուեստի ուսումնարանին գիտական խորհուրդը, 1962 թուին, Ռուբէն Զարեանին կը շնորհէ արուեստագիտութեան դոկտորի գիտական աստիճան:

Այս աշխատասիրութեան մէկ գլուխը, որ նուիրուած է Ադամեանի Շէյքսփիրեան դերակատարումներուն, 1964ին լոյս կը տեսնէ ռուսերէն թարգմանութեամբ, իսկ 1965ին՝ հայերէն առանձին գիրքով: Երկուքին ալ յառաջաբանները կը գրէ հայ հռչակաւոր բնանկարիչ Մարտիրոս Սարեան: Ինչպէս Մարտիրոս Սարեան իր յառաջաբանին մէջ, նոյնպէս այդ գրքին նուիրուած իրենց յօդուածներով, Վահրամ Փափազեան, Գէորգ Էմին, Սիլվա Կապուտիկեան և Պարոյր Սեւակ բարձր կը գնահատեն Ռուբէն Զարեանի այդ գործը, այն միտքը կը յայտնեն, թէ ան պէտք է անպայման թարգմանուի եւրոպական լեզուներով, ու նախ և առաջ անգլերէնով, որպէսզի Արեւմուտքն ալ պատկերացում ունենայ, թէ ինչպիսի հանճարի տէր եղած է հայ մեծանուն դերասանը:

1965 թուին, Լոնտոնի մէջ, Ռուբէն Զարեան կը կարդայ «ՇԷՅՔՍՓԻՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ» իր դասախօսութիւնը, որ լոյս տեսած է առանձին գիրքով և որ թարգմանուած է անգլերէնի:

Ռուբէն Զարեանի նախաձեռնութեամբ, 1965 թուին, Երեւանի Արուեստի Ուսումնարանին կից կը ստեղծուի «Շէյքսփիրագիտութեան Հայկական Կեդրոն», որուն ղեկավարը նոյնպէս ինքն է: Սոյն կեդրոնը ունի երկու նպատակ. նախ՝ ամբողջացնել Շէյքսփիրեան երկերու հայերէն թարգմանութիւնները և երկրորդ՝ զարկ տալ Շէյքըսփիրագիտական մտքի զարգացման հայ իրականութեան մէջ: Շէյքսփիրագիտութեան հայկական կեդրոնը ունի իր տարեգիրքը՝ «ՇԷՅՔՍՓԻՐԱԿԱՆ», որ լայն արձագանգ գտած է ինչպէս հայկական և ռուսական, նոյնպէս ալ եւրոպական միջավայրերու մէջ:

Ռուբէն Զարեանի նախաձեռնութեամբ, դարձեալ 1964 թուին, Երեւանի մէջ հիմ կը դրուի Շէյքըսփիրեան գրադարանին: Այս ձեռնարկը խորունկ արձագանգ գտաւ սփիւռքահայութեան մօտ և աշխարհի չորս կողմերէն գիրքեր ուղարկուեցան Երեւան: Կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, հաւաքուած է շուրջ երկու հազար գիրք, 31 տարբեր լեզուներով: Անոնց կողքին նաև, հայերէն թարգմանութիւններու ձեռագիրներ, ձայնապնակներ, լուսանկարներ, եւայլն:

Ռուբէն Զարեան մէկն է այն հայրենի անձնաւորութիւններէն, որոնք յաճախ այցելութեան կը ձեռնարկեն արտասահմանի հայ օճախներուն ու այդպէսով կարեւոր դեր կը խաղան Մայր Հայրենիքի և Հա՛յ Սփիւռքի կապերու ամրապնդման գործին մէջ: Ան յաջորդաբար եղած է, 1957ին Ցունաստան, 1959ին՝ Իտալիա, 1960ին՝ Անգլիա և Ռումանիա, 1963ին՝ Ֆրանսա, 1964ին՝ Սուրիա և Լիբանան, 1965ին՝ դարձեալ Անգլիա: Ու ամէն տեղ ան հանդէս կու գայ իր հրապարակային դասախօսութիւններով:

Ռուբէն Զարեան, իր երիտասարդ տարիքէն, սերտ բարեկամութիւն հաստատած է հայ գրականութեան և արուեստի մեծագոյն ներկայացուցիչներուն հետ՝ Ալեքսանդր Շիրվանզադէ, Եղիշէ Չարենց, Աւետիք Իսահակեան, Դերենիկ Դեմիրճեան, Ստեփան Զօրեան, Վահրամ Փափազեան, Հրաչեայ Ներսիսեան, Մարտիրոս Սարեան:

Այս սերտ բարեկամութիւնը հնարաւորութիւն կուտայ իրեն գրելու իր յուշերը, իր աւագ ընկերներուն մասին, ընկերներ՝ որոնք իր կեանքին մէջ կարեւոր դեր խաղացած են:

Ռուբէն Զարեան Երեւանի բազմազբաղ անձնաւորութիւններէն մէկն է. անդամ է մեծաշարք գիտական խորհուրդներու և խմբագրական մարմիններու:

Հայ արուեստի ու գրականութեան պատմութեան մէջ, յատկապէս անոր գիտական հետազօտութեան գործէն ներս ու զայն արտաքին աշխարհին ծանօթացնելու առաքելութեան ուղիին վրայ, լուսապայծառ դէմք մըն է Ռուբէն Զարեան:

Մեր ազգային դպրութիւններուն խորաթափանց, ինքնավստահ և երախտաշատ նուիրեալն է անիկա, որուն միայն գործերը, հայ արուեստի և գրականութեան պատմագիտութեան կը փոխանցեն յաւէտ միայն անուն մը՝ ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ:

ԳԷՈՐԳ ՏԱՄՕՒ

Պէյրութ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
16 ՅՈՒՆՎ. 1969

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԵԹ ՊՈԼ

ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍԻ (ԻԳԱԿԱՆ) ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԱՀԼԻԻ՝ 43ՈՎ 40

Քանի մը օր առաջ տեղի ունեցաւ ֆետերասիոնի երթի մրցումը ընդմէջ Հելիոպոլիսի և Ահլիի խումբերուն, եւ որ վերջացաւ Ահլիի պարտութեամբ։

Մրցումի սկիզբին, երկու խումբերու մարզուհիները պրկըւած վիճակ մը ունէին, մասնաւորաբար Ահլիինները, որոնք մեծ վախով կը խաղային։ Հելիոպոլսեցիներուն պրկուած վիճակը տեւեց քանի մը վայրկեան միայն, շնորհիւ ԱՄՀի լաւագոյն մարզուհի Գլեյիայի, որ անվախօրէն կը խաղար։

Երկու խումբերն ալ ըրին իրենց կարելին որպէսզի արձանագրեն կէտեր։ Ա. կիսախաղը վերջացաւ 25 ով 16՝ ի նպաստ Հելիոպոլսեցիներուն։

Բ. կիսախաղին սակայն Ահլիի խումբը սկսաւ քիչ մը աւելի լաւ խաղարկութիւն ցուցաբերել, որուն պատճառաւ 9րդ վայրկեանին Հելիոպոլսոյ խումբին խմբապետուհի Գլեյիա դուրս ելաւ 5 փաուլով։ Ասոր վրայ Ահլիի մարզիչը երկար շունչ մը առաւ, ինչ որ նշան էր յաղթանակի հաւանականութեան։ Բայց շատ չտեւեց այդ հրճուանքը՝ երբ Ահլիի լաւագոյն և ամենաերկար հասակով մարզուհի Ապլա Սալահ էտտին դուրս ելաւ դարձեալ 5 փաուլով։ Մրցումը շարունակուեցաւ և երկու խումբերն ալ փոխն ի փոխ յարձակումներ ըրին. 14րդ վայրկեանին առաջին անգամ ըլլալով Ահլի ունեցաւ կէտերու առաւելութիւնը՝ 32-31։ Մրցումի վերջանալուն 5 վայրկեան մնացած՝ երկու խումբերը հաւասար կէտեր նշանակած էին՝ 34-34։ Վերջին 5 վայրկեաններուն՝ Ահլի իր խումբին մէջ փոփոխութիւն մը ըրաւ, որ տեղին չէր և սոյն պատճառ եղաւ որ միենոյն ժամանակ Հելիոպոլսեցիները առիթէն օգտուելով նշանակեն կէտեր։ Մրցումը վերջացաւ 43ով 40՝ ի նպաստ Հելիոպոլսեցիներուն։

ՎՈԼԻՊՈԼ

ՋԱՄԱԼԷՔ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԱՀԼԻԻ՝ 3ՈՎ 2 ԵՒ Կ'ԱՐԺԱՆԱՆԱՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԻՏՂՈՍԻՆ

Երկու շաբաթ առաջ Ջամալէքի խումբը յաջողեցաւ աւարտական մրցումին պարտութեան մատնել Ահլիի խումբը՝ 3ով 2։

Այս աւարտական մրցումը, որ տեղի ունեցաւ երկու զօրաւորագոյն խումբերուն միջև, տեւեց երկու ժամ։ Մրցումի ամբողջ տեւողութեան մարզասէր հասարակութիւնը կը քաջալերէր բոլոր մարզիկները։ Յաղթական դուրս ելաւ Ջամալէքը, (15-11, 10-15, 15-12, 10-15, 15-11)։

Այս մրցումին ամենահետաքրքրական կէյմերը եղան չորրորդը և հինգերորդը։ Իսկապէս և իրական վոլի պոլի բարձր թեքնիքով խաղարկութիւն մը ցուցաբերեցին երկուստեք։ Հոս է որ երեւան եկան կրտսեր մարզիկներ, մասնաւորաբար Ֆուատ Ապտէլ Սալամը, որ ամբողջ մրցումի տեւողութեան շատ ինքնավստահ և խելացի խաղարկութիւն մը ունեցաւ։

Ասիկա առիթ մը եղաւ կըրտսեր մարզիկներուն ինքնավստահութիւն և ազատութիւն ներշընչելու։ Հաւանաբար ԱՄՀի ազգային խումբի կազմութեան ժամանակ նկատի պիտի առնուին այս երկու խումբերուն կրտսերները, որպէսզի եթէ արժանի են, մաս կազմեն ազգային խումբին և բարձր պահեն ԱՄՀի դրօշը միջազգային հանդիպումներու ընթացքին։

ԱՄՀ-Ի ԽՈՒՄԲԸ ԼԻՊԻԱ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

Լիպիոյ ֆետերասիոնի նախագահ Մուսթաֆա Էլ Պազանի Գահիրէ հասաւ՝ պաշտօնապէս հրաւիրելու ԱՄՀի վոլիի խումբը՝ որ իր մասնակցութիւնը բերէ Լիպիոյ կազմակերպելիք մրցաշարքին, և որ տեղի պիտի ունենայ Մարտի ընթացքին։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՈՍՊ ԿԵՐԷՔ

(Շար. Ե. էջէն)

բաղադրութեան կարեւոր մասն է նաեւ ջրածխայինը (Glucose)։ Իւղային մասը շատ աղքատ է, հազիւ հարիւրին մէկ համեմատութեամբ, առաւելապէս լիսիթինին մէջ, որ մարմինին կը հայթայթէ փոսֆոր, որ կը չէզոքացնէ արիւնին մէջ կազմուած քոլեսթերոլը։ Ասոր համար մեծ կարեւորութիւն կը տրուի ամէն անոնց, որոնք պնդերակութենէ կը տառապին։

Ոսպը հարուստ է գալսիումով, փոսֆորային աղերով, երկաթով և ծծումբով։ Ոսպը կը պարունակէ նաեւ Պ վիթամիններու գրեթէ բոլոր տեսակները, նաեւ վիթամին Ա։

Ահա թէ ինչու ոսպը յանձնարարելի է անարիւններուն, [illegible] նպաւարարութենէ տառապողներուն և արեան բարձր ճնշում ունեցողներուն։

ՏՈՔԹ. Հ. ՄԻՆՈՒԿԵԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Սրտի խոր ցաւով կ'արձանագրենք Տիկին ԻՎԷԹ ՇԻՐԻՆԵԱՆ ի (ծնեալ Ֆաքքալեան) դառնակսկիծ մահը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ Կիրակի, 12 Յունուար 1969, յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, 13 Յունուար 1969, կ.ե. ժամը 3ին, քաղաքիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգային գերեզմանատունը։

Այս տխուր առթիւ մեր զգացուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին ամուսնոյն՝ ճարտարագէտ Հայկազուն Շիրինեանի, զաւակներուն՝ Թագուհիի եւ Միհրանի, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգակից պարագաներուն։

ՕՐ. ՍԻՆԴԱ ԳԷՈՐԳԵԱՆ
ՊՐ. ԺԱԳ ԿԷՎՐԷԿԵԱՆ
խօսնցեալ

Գահիրէ-Աղեքս. 11-1-69

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսնցեալ զոյգին, Գէորգեան եւ Կէվրէկեան ընտանիքներուն ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ՅԻՇԱՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆ ՈՎ.)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն Թերթին հայրենանուէր ուղղութեան և մատուցած ազգօգուտ ծառայութեան, Տիկին Շուշան Սէմէրճեան (Քապուլ, Աֆղանիստան) կը նուիրէ 500 ե.գ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Որպէս գնահատանք Հայկական Ընթերցասրահի ազգօգուտ գործունէութեան, Տիկին Շուշան Սէմէրճեան (Քապուլ, Աֆղանիստան) կը նուիրէ 500 ե.գ.։

Տիար Մամաս Գալփաքճեան 500 ե.գ. կը նուիրէ առ ի գոհունակութիւն՝ Տիկնանց Այծեմնիկ Միութեան «Կարապետ Աղա Աբիկեան Հանգստեան տան» մէջ մեր երիտասարդներուն և պատանիներուն կողմէ կազմակերպուած յաջող տօնակատարութեան։

Օր. Վերա Հացունիի ընդ Պր. Օնորա Ժիլի (Փարիզ) նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Ջաւէն Պալաեան կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Ողբ. Տիկին Ծիածան Կապէեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն.
Տէր եւ Տիկին Վաղինակ Մարտիրոսեան (Հելուան) 100
Տիկին Սիրարփի Թապաքեան (Հելուան) 100

Ողբ. Տիկ. Իվէթ Շիրինեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն.
Տէր և Տիկ. Սարգիս Պալաեան 100
» » Նուպար Պալաեան 100
» » Ջաւէն Պալաեան 100

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ ԱՌԹԻՒ

Սվաճիպաշեան Եղբայրներ (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրեն իրենց եղբօր՝ Աբրահամ Սվաճիպաշեանի (Նիւ Ճըրսի)։

Պր. Սարգիս Վուքուֆեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր քեռայրին և քրոջ՝ Տէր և Տիկին Թորոս Գասապեաններուն (Սիտնէյ)։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

(Շար. Բ. էջէն)

Սրբազան հայրը այցելեց Մելքոնեան Մանկապարտէզն ու Պօղոսեան Ազգ. Վարժարանը։

Եկեղեցւոյ բակին մէջ շատեր, ի տես Առաջնորդական գահին վրայ նորոգ զետեղուած սեւ շղարշին, հարց կու տային թէ Երջանկայիշատակ Մամբրէ Սրբազանի մահուընէ աւելի քան երկու տարի ետք նոր պատճա՞ռ մը ընտեղծուած է՝ որ սեւ շղարշով այս օրերուն պատուած է Առաջնորդական գահը, թէ ծիծաղելի մտայնութիւններու տէր մարդկանց բարձր քաղաքականութիւն» է այդ։

Ուրբաթ գիշեր, Աղեքսանդրրիոյ «Սեսիլ» մեծ հիւրանոցին մէջ ընթրիք մը տրուեցաւ ի պատիւ Սրբազան Պատուիրակին։

Կիրակի, 12 Յունուար, հակառակ խիստ աննպաստ օդին, ծովածաւալ բազմութիւն մը լեցուցած էր Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցին։

Պատարագեց և քարոզեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան։ Հանդիսաւոր պատարագին մասնակցեցաւ «Լուսաւորիչ» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Արժ. Տ. Յուսիկ Քհնյ. Նշանեանի։

Յաւարտ Ս. Պատարագի՝ Ազգ. Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ մասնաւոր ընդունելութիւն մը, վերապահուած մասնաւոր հրաւիրեալներու, որուն սակայն՝ դժբախտաբար և ցաւալիօրէն հայ մամուլի ներկայացուցիչներուն մուտքը արգիլուած էր։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Աղեքսանդրիա, 13-1-69

ՈՂՋՈ՜ՅՆ Հ.Բ.Ը.Մ-Ի ԴՊՐՈՑԱՇԷՆ ԾՐԱԳՐԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Մեսրոպ Մաշտոցի, Ղեւոնդ Երէցի, Խրիմեան Հայրիկի և այլոց ազգասիրական ոգիէն, և որոնք առանց ամչնալու, կը փաստարկեն՝ թէ Յիսուս հայ չէր, ո՛չ հայերէն կը խօսէր, ո՛չ հայ մշակոյթին կը հետեւէր և ո՛չ ալ Դանիէլ Վարուժան կամ Սիամանթօ կը կարդար…։ Այդ կրօնականները կը ճգնէին «բարեփոխում» կատարել Հայ Եկեղեցւոյ արարողութիւնն ու ծէսերը վերածելու անգլերէնի։ Անոնք ձեռնարկեցին անգլերէն լեզուով կիրակնօրեայ դպրոցներ հիմնել, իրենց գործառնութեան, քարոզներուն և դասախօսութեան մեծ մասը կատարել անգլերէն՝ խրտչեցուցիչ տափակութեամբ։ Ասիկա ուղղակի հարուած մըն էր Հայ Եկեղեցւոյ արմատին, որ զուտ ազգային հաստատութիւն մըն է՝ հայկականութեամբ տոգորուած։

Անհաւասիկ բացայայտ է, թէ անցեալին որքա՜ն լուրջ աշխատանք է կատարուած Ամերիկահայ գաղութին մէջ՝ դպրոցներ հաստատելու։ Եթէ իսկապէս ջանքեր թափուէին, անպայման յաջողութիւնն ու վաստակը պիտի ընկերանային ատոնց և Ամերիկահայն ալ ի վիճակի պիտի ըլլար շատ աւելի ազդու օժանդակութիւն ցոյց տալու տկար գաղութներուն։

Այժմ մէկդի նետելով այս խոչընդոտներն ու բոլոր նշուած պատրուակները՝ Հ.Բ.Ը. Միութիւնը վճռապէս հանդէս կու գայ անցեալի յապաղումը դարմանելու համար։ Երկու միլիոն տոլարի հանգանակութեան սկզբնական ձեռնարկը՝ ամէնօրեայ դպրոց հաստատելու Ամերիկայի մէջ, մեծ վստահութիւն և խանդավառ երեւոյթ մը յառաջացուցած է հայ ժողովրդի սրտին մէջ։ Որքան ալ դժուար ըլլայ այս նուիրական գործը, հայ ժողովուրդի անվեհեր ու տոկուն կամքին առջեւ իր լրումին պիտի հասնի, որովհետեւ հայ կեանքն ու ժառանգութիւնը պահպանելու համար միակ գլխաւոր միջոցն է այս, որովհետեւ հայ ժողովուրդը չ'ուզեր մնալ անփառունակ եւ յուսալքուած տեւայտանքով։ Ամէնօրեայ դպրոցները, օժտուած հայկական բարեմասնութիւններով, մագնիսի պէս իրենց պիտի քաշեն ամենէն յուսահատներն անգամ և հետզհետէ շարք մը խումբեր պիտի հարթուին։ Անհրաժեշտ է, ուրեմն, ընթանալ դէպի անխափան գործ և միասնական զոհողութիւն՝ բոլոր յարանուանութիւններու եւ հոսանքներու կողմէ համար։

Հ.Բ.Ը. Միութիւնն, անկասկած, ժողովրդական տրամադրութիւններուն հետ պիտի վայելէ նաեւ Սփիւռքեան և Հայրենի կառավարութիւններու քաջալերանքն ու բարեացակամութիւնը՝ կրթական և մշակութային բարգաւաճման խրախուսանքի տեսակէտով։

Ժամանակն է, ուրեմն, որ Հ.Բ.Ը. Միութեան կազմակերպած յանձնախումբերը եռանդագին գործի սկսին և հանգանակութեան հետ զուգընթաց, անյապաղ ձեռնարկեն դպրոցաշինութեան աշխատանքներուն։

Այս ուղղութեամբ, ամենայն սրտով կ'ողջունենք Հ.Բ.Ը. Միութեան այս նոր ազգօգուտ ծրագիրը եւ յաջողութիւն կը մաղթենք նպատակի իրագործման համար։

Նիւ Եօրք, Ն. Ե.

Ո. Ց.

ԲԺԻՇԿԻՆ ԱՆԿԻՒՆԸ

ՈՍՊ ԿԵՐԷՔ

Ոսպը յիշատակուած է Աստուածաշունչ մատեանին մէջ, ուր կը պատմուի թէ Իսահակ նահապետի որդին Եսաւ իր անդրանկութեան իրաւունքը պնակ մը ոսպի փոխարէն զիջեցաւ իր եղբօրը, անօթութիւնը յագեցնելու համար։ Օրմանեան իր «Ազգապատում»ին մէջ կը յիշէ անունը Արճիշեցի Թովմաննէս վարդապետին, որ ապրած է 1284—85 թուականներուն և 17 տարի շարունակ ոսպով սնանելուն՝ «ոսպանակեր» կոչուած է։

Ոսպը և լուբիան միենոյն ընտանիքին կը պատկանին, սա տարբերութեամբ, որ ոսպը լուբիայէն աւելի սննդարար է և աւելի շատ ընասպիտ կը պարունակէ։

Ոսպի մշակումը դարեր առաջ յայտնի էր։ Պոմպէյի աւերակներուն մէջ գտնուած են անվթար պահպանուած ոսպի հատիկներ, Միացորդներ, որոնք երկար ատեն հողին տակ մնացած են ու չեն աւրուած։ Նաև Փոքր Ասիոյ կարգ մը քաղաքներուն մէջ դարեր առաջ յիշատակուած է ոսպին անունը։ Ոսպի անունին կը հանդիպինք Հերոդոտոսի և Թէոփրաստի գիրքերուն մէջ։ Ըստ անոնց վկայութեան, ոսպը ամենաշատ փնտռուած սննդեղէնն եղած է։ Հին Եգիպտացիները սովի տարիներուն ոսպը կ'եփէին ոսպի և գարիի խառնուրդով։

Հռոմէական տիրապետութեան շրջանին, ոսպը աւելի տարածուեցաւ ու առևտուրի շուկայ գտաւ։ Ատենօք մը, Եւրոպայի մէջ շատ յարգի էր ոսպով պատրաստուած դեղ մը, գործածական բազմաթիւ հիւանդութեանց դէմ։ Այս դեղը անուն ճանաչ բերեց համայնաբոյժ լեարդի, ստամոքսի, երիկամներու եւ աղիքներու, նոյնիսկ ջղային հիւանդութեանց դէմ։ Ոսպը նոյնպէս շատ տարածուած էր Հնդկաստանի մէջ, ուր բրինձի հետ խառնուած ոսպէ կերակուրները շատ յարգի էին։ Եթովպիոյ մէջ նոյնիսկ այսօր շատ տարածուած է ոսպակերութիւնը եւ դարձած ազգային ուտելիք։ Անապատներու մէջ ճամբորդող կարաւանները իրենց հետ կ'ունենան ոսպի պաշար մը, որ կը յագեցնէ ծարաւը։

Բժիշկներու զարմով, Հիպոկրատ ոսպը արժէքաւոր սնունդ եւ դեղ կը համարէր։ Սինոպցի երգիծաբան Թէոփիլոս այնքան կը սիրէր ոսպը, որ չէր կշտանար, մինչ ուրիշներ կը զատապարտէին, թէ ոսպը մելամաղձոտութիւն կը պատճառէ։ Մեծ բուսաբան Ժոզէֆ Թուրն բարկութեամբ կը պատասխանէ, թէ սքանչելի սննդեղէն է ոսպը, առողջարար ու զուարթարար։ Այս առիթով կը պատմէ, թէ տակաւին մանուկ՝ ջերմով կ'ըլլար վարակուած, ոսպի ջուր խմած եւ վազելով շրջանին բոլորը եկեղեցին, յետոյ տուն վերադառնալով գաւաթ մը եւս ոսպի ջուր խմած է ու բուժուած։

Ստորին Ալպեան գիւղերու մէջ սովորութիւն է ոսպապուր ուտել, երբ յուլարչաւներ գրիպէն շատով տուն կը վերադառնան։

Ոսպի ամենահարուստ մասը բնասպիտն է, որ շատ կ'եփի, աւելի շատ կը մարսուի եւ լրիւ կ'իւրացուի։

Ոսպը 3-4 անգամ աւելի շուտ կ'եփի լուբիայէն, միայն թէ վրայէն տարի մը աւելի անցած ըլլայ։ Ոսպը եթէ ալիւրի վերածենք, աւելի դիւրամարս կ'ըլլայ։ Այս ալիւրէն կարելի է պատրաստել փիւրէ, տեսակ տեսակ խմորեղէններ։ Բայց աւելի շատ գործածական է հացի պատրաստութեան մէջ, որովհետեւ ոսպի ալիւրը կը բարձրացնէ հացի բնասպիտային արժէքը։ Ոսպի

(Շար. տես էջ 6)

ԱԿՆԱՐԿ

ԽԵՂՃՈՒԹԻ՛ՒՆ ԱՆԻՄԱՆԱԼԻ

Ա՛յժմ, եթէ այս բառին իսկական և խորաթափանց իմաստը կ'ուզենք ունենալ՝ այս օրերուն, կը բանանք հայերէնէ հայերէն բառարան մը, ուր և կը գտնենք հետեւեալ բացատրութիւնը.—

— «Գերեզմանատուն Հայոց, ձօնուած Ամենայն Սրբոց յիշատակին, Գահիրէի արուարձան Հելիոպոլսոյ մէջ։

Հոն կանգնած է նաև հոյակերտ եկեղեցի մը՝ բարերարութեամբն Տէր և Տիկին Զարեհ Սագայեաններու»։

Արդ, առանց վրդովումի չէ որ կը վերադառնանք այդտեղէն ամէն անգամ, որ հոգեկան սփոփանքի կարօտ մեր սրտերուն համար առիթը կ'ունենանք յաճախակի այցելելու այդ ուխտավայրը, ուր մեր սիրելիները կը հանգչին իրենց յաւիտենական նիրհով։

Վասնզի, և պէտք է աւելցնենք անվարան, որ գերեզմանատունը Միացած է և կը մնայ նշաւակ վայրի թռչուններու և խոպան խոտերու սանձարձակ արշաւին։ Աններդաշնակ բան մը կայ կարծէք՝ որ հոն կը տիրէ եւ կը նշմարուի նոյնիսկ ամենապարզ ակնարկով։ Երկնալաց գեղեցիկ մատուռ մը, որ կ'իշխէ այդ ո՛չ հաճելի տեսարանին և կացութեան։

Ու մենք կը խորհրդածենք իւրովի.

— Ո՜վ դու «բարեգործութիւն» բառն հայկական. ինչքա՜ն անտեսումներ կը գործուին քու անունովդ, որ կը շողշողայ պաշտօնական յայտարարութիւններու մէջ։

Կ'ուզենք խոնարհաբար թելադրել, որ ինչպէս մեր եկեղեցին ունի, այս նոր գերեզմանատունն ալ վայելէ հոգածութիւնը մանաւանդ «խնամակալութեան» մարմնոյ մը՝ վասն բարեզարդման եւ ի մխիթարութիւն սգակիր սրտերու։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք ցարդ չեն ղրկած իրենց բաժնեգինը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը։ Չեք կամ մանտա-փոստ գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունին եւ ուղարկել փոստարկղ թիւ 2111, Գահիրէ, Ա.Մ.Հ.։

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

պատմական արժէք տուող յառաջաբան և երկին ողբերգական դըրուագներով լի ընդարձակ պատմութիւնը՝ արխիւներէն իր յայտնաբերած յայտնի և անյայտ փաստաթուղթերով միասին։ Իր նոյն աշխատութիւնը ան կը ներկայացնէ Գիտական Խորհուրդին և կը ստանայ բանասիրական գիտութիւններու թեկնածուի գիտական աստիճան։

1939 թուին, ան կը հրատարակէ «ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԸ» վերնագրով իր գրքոյկը, որ կ'ունենայ երկու այլ հրատարակութիւններ եւս, 1940ին և 1954ին։ Անոնց կողքին, 1954 թուին, «ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԸ» լոյս կը տեսնէ ռուսերէն (Մոսկուա) և սպաներէն (Պուէնոս Այրէս) թարգմանութեամբ։

Աւելի ետք, 1948 թուին, ան կը հրատարակէ նոր աշխատասիրութիւն մը եւս՝ «ՆՈՐ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ»։

Ռուբէն Զարեան ճանչցուած է որպէս Խաչատուր Աբովեանի կեանքին և ստեղծագործութեան լաւագիտակ մասնագէտներէն մէկը։

Ռուբէն Զարեանի գրականագիտական-բանասիրական աչքի զարնող միւս աշխատանքը կապուած է Գաբրիէլ Սունդուկեանի անուան հետ։

1950–1953 թուականներուն, Գրականութեան Ուսումնարանի յանձնարարութեամբ, ան կը պատրաստէ հայ նշանաւոր թատերագիրին երկերու լիակատար ժողովածուին ակադեմական-գիտական հրատարակութեան առաջին երեք հատորները։ Պատճէնային մանրակրկիտ աշխատանքի կողքին, իւրաքանչիւր հատոր ունի ընդարձակ և հարուստ ծանօթագրութիւններ եւ այլ ընթեռնումներ։

1953 թուին, ան կը գրէ Ակսել Բակունցի երկերու ժողովածուին ընդարձակ յառաջաբանը, ինչպէս նաև յառաջաբաններ՝ Դերենիկ Դէմիրճեանի «ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ» կատակերգութեան, Վահրամ Փափազեանի ու Ստեփան Զօրեանի յուշերուն համար։

1942 թուին, Երեւանի Գաբրիէլ Սունդուկեանի անուան թատրոնին մէջ կը բեմադրուի Շէյքսփիրի «ՀԱՄԼԷԹ»ը։ Գլխաւոր դերը կը կատարէ Վաղարշ Վաղարշեան։ Ներկայացման քննարկման ժամանակ, աւելի ետք նաև մամուլի էջերուն մէջ, Ռուբէն Զարեան հանգամանօրէն կ'անդրադառնայ Համլէթի կերպարի լուսաբանութեան և կը հակադրէ արուեստագէտին տուած մեկնաբանութեան։ Ռուբէն Զարեանի այդ ելոյթը լայն արձագանգ կը գտնէ և ուշադրութեան կ'արժանանայ ոչ միայն որպէս բանավէճի օրինակ, այլ նաև՝ որպէս թատերագրական մտքի մէկ նոր արտայայտութիւն։

Իր յաջողութենէն քաջալերուած, Ռուբէն Զարեան կը կապուի թատրոնին և այդ բնագաւառը յուզող հարցերուն հետ։

1950 թուին, Գրականութեան Ուսումնարանէն կը տեղափոխուի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Արուեստի բաժինը։ Երեք տարի ետք կը դառնայ այդ բաժանմունքին ղեկավարը։ 1958 թուին, իր ջանքերով, հիմը կը դրուի Երեւանի Արուեստի Ուսումնարանին, որուն առաջին տնօրէնը եղած է ինք, ու իր այդ պաշտօնին վրայ կը մնայ մինչև այսօր։

Հայ արուեստը ուսումնասիրող օճախի մը ղեկավարը ըլլալով, Ռուբէն Զարեան ժամանակի ընթացքին կը դառնայ այն մարդը՝ որ կարեւոր դեր կը խաղայ հայ արուեստաբանական մտքի զարգացման գործէն ներս։

1948էն սկսեալ, Երեւանի Թատերական Ուսումնարանին մէջ կը կարդայ հայ թատրոնի պատմութեան դասընթացքը, հանդիսանալով այս նիւթը իր ամբողջութենէն ներս առաջին մշակողն ու ստեղծողը։

1948 թուին, ան կը ստանայ դոցենտի կոչում, իսկ 1962 թուին՝ փրոֆեսէօրի աստիճան և տիտղոս։

Հայ թատրոնին պատմութեան ուսումնասիրութեան գործին նուիրուելով, Ռուբէն Զարեան յաջորդաբար կը հրատարակէ շարք մը աշխատասիրութիւններ։

1954 թուին, լոյս կը տեսնեն իր ընդարձակ յօդուածները, Գէորգ Չմշկեանի, Միհրդատ Ամրիկեանի, Բեթեւան Արամեանի, Օվի Սեւումեանի և ուրիշներու մասին։ Նոյն թուին կը հրատարակուի իր «ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԻՄԱՆԿԱՐՆԵՐ» խորագրեալ գիրքը, ընդարձակ աշխատասիրութիւն մը, որ նուիրուած է Օլգա Գուլազեանի, Ցասմիկի և Արուս Ոսկանեանի կեանքի ու արուեստի հետազօտութեան։

Ռուբէն Զարեան պարբերաբար կը զբաղի Վահրամ Փափազեանի արուեստին ուսումնասիրութեամբ։ 1946 թուին, ընդարձակ հետազօտութիւն մը կը գրէ անոր Օթելլոյին մասին։ Մամուլին մէջ լոյս տեսած առանձին հատուածներով, («Գրական Թերթ»՝ 1946, «Սովետական Գրականութիւն»՝ 1948 և 1964) Ռուբէն Զարեան կ'անդրադառնայ Վահրամ Փափազեանի և անոր Օթելլոյի պատմական գնահատութեան հարցին։ Կրքոտ վէճ մղելով որոշ Շէյքսփիրագէտներու դէմ, Ռուբէն Զարեան կը հաստատէ Փափազեանի պատկառելի տեղը Շէյքսփիրեան թատրոնի համաշխարհային պատմութեան մէջ։ 1968 թուի աշնան Սարգիս Պայտուրի խմբագրած «Սովետական Արուեստ» ընտիր ամսագրին մէջ լոյս տեսած է իր ընդարձակ յօդուածը, նուիրուած Վահրամ Փափազեանի բեմական ուղիին։ Ռուբէն Զարեան զայն գրած էր որպէս զեկուցում, որ պէտք է կարդացուէր Վահրամ Փափազեանի ծննդեան 80ամեակին առիթով կազմակերպուող յոբելեանին։ Հայ բեմի վարպետին մահը խանգարեց։ Անոր համար ալ, յօդուածը կը կրէ հետեւեալ վերնագիրը. «Զեկուցում, որ այդպէս ալ չկարդացուեց»։

1956 թուին, լոյս կը տեսնէ իր «ՍԻՐԱՆՈՅՇ» մենագրութիւնը, որ մէկ տարի ետք կ'արժանանայ երկրորդ տպագրութեան։

1960 և 1961 թուականներուն, լոյս կը տեսնեն իր «ԱԴԱՄԵԱՆ» երկհատոր ծաւալուն աշխատասիրութիւնը, որուն մէկ հատորը նուիրուած է հայ անուանի ողբերգակի կեանքին, իսկ միւսը՝ անոր արուեստին։

Այս հեղինակութեան համար, Մոսկուայի Թատերական արուեստի ուսումնարանին գիտական խորհուրդը, 1962 թուին, Ռուբէն Զարեանին կը շնորհէ արուեստագիտութեան դոկտորի գիտական աստիճան։

Այս աշխատասիրութեան մէկ գլուխը, որ նուիրուած է Ադամեանի Շէյքսփիրեան դերակատարումներուն, 1964ին լոյս կը տեսնէ ռուսերէն թարգմանութեամբ, իսկ 1965ին՝ հայերէն առանձին գիրքով։ Երկուքին ալ յառաջաբանները կը գրէ հայ հռչակաւոր բնանկարիչ Մարտիրոս Սարեան։ Ինչպէս Մարտիրոս Սարեան իր յառաջաբանին մէջ, նոյնպէս այդ գրքին նուիրուած իրենց յօդուածներով, Վահրամ Փափազեան, Գէորգ Էմին, Սիլվա Կապուտիկեան և Պարոյր Սեւակ բարձր կը գնահատեն Ռուբէն Զարեանի այդ գործը, այն միտքը կը յայտնեն, թէ ան պէտք է անպայման թարգմանուի եւրոպական լեզուներով, ու նախ և առաջ անգլերէնով, որպէսզի Արեւմուտքն ալ պատկերացում ունենայ, թէ ինչպիսի հանճարի տէր եղած է հայ մեծանուն դերասանը։

1965 թուին, Լոնտոնի մէջ, Ռուբէն Զարեան կը կարդայ «ՇԷՅՔՍՓԻՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ» իր դասախօսութիւնը, որ լոյս տեսած է առանձին գիրքով և որ թարգմանուած է անգլերէնի։

Ռուբէն Զարեանի նախաձեռնութեամբ, 1965 թուին, Երեւանի Արուեստի Ուսումնարանին կից կը ստեղծուի «Շէյքսփիրագիտութեան Հայկական Կեդրոն», որուն ղեկավարը նոյնպէս ինքն է։ Սոյն կեդրոնը ունի երկու նպատակ. նախ՝ ամբողջացնել Շէյքսփիրեան երկերու հայերէն թարգմանութիւնները և երկրորդ՝ զարկ տալ Շէյքսփիրագիտական մտքի զարգացման հայ իրականութեան մէջ։ Շէյքսփիրագիտութեան հայկական կեդրոնը ունի իր տարեգիրքը՝ «ՇԷՅՔՍՓԻՐԱԿԱՆ», որ լայն արձագանգ գտած է ինչպէս հայկական և ռուսական, նոյնպէս ալ եւրոպական միջավայրերու մէջ։

Ռուբէն Զարեանի նախաձեռնութեամբ, դարձեալ 1964 թուին, Երեւանի մէջ հիմ կը դրուի Շէյքսփիրեան գրադարանին։ Այս ձեռնարկը խորունկ արձագանգ գտաւ սփիւռքահայութեան մօտ և աշխարհի չորս կողմերէն գիրքեր ուղարկուեցան Երեւան։ Կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, հաւաքուած է շուրջ երկու հազար գիրք, 31 տարբեր լեզուներով։ Անոնց կողքին նաև, հայերէն թարգմանութիւններու ձեռագիրներ, ձայնապնակներ, լուսանկարներ, եւայլն։

Ռուբէն Զարեան մէկն է այն հայրենի անձնաւորութիւններէն, որոնք յաճախ այցելութեան կը ձեռնարկեն արտասահմանի հայ օճախներուն ու այդպէսով կարեւոր դեր կը խաղան Մայր Հայրենիքի և Հա՛յ Սփիւռքի կապերու ամրապնդման գործին մէջ։ Ան յաջորդաբար եղած է, 1957ին Ցունաստան, 1959ին՝ Իտալիա, 1960ին՝ Անգլիա և Ռումանիա, 1963ին՝ Ֆրանսա, 1964ին՝ Սուրիա և Լիբանան, 1965ին՝ դարձեալ Անգլիա։ Ու ամէն տեղ ան հանդէս կու գայ իր հրապարակային դասախօսութիւններով։

Ռուբէն Զարեան, իր երիտասարդ տարիքէն, սերտ բարեկամութիւն հաստատած է հայ գրականութեան և արուեստի մեծագոյն ներկայացուցիչներուն հետ՝ Ալեքսանդր Շիրվանզադէ, Եղիշէ Չարենց, Աւետիք Իսահակեան, Դերենիկ Դէմիրճեան, Ստեփան Զօրեան, Վահրամ Փափազեան, Հրաչեայ Ներսիսեան, Մարտիրոս Սարեան։

Այս սերտ բարեկամութիւնը հնարաւորութիւն կու տայ իրեն գրելու իր յուշերը, իր աւագ ընկերներուն մասին, ընկերներ՝ որոնք իր կեանքին մէջ կարեւոր դեր խաղացած են։

Ռուբէն Զարեան Երեւանի բազմազբաղ անձնաւորութիւններէն մէկն է. անդամ է մեծաշարք գիտական խորհուրդներու և խմբագրական մարմիններու։

Հայ արուեստի ու գրականութեան պատմութեան մէջ, յատկապէս անոր գիտական հետազօտութեան գործէն ներս ու զայն արտաքին աշխարհին ծանօթացնելու առաքելութեան ուղիին վրայ, լուսապայծառ դէմք մըն է Ռուբէն Զարեան։

Մեր ազգային դպրութիւններուն խորաթափանց, ինքնավստահ և երախտաշատ նուիրեալն է անիկա, որուն միայն գործերը, հայ արուեստի և գրականութեան պատմագիտութեան կը փոխանցեն յաւէտ միայն անունը մը՝ ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆ։

ԳԷՈՐԳ ՏԱՅՕՒ

Պէյրութ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرونيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 264 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1969 · ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. · عدد رقم ٢٦٤ — الخميس ٢٣ يناير ١٩٦٩

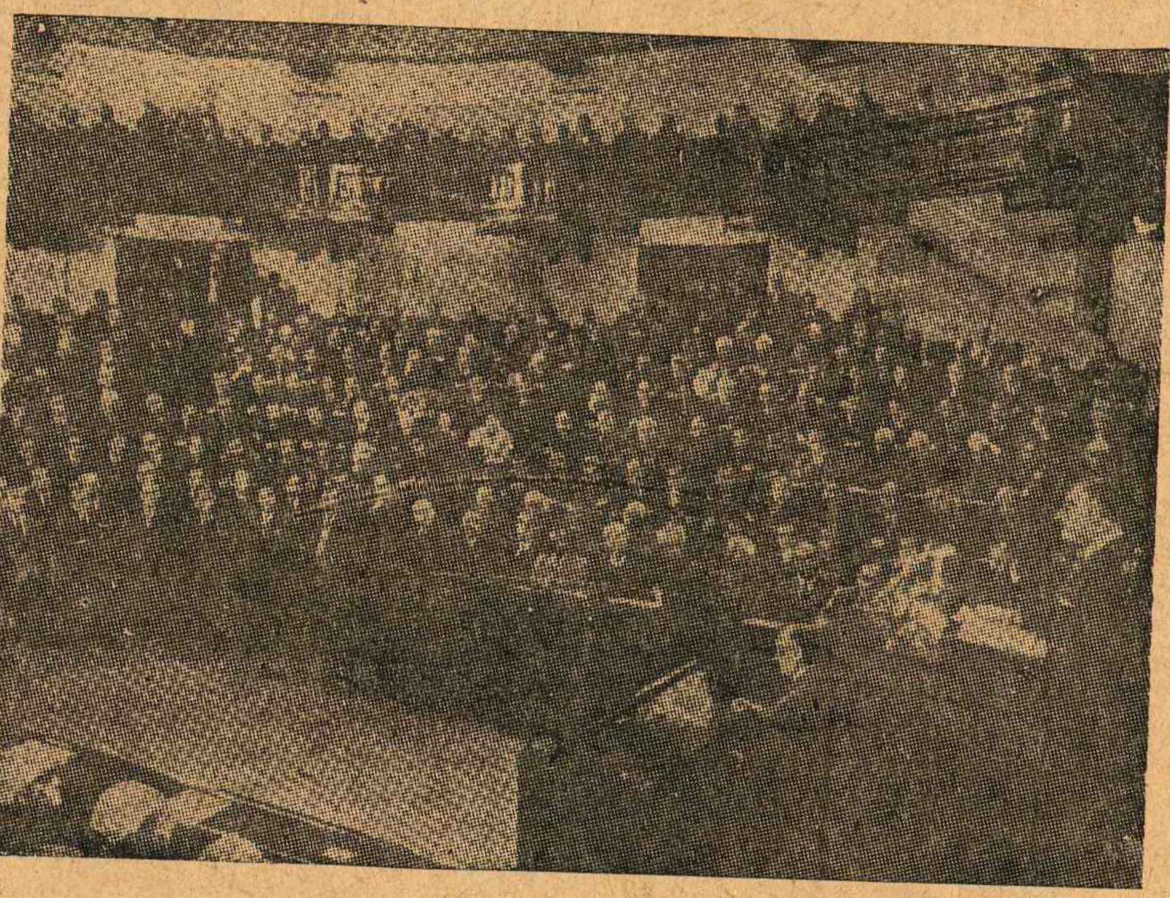
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔԱՄԱԼ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՃԱՌ ՄԸ ԽՕՍԵՑԱՒ

«ԹՈՂ ՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԸ ԻՄԱՆԱՅ ՈՐ, ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԳՐԱՒԵԱԼ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԱՄԵՆԱՓՈՔՐ ՏԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԻՍԿ ԵՐԲԵՔ ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՉՏԱՆՔ, ԵՒ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆՔ ՆՍՏԻԼ ՄԵՐ ՀՈՂԸ ԳՐԱՒՈՂ ԹՇՆԱՄԻԻՆ ՀԵՏ ՆՈՅՆ ՍԵՂԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ», ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԱՄՀ-Ի ԿՈՐՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Երկուշաբթի, 20 Յունուար, նոր Ազգային Ժողովի նստաշրջանի բացման առթիւ, նախագահ Քամալ Ապտէլ Նասէր իր խօսքը ուղղեց ողջ աշխարհին՝ յստակօրէն յայտարարելով. «Թող

Ազգային Ժողովի բացման նիստէն տեսարան մը, ուր նախագահ Քամալ Ապտէլ Նասէր իր պատմական ճառը կը խօսի

բոլորը լսեն մեր ձայնը. մենք պիտի չյանձնուինք... մեր հողերը գրաւող թշնամիին հետ սեղան նստիլ կը մերժենք... պիտի կռուինք պաշտպանելու համար մեր անապատներուն աւազի հատիկն իսկ, մեր դաշտերուն ամէն մի թուփը. Մինչ պիտի ըլլանք ազատագրման, անկախութեան, արաբական միասնականութեան եւ ընկերվարութեան դրօշին ներքեւ: Եւ, շնորհիւ Աստուծոյ, պիտի յաղթանակենք:»

Ազգային Ժողովի ամպիոնէն, մօտ ժամ մը տեւած իր ճառին ընթացքին՝ որ հեռասփռուեցաւ եւ ձայնասփռուեցաւ, ԱՄՀի նախագահը մատնանշեց յաղթանակի առաջնորդող ճամբուն ուղեցոյցները ու բացատրեց նաեւ անցեալ երեւոյթները, որոնք մեծ ազդեցութիւն ունեցան շրջանի մը մէջ, որ աւելի տագնապալից թուեցաւ ըլլալ՝ քան նոյնինքն պարտութեան շրջանը։

Նախագահը ծանրացաւ զինուորական կացութեանը վրայ, շեշտելով որ զինուորական ճակատը բացարձակ նախապատուութիւն կը վայելէ եւ թէ մեր զինեալ ուժերու ներկայի պայմանները կարելի չէ բաղդատել Յունիսի ճակատամարտէն առաջուան պայմաններուն։ Մեր զինեալ ուժերու հրամանատարութիւնն ալ իր պարտականութեանց կատարեալ գիտակից է։ Նաեւ մեր զինեալ ուժերուն սահմանուած գումարները նկատելիօրէն աւելցած են ու շատ աշխատանք տարուած է երկրին կենսական հաստատութեանց պաշտպանութեան համար:

Զինուորական կացութեան մասին խօսելով նախագահը հաստատեց. «Միայն թնդանօթի ձայնն է որ պարտի պատասխանել մարտահրաւէրին...»

Նախագահը գովաբանեց Ս. Միութեան ցուցաբերած անկեղծ համագործակցութիւնը եւ յարգանք մատոյց նախագահ Տը Կոլի՝ «դարուս մեծագոյն անձնաւորութիւններէն միոյն», Մարաջախտ Թիթոյի եւ Տիկին Ինտիրա Կանտիի: Ան խնդրեց Պատերազմական նախարար զօրավար Մոհամէտ Ֆաուզիէն՝ որ դռնփակ նիստի մը ընթացքին, երեսփոխաններուն տեղեկագիր մը տայ զինուորական կացութեան մասին:

Արաբական քաղաքական գործունէութեան մասին խօսելով, նախագահը ըսաւ թէ աւելին կը սպասէր։ Այսուհանդերձ արաբ մայրաքաղաքներուն միջեւ խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին եւ սակայն անհրաժեշտ է աւելի սերտ գործակցութիւն։ Մօտ ապագայի մը արաբ գերատեսչեան ժողովի մը գումարումը պարտադրանք պիտի դառնայ:

Մեր կարելի ամէն ջանքը ի գործ դրած ենք ուժեղացման համար արեւելեան ճակատին՝ որուն վրայ դիրք գրաւած են քաջարի Իրաքեան, Սուրիական եւ Յորդանանեան զօրքերը։ Նախագահը ողջունեց Պաղեստինեան դիմադրական կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ Յորդանան գետի արեւմտեան կողմի, Երուսաղէմի եւ Կազայի պաղեստինցի բնակիչները։

Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումը կրնայ բաւարար նկատուիլ նախայարձակման հետքերուն վերացման համար, յայտարարեց նախագահ Քամալ Ապտէլ Նասէր, եւ պնդեց ըսելով՝ որ գաղթականներու հարցը կարելի չէ թողուլ միջազգային բարեսիրութեան: Այդ հարցը ժողովուրդի մը եւ հայրենիքի մը դատն է։

Իր հոյակապ ճառին վերջին մասը յատկացուցած էր նոր Ազգային Ժողովին պարտականութիւններուն՝ քաղաքական վերակազմակերպման այս հանգրուանի ընթացքին։ Նախագահը վերջապէս անդրադարձաւ երկրին տնտեսական եւ ճարտարարուեստական արտադրութեանց մեծ յառաջդիմութեանց, այս մասին տալով աչքառու վիճակագրութիւններ։

Ճարտարարուեստական արտադրութեանց արտածումը, որ յաջորդական աճման մէջ է, ոչ միայն կարողացաւ գոհացնել ճարտարարուեստին պահանջքները ներածուելիք նիւթերու եւ սարքաւորումներու վերաբերեալ, այլեւ ազդեցութիւն ունեցաւ մեր վճարումներուն կշիռին վրայ ու ճարտարարուեստին բերած օտար դրամանիշներու աւաւելութիւնը՝ որ 7 միլիոն ոսկիի կը հասնի, կը ծառայէ նիւթապէս օժանդակելու ուրիշ մարզերու եւս։

Առաջին անգամն է որ այսպիսի առաւելութիւն մը կ'իրագործենք: Ցարդ ճարտարարուեստին անհրաժեշտ սարքաւորումներուն ու անոնց փոխարինելի մասերուն ներածման գումարը կ'անցնէր արտածուած ճարտարարուեստական արտադրութիւններուն գումարը եւ 23.7 միլիոն ոսկիի պակաս մը կ'արձանագրուէր 1966–1967 տարեշրջանին ու 25,2 միլիոն ոսկի ալ 1967–1968 տարեշրջանին, քարիւղի արտադրութեան աշխատանքներուն պատճառաւ։

(Շար. տես էջ 2)

ԳԱՀԻՐԷԻ 1000-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ ԱՄՀ ԺԱՄԱՆԱԾ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԼԽԱՒՈՐԷ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԻՆԵՄԱԹՈԿՐԱՖԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՏՈՔԹ. ԳԷՈՐԳ ՀԱՅՐԵԱՆ

Գահիրէի հիմնադրման 1000-ամեակի տօնակատարութեանց առթիւ, Շաբաթ 18 Յունուար, կէս գիշերին Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց Սովետական սինեարուեստի պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ Ս. Հայաստանի սինեմաթոկրաֆի պետական կոմիտէի նախագահ Տոքթ. Գէորգ Հայրեանի։

Պատուիրակութիւնը, որ եկած է ներկայ գտնուելու Սովետական ֆիլմի փառատօնին, ընդունուեցաւ մեծ պատիւներով, եւ իջեւանեցաւ «Սեմիրամիս» պանդոկը։

Պատուիրակութեան մաս կը կազմեն սովետ շարժանկարի անուանի աստղերէն Թաթիանա Տարոնինա, Լուտմիլլա Շուրսինա, Արիանտա Շենկելայա եւ Մարիա Սթերնիքովա։

Երկուշաբթի, 20 Յունուար, Գահիրէի «Օփերա» սինեմային մէջ տեղի ունեցաւ Սովետական Ֆիլմի Փառատօնը, որ պիտի տեւէ ամբողջ շաբաթ մը եւ որուն ընթացքին պիտի ցուցադրուին բազմաթիւ ժապաւէններ։

Փառատօնին ներկայ գտնուեցան բազմաթիւ պաշտօնական հրաւիրեալներ, դեսպանատանց անձնակազմի անդամներ, ԱՄՀի մշակոյթի նախարարութեան պաշտօնատարներ, եգիպտական շարժանկարի աստղեր, լրագրողներ եւ հանդիսականներու ստուար թիւ մը։

Նախքան ժապաւէններու ցուցադրութիւնը՝ հանրութեան ներկայացուելու համար որոտընդոստ ծափերու տակ մի առ մի բեմ հրաւիրուեցան սովետ պատուիրակութեան անդամները, որոնցմէ իւրաքանչիւրին նուիրուեցաւ ծաղկեփունջ։

Յանուն ԱՄՀի մշակոյթի նախարարին, բարի գալուստի խօսք ըրաւ նախարարի ներկայացուցիչը, որուն ի պատասխան սովետ պատուիրակութեան պետ Տոքթ. Գէորգ Հայրեան ռուսերէնով իր ողջոյնի խօսքը ըրաւ՝ որ նոյնատեն թարգմանուեցաւ արաբերէնի։

Ապա յատկապէս ունկնդրուեցան ԱՄՀի եւ Ս. Միութեան քայլերգները՝ որոնցմէ ետք սկսաւ շարժապատկերի ներկայացումը։

Նախ ցուցադրուեցաւ «Սիպերիոյ Զմեռը» գունաւոր ժապաւէնը, որուն յաջորդեց «6 Յուլիս 1918»ը վերտառութեամբ մեծ ֆիլմը։

Այդ ժապաւէնին նիւթը կը ներկայացնէր Հոկտեմբերեան Յեղափոխութենէն ետք՝ 1918 Յուլիս 6ի օրը, որուն ընթացքին էս էռներու կազմակերպութիւնը փորձեց

(Շար. տես էջ 2)

Հայրենի Մտաւորականներ Ա.Մ.Հ.ի Մէջ

Անցեալ Չորեքշաբթի, 15 Յունուար, կէս գիշերին Մոսկուայէն գալով Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց 25 հոգինոց զբօսաշրջիկներու խումբ մը՝ Սովետ. Միութեան զանազան հանրապետութիւններէն եւ բաղկացած գիտնականներէ, մտաւորականներէ, տնտեսագէտներէ, լրագրողներէ, հասարակական, ընկերային եւ քաղաքական գործիչներէ, Միութենական եւ Հանրապետական Գերագոյն սովետներու երեսփոխաններէ: Անոնք մօտ 15 օրեր պիտի անցընեն ԱՄՀի մէջ՝ շրջագայելով Գահիրէի, Լուքսորի, Ասուանի եւ Աղեքսանդրիոյ տեսարժան վայրերը, հնութիւնները, թանգարանները, մշակութային կեդրոններ եւայլն։

Ուրախ ենք յայտարարելու՝ որ այս գիտնականներու խումբին մաս կը կազմեն նաեւ Ս. Հայաստանէն երկու մտաւորական հայեր, յանձինս Երեւանի Գիւղատնտեսական Հիմնարկի տնտեսագիտութեան դասախօս Փրոֆ. Գրիգոր Մարտիրոսեանի եւ Հայաստանի Հեռագրական Գործակալութեան (Հ. Հ.Գ.) եւ ԹԱՍՍի կիրովական քաղաքի թղթակից եւ գլխաւոր աշխատակից, լրագրող ընկ. Զեփիւռ Մոմճեանի։

Օդանաւակայանին մէջ մեր հիւրերը դիմաւորուեցան թերթիս խմբագրին կողմէ։

«ՃԱՀԱԿԻՐ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի, 16 Յունուար, կ. ե. ժամը 4.30ին հայրենի հիւրեր՝ ընկերներ Գրիգոր Մարտիրոսեան եւ Զեփիւռ Մոմճեան այցելեցին «Ճահակիր»ի խմբագրատունը եւ մէկ ժամէ աւելի զրոյց ունեցան թերթիս աշխատակիցներուն հետ։ Բաժակներ պարպուեցան կենացը մեր հայրենի հիւրերուն, հայրենիքին, ինչպէս նաեւ սփիւռքի մէջ հայապահպանման գործին իրենց անձնուէր եւ գոհաբերուող մասնակցութիւնը բերող հասարակական գործիչներուն։

Հայրենի հիւրերը մեծապէս տպաւորուեցան եւ իրենց գոհունակութիւնը յայտնեցին ի տես այն դժուարին աշխատանքին, որ

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՆՈՒԱՆԻ ԳՐՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ, Հ.Հ.Գ.— Յունուարի 13ին Երեւանում 58 տարեկան հասակում վախճանուեց Խորհրդահայ անուանի գրող Գարեգին Սեւունցը։ Հանրապետական թերթերը հրապարակել են Հայաստանի Կոմունիստական կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտէի, Հայկական Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհրդի նախագահութեան, Հայկական Հանրապետութեան նախարարների Խորհրդի, Հայաստանի Գրողների Միութեան, արտասահմանեան երկրների հետ Բարեկամութեան և Մշակութային Կապի Հայկական Ընկերութեան նախագահութեան ցաւակցութիւնները։

Ստեղծուեց Գարեգին Սեւունցի թաղման կառավարական յանձնաժողով, որի նախագահն է Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութեան առաջին քարտուղար Էդուարդ Թոփճեանը։

Գարեգին Սեւունցի դագաղը դրուելու է Հայաստանի Արուեստի Աշխատողների Տանը։ Թաղումը տեղի ունեցաւ Յունուարի 15ին՝ Երեւանի քաղաքային պանթէոնին մէջ։

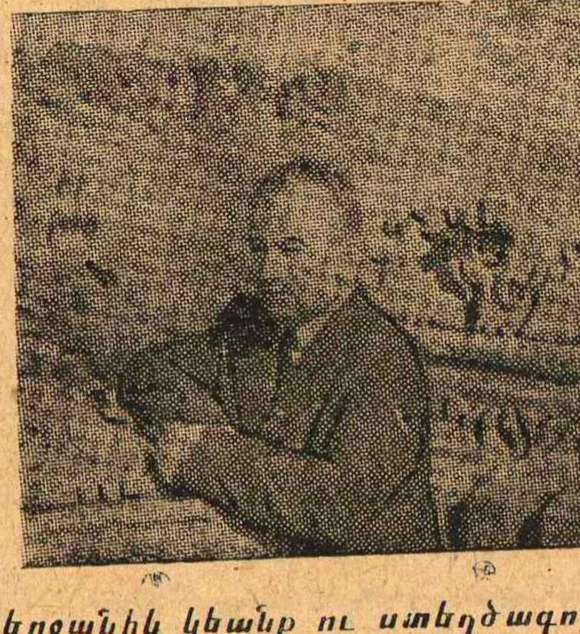
* * *

Գարեգին Սեւունցը գրական երկար ճանապարհ անցած է և կը համարուի Խորհրդային Հայաստանի ճանչցուած արձակագիրներէն մէկը։ Իր առաջին պատմուածքը հրատարակուած է Պաքուի «Կոմունիստ» թերթին մէջ։ Մինչև երկրորդ համաշխարհային պատերազմը՝ Պաքուի մէջ հրատարակած է քանի մը գիրքեր եւ խմբագրած տեղւոյն «Խորհրդային Գրող» հանդէսը։

Ռազմաճակատէն վերադառնալով, Սեւունցը վերջին աւելի քան քսան տարուան ընթացքին տպագրած է տասէն աւելի գիրքեր, վէպեր, վիպակներ, պատմուածքներու ժողովածուներ, ուղեգրութիւններ։ Գրողին անունը աւելի հանրայայտ դարձաւ՝ երբ 1952 թուականին լոյս տեսաւ իր «Թեհրան» վէպը։ Այդ գիրքը, միայն հայերէն լեզուով հրատարակուած է 4 անգամ, իսկ ընդհանրապէս ունեցած է 302 հրատարակութիւն։

Սեւունցի երկերը թարգմանուած են աշխարհի աւելի քան 17 լեզուներով։ Գրողը կը պատրաստուէր ամփոփելու իր տպաւորութիւնները Սուրիայէն ու Լիբանանէն, ուր անցեալ տարի հիւրընկալուած էր։

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

ՀՍՍՀ Գերագոյն Սովետի 17 Դեկտ. 1968 Թուակիր հրամանագրով՝ «Սովետահայ գրականութեան զարգացման գործին մատուցած ծառայութիւններին համար և ծննդեան վաթսունամեակի կապակցութեամբ», գրող Ստեփան Կուրտիկեան պարգեւատրուած է Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի պատուոգրով։

— Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք մեր սիրելի բարեկամ ու թանկագին աշխատակից Ստեփան Կուրտիկեանը, մաղթելով անոր երջանիկ կեանք ու ստեղծագործական նորանոր յաջողութիւններ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԿԷՍԻ ԱՐԹԻՍՏՆԵՐՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Վրաստանի մայրաքաղաք Թիֆլիսի մէջ յաջող ելոյթներ կ'ունենան հայկական կրկէսի արթիստները։ Հանդիսականները ջերմօրէն կ'ողջունեն զագանազուսպ Սոսիկեան Խաանկեանը, ծիծաղելի մարմնամարզիկ Լ[illegible] Յովհաննիսեանը, սքանչելի լարախաղաց Ն. Մանուկեանը ու արտակարգ ազրոպատներ Ռաուլ ու Արտաշէս Ցակոբեան եղբայրները։

Վրացական թերթերը գովեստով կը խօսին հայկական կրկէսի արթիստներուն մասին։

ԻՆՔՆՈՒՍ ՆԿԱՐԻՉԻ ՄԸ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի նկարիչներու Տան մէջ բացուեցաւ ու մեծ հետաքրքրութիւն արթնցուց ինքնուս նկարիչ Մանուկ Սարեանի գործերուն (բնանկարներ, դիմանկարներ ու կրաֆիք գործեր), առաջին անհատական ցուցահանդէսը։ Բացման հանդիսութեան ներկայ գտնուող նկարիչ Ալ. Շաքարեան գովեստով խօսեցաւ իր պաշտօնակցին գործերուն մասին։ «Անոր գործերը,— ըսաւ Շաքարեան,— աչքի կը զարնեն իրենց քնարականութեամբ ու տարբերայնութեամբ»։

Եգիպտոսէն հայրենադարձ, 54 տարեկան Մանուկ Սարեանը «Արմէնֆիլմ»ի սթիւտիոններուն մէջ կ'աշխատի և իր պարապոյ ժամանակները նկարչութեան կը նուիրէ։

ԱՂՕԹՔԻ ՇԱԲԱԹ
ՔՐԻՍՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը հաղորդենք, թէ յառաջիկայ Շաբաթ, 25 Յունուար 1969, երեկոյեան ժամը 5ին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ միջ-եկեղեցական պաշտամունք, մասնակցութեամբ բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներուն։

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրդը, որ խուռներամ ներկայ գտնուի։

Ե. Գ. Մ. ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱ

ՃԱՏՐԱԿԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ճատրակի աշխարհի ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան կը գտնուի Փարիզ։

Չորեքշաբթի գիշեր, 18 Դեկտ. 1968, հայազգի ախոյեանը Փարիզի Հիլթոնի սրահին մէջ ճակատեցաւ միաժամանակ 25 ախոյեաններու հետ։

Ֆրանսական մամուլը լայնօրէն արձագանգ տուաւ Տիգրան Պետրոսեանի ժամանումին, դրուատալից տողեր նուիրելով ճատրակի ասպարէզին մէջ անոր ունեցած խոր հմտութեան և անպարտելիութեան։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԳԷՈՐԳ ԿԱԿՈՍԵԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Երեքշաբթի, 14 Յունուար, օդային ճամբով Պէյրութ վերադարձաւ երգիչ Գէորգ Կակոսեան, Լիբանանահայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան հրաւէրով՝ 22 Յունուարին համերգ մը տալու համար Իւունէսքօ Հոլի մէջ։

Երեւանի մէջ Գ. Կակոսեան ելոյթներ ունեցած է հեռատեսիլէն և զանազան համերգներու ընթացքին, ինչպէս նաև Յունուար 11ին երգահանդէս մը տուած է Երեւանի Ֆիլհարմոնիայի սրահին մէջ։

ԻՐԱՆ

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐԵՑ ՀԱՅՈՒՀԻ ՄԸ

19ամեայ հայուհի մը պատուաբեր յաջողութիւն մը արձանագրած է Թեհրանի մէջ։ Այդ շնորհալի հայուհին կը կոչուի Շաքէ Պայաճեան, որ յաջողութեամբ աւարտած է Իրանական մայրաքաղաքի գեղարուեստից ակադեմիային դասընթացքը և արժանացած ուսուցչական կոչմի անվերապահ գնահատանքին։

Իրանի Շահը՝ Ռըզա Բահլեւին և Թագուհի Ֆարահ ներկայ եղած են մրցանակաբաշխութեան հանդէսին։ Շահը անձամբ վկայականը յանձնելէ ետք՝ ոսկեայ մետալով մը պարգեւատրած է զինք։

ՀԱՅՐԵՆԻ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐ Ա.Մ.Ն.-Ի ՄԷՋ

(Շար. Ա. էջէն)

կը կատարուի այս գաղութի հայապահպանման գծով և մեկնելէ առաջ շնորհաւորեցին խմբագրատան անձնակազմը ու աշխատակիցները, և յուշանուէրներ տուին բոլորին։

«Ջահակիր» բարի գալուստ և յաջողութիւն կը մաղթէ մեր հիւրերուն։

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՒՐԵՐԸ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

Վաղը, Ուրբաթ 24 Յունուար, Ասուանէն վերադառնալով, Գահիրէէն ինքնաշարժով Աղեքսանդրիա կը մեկնին հայրենի զբօսաշրջիկները։ Անոնք կէսօրէ ետք առաջին ժամերուն կը հասնին և կ'իջեւանին «Մեթրոփոլ» պանդոկը։ Անոնք Աղեքսանդրիա կը մնան մինչև Երկուշաբթի, 27 Յունուար, ուրկէ Գահիրէ կը վերադառնան Երեքշաբթի 28 Յունուարի առաւօտեան։

ԳԱՀԻՐԷ

ՓՐՈՖ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Շաբաթ, 18 Յունուար, երեկոյեան ժամը 9·30ին Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան «Թէքէեան Սրահ»ին մէջ ելոյթ ունեցաւ Երեւանի Գիւղատնտեսական Հիմնարկի տընտեսագիտութեան դասախօս Փրոֆ. Գրիգոր Մարտիրոսեան։

Ներածական խօսքով օրուան դասախօսը և ընկերուհի Զեփիւռ Մոմճեանը հանդիսականներուն ներկայացուց Միութեան վարչականներէն Տիկին Ալիս Տեփոյեան։

Աւելի քան մէկ ու կէս ժամ տեւող իր հետաքրքրական ելոյթի ընթացքին՝ յարգելի դասախօսը ներկաներուն խօսեցաւ Ս. Հայաստանի ներկայի տնտեսական նուաճումներուն մասին և ապագայի հեռանկարներուն վրայ ակնարկ մը նետեց, ցոյց տալով հայրենիքի մէջ կատարուած յառաջդիմութեանց արագ թափը ընկերային, մշակութային եւ տնտեսական բոլոր մարզերէն ներս։

Ելոյթ ունեցաւ նաեւ հայրենի լրագրող ընկերուհի Զեփիւռ Մոմճեան, որ խօսեցաւ Կիրովական քաղաքի բոլոր մարզերէն ներս ունեցած մեծ նուաճումներուն մասին և ջերմ ողջոյններ բերաւ եգիպտահայ հայրենադարձներէն։

Այս խիստ հետաքրքրական հաւաքոյթը վերջացաւ Պր. Նորայր Տէօվլէթեանի շնորհակալական խօսքերով։

Զ. Գ.

ՏՈՔԹ. ԳԷՈՐԳ ՀԱՅՐԵԱՆ Ա.Մ.Ն.-Ի ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

հակայեղափոխութիւն մը կատարել և որ սակայն չյաջողեցաւ շնորհիւ Վլատիմիր Իլիչ Լենինի խորհուն և իմաստուն հրահանգներուն։

Այս պատմական ժապաւէնը, որուն մէջ շատ գեղեցիկ և յաջող խաղարկութիւն մը կը ցուցաբերեն բոլոր դերակատարները և որուն բեմադրութիւնը խիստ յաջող է, գժուարահասկնալի է մանաւանդ այն հանդիսականներուն համար, որոնք ոչ մէկ ծանօթութիւն ունին Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան սկզբնական տարիներու պատմութեան։ Այս իսկ պատճառով՝ ներկայ հանդիսականներէն շատեր գժուարաւ թէ կարողանային հետեւիլ ներկայացուած պատմական իրադարձութիւններուն։

Սովետական ֆիլմի պատուիրակութիւնը շուրջ տաս օրեր ԱՄՆ այցելելէ ետք, Երեքշաբթի 28 Յունուար, կը վերադառնայ Մոսկուա։

Ուրախ և հպարտ ենք՝ որ այս պատուիրակութիւնը գլխաւորուած է մեր Մայր Հայրենիքի պատուական զաւակներէն մէկուն կողմէ։ Ո՞ր հայը չի հպարտանար և չ'ուրախանար տեսնելով այս։

Տոքթ. Գէորգ Հայրեան, բանասիրական գիտութիւններու Տոքթոր, սինեմաթօկրաֆի պետական կոմիտէի նախագահ, իր պաշտօնէն զատ ան վարիչն է Երեւանի պետական համալսարանի լրագրական ամպիոնին։

Մեր յարգելի հայրենակիցը վարած է նաև պետական և կուսակցական պատասխանատու բարձր պաշտօններ։

Վաղը, Ուրբաթ 24 Յունուար, երեկոյեան Գահիրէի Լոֆետական Մշակութային Կեդրոնին մէջ ան ելոյթ պիտի ունենայ «Ս. Հայաստանի շարժանկարի և անոր ապագայ վերելքի» մասին։ Երեկոյթի ընթացքին պիտի ցուցադրուի «Եօթ Երգ Հայաստանի մասին» հայերէն խօսուն և գունաւոր լիամեթրաժ ժապաւէնը։

Այս երեկոյթին հրաւիրուած են բոլոր հայերը անխտիր։

Բարի գալուստ և յաջողութիւն կը մաղթենք մեր սիրելի հայրենակիցին և անոր գլխաւորած պատուիրակութեան։

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՃԱՌԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Հետեւաբար ամէն, ինչ ցոյց կուտայ, որ այս տարի ձեռք բերուած 7 միլիոնի աւելցութիւնը պարտի աւելնալ յառաջիկայ տարիներուն ընթացքին, շնորհիւ արագ և զօրեղ ոստումին՝ որ կատարուեցաւ քարիւղի արտադրութեան աճման բնագաւառէն ներս։

Նախագահը խօսեցաւ նաև գիւղատնտեսութեան մարզին մէջ ձեռք բերուած յաջողութիւններուն մասին, Ասուանի ջրամբարի և ելեկտրականութեան արտադրութեան, ինչպէս և զանազան կարեւոր հարցերու մասին ու իր խօսքերը վերջացուց հետեւեալ խօսքերով.

«Մենք միշտ պիտի մնանք մեր ազգային և ազգայնական պայքարի դրօշներուն ներքև, ինչ որ ալ ըլլան կայսերապաշտութեան և շահագործման ուժերուն փորձութիւնները, ինչ որ ալ ըլլան այդ ուժերուն գործիքը եղող Իսրայէլի փորձերը։

«Մենք միշտ պիտի մնանք ազատագրման, ազգային անկախութեան, արաբական միասնականութեան, ընկերվարութեան, ոչ դիրքաւորումի, յառաջդիմութեան վրայ հիմնուած ազատութեան և մեր ժողովուրդին համար, ինչպէս և բոլոր միւս ժողովուրդներուն համար արդարութեան վրայ հիմնուած խաղաղութեան դրօշին ներքև։

«Ազգային Ժողովի անդամ քաղաքացի եղբայրներ.

«Աստուծոյ կամքով և օժանդակութեամբ՝ մեր դրօշները յաղթանակի դրօշները պիտի ըլլան»։

ԿՌՈ՛ՒՆԿ, ՈՒՍՏԻ՞ ԿՈՒ ԳԱՍ...(*)

ԳՈՒՐԳԷՆ ԲՈՐԵԱՆ

ՆԵՂՈՍԻ տապ ափին կանգնած էր մի աղջիկ,
Մի մրայոն աղջիկ բուխ ծամերով.
Վերում՝ եգիպտական մի կապտաձոյլ երկինք,
Վարում՝ յոգնած գետի հառաչը խոր.
Մի աղջիկ էր կանգնած Նեղոսի տապ ափին,
Մի սեւայոն աղջիկ բուխ ծամերով,
Աչքերը մութ երկինք, ինքը՝ ինչպես արփի,
Ինքը՝ ներմա՛կ-ներմակ, ոնց մարմարիոն.
Ի՞նչ էր փնտռում ծանօթ երկնքի տակ,
Այդ աղջիկը ո՞ւր էր, ո՞ւր էր նայում...
Խռնուած, տփոր մտքեր... Հեռու նետած հայեացք,
Ինչպես նառի աչքը Սահարայում.
Ի՞նչ էր տենչում, ո՞ւմ էր ականջ դնում հոգին,
Արդեօք բեդուինի մարող կանչի՞ն,
Արդեօք ջուրը նողփող նաւավարի երգի՞ն,
Արդեօք քարաւանի խուլ ղօղանջի՞ն.
Ո՛չ, աղջկայ բացուող ու տագնապող հոգին,
Ուրի՛շ մի երգ ունէր, ուրի՛շ մի յոյզ...
Ու կանգնած էր անա Նեղոսի տապ ափին
Սեւ աչքերում ծնուող մի արշալոյս:
Թիավարի՛ր, անցի՛ր, այ նաւավար, գընա՛,
Քարաւաննե՛ր, քայլէ՛ք ձեր ղօղանջով,
Ո՛վ բեդուին, թող նա իր երգի հետ մընայ,
Երգը հին է նրա, երազը՝ նոր.
ՆԵՂՈՍԻ տապ ափին կանգնած էր մի աղջիկ,
Մի մրայոն աղջիկ բուխ ծամերով:
Վերում՝ եգիպտական մի կապտաձոյլ երկինք,
Վարում՝ յոգնած գետի հառաչը խոր.
Եւ հեռաւոր մի կանչ, մի հրեղէն միրաժ
Գալիս, պարուրում էր նրա հոգին,
Հայրենի հին ոստան — Տիգրանակերտ, Մարաշ,
Արդէն ցնորք դարձած Դիարբեքիր:
Կուտակւում էր ցաւը աղջկական սրտում
Ու ողողում հոգին՝ կրկին, կրկին...
Օ՛, տարագիր հայի կորած օջախ ու տուն,
Օ՛, հայ մարդու դաժան ճակատագիր:
Ծանրանում էր վիշտը նրա այրող սրտին,
Արիւնածոր մի յուշ՝ մթին ու չար,
Մի աւերուած ոստան, մի մխացող բարդի,
Ցաւագալար ու կոյր մի ճանապարհ.
Ու երկիրներ հասած աղօթք, հառաչ
Գիշեր դարձած մթնած ցերեկներում,
Որ գնում էր հասնում մինչեւ Տիգրիս, Եփրատ
Մարում Տէր-Զօրների հեռուներում.
— «Թէ կա՞ս. Աստուած վերում, անսա՛ դու մեր կանչին,
Թէ կա՞ս վերում, լսի՛ր, լսի՛ր, գըթա...»:
Զանգաց ոչ մի աստուած: Եղաւ արնոտ ոճիր...
Եղաւ մի նոր գեհեն ու Գողգոթա:
— «Ո՞ւր ես, մարէ, աաա... Ո՞ւր ես, աաա՛, հայրիկ...
Բախտը ձեզ ո՞ւր, ձեզ ո՞ր ափը տարաւ...»:
Պատասխանը՝ մի լուռ արաբական երկինք,
Մի ապաստան՝ դարձած նրան կայան:

Յետո՞յ... էլ ի՞նչ յետոյ, նորածինի բարուր
Ու Նեղոսի երգը առաւօտի,
Խորհրդաւոր, ինչպես Ռամսէս, Թութանհամոն
Յաւերժական, ինչպես Նեֆերտիտի.
... Եւ տարիներ անցան քարաւանի նման
Այս հիւրընկալ օտար երկնքի տակ...
Արշալոյսներ եղան բոսոր ու արնանման,
Առաւօտներ՝ լազուարդ ու կապուտակ.
Բայց աղջկայ սիրտը փակ ու ամպակուտակ
Ուրի՛շ ափ էր տենչում, ուրի՛շ եզերք,
Թէկուզ եգիպտական այն տաք արեւի տակ
Ունէր գտած մի բոյն, ունէր մի երգ:
Աղջիկը իր սրտում սէրեր ունէր, կարօ՛տ,
Նեղոսից էլ խորունկ, Նեղոսից հին,
Եւ առաւել շէնք, քան բուրգերը խրոխտ,
Լայն, քան լայնութիւնը Սահարայի,
Բորբոքում էր հոգին մի ոսկեղէն երազ,
Հեռո՛ւ, հեռու, սակայն մօտիկ այնքա՛ն,
Հայրենաբաղձ մի երգ՝ «Կռո՛ւնկ, ուստի՞ կուգաս...»—
Եւ ուղղում էր կուրծքը աղջկական:
Կռո՛ւնկ, ուստի՞ կուգաս, ծառայ եմ ձա՛յն ձայնին,
Կռունկ, կարօտ՝ նրա հողին, ջրին,
Կռունկ, մեր աշխարհից դու ի՞նչ խաբրիկ բերիր,
Ախ, երանի՛ կռունկ քո աչքերին:
ՆԵՂՈՍԻ տապ ափին կանգնած էր մի աղջիկ,
Մի մրայոն աղջիկ բուխ ծամերով.
Վերում՝ եգիպտական մի կապտաձոյլ երկինք,
Վարում՝ յոգնած գետի հառաչը խոր:
Բայց չէ՛ր տեսնում արդէն քաղաքն արեւաշունչ
Եւ Նեղոսի հոսքը՝ ալիք-ալիք.
... Նա տեսնում էր իր դէմ մի լոյս, մի վեհ կամուրջ,
Մի ճանապարհ՝ ձգուած դէպի գալիք...
Մի ճանապարհ վսեմ եւ մօր նման բարի,
Երազի պէս դիւթեղ, բայց իրական,
Որով հպարտ պիտի նայի աշխարհներին,
Որը նրա յոյսն է ու ապագան:
Աստանդական հայի օ՛, նոր նեցուկ բախտի,
Արդար կռուով գտած ճակատագիր,
Օ՛, գերագոյն պատգամ, վերին իմպերատիւ,
Որը հային ասաց, կանգնի՛ր, ապրի՛ր.
... Նա տեսնում էր հեռուում այնքա՛ն մօտիկ մի տուն,
Մի աւետեաց երկիր աստեղակուռ,
Մի բարձրացող աշխարհ, որի ջահել սրտում
Հայի գտած բախտն էր հուրհրատում.
Մի հինաւուրց օրրան՝ սուտ մեծերից մերժուած,
Ու խոշտանգուած, խոցուած բռնակալից,
Բայց մեր արեա՛մբ փրկուած, մեր քրտինքո՛վ ցօղուած,
Մեր ջանքերո՛վ, հեւքո՛վ, ծնուած նորից.
Մի հայրենիք, որ նա երազել էր դարեր,
Որը նրա տուն էր յար-յաւիտեան —
Արարատի պէս վե՛հ, Արարատից էլ վե՛ր —
Նորահրաշ մի հող՝ Մա՛յր Հայաստան:

(*) Այս բանաստեղծութիւնը գրուած է Սեւանի մէջ։

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ Բ. ԱՐԱՐԸ

Ծ.Խ.— Հիւսիսային Ամերիկայի ամենէն լուրջ եւ օգտաշատ պարբերաթերթ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉՆԱԿ»էն ետք, այսօր դժբախտութիւնը կ'ունենանք նաեւ կորսնցնելու Լիբանանի պէս հայաշատ գաղութին մէջ տասնըհինգ տարի անընդհատ լոյս տեսած կնոջական պարբերաթերթ՝ «ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅՈՒՀԻ»ն։

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅՈՒՀԻ»ին տէր եւ հրատարակիչ գրագիտուհի Տիկին Սեզան, տասնըհինգ տարի իր շուրջը լոյս եւ յոյս սփռելէ ետք, այսօր յուսահատած կը հարկադրուի իր «ՄՆԱՔ ԲԱՐԵԱՒ»ը ըսելու յուզիչ գրութեամբ մը, զոր կը հրատարակենք խոր ցաւով։

ՄՆԱ՛Ք ԲԱՐԵԱ՛Ւ

Ամերիկայի ամենէն աւելի արժէքաւոր և արդիւնաշատ պարբերաթերթը «Կոչնակ» կը փակէ հրապարակագրական գործունէութեան դռները՝ ընդմիշտ...։

Անոր վերջին խմբագրապետը՝ բարձր մտաւորական, անթերի հայրենասէր, մշակոյթի անվիճելի նուիրեալ՝ յոգնա՞ծ է։ Ալ չի կրնար մնալ պատնէշին վրայ, սպասելով հորիզոնին երեւալիք աստղի մը, որուն յոյսով յամառեցաւ անթիւ տարիներու զոհաբերութեան։

Մեր յոյժ թանկագին բարեկամին՝ Վեր. Ա. Ա. Պետիկեանի յանգուգն քաղաքական յօդուածները և գգայուն ապրումով գրական էջերը այժմ կ'անցնին պատմութեան... հոն շարունակելու համար ապրի՜լ։

Հաւատարիմ ծառայ Հայ մշակոյթին, ան իրաւունք ունի իր ծերունազարդ օրերը զերծ անցընելու բազմազան մտահոգութիւններէ, որ ամէն մէկ Հայ թերթի բաժինն է անվրէպ...։

Ան անդամավճարով վեթերան չեղաւ, այլ մտքի և աչքերու, աջ ձեռքին անսակարկ զոհաբերութեան գնով եղաւ հերոս...։ Շատեր ինկան այդ ռազմադաշտին վրայ՝ սպառա՜ծ։

Նոյն որոշումին յանգած է «Երիտասարդ Հայուհի» ամսաթերթին խմբագրապետուհին։ Ան տարիներով նուիրուեցաւ հրապարակագրութեան, լքելով իր կիսաւարտ գրական գործերը, ալ ո՛ւր նորեր ստեղծագործելու պատեհութիւնը...։

Մինակը տարաւ ան այդ ծանր աշխատանքը։ Հօ.ացէններն իսկ ինք անձամբ գրելու պայմանաւ։ Հարիւրաւոր թերթերու մէջէն ընտրեց լուրեր, աշխարհի անցուդարձին գէթ մասամբ տեղեակ պահելու համար իր ընթերցողուհիները։

Անոր յայտնի կամ անյայտ զոհաբերումները, անոնց փշերները լոկ սպասումն էին զարգացումի և ձիրքի տէր Հայուհիի մը՝ որուն կարելի պիտի ըլլար ըսել.— Շարունակէ՛... Հայ ըլլալու հպարտութիւնը ներշնչէ քո՛ւ սերունդիդ...։

Սփիւռքի տարածքին կին հրապարակագիր չկրցանք ունենալ սակայն։ Հայ և օտար վարժարանէ վկայեալ նոյնիսկ համալսարաններէ, ոչ ոք յաջորդողի դերը կրցաւ ստանձնել։

Քանի մը Հայուհիներ սիրտ ըրին վերջապէս իրենց նախընտրած նիւթերուն շուրջ պարբերաբար յօդուածներ գրել։ Համեստ ու խոնարհ հոգիով անձեր էին անոնք, որոնք փորձեցին երկարել իրենց սիրած «Երիտասարդ Հայուհի»ին գոյատեւումը։ Անոնք մեծ նուիրումով նոյնիսկ ապահովեցին Լիբանանի Կրթական Նախարարութեան պաշտօնական գնահատանքը և օրինակելի ճաշակով սարքեցին յոբելինական հանդիսութիւն։

Բայց... անոնցմէ ոչ մէկը սիրտ ըրաւ — «Ես պիտի շարունակեմ...» ըսելու, որովհետև, գրական ամբարտաւանութիւն չունէին և իրենց մտքին մէջ շփոթ չկար. յստակ էր իրենց զարգացումին և կարողութեան չափանիշը։

Ցաւալի է այս, որովհետև, Լիբանանը, մանաւանդ Պէյրութը պէտք ունի մէկուն որ առաջնորդէ, գաղափարական անաչառութեամբ, Հայ կիներու գրական, հրապարակագրական, կրօնական, հայրենասիրական, ազգային գործունէութիւնը, ուղի՛ղ, ոչ շփոթ և պառակտում յառաջացնող կածաններէ, հասնելու համար մեծ ճանապարհին՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ։

Հարկ է որ Հայ կինը ցոյց տայ մեր մշակոյթն իսկ հալածող թշնամիին, թէ Հայ Հոգին անպարտելի կը մնայ այնքան ատեն՝ որ Հայ կինը պատնէշին վրայ է...։

Եւ միթէ՞ այդ փաստերու համար չէր որ անգլիական գրականութեան փառքը և ամերիկեան տոլարներու վաստակը մէկդի հրելով, զինուած ազգային արժանապատուութեան բարձր զգացումով, երիտասարդ գրագիտուհի մը, արդէն իսկ գրական համբաւի տիրացած հին սերունդի մեծագոյն գրագէտներէն, սիրուած Սփիւռքի երիտասարդութենէն անխտիր, փոխանակ համալսարանական վկայականին վրայ ապարդիւն յոխորտալու, անհաւատալի քաջութեամբ ձեռք առաւ բեղուն և տաղանդաւոր հրապարակագիր—գրագէտ Հայկանոյշ Մառքի թրքական արգելքով ակամայ վար դրուած գրիչը, որպէսզի, տարիներու յամառ նուիրումով շարունակուի Հայ կնոջ թերթը, և մոլեռանդ թըշնամին չկարենայ ըսել թէ լռեցուց Հայ կինը...։

«Հայ կինը» ապրեցաւ «Երիտասարդ Հայուհի»ին մէջ, ակամայ լռած մեծ հրապարակագրուհիին օրհնութեան մրմունջով...։ Ան հանգիստ մեկնեցաւ, տարիներ վերջ, այս աշխարհէն, վստահելով որ իր սկսած սուրբ գործը պիտի շարունակուի։ Հայ կնոջ ձայնը պիտի բարձրանայ անխափան։

Հայկանոյշ Մառք ակամայ *վար դրաւ գրիչը։ Մենք, սակայն, կամովին կը հրաժարինք ու կ'ըսենք՝*

Մնա՛ք բարեա՛ւ...։

Ազատ Լիբանանի մէջ ո՛չ ոք, մանաւանդ կին հրապարակագիր կամ գրագէտ հալածանքի չ'ենթարկուիր. ընդհակառակն, կ'արժանանայ մեծ յարգանքի բոլորին կողմէ։ Լիբանանցի երիտասարդուհիներ՝ լրագրող, գրագէտ, բանաստեղծ՝ արդէն իսկ սերունդ մը կը կազմեն։ Սփիւռքը չունեցաւ իրապէս սերունդը ներկայացնող ոչ գրագէտ, ոչ քերթող։ Զունեցաւ մանաւանդ հրապարակագիր։ Արժէքաւոր Հայ երիտասարդներ յաջորդեցին իրարու, բայց ո՛չ մէկ կին, եթէ նկատի չառնենք մէկը միայն որ գէթ լուրջ է իր ձեռնարկներուն մէջ։ Ան կ'աշխատակցի հայերէն օրաթերթի մը, իր նկարագրութիւնները անձերու

(Շարունակութիւնը տես էջ 4)

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ՄԸ ՈՐ ՔԻՉ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

Մեծ հաճոյքով ստացայ հըրաւիրագիր մը՝ որ կը ծանուցանէր. թէ Կալըրի տը Սեվռի մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական ընդունելութիւն մը, որուն ընթացքին պիտի տրուի Զարեհ Մութաֆեանին Փարիզ քաղաքին ամենէն բարձր պատուանշանը՝ Լա Կրանտ Մետայլ տը Վերմէյլ, ձեռամբ նախկին քաղաքապետ, ծերակուտական Թեթենժէի։

Որոշուած ժամուն, սրահը լեցուած էր պաշտօնական անձերով, մամուլի ներկայացուցիչներով, հայ և օտար բարեկամներով։ Ժամը 18ին, նախագահ Թեթենժէ գնահատական ջերմագին խօսքերով յանձնեց մետայլը Զարեհ Մութաֆեանին՝ «յանուն Փարիզ քաղաքին»։

Եզակի ընդունելութիւն մը անոր համար, որ առաջին անգամ ըլլալով Փարիզը իր ամենէն բարձր չքանշանով կը մեծարէ հայ մը, առ ի գնահատութիւն անոր հայրենի նկարներուն։

Մութաֆեան եղաւ այն հայ նկարիչը, որ քաջութիւնն ունեցաւ Հայ եւ Հայաստան անունները ցուցադրելու արուեստի մայրաքաղաքին մէջ, երկու անգամ, եօթը ամսուան ընթացքին, այդ ձեւով բերաւ իր հմայիչ արուեստին նպաստը մեր վարկին ու արժանացաւ այս բացառիկ մեծարանքին։ Բայց Մութաֆեան, չափազանց համեստ, յայտնապէս կը նեղուի մեծարանքներէ, յատկանիշ մը՝ որ յատուկ է մեծերուն։

Այս ցուցահանդէսին մէջ Մութաֆեան աւելի տեղ տուած է վանքերուն և շատ լաւ ըրած է։ Մեր դաշտերը հոգի կը ստանան ու կը հայանան վանքերուն ներկայութիւնով։ Չէի կրնար սակայն երեւակայել, որ մեր վանքերը կրնան այսքան խօսուն դառնալ, երբ վերածուին նկարի։ Որքա՜ն խորհրդաւոր գեղեցկութիւն ունի Լմպատավանքը, երանգային անտիպ դաշնաւորումներով հարուստ։ Կամ Ծաղկաձորի վանքը մայրամուտին և կամ Էջմիածնի տաճարը, լոյսի խաղերուն մէջ վերածուած հեքեաթային երեւոյթներու։ Բոլորը առանց բացառութեան առինքնող բան մը ունին՝ որ կը հմայէ դիտողը։

Բայց ձգենք որ խօսին օտար քննադատները մեր տեղը.—

«Փարիզ քաղաքին վերմէյլ մետայլը տրուեցաւ տաղանդաւոր արուեստագէտին՝ որ Մութաֆեանն է, նախկին քաղաքապետ և արդի ծերակուտական Թեթենժէի ձեռամբ։ Կալըրի տը Սեվռը այդ առթիւ կը ներկայացնէր հրաւիրեալներուն արուեստագէտին վերջին գործերէն ընտրուած շարք մը։

«Անգամ մը եւս հիացանք, վերանորոգուած հաճոյքով, հոյակապ բնանկարներուն վրայ, որ անցեալ տարի բերած էր Մութաֆեան Հայաստանէն։ Արարատը իր ծիւնապատ գագաթներով այնքան վեհութեամբ նկարուած, Էջմիածինը ազնուական ոճով ու մանաւանդ լուսնակ գիշերները Սեւանի վրայ՝ նման հրախաղութեան մը հրապոյրին ու ծաղիկները Հայաստանին, որոնց հազուագիւտ վարդագոյներն ու կանաչները կուտան ծայրագոյն վեհութիւն մը»։

(«Լ'Ամաթէօր տ'Առ», 7-11-68)։

* *

«Նուվօ Ժուռնալ (8-11-68) կը գրէ.—

«Մութաֆեան, որուն շնորհուեցաւ մեծ մետայլը Փարիզ քաղաքին, կը ներկայացնէ մեզի ոգեկոչումը Հայաստանի բնանկարներուն, ծիւնածածկ լեռներուն և միջնադարեան եկեղեցիներուն, որոնք նկարուած են հրայրքով, հրապոյրով և երանգային հրաշալի քնարականութեամբ առլի։

«Ոչ մէկը, մինչև հիմա, Հայաստանի շուրջ այնքան սէր ու հետաքրքրութիւն ստեղծեց Փարիզի մէջ, որքան այս պատուական նկարիչը, հայ նկարիչներու ամենէն հայը։ Երախտապարտ ենք իրեն»։

ՔԻԼԵՐՃԵԱՆ

ՏԱՍԸ ՕՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԷՋ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

ՄԵՆՔ՝ սփիւռքահայերս, սըրտի անհատնում անձկութեամբ և վառ երազներով կ'ուզենք այցելել մեր չքնաղագեղ հայրենիքը, վայելել անոր զովաշունչ օդը, ըմպել սառնորակ ու վարար ջուրերը, հիանալ հոյակերտ կոթողներով, ականատես ըլլալ մեր հայրենիքի ստեղծագործ ժողովուրդի սխրագործութեանց:

Մեր այս երազ – երեւակայութիւնը ափսոս իրականացաւ դժբախտ բերումով մը: 80ամեայ ալեզարդ հայրս զոհ գնաց ինքնաշարժային ողբերգութեան մը և որուն թաղման մասնակիցը եղանք...:

*
* *

Մեր հանդիպումներու, գըրկախառնումներու կեդրոնավայրը հանդիսացաւ Երեւանի հրաշակերտ հրապարակը, ուր շատրուանի երկնասլաց ջուրերու ցայտումները կը տամկացնէին արդէն իսկ տամուկ մեր դէմքերը:

Հոն՝ հայրենի տան կեդրոնին մէջ, մենք հանդիպեցանք ընկերներու, որոնցմէ մրրկաւ էինք բաժնուած քսանըհինգ տարիներ առաջ և որոնց շատերու հետքերն իսկ անյայտ էին մեզի:

Ցունաստանի դիմադրական ճակատի նախկին մարտիկներու համարեա վաշտ մը մեզ շրջապատեց: Նոր «ծանօթութիւններու» անհրաժեշտութիւնը զգացինք:

— Դուն ո՞վ ես:

— Ինձ չե՞ս յիշեր:

— Այնքա՜ն փոխուեր ես:

Յակոբ Սիմիտեան, Խաչիկ Գաթըրճեան, Կարօ Մենչիկեան, Բարունակ Ճերեճեան, Յարութիւն Ցերիքեան, Նիկողոս Առաքելեան, Յակոբ Մկրտիչեան, Աստուր Կէօսէլեան, Նուպար Խարմանտարեան, Աւագ Համալեան, Կիրակոս Փափազեան, Յակոբ [illegible], Յակոբ Փափազեան, Կարպիս Թօփալեան, [illegible], Սիմոն Կէօզիւզեան, Գրիգոր Քէօթէնեան, Յարութիւն Խուրշուտեան, Նշան Տէր Յովակիմեան և շատեր ու շատեր:

Այսպիսի սրտագին ժամադրութեան մը մէջ մենք ակամայ վերյիշեցինք մեր մօտաւոր անցեալի արիւնաներկ օրերը, երբ [illegible]

Ընկերներ՝ որոնք [illegible] մինչև իսկ [illegible] ներու մէջ, մենք վերապրածներ:

Դաժան ու մահաբոյր օրերու տըւայտանքը, ֆաշիստական խարազանի անագորոյն հարուածները իրենց ննեղ հետքերը թողած են այդ ընկերներու մարմիններուն վրայ և վաղահաս ակօսներ բացած անոնց դէմքերուն վրայ...:

Զորս թաքսիներով մեզ կ'առաջնորդեն դէպի այն բարձունքը, ուր ծառախիտ ժայռերու խորդ ու բորդ համայնապատկերին մէջ քստեղծագործ հայ ճարտարապետները, շինարարները կերտած են հոյակապ «Արագիլ» ճաշարան-կապելան:

Մենք, Ցունաստանի ազատագրական շարժման երբեմնի մարտիկներս, յուզումով և անձկութեամբ կը վայելենք Երեւանի հըրաշափայլ համայնապատկերը. համայնապատկեր մը, որուն անհունութեան մէջ 700 հազար հայկական սիրտեր կը բաբախեն տիւ ու գիշեր:

Եւ իսկապէս, կենսաթրթիռ և լուսատատան Երեւանի աշխոյժ ու յարաճուն առօրեան մեր աչքերը տամկացուց:

Ցունաստանի թրքական լուծէն ազատագրութեան 147րդ տարեդարձն էր այդ օրը, և մենք, խանդավառ տրամադրութեամբ մը տօնեցինք այդ օրը, որպէս երբեմնի հիւրերը ազատատենչ Ցունաստանի:

*
* *

Հայրենադարձ Վ. Աւագեանի «Վոլկա»ն սրընթաց կ'առաջնորդէ մեզ դէպի Ծաղկաձորի Բուրաստան-ամարանոցը, որուն բարձունքներուն վրայ իսկական մարզաւան մը կառուցուած է նորագոյն բոլոր առաւելութիւններով:

Մեքսիկայի ողիմպիոնի կլիմայական յարմարեցութիւնը ունեցող Ծաղկաձորի մարզաւանին հիւրերն են ոչ միայն Խորհըրդային Միութեան՝ այլև արտասահմանեան երկիրներու շատ մը մարզական պատուիրակութիւններ:

Մեր խնդրանքին վրայ, մարզաւանին վարիչ ընկերներէն մէկը մեզ կ'առաջնորդէ սիրելի բոլոր կառոյցները, որոնք մեզ կը հրաւիրեն և մենք կ'ըսենք «Ապրի՛ն շինարարները»:

Մինչ այդ, հայրենադարձ [illegible], մեզ կը հրաւիրէ [illegible]

Մեր սրտի ձայներով, [illegible] իրենց կարկաչը կը միախառնեն մեր [illegible] ջուրերը:

Բաժանման [illegible] կը յանձնենք:

Երջանիկ ենք, երջանիկ պիտի [illegible] հայրենիքի [illegible] բարձունքներուն վրայ...:

Ծաղկաձորի բարձունքներու վրայ խումբ մը հայրենադարձներ (Աջէն ձախ երրորդը՝ մեր աշխատակիցն է)

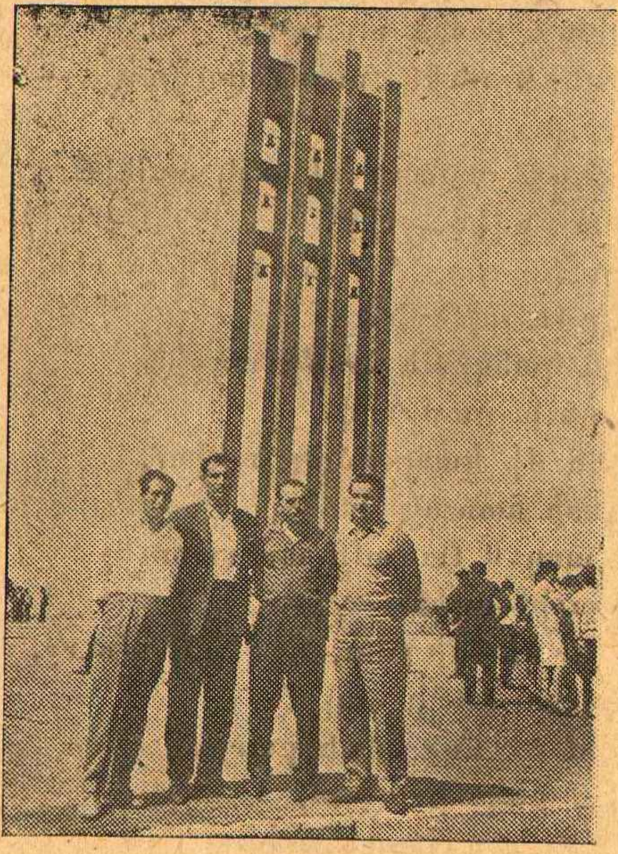
*
* *

ՍԱՐՏԱՐԱՊԱ՜Տ...

Ազատատենչ հայ ժողովուրդը 50 տարիներ առաջ, Սարտարապատի մէջ, թուրք բռնակալներու դէմ իր մղած կռիւներուն յաղթանակին ի յարգանս, Սարտարապատի նոյն բարձունքներուն վրայ, Հայաստանի կառավարութեան նուիրական որոշումով, բարձրացաւ հրաշք Ցուշարձան-կոթողը:

Եւ մեր նախահայրերու սըխրագործութեանց, նուիրումի և զոհաբերութեան այս խորանը, խըկական ուխտատեղի մը դարձած է համայն հայութեան համար:

Եւ երբ յոյները հպարտ են՝ իրենց մարմարակերտ Ակրոպոլիսով, մենք հայերս, հիացումի յարգանքով կը խոնարհինք հայ

Սարտարապատի Յուշարձան-կոթողի զանգակատան առջեւ: Ձախէն աջ՝ Խարմանտարեան Ն., Առաքելեան Ն., մեր աշխատակիցը եւ Յակոբ Մկրտիչեան

այն ճարտարապետներու և շինարարներու առաջ, որոնք հայկական կարմիր քարերէն դարուս վեհագոյն կոթողներէն մին կերտեցին:

Ձկայ հայ մը, որ երկիւղածութեամբ և ներաշխարհի յուզումով մը իր յարգանքի տուրքը չըմատուցանէ Սարտարապատի այն հերոսներու յիշատակին, որոնք իրենց մարտականութեամբ, զոհողութեամբ և գետանման արեամբ՝ մեր ժողովուրդը փրկեցին ամբողջական բնաջնջումէ մը:

Հայ ժողովուրդի միասնութիւնը, հերոսութիւնը, հիւրասիրութիւնը, թշնամիին դէմ անզիջողականութիւնը խորհրդանշող այդ կոթողը, շուտով կը դառնայ ուխտավայր մը նաև արտասահմանէն Հայաստան այցելող բազմաթիւ օտար հիւրերու:

Կ'անցնին քանի մը տարիներ եւս, և Ցուշարձան կոթողի այգիին մէջ տնկուած պտղատու ծառերը կը ծլարձակին ու հասակ կը նետեն և որոնց հովանիին տակ, հայ մայրերն ու հայրերը իրենց երախաներուն, նոր սերունդին կը պատմերգեն մեր նախահայրերու սխրագործութիւնները...

*
* *

Մեր շրջագայութիւնը իր վերջակէտին էր հասած, երբ տասնեակ մը ավտոբուսներով այցելական հայ դպրոցականներ իրենց դասատուներուն ուղեկցութեամբ:

Իսկոյն իջնելով զինուորական տողանցքի մը վեհութեամբ և թմբուկի և ազոտթիոնի առաջնորդութեամբ սկսան քալել դէպի Ցուշարձանը:

Երբ լսեցի հազիւ տասնամեայ այդ հայորդիներու երգերուն զրնգուն ելեւէջները, արտասուեցի և յառաջացայ դէպի մերձակայ աղբիւրը:

Եւ դո՛ւն, սփիւռքահայ, միթէ աչքերուդ արցունքի կայլակ-

(Շար. տես էջ 5)

ԳԱՆԱՏԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

1969ի առաջին նամակս կ'ուղղեմ սիրելի Ջահակիրեաններուն: Ուրեմն շնորհաւոր Նոր Տարի և Ս. Ծնունդ: Հիմա անցնինք ընթացիկին, այսինքն անցուդարձներուն:

1967ին մեր ընկեր Էտմոն Կոտալազեանը Միացեալ Նահանգներ հասաւ և դարձաւ կուսակցական գործիչ և հետևաբար դարձաւ և Երուանդ Ազատեան: 1968ին ամուսնացաւ մեր շնորհալի Նորա Իփէքեանին հետ: 1969ին անձնական չքեղաշուք ինքնաշարժի մը մէջ բազմած էր գործիչը: Էտմոնին աստղը սկսած է փայլիլ: Էտմոնէն ետքը Պէյրութէն Միացեալ Նահանգներ հասաւ ուսուցիչ, տըսօրէն, գրագէտ Զարեհ Մելքոնեանը: Մեր Զարեհ Ոսկանեանը պիտի գար այս կողմերը բայց անագորոյն մահը պատճառ եղաւ որ այս տեղափոխութիւնը չկատարուի: Այսուհանդերձ սկսած ենք երանի տալ Զարեհ Ոսկանեանին պէս տեղափոխուողներուն... այնքան վարին համը սկսաւ փախիլ: Վերջապէս Աստուած ուրիշ Զարեհ մը ղրկեց Միացեալ Նահանգներ: Զարեհ շնորհալի գրող է և երկու ամսուան մէջ քառասուն յօդուած գրեց «Պայքար»ին մէջ:

Կը յիշեմ անգամ մը, կարծեմ 1960ին, Զարեհ Մելքոնեանը Եգիպտոս եկած էր և մեր Արաքսիին նուիրած էր իր մէկ թատերախաղը: Կարդացինք և որոշեցինք բեմադրել, բայց մինչև որ շարժեցանք՝ Գանատան մեզմէ առաջ շարժեցաւ և խումբին անդամները ցրուեցան:

Վեթերան Օննիկ Թամճեանը Հարաւային Ամերիկա գաղթեց: Շնորհալի դերասան էր և դարձաւ շնորհալի քահանայ:

Գրիգոր Նիկողոսեանը, ուրիշ վեթերան մը և շնորհալի դերասան, եկաւ Գանատան և իր մահկանացուն կնքեց: Շնորհալիագոյն Վալանդին Նազճեանը գնաց Լիբանան, Կարպիսը Աւստրալիա: Տէօֆմէ Տէօշէմէ Լուսին Աթէնք հանդիպեցայ 1965ին: Մնացի եւ իբրև շնորհալի պօշ կեզեն: Հիմա Զարեհ Մելքոնեանին ձայնը մէյ մը Գալիֆորնիայէն կուգայ, մէյ մը Պոսթընէն, մէյ մը Տիթրոյթէն: Կը թուի թէ կը փափաքի Պէյրութի մէջ կիրարկած պաշտօնները Միացեալ Նահանգներու մէջ կիրարկել:

Աղուոր գաղափար է: «Պայքար»ին մէջ շնորհալի գրող Տիկին Թագուհի Նուրիկեան բաց գիր մը ուղղած էր մեր Զարեհին: Իմ լեզուովս ըսել կ'ուզէր.

— Նաֆիլէ չապալանմիշ կ'ըլլաս կոր եաւրում, այս կողմերը Լիբանան չէ: Ինչ մեզքս պահեմ, ես ալ համակարծիք եմ Տիկին Նուրիկեանին: Այս կողմերը երբ «Տօլարը ինչպէ՞ս կրնաս վաստըկիլ» նիւթին վրայ դասաւանդես, շինարէն ալ դաս տաս, աշակերտ կ'ապահովես: Բայց եթէ հայերէն, Վարդան, Վահան, Թոփճեան, Բոց, Սրեթրենց դասաւանդես, քեզի պուտալայի տեղ կ'առնեն: Թուղթս հատաւ պէտք է վերջացնեմ: Յաջորդիւ կը շարունակեմ: Իբրև վերջաբան ըսեմ թէ մեր մէջ ոմանք կը զարմանան թէ ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ մեր ազգային դեղձանիկները, հայրենի՛ք, Հայաստա՛ն կը հոլովէին Արևելքի մէջ և Ալաասքայի մօտեցան յանկարծ: Այս հարցումին, մեր ազգային դեղձանիկները պատասխանեցին.

— Մենք ազգային հովիւներ ենք, և 99 ոչխարները կը թողունք և մէկ հատիկ կորուսեալ ոչխարին ետևէն կ'երթանք...:

Եկուր տես որ հաշիւը սխալ ելած է, որովհետև կորուսեալ ոչխարները փոխուած են արծիւի, որուն հասնիլը, զի քո է կարողութիւն է դեղձանիկներուն համար:

Մոնրէալ 1969

ՄՆԱ՛Ք ԲԱՐԵԱ՛Ւ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

հետ, իր պրպտումները և տպագրուած գիրքերու շուրջ իր կարծիքները յստակ են, լաւ հայերէնով գրուած, բառերու ճիշդ գործածումով:

Մեր յոյսը, սակայն, կը լուսարձակուի Նոր սերունդին, տակաւին անչափահաս դպրոցականներու վրայ: Անոնք տուին ապագայ խոստացող երգչուհի, նկարչուհի, դաշնակահարուհի, նոյնիսկ արձանագործուհի: Տեսանք անոնց գործերը և գնահատեցինք: Ինչո՞ւ այդ սերունդէն մեզի չգայ վիպասանուհի, քերթողուհի, մանաւանդ հրապարակագրուհի: Անոնց մօտեցումը լուրջ է և անոնց տեսիլքը Հայրենիքի աւելի իրական: Անոնք ազգային հպարտութեան մէջ կը մեծնան: Այդ աղջիկները վստահօրէն մտքի շփոթ և կեղծ ապրումներու զգացական կանչերը պիտի մերժեն: Անոնց նայուածքը զննող է և անոնց ընտրութիւնը քիչ անգամ սխալական:

Այդ սերունդը՝ Հայ թէ օտար վարժարաններէ ներս՝ հարկ է որ վայելէ մեր բոլորին հոգածութիւնը, որովհետև, անո՛նք միայն պիտի կրնան դարմանել փոխանցման շրջանի սերունդին գործած աւերը Հայ գրական աշխարհէն ներս:

Գրականութեան վախը և ակնածանքը հին սերունդին յաջողութիւնը ապահովեց, որովհետև, անոնք հրապարակ եկան երբ գիտէին, վստահ էին թէ ստեղծագործած են: Մեծարենց, Զարիֆեան, Շուշանեան այդպէս եղան: Անոնց յաջորդող սերունդը նոյնպէս:

Մենք մերժեցինք ընդունիլ որպէս գրագիտուհի կամ քերթողուհի անոնք, որոնք չէին գիտեր թէ ի՛նչ կը յօրինէին: Մեր գնահատանքը ձրի չեղաւ ի շահ մեր թերթին: Սպասեցինք յայտնութեան մը և իսկոյն հրապարակեցանք երբ նոր մը կըցաւ ինքզինքը պարտադրել, տալով իրապէս գնահատելի գործ: Մնացեալները կեղծ գարունէն խաբուող ծլարձակումներ են, անխուսափելի ծաղկաթափով:

Մենք մերժեցինք սիւնեմայի աստղերը՝ որոնք կին էին և ոչ արուեստագէտ:

Զուգեցինք խոնարհութեամբ և նորաձեւութեամբ գրագիլ, այդ երկուքն ալ ձգելով անձնական ճաշակին մեր ընթերցողուհիներուն:

«Երիտասարդ Հայուհի»ն նպատակադրեց գործի մղել Հայ կինը, աշխատանքի սրբազան քրտինքը ունենալ ճակտին, ըլլալով հանդերձ Մայր և ընկերուհի կեանքի, լաւ թէ վատ օրերու համար:

Յաջողեցա՞նք...: Այդ պիտի ըսեն անոնք՝ որ մեզմէ վերջ ձեռք պիտի առնեն գրիչը:

Անշուշտ, հետզհետէ աւելի լուրջ ուշադրութեան արժանացաւ կիներու յատուկ այս միակ Հայ Պարբերաթերթը Սփիւռքի... բայց ալ ո՛ւշ էր...:

Կը վերադառնանք գրականութեան, որ մտահոգութիւններ չունի, այլ՝ հոգեկան վայելքի պահեր:

Թախիծով կ'ըսենք՝

Մնա՛ք բարեա՛ւ...:

ՍԵԶԱ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ «ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՄԵՐԳ»ԻՆ ԱՌԹԻՒ

Անցեալ Կիրակի, 19 Յունուար 1969, կ.ե.ժ. մը 6ին Գահիրէի Առաջնորդարանի լուսաշող գահլիճին մէջ «Սրբազան Համերգ»ին առթիւ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն մը՝ կազմակերպութեամբ Ե.Գ.Մ. Հոգաբարձութեան և պատրաստութեամբ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Խնամակալութեան՝ ի պատիւ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի, «Շնորհալի» և «Եգիպտահայ» երգչախումբերու անդամ-անդամուհիներուն և կարգադիր յանձնախումբին։

Ցերեկոյթը անձամբ կը նախագահէր Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Ս. Արք. Մանուկեան։ Ներկայ էին նաև Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան, ինչպէս նաև Ազգային Իշխանութեանց ներկայացուցիչներ:

Սրբազան Հօր օրհնութեան աղօթքէն ետք՝ առաջին հերթին խօսք առաւ Ե.Գ.Մ. Հոգաբարձութեան ատենապետ Պր. Երուանդ Թաշճեան, որ «Սրբազան Համերգ»ը բանաձեւեց որպէս եզակի երեւոյթ մը եգիպտահայ մշակութային-եկեղեցական պատմութեան մէջ: Այս համերգը, խոստովանեցաւ ան, հանդիսացաւ Մօ. Ե. Յակոբեանի և անոր ղեկավարած զոյգ երգչախումբերու երաժշտական գործունէութեան փառապսակը և բոլորին ինչպէս նաև երգեհոնահար Տիկ. Շամիրամ Դարմանեանի մաղթեց նորանոր յաջողութիւններ։ Այս համերգը եզրափակեց ան, եկեղեցիին ապահովեց բարոյական և նիւթական յաղթանակ մը: Պր. Թաշճեան իր գնահատանքի խօսքը ուղղեց նաև Եկեղեցւոյ Խնամակալութեան ժրաջան տիկիններուն, մասնաւորաբար անոր անձնուէր ատենապետուհի Տիկ. Լիւսի Մանուկեանի, որոնք այնքան արուեստով և ճաշակով պատրաստած էին ցուցահանդէսը՝ նուիրուած մեր Եկեղեցւոյ զգեստներուն, իրերուն և գիրքերուն։ Յարգելի ատենապետը իր շնորհակալիքը յայտնեց նաև անոնց՝ որոնք նիւթապէս և բարոյապէս սատարած էին «Սրբազան Համերգ»ի յաջողութեան. ինչպէս նաև նկարիչ Աշոտ Զօրեանի եւ քանդակագործուհի Այծեմնիկ Պօյաճեանի։

Խօսք տրուեցաւ Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեանի, որ նոյնպէս իր անվերապահ գնահատանքը յայտնեց զոյգ երգչախումբի անդամ-անդամուհիներուն, անոնց ղեկավարին՝ Մօ. Ե. Յակոբեանի, որ իր վարպետ ճպոտով հմայած էր ներկայ ունկնդիրները, և երգեհոնահար Տիկ. Շ. Դարմանեանի՝ որ յաջող նուագակցութեամբ իր բաժինը բերաւ համերգին փայլուն յաջողութեան։

Գործադիր Մարմինին կողմէ խօսք առնելով՝ Պր. Յակոբ Համբիկեան իր շնորհակալութեան խօսքին հետ մատնանշեց միասնականութեան ուժը ազգանուէր և եկեղեցանուէր աշխատանքներու մէջ, առաջարկեց որ եկեղեցւոյ

(Շար. տես էջ 6)

ԱԿՆԱՐԿ

Ո՜ ՏԱՅՐ ԻՆՁ... ԶԱՌԱՒՕՏՆ ՆԱՒԱՍԱՐԴԻ

Հայ պանդուխտ Թագաւորը շատ դարեր առաջ երգեց կարօտը իր հայրենի տան և հայրենի Նաւասարդի առաւօտեան.

Դարերը, հայուն դարերը ոչինչ փոխեցին այդ դժբախտ կացութենէն։ Այսօր իսկ, իւրաքանչիւր գաղթական հայու հոգիին մէջ կայ արձագանգը հայ Թագաւորին այդ տխուր ու կարօտալի երգին:

Տօնական օրերը աւելի շեշտեցին այդ գալարող զգացումը և մեր սրտերը ճմլեցին ցաւի ու տառապանքի յոյզերով:

Շատ ազգեր անհամբեր տօնական օրերու կը սպասեն ուրախանալու և զուարճանալու համար։ Այդ օրերը սակայն հայուն, տարագիր հայուն առօրեայ տխրութիւնը աւելի կը ծանրացնեն։ Մէկը իր հարազատ և միակ զաւկէն լուրի կը սպասէ, ուրիշ մը իր գաղթական եղբօրմէն կամ քրոջմէն նամակի կը սպասէ, շատեր ու շատեր, բոլոր հայերը բան մը կը սպասեն իրենցմէ բաժնուած ու հեռացած սրտամօտէ մը կամ հարազատէ մը։

Կը քանդուին հայկական տոհմիկ բոյներ...

Ինչպէ՞ս չանիծել հայ աշխատասէր և համամարդկային զգացումներով ապրող ազնիւ ժողովուրդին ձեռքը թափառական ցուպը տուողին։ Անէ՛ծք անոր, որ հրէշաբար դուրս դրաւ մեզ մեր հայրենի սուրբ հողէն։ Ձագար ամօ՛թ անոնց, որոնք չկրցան բարին չարէն, ազնիւը անազնիւէն, քաղաքակիրթը ազէտէն և բարոյասէրը անբարոյականէն զանազանել։

Ո՜վ Տէր, ո՜վ մարդկային արդարութիւն (եթէ գոյութիւն ունիս), հայը մինչև ե՞րբ պիտի երգէ կարօտի իր երգը.

—Ո՜ տայր ինձ զծուխ ծխանի եւ զառաւօտն Նաւասարդի...

Ա. ՆՈՒՐՀԱՆ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

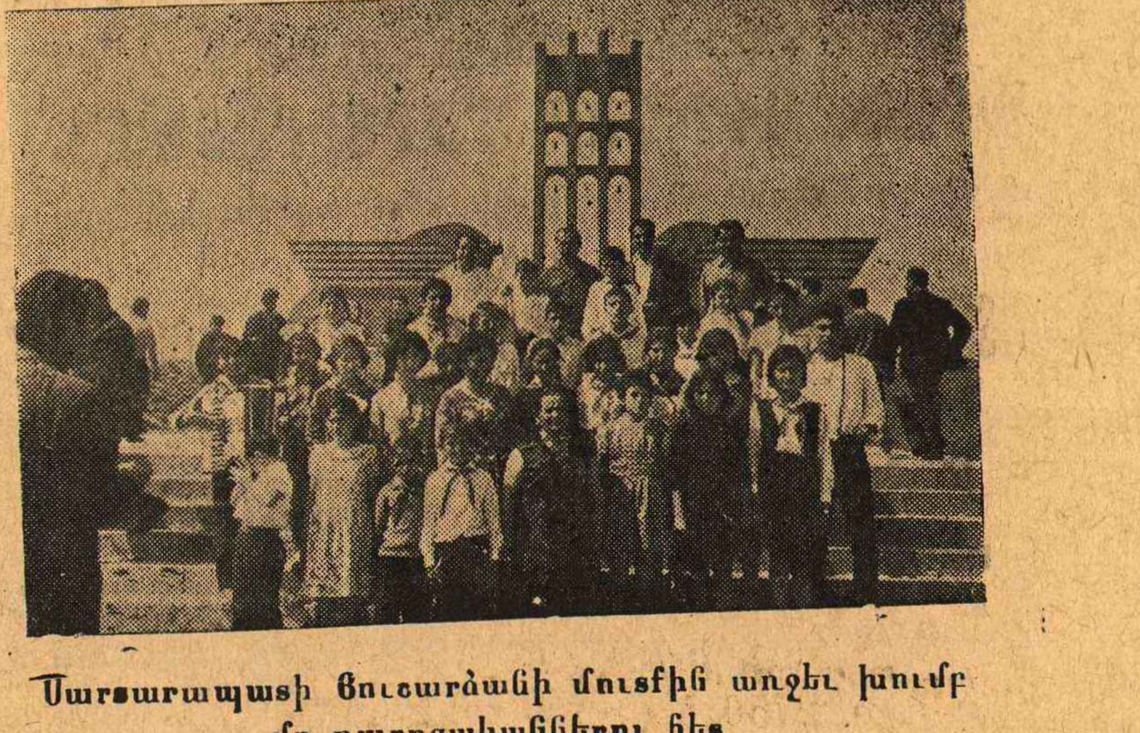
(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Ները յորդահոս պիտի հալայի՞ն, երբ ակաջալուր ըլլայիր սա երգին՝

Այն խեղճ օրերը ինձ տանջում են՝
Խօսէ՛ք Հայաստանի լեռներ,
Հօրից, մօրից ինձ տանում են
Խօսէ՛ք Հայաստանի լեռներ...

Դուք յիշո՞ւմ էք հենց այն օրը՝
Որ պապս լծել էր արօրը,
Վարում էր մեր դաշտն ու ձորը,
Խօսէ՛ք Հայաստանի լեռներ...։

Յուզումով մօտեցանք ղըպրոցականներուն և լուսանկարուեցանք։

Սարդարապատի Յուշարձանի մուտքին առջեւ խումբ մը դպրոցականներու հետ

Փոքրիկ Թմբկահարը ինծի մօտենալով՝ «Քեռի ճան, ինձ հետ չէ՞ք լուսանկարուելու» ըսաւ։ Կարելի՞ էր մերժել։

Սարդարապատի Յուշարձանի մուտքի սանդխամասերու առջեւ մեր աշխատակիցը թմբկահարի եւ ակորտէոնիստի հետ

* * *

Կարճատեւ այց մըն ալ կատարեցինք զինւորական ճակատի վեթերան ընկեր՝ Վահան Դագէսեանին։

Բարեկամութեան փողոցի վըրայ գտնուող իր երկյարկանի տունը, ժամադրավայրն է երբեմնի յունահայ մտաւորականներու, ուսուցիչներու, գրասէրներու։ Յունաստանի երբեմնի հայկական «Գրական կաճառ»ը այնտեղ է փոխադրուած և իրենց ամէն հաւաքին, կը շօշափեն գրական հարցեր, կը զրուցեն մարտական հեռաւոր անցեալի մասին, որուն մաս կազմած, հալածուած, տանջուած, տարիներ թափած են ե՛ւ իրենք։

Ընկ. Վահան Դագէսեան հեղինակն է շարք մը բանաստեղծական և արձակ երկերու, որոնցմէ ամենէն նկատելին և յաջողը կարելի է համարել իր «Ակրոպոլիսի Ստուերներում»ը, ուր բանաստեղծական շունչով և գեղոն լեզուով մը նկարագրուած են Յունաստանի հակաֆաշիստական պայքարի նախկին հայ մարտիկներու սխրագործութիւնները: Գիրքը հրատարակուած է 5.000 տպաքանակով և արագօրէն սպառած։

Ընկ. Վ. Դագէսեանը ժամանակին վարած է Յունաստանի «Ե՛ՐԵՒԱՆ» և «ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ» թերթերու խմբագրապետութիւնները։ Եղած՝ հակադաշնակցական պայքարի, ինչպէս նաև զինւորական ճակատի ղեկավար ուժերէն մին և բազմիցս հալածուած ու աքսորուած ֆաշական կառավարութեանց կողմէ։ Այսօր ան հեղինակութիւն ունի Հայաստանի «ԼՈՅՍ» հրատարակչութեան մէջ, ուր տարիներէ ի վեր չարունակ կ՚աշխատի որպէս գեղարուեստական խմբագիր։

Իր հիւրասէր կողակցուհին, Փոխարը, մեզ կը հրաւիրէ «չիյքէօֆթէ» ճաշասեղանին և որտեղ բաժակներ կը պարպենք անցեալի և ներկայի կենացը...։

Ստեղծագործական նորանոր յաջողութիւններ մաղթելով մեր սրտամօտ բարեկամին հրաժեշտ կ՚առնենք։

* * *

Նորէն Լենինի հրապարակն ենք։ Աշխոյժ երեկոյ մըն է։ Հրապարակի շատրուանի երկնասլաց ջուրերու ցայտումները կը մաղուին մեր այտերուն վրայ:

Նոր հանդիպումներ, նոր յուզումներ...

Ահա Մոսկուայի Թզզուկներու դերասանախմբի զոյգ դերասաններ։ Անոնք Երեւան եկած են իրենց կրկէսային ներկայացումներով մեր ժողովուրդը ուրախացնելու։ Եւ արդարև, անոնք արժանացան հայ հանդիսականներու ծափահարութեանց։

Եւ մինչ կը զրուցէի դերասաններու հետ, վաղեմի բարեկամիս՝ Կիրակոս Փափազեանի լուսանկարչական մեքենայէն չրխկոց մը լսուեցաւ։

Ահա լուսանկարը։

Մեր աշխատակիցը թզզուկ դերասաններու հետ՝ Լենինի հրապարակին վրայ

* * *

Մեծատաղանդ հայ բանաստեղծ Յովհաննէս Շիրազը, սրտամօտ է ոչ միայն հայրենիքի, այլև սփիւռքի մէջ ապրող հայերուս համար։

Իր յքնարական բանաստեղծութիւններով մեր պաշտամունքին արժանացած է:

Բանաստեղծ Յովհաննէս Շիրազը մեր աշխատակիցին հետ

Ե ամէն օր, 54ամեայ բանաստեղծը ուխտաւորի մը նման այցի կուգայ Լենինի հրապարակը։ Վայրկեանապէս կը շրջապատուի իր երկրպագուներով։

Անոնք կը զրուցեն իրեն հետ հայ գրականութեան մասին, իր ստեղծագործութիւններուն մասին, ապագայի ծրագիրներու մասին։

Եգիպտահայեր, ամերիկահայեր, լիբանանահայեր և այլ երկիրներու հայեր, որոնք հայրենիք կ՚այցելեն՝ միշտ Շիրազի մօտ են։

Միասին լուսանկարուելու մեր խնդրանքին յօժարութիւն տուաւ տաղանդաշատ բանաստեղծը և «ՋԱՀԱԿԻՐ»ի միջոցաւ իր համբոյրները յղեց Եգիպտոսի մէջ ապրող իր քոյր-եղբայրներուն։

Տասը օրեր միայն մնացի Մայր Հայրենիքի մէջ, բայց յիշատակելի ամբողջ անցեալ մը վերապրեցայ և հայրենիքի փայլուն ներկան եւ օքանչելի ապագան ապրեցայ:

Յ. Մ.

ԲԱՑԱՌԻԿ ՁՄԵՌՆԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

— Քրիստոսէ առաջ 66ին, Պոնտոսի Միհրդատ Թագաւորը, Ազով և Սև Ծովը միացնող Քիմերքի սառած նեղուցին վրայով յարձակեցաւ բարբարոսներու հեծելազօրքին դէմ: Մինչդեռ տարի մը առաջ նոյն նեղուցին մէջ տեղի ունեցած էր նաւամարտ մը։

— Քրիստոսէ ետք, 811ին սառեցան Դանուբ, էլպա և Սէն գետերը։ Բեռնատար կառքեր շըրջագայեցան սառած գետերուն վրայէն։

— 1011ին, պատմութեան մէջ աննախընթաց բան. սառեցաւ Նեղոս գետը։

— 1408ին, սաստիկ ձմեռ էր Փարիզի մէջ։ Խորհրդարանի քարտուղարը իր մէկ յուշագրութեան մէջ կը յիշատակէ, թէ սաստիկ ցուրտին պատճառով, իր փետուրէ գրիչին ծայրի մելանը կը սառէր գրած ատեն:

— 1410ին սաստիկ ձմեռ էր Ֆրանսայի մէջ։ Անհաւատալի բայց իրաւ։ Ցուրտին պատճառով գետինը այնքան կարծրացաւ, որ կարելի չեղաւ փոս փորել և մեռելները թաղել: Դիակները իրարու վրայ դիզուելով, զանազան տեղեր դրուեցան։

— 1558ին, Ֆրանսայի մէջ ձմեռը այնքան կծու եղաւ, որ տակառներու մէջ գտնուող գինին սառեցաւ և տակառները ճաթեցան։

— 1638ին, Մարսիլիոյ ծովուն բացերը սառի խաւ մը կազմուեցաւ և նաւահանգիստ գըտնուող բազմաթիւ նաւեր պաշարուած վիճակի մէջ մնացին։

— 1776ին, սաստիկ ձմեռ ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Ժամացոյցները դադրեցան գործելէ և եկեղեցիներու զանգակները ճաթեցան: Սիպերիոյ մէջ ջերմաչափը իջաւ զերոյէն վար 43 և 53 աստիճանի, պատահական կերպով նաև մինչև 70 աստիճանի։

— 1803ին, Իսթանպուլի մէջ ջերմաչափը զերոյէն վար 13 աստիճանի իջաւ և սառեցաւ Ոսկեղջիւրը։

— 1954-55ին, Սեւ Ծովէն եկած սառցակոյտեր Վոսփորէն անցան, բաւական մտահոգութիւն պատճառելով նաւարկողներուն։

ՏԻԿՆԱՆՑ ԱՅԾԵՄՆԻԿ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱ ԱԲԻԿԵԱՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

Վարչութիւնս կը փութայ իր շնորհակալութիւնները և գնահատանքը յայտնել Հայկական Ընկերցասրահին և Երիտասարդաց Մարմնին, որոնք, ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի եւս ներկայութեամբ և գեղարուեստական յայտագրով մասնակցեցան Հանգստեան Տան Նոր Տարւոյ և Ս. Ծնունդի հանդիսութիւններուն, ուրախացնելով և սփոփելով մեր պատսպարեալները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

23 ՅՈՒՆՎ. 1969

Նոր Տարւոյ եւ Ս. Ծննդեան Հանդիսութիւն «Այծեմնիկ»ի Հանգստեան Տան Մէջ

Ուրախութիւն պատճառելու եղանակներ և առիթներ շատ կան, որոնք սակայն զոհողութեան կը կարօտին։

Ահա այս քաոս աշխարհին մէջ, ուր անձնասիրութիւնն ու եսասիրութիւնը միայն կը տիրապետեն, կը գտնուին ազնիւ հոգիներ, որոնք՝ բարոյապէս ուրախութիւն բաշխելու կը ձգտին միա՛յն։

Հայկական Ընթերցասրահի երէց վարչութիւնը նման զգացումներ քանի մը տարուան մէջ կրցաւ փոխանցել իր երիտասարդներուն։ Եւ ահա Կիրակի, 12 Յունուար 1969, Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդութեան հետ տաքուկ ժամ մը անցուցինք Այծեմնիկ Միութեան «Կարապետ Աղա Աբիկեան» Հանգստեան Տան մէջ։

Բոլորուած մամիկներու ու պապիկներու շուրջ՝ այդ ափ մը երիտասարդութիւնը կրցաւ գեղեցիկ յայտագիր մը ներկայացնել։

Պր. Նուպար Պալաեան քանի մը խօսքով ամփոփեց կազմակերպուած այցելութեան նպատակը, որմէ ետք կարգ մը շնորհալի մանուկներ՝ Ս. Մարգարեան, Նորա Պահատրեան, Անի Գազանճեան, Զապէլ Ստեփանեան, և Նուպար Պահատրեան իրենց համարձակ արտասանութիւններով աւելի եւս յուզեցին ներկաները։ Փոքրիկներ Անի Գազանճեան և Նորա Պահատրեան իրենց շնորհալի շարժումներով պարեցին «Թիթեռնիկներու պարը»։ Դադարներուն երբեմն կը լսուէին դաշնակի մեղեդիներ՝ Տիկին Սոնա Գազանճեանի կողմէ։ Խումբ մը երիտասարդ-երիտասարդուհիներ նաև երգեցին «Մթնում է Սևանը՝» դաշնակի ընկերակցութեամբ։

Ու ահա վերջապէս ծննդոցին եկաւ ծերուկ կաղանդ պապան, շատ աւելի ծերացած ու բեռնաւորուած։ Ան մեծ ճաշակով ունկնդրեց փոքրիկներուն արտասանութիւնները և բաշխեց իր նուէրները, մաղթանքներ ըրաւ բոլոր պատսպարեալներուն, և ծննդոցի ճամբով կրկին բարձրացաւ երկինք․․․։

Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդաց թատերախումբը ներկայացուց «Վարձուած սենեակը» միարար կատակերգութիւնը։ Դերակատարներն էին Հերմինէ Պալաեան, Պերճ Գոգորեան, Գեղամ Գոգորեան և Աւետիս Մովսէսեան։ Յուշարարի դժուարին պաշտօնը կատարեց Պետրոս Մովսէսեան։ Երիտասարդները շատ խնամքով պատրաստած էին այս զաւեշտը, հակառակ բեմի դժուարութիւններուն ու տեղի անյարմարութեանց։

Յուզումի և ուրախութեան ժամեր անցընելէ ետք, եկաւ բաժանումի պահը, երբ երիտասարդն ու ծերունին պիտի հեռանային իրարմէ, ամէն մէկը շարունակելու իր կեանքի ճամբան․․․։

․․․Այսօր մեծ ճանդէսներ կը սարքուին, մեծ ներկայացումներ կը տրուին, կազմակերպութիւններ միացած կը գործեն, և կ՚ուզեն օգտակար ըլլալ զանազան նպատակներու։ Որքա՜ն փափաքելի պիտի ըլլար՝ որ միացեալ երիտասարդական մարմին մը կազմակերպուէր, և որ գէթ տարին երկու անգամ նմանօրինակ ուրախութիւններ պատճառելով հայ պատսպարեալներուն օրհնութիւնները ստանար։

«Ուրիշին հոգեկան գոհունակութիւն պատճառելը ամենամեծ վարձատրութիւնն է կեանքի»։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ «ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՄԵՐԳ»ԻՆ ԱՌԹԻՒ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

Դպրաց դասը մեր Առաջնորդարանէն ներս ունենալ իր հաւաքավայրը՝ որ միևնոյն ատեն ծառայէ որպէս լսարան։

Խօսք տրուեցաւ նաև Առաջնորդական Փոխանորդ Հօր՝ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, որ իր խօսքին մէջ վեր առաւ եկեղեցական երաժշտութեան կարևորութիւնը։ Մէջ ընդ մէջ ներկաները ունկնդրեցին Սրբազան հայրերգէն հատուածներ՝ ձայնագրուած և ներկայացուած Պր. Արթօ Ըլլքատանեանի կողմէ, անգամ մը եւս առիթ տալով ներկաներուն վերապրիլ «Սրբազան Համերգ»ին գեղարար երգեցողութիւնը։

Ամէնէն վերջը խօսք առաւ Մօ. Յակոբեան, որ յանուն երգչախումբի անդամներուն իր սրտաբուխ շնորհակալութիւնը յայտնեց Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազան Հօր, որ պատուած էր երգչախումբը անձամբ նախագահելով սոյն ընդունելութեան։ Մօ. Յակոբեան իր երախտագիտութիւնը յայտնեց երգչախումբի անդամ-անդամուհիներուն, մենակատարներուն և երգեհոնահար Տիկ. Շ. Դարմանեանի, որոնք իրենց օրինակելի կարգապահութեամբ, զոհողութեան բարձր ոգիով ապահովեցին համերգին փայլուն յաղթանակ մը. ապա իր սրտագին շնորհակալութիւնները յայտնեց Ազգային Իշխանութեանց, Հոգաբարձութեան և Տիկնանց Խնամակալութեան, իրենց խրախուսանքին և անվերապահ աջակցութեան համար։

Մօ. Յակոբեան երգչախումբի անունով գեղեցիկ կոծքանշաններ նուիրեց երգչախումբի մենակատարներուն, երգեհոնահարներ Տիկնայք Շաքէ Ալեքսանեանի և Շամիրամ Դարմանեանի, ինչպէս նաև Պր. Մարգար Երկանեանի, իրենց բերած բացառիկ ծառայութիւններուն համար։

Սրբազան Հայրը իր գնահատանքի, քաջալերանքի և հայրական յորդորներէն ետք՝ անձամբ բաժնեց Եկեղեցւոյ օծման 40-ամեակի առթիւ պատրաստուած մետալները երգչախումբի իւրաքանչիւր անդամին, ինչպէս նաև Մօ. Յակոբեանի յանձնեց Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան նուիրած թեւի գեղեցիկ ժամացոյցը։

Տիկնանց Խնամակալութիւնն ալ իր գնահատանքի բաժինը բերած էր՝ պատրաստել տուած ըլլալով երաժշտական մոթիֆներով զարդարուած երկյարկանի կարկանդակ մը։

Սրբազան Հօր «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ այս խանդավառ ընդունելութիւնը և ներկաները ակամայ բաժնուեցան այս ջերմ և ընկերային մթնոլորտէն։

Մ. Պ.

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկին Մարտիկ եւ Շաքէ Թորոսեաններ (Նիւ Եորք) բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը։

Մեր սրտագին խնդակցութիւնները կը յայտնենք բախտաւոր ծնողաց եւ մեծ ծնողներ՝ ընկեր եւ ընկերուհի Եղնիկ Պերպերեաններուն (Նիւ Եորք)։

⁂

Դարձեալ ուրախութեամբ կ՚արձանագրենք, որ Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Փափազեան (Թորոնթօ) բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը, զոր կոչած են Արա։

Կը շնորհաւորենք բախտաւոր ծնողքը եւ նորածինին կը մաղթենք առողջ եւ երկար կեանք։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Այրի Տիկին Վերժին Մարտինեան, Տէր և Տիկին Պերճ Եաղուպեան և զաւակունք, իրենց շատ սիրելի ամուսնոյն, հօր և մեծ հօր՝ ողբացեալ Յակոբ Մարտինեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրեն.

Ազքատախնամին	1000
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	1000
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	1000
Հ.Բ.Ը. Միութեան	1000
Եկեղեցւոյ Տիկ. Խնամակալ.	500
Գալուստեան Վրժ.ի	
Տնօրէ-Ուսուցիչ Միութեան	500
«Արեւ»ին	100
«Յուսաբեր»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

Տիկին Լիւսի Աչճեան իր շատ սիրելի քեռայրին՝ ողբացեալ Յակոբ Մարտինեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրէ.

Աղքատախնամին	500
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	200
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	200
Եկեղեցւոյ Տիկ. Խնամակալ.	100
«Ջահակիր»ին	100

(Ստանալ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ողբ. Տիկին Ծիածան Կապէեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Քիւփէլեան եւ իրենց դուստրը Անահիտ կը նուիրեն 100 ե.դ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տիկին Ազնիւ Հիւսիսեան (Հելուան) 100 ե.դ. կը նուիրէ փոքրիկն Կարօ Թապաքեանի անուան տօնին առթիւ։

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ ԱՌԹԻՒ

Պր. Մուշեղ Կէրիկեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր քեռայրին եւ քրոջ՝ Տէր եւ Տիկին Ազգանազ Փանոսեաններուն (Սիտնէյ)։

Պր. Գարեգին Պօյաճեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Տիկին Ս. Պալլանեանի (Ատիս Ապեպա)։

Պր. Նուպար Կէրիկեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Պր. Սարգիս Ենիգոմշեանի (Պէյրութ)։

«Ջահակիր»ի

Աղեքսանդրիոյ

Ներկայացուցիչն է

Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ

Հելիոպոլիս փող. թիւ 18

Ռամլէ, Քան Տր Սեզար

Հեռ. թիւ 21942

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Պարզ փոստ	Օդային փոստ
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուտանի «	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի «	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ «	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի, Գանատայի, Աւստրալիոյ եւ այլ երկիրներու բաժանորդներէն	7 տոլար կամ 3 Սթերլին	

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique . TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՑՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 265 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1969 | ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ٢٦٥ — ٣٠ يناير ١٩٦٩

ՀԱՅՐԵՆԱՆՈՒԷՐ ԳՈՐԾԻՉԸ՝

ԸՆԿԵՐ ՍԱՐԳԻՍ ՏԽՐՈՒՆԻ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 40ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ)

1915ին ընկ. Ս. Տխրունիի հայրը՝ Յարութիւն Քէտէրեան, Նախադատ Ատեանի անդամ, Խարբերդէն Սիս վերադարձին անգթօրէն սպաննուեցաւ Իթթիհատի կողմէ։

1929ին Յունուար 17ին, ընկ. Ս. Տխրունի սպաննուեցաւ Պէյրութի փողոցներէն մէկուն մէջ, իր աքսորէն վերադարձը տօնախմբելու համար երբ Սուրիա փողոցէն կ'անցնէր։ Զինք սպաննողները հայ կուսակցութեան մը ոճրագործներն էին, որոնք արդէն արհամարհանքի և թուքի ներքև մոռցուեցան, մինչ Ս. Տխրունի իր մահէն 40 տարի ետքն ալ կը լուսաւորէ ոչ միայն հայութեան ուղին, այլ զինք լռեցնողներուն ալ ուղին կը նշէ այսօր։

Եթէ ուշիմ պատանին Տարսոնի Գոլէճը կէս ձգեց և ստիպուեցաւ Իթթիհատի հրամանով անապատները չափել 1915ին, Կիլիկիա վերադարձին արդէն «Նոր Սերունդ» Հնչակեան օրկանին խմբագրի պաշտօնը կը վարէր, ապա տեղահանուած իր ժողովուրդին հետ կը հաստատուէր Պէյրութ, կ'անցնէր Հալէպ, հո'ն հրատարակելու համար «Սուրիական Մամուլ»ը, խեղճ պայմաններու մէջ, մոմի լոյսին տակ։

Ան կրցաւ հայ զանգուածներուն սրտին մէջ բոցը վառել հայրենի շնչող իրականութեան, եղաւ ընկերվարութեան աննկուն բեմբասացը զոյգ գաղութներէն ներս, պաշտուեցաւ իր ժողովուրդէն, սակայն ատուեցաւ տիրող օտար իշխանութիւններէն, որոնք զինք աքսորեցին Թարթուսի դիմաց գտնուող Ռուատ կղզին։

1928ի Յունուար 17ին վերադարձաւ Պէյրութ, աքսորէն ազատւած և ուսուցիչ եղաւ իր պաշտած Սահակեան վրժ.էն ներս։ Գնահատուած դաստիարակը հանդիսացաւ, և հանդէսներով, բանախօսութիւններով, ժողովներով, հարցազրոյցներով, յօդուածներով և խմբագրականներով ջանաց նոր սերունդին հոգիին մէջ անմար ...ը դրոշմել ներկայ խորհրդային Հայաստանի։ Եւ դէտ՝ արժէք ազգային պատմագրական պայքարի երգիչը հանդիսացաւ Փրանս. կայսերապաշտութեան դէմ բողոքի ձայն զանուելով, հակառակ «Ս. Մամուլ»ին վրայ հաստատուած խիստ գրաքննութեան։

Այս բոլոր աշխատանքներուն մէջ, ընկ. Ս. Տխրունի եղաւ գլխաւոր, համեստ, մարդասէր և նուիրեալ յեղափոխականը, ազնիւ մարդը։

1921ին արդէն ան կը մաքառէր ներկայ Հայաստանի կողքին «Նոր Սերունդ» թերթի մէջ գրած իր խմբագրականներով և «Աշմարտներով»։ Ինչ փոյթ, եթէ ֆրանսական գրաքննութիւնը կ'արգիլէր «Խորհրդային Հայաստան» բառերուն գործածութիւնը... կարմիր վտանգ տեսնելով անոր ետին։

Եթէ վտանգաւոր մարդ կը նկատէին զինք Ֆրանսացի տիրապետողները այս ափերուն վրայ, զինք թշնամի կը նկատէին հայրենիքը Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով ծախելէ ետք այս ափերու վրայ «ազատ անկախ»ի ցնորքը պտտցնող սև ուժերը, որովհետև Ս. Տխրունին քաջութեամբ հարց կուտար իրենց «կործանարար երէկի ձախողած քաղաքականութեան» մասին, ե՛ւ մամուլով, ե՛ւ իրենց իսկ կազմակերպած տօնախմբութիւններուն ընթացքին։

1921ին մաս առ մաս Կիլիկիայէն այս ափերը ապաստանած հայ ընկերներուն համար, որոնք շփոթ և անկայուն վիճակ ունէին և տարակուսանքի հովերուն յանձնուած չէին կրնար ճշդել իրենց ուղեկողմը, Ս. Տխրունին եղաւ առաջին հայը՝ որ Արևելքը ցոյց տուաւ ամբոխներուն՝ որպէս փրկութեան միակ կայան։

Զկարենալով «վայաստան»ի մասին բացատրութիւններ տալ, ուզեցին լռեցնել Ս. Տխրունին։ Լռեցնել՝ վերջնականապէս, որովհետեւ ընկ. Ս. Տխրունի՝ համոզուած ընկերվարական և տեսաբան՝ առաջին օրէն կը գիտակցէր, թէ հայ ժողովուրդի փրկութեան ճամբան Ռուսաստանի հետ գործակցութեան ճանապարհը կրնայ ըլլալ, թէ հայ գաղութներուն յիսուն տարի ետք սպառնացող ձուլման վտանգին դէմ՝ հայրենի հողին վրայ վաղուան տունը բարձրացնող հայաստանցի բանուորին երկարած ձեռքը կրնար փրկութեան լաստ դառնալ, թէ հայ հողէն դուրս այլ հայրենիք որոնելը անիմաստ. ու անտեղի, ժամանակաւոր խաբկանք մըն էր։

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ՄԻՋԱՐԱԲԱԿ. ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ Դ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Չորեքշաբթի, 29 Յունուար, նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր, Արաբական Ընկերվարական Միութեան կեդրոնատեղիին մէջ բացումը կատարեց միջարաբական աշխատաւորական չորրորդ համագումարին, որուն մասնակցեցան 150 անդամներ։

Աշխատանքային դաշնակցութեան ընդհանուր քարտուղար Տոքթ. Ֆաուզի էլ Սայէտի բացման խօսքէն ետք՝ Նախագահ Ապտէլ Նասէր խօսեցաւ կարեւոր ճառ մը։

Դադարէ մը ետք, խօսք առին Ափրիկէի աշխատաւորական սենտիքաներու դաշնակցութեան պատուիրակը, սենտիքաներու համաշխարհային դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, և պաղեստինցի բանուորներուն դաշնակցութեան պատգամաւորը։

Կէսօրէ ետք ժամը 16.30ին նիստը շարունակուեցաւ, որուն ընթացքին համագումարը ընտրեց իր նախագահը և ուղղութեան յանձնախումբին անդամները։ Ապա, պատուիրակութեանց զեկավարները վերստին խօսք առին։

Խմբագրական կոմիտէն պիտի խմբագրէ որդեգրուած որոշումները, որոնք պիտի կարդացուին Շաբաթ երեկոյ՝ փակման նիստի ընթացքին, աշխատաւորներու միջարաբական դաշնակցութեան ընդհանուր քարտուղարին ու կեդրոնական կոմիտէի անդամներուն ընտրութենէն ետք։

Ուղղութեան յանձնախումբը կազմուած պիտի ըլլայ աշխատաւորներու միջարաբական դաշնակցութեան իւրաքանչիւր կազմակերպութենէն անդամի մը մասնակցութեամբ՝ 15 անդամներէ։

Այս յանձնախումբը կը զբաղի օրակարգով, յանձնախումբերու կազմութեամբ, ինչպէս նաև համագումարին կը ներկայացնէ իրեն եկած առաջարկները։

Համագումարին մասնակիցներուն ի պատիւ բազմաթիւ ընդունելութիւններ պիտի սարքուին։

Համագումարին մասնակցելու համար, Գահիրէ ժամանած է Ս. Միութեան փոխ վարչապետ, սովետ աշխատաւորներու սենտիքաներու կեդրոնական կոմիտէի նախագահ և Ս. Միութեան համայնավար կուսակցական կեդրոնական կոմիտէի անդամ Պր. Ալեքսանդր Շելեփին, ընկերակցութեամբ պատուիրակութեան մը։

Գահիրէի օդանաւակայանին մէջ, սովետական պատուիրակութիւնը ընդունեց Արաբական Ընկերվարական Միութեան գործադիր գերագոյն մարմնի անդամ Պր. Անուար էլ Սատաթ, որպէս աշխատաւորներու դաշնակցութեան

(Շար. տես էջ 6)

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՏՈՔԹ. ԳԷՈՐԳ ՀԱՅՐԵԱՆ

Խօսեցաւ Սովետ. Մշակոյթ. Կեդրոնին Մէջ

Այդ երեկոյթի ընթացքին առաջին անգամ ըլլալով եգիպտահայութեան ցուցադրուեցաւ «ԵՕԹ ԵՐԳ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ» հայերէն խօսուն եւ գունաւոր ժապաւէնը:

Ուրբաթ, 24 Յունուար 1969, կ.ե. ժամը 8ին Գահիրէի Սովետական Մշակութային Կեդրոնի «Զայքովսքի»ի անուան հանդիսասրահին մէջ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը, ցուցադրուեցաւ «Եօթ երգ Հայաստանի մասին» հայկական գունաւոր ժապաւէնը, որ երկու անգամ ա. մրցանակներու արժանացած է Ուքրաինական և Կովկասեան հանրապետութիւններու Ֆիլմերու (Երևան)՝ և Լենինկրատի Շարժանկարի փառատօներուն: Այս ժապաւէնը մրցանակ մը ստացաւ նաև Լայփցիկի վաւերագրային և կարճ-մեթրած Ֆիլմերու փառատօնին։

Շարժանկարի ցուցադրութենէն ետք՝ Գահիրէի Ս. Միութեան Դեսպանատան կցորդ Ընկ. Գարոյր Թալալեան հանրութեան ներկայացուց Տոքթ. Գէորգ Հայրեանը, որ ողջունուեցաւ բուռն ծափահարութիւններով:

Ապա Ս. Հայաստանի շարժանկարարուեստի կոմիտէի նախագահը ունեցաւ շատ գեղեցիկ ելոյթ մը, որ տևեց աւելի քան մէկ ժամ։ Ան խօսեցաւ հայ ժողովուրդի մշակոյթի մարզերէն ներս ունեցած բարձր նուաճումներուն մասին։ Իբր գրականագէտ, ան հմտօրէն ներկայացուց հայրենիքի մէջ այժմ ստեղծագործող մեր մեծ գրողներն ու բանաստեղծները։ Ապա խօսելով հայրենիք-սփիւռք կապերու մասին, ան շեշտեց այս կապակցութեամբ կարեւորութիւնը շարժանկարարուեստին, որ ոչ միայն հաղորդակից՝ այլ և հանդիսատես կը դարձնէ սփիւռքահայը, իր հայրենիքէն ներս կատարուած մեծ աշխատանքներուն և անհաւատալի յաջողութիւններուն:

Յարգելի բանախօսը անդրադարձաւ ներկայիս Ս. Հայաստանի մէջ գործադրութեան դրուած շարժանկարարուեստի ծրագիրներուն մասին, խօսելով Արմէնֆիլմի Երևանի նոր աշխատանոցներուն և ցարդ կատարուած աշխատանքներուն շուրջ: Երևանի նոր կառուցուելիք սինէ-սթիւտիոյի մասին տուաւ մանրամասն տեղեկութիւններ և յուսադրեց բոլորը ըսելով՝ որ ոչ աւելի ուշ քան երկու տարիներ, արդէն հայրենիքը օժտուած կ'ըլլայ արդիական սարքաւորումներով և հայկական սինէ-արուեստը կը հասնի կպարտանալի բարձրութեան վրայ։ Ցարդ՝ մօտ 20 վաւերագրական գեղեցիկ նոր Ֆիլմեր պատրաստուած են Հայաստանի մէջ, որոնք յաջորդաբար պիտի ուղարկուին արտասահման:

Ներկաներէն եղած հարցումներուն գոհացուցիչ պատասխաններ տալէ ետք, յարգելի բանախօսը իր ելոյթը վերջացուց, ներկաններուն խանդավառ ծափահարութիւններուն մէջ։

Ցայտագրի վերջաւորութեան՝ Ընկ. Գ. Թալալեան յանուն ներկայ հասարակութեան շնորհակալութիւն յայտնեց Տոքթ. Գէորգ Հայրեանի՝ իր կատարած չնաշխարհիկ ու խանդավառող ելոյթին համար:

Տոքթ. Գէորգ Հայրեան, Կիրակի, 26 Յունուարին, նոյն նիւթին շուրջ խօսեցաւ նաև աղեքսանդրահայութեան, տեղւոյն Սովետ. Մշակութային Կեդրոնին մէջ, ուր ցուցադրուեցաւ նաև այդ նոյն ժապաւէնը։

Սովետական պատուիրակութիւնը, որ գլխաւորութեամբ Տոքթ. Գէորգ Հայրեանի ԱՄՀ ժամանած էր, ներկայ գտնուելու Սովետական ֆիլմերու փառատօնին, Երեքշաբթի, 28 Յունուար, օդային գծով վերադարձաւ Մոսկուա։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԱԶԴ

1969 Յունուար ամիսէն սկսեալ՝ «Ջահակիր Մարզական — Երիտասարդական» յաւելուածը լոյս պիտի տեսնէ ամէն ամսուան վերջին Հինգշաբթի օրը եւ իբր յաւելուած պիտի տրուի նոյն օրուան «Ջահակիր» շաբաթաթերթին հետ։

«Ջահակիր Մարզական — Երիտասարդական»ը առանձին չի վաճառուիր:

Բաժանորդագրութիւնը կը մնայ անփոփոխ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ՍԻՐԵԼԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Այսու կը հաղորդենք՝ թէ այս Կիրակի, 2 Փետրուար 1969, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, ի ժամ Ս. Պատարագի պիտի կարդացուի Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Սրբատառ կոնդակը՝ որով Ն. Ս. Օծութիւնը կը բարեհաճի Եգիպտոսի մեր թեմերուն Հայրապետական Պատուիրակ նշանակել Գերաշնորհ Տ. Սիոն Սրբ. Արքեպս. Մանուկեանը, և կը բաշխէ Իր հովուապետական օրհնութիւնները Իր սիրելի հօտին և Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան ժողովուրդներուն։

Կը հրաւիրենք մեր հաւատացեալ ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ ներկայ ըլլալ սոյն սրբազան արարողութիւններուն։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՒՐԵՐԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Իբր գրոսաշրջիկ ԱՄՀ այցելող հայրենի մտաւորականներ՝ Փրոֆ. Գրիգոր Մարտիրոսեան և Տիկին Զեփիւռ Մոմճեան, Ասուանէն Գահիրէ ժամանելէ անմիջապէս ետք, անապատի ճամբով ինքնաշարժով ուղղուեցան դէպի Աղեքսանդրիա։

Ճամբու ընթացքին անոնք այցելեցին Ալ-Թահրիր նորաստեղծ նահանգը ու ականատես եղան յեղափոխութեան հսկայ իրագործումներուն՝ գիւղատնտեսական մարզէն ներս։

Աղեքսանդրիոյ մէջ անոնք այցելեցին քաղաքին տեսարժան վայրերը։ Նաև մեծ հետաքրքրութեամբ մօտեցան Աղեքսանդրիոյ հայկական համայնքին կատարած ազգային և մշակութային աշխատանքներուն։ Այցելեցին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին և Ազգային Առաջնորդարանը, ուր զրոյց ունեցան Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեանի հետ՝ ինկերակցութեան ազգ. երեսփոխան և Պօղոսեան Ազգ. Վարժարանի Հոգաբարձութեան ատենապետ Պր. Խաչիկ Յակոբեանի։

Պօղոսեան Ազգ. Վարժարան տուած իրենց այցելութեան ընթացքին, Երեւանի Գիւղատնտեսական Հիմնարկի դասախօս Տոքթ. Գրիգոր Մարտիրոսեան ելոյթ ունեցաւ աշակերտութեան։

Շաբաթ, 25 Յունուար կ. ե. ժամը 9ին, Աղեքսանդրիոյ «Տիգրան Երկաթ» Ակումբին մէջ, հոծ թիւով հայրենակիցներու ներկայութեան դասախօսեց Տոքթ. Գրիգոր Մարտիրոսեան, նիւթ ունենալով «Ս. Հայաստանի նուաճումները և անոնց ապագայ հեռանկարները»։ Յարգելի բանախօսը շատ յստակօրէն ցոյց տուաւ այն իրապաշտ քաղաքականութիւնը, որուն հետեւեցաւ մեր հայրենիքը սովետական կարգերու հաստատումով, և Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան մեծ ղեկավար Վ. Ի. Լենինի կողմէ բացայայտուած ժողովուրդներու ազգային քաղաքականութեան ուղիով։

Ներկաները խանդավառօրէն ծափողջունեցին յարգելի դասախօսը։

Ապա խօսք առաւ Կիրովականի Հ.Հ.Գ և ԹԱՍՍ Հ. Գ. գըլխաւոր աշխատակից Տիկին Զեփիւռ Մոմճեան, որ անդրադարձաւ Կիրովական քաղաքի յառաջդիմութեանց վրայ՝ ըլլայ ճարտարարուեստական, ըլլայ մշակութային և ըլլայ ընկերային մարզերէն ներս։

Երկու բանախօսներն ալ իրենց յստակ արտայայտչականութեամբ շատ դիւրաւ հասկցուեցան ներկաներուն կողմէ, որոնք հաղորդակից եղան Մայր Հայրենիքի մէջ կատարուող հըսկայական նուաճումներուն։

Երեկոյթի վերջաւորութեան՝ յարգելի հիւրերը պատասխանեցին ներկաներու բոլոր հարցումներուն։

Կիրակի, 26 Յունուար, հայրենի գրոսաշրջիկները այցելեցին Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզադաշտն ու ակումբը, ուր եւս զրոյց ունեցան հայրենակարօտ աղեքսանդրահայերու հետ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

* * *

Երեքշաբթի, 27 Յունուար, կէսօրին անոնք վերադարձան Գահիրէ, իսկ այսօր՝ Հինգշաբթի, կ. ե. ժամը 9·30ին, հայրենի մըտաւորականները հանրութեան առջև ելոյթ կ'ունենան Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին մէջ։

Վաղը, առաւօտեան ժամը 10·30ին, «Աէրօֆլոթ»ի ինքնաթիռով անոնք կը վերադառնան հայրենիք։

Բարի ճանապարհ կը մաղթենք անոնց։

ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան Հանդիսութիւն

Երկուշաբթի, 6 Յունուար 1969, կ. ե. ժամը 6·30ին տեղի ունեցաւ Սուտանի Ազգային Վարժարանի Ամանորի և Ս. Ծնունդի աւանդական տօնակատարութիւնը՝ Հ.Ե.Մ. «Հրանդ» Մարզադաշտին մէջ։

Այս հանդիսութիւնը կը հովանաւորէր Սուտանահայ Ազգ. Պատ. Վարչութիւնը և կը նախագահէր Հոգեւոր Հովիւ Հոգեշ. Տ. Սուրէն Վրդ. Զինչինեան։

Որոշեալ ժամէն առաջ արդէն տեղ գրաւած էին պաշտօնական հիւրեր, ծնողներ և հրաւիրեալներ։

Վարժարանի յայերգէն ետք՝ տնօրէն Պր. Օննիկ Կալուստեան ըրաւ բացման խօսքը.

Հոգշ. Նախագահ Հայր Սուրբ, Պատուարժան Գաղութային Ազգ. Վարչութիւն, Հոգաբարձութիւն, Պատ. Միութեանց անդամներ, սիրելի ծնողներ եւ յարգելի հիւրեր.

Խարթումի Հայոց Ազգ. Վարժարանը (Պարսամեան Մանկապարտէզ եւ Ստեփանեան Նախակրթարան), տնօրէնութիւն, ուսուցչական կազմ եւ աշակերտութիւն, կու գան այսօր շնորհաւորելու բոլորիդ՝ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ եւ Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ, լաւագոյն բարեմաղթութիւններով։

Ուրախ ենք դարձեալ՝ որ ներկայ էք դուք այսօր, վայելելու համար մեր փոքրիկները եւ մեր զաւակները, ապրելու համար անոնց հետ մանկական անմեղ ու քաղցր պահեր, որոնք վստահաբար պիտի երջանկացնեն մեր բոլորին հոգիները, յիշեցնելով մեզի՝ մեր ալ մանկութեան անդարձ բայց յաւերժական օրերը։

Որով ձեր ներկայութիւնը կը քաջալերէ մեզ, եւ եթէ քիչ կամ շատ կողմեր ալ տեսնէք, ներող եղէք,

Վարժարանիս համար աշխատողներուն գործը հաւատքի, մտքի ու գաղափարի գործ է, որ խոտոր կը համեմատի ներկայ նիւթապաշտ այս դարուն։ Մեզի վստահուած գործն ու պարտականութիւնը պէտք է կատարենք ու շարունակենք, ու մանաւանդ փոխանցենք մեր զաւակներուն առանց սակարկութեան, ինչ ալ ըլլան մեր առջեւ կանգնող դժուարութիւնները ու նեղութիւնները։

Մեր աշակերտները ու ուսուցչական կազմը օրերով աշխատեր ու յոգներ են, մեր այսօրուան շատ համեստ Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան հանդէսը պատրաստելու եւ ուրախացնելու համար ձեզ։ Մեր աշակերտներուն մանուկ հոգիներուն առջեւ պիտի խանդարհինք պահ մը եւ ներող պիտի ըլլանք միշտ անոնց նկատմամբ, անոնց մանուկ հոգիներուն երջանկութիւնը կարենալ տեսնելու եւ երջանկանալու համար անոնց հետ։

Այս ուրախ առիթով, կու գամ շնորհակալութիւն յայտնել Պատ. Ազգ. Վարչութեան, Վարժարանի Հոգաբարձութեան, ուսուցչական կազմին, աշակերտութեան, մեր սիրելի ու պատուական ծնողաց, Հ. Ե. Մ.ի եւ բոլոր անոնց, որոնք ամէն ձեւով օգնեցին մեզի մեր այսօրուան հանդէսը յաջողցնելու համար։

Շնորհակալ ենք նոյնպէս ԳՐԻԳԱՊ հաստատութեան, որ չի զլանար ամէն տարի սիրայօժար նուիրել տոպրակներով լեցուն այլազան շաքարներ՝ ուրախացնելով մեր փոքրիկները։

Հանդէսէն անմիջապէս ետք, նախ վարժարանի աշակերտները պիտի ստանան իրենց նուէրները Կաղանդ Պապայէն եւ անոնցմէ ետք՝ տարիով շատ փոքրիկներ, խոստանալով Կաղանդ Պապային յառաջիկային անպայման Ազգ. Վարժարան յաճախել։ Ասիկա Կաղանդ Պապային պայմանն է սիրելի փոքրիկներ։

Իսկ մեր ալ լաւագոյն ու մեծագոյն նուէրն ու մխիթարանքը պիտի տեսնենք միշտ, բոլոր անցնող ու գալիք նոր տարիներուն առիթով, տեսնել հայ դպրոցը, մայր դպրոցը մեր հարազատ զաւակներով եռուն ու լեցուն, միշտ շէն ու բարգաւաճ, յուրախութիւն ազգիս հայոց եւ յուրախութիւն փառապանծ մեր հայրենիքին։

Բարի Նոր Տարի ու շնորհաւոր Ս. Ծնունդ։

Յայտագրին Ա. մասը կը բաղկանար խմբերգներէ և արտասանութիւններէ՝ ներկայացուած Ստեփանեան Ազգ. Մանկապարտէզի փոքրիկներուն կողմէ։

Ապա Գաղութային Ազգ. Վարչութեան ժրաջան ատենապետ Պր. Գրիգոր Պօտուրեան տուաւ իր պատգամը.

Սիրելի Ծնողք եւ Բարեկամներ,

Անցնող տարիներու նման զաւակներով աւանդական սովորութիւն դարձած, այսօր ալ առիթը կ'ունենանք տօնելու միասնաբար Սուրբ Ծնունդը։

Ուրախ ենք ձեզ բոլորդ հոս հաւաքուած տեսնելով։

Սովորական հաւաքոյթ մը չէ ասիկա, իր արժէքը խորունկ է եւ կապուած մեր հաւատքին՝ խորունկ գիտակցութեամբ։

Ցրուած ենք աշխարհի ամէն մէկ անկիւնը, սակայն իր պանծալի լեզուովը եւ հաւատքովը հայը կ'ապրի որքան ալ դժուարին ըլլայ անոր կեանքը։ Քիչ ենք թիւով, բայց հպարտ՝ մեր պապերուն մեզի թողած ժառանգութեամբ։

1500 տարիներ առաջ, Պարթեւ ազնուական Սուրբ Սահակ եւ Տարօնի գիւղացի Սուրբ Մեսրոպ, նախախնամաբար իրարու կը հանդիպին, կը լծուին աշխատանքի, կը դառնան ուսուցիչներ, կը ստեղծեն, կ'ուսուցանեն, կը թարգմանեն Սուրբ Գիրքը՝ յունարէնէ հայերէնի, որպէսզի Աստուած փառաբանուի հայ լեզուով։ Այս երկու տիտաններուն կը յաջորդէ հայ ժողովուրդին Ոսկեդարը. հայ գրականութիւնը կ'անի եւ կը զարգանայ Եզնիկով, Եղիշէով եւ Շնորհալիով, որուն լեզուով կը կրկնենք. «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի, որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ»։

(Շար. տես էջ 4)

Ս. Ծնունդը խորհրդանշող կենդանի պատկեր

ԻՏԱԼԻԱ

ՆԿԱՐԻՉ Կ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վենետիկի Կալլերիա «Իլ Թրակէթթօ 2»ի մէջ, վերջերս յաջող ցուցահանդէս մը կազմակերպած է նկարիչ Կարապետ Տէմիրճեան։

Կարապետ Տէմիրճեան ծնած է Սեբաստիա 1939ին։ Տասներեք տարիներէ ի վեր կը բնակի Իտալիա։ Միջանկեալ տարի մըն ալ Գերմանիոյ Միւնիխ քաղաքին մէջ մնալով՝ կապեր հաստատած է այդ քաղաքի Գեղարուեստից Վարժարանին հետ։ Նկարչական ուսումը առած է Վենետիկի Գեղարուեստից Վարժարանին մէջ՝ ուր չորս տարի հետեւելով անոր դասընթացքներուն՝ վկայուած է 1962–63 տարեշրջանի վերջաւորութեան։

Մասնակցած է շատ մը հաւաքական ցուցահանդէսներու եւ տուած է անհատական ցուցահանդէսներ ալ՝ Իտալիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացանք «ԳՐՊԱՆԻ ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ»ը (անգլերէն–հայերէն)։ Հեղինակ՝ Միսաք Կ. Գույումճեան։ Մաքուր տպագրութիւն՝ «Շիրակ» հրատարակչատան կողմէ (Հաննէսեան եղբայրներ)։ Գեղատիպ և գունաւոր կողք։ Գինն է 4 տոլար։ Ստանալու համար դիմել հրատարակիչներուն՝ «Շիրակ» տպարան Հաննէսեան եղբայրներ, Նահր պողոտայ, Պէյրութ։

ԸՆԿԵՐ ՍԱՐԳԻՍ ՏԽՐՈՒՆԻ

(*Շարունակութիւն Ա. էջէն*)

Ընկ. Ս. Տխրունի Խ. Հայաստանի հանդէպ ունեցած իր գաղափարական սիրոյն զոհը դարձաւ։ Անհայրենիք ղեկավարներու մեր «միացորդաց»ի զգացումները շահագործելու տենդոտ փրոփականտին դէմ խիզախօրէն մարտնչող բազուկն ու շունչը հանդիսացաւ։ Մեր «լինելու չլինելու» ճակատագրական արեւելումի ճամբուն վրայ՝ ճշմարիտ խօսքն ու կամքը դարձաւ։

Ան երբ Նիր Իսքի որբանոցներէն մէկուն մէջ ուսուցչութիւն կ'ընէր, նոյն ատեն դուրսը կը գրէր, կը քարոզէր, կը դասախօսէր, անխտրան գիւղերէն մինչև քաղաքները։ Անոր շունչը և անոր հոյակապ դէմքը դեռ կը լուսաւորեն շատեր, բոլոր անոնք՝ որոնք զինք լսելու պատեհութիւնը ունեցած են։ Ընկ. Ս. Տխրունի բեմբասաց էր, խոր գիտելիքներով զինուած, կրնար 3—4 ժամ խօսիլ առանց կրկնելու իր բացայայտած ճշմարիտ խօսքը. կրնար չոր հացով շաբաթներ անցընել և խշտեակի մը վրայ ննջել... առանց տրտնջալու։ Գիտէր, կը նախազգար թէ պիտի զոհուի։ Ժամանակ չունէր և սակայն գիտէր, որ գործը շատ էր, և գործողները քիչ...։ Անա թէ ինչու, երբեմն կը ստիպուէր ամբողջ թերթը լեցնել... և երբեմն կը ստիպուէր թատերական ներկայացումներ կազմակերպել, մերթ բեմով, մերթ համեստ ընկերներու բնակարանին մէջ, դպրոցէն ներս կամ գիւղերու մէջ, ընկ. Ս. Տխրունին կուտար փերթ փերթ իր միսէն և արիւնէն, իր խօսքէն և իր մտքերէն։

Այսօր, 40 տարիներ ետք իր նահատակութենէն, ոգեկոչելով իր միշտ պայծառ յիշատակը, Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը հպարտութեամբ կը խոնարհի իր շարքային մեծ ընկերոջ յիշատակին առջև և հպարտ է նոյն ատեն, որ իր անունով հիմնուած «Տխրունի Ուսանողաց»ը 20 տարիներէ ասդին իր մասնանշած ուղիով բարձր կը բռնէ արիւնոտ դրօշը մեր Կազմակերպութեան։

Կը հաւատանք, թէ ան ո՛չ միայն Սուրիոյ և Լիբանանի պատմութեան մէջ պիտի մտնէ որպէս հարազատ սոցիալիստ և հայրենասէր Հնչակեան գործիչ մը, այլ և արդար տեղը պիտի ունենայ հայրենիքէն ներս ևս. որովհետև սոցիալիստական արեւը առաջին ողջունողներէն հանդիսացաւ և անոր սիրոյն ալ նահատակուելու պատուոյն արժանացաւ։

«ԽՄԲ. ԱՐԱՐԱՏ»Ի

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

«ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆՆԵՐԸ»

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Արք. Մանուկեանի լոյս ընծայած գեղատիպ նոր գիրքն է ասիկա, ուր արձանագրուած են իր բեղմնաւոր կեանքի հանգրուանները՝ մինչև 1966, «Պատմութեան համար»:

Անհրաժեշտը միայն տեղ ունի այս գիրքին մէջ. առատ խօսքի փոխարէն կայ փա՛ստը փայլուն գործունէութեան. Պատմագիրը ասիկա՛ կը փնտռէ արդէն:

Թէև սրբազան հեղինակը կը յայտարարէ «Նախասունին» առաջին իսկ տողէն՝ թէ կենսագրութիւն չէ այս հատորը, այլ համառօտ պատմութիւնը հոգևորականի մը, կամ անոր կեանքի հանգրուաններուն», գիրքը կը պատկերացնէ նաև Բարձրաշնորհ Մանուկեան Արքեպիսկոպոսին կենսագրութիւնը՝ հիմնական գիծերով.

Սփիւռքի Պատմութեան մէկ աղբիւն է այս գործը: Եւ մա՛րդն է որ կը կերտէ Պատմութիւնը.

Կը տեսնենք թէ ի՞նչպէս մանկութիւն չունեցող մանուկ Սարգիսը՝ լքեր է ծնողք, տուն և դրախտավայր Վասպուրական աշխարհը՝ մատաղ հասակին, կտրեր է կարմիր ու դեղին ճամբայ, լուսաւորուեր է իր միտքն ու հոգին և դարձեր՝ մեր օրերու հայ Եկեղեցիին մատի վրայ համրուող ներհուն իշխաններէն մէկը.

Սրբազան հեղինակը արագ և ճի՛շդ ճանչնալու ամենէն վաւերական աղբիւրն է «Կեանքի Հանգրուանները»՝ ուր կը գտնենք կենարար գործերու շարք մը, որ բացառիկ կերպով կը լուսաւորէ Իր դէմքը, Սփիւռքի հոգևորականութեան սև հոյլին մէջ, միաժամանակ կը ներշնչէ մեզի հաւատք և յոյս, թէ կծկուող, հալո՛ղ այս սքանչելի Գաղութն ալ բախտաւորուած է ահա Հայրապետական Պատուիրակին ներկայութիւնէն առաւելագոյն չափով կենսաւորուելու և գտին շահելու, կորսուա՛ծ գետին....

Վստա՛կն է կարևորը, ազգաշէն այն գործը՝ առանց որուն զուրկ են արժէքէ ու իմաստէ բարձրագոյն տիտղոսնե՛րն ու աստիճանները.

Անուրանալի է քաջ հովիւի այն դերը, որ կատարած է Սիոն Արքեպիսկոպոս Ամերիկաներու մէջ և ուրիշ տեղ:

Իր ժողովրդանուէր աշխատանքը բարձրօրէն գնահատեց Վեհ. Վազգէն Ա. Հայրապետ, որուն իմաստուն կարգադրութեամբ և հրամանով Սիոն Արք. Մանուկեան իբր Պատուիրակ կը գտնուի մեր մէջ.

Մեր Գաղութն ալ կը գտնուի կեանքի հանգրուանի մը առջև. լինել թէ չլինելու Հանգրուանին առջև:

Նիւթական հաշիւներէ ու հոգերէ վեր, անհունօրէն աւելի ազնիւ ու բարձր՝ կայ հոգևո՛ր առաջնորդութեան հարցը, որ բարեբաստիկ լուծումի կը սպասէ անյապաղ.

Ու կա՛յ այլևս այդ լուծումը՝ որուն անհամբեր կը սպասենք բոլորս, մեր սիրտին խորերէն:

Այս մտածումները արթնցուց մեր միտքին մէջ՝ «Եկեղեցականի մը կեանքի հանգրուանները» գիրքին ընթերցումը.

Շնորհակալութիւն՝ Բարձրաշնորհ հեղինակին:

Հելիոպոլիս, Յունուար 1969

ԱԿՆԱՐԿ

ՁՈՒԳԱԿՇԻՌ ՄԱՄԼՈՅ

Դեկտեմբեր 30ի, Երկուշաբթի օրուան մեր քաղաքի զոյգ օրաթերթերը տակաւին ունինք մեր աչքին առջև՝ աշխատանքի գրասեղանին վրայ. Հարցը, որ մեր այսօրուան նիւթը կը կազմէ, կը վերաբերի մամուլէն սպասուած և անոր գոյութիւնը արդարացնող՝ հասարակութեան հանդէպ քաղաքացիական պարտականութեան ճշգրիտ ըմբռնումին և առողջ գիտակցութեան առարկայական արտայայտութեան.

Այս յառաջաբանէն անցնելով պէտք է ընդունինք՝ որ մեր բոլոր թերթերը (առանց գոյնի կամ կողմերու զանազանութեան), պարտին ի յարգանս իրենց ընթերցողներուն, հարազատօրէն տալ օրուան այժմէութիւնները (ագթիւալիթէ), ըլլան անոնք դէպքեր կամ դէմքեր, առանց երբեք ազդուելու համակրական թէ հակակրական տրամադրութիւններէ.

Ուրիշ եթէ այդ օրուան զոյգ օրաթերթերուն զուգակշիռը կատարենք, ամենապարզ ակնարկով պիտի նկատենք միոյն մէջ անըմբռնելի անտարբերութիւն մը, զոր ցաւով կ'արձանագրենք, վասնզի այդ երևոյթը աւելի ևս կը շեշտուի յաջորդող օրերուն տրուած ծանուցումներով: Ո՛չ, չե՛նք կրնար համոզուիլ՝ որ մեր մամուլը (ըսենք նաև օրեէ մամուլ) իր դերէն այսքան կը հեռանայ, ըստ կամս և ըստ հաճոյս, բացարձակապէս անգիտանալով ընթերցող հասարակութեան ազգային զգացումներուն վրդովումը.

Կը սիրենք յուսալ՝ որ մեր ընթերցողը տող ընդ մէջ պիտի հասկնայ թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզենք, ըսել կ'ուզենք բան մը՝ որ ինք կրնայ ստուգել աչք մը նետելով յիշեալ թուականին հրատարակուած մեր զոյգ թերթերուն վրայ.

Եւ այսքա՛ն:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ՍՈՒՏԱՆ

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Սուտանահայ Գաղութային Ազգ. Վարչութիւնը, ինչպէս նաև Ազգային Վարժարանի Հոգաբարձութիւնն ու Տնօրէնութիւնը ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն յանկարծական մահը Սուտանահայ գաղութին նուիրեալ աշխատաւորուհիին եւ սիրեցեալ մայրիկին՝

ՏԻԿԻՆ ՀՌՈՒԹ ԱՖԱՐԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցած է իր բնակարանին մէջ (Խարթում), Չորեքշաբթի 15 Յունուար 1969, կ.ե. ժամը 6ին, 80 տարեկան բազմաչարչար եւ յոգնատանջ հասակին մէջ.

Ազգային յուղարկաւորութիւնը կատարուած է յաջորդ օրը, Հինգշաբթի 16 Յունուարին:

ԳՈՀԻՐԷ

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Այրի Տիկին Ազատուհի Մովսէսեան եւ զաւակունք՝ Մարի, Պետրոս, Աւետիս, Յովսէփ եւ Նորայր, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մովսէսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մովսէսեան եւ զաւակունք (Դանիա), Տէր եւ Տիկին Արամ Մովսէսեան եւ զաւակունք, ինչպէս նաեւ համայն ազգակից պարագաները կը ծանուցանեն՝ թէ յառաջիկայ Կիրակի, 2 Փետրուար 1969, առաւօտեան ժամը 10ին, յետ աւարտման Ս. Պատարագի՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն, ի հանգիստ իրենց յոյժ սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՄՈՎՍԷՍ ՊԵՏՐՈՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ.

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ.

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՒՈՐԱԿՆԵՐ

ՏԷՐՏԷՐԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Նոր Աշխարհներու մէջ, բազմաթիւ քաղաքներուն մէջ քաղաք մը տեսա՝ որուն անունն է Արժէնթաուն. Այնտեղ ալ փոքրաթիւ հայութիւն մը կայ, և ուր որ երկու հայ կայ, այնտեղ կայ երկու եկեղեցի, նկատելով որ այդ երկու հայերէն մին էջմիածնական է և միւսը՝ Անթիլիասական.

Անշուշտ այդ երկու եկեղեցիներն ալ ունին իրենց հովիւները. Կը խօսինք այդ հովիւներուն մասին. Կացութիւնը խաղաղ է երկու եկեղեցիներուն մէջ ալ:

Բայց հայը վտանգներու և խառնակ շրջաններու մէջ իրարու հետ հաշտ կ'ապրի և խաղաղութենէն ձանձրանալով կը փոթորկի: Այսպէս Արժէնթաուն քաղաքին հայկական խաղաղութիւնը կը խանգարուի խաղաղ ըլլալուն համար. Ահա պատահածը. Ա. Եկեղեցիին հովիւը Կիրակի օր պսակ մը ունի կատարելիք: Չար բախտէն իր ծուխերէն մին կը մահանայ:

Կը հեռաձայնէ Բ. Եկեղեցիին հովիւ պաշտօնակցին. «Տէ՛ր եղբայր, գիտնալիքդ մեռել մը կայ թաղելիք, կրնայի՞ր արդեօք թաղել, որովհետեւ նոյն օրը ես պսակ մը ունիմ»: Տէր եղբայրը կը պատասխանէ. «Ամենայն սիրով Տէր եղբայր, անմիջապէս կուգամ»:

Մեռելը կը թաղուի. Անդին պսակն ալ տեղի կ'ունենայ. Այսքանով այս պատմութիւնը պէտք էր վերջանար.

Ո՛չ. Յ. Թումանեանի «Կաթիլ մը մեղր»ը կը կրկնուի: Մեռելաթաղ տէրտէրը իր թաղականութեան կողմէ կը պաշտօնազրկուի ուրիշին մեռելը թաղած ըլլալու յանցանքով. Կ'անցնի որոշ ժամանակ մը. Անդին պսակադիր տէրտէրը կը փոխադրուի Բիւրտաուն քաղաքը: Այս առթիւ պաշտօնազրկուած տէրտէրը կը հրաւիրուի մեռելին պատկանած եկեղեցիէն, տէրտէրը կ'ընդունի. Մինչ այս մինչ այն, քանի մը փոփոխութիւններ կրած է այս քահանային կեանքը:

Փոխուած են իր յաճախորդները, այսինքն ծուխերը. Կը տեսնէ նոր դէմքեր, նոր գաղափարներ, որոնք թէև նոր չեն՝ բայց այլ են իր նախապէս նկատածներէն: Տէրտէրը երբեմն մօրուքը շփելով կը կարծէ թէ արդեօք Արժէնթաունէն Հայթաո՞ւն փոխադրուած է: Բան մըն ալ փոխուած է. Այն է թէ Ս. Պատարագի ընթացքին ձեռամբարձ աղօթած պահուն տեղ մը այլ յիշատակութիւն մը կ'ընէ... Տէրտէրը մեղաւո՞ր է. Բնա՛ւ. Իսկ եթէ պնդողներ ըլլան թէ մեղաւոր է, այդ տէրտէրը ամէն անգամ որ կը պատրաստուի Ս. Պատարագի Սեղանը՝ բարձրանալ, Թողութիւն կը ստանայ հետեւեալ կերպով.

— Ողորմեսցի ձեզ Աստուածըն և Թողութիւն շնորհեսցէ ամենայն յանցանաց քոց, եւլն.

***

Եկեղեցին Թատրոնէն առաջ հիմնուեցաւ և այդ պատճառաւ Յովհաննէս Աբելեան կ'ըսէր. «Թատրոնը մի երկրորդ եկեղեցի է».

Հայաստանի էլեկտրոնիք արագացուցիչը

«Սովետական Միութեան ամենազօրաւոր էլեկտրոնիք արագացուցիչը կը գործէ Երեւանի մէջ»:

Ս. Միութեան Փարիզի դեսպան Ն. Վ. Վալերիան Զորին արտասանեց այս նախադասութիւնը Դեկտ. 1ին՝ Սալ Փլեյէլի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան 48րդ տարեդարձի տօնակատարութեան առթիւ խօսած իր ճառին մէջ. Այսպէսով ընդգծեց թէ մեր սիրելի հայրենիքը ո՛ր աստիճանի հասած է գիտութեան բարձունքին վրայ:

Արագացուցիչը սովորական շինութեան կամ խումբ մը մեքենաներու չի նմանիր. Իր ամենակարևոր մասը օղակի կը նմանի, 70 մեթր տրամագիծով, 48 պլոք էլեկտրո-մագնիսներով, որոնց ամէն մէկը 16 թոն կը կշռէ. Այս օղակին մէջ ատոմի մասնիկները մագնիսական դաշտի ահռելի ուժի ազդեցութեամբ կը շրջին, մէկ հարիւրերորդ վայրկեանին մէջ 11 հազար պըտոյտ ընելով: Օժտուած բազմաթիւ լապորաթուարներով, անհամար էլեկտրոնիք, ֆիզիք գործիքներով, հաշուիչ մեքենաներով՝ որոնք կը կեդրոնացնեն իրենց աշխատութիւնը ատոմի մասնիկներուն ուսումնասիրութեան վրայ.

Արագացուցիչը կանգնեցնելու համար աներևակայելի զգուշութիւն ու հմտութիւն պէտք է ունենալ, իսկ զայն գործել տալու համար անհրաժեշտ են մասնագէտներ՝ մաթեմաթիկոս, ֆիզիկոս, քիմիագէտ, եւայլն. Բոլոր այս գիտունները ունինք Երևանի մէջ, մօտ 1500 հոգի, որոնք խմբուած են ակադեմիկոս Արտեմ Ալիխանեանի շուրջ: Այս գիտուններէն մին՝ Անտրէյ Ամատունի անցեալ տարի եկած էր Ժընև, ուսումնասիրելու համար տեղւոյն արագացուցիչը, որուն վրայ կ'աշխատին 13 ազգերու գիտնականներ, մօտ 2300 հոգի.

Ֆիզիկոս-մաթեմաթիկոս Ամատունին հետաքրքրական դասախօսութիւն մը տուաւ Ժընևի հայութեան համար. Ծանօթացանք իրեն և իմացանք մանրամասնութիւններ Երևանի արագացուցիչին և անոր վրայ աշխատող անձնաւորութիւններուն մասին:

Ինչպէս չհպարտանալ այս բոլորին դիմաց. Մենք, սփիւռքահայերս հպարտ ենք, որ այսօր մեր հայրենիքին մէջ ունինք այն՝ ինչ որ սովորաբար ունին աշխարհի գիտութեան մէջ առաջնակարգ դեր գրաւող մեծ ազգերը.

Ամերիկացի մեծ գիտնական և առաջնակարգ մասնագէտ Փրոֆ. Լիվինկսթըն այցելած է Երևան և տեսնելով մեր արագացուցիչը, հիացած է անոր վրայ, հետևաբար Ամերիկա վերադարձին երկու ամերիկացի մասնագէտներ յղած է Երևան որպէսզի ուսումնասիրեն մեր արագացուցիչին մեթոտները:

Թօնոն «ԱՇԽԱՐՀ»

Կ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Ինժիներ)

ԿՈՉ՝ ՎԵՐ. ՏԻԳՐԱՆ Ճ. ԽԷՐԼՕՊԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

Հայկազեան Գոլէճի Տնօրէնութիւնը հայ մշակոյթի երախտաւոր արժանայիշատակ Վեր. Տիգրան Ճ. Խէրլօբեանի յիշատակը յաւերժացնող ձեռնարկներ մշակելու համար, կազմած է յատուկ յանձնաժողով՝ Գոլէճի նախագահ Տոքթ. Ժ. Պիլեզիկճեանի գլխաւորութեամբ:

Յանձնաժողովը որոշած է՝

1. Հրատարակել Վեր. Տիգրան Ճ. Խէրլօբեանի ծօնուած նկարազարդ յուշամատեան մը. Առ այդ կը խնդրուի ներքևի հասցէով ամենակարճ ժամանակամիջոցին Յանձնաժողովին ղրկել Վեր. Տ. Ճ. Խէրլօբեանին վերաբերող յուշեր, անոր կեանքին ու գործունէութեան հետ առնչութիւն ունեցող վաւերաթուղթեր ու նկարներ.
2. Կազմակերպել հայագիտական շաբաթ՝ նուիրուած Վեր. Տիգրան Ճ. Խէրլօբեանի յիշատակին, 1969 թուականի Մարտ ամսուան ընթացքին.
3. Խնդրել՝ Վեր. Տիգրան Ճ. Խէրլօբեանի յիշատակին նուիրուած ձեռնարկներուն մասնակցութիւն բերել ցանկացող բոլոր կազմակերպութիւններէն գործակցիլ կազմուած Յանձնաժողովին հետ և ներկայացնել իրենց առաջարկները.
4. Խնդրել բոլոր անոնցմէ, որոնք Վեր. Տիգրան Ճ. Խէրլօբեանի յիշատակին Հայկազեան Գոլէճի Հայագիտական Մատենադարանին նուիրատուութիւններ կ'ընեն, հեռաձայնով տեղեկացնեն իրենց հասցէները՝ դիւրացնելու համար գանձումը (հեռ. 236496).

Հասցէ՝

Rev. Dikran G. Kherlopian Memorial Committee
Haigazian College
P.O. Box 1748
Beirut - Lebanon

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԳՈԼԷՃԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
30 ՅՈՒՆՎ. 1969

ԱՂՕԹՔԻ ՇԱԲԱԹ

ՔՐԻՍՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ամբողջ աշխարհի մէջ Քրիստոնեայ Եկեղեցիներու միութեան համար «Աղօթքի Շաբաթ»ի թըւական ճշդուած է Յունուար 18-25:

Այդ առթիւ Գահիրէի մէջ ևս, զանազան եկեղեցիներ մասնաւոր պաշտամունքներ և աղօթքներ կատարեցին նոյն թուականներուն։

Շաբաթ, 25 Յունուար, նման պաշտամունք մը կատարուեցաւ քաղաքիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, ուր ներկայ էին զանազան համայնքներու բարձրաստիճան եկեղեցականներ, այլ եկեղեցիներու ներկայացուցիչներ, մայրապետներ, կրօնական հաստատութեանց և թերթերու թղթակիցներ և հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը։

Օրուան պաշտամունքը կը գլխաւորէր Թեմիս Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սիոն Արք. Մանուկեան։ Արարողութեան կը մասնակցէր «Շնորհալի» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի։

Աւետարաններ կարդացուեցան հայերէն, արաբերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։ Պաշտամունքի վերջաւորութեան, Հայրապետական Պատուիրակը պատգամ մը տուաւ Եկեղեցիներու միութեան մասին և բաշխեց Իր օրհնութիւնը։

Ապա Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն մը՝ հիւր բարձրաստիճան եկեղեցականներուն ի պատիւ՝ Ազգ. Իշխանութեան կողմէ, և ուր Պատուիրակ Սրբազան Հայրը և հայ համայնքի ներկայացուցիչները մտերիմ զրոյց ունեցան հրաւիրեալներուն հետ:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

Այսօր անոնց Սուրբ պատգամն է որ Օշականէն, Մասիսի կատարէն բեւեռուած՝ կը հասնի մեզի մաքուր եւ հնչեղ իբրեւ արբազան կտակ:

Մեզի յանձնուած է պարտականութիւնը փոխանցելու լոյսը՝ հասակ առնող սերունդին: Այս մեր ջահն է, մեր լուսաւոր՝ հրաշափառ ջահը մեր Լեզուին եւ Հաւատքին։

Հազարաւոր ջահակիրներ ինկան ճանապարհին՝ սակայն պահեցաւ արբազան ու սուրբ ջահը լուսավառ, եւ հանգրուաններու վրայ ինկածները եղան մարտիրոսներ եւ փարոսներ՝ յաջորդ սերունդներուն համար:

Ձեր գլուխները բարձր՝ ձեր ուսերէն վեր պահեցէք այդ ջահը, մի՛ ձգէք օտարութեան հրապուրիչ կերպարանքէն։ Հպարտ մնացէք ձեր հայ ըլլալուն բախտաւոր ծնունդովը։ Այս է պատգամը մեր մեծ վարդապետներուն, Սուրբ Մեսրոպին եւ Սահակին։

Այս հանդիսութեան առիթով մեր սրտագին շնորհակալութիւնները եւ գնահատանքը կը յայտնենք Հ.Ե. Միութեան, Տիկնանց Բարեսիրաց Միութեան, Վարժարանի Հոգաբարձութեան, Տնօրէնին եւ ուսուցչական կազմին եւ բոլոր անոնց՝ որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին այս գեղեցիկ հանդիսութեան։

Կը շնորհաւորենք Նոր Տարին եւ Սուրբ Ծնունդը՝ մաղթելով ձեզի առողջութիւն եւ յաջողութիւն։

Պարսամեան Ազգ. Մանկապարտէզի աշակերտ-աշակերտուհիները հանդէս եկան մեներգով, խմբերգով և առանձին ու խմբական արտասանութեամբ։

Բոլորն ալ ունեցան յաջող ելոյթներ։

Ներկայացուեցաւ հայկական յաջող պար մը և Ս. Ծնունդի խորհուրդը յատկանշող կենդանի պատկեր մը՝ պատրաստուած արուեստագիտական շնորհներով օժտըւած վարժարանի ուսուցչուհի Օրդ. Վեհանոյշ Թագէոսեանի կողմէ, որ միևնոյն ժամանակ դաշնակով ընկերակցեցաւ բոլոր մեներգներուն։

Վերջապէս եկաւ Կաղանդ Պապան՝ բոլոր աշակերտներուն և հանդէսին ներկայ եղող փոքրիկներուն բաժնեց նուէրներ, տրամադրուած «Գրիգալ» հաստատութեան կողմէ։

Գաղութային Ազգ. Վարչութեան անդամ և աշխոյժ հոգաբարձու Պր. Նշան Բարձիկեան, իր խօսքին մէջ շնորհակալութեան և գնահատանքի արտայայտութիւններ ունեցաւ Ազգ. Վարժարանի տընօրէնութեան և ուսուցչական կազմին հանդէպ, որոնք ամէն ջանք ի գործ կը դնեն հայապահպանման նուիրական գործը կարենալ ի կատար ածելու համար։ Ան իր խօսքը վերջացուց այսպէս.

«Վարժարանը գաղութին փառքն ու պարծանքն է, ուսուցիչները ջահակիրներն են ազգին ու ժողովուրդին, իսկ աշակերտները ժառանգորդները մեր նուիրական աւանդութիւններուն։

«Այս բոլորին յարգը պէտք է գիտնանք մենք բոլորս եւ մեր անձնական, հաւաքական, նիւթական թէ բարոյական բոլոր միջոցներով, նեցուկ ու զօրավիգ կանգնինք այս սուրբ յարկին ու գործին»։

Հոգեշ. Տ. Սուրէն Վրդ. Չինչինեանի «Պահպանիչ»ով վերջ գըտաւ այս յաջող ու խանդավառող հանդիսութիւնը։

* * *

Նոյն օրը, ժամը 9.30էն սկսեալ՝ հանդիսականներու բազմութիւնը տեղը գրաւեց սեղաններու շուրջ, ներկայ ըլլալու համար խըրախճանք-պարահանդէսին։

Խանդավառ նուագախումբի ընկերակցութեամբ, զոյգեր զուարթօրէն պարեցին և զուարճացան։

Համադամ ուտելիքներու հետ բոլոր ներկաներուն հրամցուեցաւ անուշապուր՝ պատրաստուած Տիկնանց Բարեսիրաց Միութեան կողմէ։

Խրախճանքը տևեց մինչև ուշ ատեն՝ ստեղծուած ջերմ և խանդավառ մթնոլորտին մէջ պահելով ներկաները։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Խարթում

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՌԹԻՒ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ

ՇԱԲԱԹ, 1 ՄԱՐՏ 1969, Կ.Ե. ԺԱՄԸ 9.30ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

ՕՐ. ՎԵՐԱ ԹԷՄՊԷՔԻՃԵԱՆ
ՊՐ. ՀԱՅԿ ԿԻՒԼՎԱՆԷՍԵԱՆ

խօսնցեալք

Խարթում–Լոնտոն 20-12-68

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսնցեալ զոյգին, Թէմպէքիճեան և Կիւլվանէսեան ընտանիքներուն, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Այրի Տիկ. Աստղիկ Փափազեան, իր սիրելի ամուսնոյն՝ ողբ. Տոքթ. Զարեհ Ն. Փափազեանի և եղբօր՝ ողբ. Տոքթ Հրանդ Թէրզեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ և անոնց քաղցր յիշատակին կը նուիրէ.

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	200
«Այծեմնիկ»ին	200
Հայ Կ. Խաչին	200
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	200
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	200
Հ.Բ.Ը. Միութեան	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

Այրի Տիկ. Թագուհի Թէրզեան, իր սիրելի ամուսնոյն՝ ողբ. Տոքթ. Հրանդ Թէրզեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրէ.

Աղքատախնամին	200
Հայ Կ. Խաչին	200
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	200
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	200
«Արեւ»ին	100
«Յուսաբեր»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

Ողբ. Տոքթ. Հրանդ Թէրզեանի և ողբ. Տոքթ. Զարեհ Ն. Փափազեանի մահուանց Ա. տարելիցներուն առթիւ և անոնց քաղցր յիշատակին՝ Պր. Արմենակ Էլպէկեան կը նուիրէ.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ողբ. Պրիժէթ-Զապէլ Եօզկաթլեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան, կը նուիրեն.

Տէր և Տիկին Վարդան Ցարութիւնեան և զաւակունք	100
Տէր և Տիկ. Սիմոն Սամսոնեան և դուստրը (Նիւ Եորք)	100
Տէր և Տիկ. Նուպար Քիւփէլեան	100

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սեզար
Հեռ. թիւ 21942

ՄԻՋԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ Դ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(Շար. Ա. էջէն)

ընդհանուր քարտուղար Տոքթ. Ֆաուզի էլ Սայէտ և Գահիրէի մէջ սովետ դեսպան Պր. Սերկէյ Վինոկրատով։

ԱՄՀի նախագահը, Երեքշաբթի 28 Յունուար, ընդունեց Պր. Ալեքսանդր Շելեփինը, որուն կ'ընկերանար Գահիրէի Սովետ Միութեան դեսպան Պր. Սերկէյ Վինոկրատով։ ԱՄՀի Նախագահը հրաւիրեց Պր. Ա. Շելեփինն ու Ս. Վինոկրատովը իրեն հետ միասին ընթրել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 30 Յունուար 1969, կ. ե. ժամը 9.30ին

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԼՈՅԹ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ԶԱՅՐԵՆԻ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՓՐՈՖ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

(Երեւանի Գիւղատնտեսական Հիմնարկի տնտեսագիտութեան դասախօս)

Նիւթ ունենալով

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅԻ ԵՒ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԵԾ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆԵՐԸ

ԽՕՍՔ ՊԻՏԻ ԱՌՆԷ ՆԱԵՒ

ՏԻԿԻՆ ՋԵՖԻՐԻ ՄՈՄՃԵԱՆ

(Հ.Հ.Գ.ի եւ ԹԱՍՍ գործակալութեան Կիրովականի գլխաւոր աշխատակից

Պիտի ունկնդրուի Երեւանի 2750ամեակի տօնակատարութեանց ընթացքին 2750 հոգինոց երգչախումբ—նուագախումբի կողմէ երգուած «Երեւան» ձօներգը։

Ելոյթներէն ետք՝

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Յունուար ամսուան մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ - ԽՐԱԽՃԱՆՔ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

Ուրբաթ, 7 Փետրուար 1969, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ
«ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՄԵՐԳ»ԻՆ

կատարմամբ

«ՇՆՈՐՀԱԼԻ» ԵՒ «ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲ»ԵՐՈՒՆ

ղեկավարութեամբ

ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մենակատարներ՝

Տիկնայք Անժէլ Մինէթեան, Զապէլ Ռէսուլի, Անահիս Թումայեանց, Հանրիէթ Կարապետեան, Մարկրիթ Յակոբեան. ՊՊ. Շաւարշ Գարանֆիլեան, Գրիգոր Փարթամեան, Տիգրան Ճերահեան, Վահրամ Պասմաճեան եւ Մանուկ Թուլումպաճեան։

Երգեհոնահարուհի՝ Տիկ. ՇԱՄԻՐԱՄ ԴԱՐՄԱՆԵԱՆ

Stereophonique

ձայնագրութիւնը կատարուած եւ սիրայօժար տրամադրուած է

ՊՐ. ՌԷՅՄՈՆ ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Հայ ժողովուրդը սիրով հրաւիրուած է

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرد بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԵՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 266 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1969 — ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ٢٦٦ — الخميس ٦ فبراير ١٩٦٩

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Ն. Ս. Օծութիւն Տ.Տ. Վազգէն Առաջին Սրբազնագոյն Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, բարեհաճած է Հայրապետական Սրբատառ Կոնդակով հաստատել Գեր. Տ. Սիոն Արք. Մանուկեանի Հայրապետական Լիազօր Պատուիրակի պաշտօնը։

Ստացուած զոյգ կոնդակներ ուղղուած են Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդ Գեր. Տ. Զաւէն Սրբ. Եպիս. Չինչինեանի եւ Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Արժանապատիւ Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, ինչպէս նաեւ Ազգային Իշխանութեան եւ հոգեւորական դասուն ու հաւատացեալ ժողովուրդին։

Այսու մամուլին կը յանձնենք Ն.Ս. Օծութեան Հայրապետական կոնդակին պատճէնը։

ԿՆԻՔ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՎԱԶԳԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻՍ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ։

Քրիստոսաւանդ Սիրոյ Ողջոյն և Օրհնութիւն Հայրապետական ի Գահէ Սրբոյ Հօրն Մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի և Ի Նորին Գահակալէ առ Պատուարժան Պատգամաւորական Ժողովն և Թեմական Խորհուրդն որ ի Գահիրէ, առ Բարեջան Առաջնորդական Փոխանորդն Արժ. Տ. Սահակ Աւագ Քհյ. Շաքարեան, առ Դասս Հոգեւորականաց և Համօրէն Հաւատացեալ Հայոց, Հարազատ Որդւոց Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի։

Գոհութիւն Աստուծոյ Ամենակալին որ Իր անբաւ ողորմութեամբ, չէն ու անսասան կը պահպանէ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին և համայն բարեպաշտ ժողովուրդը մեր Ամենայն Հայոց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի շնորհաբաշխ հովանիին ներքեւ։

Մեզի համար հոգեւոր մխիթարութիւն է հաստատել թէ նաև Ձեր տիրախնամ համայնքները, իրենց Եկեղեցիներով ու ժողովուրդով նոյն երկնային օրհնութեան ներքեւ կ՚ապրին ու կ՚աճին աւետարանական սիրով միաբանած։ Որով, Մենք Ձեր Հայրապետը և Ձեր հոգեւոր վեհին սպասաւորը, քաջ տեղեակ Ձեր կրօնական նախանձախնդրութեան և կարիքներուն, մինչեւ Ձեր Թեմերը օժտուին օրինաւորապէս ընտրուած Թեմակալ առաջնորդով, որոշեցինք Ձեզի ուղարկել Մեր լիազօր պատուիրակը՝ Գերաշնորհ Տ. ՍԻՈՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, որ Մեր հայրական ողջոյնը և օրհնութիւնը բերելով, պիտի բաշխէ հոգեւոր մխիթարութիւն՝ Թեմական—Եկեղեցական իշխանութիւններուդ, հոգեւոր սպասաւորներուդ և հաւատացեալ ժողովուրդին, համաձայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կանոններուն և Ձեր բարեխնամ երկրի օրէնքներուն։

Գերաշնորհ Տ. ՍԻՈՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ, Եկեղեցական իր աստիճանին բարձր հեղինակութեամբ և բազում տարիներու իր հանրայայտ եկեղեցանուէր վաստակով, վստահ ենք թէ իրօք շունչ և լոյս պիտի բերէ Ձեր կրօնական—մշակութային կեանքին ներս և առաւել պիտի ամրապնդէ Ձեր մէջ սիրոյ և միութեան ոգին յաւերժական Սուրբ Էջմիածնի օրհնութեան ներքեւ, օգնելով Ձեզ իր բարի յորդորներով և առաջնորդութեամբ, որպէսզի Եգիպտահայ Թեմական—Եկեղեցական կեանքը հոգեւոր շինութեան ճամբուն վրայ յառաջդիմէ ու բարգաւաճի Ձեր Թեմական ներքին կանոնադրութեան համաձայն։

Արդ, յուսալից սրտերով ընդունեցէք Մեր Սրբազան Պատուիրակը, շրջապատեցէք զայն որդիական սիրով և ամէն կերպիւ Ձեր կարելին ի գործ դրէք որպէսզի լիապէս յաջողութեամբ պսակուի իր առաքելութիւնը։

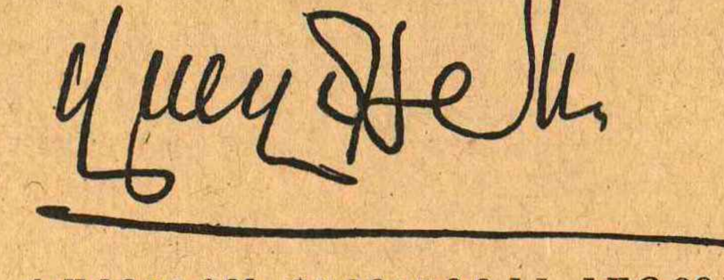
Այս ուրախ առթիւ, մեր հաճելի պարտքը կը համարենք Մեր Հայրապետական օրհնութիւնը յղելու Ձեր մեծ երկրին, փառապանծ ու պատմական Եգիպտոսին, անոր հայրենաշէն բարձր կառավարութեան եւ համայն Արաբ ազնուահոգի ժողովուրդին, որուն խաղաղութեան, երջանկութեան ու փառքին համար Մենք եւ Մայր Աթոռ կը մնանք աղօթող։

Թող Աստուած անշարժ, մէկ ու անբաժան պահպանէ Մեր Սուրբ Եկեղեցին։ Թող Աստուած առատապէս բաշխէ իր ողորմութիւնը եւ իր օգնութիւնը Ձեզի բոլորիդ, Ձեր եկեղեցիներուն, մեր հարազատ հաւատացեալ հայ ժողովուրդին որ յԵգիպտոս։

Որդիք Մեր սիրելի, «Մատիցուք ճշմարիտ սրտիւք՝ լրութեամբ հաւատոց, լուացեալ զսիրտս ի խղճէ չարեաց եւ մկրտեալ զմարմին ի ջուրն սրբութեան»։

«Եւ զգուշասցուք միմեանց յորդորմամբք սիրոյ եւ գործոց բարեաց» (Եբր. ժ. 22—24)։

Սէր եւ խաղաղութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եղիցին ընդ Ձեզ այժմ եւ միշտ ամէն։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ կոնդակս ի 14 Յունուարի
1969 Փրկչական ամի
եւ ի թուականի Հայոց ՌՆԺԸ
ի մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի
ՀՄՐ. 654

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ ԱՄՀ-Ի ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՊՐ. ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏ

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵՑ ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ԾԱՒԱԼՈՂԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹԵԼ ԱՎԻՎԻ ՄԵՔԵՆԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ՊՐ. ԿՈՒՆԱՐ ԵԱՐԻՆԿԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁԱԽՈՂԵՑՆԵԼ ԿԸ ՁԳՏԻՆ

ԱՄՀի Ազգային Ժողովը իր նստաշրջանին երրորդ հաւաքոյթը ունեցաւ, Երեքշաբթի 4 Փետրուարին։ Ժողովին Նախագահ Տոքթ. Մոհամէտ Լապիպ Շուքէյր վարեց հարցերու քննարկումները։

Ընկերային, տնտեսական, վարչական և այլ հարցերու քննարկումներէն ետք՝ ԱՄՀի արտաքին գործոց նախարար Պր. Մահմուտ Ռիատ ամպիոն բարձրացաւ և արտաքին քաղաքականութեան մասին իր զեկոյցը ըրաւ, որուն շուրջ վիճաբանութիւնները ապա տեղի ունեցան դռնփակ։

Իր զեկուցման մէջ Պր. Մահմուտ Ռիատ մասնաւորապէս խօսեցաւ Իսրայէլեան ծաւալողական քաղաքականութեան մասին ու ըսաւ. «Ներկայի կացութիւնը մեզմէ խրաքանչիւրէն կը պահանջէ ճշգրտօրէն գիտնալ թշնամիին նպատակակէտերն ու իրական մտադրութիւնները։ Ոմանք կ՚երեւակայեն թէ Իսրայէլ վերջ ի վերջոյ կ՚ուզէ միայն իր սահմանները ապահովել և անոնց ետին ապահով կեանք մը ունենալ։ Բայց ճշմարտութիւնը բոլորովին տարբեր է։ Սիոնականութեան նպատակակէտերը կը ձգտին ստեղծել պետութիւն մը, որ երկարի Նեղոսէն մինչեւ Եփրատ։

Իսրայէլի այս ծաւալողական ձգտումները այնքան յստակ դարձած են՝ որ արդէն շատ մը ժողովուրդներ նկատի առած են։

Մէկ ու կէս միլիոն պաղեստինցի արաբներ իրենց օճախներէն արտաքսելով և անոնց տեղը աշխարհի չորս կողմերէն եկած հրեայ գաղթականներ բնակեցնելով, Իսրայէլեան քաղաքականութիւնը կ՚ուզէ գրաւել հողամասերը

(Շար. տես էջ 6)

ՏՈՔԹ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Անցեալ Հինգշաբթի, 10 Յունուար 1969, հոծ թիւով հայեր եկած էին Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահ, ունկնդրելու համար հիւրաբար քաղաքս գտնուող երկու հայրենի մտաւորականները՝ յանձինս Երեւանի Գիւղատնտես. հիմնարկի դասախօս Տոքթ. Գրիգոր Մարտիրոսեանի և Կիրովականի Հ.Հ.Գ. և Թասս Հ.Գ. գլխաւոր աշխատակից Տիկ. Զեփիւռ Մովճեանի։

Ինչպէս նախապէս գրած էինք, սովետ զբօսաշրջիկներու խումբը, որուն մաս կը կազմէին մեր երկու հայրենակիցները, բաղկացած էր սովետ 12 հանրապետութիւններէ եկած գիտնականներէ, արուեստի գործիչներէ, լրագրողներէ։ Անոնցմէ ոմանք փափաք յայտնած ըլլալով զրոյց ունենալ հայերու հետ, ներկայ գտնուեցան սոյն երեկոյթին։

Հիւրերուն սրահ ժամանումը ողջունուեցաւ ծափահարութիւններով։

Երեկոյթը բացուեցաւ ունկնդրութեամբ «Երեւան» ձօներգին (խօսք Պ. Սեւակի, երաժշտ. Է. Յովհաննիսեանի), որ երիզի վրայ ձայնագրեալ Երեւանէն մասնաւոր ուղարկուած էր իբր նուէր Հայկական Ընթերցասրահին։ Այս առթիւ՝ ծանօթ հայրենասէր Պր. Րէյմոն Սուլթանեան սիրայօժար ըստանձնած էր այս երիզին սթէրէոֆոնիք ձայնասփռումը։

Սրահի պատասխանատու քարտուղար ընկ. Նուպար Պալաեան իր բացման խօսքերով հասարակութեան ներկայացուց օրուան բանախօսները և ապա բեմ հրաւիրեց Տոքթ. Գրիգոր Մարտիրոսեանը։

Յարգելի բանախօսը նախքան իր ելոյթը, հայրենիքի ջերմ ողջոյնները հաղորդեց բոլորին և ապա մի առ մի ներկայացուց իրեն ընկերացող սովետ զանազան հանրապետութիւններէ եկած գիտաշխատողները, որոնք ծափերով ողջունուեցան։ Ապա Ընկ. Մարտիրոսեան յայտնեց թէ ներկայ հիւրերը պատրաստակամ էին պատասխանելու իրենց հանրապետութեանց մասին կատարուելիք բոլոր հարցումներուն։

Առաջին առթիւ հարց տրուեցաւ Թիւրքմէնիստանի քաղաքացի, փիլիսոփայական գիտութեանց թեկնածու և դասախօս Նուրի Պարամատխարովի, որպէսզի խօսի իր հայրենիքի մշակութային, տնտեսական և գիտական նուաճումներուն մասին։ Յարգելի գիտնականը նախ շնորհակալութիւն յայտնեց իրենց հանդէպ ցուցաբերուած ջերմ զգացումներուն համար և ապա խօսեցաւ Թիւրքմէնիստանի վերջին յիսուն տարիներու մեծ նուաճումներուն մասին։

Նմանօրինակ հարցումներու պատասխանեցին նաև Քիրքիզ մտաւորական և «Սովետական Քիրքիզիա» օրաթերթի խմբագիր Տիկ. Պոլթոխանովա Հայիմտուտու Ումարովնա, ինչպէս նաև Խազախստանի Նաուք ակադեմիայի թեկնածու Սունիաթ Նուրիմուհամետով։

Ռուս լրագրող Ալեքսանդր Զուեւ իր կարգին պատասխանեց

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԵԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Երեւանի մէջ մեծ հանդիսութեամբ նշուեցաւ հայ անուանի բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկեանի ծննդեան յիսնամեակը:

Այս առթիւ գրական-երաժշտական երեկոյ մը տեղի ունեցաւ Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճին մէջ:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց արուեստագիտութեան Տոքթոր՝ Ռուբէն Զարեան, ջերմ ու բովանդակալից խօսքերով։

Այս առթիւ «Գրական Թերթ»ը իր 24 Յունուարի թիւով կը գրէ.

«Երեկոյթի հարիւրաւոր մասնակիցները մեծ հետաքրքրութեամբ լսեցին յոբելեարի խօսքը, որը իւրովի երդում էր ժողովրդին՝ հետագայում եւս բոլոր ուժերով եւ ստեղծագործութեամբ ծառայել նրա զարգացման ու բարգաւաճման գործին»:

ԼԵԶՈՒԻ ԱՆԽՈՆՋ ՄՇԱԿԸ

ԵՐԵՒԱՆ, Հ.Հ.Գ.— Լրացաւ Խորհրդահայ անուանի լեզուաբան, Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Ակադեմիկոս Արարատ Ղարիբեանի ծննդեան 70ամեակը: Այդ կապակցութեամբ և լեզուաբանութեան բնագաւառում ունեցած մեծ վաստակի համար Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի՝ Նախագահութեան հրամանագրով նա արժանացել է կառավարական բարձր պարգեւի, Աշխատանքային Կարմիր Դրօշի շքանշանի։

Վաստակաշատ գիտնականի յոբելեանը համընկաւ նրա կեանքում մի նշանակալից իրադարձութեան հետ: «Հայաստան» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց Ղարիբեանի Ռուս—Հայերէն բառարանը, որն ամփոփում է 85 հազար բառայօդուած և շուրջ 100 հազար բառ և դարձուածք: ըՍտուարածաւալ գիրքը մէկ հատորով է, բաղկացած 1424 էջից։

Արարատ Ղարիբեանի անունը քաջ ծանօթ է իւրաքանչիւր դպրոցականի, Հայաստանում ու Հայաստանից դուրս Հայոց Լեզու ու Գրականութիւն աւանդող իւրաքանչիւր ուսուցչի: Նրա հայոց լեզուի, հայ բարբառագիտութեանը նուիրուած աշխատութիւնները տասնեակ տարիներով եղել են դպրոցական և բուհական ուսուցողական ձեռնարկներ։

Ականաւոր լեզուաբան Նիկողայոս Մառի, Հրաչեայ Աճառեանի, Մանուկ Աբեղեանի, Գրիգոր Ղափանցեանի աշակերտը ծնուել է Արտաշատի շրջանի Այգեզարդ գիւղում, անգրագէտ գիւղացու ընտանիքում։ Աւարտել է Երեւանի Պետական Համալսարանը, սովորել է մի շարք լեզուներ, այդ թւում՝ պարսկերէն, արաբերէն, յունարէն, թուրքերէն, ռուսերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն, ինքնուրոյն ուսումնասիրել է անգլերէնը, ծանօթացել հնդկերէնին, իտալերէնին և սպաներէնին։

30ից աւելի մենագրութիւնների, 100ից աւելի գիտական յօդուածների հեղինակ Արարատ Ղարիբեանի ղեկավարութեամբ, գիտութիւնների թեկնածուներ ու դոկտորներ են դարձել 50ից աւելի անձեր։

ՏՈՔԹ. ԳՐ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

համաշխարհային ներկայ կացութեան մասին եղած հարցումներուն։

Բոլոր հիւրերն ալ ջերմ զգացումներ յայտնեցին ներկաներուն, իրենց սիրալիր ընդունելութեան համար։ Ապա անոնք հիւրասիրուեցան սրահի վարչութեան կողմէ և տուին յուշանուէրներ:

Տոքթ. Գրիգոր Մարտիրոսեան ունեցաւ հոյակապ ելոյթ մը։ Ան մասնաւորաբար խօսեցաւ Երեւանի արդիւնաբերական հիմնարկներու մասին, տուաւ մանրամասն ծանօթութիւններ անոնց արտադրութեանց ներկայի և ապագայի ծրագիրներուն մասին: Ս. Հայաստանի և կարգ մը դրացի և բազմամարդ երկիրներու ճարտարարուեստական արտադրութեանց բաղդատականը ընելով՝ ցոյց տուաւ մեր հայրենիքին անհամեմատելի գերազանցութիւնները։

Յարգելի բանախօսը երկարատեւ ծափահարուեցաւ։

Հայրենի մտաւորական և լրագրող Տիկին Զեփիւռ Մոմճեան՝ իր կարգին խօսեցաւ Կիրովական քաղաքի վերջին տարիներու ընթացքին ձեռք բերած հսկայական յառաջդիմութիւններուն մասին, ըլլայ արդիւնաբերական, ըլլայ մշակութային մարզերէն ներս, տալով հետաքրքրական և նորագոյն տեղեկութիւններ։

Այս գեղեցիկ եւ օգտաշատ հաւաքոյթը խոր տպաւորութիւններ թողուց ներկայ հայրենակարօտ հասարակութեան վրայ:

*
* *

Յաջորդ օրը, Ուրբաթ, 31 Յունուար, առաւօտեան ժամը 11ին, «Աէրօֆլոթ»ի ինքնաթիռով հայրենիք վերադարձան հայրենի զբօսաշրջիկները։

Օդանաւակայան ողջերթ մաղթելու գացած էին Հայկական Ընթերցասրահի նախագահը ու թերթիս վարչական տնօրէնը։

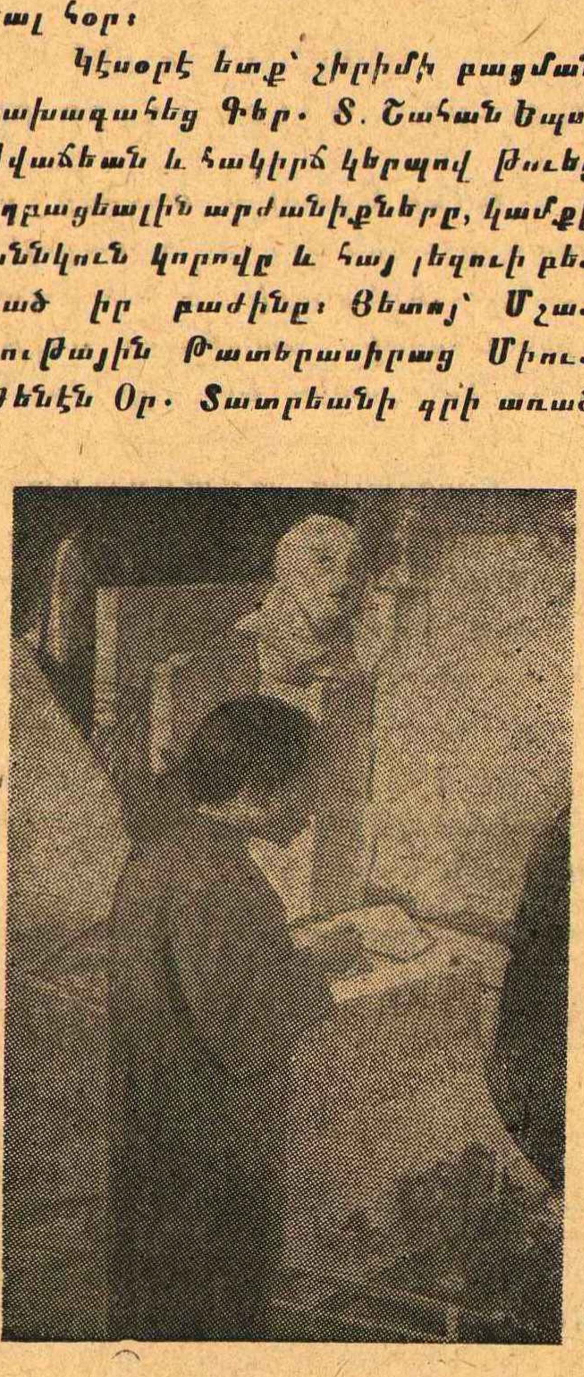
ԹՈՒՐՔԻԱ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԳՐԱԳԷՏ ԲԱԳԱՐԱՏ ԹԵՒԵԱՆԻ ՇԻՐԻՄԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

22 Դեկտ. Կիրակի օր, Գումքաբուի Երեւման Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն և Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատան մէջ ալ շիրիմին բացումը տեղի ունեցաւ ողբացեալ գրագէտ Բագարատ Թեւեանի։

Արժ. Տ. Գալուստ Քհնյ. Թեւեան պատշաճ քարոզով մը պատկերացուց իր հօր՝ վաստակաւոր գրող Բագարատ Թեւեանի կեանքը և մի առ մի թուեց բոլոր այն դժուարութիւնները, օգտակար ըլլալու մարմաջը և գրական աշխատանքին նուիրումը իր ողբացեալ հօր։

Կէսօրէ ետք՝ շիրիմի բացման նախագահեց Գեր. Տ. Շահան Եպս. Սվաճեան և հակիրճ կերպով թուեց ողբացեալին արժանիքները, կամքի աննկուն կորովը և հայ լեզուի բերած իր բաժինը։ Յետոյ՝ Մշակութային Թատերասիրաց Միութենէն Օր. Տատրեանի գրի առած

Ողբ. Բագարատ Թեւեանի նորակառոյց շիրիմը

յուշաձօնը: Ապա խօսք առաւ արձէքատոր բժիշկ Հերմոն Արաքս և գեղեցիկ վերլուծումով թուեց Թեւեանի կատարած գործը։

Բացման հանդիսութեան ներկայ էին մտաւորականներ, արուեստագէտներ, երաժշտագէտներ ու մօտիկ ազգականները։

Պր. Էրօլ Սարաֆեանն է որ անձնուիրաբար և սիրայօժար պատրաստած է Բ. Թեւեանի յար և նման եղող կիսանդրին, այնքան խոր հասկացողութեամբ եւ բարձր արուեստով։

Դամբարանն ու կիսանդրին, զիրար ամբողջացնող գեղեցիկ գործ մըն է և որուն համար ջանք չեն խնայած իր որդին Գալուստ Քհնյ. Թեւեան, Օր. Տատրեան և երիտասարդ արձանագործ Էրօլ Սարաֆեան:

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ ԿԸ ՄԱՂԹԵՆՔ

Եգիպտահայ ծանօթ ազգային եւ թերթիս բարեկամ Պր. Գարեգին Աշուկեան վերջերս ենթարկուած է փրոսթաթի գործողութեան մը՝ տեղւոյս Ղպտիներու հիւանդանոցին մէջ:

Վիրաբուժական գործողութիւնը անցած է յաջող եւ Պր. Գ. Աշուկեան այժմ ապաքինման շրջան մը կը բոլորէ վերոյիշեալ հիւանդանոցին մէջ:

Խմբագրութիւնս կուզայ կատարեալ ապաքինում եւ առողջութիւն մաղթել իր բարեկամին:

ՖՐԱՆՍԱ

ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ 2750-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նմանը չտեսնուած պերճանքով ու հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցան երեք անմոռանալի հանդէսներ Փարիզի մէջ։

Ամբողջ գաղութը հրճուանքով եկաւ իր պարտականութիւնը կատարելու և իսկական հայութիւնը հաստատելու։

Առաջին հանդէսը տեղի ունեցաւ, մասնաւոր յանձնախումբի մը նախաձեռնութեամբ և պատուոյ նախագահութեամբ Ս. Միութեան դեսպան Ն.Վ. Վալերիան Զօրինի, ԻՒՆԵՍՔՕյի մեծ պալատին մէջ, հոծ բազմութեան մը ներկայութեամբ, և ուր հոյակապ ճառ մը խօսեցաւ Ն.Վ. Դեսպան Վալերիան Զօրին։

Երկրորդ և երրորդ հանդէսները տեղի ունեցան Հինգշաբթի 16 և Ուրբաթ 17 Յունուար, Շիմիի Թատերասրահին մէջ՝ շատ աւելի բազմութեամբ։

Բացման ճառով մը առաջին հանդէսը բացաւ Երեւանի փոխ—քաղաքապետ Արամ Արամեան, հայերէն լեզուով բացառական բանախօսութեամբ մը՝ որը տեղւոյն վրայ ֆրանսերէնի թարգմանուեցաւ Պ. Ս. Թաթիկեանի կողմէ։

Իսկ երկրորդ օրը՝ նոյն պահուն խօսք առաւ Հայաստանի ճարտարապետը, որուն թարգմանիչը եղաւ Պ.Ս. Պէրպէրեան։

Այս ճառերէն ետք՝ կարգը եկաւ գեղարուեստի նշանաւոր ներկայացուցիչներուն, վարպետ երգահան-դաշնակահար Առնօ Բաբաճանեանի, երգիչ Յովհաննէս Բատալեանի, յաջող արտասանող Հրաչուհի Ճինանեանի, դերասան—արտասանող Սուրէն Քոչարեանի, ջութակահար Անահիտ Ցիցիկեանի, դաշնակահար Էլէոնորա Ոսկանեանի և ամենէն ետք Գոհար Գասպարեանին, որ պարպեց կարծես իր զմայլելի երգերուն ամբողջութիւնը իր անհատնում պաշարով։

Երկարատեւ և անհատնում ծափերով փարիզահայ գաղութը որոտընդոստ ծափերով գնահատեց իր անմոռանալի արուեստագէտները։

Փարիզահայերէն ետք՝ հարաւային Ֆրանսայի հայ գաղութը, Լիոն, Վալանս և Մարսէյլ նոյն բախտը պիտի ունենան և ունեցան արդէն։

Իւրաքանչիւր արուեստագէտ արժանացաւ անմոռանալի գնահատանքի եւ երազի պէս անհետացան մեր տաղանդաւոր արուեստագէտները, որոնց յիշատակը պիտի մնայ անմոռանալի:

Կ'արժէ այս առթիւ յիշատակել անունները (այբբենական կարգով), Փարիզի և Հայաստանի մէջ կազմուած կարգադիր յանձնախումբերուն. Կարապետ Եպիսկ. Ամատունի, Նկարիչ Գառզու, Օր. Սիրարփի Տէր Ներսէսեան, Ֆ. Ֆէյտի, Զ. Խանզատեան, Սերովբէ Արքեպ. Մանուկեան, Բրոֆ. Սըվաճեան, Շ. Մարտիրոսեան, Եր. Իւթիւճեան, Վեր. Գ. Սիսլեան:

Իսկ Հայաստանէն՝ աստղագէտ Վ. Համբարձումեան, Արտասահմանի հետ մշակութ. կապի նախագահ Վ. Համազասպեան, Երեւանի քաղաքապետ Գ. Հասրաթեան, երաժշտագէտ Ա. Խաչատրեան, Սովետական Դեսպանատան Ա. քարտուղար Մ. Խարազեան, Գիտական Ակադեմիայի փոխ-նախագահ Ա. Օհանջանեան։

«ԽԹԱՆ»

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՏԽՐՈՒՆԻԻ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆՇՈՒՄԸ

Կիրակի, 19 Յունուար 1969, հանդիսաւորապէս նշուեցաւ անմահանուն Հնչակեան ղեկավար, աննկուն յեղափոխական, հեռատես քաղաքագէտ, անմրցելի հռետոր, նուիրուած խմբագիր և հեղինակաւոր ուսուցիչ՝ Ընկեր Սարգիս Տխրունիի նահատակութեան Քառասնամեակը։

Առաւօտեան ժամը 9ին, Հաճըն Թաղի Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ մէջ մատուցուեցաւ եպիսկոպոսական Սուրբ Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն, ի ներկայութեան Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Վարիչ Մարմինին, հարիւրաւոր ընկերներու, և ստուար թիւով բարեկամներու։ Պատարագեց, քարոզեց և հոգեհանգստեան արարողութեան նախագահեց Գերշ. Տ. Գնէլ Եպիսկոպոս Ճէրէճեան:

Եկեղեցական արարողութեանց աւարտին, Ազգ. Սահակ—Մեսրոպեան վարժարանի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ տպաւորիչ յուշահանդէս մը։

Ընկեր Հ. Գանգրունիի իմաստալից ու կուռ բացման խօսքէն ետք, ելոյթ ունեցաւ նահատակ ընկերոջ կեանքին ու գործունէութեան մօտէն ծանօթ՝ Ընկեր Բ. Ժամկոչեան։

Յարգելի ընկերը բովանդակալից կերպով ներկայացուց անմահն Տխրունին իր բազմակողմանի արժանիքներով։ Իր ելոյթի աւարտին, ընկերը կոչ ուղղեց նոր սերունդին, յատկապէս Տխրունի Ուսանողաց Միութեան անդամ—անդամուհիներուն, առաւել չափով ուսումնասիրել Տխրունիի կեանքն ու գաղափարները՝ յաւիտեան պանծացնելով Տխրունիի Կուսակցութիւնը, Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը, որ 1887էն ի վեր կը մնայ պատնէշի վրայ, միշտ հաւատարիմ իր սկզբունքին ու դաւանած ազգային ու համամարդկային անմահ գաղափարներուն։ Յարգելի ընկերը մասնաւորապէս կոչ ուղղեց Տխրունիի անունը կրող Միութեան անդամներուն, որպէսզի հաւաքեն Տխրունիի գրիչէն ու հռետորական ծիրքէն մեզի հասած թանկագին ժառանգը և հրատարակեն զանոնք՝ նախ որպէս «անմահ ծաղկեփունջ» անմահացած Տխրունիին, երկրորդ՝ որպէսզի հայութիւնը առաւել եւս ճանչնայ Տխրունին ու ըստ այնմ արժեւորէ անոր կեանքն ու գործը:

Յուշահանդէսէն ետք, մեծ թիւով ընկերներ ու բարեկամներ, առաջնորդութեամբ Տխրունի Ուսանողաց Միութեան անդամ—անդամուհիներուն, ուղղուեցան Ֆըրն Էլ Շըպպէքի Ազգային Գերեզմանատունը։ Հոն՝

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

ԳԻՐՔԻ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԱՍԻՆ

Վերջերս Փարիզի մէջ ժողովուրդը առիթը ունեցած է լսելու քանի մը ժամ, Երեւանէն հոն ժամանած գրողներ՝ Աղաւնին, Անահիտ Սահինեանը, Սարմէնը, Պարոյր Սեւակը, Ստ. Ալաջաջեանը, Խաժակ Գիւլնազարեանը, Լ. Միրիջանեանը, Մկրտիչ Սարգիսեանը, Վարդգէս Պետրոսեանը, Մամլոյ Կոմիտէի Նախագահ Հ.Ա. Ուեթմազեանը: Այս վերջինը խօսք առնելով շահեկան ծանօթութիւններ տուած է հայրենիքի գրականութեան զարգացման և ընթերցասիրութեան շուրջ: Ան շեշտած է, թէ

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

Հայաստանի մէջ որեւէ գրքի նուազագոյն տպաքանակը երեք հազար է, իսկ ծանօթ բանաստեղծները գործերը կը տպուին մօտ 50 հազար տպաքանակով: «Ներկայիս կը սպասի Պարոյր Սեւակի գործերը մօտ 50 հազարով: Անոր «Անլռելի Զանգակատունը» գրքին պահանջը այնքան շատ է, որ եթէ մենք Գ. տպագրութիւնը հնարաւոր դարձնենք 150 հազարով, երեք օր ետք անոր պահանջը կրկին պիտի զգացուի»:

Վերջերս հրատարակուած է Ց. Տէրեանի «Մայրիկս» խորագրով ժողովածուն՝ 50 հազար տպաքանակով և որ սպառած է երկու օրուան ընթացքին: Նոյնն է պարագան արձակին, որուն միջին տպաքանակն է 10—50 հազար: Շանթի վերջերս լոյս տեսած գործը 40 հազար օրինակով սպառած է քանի մը օրէն:

Ուեթմազեան այս առթիւ անկեղծ խոստովանութիւն մը կատարած է. «Մենք մինչեւ հիմա այս կամ այն պատճառներով, ի հարկէ դժուարութիւններու հետեւանքով, չկարողացանք դեռ աշխուժիւ ներկայացնել մեր արժէքները»:

Այս մասին քանիցս անդրադարձած ենք և պահանջած, որ մեր մշակոյթն ու գիտութիւնը ներկայացուին օտարներուն: Մենք համոզուած ենք, որ առաջինը պիտի նպաստէ ո՛չ միայն մեր ժողովուրդի մեծ ու որոշ գանձերու ծանօթացման, այլ նաեւ պիտի նպաստէ քաղաքական մեր կիսակործան հայ բանկորներուն հայութեամբ հարազատութեան:

Ուեթմազեան կը յիշէ նաեւ, որ Երեւան սկսած է աշխարհաբարի թարգմանել մեր մատենագրութիւնը (միջնէ 17րդ դար): Սոյն մատենագիրներուն ուսումնական հրատարակութիւնը երկու տարիէն կը սկսի:

1966էն ասդին սփիւռքահայ գրողներու գործերէն կը տպուին Երեւանի մէջ, կը նշէ Ուեթմազեան: Ան ցանկութիւն կը յայտնէ, որ օտարներուն մեր գրականութեան ծանօթացման օգտակար դառնան նաեւ Սփիւռքահայերը:

Ապա խօսք կ'առնէ Պարոյր Սեւակ և կը շեշտէ, թէ մեր հայրենիքը ո՛չ միայն վտանգի մէջ չէ, այլ և կը բարգաւաճի օրէ օր: Շատ խոչընդոտներ ունեցած է մեր հայրենիքը մինչեւ այսօր: «Եթէ հայրենիքը վտանգի մէջ չէ, հայ ժողովուրդը վտանգի մէջ է, քանի իր երկու երրորդը կ'ապրի իր սահմաններէն դուրս»: Սեւակի համար նոյնքան վտանգաւոր է աւելորդ լաւատեսութիւնը, որքան աւելորդ է յոռետեսութիւնը: Պէտք է իրատես ըլլալ: Սեւակ կ'ըսէ, թէ հայրենիքը պաշտամունք ունի Սփիւռքի հանդէպ, Սփիւռքի ամէն մէկ հայուն հանդէպ որ ապրելով աշխարհի որեւէ ծայրը, պահած է ազգային ոգին ու լեզուն: Անշուշտ երազային կ'ըլլար ներգաղթը որպէս լուծում, սակայն երբ այդ կարելի չէ, բայց պէտք չէ նոյն ատեն քաջալերել արտագաղթը, մանաւանդ դէպի քաղաքակիրթ երկիրները: Ան կ'անդրադառնայ մայրենի լեզուի կարեւորութեան: «Մենք ինչ պէտք է ընենք մայրենի լեզուն պահելու համար. ազգի բնորոշումն շատ կան, բայց ես կարծում եմ որ այդ ազգին գիտակցութեան մէջ մանկան պէտք չունենք: Եւ եթէ Շանթի ասածով լեզուն նոյնանում է, դա արդէն ստրկացում է: Ուրեմն ինչ պիտի ընել: Մեզի համար շատ կարեւոր է կուսակցութիւններ, հասարակութիւններ, ընկերութիւններ այն առատութիւնը, որ կայ: Սա վերաբերում է բոլորին: Նոյնը ես նկատողութիւն եմ խնդրում: Նախ Հայ, ապա կուսակցական...»:

Ապա Գ. Սեւակ կը մատնանշէ այն մեծամասնութեան «այլեր» որոնք եկեղեցիներու չէնքերուն աւելի գրով կը տրամադրեն, «Ես մէկն եմ, որ շատ բարձր կը գնահատեմ եկեղեցին, մեր եկեղեցին, անոր ծառայութիւնները դարերու պատմութեան մէջ,— բայց այսօրուան պայմաններուն մէջ աւելի կարեւորը է դպրոցը քան եկեղեցին»:

Գ. Սեւակ հայրենասիրութեան հետեւանքը ցանկացած ուսանողներուն այն կ'ուզէ որ բոլորին հայերէն համալսարանի գռներ, պայմանաւ որ անոնք վերադարձին Սփիւռքին ուսուցչութեան:

Ապա խօսք կ'առնէ Ն. Աղասեան և կ'ըսէ, թէ հայրենի գրողները համար հայրենիքի համար գրելնուն, կ'ուզեն որ սփիւռքահայը արձագանքէ անոնց երկերուն: Գրողն երկու քերթուածներ կը կարդայ, մինչ Անահիտ Սահինեան կը ցանկայ որ Սփիւռքը իր Թելադրութեամբ կ'ուզէ Սփիւռքի պահպանման գործին նպաստէ՛ Երեւանին:

Լեւոն Միրիջանեան «Բոլորս մէկ երազ ունինք, հաւատամք մի կտորի մէջ, հայրենի կտորի տակ» ըսած է, մինչ Վ. Պետրոսեան Թելադրած է մօտ մը պէտ օրինի նկատել հայաստանը, և «Հայաստանն ալ ամէն ինչ պէտք է ընէ, որպէսզի զիւղանայ հայ լեզուն» ըսած է ան:

Ս. Ալաջաջեան անդրադարձած է այն տագնապին, որ կ'ապրի իւրաքանչիւր հայ, «Հայերը զէնքը կը փնտռեն և առ հայրենիքը՝ որ կը փնտռէ իր բոլոր զաւակները: Հայրենիքը հողն է ժողովուրդի միասնութիւնն է» ըսած է:

Համառեց՝ Հ. Գ.

«ԻՐԱՒ Է, ԻՐԱՒ Է»

Շուտով հրապարակ կ'ելլէ Հայ թեմի վաստակաւոր ղեկավար Ե. Պօղոսեանի նոր (աշխար) երգախաղը՝ «ԻՐԱՒ Է, ԻՐԱՒ Է», իր 50ամեայ յոբելեանին առթիւ: Մանրամասնութիւնները հետագային:

Նիւ Եօրք, Ն. Ե.

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՍՊԵՏԸ

ԱՐՄՕ ՊԱՊԱՃԱՆԵԱՆ
ՀՍՍՀ ժողովրդական արթիստ

Մարդկային ամենամեծ ուրախութիւններից մէկը իսկական արուեստի ճանաչումն է: Պատահում է, որ լսում ես երգչին, դաշնակահարին, ջութակահարին և հասկանում, թէ ինչն է նրա կատարման արուեստի մէջ համոզիչ. ինչը՝ ոչ. ինչն է լաւ, ինչը՝ վատ: Բայց կայ սահման, որ անցնել կարող են քչերը միայն, ովքեր իսկապէս օժտուած են մեծ տաղանդով: Այդ սահմանից էլ սկսւում է այն, ինչ համարւում է իսկական արուեստ: Այդտեղ արդէն համոզիչ է այն ամէնը, ինչ անում է արուեստագէտը, եթէ նոյնիսկ չի համապատասխանում սահմանուած աւանդներին: Այդտեղ ապշեցնում է տքնաջան աշխատանքով ձեռք բերուած և արթիսթական ներշնչանքի մէջ լուծուող այն թեթեւութիւնը, որով յաղթահարւում են բոլոր դժուարութիւնները:

Ինչը կարող է աւելի բաւականութիւն պատճառել, քան ստեղծագործական աշխատանքը, որը մարդու գոյութիւնը դարձնում է իմաստալից ու նպատակասլաց: Այդպիսի աշխատանքով է յագեցած հայ մեծ երգչուհի Հայկանուշ Դանիէլեանի ողջ կեանքը: Շատ դժուար է խօսել այնպիսի մի արուեստագէտի մասին, որպիսին Դանիէլեանն է: Դժուար է գտնել այնպիսի բառեր, որոնք բաւականաչափ բացայայտէին նրա ստեղծագործական կերպարի էութիւնը: Անկրկնելի է հիանալի այդ մարդու անհատականութիւնը:

Հայկանուշ Դանիէլեանը քաջահմուտ էր երաժշտութեան, գրականութեան և արուեստի հարցերում, Նրա ոգեշունչ վարպետութիւնը, մեկնաբանութեան հմայքը, դասական պարզութեան հասած արուեստը գեղարուեստական կերպարին հաղորդում են անկրկնելի ինքնատիպութեան գծեր:

Հայկանուշ Դանիէլեանի կատարումը աչքի է ընկնում հազուագիւտ երաժշտականութեամբ և յուզական ներգործութեան մեծ ուժով: Ով լսել է երգչուհուն Անուշի դերում՝ Նրա յիշողութեան մէջ խորապէս տպաւորուած կը լինի տանջող վըշտով և աղջկական Թախծով լի հանրայայտ «Ասում են ուրին» մեներգի կատարման յուզիչ անկեղծութիւնը: Նրա ստեղծած քնարական կերպարները միշտ ջերմացել են անխարդախ անկեղծու-

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

թեամբ, մարդկային մեծ զգացմունքի ուժով:

Հայկանուշ Դանիէլեանը ծնուել է 1893 թուականին, Թիֆլիսում, արհեստաւորի ընտանիքում: Նրա հայրը՝ Պաղտասարը, եղել է գեղանկարիչ: Միաժամանակ նա ինքնուս հարմոնահար էր, օժտուած բնական բացառիկ լսողութեամբ և երաժշտական քնդունակութեամբ: Մայրը նոյնպէս շատ երաժշտասէր կին էր: Դանիէլեանների աղքատիկ ընտանիքում, ուր մեծանում էին հինգ երեխաներ, միշտ ուրախ ու աղմըկոտ էր: Տան անդամները ստեղծել էին ընտանեկան նուագախումբ և նուագում էին կիթառ, պալալայքա, թառ, հարմոն, դափ: Փոքրիկ Հայկանուշը ամբողջ հոգով սիրում էր երաժշտութիւնը: Արդէն եօթը տարեկան հասակում նա երգում է ծխական դպրոցի եկեղեցական երգչախմբում: Նրա երգը գրաւում է անցորդների ուշադրութիւնը, ժողովուրդը լսում է նրան հաճոյքով, իսկ ապագայ երգչուհու տան մօտով անցնող հարուստները անբաւականութեամբ ասում էին. «Սրա՛նց տեսէք, փող չունեն, բայց ամբողջ օրը երգում են»:

Տանը Դանիէլեանը յափշտակութեամբ երգում էր ժողովրդական երգեր, որոնց նկամամբ սէրը պահպանեց մինչեւ կեանքի վերջը:

Դանիէլեանի երաժշտական մեծ ընդունակութիւնը գրաւում է նրա հայրենակիցների ուշադրութիւնը, Նրանց հաւաքած աղքատիկ գումարով Հայկանուշը մեկնում է Փեթերպուրկի գոնսերւաթորիայում սովորելու:

... 1913 թուական: Փետրուարեան պարզ մի առաւօտ: Հայկանուշը փնտռում է իրեն հարկաւոր տունը: Փոքրիկ երգչուհու սիրտը յուզմունքից կծկւում է: Երգեցողութեան փրոֆեսէօրը, որին նա փնտռում էր, յայտնի էր ոչ միայն մանկավարժական տաղանդով, այլեւ խստութեամբ ու պահանջկոտութեամբ: Որքան երջանիկ էր երգչուհին, երբ փրոֆեսէօրը ոչ միայն ըստ արժանւոյն գնահատում է նրա տաղանդը, այլեւ առաջարկում է ձրի պարապել հետը:

Եռանում են ուսման ութը տարիները:

(Շար. տես էջ 4)

ՀԵՌՈՒՍՏԵՍԻԼԸ

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Հեռատեսիլը քիչ մը մարդկային լեզուին կը նմանի, կ'արտայայտէ լաւն ու գէշը, բարին ու չարը, անշուշտ ժխտականը ի վերջոյ զամելու համար արդարութեան սիւնին:

Հեռատեսիլին ցուցադրութիւնները երկրէ երկիր կը տարբերին:

Ֆրանսական հեռատեսիլը, քաղաքական, գրական, գեղարուեստական նիւթերէն զատ կը ներկայացնէ ֆրանսական ժապաւէններ: Այդ ժապաւէններուն նիւթերը կը շօշափեն պատմականը, ֆրանսական կենցաղային անցուդարձերն ու դէպքերը: Սրամիտ են. հեգնական, ազատախոհ և զուարթախոհ:

Ունին մտածել տուող կեանքի պատկերներ: Գերակշիռ են սիրայինները և ամուսնական անհաւատարմութիւնները:

Ֆրանսական թատրոնը, դասականը և արդիականը իր ուրոյն տեղը կը գրաւէ ֆրանսական հեռատեսիլին մէջ:

Իտալականը, իր ժողովուրդին կեանքն է յաճախ: Երաժշտութիւնը իր բոլոր բաժանմունքներով տիրող հանգամանք ունի: Մասնագիտութիւնը ունի պատմական ողբերգութիւններու, նախաքրիստոնէական շրջանին կատարուած վայրագութիւններու, կռիւներու և պատերազմներու: Կենցաղային նիւթերուն մէջ ի պատուի են Թոթօ, Ամէտէօ Նազարէ, Վիթթորիօ տը Սիգա, եւայլն:

Անգլիական հեռատեսիլը լուրջ է իր մայրաքաղաքին նման, եթէ զանց առնենք պիթլի պիթըլներըը...:

Զարմանալիօրէն աւելորդապաշտութիւն կայ այնտեղ:

Այսպէս, ոգիներու բնակարան, դղեակներ և ուրուականներով բնակուած ու լքուած ապարանքներ ի պատուի են անգլիական ժապաւէններուն մէջ:

Դասական թատրոնը, նիւթերը ներկայ են այնտեղ: Իրենց ուրոյն անկիւնը ունին Շէյքսփիր և Ջարլզ Տիգընս, եւայլն:

Գերմանականը կը շօշափէ ընտանեկան լուրջ, ծանր, երբեմն հոգեբանական բարձր բնոյթ կրող հարցեր: Ունի ուժեղ դերասաններ: Կարծէք թէ Էմիլ Եանինկս մը բաւական պիտի ըլլար գերմանական ժապաւէնը բարձր պահելու միջազգային ժապաւէններու կողքին:

Ամերիկեան հեռատեսիլը ամենէն հարուստը և ճոխն է:

Այնտեղ գերակշիռ են կանկսթերութիւնը, ոճիրը, մէկ խօսքով՝ ոստիկանական ժապաւէնները. ոչ մէկ եւրոպական ժապաւէն կրնայ մրցիլ ամերիկեան fառւ պոյականին կիցի, բռունցքի ճարպիկութիւններուն հետ: Հարուստ է նմանապէս գեղարուեստական և պարային ցուցադրութիւններով (show):

Զարմանահրաշ կրկէսներ, մարզահանդէսներ, հոգ չէ թէ օտար-դերակատարներ ալ գտնուին անոնց մէջ: Օդային, ցամաքային և ծովային պատերազմական դըժւարին և ծախսալից ժապաւէններ:

Օտար և ամերիկացի համբաւաւոր գրագէտներու դասական վէպերը ամփոփելով ժապաւէնի կը վերածուին ճարտարօրէն: Թէեւ դասականը բոլոր ժողովուրդներու մէջ ալ նուազ է, վերնախաւին յատուկ ըլլալուն համար:

Գանատական հեռատեսիլը Քէպէքի նահանգին մէջ ունի ֆըրանսական թատրոնը: Մոլիէր, Ռասին և այլ դասականը շօշափող գրագէտներու ստեղծագործութիւնները կը ներկայացուին գանատացի շնորհալի դերասաններու կողմէ:

Տիրակալող է ամերիկեան ժապաւէնը: Ինչպէս բոլոր հեռատեսիլները, գանատականն ալ մասնաւոր ժամեր կը յատկացնէ քաղաքական, գեղարուեստական, ընկերային հարցերու տեսախօսութիւններու (interview):

Բնականաբար հեռատեսիլին ազդեցութիւնը դեռահասներուն վրայ աւելի շեշտուած է:

Դժբախտաբար չարաճճիութիւնը, կռիւը, հետաքրքրութիւն կը ստեղծեն մանուկներու մօտ:

Կը փակենք այս հպանցիկ ակնարկները զուարճալի երեւոյթներով:

Այսպէս, տան մը մէջ քանի մը նորահաս տղաք, հինէն մնացած ամերիկացիի և կարմրամորթ հնդիկի պատերազմ կը խաղան:

(Շար. տես էջ 6.)

ՎՈՒԽԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐ

ԸՆԿ. ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻԻ ՃԱՌԸ

Հայ Մշակոյթի եւ Սփիւռք-Հայրենիք Կապերու Ամրապնդման Մասին

Իր տարիներու աւանդութիւնը յարգելով, Պէյրութի Սահակեան Լիսէի Շրջանաւարտից Միութեան վարչութիւնը 1969 թուի Նոր Տարուան Տօնածառի հանդիսութիւնը կազմակերպեց 2 Յունուար 1969, Հինգշաբթի օր, երեկոյեան ժամը 9ին, Սահակեանի սրահին մէջ, շրջանաւարտներէ, թեկնածուներէ, ուսուցիչներէ եւ համակիր ուշանակի անդամներէ բաղկացած հոծ հասարակութեան մը ներկայութեան։

Տօնածառի հանդիսութիւնը վարեց եւ այս առիթով խորիմաստ ճառ մը խօսեցաւ լիբանանահայ երիտասարդ մտաւորական, հասարակական գործիչ եւ Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատու քարտուղար՝ ընկեր Գէորգ Տարօնի։

Ընկեր Գէորգ Տարօնիի ճառը, իր շահեկանութեան համար, մի քանի հատուածներով կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն։

ԽՄԲ.

Ամանորի գիշերը, մեզմէ իւրաքանչիւրը, Նոր Տարին ողջունեց իր ընտանեկան յարկին տակ, շրջապատուած իր հարազատներով, յարգելու համար հայկական դարաւոր աւանդութիւնը՝ որ մեզի, նո՛ր սերնդականներուս կը թելադրէ Նոր Տարիի երեկոն անցընել հայկական կտուրի ներքեւ, պապենական տան մէջ։

Այսօր միասնաբար, խանդավառութեամբ եւ լաւատեսութեամբ, Նոր Տարին երկրորդ անգամ ըլլալով կ'ողջունենք այս կրթական յարկին տակ, որ բոլորիս համար մեր երկրորդ տունն է, մեզ բոլորս դաստիարակող Սահակեանի ուսումնաբաշխ տունը։

Եկէք միասին շնորհաւորենք մեր այս Նոր Տարին, որպէսզի օրհնաբեր եւ արդիւնաւոր տարի մը ըլլայ ան, մեզի բոլորիս համար. (Ծափեր)

... Նոր Տարի է այսօր:

Խորհրդածութեան, քննարկումի եւ վերլուծումի օր է այսօր։

Մեզի համար, Նոր Տարին պէտք չէ սահմանափակուի միայն խնճոյքի եւ խրախճանքի ծիրէն ներս։

Այո՛, որպէս նահատակ բայց յաղթական ազգի մը զաւակները, իրաւունք ունինք ուրախանալու եւ խնճոյքներ սարքելու այնքան՝ որքան կ'ուզենք, կը յանկանք, մեր գոյատեւող ներկայութիւնը ցոյց տալու համար։

Սակայն, խնճոյքներու եւ խրախճանքներու մէջ պէտք չէ կորսուինք, պէտք է պահել մեր մակարդակը, մեր աստիճանաչափը:

Ու ասիկա, անոր համար որ մեր գործը չէ վերջացած տակաւին։ Մենք, նո՛ր սերնդականներս, առաքելութիւն ունինք մեզի վստահուած, ու մեր ժողովուրդը մեզմէ սպասելու, մեզմէ ակնկալելու, մեզմէ յուսալու իրաւունք ունի երկար ժամանակի համար։

Հայ ենք մենք։

Լիբանանի ու Արաբական Աշխարհի հիւրընկալ ափերուն վրայ ծնած հայեր։

Ու հայ մարդիկը այսօր, հայ երիտասարդները այսօր, ազգային եւ քաղաքական պայմաններու բերումով, բան մը աւելի կը նշանակեն: Եւ քանի կ'ընդունինք, թէ անոնք բան մը աւելի կը նշանակեն, պէտք է ընդունինք նաեւ, թէ բան մը աւելի պէտք է տան անոնք, հա՛յ մարդն ու հա՛յ երիտասարդը:

Օտար ժողովուրդներու նոր սերունդները արդիականութեան եւ հաճոյքի ուղին կը հետեւին ըսելով, իրաւունք չունինք մենք զմեզ ինքնախաբէութեան մղելու։

Մենք հայ ժողովուրդի նոր սերունդն ենք, տակաւին բովանդա՛կ մարդկութենէն պահանջներ ունեցող ժողովուրդի մը նոր սերունդն ենք։

Առաւել, մենք մեր վերածնած Մայր Հայրենիքէն հեռու գտնուող՝ սակայն ճիշդ անոր առնեւավառ իրականութեամբ խանդավառ յաւերժական հայ ժողովուրդին սփիւռքահայ հատուածին նոր սերունդն ենք, անդր-հայրենիքեան հայութեան նոր սերունդը:

Ասոր համար ալ, մեզմէ իւրաքանչիւրիս ուսերուն կ'իյնան նոր պարտաւորութիւններ, այնքան ժամանակ՝ որ կը զգանք թէ մեր մարմնին մէջ շրջան ընող կարմիր արիւնը հայու արիւն է, Մեսրոպի, Վարդանի, Սասունցի Դաւիթի եւ Գրիգոր Նարեկացիի, Անդրանիկի եւ Փարամազի մեզի ժառանգած արիւնն է։ (Ծափեր)

Խօսք չունիմ ումնացած հայ երիտասարդուհիին եւ հայ երիտասարդին. խօսք չունիմ իր անցեալը մոռցած, ինքզինք չհասկցող եւ օտարոտի արդիականութեան գերին դարձած հայ նոր սերունդին։ Անպայմանօրէն պիտի գայ այն օրը, երբ այսօր իր ազգային դիմագիծը իր իսկ ձեռքով աղաւաղել փորձող հայ նոր սերունդը խղճի խայթ պիտի ունենայ ու ինքզինք պիտի դատէ, իր անհամար սխալներուն գիտակցութիւնը ունենալով։ Բայց ի զուր, ժամը ուշ պիտի ըլլայ արդէն։

Անցնինք, որովհետեւ այս օրով մեր ազգային ողբերգութեան քննարկումը չէ որ պիտի կատարենք։

Անցնինք ու քննենք մենք զմեզ։

... Նոր Տարիի այս հաւ դիսութեան ընթացքին, հայութեան արժանաւոր նոր սերնդականներ որպէս. մեզմէ իւրաքանչիւրը ինքզինք պէտք է դնէ հայելիի առջեւ, իր միտքը եւ իր հոգին պէտք է հայելիին առջեւ հանէ, գիտնալու համար, թէ որպէս հայ մարդ ի՛նչ կ'արժէ ինք, ու որպէս գործօն սփիւռքահայ ի՛նչ կը սպասուի իրմէ։

... 1969ի Նոր Տարին եթէ մեր առջեւ կը բանայ նո՛ր կեանքի եւ նո՛ր գործի նո՛ր հեռանկարներ, միաժամանակ, ան մեզի անգամ մը համար եւս կը ներկայացնէ մեզմէ պահանջուածը, մեզմէ սպասուածը։

Կ'ապրինք մեր Ազգային պատմութեան այնպիսի մէկ հանգրուանին ընթացքին, երբ սփիւռքահայութիւնը ինքզինք աւելի քան երբեք պէտք է կառչած պահէ ազգային հիմնական երկու տուեալներու՝ հայ մշակոյթին եւ Սփիւռք-Հայրենիք կապերու ամրապնդման։

Հա՛յ Սփիւռքի տարածքին վրայ, այնքան ատեն որ կ'ապրինք հայ մշակոյթով ու մայր հայրենիքի սիրով, նոյնքան ժամանակ մարդկութեան կրնանք ներկայանալ մեր ազգային բնորոշիչ հանգամանքով: Փոխարէնը այնքան ատեն որ կը հեռանանք

(Շար. տես էջ 5)

ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

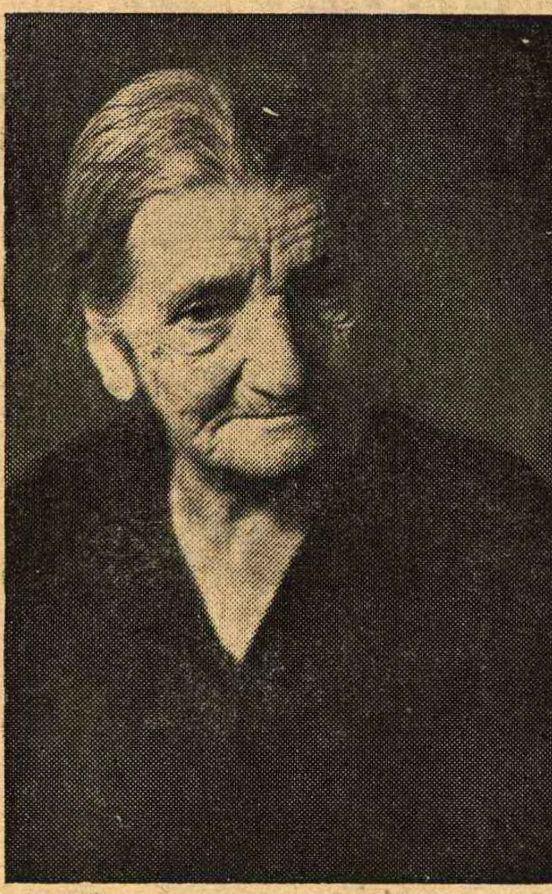
ՑԱՒԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

Սուտանահայ գաղութը խոր սուգի մատնուեցաւ կորսնցնելով բոլորին սիրելի «մեծ մայրիկը»՝ Տիկ. ՀՌՈՒԲ ԱՖԱՐԵԱՆը, որուն կսկծալի եւ անակնկալ մահը տեղի ունեցաւ 15 Յունուար 1969, կ.ե. ժամը 6ին: Ան 80 տարեկան էր։

Ողբացեալ Հռուբ Աֆարեան սեբաստացի էր, տեսած եւ դառնօրէն ճաշակած էր աքսորի սեւ օրերը եւ երիտասարդ տարիքին մնացած էր այրի։

Քառասուն երկար տարիներ ան ծառայած էր սուտանահայ գաղութին, դպրոցին եւ ոչ միայն երիտասարդ, այլեւ երէց սերունդը խնամած էր իր ձեռքով՝ մեծ մօր մը գուրգուրանքով։ Եւ երկար կեանքին մինչեւ վերջին օրը՝ իր կոչումին եւ իրեն վստահուած գործին գիտակցութիւնն ու հաւատարմութիւնը ունեցաւ ան։

Հայ դպրոցն ու եկեղեցին ողբացեալին տունն ու հայրենիքն էին եւ ոչ ոք կրնար զինք բաժնել անոնցմէ։

ՈՂԲ. ՀՌՈՒԲ ԱՖԱՐԵԱՆ

Տիկին Հռուբ Աֆարեանի մահով՝ մանկապարտէզի փոքրիկները կորսնցուցին հարազատ մեծ մայրիկ մը, որ ամէն առտու ժպտերես կը դիմաւորէր զիրենք մեծ ուրախութեամբ եւ հրճուանքով։

Ան էր որ մանկապարտէզի առաջին օրէն Ա.Բ.Գ.ի, «Հայ Միտք» եւ խաչակնքել սորվեցուց հայ փոքրիկներուն։

Ան խիստ նախանձախնդիր էր, չէր բացակայեր դպրոցէն, մինչեւ իր կեանքին վերջին օրը՝ երբ իր անակնկալ մահով ընդմիշտ հեռացաւ մեզմէ։

Տիպար հայ մայր մը եւ առաքինի, պատուախնդիր, աշխատասէր եւ անձնուէր աշխատաւորուհի մըն էր։ Իր օրինակելի ընթացքը պիտի մնայ եւ որպէս բարի օրինակ կը ծառայէ բոլորին։

Ողբ. Հռուբ Աֆարեանի յիշատակը սուտանահայ գաղութին մէջ անջնջելի պիտի մնայ. Անմոռանալի է կորուստը։

Ի պատիւ սուտանահայ գաղութին՝ պէտք է ըսել որ ան գիտցաւ արժանի վերաբերում ցուցաբերել հանգուցեալին հանդէպ։ Ազգային յուղարկաւորութեան ներկայ էին Գաղութին Վարչութեան անդամներ, հոգաբարձուներ, միութեան կազմեր, ուսուցիչներ, աշակերտներ եւ մեծ թիւով ազգայիններ։

Թաղման կարգը կատարեց Հոգ. Տ. Սուրէն Վրդ. Զինջինեան։

Ի յարգանք ողբացեալին՝ Ազգային Վարժարանը երկու օր փակ մնաց։

Հանգիստ անոր բազմաչարչար եւ յոգնաբեկ ոսկորներուն։

Սուտանահայ գաղութը խոր կսկիծով կը սգայ ցաւալի մահը իր սիրելի մեծ մօր՝ Հռուբ Աֆարեանի եւ իր խորազգած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի զաւակներուն, որոնք հեռաւոր ափերու վրայ կ'ապրին, ազգականներուն եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն։

Խարթում

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՍՊԵՏԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Գոնսերուաթորիայի փաստաթղթերում պահպանուել են Դանիէլեանի մասին գովասանքի շատ խօսքեր, որոնց թւում և ռուս մեծ երգահան Գլազունովի գնահատականը: Նա 1920 թ. Մայիսի 25ին գրում է. «Ձայնի սքանչելի տեմբր, օրինակելի կոլորատուրա, գեղարուեստական վիրտուոզ կատարում»։ 1922 թուականին, Դանիէլեանին յանձնելով գոնսերուաթորիան աւարտելու վկայականը, Գլազունովն ասում էր. «Գոնսերուաթորիայի գոյութեան 50 տարիների ընթացքում դուք առաջինն էք, որ դուրս էք գալիս այս շէնքից՝ վերցնելով այն ամենը, ինչ կարող էր տալ գոնսերուաթորիան»։

Դանիէլեանը առաջին անգամ պաշտօնապէս ելոյթ է ունենում 1916 թուականի Նոյեմբերի 21ին, Երկուշաբթի օրը, գոնսերուաթորիայի թատերական դահլիճում։ Ռուսական թագաւորական երաժշտական ընկերութեան աֆիշի վրայ, ուր յայտնւում էր, որ Ռոզինայի դերում հանդէս կը գայ վաստակաւոր փրոֆեսէօր Իրեցկայայի դասարանի ուսանողուհի Դանիէլեանը, կայ երգչուհու հետեւեալ նշումը. «Իմ կեանքի մեծ և պայծառ օրը»։ Այդ խոստովանութիւնը վկայում է, որ Դանիէլեանն ունեցել է մեծ յաջողութիւն: Եթէ Դանիէլեանի նման խստապահանջ արուեստագէտը իր առաջին ելոյթի օրը համարում է «մեծ և պայծառ», նշանակում է

Նա գոհ էր ինքն իրենից որպէս դերասան և երգչուհի, դա նշանակում է նաև, որ նա իր դերը կատարել է փրոֆեսիոնալ բարձր մակարդակով, որը իբրեւ օրէնք դերասանին բերում է արժանի յաջողութիւն։

Գոնսերուաթորիան աւարտելուց յետոյ Դանիէլեանն աշխատում է Լենինկրատի գոմիքական օփերային թատրոնում, հանդէս գալով Զիմարոզայի «Գաղտնի ամուսնութիւն», Ռոսսինիի «Սեւիլեան սափրիչ» և Մոցարտի «Նրանք բոլորն այդպիսին են» օփերաների գլխաւոր դերերում։

Անդրկովկասում սովետական իշխանութեան հաստատումից յետոյ Դանիէլեանը տեղափոխւում է Թիֆլիս։ «Նշանակալից է Հայկանուշ Դանիէլեանի աւանդը եղբայրական վրաց ժողովրդի օփերային արուեստի զարգացման գործում,— գրել է սովետական ականաւոր երգչուհի, ՍՍՀՄ ժողովրդական դերասանուհի Վ. Հարսովան։— Թբիլիսիի օփերային թատրոնում նա սկսեց երգել 1923 թուականից, ակտիւօրէն մասնակցելով վրացական օփերային խաղացանկի հիմնական՝ «Աբեսալոմը և Էթերին», «Թամար Ցբիէրի», «Դաիսի», «Շոթա Ռուսթաւելի», «Լատավրա», «Դինարա» և այլ ներկայացումների ստեղծմանը»։

Թբիլիսիում աշխատելու տարիներին Մոսկուայից յաճախ հիւրախաղերի էին գալիս նշանաւոր երգիչներ Կոզլովսկին, Միգայը և ուրիշներ, որոնց հետ Դանիէլեանը հանդէս է գալիս Կունոյի, Ռոսսինիի, Վերդիի, Չայկովսկու օփերաներում, իր տաղանդաւոր խաղընկերներին չզիջելով կատարման արուեստով և վոկալ վարպետութեամբ:

1933 թուականից Դանիէլեանն ապրում է Երեւանում։ Նա ակտիւօրէն մասնակցում է Հայաստանի մշակութային կեանքին: Նրա ստեղծագործական գործունէութիւնը անխզելիօրէն կապւում է Երեւանի երիտասարդ, այդ տարիներին նոր ստեղծուած օփերային թատրոնի հետ։ Սպենդիարեանի անուան օփերային թատրոնը իր ծնունդով և զարգացմամբ պարտական է նաև Դանիէլեանին, որի աջակցութեամբ և մասնակցութեամբ բեմադրուել են ազգային, ռուսական և արեւմտա-եւրոպական բազմաթիւ օփերային ներկայացումներ։

Մենք չենք յիշում Դանիէլեանի ստեղծած որեւէ վոկալ-բեմական կերպար, նրա կատարած համաշխարհային երգային գրականութեան որեւէ ստեղծագործութիւն, որի մէջ չարտայայտուէր երգչուհու արթիսթական անհատականութիւնը։

Դանիէլեանի խաղացանկը կազմուած է դասական օփերայի 32 դերերգերից։ Ոչ պակաս հարուստ է նաև նրա համերգային գործունէութիւնը։ Նրա կամերային խաղացանկն ընդգրկում է մօտ 700 ստեղծագործութիւն, սկսած հայկական ժողովրդական երգերից մինչև սովետական երգահանների ստեղծագործութիւնների նմուշները։

Թերթելով Դանիէլեանի համերգային ելոյթների ծրագրերը, մենք յաճախ հանդիպում ենք համերգային բեմահարթակներում հազուագիւտ կատարուած ստեղծագործութիւնների:

Հայ ժողովուրդն իր սիրած դստերն ընտրում է երկրի կառավարման ամենաբարձր օրգանի՝ ՍՍՀՄ Գերագոյն սովետի դեպուտատ։

Արուեստագէտը մեծապէս երջանիկ է, երբ աշխատում է ժողովրդի համար, լինում է նրա գաղափարների ու զգացմունքների արտայայտիչը, խօսում է նրա լեզուով։ Այդ զգացմունքով է ներծծուած Դանիէլեանի ողջ ստեղծագործութիւնը, այդ միտքն է հնչում նրա բանաւոր ելոյթներում և յօդուածներում։ Եւ ժողովուրդը ըստ արժանւոյն է գնահատել իր հարազատ երգչուհու մեծ արուեստը։

Հայկանուշ Դանիէլեանը Հայաստանի արուեստի աշխատողներից առաջինն էր, որ արժանացաւ ՍՍՀՄ ժողովրդական արթիսթի բարձր կոչման։

Ա. Գ.

Առողջապահական

ԿՈՒԻՖԻ ՆՈՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԸ

Այս անգամ Հոնկ-Քոնկէն ճամբայ ելեր է կուիֆի համաճարակ մը, որ սպասուածէն աւելի արագ կ'ընթանայ և կը տարածուի: Թերթերուն տուած տեղեկութիւններուն համաձայն, Իտալիոյ մէջ արդէն 200.000 հոգի անկողին ինկեր են: Ֆրանսայի մէջ ընդհանրապէս Փետրուարին կը սկսին կուիֆի վարակումները։

1918ի մահասփիւռ համաճարակէն ի վեր, որուն զոհերուն թիւը քսան միլիոնի հասաւ, կուիֆը կը տեւէ քիչ—շատ ծանր հարբուխի կամ ցնցղատապի ձեւին տակ, յաճախ թեթեւ, երբեմն աւելի կամ նուազ ծանր բարդութիւններով։

Կուիֆը հիներուն գիտցած և 90ական Թուականներուն ճարակող էնֆլիւէնցան է, որուն 1918ին, չեմ գիտեր ինչու, սպանական տարազ հագցուցին և կոչեցին կուիֆ էսփանեօլ։

Կուիֆը վարակիչ և մեծ արագութեամբ ճարակող հիւանդութիւն մըն է, որ 40—50 տարին անգամ մը բուռն յարձակում կը գործէ մարդկութեան վրայ եւ, քանի մը ամսուան մէջ աշխարհի շրջանը ընելով, մահ ու սարսափ կը սփռէ ամէն կողմ: Ցետոյ տարիներ չարունակ երեւութապէս կ'անհետանայ, իր ետին ձգելով յետնորդ ուժեր, որոնք կրակը վառ կը պահեն և ամէն ձմեռ փոքր ու թեթեւ համաճարակներու պատճառ կ'ըլլան։ Երբեմն ալ, չորս տասը տարին անգամ մը, ինչպէս 1947ին, 1957ին եւ 1968ի վերջերը, քիչ մը աւելի զօրաւոր յարձակումներ կ'ընեն։

Կուիֆին սկզբնական ախտանիշները չատերուն ծանօթ են: Ենթական, ընդհանրապէս առողջ վիճակի մէջ, յանկարծ ընդհանուր խոնջութիւն մը, անբացատրելի յոգնութիւն եւ կոտրտուք մը կը զգայ, որոնց կ'ընկերանան մկանային եւ գլխու ցաւեր, թեթեւ դող, կոկորդի գրգռութիւն եւ յետոյ՝ ջերմութիւն: Հիւանդը քուրջի վերածուած ըլլալու զգայութիւն կ'ունենայ։ Քանի մը ժամ կամ օր մը ետք կը սկսի քիչ—շատ զօրաւոր հարբուխը, կոկորդը կը չորնայ, շնչափողը կը բորբոքի, ինչ որ ներղացուցիչ չոր հազի մը պատճառ կ'ըլլայ։ Բորբոքումը հետզհետէ ցնցուղներուն մէջ կը տարածուի եւ ենթական քանի մը օրուան չոր հազէ ետք, ցնցղատապ կ'ունենայ, որուն կըրնան յաջորդել թոքային ուրիշ բարդութիւններ։

Այս է կուիֆին ընդհանուր պատկերը: Եթէ արագ ու լաւ դարմանուի, հիւանդութիւնը մօտ շաբաթ մը կը տեւէ, բայց ընդհանրապէս չափազանց կը տկարացնէ ենթական։

Քանի մը տարիէ ի վեր գիտենք որ կուիֆին պատճառը ժահր մըն է (վիրիւս), որ բոլոր ժահրերուն նման, սովորական մանրէներէն, արդէն անտեսանելի, հազար անգամ աւելի փոքր է։ Սաստիկ վարակիչ է, մասնաւորաբար աշնան վերջերը, ձմրան ընթացքին եւ գարնան մօտերը, երբ օդը մըշուշոտ և անկայուն է եւ յանկարծական փոփոխութիւններ կը կրէ։ Խճողուած փոխադրական միջոցները, հաւաքական զբօսավայրերը,

(Շար. տես էջ 6)

ԱԿՆԱՐԿ

«ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ՝ ԱՅՍՊԷ՛Ս...»

Անվիճելի իրողութիւն մըն է, որ մեր ընկերային հասարակական կեանքը կ'արտացոլայ մանաւանդ «նուիրատուութիւններ»ու սիւնակներուն ներքև, որոնք շատ յաճախ թերթերուն չորրորդ կամ վերջին էջին վրայ որոշ տեղ մը կը գրաւեն։

Եգիպտահայ ընթերցողը ազգային տեղական լուրերէն անմիջապէս ետք (եթէ ո՛չ անոնցմէ առաջ՝ շատերուն համար) աչքէ կ'անցընէ զանազան առիթներու բերմամբ կատարուած նուիրատուութիւնները՝ փոխան կամ վասն այսինչ նպատակի։ Հետեւաբար, շատ արդարացիօրէն կ'ակնկալուի՝ որ հոն տրուած արձանագրութիւնները ըլլան բոլորովին ճշգրիտ, ճիշդ ու ճի՛շդ, անսխալ՝ իր խորքով և իր ձեւով: Դժբախտաբար սակայն, եթէ նոյն օրը երեւցող նուիրատուութեան մը պարբերութիւնը բաղդատենք երկու օրաթերթերուն մէջ, պիտի նկատենք՝ որ մէկը միւսէն կը տարբերի, մէկը՝ միւսէն տարբեր ներկայացուած է. բան մը՝ որ յաճախ կրնայ տեղի տալ դիւրիմացութեան կամ զարմանքի. օրինակի համար կը գրուի «Տէր և Տիկին» անունի մը առջև, որ այդ հանգամանքը չի ներկայացներ երբե՛ք...: Այդ անունն իսկ երբեմն կը տրուի իրականութեան անհամապատասխան կերպով մը, որ անըմբռնելի կը մնայ թէ ենթակային և թէ ընթերցողին աչքին առջև։

Այսպիսի պարագայ մը աննկատ չանցաւ մեզմէ՝ վերջերս հրատարակուած Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ քառասնամեակին առթիւ կատարուած նուիրատուութեանց ցանկին վրայ։ Հետեւաբար, փափաքելի պիտի ըլլար որ ստուգում մը կատարուէ՝ որեւէ գրութիւն մամուլին յանձնելէ առաջ։

Ուստի, դիւրացնելու համար փնտռտուքը՝ այս պարագային պահանջուած աշխատանքին, կը թելադրենք (շատ խոնարհաբար) որ սխալը փնտռուի Յական ուկիներու կարճ ցանկին վրայ։ Լաւ է կանխել՝ քան դարմանել. Եւ տեղի չտալ որ տեսակէս ճշգումներ կարդանք ու միաժամանակ աւելորդ տաղտուկ պատճառենք մեր խմբագիրներուն, որոնք ստիպուած կ'ըլլան անդրադառնալու այդ անճշդութիւններուն, «Պիտի ըլլայ...»:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑԻ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայկական Ընթերցասրահի Վարչութիւնը կուգայ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնել Տիար Վահագն Տեփոյեանի, որ սիրայօժար կերպով օժտեց սրահիս բեմը ելեկտրական ռեզիսքանսով մը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

ԸՆԿԵՐ ԳԵՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻԻ ՃԱՌԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

հայ մշակոյթէն ու Մայր Հայրենիքի իրականութենէն, նոյնքան ժամանակ կը տարուինք այլասերման և ձուլումի վտանգին դէմ յանդիման։

Այսօր, առաւօտեան, Նոր Տարին և Ս. Ծնունդը շնորհաւորող գողտրիկ գիր մը ստացայ՝ նո՛ր ժամանակներու եգիպտահայ հասարակական նուիրեալ գործիչ ու Գահիրէի «ՋԱՀԱԿԻՐ» Շաբաթաթերթի Պատասխանատու խմբագիր ընկեր Սարգիս Պալեանէն։

Պահարանին վրայ, Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դրոշմաթուղթերուն կողքին, արձանագրուած էր հայատառ գեղեցիկ այլ խորիմաստ կարգախօս մը՝ «ՏԱՌԱՑԵՑԷ՛Ք ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ»։ (Երկարատեւ ծափահարութիւններ)

Շնորհաւորագիրը ստացած պահուս, մօտս եղող կիլիկեցի տարեց բարեկամս, պահարանին վըրայ արձանագրուած այս հայկական կարգախօսը տեսնելով, չկրցաւ իր զարմանքն ու գոհունակութիւնը զսպել և բացագանչեց յուզումով.

— Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան կառավարութիւնը որքան սիրած պէտք է ըլլայ եգիպտահայութիւնը, որ իր սահմաններէն դուրս եկող այս պահարաններուն վրայ այսպիսի՛ ազգօգուտ կարգախօս մը կը զետեղէ։

Իրականութեան մէջ սակայն, կարգախօսը յղացողը և զայն գործադրողը ոչ թէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան իշխանութիւններն էին, այլ՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան հաւատարիմ հայ քաղաքացին էր, ընկեր Սարգիս Պալեանը, որուն այս նախաձեռնութիւնը, իր բազմաթիւ այլ հայրենանուէր և ազգանուէր նախաձեռնութիւններուն կողքին, շնորհաւորելի է ու ծափողջունելի: (Բուռն ծափեր)

Վստահ եմ, որ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան Հայկական Ընթերցասրահներուն և «ՋԱՀԱԿԻՐ» Շաբաթաթերթին պատասխանները, իրենց «ՏԱՌԱՑԵՑԷ՛Ք ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ» կարգախօսով հասան Հա՛յ սփիւռքի բոլոր ծայրամասերուն, ինչպէս նաեւ՝ մեր հարազատ Մայր Հայրենիքին և ամենուրեք արժանացան անվերապահ ընդունելութեան։

— ՏԱՌԱՑԵՑԷ՛Ք ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ։

Սքանչելի կարգախօս մըն արդարև:

— ՏԱՌԱՑԵՑԷ՛Ք ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ։

Նոր Տարուան արժանի ղօղանջ մը, որ կուգայ ղանգելու հայ մշակոյթին հետ ապրող բոլոր հայ հոգիներու ներաշխարհէն, ալեկո՛ծ ներաշխարհէն ներս։

Որքան գեղեցիկ է և իմաստուն այս կարգախօսը, նոյնքան գեղեցիկ է այն իրողութիւնը՝ որ ան համա՛յն հայութեան, աշխարհով մէկ ցրուած հայութեան կը հասնի Նեղոսի ափերէն։

Սա ցոյց կուտայ, թէ հայուն միտքը տակաւին կը խոկայ ու հայուն միտքը տակաւին կը բաբախէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ։

Մի քանի օր առաջ, 1968 Թուի Դեկտեմբերի 29ին, Պէյրութի Պիպլոս սրահին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդիսութիւնը հովանաւորող Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա. Վեհափառը ցաւ յայտնեց, թէ Մերձաւոր Արեւելքի երբեմնի բարգաւաճ հայ գաղութները կը կորսուին և իր այս դատումին փոխան, տուաւ հետեւեալ մեկնաբանութիւնը.

— Մերձաւոր Արեւելքի հայ գաղութներուն տկարացումով կը կազմուին հեռաւոր նո՛ր գաղութներ, որոնց գոյութիւնը յուսադրիչ կը գտնենք:

— ՏԱՌԱՑԵՑԷ՛Ք ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ։

Այս կարգախօսը մեզի կը հասնի «Մերձաւոր Արեւելքի երբեմնի բարգաւաճ հայ գաղութներէն» ու ոչ թէ «անոնց տկարացումով կազմուող հեռաւոր նո՛ր գաղութներէն»։

Այս պահուս, հպարտութեամբ կը յիշեմ 1968 Թուի գարնան, «ՋԱՀԱԿԻՐ»ի մէջ ընկեր Սարգիս Պալեանի գրած մէկ խմբագրականը, ուր Հայկական Ընթերցասրահի ժրաջան Նախագահը կը շեշտէր այն իրողութիւնը, թէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան հայութիւնը վճռած է պահել ու պահպանել փառաւոր անցեալ ունեցող եգիպտահայ գաղութը, որ երկար ժամանակ օրինակ ծառայած է հայկական միւս գաղութներուն։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ի այս գարնանային խմբագրականին վճռակամութիւնը հաստատուեցաւ այն իրողութեամբ՝ որ մի քանի ամիս ետք միայն, 1968 Թուի ամրան, հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ բացումը հայապահպանման անառիկ նո՛ր միջնաբերդին՝ Աղեքսանդրիոյ Հայկական Ընթերցասրահին: (Երկարատեւ ծափեր)

Եգիպտահայ գաղութը կ'ապրի ու պիտի ապրի, շնորհիւ իր ազգասէր ու հայրենասէր տարրերուն, շնորհիւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան հաւատարիմ հայ քաղաքացիներու նուիրեալ գործունէութեան:

Սխալ է, անխոհեմ է, անտրամաբանական է մտածել, թէ հայը իր մայր հողէն ինքզինք անջատելով կրնայ ապրիլ, կրնայ գոյատեւել, կրնայ ստեղծագործել։

Արտասահմանի հայը եթէ պիտի շարունակէ իր հայաշունչ յաղթական երթը, անպայմանօրէն ինքզինք պիտի կապէ իր մայր հողին։ (Բուռն ծափահարութիւններ)

Հոս, ուրախութեամբ կ'ուզեմ յիշատակել, թէ 1959 Թուի աշնան, երբ Պէյրութի Պրիսթոլ հիւրանոցին մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը հանդիպէի Հնդկաստանի հանգուցեալ խոհուն առաջնորդին՝ վարչապետ Նեհրուին, Լիբանանի այդ օրերուն վարչապետ՝ Պր. Ահմէտ Տաուքի ներկայութեան, մտերիմ խօսակցութեան մը ընթացքին ան կը պատգամէր ինծի.

— Քանի հայ ես, քու հայեացքներդ սեւեռէ դէպի Մայր Հողըդ, դէպի Հայաստան, անով հաղորդուելու եւ անով գոյատեւելու համար: (Երկարատեւ ու որոտընդոստ ծափահարութիւններ)

Այս պատգամը ինծի տուողը Հայաստանի Վարչապետը չէր, ոչ ալ Խորհրդային Միութեան Վարչապետը, այլ՝ Հնդկաստանի իմաստուն ղեկավարը։

Այդ պատգամը թէև ուղղուած էր ինծի, սակայն հաւատացած էի ու ներկայիս աւելի խորունկ չափանիշով կը հաւատամ, թէ ինձմով, ան ուղղուած էր համա՛յն սփիւռքահայութեան։

Հանգուցեալ Վարչապետ Նեհրուին այս պերճիմաստ պատգամը հասկնալու, ըմբռնելու և մանաւանդ զայն գործադրելու պէտքը ունի այսօր սփիւռքահայութիւնը ամբողջ, աւելի քան երբեք։

Այդ պատգամին վրայ յենած, մենք կ'ըսենք. «Արդար չէ, օրինական չէ հայութիւնը, Մերձաւոր Արեւելքի հայութիւնը խումբ առ խումբ հեռացնել Արաբական Աշխարհի հիւրընկալ ափերէն։ Որովհետեւ՝ Արաբական Աշխարհն ու Մերձաւոր Արեւելքը հայութեան մայր հայրենիքին աւելի մօտիկ են քան՝ Գանատան կամ Աւստրալիան»։

Քիչ առաջ ըսինք, թէ մեր Ազգային Պատմութեան ժամանակակից հանգրուանին հիմնական երկու տեւականներէն մէկն ալ ըՍփիւռք-Հայրենիք կապերու ամրապնդումն է։

Ուրախութեամբ կը նկատենք, թէ շնորհիւ համաշխարհային խաղաղութեան զօրացման և միջազգային յարաբերութիւններու բարելաւման, համագործակցութեան ոգին կը ծաւալի ու տակաւ հող կը հարթէ մերօրեայ ժողովուրդներուն մօտ:

Ուրախութեամբ կը հաստատենք նոյնպէս, որ շնորհիւ Արաբական Աշխարհի ու Խորհրդային Միութեան միջև զարգացող բարեկամութեան ամրացման, փոխայցելութիւնները յաճախակի կը դառնան նաև հայութեան մայր հայրենիքին և մեր արաբական երկրորդ հայրենիքներուն միջև։

Հայ և արաբ բարեկամութիւնը, համապետական տարողութեամբ, զօրացաւ ու կը շարունակէ զօրանալ 1958 Թուականէն ասդին։

Արաբական Աշխարհի այս հիւրընկալ ափերուն վրայ ապրող հայերս, յատկապէս հայ նոր սերընդականներս, մե՛նք զմեզ երջանիկ պէտք է զգանք այս հայ և արաբ ամրացող բարեկամութեան ի տես:

Պարտինք արժանի ըլլալ հայու և մեր արաբական երկրորդ հայրենիքներու հաւատարիմ քաղաքացիի մեր կրկնակի կոչումին, գուրգուրալով Հայաստանի ու Արաբական Աշխարհի միջև կառուցուած ամրակուռ կամուրջին վրայ։ (Ծափեր)

Այդ կամուրջը, թանկագին հարստութիւն մըն է մեր ժողովուրդին համար։

Այդ կամուրջը ուժեղ պահելու անհրաժեշտութիւնը պայտառութեան կը հրաւիրէ, գործի կը կանչէ հայորդիները՝ որոնք Հա՛յ Սփիւռքի տարածքին վրայ կը հաւատան հայ ժողովուրդի յաւերժականութեան, կը յարգեն արաբ ժողովուրդներու գերիշխանութիւնը և գիտեն ընտրել գոհողութեան ուղին, անանձնական կեանքի ուղին: (Բուռն ծափահարութիւններ)

Մայր Հայրենիքի մեր ազնիւ քոյրերն ու եղբայրները մեզի կը նային որպէսզի մենք հայ ապրինք, որպէսզի մենք չյուսահատինք Հայ Սփիւռքի անծայրածիր հորիզոններուն ներքև։

Սփիւռքահայութեան երէց խաւը եւս, Ապրիլեան Եղեռնէն մազապուրծ ճողոպրած հայ մնացորդացը եւս, մեզ՝ հայ նո՛ր սերընդականներս կը դիտէ։

Ուրեմն, երկուստեք գրաւած ենք ուշադրութիւնը այսօրուան հայ իրականութիւնը բաղկացնող զոյգ հատուածներուն:

Նոր Տարուան Տօնածառի այս աւանդական հանդիսութեան ընթացքին, միասնաբար ուխտենք կառչած մնալ հայ մշակոյթին և Սփիւռք-Հայրենիք կապերու ամրապնդման նուիրական աշխատանքին, որպէսզի մեզմէ սպասուածը տալէ ետք, արժանաւորապէս ու ճակատաբաց ներկայանանք մեր Մայր Հայրենիքին, մեզ ծնող հա՛յ ժողովուրդին ու մեր արաբական երկրորդ հայրենիքներուն և հպարտութեամբ ըսենք.

— Մե՛նք ենք, մե՛ր գործով, սփիւռքահայ նո՛ր սերնդականներս։ (Երկարատեւ ծափողջոյններ)

Գրի առաւ՝ ԱԼՊԵՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Պէյրութ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ՕՐԳԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

6 ՓԵՏՐ. 1969

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏԻ ՆԼՈՅԹԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

սեփականացնել, նպաստել ունենալով սահեծել մեծ Իսրայէլը։

Պր. Ռիատ խօսելէ ետք ՄԱԿի 1948էն ասդին ցարդ առած որոշումներուն և Իսրայէլի կողմէ անոնց չյարգուելուն մասին, մանրամասնօրէն արդարացուց Ապահովութեան Խորհուրդին 22 Նոյեմբեր 1967ի որոշման մասին, որուն գործադրութիւնը Իսրայէլ կը մերժէ ցարդ՝ որովհետեւ Արաբ պետութեանց պարտադրելու իր ծաւալողական ծրագրին դէմ կը գտնէ այդ։ Այս խօսքին պատճառով՝ Թել Ավիվ իր ամէն միջոցներով կը փորձէ արգիլել 22 Նոյեմբեր 1967ի որոշման գործադրութիւնը և գծագծ Գունար Եարինկի առաքելութեանը խոչընդոտելով սահեծել զանազան մեքենայականութիւններով, սուտերով և բռնութեամբ։

«Հետեւաբար, Ապահովութեան Խորհուրդի որոշման գործադրութեան համար Իսրայէլի այս սխալ թեամբ մերժումը պէտք, այս Խորհուրդին անդամներուն և ի մասնաւորի Միացեալ Նահանգներուն կ՚ինայ սաստնակել միջազգային ապահովութիւն ու խաղաղութիւնը պահպանելու համար, ՄԱԿի Ուխտին մէջ նշուած պատասխանատուութիւնները», ըսաւ ԱՄՀի արտաքին գործոց նախարարը եւ շրջանակներ իր խօսքերը, յարգանք մատուցանելով Ս. Միութեան և Ֆրանսայի, իրենց որդեգրած յստակ և արդար կեցուածքին համար։

ԿՈՒԻՓԻ ՆՈՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԸ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

մարմնի ուժերուն նուազումը վարակումը նպաստաւորող պայմաններ են։

Բոլոր համաճարակները նոյն սաստկութիւնը չունին, որովհետեւ կուիփի ժահրը փոփոխութիւններ կը կրէ, որոնք կը նուազեցնեն կամ կ՚աւելցնեն անոր ժահրածին ուժը եւ ծնունդ կուտան նոր սեռունդներու կամ արմատներու։

Մինչեւ հիմա ժահրածին չորս գլխաւոր արմատներ զանազանուած են, Ա., Ա2, Ա3 եւ Ա4 գիտական որակումներով։ 1957ի ասիական կամ չինական կոչուած կուիփի բաւական ծանր համաճարակին արմատը Ա2ին կը պատկանէր։ Վերջինը կը թուի նոյն արմատին պատկանիլը բայց աւելի ժահրածին է։

Առաջին տարին երկու ներարկում կը կատարուի, 15 օր ժամանակամիջոցով։ Անկէ ետք տարին միայն մէկ ներարկում՝ վերահաստատելու համար կուիփին դէմ մարմնին պաշտպանողական միջոցները։ Անոնք, որ այդ պատուաստումին ենթարկուած են, մեծամասնութեամբ զերծ մնացած են վարակումէ։

Կուիփին դէմ կանխազգուշական պատուաստէն զատ, որ էական է, ուրիշ միջոցներ կրնան որոշ օգուտ ունենալ։ Պէտք է լաւ պաշտպանուիլ ցուրտի եւ օդի փոփոխութիւններուն դէմ եւ ըստ այնմ հագնիլ։ Մարզանքը միշտ օգտակար է։ Անհրաժեշտ է սենեակները օդաւորել, մասնաւորաբար ննջասենեակը։ Բերանը եւ քիթը հականեխել թեթեւօրէն, առանց գրգռելու։ Որքան կարելի է զգուշանալ խճողեալ փոխադրական միջոցներէ եւ հաւաքատեղիներէ։ Մարմնին ուժերը ի զուր չսպառել։ Մարմնի պաշտպանողական միջոցները աւելցնելու համար կարելի է, համաճարակի ատեն, ամէն առաւօտ մէկ կրամ վիթամին Սէ առնել։

Հիւանդութիւնը սկսելէ ետք, կը բաւէ քիչ մը զգոյշ ըլլալ, անոր բարդութիւնները կանխելու եւ կարճ ժամանակի մէջ բուժուելու համար։ Այդ նպատակով, ամենէն լաւ դարմանը անկողինն է։ Շատեր կը փորձեն հերոսաբար դիմադրել հիւանդութեան եւ ոտքի վրայ անցընել զայն, մեծաքանակ ասփիրին կամ նման դեղեր առնելով։ Ոմանք այդ ձեւով կը յաջողին ազատիլ հիւանդութեան ճանկերէն։ Բայց շատերու մօտ երեւութապէս անհետացած կուիփը կը վերսկսի եւ այլ եւ այլ բարդութիւններ կը ստեղծէ։

Ուրեմն, երբ կուիփի սկզբնական ախտանիշները զգաք, անկողին մտէք։ Սենեակին մէջ մնալը չի բաւեր։ Անկողնոյ մէջ կատարեալ հանգիստը եւ մանաւանդ միօրինակ ջերմութիւնը կը նպաստեն հիւանդութեան արագ բուժումին։

Արդարեւ, ֆրանսացի Տոքթ. Լվոֆ, որ երկու տարի առաջ Նոպէլեան բժշկական մրցանակին արժանացաւ, վերջերս հրատարակուած գիտական յօդուածի մը մէջ կը յայտնէ իր փորձարկութիւններուն արդիւնքը, որուն համաձայն ջերմութիւնը աննպաստ է ընդհանրապէս բոլոր ժահրերուն եւ մասնաւորաբար կուիփի ժահրին աճումին եւ բազմացումին համար։ Կուիփին ժահրը լաւ կ՚աճի 36 աստիճան ջերմութեամբ, գէշ՝ 37 աստիճանին եւ բնաւ չ՚աճիր եւ չի բազմանար երբ ջերմութիւնը 40 աստիճանի կը հասնի։

Կը հետեւի, թէ մարմնին ջերմութիւնը պաշտպանողական միջոց մըն է, զոր պէտք չէ հարուածել բրտօրէն տաքութիւնը իջեցնելով, մեծաքանակ ասփիրինի եւ նման դեղերու գործածութեամբ։

Տարակոյս չկայ, որ ասփիրինը կուիփին ախտանշանները բարելաւող լաւագոյն դեղն է։ Ջերմութիւնը, խոնջութիւնը, գլխու և մկանային ցաւերը անմիջապէս կ՚անհետանան։ Հիւանդը քանի մը ժամ բուժուած ըլլալու խաբուսիկ տպաւորութիւնը կ՚ունենայ և իր գործով կը զբաղի, ինչ որ վըտանգաւոր կրնայ ըլլալ։ Որովհետեւ հիւանդութիւնը յաճախ կը վերսկսի քանի մը ժամ կամ մէկ երկու օր ետք աւելի սաստկօրէն և դուռ կը բանայ ուրիշ մանրէներով բարդութիւններու։ Այս պայմաններուն մէջ, հիւանդութիւնը աւելի երկար կը տեւէ, ենթական բոլորովին ուժասպառ կ՚ըլլայ, ինչ որ կ՚երկարաձգէ ապաքինումի շրջանը։

Ի՞նչ ընել ուրեմն։ Քանի մը օր անկողին մնալ, մէկ երկու օր քիչ քանակութեամբ (օրական մէկ-երկու հատ) ասփիրին առնել, կուիփին ջերմութիւնը, ցաւերը և խոնջութիւնը տանելի դարձնելու համար։ Քիչ մը ֆինին, Սէ կենսանիւթ, տաք ըմպելիներ, առատ պտղաջուր, հագը մեղմացնելու համար պարզ օշարակ մը, ախորժակ ունենալու պարագային լաւ սնընդառութիւն լաւագոյն միջոցներն են դիւրաւ յաղթելու համար կուիփին և կանխելու անոր հետեւանքները։

Եթէ ջերմութիւնը շուտով չիջնայ կամ հագը սաստկանայ ու բարդութիւններ պատահին, արդիւնք՝ ուրիշ մանրէներու միջամտութեան, այդ պարագային անհրաժեշտ է օգնութեան կանչել ձեր ընտանիքին բժիշկը, եթէ արդէն ըրած չէք։

ՏՈՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹ)

Տէր և Տիկին Վահան Պըզըլեան իրե՛նց սիրելի եղբօր և տագրոջ ողբ. Ժիրայր Պըզըլեանի մահուան Երդ և եղբօր կնոջ ու Նորոյ ողբ. Զապէլ Պըզըլեանի մահուան 4րդ տարելիցներուն առթիւ և անոնց քաղցր ու անմոռաց յիշատակին կը նուիրեն.

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	1000
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	500
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	500
Տիկնանց Այծեմնիկ Միութեան	500
Հայ Կարմիր Խաչին	500
Աղքատախնամին	500
Հ.Մ.Ը.Մ. «Արարատ»ին	500
Հ.Մ.Ը.Մ. «Նուպար»ին	500
Նոր Իսթ Հայկական Ակումբի մարզական բաժնին	500
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ Պըզըլեան Հաստատութենէն, 41 Շարա Ապտել Խալէք Սարուաթ)

Այրի Տիկ. Բուբուլ Սարաֆեան և զաւակները, Յարութիւն, Միսաք (Ամերիկա) և Շուշիկ, ողբ. Պերճ Տէօվլէթեանի մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ կը նուիրեն.

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տէր և Տիկին Յոլակ Ծըզըն-կայեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Արթին Ղազարեանի (Մոնրէալ)։

ՏԽՐՈՒՆԻԻ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 40-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՇՈՒՄԸ

(Շար. Բ. էջէն)

ծաղկեպսակներով ողողուած դամբարանին առջև, յաջորդաբար խօսք առին՝ Տխրունիի քրոջ որդին Տոքթ. Յ. Լաչինեան, երիտասարդ մտաւորական ընկեր Գ. Տարօնի, և Տխրունի Ուսանողաց Միութեան անունով՝ ընկ. Գ. Սըվազլեան։

Սարգիս Տխրունիի ու անոր գաղափարական ընկերներու՝ Ազազարեանի և այլոց դամբարանը, անգամ մը եւս հանդիսացաւ գաղափարական ուխտի վերանորոգման պանդէոն մը:

Այս յուզիչ, այլ գօտեպնդիչ այցելութիւնը վերջ գտաւ միաբերան երգուած Հնչակեան Քայլերգով՝ «Հեռաւոր Երկիր»ով։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԵՂԾԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ տպագրութեան պատմութիւնը մեր ազգային մշակոյթի պատմութեան մի կարեւոր հատուածն է։ Ներկայումս սփիւռքում գործում են բազմաթիւ տպարաններ, որոնցում լոյս են ընծայւում հայերէն գրքեր ու պարբերականներ։ Հայ մշակոյթի այդ օճախների աշխատանքի մասին այժմ ոչ մի տեղեկութիւններ չի հաւաքւում։ Մինչդեռ նրանց տեղեկութիւնները շատ կարեւոր են հայ տպագրութեան մի ամբողջական պատմութեան համար։

«Հայրենիքի Ձայնը» խնդրում է սփիւռքահայ բոլոր հրատարակչութիւններին և անհատ հրատարակիչներին, խմբագրութիւններին, տպարանների տնօրէններին թերթիս հասցէով ուղարկել հետեւեալ հարցերի պատասխանները՝ իրենց տպարանի կամ իրենց տնօրինութեան տակ գտնուող տպարանների մասին։

Ա. Տպարանի անունը, երկիրը և քաղաքը, ո՞ւր գտնւում է տպարանը,

Բ. Երբ և ո՞ւմ կողմից է հիմնադրուել, տպարանի նշանը (զինանշանը),

Գ. Ո՞ւմ է պատկանում եղել, ո՞ւմ տնօրինութեան տակ է այժմ աշխատում,

Դ. Միայն հայերէ՞ն նիւթեր է տպագրում, թէ նաեւ այլ լեզուներով, ո՞ր լեզուներով,

Ե. Ի՞նչ գրքեր է տպագրել (ցանկալի է տալ լրիւ ցուցակը, եթէ այդ հնարաւոր չէ, տալ մօտաւոր ցուցակը և քանակը),

Զ. Ի՞նչ պարբերականներ են տպագրել,

Է. Ներկայումս հայերէն գրքերի և պարբերականների տպագրիչները, գրաշարները հայե՞ր են, թէ այլազգիներ,

Ը. Տպարանի շէնքի լուսանկարը, տպագրական ինչ սարքեր ու մեքենաներ են օգտագործւում։

Խնդրում ենք սփիւռքահայ թերթերին՝ արտատպել այս ազդը։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ»

Հ Ե Ռ Ա Տ Ե Ս Ի Լ Ը

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Տղաքը, նիւթը սորված են արդէն հեռատեսիլէն, հնդիկ կին մը գերի պէտք է իյնայ ամերիկացի կովբոյներուն ձեռքը։

Եւ սակայն տղոց մէջ կիս չկայ։ Հնարք մը կը գտնուի անհա։ Տան պառաւը կը բռնեն և կը կապեն նստած աթոռին։ Մամիկը շատ ուշ կ՚ազատի տան տիրուհիին կողմէ, քակելով չուաններբը և պառաւին բերնին վրայ փակցըւած ժապաւէնը։

Գիշեր է։ Հեռատեսիլը կը գործէ անկիւնը։ Տան ծնողքը կը թելադրէ մանչուն երթալ և քնանալ, քանի որ յաջորդ առաւօտ պէտք է դպրոց երթայ։

Մանչուկը հեռատեսիլէն չ՚ուզեր բաժնուիլ։ Այդ պահուն հեռատեսիլը կը ցուցադրէ ծեքծեքող, կաքաւող, նազելաճեմ պչրուհի մը....։

Տան տիրուհի մայրը, հանդիսատես հմայուած մանչուն ձեռքէն բռնելով կը ջանայ ննջարանը առաջնորդել այդ անչափաս Քազանովան։ Այս վերջինը ըմբոստնեղած կը բողոքէ։

— Սպասէ՛ մամա, թելեվիզիոնին կնիկը սկսաւ հանուիլ....։

Մինչ աթոռին կապուած և այնուհետեւ քակուած տան մամիկը կը կը մրմնջէ անկիւնէ մը.

— Վա՜յ գլխուս, ո՜վ դարք, ո՜վ բարք, մենք ալ հասուն աղջիկ եղած ատեննիս էրիկ մարդու երես չէինք նայեր վախնալով որ որդեծնութիւն կ՚ունենանք....։

Խ. Տ.

Մոնրէալ, 1969

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيربيان (بالاسم)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԻՐՊԻԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 267 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1969

ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 35 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ٢٦٧ — الخميس ١٣ فبراير ١٩٦٩

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԱԶԱՏԱՏԵՆՉ ՈԳԻՆ

ՍՈՒՐԷՆ ՎՐԴ. ՔԻՆՔԻՆԵԱՆ

Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը կը հանդիսանայ երկար շարք մը հերոսական պայքարներու՝ ընդդէմ դրացի այլակրօն ազգերու վայրագ արշաւանքներուն: Այդ պայքարներուն մէջ ճակատագրական հանգրուան մըն է Վարդանանց շարժումը, որուն խորքը կը կազմէ խղճի և հայրենիքի ազատութեան գաղափարին գերակշռութիւնը՝ նիւթական բիրտ ուժերուն վրայ։

Համահայկական բնոյթ կրող Վարդանանց պատերազմի նախընթաց շրջանին, հայ ժողովուրդի քաղաքական կեանքը կը ներկայացնէր մռայլ պատկեր մը։ Հայ և Պարսիկ յարաբերութիւնները հինէն ի վեր բարեկամական կապեր ունէին ընդհանրապէս՝ որովհետեւ Պարսկաստանի ու Հայաստանի մէջ միանգամայն կը գահակալէին Պարթեւական Տոհմին պատկանող թագաւորներ։ Գ. դարու սկիզբը Սասանեաններ պարտութեան մատնելէ ետք Պարթեւական Տոհմը, կը տիրանան Պարսկաստանի և այնուհետև թշնամական կեցուածք ցոյց կուտան հանդէպ Հայաստանի, ուր կը շարունակուէր Հայ Պարթեւներու իշխանութիւնը։

Հայ գահին վրայ բարձրացած Պարթեւ թագաւորներ նկատի առնելով Հայաստանի աշխարհագրական բացառիկ դիրքը, կը ջանային հաւասարակշռութիւն պահել պարսկական և յունական երկու մրցակից կայսրութիւններուն միջև։ Անոնք ստիպողական պարագաներու տակ կը յարէին պարսիկներուն՝ իսկ բնականոն կացութեան մէջ կ'անցնէին յոյներու կողմը՝ իբրեւ կրօնակից ժողովուրդ: Հայ Պարթեւներ կը զգուշանային ամբողջովին յոյներուն կապուելէ՝ չխախտելու համար իրենց քաղաքական և կրօնական անկախութիւնը:

Հայ թագաւորութեան ամենէն խոցելի կէտը կը նկատուէր նախարարներու մէջ տիրող պառակտումը, որ հետեւանք էր աւատապետական դրութեան։ Հայ նախարարներ կը զանազանուէին երկու հակամարտ ուղղութիւններով՝ յունասէրներ և պարսկասէրներ։ Անոնց վարած ինքնագլուխ քաղաքականութիւնը յաճախ անհաշտ կ'ընթանար կեդրոնական իշխանութեան ուղեգիծին հետ։ 387 թուին, պարսիկներ և յոյներ փոխադարձ համաձայնութեամբ Հայաստանը բաժնեցին իրենց միջև՝ արեւելեան և արեւմտեան մասերու, որպէսզի անիկա դադրի կռուախնձորի դեր խաղալէ։ Աւելի ուշ՝ պարսիկները, պատեհ առիթ համարելով հայ նախարարներու թագաւորին հետ ունեցած լուրջ տարակարծութիւնը, վերջ տուին Արշակունեաց թագաւորութեան։ Այնուհետև Հայաստանը կառավարուեցաւ պարսիկ մարզպանով։

Արշակունեաց թագաւորական գահին անկումով Հայ ժողովուրդը զրկուեցաւ իր կեանքի գլխաւոր կռուանէն՝ բայց քրիստոնէութեամբ անիկա տիրացաւ նոր ու հզօր կռուանի մը, որ հիմնըւած է հոգեկան ուժի վրայ: Քրիստոնէական կրօնի քարոզութիւնը լայն արձագանգ գտաւ Հայ ժողովուրդի էութեան խորը՝ որովհետև Հայ ժողովուրդը նախազգացումը ունեցաւ, թէ իր գոյութեան և յառաջդիմութեան գաղտնիքը կը կայանայ քրիստոնէութեան մէջ։ Հայութիւն և Քրիստոնէութիւն ամուր կերպով շաղկապուեցան իրարու հետ և վերածուեցան անքակտելի ամբողջութեան մը՝ նման մա մինի մօրթին և անոր գոյնին միջեւ եղող սերտ կապակցութեան։ Քրիստոնէութեան լուսարձակին տակ, Թարգմանիչ վարդապետներ Ս. Մեսրոպի և Ս. Սահակի գլխաւորութեամբ կերտեցին մշակութային վերազարթնում մը, որմէ բխող փայլուն ստեղծագործութեանց արդիւնքները հայ ժողովուրդը օժտեցին ազգային ևկեղեցիով և ինքնագիտակցութեան ոգիով։

Մեր անմահանուն Թարգմանիչ վարդապետներու կատարած մեծագործութեան երախայրիքը հանդիսացան Վարդանանք։ Վարդանանք հարազատօրէն կը մարմնացնէին հայ ժողովուրդի գերազանց առաքինութիւնները, որոնց մէջ առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ ազատասիրութեան ձգտումը: Վարդանանք ազատասիրութեան ձգտումը ժառանգած էին հայ ազատագրական պայքարի աննահանջ ռահվիրայ Հայկ Նահապետէն, որ նախընտրեց դժնդակ պայմաններու տակ ապրիլ և ազատ ըլլալու իրաւունքը իրեն վերապահել՝ քան թէ բռնաւորներու կամակատարը դառնալ և նիւթական անհամար բարիքներ վայելել:

Մեր նախնիքէն ժառանգած հայ ազատագրական պայքարի շեփորը շարունակաբար հնչեց հայ ժողովուրդի դարաւոր պատմութեան ամբողջ երկայնքին Վարդանի, Սասունցի Դաւիթի և Իսրայէլ Օրիի նման կորովի ու անձնուէր դէմքերու միջոցաւ։ Վարդանանք հետամուտ էին հայրենիքի ազատ գոյավիճակին, իբրեւ զօրաւոր երաշխիք հայութեան յաւերժական գոյատեւման։ Վարդանանց համար սրբութեան համարժէք էր հայրենիքը, ուր կը հանգչէին անբեծ

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ՎԱՐԴԱՆԱՏՕՆ

Վարդա՜ն, անսանձ դարերու դուն աննահա՛նջ դրօշակիր...
Անունդ դըրօշ մ'է կարմիր՝ վարդ արիւնո՛վդ հիւսուած,
Մշտածածան և անմաշ դըրօ՛շ՝ անունըդ կարմիր,
Որ կը թուչի սիրտէ սիրտ, բերնէ բերան՝ իբր հայերգ,
Որ կ'անցնի իբր անժանգ զանձ, իբր անշէջ ջահ՝ ձեռքէ ձեռք:

Վարդա՜ն, զօրքի և մուրտի դուն պարտիզպա՛ն ծիրանի...
Անունդ դափնի մ'է անթօշ, որ մինչ այսօր կը բուրէ
Շաւարշանի դաշտին մէջ և դաշտերուն հայ սրտի.
Հայ Պատմութեան էջին մէջ բողբոջած փա՛ռք մ'է անունդ՝
Զոր բիւր թոռներդ կը քաղեն և կը շնչեն անյագուրդ:

Վարդա՜ն, Վարդա՜ն, անվեհա՛ր ու զինակի՛ր սրբահայր...
Սուրբի անունդ անհատնում հաց ու գինի է միտիք,
Որ ամէն հայ հոգիի կը բաշխուի՜ դարէ դար։
Ամէն շուրթի վըրայ հայ և խորանի հայկական՝
Անունդ աղօ՜թք է, Վարդա՛ն, ու խնկաշունչ շարակա՜ն։

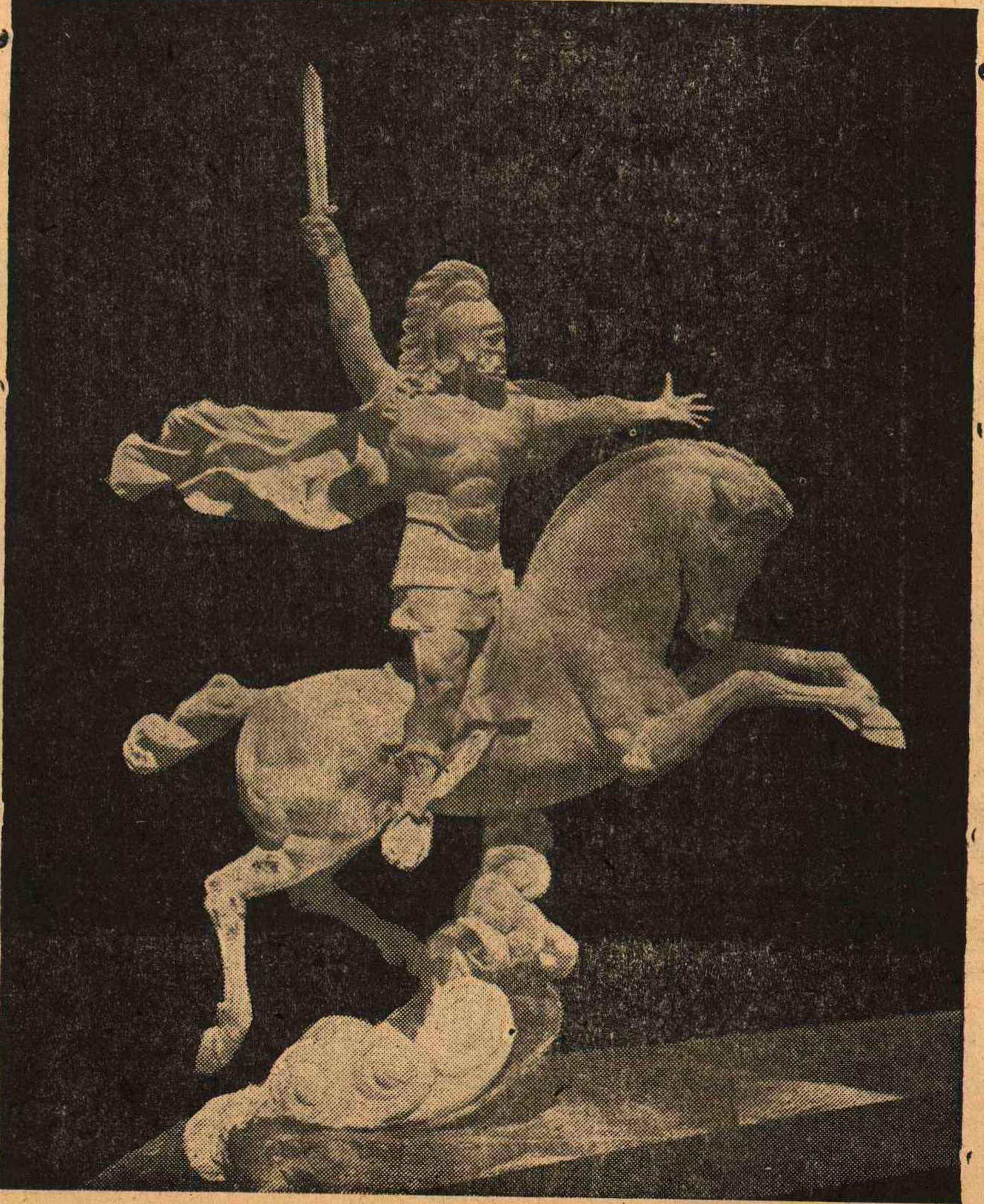
Վարդա՜ն, Վարդա՜ն, անքա՛նդ բերդ և հայկազեա՛ն յուշարձան...
Հզօր անունդ դիցավէպն է հայ արեան ու խաչին՝
Ուրկէ թոռներդ յոյս և սէր, հաւատք եւ ոյժ կը ստանան.
Անունըդ հայ սուրբերուն, հերոսներուն, զոհերուն
Նշխա՛րն է — մի՛շտ կենդանի՝ հայ Դպրութեան եւ Հոգւոյն:

Վարդա՜ն, Հայոց Պատմութեան սպարապե՛տ ռազմերգակ...
Անունդ շեփո՛ր մ'է անունչ, որ միջոցին ընդ մէջէն
Տասնեւհինգ լայն դարերու, որոտի պէս շարունակ,
Աւարայրէն մինչեւ հայ ծագերն ամէն հողմացան
Դեռ կը խնդա՜յ, կը թնդա՜յ... Եւ դո՛ւն, կրա՛կ, կո՛ւռ Վարդան.

Ռազմակո՛չ ես ու կռի՛ւ ու յաղթութի՛ւն վերջնական...

ԺԱԳ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՔԱՋՆ ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ԳՈՐԾ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ՔՈՉԱՐԻ

1969-70Ի ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԱՄՀի եւ Ս. Միութեան միջեւ առեւտրական փոխանակութիւնները պիտի հասնին 165 միլիոն ոսկիի

Առեւտրական նոր համաձայնագիրը, որ Գահիրէի մէջ ստորագրուեցաւ անցեալ Երկուշաբթի, ԱՄՀի և Ս. Միութեան միջեւ, 1969-70 տարեշրջանին համար կը նախատեսէ 165 միլիոն ոսկիի արժողութեամբ առեւտրական փոխանակութիւններ։ Այս գումարը 15 առ հարիւր աւելի է քան նախորդ տարեշրջանի համաձայնութեան գումարը։

Ս. Միութեան արտաքին առեւտուրի փոխ նախարար՝ Դր. Վլատիմիր Ալինքով և ԱՄՀի առեւտուրի ընդհ. կազմակերպութեան վարչական խորհուրդի նախագահ՝ Դր. Մոհամէտ Շեատա, յանուն իրենց կառավարութեանց, այս համաձայնագիրը ստորագրեցին, որուն ներկայ գտնուեցան ՊՊ. Հասան Ապպաս Զաքի (ԱՄՀի տնտեսութեան նախարար), Սերկէյ Վինոկրատով (Ս. Միութեան դեսպան), ինչպէս նաև երկու պատուիրակութեանց անդամները:

Այս նոր համաձայնութեան հիման վրայ, Ս. Միութիւնը ԱՄՀի պիտի հայթայթէ բազմաթիւ ճարտարարուեստական ապրանքներ և սննդամթերք, գործիքներ, մեքենաներ, մետաղագործական և քիմիական զանազան արտադրանքներ, ներկեր, արեւածաղիկի իւղ, սննդական ճարպեր, փայտի սղոցուք և խմոր, քաղիւղային արտադրութիւններ, հում փարիւզ, ցորեն, ածուխ և այլն:

Միւս կողմէ ԱՄՀ Ս. Միութեան պիտի հայթայթէ մեծ քանակութեամբ բամպակ, բրինձ, հիւսուածեղէն, բանջարեղէն, գետնապիստակ, հագուստեղէն, կօշիկ, կաշիէ արտադրութիւններ, գորգ, կահկարասի, դոնեագ, ռոմ, հոտաւէտ իւղեր եւայլն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Վարդանանց Տօնին առթիւ՝ «Չահակիր» ջերմօրէն կը շնորհաւորէ իր այն աշխատակիցները ու ընթերցող-բարեկամները, որոնք կը կրեն Վարդան, Ղեւոնդ, Վահան, Խորէն, Արտակ, Վազգէն, Գիւտ, Տաթուլ, Արշաւիր, Ներսեհ, Շմաւոն, Տաճատ, Աշոտ, Կարէն, Խորէն, Համայեակ, Ներսէս, Արտակ, Շուշան եւ այլ հայկական անուններ եւ որոնք տարեդարձ չունին մեր օրացոյցին մէջ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐ

Խումբ մը հայ գիտուններ մեկնեցան Ախալքալաք և Ախալցխա (Վրաստան)։ Վերադարձան Հայաստան՝ իրենց հետ բերելով ազգագրական զանազան իրեղէններ, — արանց եւ կանանց հագուստներ, զարդեր, ասեղնագործութիւններ, բաղնիքի «պողչա»ներ, արծաթէ բաժակներ, ծամակալներ, գօտիներ, տնական գործածութեան յատուկ առարկաներ, ԺԹ. և Ի. դարերու ձեռագիրներ, որոնք կը բնորոշեն հայ վարպետներու նուրբ ճաշակը։

1829-30 Թուականներուն՝ Կարինէն դէպի Ախալքալաք և Ախալցխա գաղթած էին մեծ թիւով հայեր, ռուսեւթուրք պատերազմէն ետք։ Պահած էին իրենց յատուկ բարբառն ու բարքերը՝ նոր բնակավայրերուն մէջ։

Հայ գիտունները տեսակցած և խօսակցած են յիշեալ շրջաններու հայ բնակիչներուն հետ և կարեւոր տեղեկութիւններ քաղած՝ մասնաւորապէս արհեստաւորներէ։

Հռիփսիմէ և Զարուհի Տէրդատեան քոյրերը Երեւանի Թանգարանին նուիրած են հայկական գեղազարդ կապերտ մը, որ ունի տասը քառակուսի մեթր տարածութիւն։ Հռիփսիմէ Եփրիկեան նուիրած է կանացի գոյնզգոյն զգեստ մը, նրբահիւս քղանցքներով, ոսկեթել թեւերով, և արծաթագրեալ գօտիով։

ԻՐԱՔԱՀԱՅ ԳԵՂԱՆԿԱՐԻՉ ԵՐՋԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԵՐԵՒԱՆ, (ՀՀԳ). — Իրաքահայ գեղանկարիչ Երջանիկ Պօղոսեանի (Երջան) երազը իրականութիւն դարձած է. ան իր ստեղծագործութիւնները հայրենիքի մէջ ցուցադրելու բախտին արժանացած է։ Հայաստանի Ճարտարարուեստի Տան մէջ, Յունուարի 17ին բացուեցաւ Երջանի նկարներու անհատական ցուցահանդէսը։ Ներկայ էին մայրաքաղաքի արուեստագէտներ, հասարակական գործիչներ, գեղանկարիչներ, գրողներ։

Ցուցահանդէսը բացաւ Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Մհեր Աբեղեանը։ Խօսելով Երջանի կեանքի ու ստեղծագործական ուղիի մասին, արուեստաբան Վահան Յարութիւնեանը նշեց, որ ապրիլ հայրենիքէն հեռու և այդքան հարազատ մնալ անոր, մեծ առաւելութիւն է։

Ցուցահանդէսին մէջ ներկայացուած 40 իւղաներկ աշխատանքներու մէջ են նաև Հայաստանի մէջ «ծնած» շուրջ տասը կտաւները, որոնք կը պատկերեն հայրենի առօրեան, անոր նուաճումները, վերելքը։ Անոնց մէջ են «Մայր Հայաստան»ը, «Հայկական Պար»ը, «Եղեռնի Յուշարձան»ը, «Վէրք Հայաստանի»ն։

ԵՐԳԱՀԱՆ ԵՒ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ ՌՈՒԲԷՆ ԱԹՈՒՆԵԱՆ

Երեւանի արուեստի քննադատները հայկական երաժշտութեան մէջ երեւոյթ մը նկատած են երիտասարդ երգահան Ռուբէն Աթունեանի ջութակի եւ սիմֆոնիք նուագախումբի համար գրուած «Կոնցերտօ-սոնատ»ին ընկերակցութեամբ նուագախումբին։

Այս գործը առաջին անգամ ըլլալով կատարուած է նոյնինքն հեղինակին կողմէ՝ Հայաստանի երգահաններու համագումարի ընթացքին։

Երեք մասերէ բաղկացած սիմֆոնին նուիրուած է հայ ժողովուրդի պատմութեան։ Ծանօթ երգահան Ղազարոս Սարեան շեշտած է թէ Աթունեանի գործին մէջ կը զգացուի մեծ երգահաններու ազդեցութիւնը։

Երիտասարդ երգահանը (28 տարեկան) դեռ կը հետեւի Ազգային Երաժշտանոցի դասընթացքներուն։ Աւելին զաւակն է ժողովրդական Երգի ու Պարի Անսամբլի անդրանիկ Թաթուլ Ալթունեանին։

ՏԱՄԱՅՑՈՒԱԾ

12 ԱՄԵԱՅ Պ. ՇԱՀՎԵՐՏԵԱՆԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Թիֆլիսաբնակ հայորդի Պ. Շահվերտեանը, օրերս Վերոնեժ(?)

հաղ քաղաքի մէջ տեղի ունեցած տամալաւոր պատանեկան միջազգային մրցումներուն մէջ գրաւեց առաջին տեղը։ Շահվերտեան անպարտ անցաւ բոլոր խաղերը և 11 միաւորէն ներառութեամբ վաստակեցաւ 10ը։

12 ամեայ խոստումնալից պատանին վաղուց կը գրաւէր ուշադրութիւնը։ Իր յամառ ու սերտ խաղարկութիւնը իրեն բարձրացուց ոչ միայն պատուոյ պատուանդանին, այլեւ իր վրայ հրաւիրեց շատ մը տամալաւոր վարպետներու ուշադրութիւնը։

Յուսանք որ փոքրիկ Շահվերտեանը հասնի Տ. Պետրոսեանի բարձրութեան, հռչակելով եւ ուրախութեամբ լեցնելով մեր բոլորին սրտերը։

Ս.Ս.

ԱՆԳԼԻԱ

ԵՐԵՒԱՆԻ 2750-ԱՄԵԱԿ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի Ազգային և Եկեղեցական Խորհուրդի վարչութեան նախաձեռնութեամբ՝ Երեւանի 2750-ամեակը նշուած է Լոնտոնի մէջ, Դեկտ. 29ին։ Հանդէսը վարած է Լոնտոնի համալսարանի Կովկասեան Ուսմանց վարիչ՝ Փրոֆ. Լանկ։ Ելոյթ ունեցած են հայ գիտնական Փրոֆ. Մկրտիչ Շահին, Բրիտանական Թանգարանի վարիչներէն՝ ակադեմիկոս Պանէթ, Պ.Պ. Հայկ Գալուստեան, Աստուր Կիւզելեան, Յարութիւն Այվազեան և Օր. Լուիզ Վարդուկեան՝ համալսարանական կրթութեամբ հայուհի մը, որ ունի երկարամեայ ուսուցչական վաստակ. ան ատեն մը Կիպրոսի Մելքոնեան հաստատութեան մէջ պաշտօնավարելէ ետք, այժմ հաստատուած է Լոնտոն, ուր կը պարապի մանկավարժական աշխատանքով։

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ ԱՐՁԱՆԸ ՖՐԵԶՆՈՅԻ ՄԷՋ

Ամերիկահայ քանդակագործ Վարազ Սամուէլեան պատրաստած է Սասունցի Դաւիթի արձանին նախագիծը և զայն ներկայացուցած Ֆրեզնոյի քաղաքապետարանին, խնդրելով որ արտօնուի արձանին կանգնումը՝ հրապարակներէն մէկուն վրայ։

Ֆրեզնոյի քաղաքապետարանի արուեստից Յանձնախումբը գնահատած է նախագիծը, և արտօնած է արձանին կանգնումը, պայմանաւ որ ան ըլլայ մետաղեայ և զետեղուի որոշ բարձրութեամբ պատուանդանի մը վրայ, զայն զերծ պահելու համար վթարումէ։

ՏՈՔԹ. Գ. ԴԻՒՐԵԿԵԱՆ

Գարեգին Դիւրեկեան երկրաբանութեան դասախօս է Մ. Նահանգներու Եյլ համալսարանին մէջ, «Նասա»յի կողմէ նշանակուած է գլխաւոր քննիչ՝ Լուսնի «Ապողոնեան» հետազօտութեան ծրագրին համար։ Երկրաքիմիական միջոցներով ան պիտի ուսումնասիրէ լուսնէն բերուած նմոյշները։ Գարեգին Դիւրեկեան կը զբաղի մասնաւորապէս ծովային քիմիագիտութեամբ և հողային բաղկացուցիչներու քննութեամբ։ Անդամ է երկնաքարերու պահպանման յանձնախումբին, վարիչը՝ Քլայն տարրալուծարանին։

Տոքթ. Դիւրեկեան ծնած է Նիւ-Եորք, Խարբերդցի ծնողներէ։ Հրատարակած է իր մասնագիտութեան հայող զանազան ուսումնասիրութիւններ։ Աւարտած է արդէն և պիտի հրատարակէ ծովային քիմիագիտութեան մասին գիրք մը։ «Ծիոքիմիքա և Գոզմոքիմիքա» հանդէսին աշխատակից-խմբագիրներէն մէկն է։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք՝

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն «ՎԱԶԳԷՆ Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՀԱՅՈՑ» (գիրք երկրորդ) մեծածաւալ հատորը, նուիրուած Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ծննդեան 60ամեակին, և ուր զետեղուած են Հայրապետին կոնդակները, քարոզները, ճառերը, ելոյթները, ողջոյնի խօսքերը և նամակներ։

Դեղեցիկ և նկարազարդ տպագրութիւն՝ Մ.Ա.Ս. Էջմիածնի տպարանին կողմէ (1968)։

Ա՜հ, ցոլա՛, փայլէ՛, տխրադէմ լուսին,
Գուցէ քո փայլից փայլ տաս եւ հային...
Պատմէ՛ ճառերում Վարդանի մահը,
Թէ ի՛նչպէս կորաւ հայ ազգին զահը,
Թէ ի՛նչ վեհ սիրով սիրում էր Վարդան
Հայրենի հողը, աշխարհ Հայաստա՛ն...։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԱԶԱՏԱՏԵՆՉ ՈԳԻՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

աճիւնները հայ հերոսներու ու սուրբերու եւ ուր հողը շաղախուած է տաղանդաւոր գիտնականներու ու շինարար բանուորներու ճակտի արդար քրտինքով։

Վարդանանք խիստ նախանձախնդիր էին ոչ միայն հայրենիքի՝ այլ նաև գաղափարի եւ խիղճի ազատութեան։ Անոնք խորապէս կը գիտակցէին այն իրողութեան՝ թէ գաղափարի եւ խիղճի ազատութիւնը մաս կը կազմէ ժողովուրդի մը ինքնուրոյն դիմագիծը ճշդող էական պայմաններուն։ Գաղափարի եւ խիղճի ազատութեան մէջ կ՚աճին հոգեկան ճշմարտութիւնները ու բարոյական արժէքները։

Վարդանանք հոգին գիրեվեր կը դասէին նիւթէն. Նիւթին հետ կապ ունեցող արժէքները ուշ կամ կանուխ սահմանուած են կորուստի, մինչդեռ հոգեկան գանձերը անկորնչելի են, որովհետեւ կը դիմանան ժամանակի մաշեցնող ուժին։ Ուստի ժողովուրդի մը կենսունակութիւնը կախեալ է իր հոգւոյն անեղծ պահպանումէն։ Վարդանանք նշանաբան ընտրած էին Եղիշէ Պատմիչի նշանակալից խօսքը. «Մեծ է հոգի քան զմարմին», որ խտացումը կը համարուի Աւետարանի հիմնական ուսուցումներուն։

Ե. դարուն պարսիկներուն ծրագիրն էր Մազդեզականութիւնը կեդրոն ունենալով ստեղծել ընդարձակ կայսրութիւն մը, նուաճելու համար խրոխտ Բիւզանդիոնը։ Այս ծրագրի իրագործումը արգելքի կը հանդիպէր դրացի քրիստոնեայ փոքր ազգերու կողմէ, որոնց շարքին կարեւոր դիրք կը գրաւէր հայութիւնը։ Ուստի պարսիկներ ջանացին Քրիստոնէութիւնը արմատախիլ ընել հայութեան մէջէն եւ անոր փոխարէն հաստատել Մազդեզականութիւնը, որպէսզի հայութիւնը հեռու մնայ Բիւզանդիոնէն և ենթարկուի իրենց ազդեցութեան ու վերջնականապէս ձուլուի։

Հայ հաւատքի երդուեալ պաշտպաններուն ուղղուած սպառնալիքը անհանդուրժելի թուեցաւ եւ անոնք դիւցազնական արիութեամբ ճակատեցան պարսից դէմ, պաշտպան կանգնելու համար Հայութեան մտաւոր ու հոգեկան արժէքներուն։

Եւ երբոր հայ ազգի աւանդապահ զաւակները՝ Վարդանանք զոհեր կուտային Աւարայրի դաշտին վրայ յանուն Քրիստոնէութեան սրբազան դատին, նենգամիտ Բիւզանդիոն օգնութեան չփութալէ զատ, Քաղկեդոնի ժողովին մէջ դաւանական անիմաստ խնդիրներ կը յարուցանէր եւ կը մեղադրէր Հայ Եկեղեցին, որ մերժած էր մասնակցիլ այդ անտեղի ժողովին։

Վարդանանք 451 Թուականի դիւցազնամարտը հերոսաբար մղեցին լաւ տեղեակ ըլլալով հանդերձ պարսիկներու անհամեմատօրէն գերակշիռ ուժին՝ եւ չվարանեցան ծառանալու անոնց դէմ, որովհետեւ համոզուած էին թէ մարմինի մահը ապացոյց չի ծառայեր հոգիի մահուան։ Այս ըմբռնումը իւրացումն էր Աւետարանի վսեմ պատգամին՝ ուր կը շեշտուի կարեւորութիւնը հոգիի անմահութեան «Մի՛ վախնաք անոնցմէ՝ որոնք կը սպաննեն մարմինը, որովհետեւ չեն կրնար սպաննել հոգին»։

Պատերազմի ընթացքին Վարդանանք ապաւինած էին իրենց զինուորական ուժէն աւելի՝ իրենց դաւանած հաւատքի ուժին, որուն առջեւ աշխարհի ամենէն ահարկու բանակներն անգամ պիտի հարկադրուէին տեղի տալ, քանի որ հաւատքը անկարելի բաները իրականութեան վերածող հոգեկան գերագոյն ուժը կը կազմէ՝ աղբիւր ունենալով ամենակալ Աստուածը։

Այդ գերագոյն ուժով զօրացած Վարդանի և իր անվեհեր ընկերներու գիտակից մահով չկասեցաւ Հայկական ճակատին դիմադրական շարժումը՝ այլ շարունակուեցաւ Վահան Մամիկոնեանի ղեկավարութեան տակ նոյն թափով և վճռականութեամբ։ Պարսիկներ փորձով հաստատեցին թէ կարելի չէ ընկճել Հայութեան երկաթեայ կամքը և բարոյական անսպառ կորովը։ Վահանեանց շարժումը պսակուեցաւ փառաւոր յաղթանակով՝ որովհետեւ Պարսիկներուն պարտադրեց Նուարսակի դաշնագիրը, որուն շնորհիւ Հայութիւնը արդար իրաւունք ստացաւ ազատօրէն պաշտելու իր կրօնքը։

Ազգային սեղմ սահմաններէն անդին անցնելով՝ Վարդանանց դիւցազներգութիւնը իր տուած արդիւնքով մեծ արժէք կը ներկայացնէ նաև միջազգային գետնի վրայ։ Վարդանանք պայքար մղեցին ոչ միայն Հայ Քրիստոնէութեան պաշտպանութեան համար՝ այլ նաև Արեւելքի ընդհանուր Քրիստոնէութեան։ Անոնք արգիլեցին Մազդեզականութեան թափանցումը Արեւելքի մէջ։ Առանց վարդանանց՝ Արեւելքի Քրիստոնեայ ժողովուրդները ի վերջոյ տեղի պիտի տային Մազդեզականութեան զօրաւոր հոսանքին դիմաց։ Եթէ չըլլար վարդանանց պայքարով ամրացած քրիստոնեայ Հայաստանը, հետագային պարսկական արշաւանքները պիտի տկարացնէին Քրիստոնէութիւնը Բիւզանդիոնի մէջ։ Ուրեմն Քրիստոնէութիւնը իր պահպանումը կը պարտի Քրիստոնեայ Հայաստանին։

Ներկայիս չկայ Յազկերտը, «Կարմիր Զարդ»ը, բայց անոր փոխարէն գոյութիւն ունի «Սպիտակ Զարդը»։ «Սպիտակ Զարդը» աւելի վտանգաւոր է՝ որովհետեւ կը գործէ անաղմուկ կերպով և կը սպառնայ Հայ ժողովուրդի հոգիին։ Այս վտանգը դիմագրաւելու միակ միջոցն է զինուիլ մշակութային զէնքերով։ Որեմն նոր Յազկերտը կը ներկայանայ «Սպիտակ Զարդ»ով։ Կռուիլ Նոր Յազկերտին դէմ, դառնալ մեր օրերու Վարդաններ, ահաւասիկ մեր պարտքը և իմաստը Վարդանանց Տօնակատարութեան։

Խարբում, 1969

Ս. Վ. Զ.

ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

Հ. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

451ին Աւարայրի դաշտին մէջ ճակատամարտ մը կորսնցուցին Հայերը։ Հսկայ պարսկական բանակի մը դէմ կռուիլը դիւրին չէր, մանաւանդ որ 66 հազարնոց Հայոց բանակին գուցէ 20 հազարը բուն իսկ հայկական զօրքն էր, մնացեալը ոչ կազմակերպըւած խանդավառ հայ գիւղացիութիւնն ու կղերականութիւնն էր։ Այս վերջինը մեծապէս կը տուժէր տիրող տնտեսական կացութենէն եւ Պարսիկներուն տուրք վճարելու ստիպողութիւնը աւելի դէպի կռուի դաշտ կը մղէր կրօնականները։

Բիւզանդիոնի կրաւորական կամ ժխտական դիրքին վստահող Պարսիկները և Հայ նախարարներուն ժամանակ շահելու համար «երեսանց» ուրացումով որ կոչուեցաւ ՆՈՒԱՐՍԱԿԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐ։ Այդ դաշնագիրը ցոյց կուտայ, որ փարթիզանական կըռիւները անպայման կը հասնին իրենց նպատակին՝ եթէ հետեւողական և գիտակից զօրք ունի տուեալ ազգը:

Վարդանանքին յաջորդեց Վարդան Բ.ի հերոսական գուպարը Պարսիկներու դէմ, և ապա անոր յաջորդեցին ազգային ազատագրական պայքարները՝ մինչև մեր օրերը երկարաձգուող։

Բարեբախտաբար մեր զինուորական արշաւախումբերուն կամ ինքնապաշտպանութեան կըռիւներուն լիցք տուաւ մեր մըշակոյթն ու գիրը, լեցուց մեր կորուստը մխիթարութեամբ: Այս խանդավառութիւնն էր որ կոչւեցաւ «իմացեալ մահ», այսինքն՝

խանդավառ, պահ մը կարծել տուին Ցազկերտի և իր Մոգ խորհրդատուներուն, որ դիւրին էր մէկ օրէն միւսը պարտադրել իրենց կրակապաշտութիւնը՝ աւելի բարձր և ազնիւ սկզբունքներով առաջնորդուող կրօնի մը դէմ։ Ասիկա անշուշտ սխալ հաշիւ մըն էր, որովհետև միայն կրօնի համար ժողովուրդի մը բոլոր խաւերը չեն կռուիր անշուշտ։ Այս պարագային ընդունինք կամ ոչ, գոյութեան կռիւ մըն էր մղուողը: 387ին Պարսկական և Յունական Հայաստաններու մէջ կիսուած Հայութիւնը, Ա.Բ.Գ.ի և Քրիստոնէական Հայկական Եկեղեցւոյ ամրացումով տոկուն դարձած էր արդէն և կրնար աւելի տոկունութիւն ցուցաբերել իր համոզումներուն մէջ։ Հայոց համար այնքան սովորական եղած է իրենցմէ աւելի շատ թիւով և զօրաւոր պետութիւններու դէմ կռուիլը, որ զարմանալի չի՛ թուիր մեզի փիղերով և աւելի շատ և լաւ զինւած՝ այդ օրերու աշխարհի երկու հզօրներէն մին հանդիսացող Պարսիկ բանակին դէմ մղուած մեր ճակատամարտը։

Վարդանանք իրենց պարտականութիւնը կատարեցին մեր երկրի և ժողովուրդի գոյութիւնը ապահովելու ճանապարհին: Անոնք պարտուեցան 451ի ճակատամարտին, սակայն աւելի ուժգին թափով, 484ին յաղթական դուրս եկան և պարտադրեցին դաշնագիր մը Պարսիկներուն,

գիտակցուած մահ և այդ գիտակցութեամբ ալ խուժեցին Ծովինաններէն մինչև Մուրատներ և Փարամազներ, Շահումեաններէն մինչև Անդրանիկներ գիտցան հերոսաբար մարտնչիլ և երբեք չվախնալ։ Այդ գիտակից ընթացքն էր որ 200 հազարէ աւելի հայ զինուորները կ'առաջնորդէր Բ. Համաշխարհային Պատերազմին «մեծ տան զաւակներ» դարձուցած, Կովկասեան ճակատներէն մինչև Լենինկրատ և Պերլին: Այդ գիտակցութիւնն էր, որ անապատներու մէջ անգամ ապրելու հուրը և հեռանկարը կուտար Հայ ժողովուրդի լքուած բայց արի զաւակներուն։

Այսօր ալ, Սփիւռքի թէ Հայրենիքի մէջ, նոր Վարդաններ կը մղեն մեր փառաւոր ապագայի կերտումի կռիւը։

Հայրենիքի մէջ աւելի լայն հնարաւորութիւններ կան այդ կռիւը պատուով պսակելու, իսկ Սփիւռքի մէջ դժուարութիւններ և խութեր շատ են անշուշտ։ Երբեմնի արիւնոտ ճանապարհներուն տեղ՝ «ճերմակ ջարդ»ի ուրուականը ցցուած է մեր առջեւ, սակայն յուսահատիլը անիմաստ է: Պէտք է զինուիլ Վարդանանց ոգիով աւելի յառաջ երթալու և յաղթական դուրս գալու համար ներկայ գոյութեան մեր գուպարին մէջ։

Մեռան Վարդանանք՝ որպէսզի մեր սերունդը ապրի: Ո՛չ մէկ նկրտում ուրեմն մեր գոյատեւման և մեր իրաւունքներու նուաճման ճանապարհին:

Պէյրութ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ԹԵՐԵԶԱ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

(ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒՀԻ)

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Քաղաքամայր Երեւանի՝ Ալ. Սպենդիարեանի անուան Պետական Օփերայի շէնքին հանդիպակաց փողոցէն ներս դանդաղօրէն մուտք կը գործէ մեզ առաջնորդող լայնանիստ սև ինքնաշարժը՝ վոլկան։ Մի քանի մեթր կը յառաջանայ, ու աջին՝ կանգ կ'առնէ ան, նեղ արահետի մը վրայ։

— Հրամեցէք ընկերներ, հոս պէտք է իջնէք։

Մեր երիտասարդ ու հեզահամբոյր շարժավարն է խօսողը: Հակառակ իր փոքր տարիքին, կանուխ հասակէն ինքնաշարժներ վարելու մասնագիտութիւնը ձեռք ձգած Ալիքը վարժ է իր ծննդավայրին՝ Երեւանի բոլոր փողոցներուն և անկիւններուն:

Ընկեր Սարգիս Սարգիսեանի հետ կը մտնենք սպիտակ արտաքին ունեցող շէնքի մը դռնէն ներս:

Առաջին յարկի վրայ ենք, գրեթէ գետնայարկ։

Շէնքի մուտքէն դէպի ձախ առանձին սրահ մը կը բաժնուի։

Պաշտօնական դուռ չունի սըրահը:

Շէնքին արտաքինին նման անոր ներքինն ալ սպիտակ է:

Զորս պատերուն վրայ առատօրէն եթէ չըլլար, բացայայտօրէն պիտի կրնայինք յայտարարել՝ թէ սրահը բացօթեայ թանգարան մըն է:

Առանց աթոր ալ, սրահը արհեստանոցի կամ աշխատանոցի իր կոշտ հանգամանքովն իսկ, թանգարան մը ըլլալէ չի դադրիր:

Սալայատակին վրայ քալելու տեղ դժուար թէ գտնուի:

Ամենուրեք, կաւէ և տախտակէ կտորներ իրենց ներկայութիւնը զգալի կը դարձնեն՝ առանց սակայն զզուելի նկատուելու։

Ձախ պատին վրայ Հայաստանի հռչակաւոր տուֆ քարէն կըտորները, իրենց յղկուած ու տափարակ ձեւին մէջ արուեստի փոքր կոթողներու վերածուած են:

Ցայտնի է որ անոնց վրայ արուեստագէտի բնատուր տաղանդ, շինարար ձեռք և աչքի լոյս երկարօրէն սպառած են։

Իւրաքանչիւր տուֆ քարին կեդրոնը գեղեցիկ քանդակ մը զետեղուած է, պղինձի վրայ փորագրուած։

Հոս՝ սպանացի աղջկայ մը նուրբ ձեռքերը կիթառի լարերուն

ԹԵՐԵԶԱ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

վրայ կը խաղան. կը զգաս, թէ հոգիդ կը հրճուի և միտքդ կը թարմանայ սպանուհիին ի կատար ածած քաղցր երաժշտութիւնը ունկնդրելով...։

Հոն՝ գետեզրեայ ջաղացքի մը հովանիին տակ, հոլանտացի աղջկայ մը ձեռքերը ծաղիկներ, թիւլիփներ կը քաղեն գեղարուեստական ճաշակով. ակնթարթի մը մէջ դուն քեզի հարց կուտաս, թէ արդեօք ո՞ր բախտ պիտի վիճակուի հոլանտուհիին ձեռքերէն այդ ընտիր փունջը ընդունելու...։

Արուեստի հմայքին ու կախարդանքին տակ, մեր հայեացքները կը բարձրացնենք դէպի վեր՝ ու սրահի միեւնոյն ձախ պատի կեդրոնին վրայ կը տեսնենք խոշոր խաչափայտը, ամբողջութեամբ սև, և անոր վրա՛յ խաչուած Աստուածորդին, ամբողջութեամբ սպիտակ։

Ամէն կողմ արուեստ կը բուրէ այդ պահուն։

Կը դառնանք դէպի աջակողմեան պատը։

Իր ամբողջութեանը մէջ գըրաւուած է ան։

Տեղ չկայ հոն գործ մը կարենալ ընդունելու համար:

Հայ ժողովուրդի ամբողջ Ազգային Պատմութիւնը, Հայուն գոյապայքարը և ստեղծագործ հանճարը, իր դիւցազնական Վարդանանքով, իր յաւերժական Մաշտոցով, իր անզուգական Զըւարթնոցով, իր յաղթապանծ Աւարայրով ու իր հնադարեան Էրեբունիով, մեր Պատմագրքին էջերէն ճարտարօրէն փրցուած ու բերած զետեղած են հոս, խորաթափանց արուեստի կշիռքով ու հասկացողութեամբ։

Արտաքին չպար որպէս, խաբուսիկ զարդեր ու երեւոյթներ չկան հոն։ Ճիշդ է։ Սակայն հոն կայ խորք, հոն կայ իմաստ, ըմբռնում և խորհուրդ, որոնք դարերու ընդմէջէն կուգան ու քաղաքակրթութեան անկորնչելի մասնիկներ որպէս, կ'երթան դարերուն, նո՛ր դարերուն։

Մէկ ժամ ամբողջ անյագօրէն կը դիտենք ու մինչ կը խորհինք, թէ վերադառնալու ժամանակն է, կրկին կը լսենք մեր Ալիքը, որ կ'ըսէ այս անգամ.

— Բարձրանանք վերև։

Ոտք կը դնենք սանդխամատին վրայ ու մեր առջև կը գտնենք նո՛ր աշխարհ մը, հայադրոշմ և հայաշունչ նոր աշխարհ մը, որուն սահմանները կ'երկարին մինչև սանդխամատին վերջաւորութիւնը։

— Արարատեան Դաշտին վըրայ խաղող քաղող հայուհիներ, Պետական Օփերայի բեմին վրայ

(Շար. տես էջ 4)

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

«Սրբոց Վարդանանց Զօրավարացն մերոց հազար երեսուն եւ վեց վկայիցն, որք կատարեցան ի մեծի պատերազմին»։

Ըստ քրիստոսաւանդ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ ընկալեալ սովորութեան և մեր աշխարհական պետերու հնաւանդ կարգադրութեան, ամէն տարի մեծ պահքի բարեկենդանին նախորդող Հինգշաբթի օրը, եկեղեցական և աշխարհական մեծ հանդիսութիւններով կ'ոգեկոչենք յիշատակը այն յայտ և անյայտ հերոսներու՜, որոնք իրենց արեան գնով, ոչ միայն կրցին կասեցնել թշնամիին յառաջխաղացումը և դաւանափոխութեան ծրագրի գործադրումը մեր հողային և հ գեկան աշխարհէն ներս, այլ նաև փոխելու դէպքերու և պատմութեան ընթացքը՝ ի նպաստ մեր ազգին և հայրենիքին:

Եւ այսօր, երբ կանգնած անոնց անմեռ յիշատակին առաջ, կը մտաբերենք այդ դիւցազնամարտը, ոչ միայն հիացում և հպարտանք կը զգանք, այլ նաեւ զարմանք ու սքանչացում այն յանդգնութեան համար, որով զըրահաւորուած առաջնորդեցին ժողովուրդը դէպի պատերազմի դաշտ և անկէ դէպի անմահութիւն և յաւիտենականութիւն։

Ի՞նչն էր պատճառը, որ Վարդանանք յանձն առին այդ զոհողութիւնը։ Միթէ չէի՞ն կրնար ուրանալ և փրկել ոչ միայն իրենց կեանքն ու ինչքը, այլ նաև «հայրենիքը: Կրնային, բայց:

Ահա՛, այդ մեծ բայցն էր այն հարցականը՝ որ Ք.Ե. 451 թուականին, Յազկերտ կուգար դնել հայոց աւագանիին առջև։ Այսինքն ուրանալով նո՛ր կրօնքը՝ քրիստոնէութիւնը, ընդունիլ մազդէականութիւնը, այսինքն արեւապաշտութիւնը: Բայց ինչո՞ւ Յազկերտ դիմեց նենգամտութեան եւ նոյնիսկ բանի ոյժի գործածման, երբ ինքն շատ լաւ գիտէր՝ թէ պէտք ունէր Հայաստանի աջակցութեան։

Որովհետև Հայաստանէն ներս պատահած հետեւեալ դէպքերն՝

Ա) Հայոց դարձը դէպի քրիստոնէութիւն.

Բ) Յոյն և Ասորի հոգեւորականներու ներմուծմամբ Հայաստան՝ հայոց հակումը դէպի յունասիրութիւն և ասորասիրութիւն և անոնց իբր հետեւանք պարսկերէնի և պարսից հանդէպ ատելութիւն.

Գ) Հայ գրերու գիւտն ու գիտութեանց լոյսի ճառագայթումը մեր երկրէն ներս թէ դուրս, պարտադրեցին Յազկերտին եւ պարսից արքունիքին՝ որ այլեւս չլռէին կամ չհանդուրժէին որ իրենց դրացի և նամանաւանդ կէսով իրենց լուծին ենթակայ երկիր մը և ժողովուրդ մը, ընէր ինչ որ ուզէր, ըլլար ինչ որ կը փափաքէր, առանց ամենադոյզն նկատողութեան՝ հանդէպ Պարսկաստանի և անոր արքայից արքայի կենսական շահերուն։

Եւ ինչպէս ըսինք նախապէս, Յազկերտ պարտաւորուած դիմեց սոյն միջոցին, յուսալով բախտի անիւը դէպի իր կողմը դարձնել. բայց հայոց նախարարները և հոգեւոր դասը, նախագահութեամբ հայոց օրուան Կաթողիկոսին՝ Յովսէփ Վեհափառին և Ղեւոնդ Երէցի հռետորական շունչին ներքեւ, ժողով գումարելով Արտաշատի մէջ, ջանացին փնտռել և գտնել այնպիսի ելք մը այն պահանջքին, որ Յազկերտ կուգար դնել իրենց առջեւ, և պատասխան մը՝ ուր արտայոլար հայու հոգին, այսինքն պատիւն ու ազգային իրաւունքը։

Արդ, սոյն առաջարկի ընդունումը կամ մերժումը մեզի ի՞նչ շահ կամ վնաս պիտի բերէր։

Ըստ պարսից կամ Յազկերտի, այդ ընդունումը (ուրացումը) պիտի տար մօտաւորապէս հետեւեալ արդիւնքը՝

(Շար. տես էջ 5)

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

(ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Աշխարհի երեք նշանաւոր ջրային ուղիներէն մէկը կը հանդիսանայ Սուէզի ջրանցքը։ Դարերու պատմութիւն ունի ջրանցքը։ Մեր թուականէն քանի մը հազար տարի առաջ՝ Միջերկրական ծովը Նեղոս գետի տեղգայով կապուած էր Կարմիր ծովուն հետ։ Սակայն ժամանակի ընթացքին այդ ջրանցքը լեցուած է աւազով։

Մեր թուականին սկիզբները՝ Օգոստոս կայսրը ջրանցքը վերականգնեց, սակայն աւազը դարձեալ սկսաւ գործել։ 776 թուականին՝ Պաղտատի խալիֆայի հրամանով ջրանցքը դարձեալ լեցուեցաւ աւազով։

Անցած դարեր։ 1854 թուականին, Նափոլէոն Գ.ի ազգական, ճարտարապետ և դիւանագէտ Ֆերտինանտ Տը Լեսսեփս բանակցութիւններ վարեց Եգիպտոսի տիրակալ Սաիտի հետ՝ ջրանցքը վերականգնելու համար։

1859 թուականին սկսան աշխատանքները։

Ջրանցքի շինարարութեան աշխատանքի ծանր պայմանները կլանեցին 120 հազար եգիպտացիի կեանք (այն ժամանակ Եգիպտոսի բնակչութեան թիւը 3 միլիոն էր)։ Կառուցումը տեւեց 10 տարի։ 1869 թուականի Նոյեմբեր 17ին շահագործման յանձնուեցաւ արհեստական ջրային ուղիներու մեծագոյնը՝ Սուէզի ջրանցքը։ Ցնծութեան մէջ էին Եգիպտոսի և անոր դըրացի երկիրներու ժողովուրդները։ Նոյն շրջանին Վերտիի գրած «Այտա» Օփերան ներկայացուեցաւ Գահիրէի մէջ՝ առաջին անգամ ըլլալով։

Հարիւր տարի անցած է օրէն։ Սուէզի ջրանցքը սկիզբ կ'առնէ Փոր Սաիտէն (Միջերկրական ծով) եւ կը հասնի մինչև Սուէզ և Փոր Թաուֆիք նաւահանգիստները։ Ջրանցքի երկարութիւնը հաւասար է 173 քիլոմեթրի, կ'անցնի երեք աղի լիճերու (Մանսալա, Դիմսահ և Տառնագի) մէջէն։ Ջըրանցքի խորութիւնը կը հասնի 11-13 մեթրի, յատակի լայնք՝ 45-100 մեթրի, իսկ մակերեսինը՝ 80-135 մեթրի։ Ան Եւրոպայէն դէպի Հնդկաստան, Աւստրալիա տանող նախկին շուրջաֆրիկեան ճամբան կարճեցուցած է 8.000 10.000 քիլոմեթրով։ Ջրանցքի կառուցման համար սկիզբը մեծ պայքար կար Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև։

Երբ ջրանցքի կառուցումը աւարտեցաւ, Անգլիան զգաց անոր կարեւորութիւնը, գիմեց ամէն միջոցի որպէս զի ապահովէ իր ազդեցութիւնը։ Անգլիոյ վարչապետ Տիզրայէլ, կարճ ժամանակի ընթացքին գնեց եգիպտացի տիրակալին պատկանող գրեթէ բոլոր բաժնեթուղթերը։ 1882 թուականին բրիտանական գաղութարարները «Եգիպտոսի մէջ կարգ ու կանոն» հաստատելու անունին տակ այնտեղ մտցուցին իրենց զօրքերը՝ գրաւելով Սուէզի Ջրանցքի ամբողջ գօտին։ Փաստօրէն եգիպտացի ժողովուրդի դառն քրտինքով կառուցուած ջրանցքի տէրերը դարձան անգլօ-ֆրանսական գաղութարարները։

Ջրանցքը հսկայական եկամուտներ կը բերէր։ Անգլիան տարեկան կը ստանար 35 միլիոն սթերլինի շահ մը, որմէ Եգիպտոսին կու տար միայն ու միայն մէկ միլիոնը։ Եգիպտոսի ժողովուրդը բազմիցս պայքար մղած է օտարերկրեայ նուաճողներուն դէմ։ Բայց ամէն անգամ գաղութարարները ճնշած են անոր ազատագրական պայքարը։

Այդ պայքարները սակայն վերջապէս յաղթանակով պսակուեցան 1956 թուականի Յունիս 18ին։ Եգիպտացի ժողովուրդին երկրորդ հերոսական քայլը եղաւ ջրանցքին ազգայնացումը։ Վերջինը սակայն հաճելի չեղաւ գաղութարարներուն։ 1956 թուականի Հոկտեմբեր 29ին անգլօ-ֆրանսական գաղութարարները և Իսրայէլի ծայրայեղականները պատերազմ սանձազերծեցին Եգիպտոսի դէմ՝ նպատակ ունենալով ետ առնել ջրանցքը։

Սովետ. Միութեան և ընկերվարական երկիրներու բարոյական օգնութեամբ՝ Եգիպտոսը այդ պատերազմէն դուրս եկաւ յաղթական։ Սուէզը մնաց Եգիպտոսի։ Անցեալ 12 տարիներու ընթացքին արմատական մեծ փոփոխութիւններ տեղի ունեցան եգիպտացի ժողովուրդի կեանքին մէջ։ Վերակառուցուեցաւ և նորոգուեցաւ նաև ջրանցքը։ Օր ըստ օրէ կ'աւելնար ջրանցքէն անցնող նաւերուն թիւը։ Եթէ 1955 թուականին ջրանցքէն անցած էին 14.665 նաւեր, 1966 թուականին անցան 22 հազար՝ փոխադրելով 250 միլիոն թոն բեռ, որմէ 180 միլիոնը՝ նաւթ։ Ջրանցքէն ըստացուած եկամուտները հասան տարեկան 270 միլիոն տոլարի։ Այս գումարը կ'օգտագործուէր ԱՄՀի արդիւնաբերութեան, գիւղատնտեսութեան և մշակոյթի զարգացման։

Եգիպտոսի, Սուրիոյ և արաբական միւս երկիրներու յառաջդիմական քայլերը հաճելի չեղան արեւմտեան և Իսրայէլի նախայարձակ շրջանակներուն։ Անգլօ-ամերիկեան կայսերապաշտներու դրդումով՝ 1967 թուականի Յունիսին Իսրայէլը պատերազմական գործողութիւններ սկսաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դէմ և գրաւեց Սինայի ամբողջ թերակղզին՝ 56 հազար քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ։

Իսրայէլի յարձակման պատճառաւ 20 ամիս է Սուէզի ջրանցքը չի գործեր։ Ասիկա անշուշտ ձեռնտու է ամերիկեան կայսերապաշտներուն։ Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներու նաւթի 80 տոկոսը կը տեղափոխուէր Սուէզի ջրանցքով։ Ջրանցքը փակուելէն ետք, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները սկսան նաւթ մատակարարել անոնց՝ ապահովելով մեծ շահեր։ Ահա թէ ինչու ամերիկեան «Թոբչըն» ամսագիրը անցեալ տարուան Յունիս 16ին գրած էր, «Սուէզի ջրանցքը առաջուան պէս չունի և որոշ դեր չի կրնար խաղալ ոչ Մերձ. Արեւելքի և ոչ ալ համաշխարհային առեւտուրի համար»։ Կը նշանակէ, ըստ ամերիկեան կայսերապաշտներուն, ջրանցքը թող փակ մնայ և Իսրայէլի կողմէ յաւերժ գրաւուած թող մընան եգիպտական հողամասերը։

Սուէզի ջրանցքը փակուելուն պատճառաւ, 30 միլիոն սթերլինի շահեցաւ նաև Հարաւ Ամերիկեան Հանրապետութիւնը։ Անցեալ տարի Տուրպան և Քէյփթաուն նաւահանգիստները մտած են 15 հազար նաւեր։

Սակայն արաբ ժողովուրդը, յառաջադէմ մարդկութիւնը չի հաշտուիր այդ երեւոյթին հետ։

ԳԵՂԱՄ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ԹԵՐԵԶԱ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ՊԱՀԷ պարզ հայ արուեստագիտուհի մը, Երեւանի մայթերն է վեր դէպի դպրոց քալող հայ երջանիկ նոր սերունդ ու գրականութիւն մշակող 18ամեայ երիտասարդի սկանակ և ուսանող բանաստեղծուհի...

Ահա՛ քեզի, մի քանի խորիմաստ այլ պերճագեղ քանդակներով, կրակի ու մոխիրի կոյտերէն յարութիւն առած մեր այսօրուան Ամենայն Հայոց Հայրենիքը, լոյսի և յոյսի օրրան՝ արդի Հայաստանը։

Սանդխամատին վերջաւորութիւնը մեզ կը հասցնէ փոքր բայց կոկիկ հիւրասրահին, ուր մենք զմեզ դէմ յանդիման կը գտնենք արժանացած, խորասուզուած և ծանրախոհ անձնաւորութեան մը։

Կին մըն է ան, պարթեւահասակ ու սեւաչեայ հայուհի մը, որ Արարատեան Դաշտի խաղողով և Օշականի անուշաբոյր գոնաւով բարի գալուստ կը մաղթէ մեզի և անոնց կը միացնէ ողջոյններու իր ջե՛րմ արտայայտութիւնները։

— Ցուսամ իմ գործերը ձեզի դուր եկան։

Ա՛յս կ'ըլլայ իր երկրորդ խօսքը, ձեռք մը հարցում մը ուրեմն, ողջոյնի իր «բարի եկաք»էն ետք։

— Ի՛Մ ԳՈՐԾԵՐԸ...

Ուրեմն, արուեստի այս բոլոր գեղաքանդակ գործերուն մայրը այս կինն է, այս հայուհին է, կ'ըսեմ ես ինծի, իմ կարգիս խորասուզուելով հրամցուած թիկնաթոռին մէջ։

Հպարտութեամբ և ուրախութեամբ իմ հայեացքներս կը կեդրոնացնեմ մեզ ազնուաբար ընդունող այս արուեստագէտ հայ կնոջ անձին վրայ։

Հիմա կը դիտեմ զինք, կը ջանամ փնտռել արուեստագէտին ներկայութիւնը այս հայուհիի անձնաւորութեան մէջ...

... Թիֆլիսի մէջ ծնած, ան քանդակագործութեան կը հետեւի Մոսկուայի Գեղարուեստի Ուսումնարանէն ներս, որպէս ուսուցչուհի ունենալով ռուս անուանի քանդակագործուհի՝ Մուխինան։ Արուեստագէտ, փորագրող և քանդակագործ, ներշնչումի աղբիւր մը կը փնտռէ իրեն համար, ու յարմարագոյն վայրը կը գտնէ իր պապերուն հնաւանդ օճախը՝ Հայաստանը, ուր կը հաստատուի Երկրորդ Աշխարհամարտէն անմիջապէս ետք։

Այժմ, իր հետ ենք մենք, ըսփիւռքահայ երկու հայորդիներս, Երեւանի իր աշխատանոցի հիւրասրահին մէջ։

— Խնդրե՛մ վերցրէք, մեր հայրենիքի խաղողը քաղցր է ու գոնեագը անմահական։ Վերցրէք, որպէսզի թարմացած ուժերով վերադառնաք արտասահման, ձեր թանկագին հարազատներին ու ձեր հայրենանուէր գործին։

Ի՛նքն է, Թերեզա Միրզոեանը, արուեստագէտ և հիւրընկալ հայուհին, որուն համար արուեստ և հայրենիք, արուեստ և ժողովուրդ միացած են մէկ յայտարարի տակ որպէս գերագոյն նըպատակ, որպէս ազնուացնող սըրբութիւն։

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Պէյրութ

ԻՏԱԼԻԱ

★ ՔԵԹԻ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ★

ՓԱՅԼՈՒՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպութեամբ Հռոմի ազգային Սանթա Չեչիլիա ակադեմիայի՝ տեղի ունեցաւ երգչուհի Քեթի Պէրպէրեանի երգահանդէսը՝ նոյն ակադեմիայի սրահին մէջ։ Միայն անուանի երաժիշտներուն բախտ վիճակուած է հանդէս գալու այս հաստատութենէն ներս,

աշխարհահռչակ դաշնակահար Ռուպենշթայնէն և անուանի երգչուհի Շվարձքոֆէն ետք։

Այս տարի եղանակին երրորդ հանդիսութեան պատիւն կ'արժանարար Պէրպէրեան։ Երբ պարզ ակնարկ մը նետենք իր երաժշտական ասպարէզին վրայ, կը տեսնենք թէ բացառիկ տաղանդով օժտուած արուեստագիտուհի մըն է անիկա։

Ծնած՝ Ամերիկա, զաւակը Պուլկարիայէն գաղթած Երուանդ Պէրպէրեանի, Քեթի նախ կը հետեւի թատրոնի ու դասական պալէէն մինչև հնդկական, սպանական ու հայկական տոհմիկ պարերու, միևնոյն ատեն ելոյթներ ունենալով ռատիոյէն ու պատկերասփիւռէն։ Նիւ Եորքի հայկական պարի խումբին գլխաւոր մենակատարը կը դառնայ։

Ապա Ֆուլպրայթ հաստատութեան պարգեւաթոշակով երաժշտական ուսումը կատարելագործելու կուգայ Միլանօ, լաւագոյնս պատրաստուած ըլլալով աւանդական դասական երաժշտութեան։ Պէրպէրեան կը յատկասըշուի մասնաւորապէս իբրև արդի երաժշտութեան լաւագոյն մեկնաբանը։ Արդի բազմաթիւ հեղինակներ, ինչպէս Սթրավինսքի, Պուսաթի, Մատերնա, Միլհօ և Պերիօ, ներշնչուած մասնաւոր երգեր յօրինած են, որոնցմով երգչուհին մասնակցած է Վենետիկի, Վարշաւիոյ, Փալերմոյի. Նանթի, Պրեմէնի, Վիեննայի, Պրիւքսէլի, Սփոլեթոյի, Լիզպոնի փառատօներուն։ Ելոյթներ ունեցած է հռչակաւոր օփերաներէ՝ Սքալայի, ըՍթօքհոլմի, Պոլոնիոյ և Հռոմի մէջ։ Եղած է ձայնի կատարելագործման դասատու՝ Գանատայի ու Քէօլն քաղաքի մէջ։

Պէրպէրեան կ'երգէ քսան լեզուներով, մէջը ըլլալով նաև չինարէնը. թարգմանած է չորս անգլերէն գիրքեր իտալերէնի և ունի բազմաթիւ ձայնապնակներ Գոլոմպիա, Ֆիլիփս և Թելեֆունքընի նման ընկերութեանց անունով։

Ծոխ յայտագրով մը, սկսեալ դասականներէն – Տեպիւսի, Օֆենպախ, Սթրավինսքի, Պերիօ, Լենոն և նոյնինքն Պէրպէրեան – ան շարուակեց սպանական, ազրպէյճանական, պարսկական ու հայկական ժողովրդական երգերով։ Եւ հայազգի երգչուհին կրցաւ գոհացնել ու խանդավառել ամէն ճաշակի արուեստասէր հասարակութիւնը։ Օժտուած ըլլալով Մեծծօ Սոփրանոյի շատ լայն ռեժիսրով (երեք օքթաւ ձայնով), ան կարելիութիւնը ունի մեկնաբանելու երգարուեստի այլազան տեսակները։ Բազմաթիւ պլիսներու ամենայն ազնուութեամբ և հաճոյակատարութեամբ գոհացում կուտայ անընդմէջ արուեստագիտուհին և համերգը կը վերջացնէ շատ խանդավառ տպաւորութեան մէջ։

Բազմաթիւ ուրիշներու կարգին, երբ ես ալ իմ ջերմագին շնորհաւորութիւններս կը ներկայացնեմ, Տիկ. Պէրպէրեան իմանալով հայ ըլլալս, մաքուր հայերէնով մը կը պատասխանէ իմ հարցումներուս, աւելցնելով թէ իր առաջին զրոյցն է ասիկա հայ մամուլի թղթակիցի մը հետ, թէ շատ հպարտ է հայ ըլլալուն համար, կը պահէ իր ազգանունը՝ հակառակ օտարի մը հետ ամուսնացած ըլլալուն։ Տիկ. Պէրպէրեան շատ կը փափաքի այցելել Հայաստան և Պէյրութ, երբ առիթը ներկայանայ։ Իր ուսանողութեան շրջանին ան շատ սիրալիր յարաբերութիւններ ունեցած է միլանահայերու հետ։ Իր ամէն երգահանդէսներուն անպայման հայերէն ալ կ'երգէ, ցոյց տալու համար թէ ինք հայ է։ Ունի ընդարձակ ծրագիրներ ապագայի համար։

ՄԻՀՐԱՆ Վ. ԷԼՄԱՅԵԱՆ

(Հռոմ)

ԿՈՉ՝ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ, ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Հայկազեան Գոլէճի Հայագիտական Ամպիոնն ու Մատենադարանը ծրագրած են հրատարակել սփիւռքահայ գեղարուեստական գրականութեան մատենագիտութիւն (պիպլիոկրաֆի)։ Այս աշխատութիւնը պիտի ընդգրկէ 1920–1969 թուականներուն սփիւռքի տարածքին վրայ լոյս տեսած սփիւռքահայ գրողներու (արձակագիր, բանաստեղծ, թատերագիր, գրաքննադատ, գրականագէտ) գործերը եւ գրական ուսումնասիրութիւնները։

Առ այդ, կը դիմենք սփիւռքի բոլոր գրողներուն, մատուրականներուն, հրատարակչատուններուն, գրադարաններուն, որ գրեն մեզի՝ տալով հետեւեալ տեղեկութիւնները իրենց հեղինակած, հրատարակած եւ կամ ունեցած գիրքերուն մասին.— հեղինակ, գիրքի անուն, վայր, տպարան, թուական։

Հասցէ՝

Armenological Library
Haigazian College
P.O. Box 1748
Beirut - Lebanon

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

★ Լիբանանի Ախոյեանական Երթի Մրցաշարքին ★

Հ.Մ.Մ. ԱԽՈՅԵԱՆ

Կիրակի, 2 Փետրուար 1969, Պէյրութի մէջ տեղի ունեցան 8րդ շարքուան յետաձգուած մրցումները։ Այսպէսով, աւարտած կ'ըլլայ Լիբանանի Ֆութպոլի ախոյեանութեան 1968—1969 տարեշրջանի երթի մրցաշարքը։ Խումբերու ընդհանուր դասաւորման մէջ Հ.Մ.Մ. կը գրաւէ առաջին տեղը։

Մրցումներու արդիւնքը տալէ առաջ, հարկ կը նկատենք յիշատակել այստեղ, թէ մարզական այս եղանակին, լիբանանեան Ֆութպոլը արձանագրեց գնահատելի յառաջդիմութիւն մը։ Արդարեւ, ախոյեանութեան գրեթէ բոլոր մրցումները տեղի ունեցան հոծ թիւով ու տակաւ առ տակաւ խանդավառ մարզասէրներու ներկայութեան. մարզական ոգին սկսաւ տիրապետել մեր մարզադաշտերուն վրայ, ու վերջապէս, ամենէն զօրաւորներն են որ յաջողեցան տիրանալ յաղթանակի եկու կէտերուն։ Բացի ասկէ, ուրախալի երեւոյթ է, որ հակառակ կարգ մը ձուլխայրին հաշիւներու եւ այլ միջամտութիւններու, *ախոյեանական մրցումները շարունակուեցան խանդավառութեամբ*:

Գալով մրցումներուն, Մարզական Աւանի մէջ ժամը 12.30ին Ռասինկ յաղթեց Մազրաայի՝ 2—0. ժամը 2.45ին Հ.Մ.Ը.Մ. յաղթեց Նըժմէին՝ 2—0 Քաղաքապետարանի դաշտին վրայ Սաֆա յաղթեց Անսարի՝ 2—1, իսկ Սալամ՝ Սաժեսի 2—0։ Մազրաայի դաշտին վրայ Հ.Մ.Մ. պարտութեան մատնեց Խոբէյլալը 2—1 արդիւնքով:

Հ.Մ.Մ.Ի ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Խաղի առաջին վայրկեաններուն իսկ յարձակողականի անցնող Հ.Մ.Մ.ը *սքոռը* բացաւ միայն 28րդ վայրկեանին՝ կեդրոնի յառաջապահ Հանրիի մէկ գեղեցիկ *շու-թով*: 35րդ վայրկեանին դարձեալ Հանրի նշանակեց հոյակապ կէտ մը, անակնկալի բերելով բոլորը։ Բ. կիսախաղի առաջին կէսին Հ.Մ.Մ. դարձեալ տիրապետեց, սակայն անոր գրոհները արդիւնքի մը չյանգեցան: Խոբէյլալ առիթէն օգտուելով գրոհի անցաւ եւ 82րդ

★ Հ. Մ. Մ.Ի ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԿԱԶՄԸ (1968-1969) ★

(Շար. տես էջ 6)

ԱԿՆԱՐԿ

ԼԵԶՈՒԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

Երբ այնքան բծախնդրօրէն կառչած ենք ազգապահպանման իտէալին և իրաւամբ մեր ոսկեղնիկ լեզուն կը համարենք ճերմակ ջարդի դէմ գրոհ տուող ամրակուռ ամրոցներէն մին, ինչո՞ւ նաև նոյն տարողութեամբ փոյթ չենք տանիր անոր գեղեցկութեան պահպանման և բիւրեղացման։

Կը թուի թէ որոշ տրամադրութիւն մը կայ, գրեթէ բոլոր մարզերէն ներս, որ գոհունակ սրտով ընդունինք իրերը և պարագաները այնպէս՝ ինչպէս որ կը ներկայանան, մակերեսային հետաքրքրութիւն մ'իսկ անտեղի գտնելով որեւէ հարցի նկատմամբ։

Մեր բանաստեղծներու իշխանը՝ անմահն Վահան Թէքէեան, օր մը իր խմբագրականներէն մին խորագրած էր այսպէս՝ «Ո՛չ ըսել գիտնալ»: Հետեւելով այս պատգամին, թող ներուի մեզի՝ հոս իսկ աւելցնել թէ մենք պիտի ուզէինք ըսել նաև «Ինչո՞ւ ըսել գիտնալ»։ Դժբախտաբար սակայն կը զգանք հետզհետէ ուժգին կերպով, որ մեր հիւսքանչը կը նահանջէ անզգալաբար սա՛ իրողութեամբ, որ յաճախ շատ սխալ և նոյնիսկ անիմաստ նախադասութիւններ կը հրամցուին մեր ընթերցող հասարակութեան և դժբախտաբար ոչ մէկ դժգոհանքի արտայայտութիւն մը լսելի կ'ըլլայ՝ երբ հայթերթի մը ծանուցումներու բաժնին մէջ կը կարդանք հետեւեալ արտառոց բացատրութիւնը՝

«Պէտք եղած պէտքերը միասին բերել»։

Այսի՞նք ։

Զանք ուզեր հաւատալ, որ «վարչական»ի մը գրիչէն ելած ըլլայ այս նախադասութիւնը, որ որեւէ կերպով նախանձելի ուսումնական մակարդակ մը չի ընար հաստատել։ Մեր թերթերը ըլլալով մեր լեզուէն ետք ազգապահպանման բերդերէն կարեւորագոյններ և երկրորդ դպրոց մը հայագիտական գծով և որոնք կը տարածուին տուներէ ներս ու կ'անցնին ձեռքէ ձեռք, թելադրելի է որ անոնց մէջ չսպրդին նման արտակարգ անբանութիւններ։

Հոգանք մեր լեզուի մաքրութեան՝ ի փառս մեր ոսկեղնիկին և մեր հիւսքանչին զոր մեր բանաստեղծները երգած են այնքան գորովով և սիրով

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ա) Հայաստանի միաւորումը Պարսկաստանի (հողային, քաղաքական, զինուորական թէ տնտեսական).

Բ) Կրօնական տեսակէտէն (տարանջատում յունա-հռոմէական և ասորական ազդեցութիւններէն).

Գ) Ազգագրական տեսակէտէն (ձուլում).

Ըստ Վարդանի և իր զինակիցներուն, մերժումը պիտի տար հետեւեալ արդիւնքը՝

Ա) Հայաստանի՝ հողային թէ քաղաքական գոյութիւնն ու ինքնավարութիւնը.

Բ) Հայ ժողովուրդի գոյատեւումը.

Գ) Հաւատքի պահպանումով, հոգեւոր և ազգային գանձերու տեւականացումը.

Դ) Հայաստանը լուսաւորեալ պահելով, զայն հեռու պահել զինքը շրջապատող ազգերու գազանաբարոյ և խաւարամիտ մոլութիւններէն եւ հեշտանքներէն։

Մէկ կողմէն Յազկերտ կը սպառնար Հայաստանն ու հայութիւնը ի սպառ անհետացնել, եթէ չընդունուէր իր առաջարկը, միւս կողմէ իրենց հայրենիքն ու ժողովուրդը գիրենք օգնութեան կը կանչէր, եւ կը պահանջէր՝ որ առանց ամենադոյզն ընկրկումի կամ վախի մերժէր այդ առաջարկը եւ ոտքի կանգնելով, մէկ սիրտ ու հոգի, պաշտպանէր մեր լոյս հաւատքն ու ազգային իրաւունքները։

Եւ նախարարները քաջալերուած ժողովուրդին յանդուգն պահանջէն ու անվեհեր կեցուածքէն, միանալով անոր, մերժելով մերժեցին սոյն առաջարկը եւ անտեսելով տառապանքն ու մահը, սով ու կրակը, սուրն ու խաւարը, կանգնեցան ոտքի, ի փրկութիւն մեր ժողովուրդի հոգեկան և մարմնական գոյութեան։

Երբ Յազկերտ դիմեց այդ ալարքին և ուզեց Հայաստանն ու հայութիւնը թաթխել հուրի եւ սուրի մէջ, պատճառն այն էր՝ որ ինք չէր կրցած լաւապէս եւ խորապէս ներթափանցել հայ ցեղի հոգիին ներքին ծալքերուն եւ բնականաբար սխալելով՝ չարաչար պարտուեցաւ, ցորչափ որ ինք առժամապէս զինուորականօրէն դիտուած յաղթական դուրս եկաւ մեր դէմ:

Այո՛, մենք միայն բարոյապէս էր որ յաղթեցինք, իսկ պարսիկներն ալ միայն զինուորականապէս, բայց մեր բարոյական յաղթանակը աւելի գերազանց էր քան ուժի գործածութիւնը։

Պատմականօրէն քննելով, պիտի նշմարենք՝ թէ այն ժամանակաշրջանը, որ տարբերեցաւ քրիստոնէութեան մուտքով Հայաստան աշխարհ՝ մինչեւ Վարդանանց ճակատամարտը, կը բոլորէ միայն 150 տարիներ, որոնք կը բաժնուին երեք իրերայաջորդ շրջաններու՝

Ա) Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եւ Մեծն Տրդատի ձեռամբ քրիստոնէական լոյս կրօքի և հաւատքի մուտքն ու տարածումը Հայաստան աշխարհ՝ 301 Թ.Ց.Ք.

Բ) Հայոց գիրերու գիւտն ու Ս. Գրոց Թարգմանութեամբ Աստուծոյ եւ Իր խօսքին հայացումը՝ 406 Թ.Ց.Ք.

Գ) Հայ մշակոյթի ստեղծումը եւ Թարգմանիչ վարդապետներու կատարած գործը։

Ուրեմն՝ եթէ առնենք հայոց պատմութիւնը եւ զայն քննութեան բովէն ուզենք անցընել, վայրկենապէս պիտի նշմարենք, թէ մեր ազգային պատմութիւնը կը բաղկանայ երկու համահաւասար եւ իրարմով զօդեալ ու անբաժանելի մասերէ, այսինքն աշխարհական եւ եկեղեցական։ Երբ պատմաբան մը, կամ գրագէտ մը եւ կամ ալ գիտնական մը փափաքի պրպտել ու որոշ ուղի մը ընդգրկել հայոց պատմութեան որեւէ մէկ ժամանակաշրջանի մասին, պիտի նկատէ՝ թէ առանց եկեղեցական բաժինը ընդելուզելու աշխարհականին մէջ եւ կամ ալ փոխադարձաբար, չի կրնար որեւէ կերպով իր գործը գլուխ հանել։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ մեր աշխարհական եւ հոգեւորական պետերու միտն ու գործն է եղած առանց մէկուն՝ ոչինչ ընել միւսով։

Կը կրկնենք, այդ ուղեգիծը յառաջացուցած էր մաքրամաքուր, անգնահատելի եւ բարձր ընտանեկան եւ ազգային բարոյական մը՝ որ իր արժանաւոր դերը ունեցաւ մեր ժողովուրդի եւ պետութեան կեանքին մէջ։ Վկայ՝ Վարդանանց դիւցազնամարտ, ինչպէս նաեւ այլ ճակատամարտներ:

Եթէ մեր նախնիք այդ ներշնչումով խորհած, ապրած եւ գործած չըլլային, կարծեմ մենք այսօր իբր Ազգ գոյութիւն պիտի չունենայինք: Իսկ եթէ ունենայինք, բոլորովին այլափոխեալ կամ խաթարեալ երեւոյթով մը պիտի ներկայանայինք:

Եթէ Մեծն Տրդատ թագաւոր չընդունէր քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք՝ ձեռամբ հռաւետես եւ ազնուասիրտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, եթէ հայ գիրերու գիւտը եղած չըլլար՝ շնորհիւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի եւ աջակցութեամբ Ս. Սահակ Հայրապետի ու Վռամշապուհ արքային, եւ եթէ հայ մշակոյթի ստեղծումն ու տարածումը չըլլային՝ շնորհիւ մեր Թարգմանիչ վարդապետաց, մենք այսօր ոչ պիտի կրնայինք ունենալ Վարդանանց դիւցազնամարտ, ոչ ալ հպարտանքի առիթ իբր Ազգ և Հայրենիք ներկայանալու աշխարհի առաջ և պահանջելու մեր արդար տեղը անոր շրջանակէն ներս։

Ուստի՝ իբր օրինակ ունենալով Վարդանանց ոգին և բարոյականը, մենք ալ գրահաւորուած անոնցմով, ոտքի կանգնինք՝ ըսփիւռքի այս տարածքին վրայ սփռուած հայութիւնս և ձեռք ձեռքի, իբր մէկ սիրտ ու հոգի, կուրծք տանք բոլոր այն դժուարութեանց և սպառնալիքներուն, որոնք մեզի կը սպառնան իբր մեր դարաւոր գոյութեան ոչնչացման միջոց, և պայքարինք Վարդանանց նման մեզմէ աւելի ահեղ և զօրաւոր ոյժերու դէմ ու միացնելով մեր ճիգերը մայր երկրի, սիրեցեալ Հայաստանի մեր քոյրերուն և եղբայրներուն ճիգերուն, ունչացնենք այսպէս կոչուած եղեռնի հետք, կարմիր կամ ճերմակ ջարդ, ապրինք մեր վերածաղկած հայրենիքի խաղաղ և արեւաշող երկինքի տակ, և բարձրացնենք վեր և միշտ վեր, ի պատիւ և յարգանս մեր նախնեաց թափած անմեղ և ծովածաւալ արեան:

Ո՛վ երիտասարդ քոյրեր և եղբայրներ, ձեզի՛ է իմ կոչը։ Երբ մեր նախնիք ի գին ամէն տեսակ զոհողութեան, և կեանքի տրւչութեամբ իսկ, բաղձացին և կըրցին ողջ պահել Ազգ մը ամբողջ, ու կանգուն՝ Հայրենիք ու Եկեղեցի դարեր շարունակ, ինչո՞ւ դուք, անոնց որդիները չընէք նոյնը։ Միթէ դուք անոնցմէ աւելի՞ անարժան, անկարող կամ անո՞ւս էք, Ոչ մէկն էք և ոչ ալ միւսը։ Այլ միայն հանգստաւէտ կեանքի ու խրախճանքի փափաքն է՝ որ ձեզ այդպէս անտարբեր կը դարձնէ դէպի մեր հայրենի սրբութիւնները, ինչ որ աններելի և անհանդուրժելի թերութիւն է։

Ուստի, թօթափելով ձեր վըրայէն այդ ճղճիմ թերութիւնները՝ ոտքի կարգնեցէք, պատրաստ և զգաստ դիմաւորելու, թէ՛ հայրենիքի և թէ՛ սփիւռքի մէջ, մեր ազգային իրաւունքներուն հանդէպ որեւէ պարտաւորութեան կոչ, միշտ ուրախ և զուարթ ու նաև յօժար կամքով, ի սէր և ի շահ միայն ու միայն մեր Ազգին, Հայրենիքին ու Եկեղեցիին:

Ուրեմն՝ հայ երիտասարդներ ու պարմանուհիներ, օ՛ն, դէպի յառա՛ջ, միշտ դէպի յառա՛ջ և միշտ դէպի վե՛ր։

ՎԱՋԱԿԱՆ

Աղեքսանդրիա, 12-1-69

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

13 ՓԵՏՐ. 1969

ԶԻՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

— Թէպէտ ծովը անհուն է, բայց նաւերը հոն իրարու կը հանդիպին երբեմն:
— Սրտին մէջ փառամոլութիւն սնուցանել՝ բազուկներուն մէջ վագր մը կրել ըսել է.
— Ամօթը կ'անցնի՝ պարտքերը կը մնան:
— Մուրճը կացինին կը զարնէ՝ կացինն ալ փայտին.
— Գարնան արագութիւնը՝ կնոջ ժպիտը մոռցնել կուտայ.
— Դիւրին է հարստութիւն չինել՝ պահելն է դժուար.
— Անարատ ոսկին՝ կրակէն չի վախնար.
— Հեռաւոր ազգականը՝ մօտիկ դրացին չ'արժեր.
— Որքան ալ ծառը բարձր ըլլայ՝ իր տերեւները գետին կ'իյնան միշտ:
— Առաքինութեան՝ գանձ, իմաստութեան՝ միտք, իսկ վաշխառուին՝ լոկ շահու աղբիւր:
— Ծերուկի մը կեանքը կը նմանի մոմի բոցին՝ օդահոսանքի մը մէջ.
— Տառապածը՝ տառապողին ցաւը կը հասկնայ միայն.
— Մարդ երեսանց շատ լաւ կը ճանչնանք՝ բայց ներքինով երբեք.
— Ամուսնութիւնը՝ պաշարուած բերդի մը կը նմանի, անոնք որ դուրսն են մէջը մտնել՝ իսկ մէջինները ալ դուրս ելլել կ'ուզեն.
— Ան որ կը մեկնի առ յաւէտ և կը ձգէ յիշատակ մը անթառամ՝ գտած է երկար ապրելու գաղտնիքը.
— Ով չ'ափսոսար անցեալը՝ երբ տարիքը կ'առնէ.
— Մոլութիւնն է գինեմոլ ընողը՝ ոչ թէ գինին.
— Աչքին մէջ աւազահատիկ մը մտնելուն ցաւին նման է տանջանքը նախանձին.
— Խենթութիւն է՝ համբաւի և շահի ետեւէն վազելով անցընել կեանքը.
— Մէկ եղեգով՝ լաստ չի շինուիր:
— Մարդ երբ երջանիկ է խունկ չի վառեր, բայց երբ դժբախտ է Աստուծոյն ոտքը կը համբուրէ.
— Տասը կիներէն ինը կը նախանձին.
— Ամէն ոք՝ իր արհեստէն կը սիրէ ճառել.
— Արմատը խորունկ ծառը՝ հովէն չի վախնար.
— Մուրացկանը փտած սանդուխէն վեր չ'ելլեր.
— Մարդ չարունակաբար պէտք է հսկէ իր սրտին վրայ.
— Գալաններ գեղեցիկ շատ կան, բայց անձնական խրճիթիդ, օճախիդ նման ոչ մէկ հատ:
— Դառնութիւն ճաշակելէ վերջ միայն՝ մարդը մարդ կ'ըլլայ.
— Հանդարտ խղճմտանքով՝ կարելի է քալել մութին մէջ.
— Կիներու լեզուին՝ սուր մըն է որ երբեք չի ժանգոտիր.
— Անկեղծ խօսքեր՝ գինովէն լսէ.
— Մի խօսիր փողոցը՝ սալայատակին տակ ականջներ կան.
— Երաժշտութիւնը կը նմանի ծաղիկներու անուշահոտութեան.
— Տիեզերքի բոլոր մարդիկը եղբայրներ են.

Թարգմանեց ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա

Օր. ՋԱՒԷՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ
Օր. ԶԱՐՈՒՀԻ ԿՏԻԿԵԱՆ

ամուսնացեալք

Պէյրութ 9-2-1969

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և ընտանեկան պարագաներուն.

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք որ Թերթիս բարեկամներէն՝ Լոնտոնաբնակ Տէր և Տիկին Նուբար Թորիկեան բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը, 27 Յունուար 1969ին.

Այս ուրախ առիթով, մեր խնդակցութիւնները բախտաւոր ծնողաց, ինչպէս և մեծ հօր ու մօր՝ ընկեր և ընկերուհի Կիրակոս Տօնիկեանին և զաւակներուն.

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ուստրի (Հիւս. Ամերիկա) Ս.Դ. Հնչ. Կուս. Մասնաճիւղի ընկեր-ընկերուհիները առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային և կուսակցական ուղղամիտ ուղղութեան, 25 տոլար կը նուիրեն.

Իր սիրեցեալ ամուսնոյն՝ ողբացեալ Մասիս Պետրոսեանի անմոռաց յիշատակին՝ Տիկին Նելլի Պետրոսեան կը նուիրէ 100 ե.գ..

Առ ի գնահատութիւն Թերթիս ազգային-ընկերային ուղղութեան, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

	ե.գ.
Տիկին Թագուհի Թերզեան	100
Տիկին Գոհարիկ Ջէյթունցեան	50

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Ջաւէն Տէմիրճեանի ընդ Օր. Զարուհի Կտիկեանի (Պէյրութ) բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ Տէր և Տիկին Խորէն Իսկէնեան, փոխան շնորհաւորական հեռագրի, կը նուիրեն 100 ե.գ..

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

վայրկեանին կէս մը նետանկեց, ցնել, սակայն չյաջողեցաւ. Մրց. Հ.Մ.Մ. փորձեց սֆոռը բարձրացումը վերջ գտաւ 2—1 արդիւնքով.

Երթի մրցաշարքի աւարտին, ընդհանուր դասաւորումը կը պարզէ հետեւեալ պատկերը.

	Խ.	Յ.	Հ.	Պ.	Ն.Կ.	Ս.Կ.	ԿէՏ
1.— Հ.Մ.Մ.	9	7	2	—	16	5	16
2.— Ռասինկ	9	6	2	1	20	7	14
3.— Հ.Մ.Ը.Մ.	9	6	2	1	13	5	14
4.— Սաֆա	9	4	4	1	19	10	12
5.— Նըժմէ	9	4	3	2	15	7	11
6.— Մազրաա	9	3	1	5	9	10	7
7.— Անսար	9	2	2	5	12	14	6
8.— Սալամ	9	2	1	6	6	11	5
9.— Իսթիքլալ	9	1	3	5	5	17	5
10.— Սաժեռ	9	-	-	9	1	30	0

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ՍԱՐԱՅԵՒՕ ԽՈՒՄԲԻՆ ԶՈՅԳ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Եուկոսլաւիոյ Սարայեւօ խումբը իր ա. ելոյթը ունեցաւ Գահիրէի մէջ Ահլիի խումբին հետ և պարտութեան մատնեց զայն 2ով 1 (Ա. կիսախաղ՝ 1ով 1).

Այս մրցումին երկու խումբերն ալ յաղթելու համար դիմեցին զանազան միջոցներու՝ նոյնիսկ կոշտ խաղարկութեան (ծեռքով զիրար հրմշտկել եայլն), բայց օրուան իրաւարարը՝ Ալի Անտիլ, յաջողեցաւ իր արթուն և ճկուն միջամտութիւններով շարունակել տալ մրցումը, մինչև խաղին վերջաւորութիւնը:

Հիւրերուն խաղարկութիւնը միջակ էր, իսկ Ահլիինը միջակէն ալ վար. այս իսկ պատճառով խաղը գրեթէ միշտ հիւրերուն ի նպաստ կ'ընթանար. Այսուհանդերձ Ահլիի խումբը անշարժութեան մատնուած չէր, և թէև հիւրերը շատ աւելի ճկուն շարժումով և իրենց խմբական խաղարկութեամբ պահ մը շուարեցուցին Ահլիի մարզիկները, սակայն ասիկա տեւեց միայն քանի մը վայրկեաններ.

Հիւրերը իրենց ա. կէտը նշանակեցին 13րդ վայրկեանին Փրոտավիչի կողմէ, որուն հարուածը շատ դիւրութեամբ Ահլիի բերդապահը կրնար կասեցնել.

Ահլիէն Ուսամա յաջողեցաւ 25րդ վայրկեանին հաւասարութեան կէտը նշանակել, Ապտէլ Սամատէն ստացուած գեղեցիկ փասով մը:

Բ. կիսախաղի 10րդ վայրկեանին, Պրլանչա նշանակեց Սարայեւոյի բ. կէտը, մօտ 12 եարտա հեռաւորութենէ մը: Հարուածը այնքան զօրաւոր էր, որ Ահլիի բերդապահին ձեռքերուն քսուելով իսկ մտաւ բերդին մէջ:

— Եուկոսլաւիոյ Սարայեւօ խումբը իր բ. պաշտօնական ելոյթին դարձեալ յաջողեցաւ պարտութեան մատնել Ահլի-Իսմայիլի զտեալը՝ 1ով 0:

Երկու խումբերն ալ շատ հանդարտ խաղարկութիւն մը ունեցան: Ա. կիսախաղին թէև մէկէ աւելի կազմակերպուած յարձակումներ գործուեցան երկուստեք՝ բայց բոլորն ալ եղան ապարդիւն.

Բ. կիսախաղի սկզբին, հիւրերը քանի մը արագ փոխանցումներով հասան մինչև մրցորդ խումբին բերդը և Մուսալիչ երկրորդ վայրկեանին յաջողեցաւ նշանակել մրցումին միակ կէտը. Հիւրերը սկսան զօրացնել իրենց յարձակողականները, որոնք սակայն կասեցուեցան Ահլի-Իսմաիլի պաշտպանողականին կողմէ. Արաբ խումբերուն զտեալը իր կարգին անցաւ յարձակողականներու և քանիցս սպառնաց հիւրերու բերդին՝ բայց առանց արդիւնքի:

Թահա Իսմայիլ և Ուսամա ինչպէս նաև Ալի Ապու Կրէշա կորսնցուցին ստոյգ կէտեր, որոնցմով կրնային հաւասարութիւն և նոյնիսկ յաղթանակ ապահովել. Հիւրերու խաղարկութիւնը աւելի բարձր էր թեքնիքով և խմբային էր, մինչ Ահլի-Իսմայիլի զտեալ խումբին խաղարկութիւնը աւելի անհատական էր:

ՔՈՒԷՅԹԻ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԶԱՄԱԼԷՔԻ՝ 1ՈՎ 0

Քանի մը օր առաջ Գահիրէի Զամալէքի զօրաւոր խումբը իր բ. ելոյթը ունեցաւ Քուէյթի մէջ և պարտուեցաւ տեղւոյն Արաբական Ակումբէն 1ով 0:

Այս կէտը նշանակուեցաւ Ա. կիսախաղի 30րդ վայրկեանին.

Զամալէքի խումբը իր ա. ելոյթին պարտուած էր նոյն արդիւնքով՝ Քատիսիա Ակումբէն:

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

— Ահլիի խումբը կը յաղթէ Ելեկտրականութեան հիմնարկի խումբին՝ 77ով 66 (Ա. կիսախաղ 36ով 18՝ ի նպաստ Ահլիի): Այս մրցումին Բ. կիսախաղը շատ հետաքրքրական եղաւ՝ մասնաւորաբար Ելեկտրականութեան հիմնարկի խումբին ցուցաբերած խաղարկութեան շնորհիւ:

— Զամալէք կը յաղթէ Թալաաթ Հարպի՝ 84ով 73 (Ա. կիսախաղ 43ով 34՝ ի նպաստ Զամալէքի).

Այս մրցումին խաղարկութիւնը միջակ էր. Զամալէքի խումբը յաղթեց շնորհիւ իր բարձրահասակ մարզիկներուն:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 268 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1969 | ՀԱՏԸ ԶԵՐԹԷ 2,5 եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ٢٦٨ — الخميس ٢٠ فبراير ١٩٦٩

ԳԱՀԻՐԷԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

ԻՐԱՏԵՍ ԴԻՐՔԱՒՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Համաշխարհային կարծիքին ուշադրութիւնը այս օրերուն դարձած է Գահիրէ, ուր տեղի ունեցաւ արաբ ժողովուրդներուն հետ համերաշխութեան երկրորդ խորհրդաժողովը։ Հասկնալի է այս պարագան, որովհետեւ խնդիրը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ խաղաղութեան ճակատագրին կը վերաբերի։ Իսրայէլի ծաւալողական քաղաքականութիւնը դատապարտելու հարցին առնչութեամբ թէեւ ոեւէ խստութիւնը կը մնայ, բայց քաղաքական կարգադրութիւնը կը նկատուի հաւանական ելք մը այս ձգտուած կացութենէն, որ ստեղծուեցաւ 1967ի վեցօրեայ պատերազմէն ետք։ Այս կացութիւնը տեւապէս կը սպառնայ ապագայ հաւանական պայթիւններով լեցուն այս շրջանին խաղաղութեան։

Բայց քաղաքական լուծման մը ի նպաստ տեսնուած յառաջդիմութիւնը երբեք չի բացատրուիր Գահիրէի զինուորական տկարութեամբ։ Յունիսի պատերազմէն ի վեր անցած տասնեւութ ամիսներուն ընթացքին, Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան ուժը ոչ միայն վերահաստատուեցաւ, այլեւ նկատելիօրէն զօրացաւ։

Ինչպէս Եգիպտոսի վարիչներուն մօտիկ շրջանակները կը շեշտեն, Նախագահ Նասէրին այժմու դիրքը սահմանող գլխաւոր նկատումը քաղաքական իրատեսութիւնն է, ազգային լաւ ըմբռնուած շահերն են, ինչպէս նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղութիւնն ու անվտանգութիւնը ապահովելու անհրաժեշտութիւնը։ Պատասխանատուութեան մեծ զգացումը որոշ ուղեգիծ մը կը թելադրէ՝ նոյնիսկ ի հեճուկս այն արդար ընդվզումին, որ գոյութիւն ունի Իսրայէլի այժմու քաղաքականութեան ու անոր զօրավիգ կանգնող կայսերապաշտական ուժերուն դէմ։ Քաղաքական լուծումի մը ձգտիլը «ամէն գնով խաղաղութեան յանգիլ», այսինքն նախայարձակին հետ անսկզբունք իրաւախոհութեան մը գալ չի նշանակեր անշուշտ։ Գահիրէի մէջ կը նշեն, թէ քաղաքական լուծում մը կարելի է լոկ այն ատեն, երբ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին 22 Նոյեմբեր 1967ին առնուած ու արաբական գրաւեալ հողերէն իսրայէլեան ուժերուն հեռացումը նախատեսող որոշումը գործադրուի եւ երբ Պաղեստինի արաբներուն օրինական իրաւունքները վերահաստատուին՝ ըստ ՄԱԿի նախապէս որդեգրած որոշումներուն։

Պատահաբար չէր, որ Գահիրէի այս միջազգային խորհրդաժողովին շատ մը պատուիրակները այնքան շեշտուած ձեւով մէջտեղ դրին պաղեստինցի գաղթականներուն խնդիրը։ Արաբ վարիչները ներկայիս իրենց պարտականութիւններէն մէկը կը նկատեն համոզել Պաղեստինի ազատագրութեան զանազան կազմակերպութիւնները,— որոնք ծայրայեղ կը նկատուին արեւմուտքի մէջ,— թէ Ապահովութեան Խորհուրդի 22 Նոյեմբերի որոշման գործադրութիւնը ոչ միայն չի հակասեր արաբ գաղթականները իրենց մայրենի հողերը վերադարձնելու համար մղուած պայքարին նպատակներուն, այլ ընդհակառակն, այլ դրական ազդակ մըն է Իսրայէլեան նախայարձակումին հետքերը ջնջելու վերաբերող խնդիրներուն լուծման համար։

Խաղաղ կարգադրութեան լուծումներ՝ փնտռելու ուղղութեամբ Խորհրդային Միութեան կատարած ջանքերը մեծ շահագրգռութիւն կ՚արթնցնեն Գահիրէի քաղաքական շրջանակներուն մէջ։ Իսկ ինչ կը վերաբերի ամերիկեան դիրքին՝ յուսախաբութիւն կը յառաջացնէ ան, երբ մանաւանդ նկատի ունենանք, որ Պէյրութի օդանաւակայանին դէմ գործուած իսրայէլեան յարձակման ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ միաձայնութեամբ դատապարտութիւնը՝ մեծ յոյսեր արթնցուց Ապահովութեան Խորհուրդի մնայուն անդամներուն, Մերձաւոր Արեւելքի տագնապը խաղաղօրէն լուծելու համար տանելիք գործունէութիւնը համակարգելու կարելիութեան մասին։ Ամերիկեան դիրքին փոփոխութեան նկատմամբ՝ կարգ մը պատրանքներ ալ սնուցուեցան Սպիտակ Տան մէջ նոր վարչութեան մը հաստատման առթիւ։

Իսրայէլեան զէնքեր հայթայթելու արգելքին վերաբերեալ ֆրանսական որոշումին արաբական աշխարհի մէջ գտած մեծ արձագանգը ցոյց կուտայ, թէ այս երկիրներուն մէջ մարդիկ որքա՜ն զգայուն են Արեւմուտքի որեւէ դրական արարքին հանդէպ։ Մեր խօսակիցներէն շատերը Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրները լուծելու համար յոյսեր կը դնէին ֆրանքո-խորհրդային գործակցութեան վրայ։

Գահիրէի միջազգային խորհրդաժողովին գործերէն մէկն էր՝ արեւմտեան երկիրներու հանրային կարծիքը լուսաբանել ու զայն շարժման մէջ դնել՝ ի նպաստ արաբ ժողովուրդներու պատշպանութեան։

(Շար. տես էջ 2)

ԱՄՆ-ի 1968-1969 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՊԻՒՏՃԷՆ 2.146.500.000 ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՈՍԿԻ

Նախորդ Տարեշրջանի Պիւտճէին Համեմատած՝ այս գումարը 264 միլիոն ոսկիի յաւելում մը կը պարփակէ

Ազգային Ժողովի Երէքշաբթի՝ 18 Փետրուարի նիստին ԱՄՀի գանձային նախարարը զեկուցեց երկրին տնտեսական եւ ելեւմտական բարեկարգման քաղաքականութեան մասին։ Այս զեկուցումը փոխանցուեցաւ պիւտճէի եւ ծրագրման յանձնախումբին։

Գանձային Նախարար Տոքթ. Ապտէլ Ազիզ Հէկազի մատնանշեց՝ որ 1968-1969 տարեշրջանի պիւտճէին հաւասարակշռումը իրականացած է՝ տնտեսական եւ զինուորական նկատառումներուն կարեւոր պարագաներուն պատշաճեցումով։

Նախարարը յայտարարեց՝ որ այս պիւտճէին ծախսերու բաժինը պիտի հասնի 2.146.500.000 ոսկիի, որ նախորդ տարեշրջանի գումարէն 264 միլիոն ոսկիի աւելցութիւն մը կը կրէ։

Այս ծախսերը կարելի պիտի ըլլայ դիմագրաւել շնորհիւ հետեւեալ եկամուտներուն.

1.— Ընթացիկ հասոյթներէ՝ 1.510.400.000 ոսկի.

2.— Դրամագլուխներու եկամուտներ է՝ 636.100.000 ոսկի։

Գանձային Նախարարը նոր պիւտճէին իւրաքանչիւր գլուխի մասին տուաւ մանրամասն բացատրութիւններ։

Այսօր, Ազգային Ժողովին նիստի ընթացքին զեկուցում պիտի ընէ ԱՄՀի Տնտեսութեան Նախարարը։

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

«ՇԱՐԺՈՒՄ» ՈՒՆԵՑԱՒ ԻՐ ՍԵՓԱԿԱՆ ՇԷՆՔԸ

Պուէնոս Այրէսի «Շարժում Մշկթ. Միութեան» բազմանդամ ընտանիքը եւ համակիր — բարեկամներուն լայն շրջանակը ուրախութեամբ ողջունեցին՝ «ՇԱՐԺՈՒՄ»ի սեփական ակումբ—խմբագրատուն մը ունենալու երկարամեայ ծրագրին իրականացումը։

Երկուշաբթի, 10 Փետրուարին, ներկայութեամբ նշանակեալ նոտարին, վարչականներու եւ բարեկամներու ստորագրուեցաւ անհրաժեշտ պայմանագրութիւնը, ըստ որում՝ «ՇԱՐԺՈՒՄ սեփականատէրն է CALLE CNEL. NICETO VEGA թիւ 4678—80—84 երկու յարկանի փառաւոր շէնքին, որ մօտ ատենէն պիտի սկսի ծառայել բովանդակ Արժանթինահայութեան, իբր ընկերային կեդրոն, մանաւանդ նոր սերունդին՝ որպէս ամէն յարմարութիւն ունեցող հաւաքատեղի ու զբօսավայր։

Այս ուրախ առթիւ «Ճահակիր» ջերմօրէն կը շնորհաւորէ իր պաշտօնակիցը եւ լաւագոյն յաջողութիւններ կը մաղթէ անոր։

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԲԱՏԱՌ ԿՈՆԴԱԿ

Անմահն Կոմիտասի ծննդեան 100ամեակին առթիւ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետի Սրբատառ Կոնդակը, նկարահանուած գիրերով, կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն այս թիւին Գ. էջին վրայ։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԵՐԿՈՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՈՒՐԲԱԹ, 7 ՄԱՐՏ (ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ) ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ, 9 ՄԱՐՏ (ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ)

ՊՐ. ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ «ՋԱՄԱԼԷՔ»Ի ՀՐԱՒԷՐՈՎ ԸՆԴԱՌԱՋԵԼՈՎ

Լիբանանի 1968-69 Տարեշրջանի Ֆութպոլի Ախոյեանական Մրցաշարքին Պարագլուխ

Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) ԸՆԴԴԷՄ «ՋԱՄԱԼԷՔ»Ի (Գահիրէ)

Իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) պիտի մրցի Կիրակի, 9 Մարտ 1969, տեղւոյն լաւագոյն խումբին դէմ։

ԵՐԿՈՒ ԲԱԺԱԿՆԵՐ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՆ ԾԱՆՕԹ ՄԱՐԶԱՍԷՐ ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ԱՏԵՆԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՅ ԲՆԱԽՕՍՆԵՐԸ (ՖԻԶԻՈԼՈԿ) ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Վերջերս Ուաշինկթընի մէջ տեղի ունեցաւ բնախօսներու միջազգային 24րդ համագումարը, որուն աշխատանքներուն մասնակցեցան 52 երկիրներու պատգամաւորները։

Սովետական պատգամաւորներուն հարիւրէն քսանըհինգ տոկոսը (11 հոգի) կը կազմէին Ս. Միութեան տարբեր քաղաքներէն եկած հայ բնախօսներ. Մոսկուայէն (4 հոգի)՝ Փրոֆեսէօր Է. Հասրաթեան, Ն. Ալաջալովա, Ռ. Տուրինեան և Ա. Մարկոսեան. Երեւանէն (6 հոգի)՝ Փրոֆեսէօրներ Ս. Կարապետեան, Հ. Բակլավաճեան, Վ. Ֆանարճեան, Լ. Ղամբարեան, Ա. Յովհաննէսեան, Մ. Ցակոբեան. Լենինկրատէն (1 հոգի)՝ Փրոֆ. Է. Հայրապետեան։

Հայազգի ներկայացուցիչներ կային նաև շարք մը այլ երկիրներէ: Օրինակ, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն՝ Ամասեան, Անճեաններ, Տագիրմանեան, Էլմաճեան, Ֆարման Ֆարմանեան, Աւստրալիայէն՝ Մետիրեան, Պրազիլիայէն՝ Գովեան, Գանատայէն՝ Մոնեան և ուրիշներ։

Սովետական պատգամաւորութեան ղեկավարն էր ակադեմիկոս Վ. Պարինը, որուն տեղակալն էր ակադեմիկոս Է. Հասրաթեանը։

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ

Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ, հայկական բանաստեղծութիւնը ռուս ընթերցողին ծանօթացնելու գործին մեծապէս նպաստած, ռուս բանաստեղծուհի Մարիա Պետրովիխի բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, որուն յառաջաբանին հեղինակը՝ գրական քննադատ Լեւոն Մկրտչեան բարձր կը գնահատէ Պետրովիխի գործը։

1944ի աշնան, Մարիա Պետրովիխ առաջին անգամ ըլլալով Հայաստան եկած էր՝ երիտասարդ բանաստեղծներ Գուրգէն Բորեանի, Սիլվա Կապուտիկեանի, Մարօ Մարգարեանի, Հրաչեայ Յովհաննէսեանի, Համօ Սահեանի, Գէորգ Էմինի գործերը թարգմանելու համար։

«Հայաստան ինծի սորվեցուց, որ աւելի լաւ հասկնամ հայկական բանաստեղծութիւնը ու աւելի խորապէս թափանցեմ անոր նրբութեան՝ Աւետիք Իսահակեանի դասն տխրութեան, բանաստեղծութեան հիանալի ճկունութեան ու ծաւալին», յայտարարեց բանաստեղծուհին։

Մեծ թիւով հայ բանաստեղծներու գործերը ռուսերէնով լոյս տեսան՝ խմբագրութեամբ Մարիա Պետրովիխի, որ այժմ Յովհ. Թումանեանի գործերուն շարադրութեամբ զբաղած է։

ՈՍԿԵԱՅ ՄԵՏԱՅԼԱԿԻՐԸ

Կիրովականի ճշգրիտ հաստոցներու գործարանին մէջ՝ հայ մասնագէտներու ջանքերով ստեղծուած է «45-31» մակնիշի ելեկտրակայծային փոքրիկ հաստոցը, որուն համբաւը դուրս ելած է և մասամ միջազգային ասպարէզ։

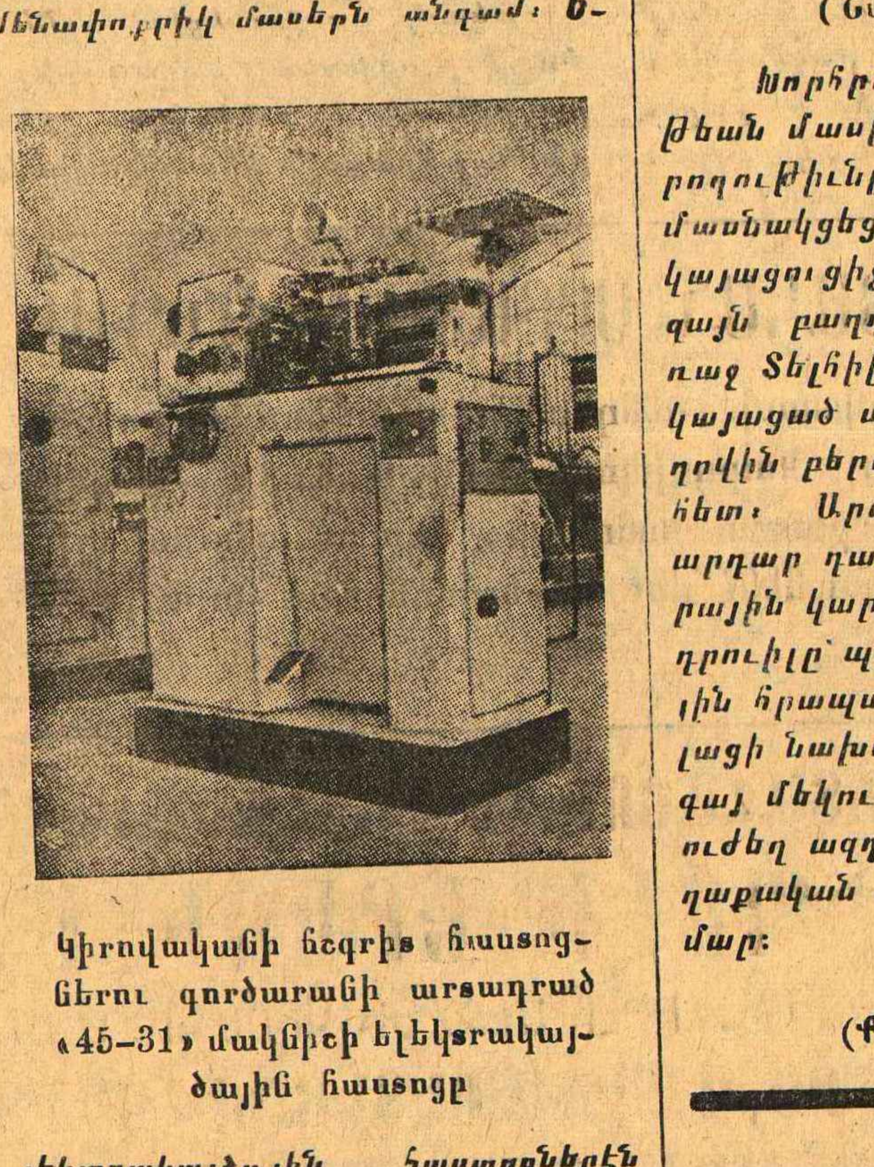
Լայփցիգ, Պլովդիւ և Պոզնանի տօնավաճառներուն մէջ սովետական ... միջազգային ... ոսկեայ մետայլներ։

Հաստոցը ներկայացուած է Ֆրանսիա, Չեխոսլովակիա, Լեհաստան, ... ելեկտրական արդիւնաբերական ցուցահանդէսներու։

Ինչ կը վերաբերի Սովետական Միութեան ժողովրդական տնտեսութեան նուաճումներու և Սովետական Միութեան հաստոցաշինական ու գործիքային արդիւնաբերութեան նախարարութեան ցուցահանդէսներուն, այստեղ կարելի է ըսել՝ որ ելեկտրակայծային հաստոցը դարձած է «մշտական բնակիչ»։

Մասնաւոր մէջ բոլոր արժանաւոր գնահատուած է այդ հաստոցը, որ կը ... բոլոր տեսակի գործիքներու և հաստոցներու ամենափոքրիկ մասերն անգամ։ Ելեկտրակայծային հաստոցներէն միայն մէկուն աշխատանքը կը փոխարինէ մինչև 30 հաստոցի ... աշխատանքը։ Սովետական Միութեան 33, արտասահմանեան 40 մեծ մեքենաշինական գործարաններէն ապսպրանքներ ներկայացուած է նոր հաստոցը ստանալու համար։

Հաստոցը կը ղեկավարուի ինքնագործ եղանակով։ Ընդունակ ..., այնպէս ալ պատրաստող վարպետներն ու բանուորները պարգեւատրուած են արծաթեայ և պրոնզեայ մետայլներով։

Կիրովականի ճշգրիտ հաստոցներու գործարանի արտադրած «45-31» մակնիշի ելեկտրակայծային հաստոցը

Ա. ԱՖԱՆԴԵԱՆ

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԳԼԱՁՈՐԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԱՍԻՆ

Լեւոն Խաչերեան բանասիրական գիտութիւններու տոքթորի տիտղոս ստացաւ՝ ներկայացնելով Գլաձորի համալսարանին հայող մենագրութիւն մը։

Գլաձորի համալսարանը ծաղկած է ԺԳ.– ԺԴ. դարերուն՝ Հայաստանի մէջ։

Լեւոն Խաչերեան Հայաստան գացած է Կիպրոսէն, և Երեւանի մէջ կատարելագործած իր մանկավարժական ուսումը։

Գլաձորի համալսարանին հայող մենագրութեան մէջ՝ հեղինակը մանրամասնօրէն քննած է միջնադարեան այս բարձրագոյն ուսումնարանին կարեւոր դերը ազգային մշակոյթի զարգացման մէջ։

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՀԱՅԱՍԷՐ ԵՒ ՀԱՅԱԳԷՏ
ԱԼՊԵՐԹ ՍՔԱԹ
ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԿՈՉՈՒԱԾ

Ամերիկացի հայասէր և հայագէտ Ալպերթ Սքաթ հանգըստեան կոչուած է։

Ծանօթ հայագէտը և թերթիս պատուակալ աշխատակիցը իր անձնական միջոցներով սորված է հայերէնն ու հայոց պատմութիւնը և ամէն միջոց ի գործ դրած է հայ մշակոյթը ներկայացնելու և ծանօթացնելու օտարներուն:

Վստահ ենք որ յարգելի հայասէրը աւելի առիթ պիտի ունենայ զբաղելու հայ ժողովուրդի մշակոյթով՝ եթէ ան օժանդակ ունենայ իրեն օգնող անձեր կամ կազմակերպութիւններ։

Երկար և առողջ կեանք կը մաղթենք մեր սիրելի պատուակալ աշխատակիցին՝ Ալպերթ Սքաթին:

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Հոլիվուտի մէջ գոյութիւն ունի հայկական վարժարան մը, որ գոհացում տալու համար բազմաթիւ պահանջքներու, հաստատած է նաև երէցներու դասընթացքներ՝ հայ լեզուի, պատմութեան և մշակոյթի։

ԻՐԱՏԵՍ ԴԻՐՔԱՒՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Նար. Ա. էջէն)

Խորհրդաժողովին յաջողութեան մասին կը վկայէ այն իրողութիւնը, թէ անոր լայնօրէն մասնակցեցան Արեւմուտքի ներկայացուցիչները, եթէ մանաւանդ զայն բաղդատենք 14 ամիս առաջ Տելհիի մէջ նոյն նպատակաւ կայացած առաջին խորհրդաժողովին բերուած մասնակցութեան հետ։ Արաբ ժողովուրդներու արդար դատին ի նպաստ հանրային կարծիքին շարժման մէջ դրուիլը՝ պէտք է օգնէ միջազգային հրապարակի վրայ իսրայէլացի նախայարձակներու հետագայ մեկուսացումին և այդպէսով ուժեղ ազդակ մը դառնայ քաղաքական կարգադրութեան համար։

Գ. ՏԱՏԵԱՆ

(Քաղաքական մեկնաբան)

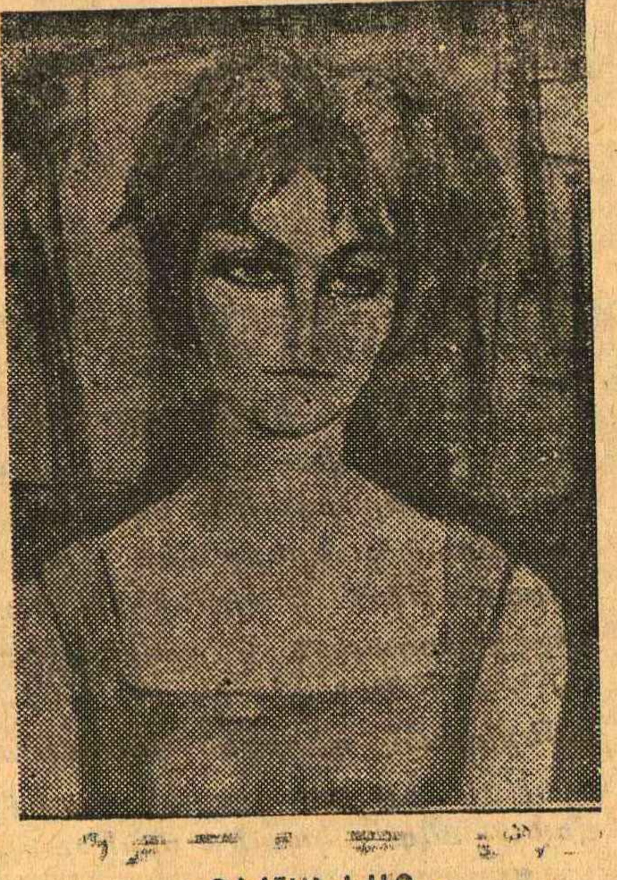
ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԱՆՈՒԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ
ԱՇՈՏ ԶՕՐԵԱՆԻ
ՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Անծանօթ մը չէ Աշոտ Զօրեան, ո՛չ միայն եգիպտահայութեան, սփիւռքահայութեան եւ մեր հայրենիքին, այլև Եգիպտոսի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Ֆրանսայի, Ամերիկայի և այլ երկիրներու միջազգային շրջանակներուն: Իր պաստառները միշտ գնահատութեան արժանացած են ամէնուրեք։

Զօրեան ոչ միայն մասնակցած է բազմաթիւ ցուցահանդէսներու, այլ և կազմակերպած է բազմաթիւ անհատական ցուցահանդէսներ՝ Եգիպտոսի մէջ թէ այլուր և միշտ ալ ունեցած յաջողութիւններ։ Հայ թէ օտար մամուլը միշտ գովեստով արտայայտուած է անոր տաղանդին մասին։

Սփիւռքահայ շատ մը նկարիչներու կարգին Զօրեանի նըկարներէն ալ նմոյշներ ցուցադրուած են Երեւանի պատկերասրահին մէջ։

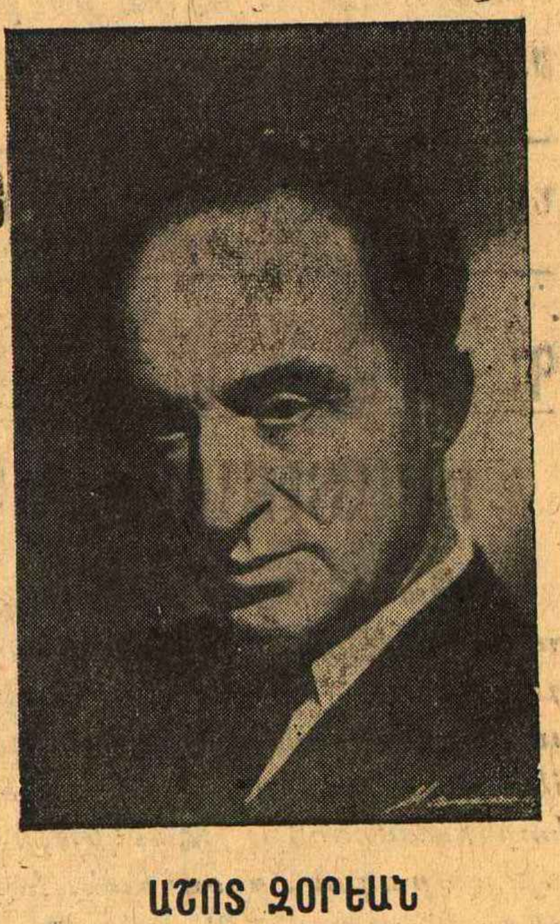
Աշոտ Զօրեան ոչ միայն յայտնի և արժէքաւոր նկարիչ է, այլ և կարող ուսուցիչ: Իր աշակերտներէն շատեր այսօր սկսած են փայլիլ նկարչական արուեստի բնագաւառէն ներս: Ցասմիկ Պալլարեան (Եասմին), Նորա Իփէքեան, Էլիզ Փարթամեան եւ ուրիշներ։

«ԴԻՄԱՆԿԱՐ»

(Գործ՝ Ա. Զօրեանի)

Աշոտ Զօրեանի վերջին ցուցահանդէսին, որ տեղի կ'ունենայ ամսոյս 10էն մինչեւ մինչեւ 28՝ Գահիրէի Ֆրանսական Մշակութային Կեդրոնին մէջ, բացումը կատարուեցաւ Երկուշաբթի 10 Փետրուար կ.ե. ժամը 7ին: Հայ և օտար՝ արուեստասէրներու հոծ թիւ մը եկած էր մօտէն ծանօթանալու սիրուած արուեստագէտին վերջին գործերուն։

ԱՇՈՏ ԶՕՐԵԱՆ

Ներկաներուն մէջ կը գտնուէին հայ և օտար մամուլի խմբագիրներ, Ազգային Իշխանութեան անդամներ, հոգևորականներ, վարժարաններու տնօրէններ, նկարիչին աշակերտներէն ոմանք, արուեստագէտներ և արուեստասէրներ, որոնք ցուցադրուած նկարները մօտէն թէ հեռուէն կը զննէին, գաղափարներու փոխանակութիւն կ'ունենային իրարու հետ և իրենց տպաւորութիւնները կ'արտայայտէին իրենց շուրջիններուն։

Ցուցադրուած 32 նկարները կը ներկայացնէին այլազան նիւթեր, դիմանկարներ, «նաթիւր մորթ»եր, գեղջկական նկարներ, բնանկարներ, ծովանկարներ եւ այլ նիւթեր։

Զօրեան շատ ճարտարօրէն կը համադրէ նիւթը գոյնին հետ. ու յաճախ գոյնը նկարի նիւթին արտայայտչականութեանը գըլխաւոր ազդակներէն մին կը հանդիսանայ:

Զօրեանի նկարները դիտողը անպայման կը նկատէ անոնց մէջ կենդանութիւն մը, որ սակայն ընդհանրապէս տխուր, մելամաղձոտ և խորհրդաւոր է։

Փայլուն կանաչը ինչպէս և ոսկենարնջագոյնը կարծես նկարիչին նախասիրած գոյները ըլլային։ Զօրեան ճարտարօրէն կը ցոլացնէ զանոնք իր նկարներէն շատերուն մէջ։

Բայց ինչ որ մեզ համար ամենէն գնահատելին է, Զօրեան ամուր կառչած է իր ոճին եւ թեքնիքին վրայ, ու չի տարուիր արդիականութեան յաճախ խաբուսիկ և ընդհանրապէս անիմաստ ազդեցութիւններէն։ Զօրեանին ամէն մէկ նկարը հաղորդակցականութիւն մը ունի եւ կրնայ առաւել կամ նուազ չափով հասկնալի դառնալ բոլորէն։

Ցուցահանդէսին այցելուներէն շատերը երկարօրէն կը յամենային արուեստագէտին «Խամսին», «Վարդագոյն տարիքը», «Միսթիք Ռափսոտի», «Կանաչով դիմանկար», «Ցետմիջօրէի», «Ցուսախաբութիւն» և այլ պաստառներուն առջեւ։

Այս յաջող ցուցահանդէսին առթիւ՝ սրտանց կը շնորհաւորենք այս պատուաբեր հայորդին, մաղթելով անոր առողջութիւն և նորանոր յաջողութիւններ։

Ս. Գ.

ՏԽՐՈՒԻՆԻ

Ցաւով կը տեղեկանանք մահը՝ հին սերունդի սիրուած ներկայացուցիչներէն ողբ. ՄԿՐՏԻՉ ԼԻՅԼՈՋԵԱՆի, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 16 Փետրուար 1969ին, խոր ծերութեան մէջ։

Ողբացեալը՝ որ հանգստեան կոչուած էր, աւելի քան քառասուն տարիներ պաշտօնավարած է Գահիրէի Գալուստեան Ազգային Վարժարանին մէջ եւ սիրուած ու յարգըւած՝ բոլոր աշակերտներէն եւ պաշտօնակիցներէն։

Ան բարի մարդու, պաշտօնական հայու եւ սիպար հօր յիշատակ մը կը թողու այս համայնքին մէջ։

Թաղման կարգը՝ զոր կատարեց Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բաբուրեան, տեղի ունեցաւ Երկուշաբթի, 17 Փետրուար 1969, կ.ե. ժամը 3.30ին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ յուղարկաւորներու։ Ծաղկեպսակներ ուղարկուած էին հանգուցեալի ազգականներուն, ինչպէս եւ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանին կողմէ:

Այս սխուր առթիւ «Ջահակիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալին զաւակներուն՝ Տէր եւ Տիկին Արմէն Տատուրեաններուն եւ Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Տէյիրմէնճեաններուն, բոլոր ազգակից պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Գահիրէի Ակումբին, որուն վերբերան անդամներէն էր ողբ. Մկրտիչ Լիյլոզեանը։

Հանգիստ իր ոսկորներուն։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՍՐԲԱՏԱՌ ԿՈՆԴԱԿԸ ԱՆՄԱՀՆ ԿՈՄԻՏԱՍԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍԵՐՄԷ, ՍԵՐՄԷ, ԱՅ ՄՇԱԿ, ՄԻՆԸ ՀԱԶԱՐ ՏՈՒՐ, ԱՍՏՈՒԱԾ։

ԼՈՒՍ ՆԱՆ ԱՆՈՅՇ, ՀՈՒՆ ԱՆՈՅՇ, ՇԻՆԱԿԱՆԻՆ ԲՈՒՆՆ ԱՆՈՅՇ։

ՕՐՆ ԷՐ ՈՒՐԲԱԹ, ԼՈՒՍ Ի ՇԱԲԱԹ. ՀԱԶԱՐ ԱՓՍՈՍ, ՄՈԼԱՑ ՄՐՋԷՆ։

ՎԱԶԳԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻ ՔԻ, ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻՍ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՍԱԽԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Տ. Տ. ԽՈՐԷՆԱՅ ԱՌԱՋՆՈՅ, ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Տ. ԵՂԻՇԷԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ Տ. ՇՆՈՐՀՔԱՅ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ, ԵՒ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ԵՒ ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ, ՄՕՏ ԻՆՆԸ ՏԱՍՆԵԱԿ ՏԱՐԻՆԵՐ ԱՌԱՋ, 1881 ԹՈՒԻՆ, ԿԸ ԼՍԷՐ ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՅԼ ՔԱՂՑՐ ՁԱՅՆԸ ՓՈՔՐԻԿ ՍՈՂՈՄՈՆԻՆ, ՈՐ ԿՈՒ ԳԱՐ ՀԵՌԱՒՈՐ ԿՈՒՏԻՆԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՅՆՔԷՆ՝ ՈՒՍԱՆԵԼՈՒ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ, Ի ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ։

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՅ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԸ, ՈՒՍՄԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ, ԼՈՅՍ ԵՒ ՋԵՐ ՏՈՒԱՒ ԱՆՈՐ ՄՏՔԻՆ, ՀՈԳԻԻՆ ԵՒ ԱՃԵՑՈՒՑ ԱՆՈՐ ՇՆՈՐՀՆԵՐԸ, ՓՐԿՉԻ ԻՋՄԱՆ ՍԵՂԱՆԻ ԱՀԵՂ ԶՕՐՈՒԹԵԱՄԲ։

ԱՅՍՊԷՍ ԾՆՈՒՆԴ ԱՌԱՒ ԵՒ ՇՈՂԱԼ ՍԿՍԱՒ՝ ՀԱՆՃԱՐԸ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ։

ՍՈՂՈՄՈՆ, ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԵԱՆ ԸՆԾԱՆ ԵՂԱՒ՝ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻՆ։ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԸՆԾԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՒ՝ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ։

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳԻՉՆ Է ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԻՒՏԱՐԱՐԸ, ՈՐՈՒՆ ԳՈՐԾԸ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱՐԺԵՒՈՐԵԼ ՄԻԱՅՆ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՈՎ։ ՀԱԶԱՐ ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻՆԵՐ ՅԵՏՈՅ, ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՂԱՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼՈՒ ԹԱԿԱՆԻ ՄԵԾ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԳՈՐԾԸ, ԵՐԳԻ ԱՆԴԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ, ՎԱՍՆ ԶԻ ԵՐԳԸ՝ ԽՕՍՔԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆ Է ԵՒ ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԱՆՈՐ։

ԱՐԴԱՐԵՒ, ԻՆՉՊԷՍ ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊ ՔԱՈՍԷՆ ԴՈՒՐՍ ԲԵՐԱՒ ԵՒ ԲՒՒՐԵՂԵՑ ՁԱՅՆԵՐԸ ՀԱՅ ԲԱՐԲԱՌԻՆ, ԵՒ ԻՐ ԱԶԳԻՆ ՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՊԱՐԳԵՒԵՑ ԿՈԹՈՂԸ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻՆ, ԱՅՆՊԷՍ ԱԼ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ՝ ՊԵՂԵՑ, ՄԱՔՐԵՑ ԵՒ ԼՈՅՍ ԱՇԽԱՐՀ ԲԵՐԱՒ ԿՈՅՍ ԱՂԲԻՒՐԸ ՀԱՅ ԵՐԳԻՆ։ ԵՒ ԲԱԶՈՒՄ ՏԱՐԻՆԵՐ, ԱՆԴՈՒԼ, ԱՆՅՈԳՆԱԲԵԿ, ՄԻՇՏ ՆՈՐ ԱՒԻՒՆՈՎ ՈՒ ՍՏԵՂԾԱՐԱՐ ՏԵՆԴՈՎ, ԱՅԴ ԱՂԲԻՒՐԷՆ ՀԱՅ ԵՐԳԻՆ ԼՈՅՍԸ ԲԱՇԽԵՑ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ։

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ, ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԵՐԳԻՆ ՄԷՋ ԳՏԱՒ, ՃԱՆՉՑԱՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ, ԻՐ ՈԳԵԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ։ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՍԿԻԶԲ ՄԸՆ Է, ՈՐ ՎԱԽՃԱՆ ՉՈՒՆԻ։ ԱՆ ՊԻՏԻ ԱՊՐԻ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՈՎ, ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՊԻՏԻ ԱՊՐԻ ԻՐՄՈՎ, ԻՆՉՊԷՍ ԵՐԷԿ, ԻՆՉՊԷՍ ԱՅՍՕՐ, ԱՅՆՊԷՍ ԱԼ ՅԱՒԻՏԵԱՆ։ ԱՌԱՆՑ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՉԿԱՅ ՀԱՐԱԶԱՏ ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ։ ԱՄԷՆ ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՄԷՋ, ԳՈՆԷ ՃԱՌԱԳԱՅԹ ՄԸ ՊԷՏՔ Է ՇՈՂԱՑՆԷ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՀՈԳԻԷՆ։

ԵՒ ՄԱՆԱՒԱՆԴ՝ ՈՉ ԻՍԿ ՅՈՎՏ ՄԸ ՊԷՏՔ Է ՊԱԿՍԵՑՆԵԼ ԿԱՄ ԱՒԵԼՑՆԵԼ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ, ՈՐ «ՄԷԿ ՁԱՅՆԱՆԻՇԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԷՐ ԱՐԻՒՆ ԹԱՓԵԼՈՒ», ԻՆՉՊԷՍ ԻՆՔ ԸՍԱԾ ԷՐ ԱՌԻԹՈՎ ՄԸ։

ՈՒ ԵՐԲ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ, ԻՐ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾ ՀԱՆՃԱՐԻ ԱՄԵՆԱԲԵՂՈՒՆ ՇՐՋԱՆԻ ՍԵՄԻՆ ԿԸ ԳՏՆՈՒԷՐ ԵՒ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԷՐ ՈԳԵԿԱՆ ՆՈՐ ՈՍՏՈՒՄՈՎ, ՀԱՅ ԵՐԳԸ ՀԱՍՑՆԵԼ ԱՅՆՊԻՍԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀՆՉԵՑՆԵԼ ԱՅՆՊԷՍ, ՈՐ ԱՆՈՐ ԼՈՅՍՈՎ ԲԵՂՄՆԱՒՈՐՈՒԷՐ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԱՄԱՅՆ, ՈՃՐԱԳՈՐԾ ՁԵՌՔ ՄԸ ՓՇՐԵՑ ՔՆԱՐԸ ԱՆՈՐ ԵՐԳԻՆ, ԱՆՈՐ ԿԵԱՆՔԻՆ։

ԱՅԴ ՊԱՏԱՀԵՑԱՒ 1915-Ի ՍԵՒ ՈՒ ԴԱԺԱՆ ՏԱՐԻՆ, ԵՐԲ ԱՐԵԱՆ ՄԷՋ ԽԵՂԴԱՄԱՀ Կ'ԸԼԼԱՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋ։

ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ, ԻՆՉՊԷ՞Ս ՊԱՏԱՀԵՑԱՒ ԱՅԴ։ ԻՆՉՊԷ՞Ս ՀԱՆԴՈՒՐԺԵՑԻՆ ԵՐԿԻՆՔ ՈՒ ԱՇԽԱՐՀ։

ՈՒ ԱՅԼԵՒՍ ԼՌԵՑ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ։ ՈՒ ՏԱՐԻՆԵՐ ԱՆՑԱՆ։ ՏԱՐԻՆԵՐ ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ, ՄԱՔԱՌՈՒՄՆԵՐՈՒ, ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՃԻԳԵՐՈՒ։ ԵՒ ՎԵՐՋԱՊԷՍ, ՎԵՐՋԱՊԷՍ՝ ՅԱՂԹԱՆԱԿ, ԵՒ ՆՈՐ ՈՒ ԽԱՂԱՂ ԿԵԱՆՔ ԱՊԱՀՈՎ։ ԾԱԳԱԾ ԷՐ ՆՈՐ ԱՌԱՒՕՏԸ՝ ՀԱՅՈՑ ՄԱՅՐ ՀՈՂԻՆ, ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ։

ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՈՎ, ՎԵՐԱԾՆԱՒ ՆԱԵՒ ՆԱՀԱՏԱԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ, ԿՈՄԻՏԱՍԸ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ։ ԱՅՈ՛, ԿԵՆԴԱՆԻ Է ԱՆ ԵՒ ԻՐ ԵՐԳԸ՝ ՅԱՒԵՐԺ։ ԻՆՉՊԷՍ ՈԳԻՆ՝ ՀԱՅՈՑ ՀԵՐՈՍ ԱՐԾԻՒԻՆ, ԱՅՍՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՋՈՐԵՐՈՒՆ ՎՐԷՒ ԿԸ՝ ՍԱՒԱՌՆԻ, ՆՈՅՆՔԱՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ՝ ԵՐԳԸ ԿՈՄԻՏԱՍԻՆ, ՇՈՒՆՉԸ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ։ ԿԸ ՀՆՉԷ ԱՆ ՎՃԻՏ ՈՒ ԱԶԱՏ, ՆՈՐ ԼՈՅՍ ՈՒ ԹԱՓՈՎ, ՆՈՐ ԾՆՈՒՆԴ ԱՌԱԾ, ԱՃԱԾ ԲԱԶՈՒՄ ՏԱՂԱՆԴՆԵՐՈՎ, ՈՐՈՆՔ ՄԵՐ ՕՐԵՐՈՒՆ, ՓԱՌՔԸ ԿԸ ՀԻՒՍԵՆ ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՄԻՆՉԵՒ ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՓԵՐԸ ՕՎԿԻԱՆՆԵՐՈՒՆ։

ԼՍԷ ԿՈՄԻՏԱՍ, ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՐԴԱՐ, ԵՐԳԸ ՆՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ։ ԱՅԴ ՔՈՒ ԵՐԳԴ Է, ՈՐ ՔԵԶԻ ԿՈՒ ԳԱՅ։ ԱՅԴ ԵՐԳԻ ԹԵՒԵՐՈՎ, ԱՄԲՈՂՋ ԱԶԳԸ ՀԱՅՈՑ, ՈՐ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ Ի ՍՓԻՒՌՍ ԱՇԽԱՐՀԻ, ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ ՍՐՏՈՎ ԿԸ ԽՈՆԱՐՀԻ ՔՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻԴ ԵՒ ՄԵԾ ԳՈՐԾԻԴ ԱՌՋԵՒ, ՔՈՒ ՏԵՍԻԼՔՆԵՐՈՒԴ ՅԱՒԷՏ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՄՆԱԼՈՒ ՍՐԲԱԶԱՆ ՈՒԽՏՈՎ։

ԱՅՍՕՐ, ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՀԱՅՈՑ, ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆԹԱՌԱՄ ՊՍԱԿ ԿԸ ԲԵՐԷ ՔԵԶԻ՝ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ, ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԸ ՔՈՒ ԼՈՅՍ ՀՈԳԻԻԴ։

ԱՐԴ, ԱՅՍՈՒ ՄԵՐ ԿՈՆԴԱԿՈՎ ԿԸ ՀՐԱՀԱՆԳԵՆՔ, ՍՈՅՆ ՏԱՐՒՈՅ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 12-ԻՆ, ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ԿԻՐԱԿԻՆ, ՀԱՅՈՑ ԲՈԼՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՄԲ, ԵՒ ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ, ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻՆ, ԱՆՈՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ։

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ, ՈՐ ՄԵՐ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹԵՄԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԿՈՂՄԷ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ ԿԱԶՄՈՒԻՆ, ԱՐԺԱՆԱՎԱՅԵԼ ԿԵՐՊՈՎ ՈԳԵԿՈՉԵԼՈՒ ԵՒ ՊԱՆԾԱՑՆԵԼՈՒ ՍՈՒՐԲ ԱՆՈՒՆԸ ԵՒ ՎԱՍՏԱԿԸ ՄԵԾԱՇՆՈՐՀ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ։

ՅՈՅԺ ՑԱՆԿԱԼԻ Է, ՈՐ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿՑԻՆ՝ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ, ԾԱՆՕԹԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ ԱՅԼԱԶԳԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱՍԷՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ։ ՓԱՓԱՔԵԼԻ Է ՆՈՅՆՊԷՍ, ՈՐ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅՈՒԻՆ ՅԱՏՈՒԿ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ։

ԱՅՍ ԵՐՋԱՆԻԿ ՈՒ ՅԻՇԱՐԺԱՆ ԱՌԻԹՈՎ, ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻՍ ԱՌԸՆԹԵՐ, ԿԱԶՄՈՒԱԾ Է ՄԵՐ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ։

«ՅԱՆՅԱՆԵԼ ՄՐՐԿԻ ԵՂԾԱՆԻ ԱՄԲԱՐԻՇՏՆ, ԻՍԿ ԱՐԴԱՐՈՅՆ ԽՈՅՍ ՏՈՒԵԱԼ ԿԵՑՑԷ ՅԱՒԻՏԵԱՆ» (ԱՌԱԿՔ Ժ 25)։

ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՒԻՏԵԱՆՍ ՅԻՇԱՏԱԿ ՆՈՐԱ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՄԲ ԵՂԻՑԻ։ ԱՄԷՆ։

Տուաւ կոնդակս ի 24-ն յունուարի 1969 փրկչական ամի, եւ ի տումարիս հայոց ՌՆԺԸ. ի մայրավանս սրբոյ Էջմիածնի ՀՄՐ. 655

Վազգէն Ա Կաթողիկոս

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԵՍ ՀԱՒԱՏՈՒՄ ԵՄ ՔՈ ԿՈՐՈՎԻՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

Սիլվա Կապուտիկեանի ծննդեան 50ամեակի առթիւ իմ այս խօսքը գրելուց առաջ՝ ուզեցի մէկ անգամ էլ թերթել նրա «Խօթ կայարաններ» ժողովածուն։ Փնտռեցի իմ գրադարանում ու չգտայ, տարել էին… Չեմ յիշում, թէ դա արդէն այդ գրքի որերորդ օրինակն էր, որ այնքան դժուարութեամբ ճարել ու

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

բերել էի տուն, բայց որը դարձեալ անհետացել է… Հաւանաբար գրականութեան հետ առնչութիւն չունեցող իմ բարեկամներից մէկը, կամ աղջկաս ընկերուհիներն են նորից խնդրել, տարել, ու չեն բերել… Դէ, եթէ տարել ու չեն բերել, ուրեմն պէտք է եղել մարդկանց…

Պէտք է եղել…

Սիլվա Կապուտիկեանի պոէզիան պէտք է մարդկանց։ Իսկ բանաստեղծի համար կայ արդեօք առաւել բարձր գնահատական, քան այն, որ նրա պոէզիան պէտք է մարդկանց։

Սիլվայի ծննդեան 50ամեակի առիթով չէ միայն, որ նրան ասելիք սիրոյ, յարգանքի ու հիացմունքի խօսքեր են գալիս իմ շուրթերին։ Ամէն անգամ, երբ կարդացել եմ նրա նոր բանաստեղծութիւնները, յօդուածները, լսել նրա ելոյթները կամ պարզապէս հանդիպել նրան, այդ խօսքերը իմ շուրթերին են եղել։ Եւ հիմա, երբ նստել եմ գրելու նրա մասին, խօսքեր որոնելու կարիքը կարծես չունեմ, ընդհակառակն, այնքան շատ են դրանք, որ չգիտեմ, որն ասել եւ որը թողնել։

Ու ես ամենից առաջ կ'ուզէի խօսել հպարտութեան այն զգացմունքի մասին, որ միշտ համակել է ինձ, երբ «Հայաստան երկրի դստեր ու բանաստեղծի» անունը այնքան բարձր է հնչել Սովետական Միութեան բազմազգ ընթերցողների շուրթերին, երբ միութենական մամուլում հիացմունքի խօսքեր եմ կարդացել նրա մասին կամ լսել, թէ ինչպիսի ոտնդոստ ծափերով են դիմաւորել նրան Մոսկուայի ու Լենինկրատի, Թաշքենդի ու Խաբուլաւլի լեփ-լեցուն դահլիճները… Կ'ուզէի խօսել այն զգացմունքի մասին, որ միշտ համակել է ինձ, երբ սփիւռքահայ մամուլում կարդացել եմ, թէ հանդիսութիւնների բեմից ինչպիսի ներշնչումով են հնչել և դահլիճներին ինչպէս են ոգեշնչել Սիլվայի հայրենախօս երգերը կամ լսել, թէ ինչպէս Սփիւռքում ու հայրենիքում օրեցօր աւելանում է Սիլվա անունով նորածինների թիւը…

(Շար. տես էջ 4)

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Հ. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

Բոլորին ծանօթ, բոլորէն սիրուած, քաղցր անուն մըն է տաղանդաւոր բանաստեղծուհին, որուն քերթուածները կը գի պէս կը հնչեն մեր ականջներէն ներս, ու եթէ պարզ են, նոյնքան յուզական եւ գրաւիչ ըլլալէ չեն դադրիր։

Երեւանի մէջ հասակ նետած, անոր առօրեային հետ միախառնըւած, անոր վէրքերն ու ուրախութիւնները ճանչցած, հայրենական պատերազմի օրերուն դեռ պարման այս աղջիկը, իր հուրով ու սրտաւէզ երգերով հլաւ սահմանէն դուրս, ու օր մըն ալ մեր աշակերտներուն բերնէն լսեց իր իսկ կտակը՝ «Քո Մայր Լեզուն Զըմռամնաս»ը, երբ առիթը ունեցաւ անձամբ այցելելու Միջ. Արեւելքի երկիրները, ուր ժողովուրդը բոլոր կողմերէն առին գինք, արժանավայել ընդունելութիւն կազմակերպեցին, լսեցին, լուսաբանւեցան, բայց նաեւ զգացին այն համայնական սէրը, որ Սիլվային հոգիին մէջ էր և կը բաշխուէր մաս առ մաս զինք ունկնդրողներուն սրտին։

Ժամանակին դէմ ինքզինք պարտադրող անուն մըն է ան արդէն։ Կրցած է տեղ մը հասնիլ, ինչ չէս կ'րտնի։ Այսօր իր 50ամեակին առթիւ, Երեւանի Հայֆիլհարմոնիայի Դահլիճ, հաւաքուածներ եթէ խանդավառութեամբ ունկնդրեցին անոր երգի վերածւած քերթուածներն ու «Մտորումներ Ճանապարհի Կէսին» պոէմը և քերթողուհիին բոլոր ուժով իր ժողովուրդին ծառայելու երդումը, ապա 1944էն ասդին ստեղծագործող բանաստեղծուհին ճանչցողները՝ հոս թէ հոն գիտեն, թէ ինչպէս մայրեր Սիլվա դրին իրենց աղջիկներուն անունը, յարգելով քերթողուհիին անձնաւորութիւնը։

Ժողովրդական բանաստեղծուհի, նոյնքան հաւասարակշռուած բեմբասաց մըն է Սիլվան, որ «ԽԱՐԻԱՆՆԵՐԸ ԴԵՌ ՔԱՅԼՈՒՄ ԵՆ» հատորով տուած է Սփիւռքը իր գրեթէ բոլոր հիմնական հարցերով, իր տագնապով, որոնումներով եւ յոյսերով, իր կարօտաբաղձի հոգիով, իր կեանքի ծարաւով և իր հայրենակարօտ սրտով, իր մանրուքներով և հրատապ հարցերու մօտեցման եղանակներով։ Այս գիրքը առաջինն էր, որ ամենէն աւելի ծանօթութիւններ կուտար հայրենի մեր եղբայրներուն՝ մեր մասին։

Գրքին ծաւալը եթէ չէր տար ամբողջական մեր պատկերը, սակայն կուտար այցունքոտ և մտածումի գեղեցկութեան սահմաններուն հասած էջեր։

Ն. Զարեան այս առթիւ գիտել կուտայ, թէ Ս. Կապուտիկեան «ամենաախորժ «հայրենախօս» բանաստեղծուհին է սփիւռքահայութեան մօտ»։

Բանաստեղծ Գեղամ Սարեան կը գրէ. «Սիլվան դարձել է մեր բանաստեղծութեան ամենահաստատուն սիւներէն մէկը»։ «…Նա բարձրարուեստ բանաստեղծուհի է։

(Շար. տես էջ 4)

ԽՕՀ՝ ԱՐԱՐԱՏ ԼԵՐԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Օ՛, արգելքների ընդերկրեայ ո՛ւժը.
Ես նրա մասին յաճախ եմ խորհում,
Երբ որ նայում եմ
Մեր բանտուած, զատուած,
Փշալարերով արգելափակուած
Հսկայ լերանը...

Ո՛վ գիտէ, եթէ պատահէր այնպէս,
Որ ուզած ժամին՝ ձիւնին, ամրանը
Ընկերների հետ ինքնաշարժներով ելնէինք այնտեղ
Երգով, աղմուկով ու աղաղակով.
Իր քերծերն ի վեր խենթ մագլցէինք,
Մի աղբիւրի մօտ սեղան բացէինք,
Կենա՛ց պարպէինք ընդունուած կարգով,

Ո՛վ գիտէ, եթէ պատահէր այնպէս՝
Մօտից տեսնէինք ժայռերը անհաս,
Քարը՝ քար դառնար,
Աւազը՝ աւազ, —
Թերեւս քարի՛, աւազի՛ փոխուէր մեր Արարատը.
Հիմա՝ կարօտից, անհասութիւնից լոյս ու յոյզ դարձած,
Մօտիկ՝ հեռացած
Ու երազած
Լեռ Արարա՛տը...

Օ՛, արգելքների հակադարձ ո՛ւժը.
Զգիտե՛ն այդ խեղճ բանտապահները,
Որ եթէ այսպէս՝
Ցաւը ներս արած,
Երակը լարած,
Կաթիլ այս հողում ծով կեանք ենք ծնում,
Մանուկ ենք բերում
Մանուկ կեանք սնում,
Այդ նրանից է, որ Արարատը այդպէս պարպուա՛ծ է,

Որ եթէ այսպէս՝ քարին զարնուելով,
Ոտքը առնելով,
Երկիր ենք կերտում,
Երկինք ենք միտում,
Օդով, բուռնելով, ելեկտրալարով
Դէպի աշխարհը աշխարհ ենք բացում,
Այդ նրանից է, որ Արարատի ճամբան փակուա՛ծ է.

Ու եթէ այսպէս մենք՝ լեզու առած
Աշխարհի առաջ
Ցորդ զրնգում ենք մեր հնչիւններով
Մեր երգով, ձիրքով ու մեր գոյներով,
Այդ նրանից է, որ Արարատի լեզուն կապուա՛ծ է...

Զգիտե՛ն այդ խեղճ բանտապահները.
Թէ գիտենային՝
Լեռան դէմ պիտի պարի՛սպ շարէին,
Պոկէին տեղից, մեր աչքից հեռո՛ւ պիտի տանէին,
Տակը ականներ պիտի դնէին եւ օ՛դ հանէին
Այդ կեավոր լեռը,
Օ՛, արգելքների ոգեղէն ուժը, —
Մենք մեր աչքերի ռենտգենեան լոյսով
Կը թափանցէինք, կ'անցնէինք պատը.
Կարօտով լցուած ու լիցքաւորուած մեր սիրտ-մագնիսով
Մե՛զ կը ձգէինք, կը բերէինք ե՛տ,
Հայի կենսառատ տեսլականութեամբ
Կը հաւաքէի՛նք սուրբ բեկորները,
Որ տեսնէ՛նք մեր դէմ մեր Արարատը, —
Ու կը սկսէինք նորի՛ց, նո՛ր ուժով
Մանուկներ ծնել,
Ճամբաներ բանալ,
Եւ երգով, ձիրքով, գոյնով զրնգալ...
Օ՛, արգելքների տեսլական ո՛ւժը...

ՍԱՐԳԻՍ ՏԽՐՈՒՆԻԻ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԸՆԿԵՐ ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻԻ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԽՕՍՔԸ

19 Յունուար 1969, Կիրակի օր, Պէյրութի մէջ նշուեցաւ ընկեր Սարգիս Տխրունիի նահատակութեան Քառասնամեակը:

Այս առիթով, Ֆըրն էլ Շըպպէքի Ազգային Գերեզմանատան մէջ, Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Պանթէոնին առջեւ, Գաղափարի ընկերներու, Տխրունիականներու եւ համակիրներու ներկայութեան՝ լիբանանահայ երիտասարդ մտաւորական ու Հ.Մ.Մ.ի Պատասխանատու Քարտուղար՝ ընկեր Գէորգ Տարօնի ունեցաւ հետեւեալ ամփոփ բայց բազմիմաստ ելոյթը, որ իր շահեկանութեան համար կը հրատարակենք ամբողջութեամբ։

ԽՄԲ.

Կը խոնարհինք Գաղափարի այս Պանթէոնին առջեւ։

Կը խոնարհինք Գաղափարի այս Պանթէոնին մէջ հանգչող Գաղափարի Ուխտաւորին անմահ յիշատակին առջեւ։

Իր նահատակութեան Քառասնամեակը նշող այս օրուան հետ, մենք իր գաղափարական ակօսներուն ընդմէջէն քալող հայ նոր սերնդականներս, զմեզ հըպարտ կը զգանք՝ որ դեռ եւս յիսնամեակ մը առաջ, մեր Ազգային Պատմութեան բախտորոշ մէկ հանգրուանին, մեր ժողովուրդի կարեւոր մէկ հատուածին Արաբական Արեւելքէն ներս հաստատման օրերուն, ունեցեր ենք այսպիսի նուիրեալ ու անձնդիր գործիչ մը։

Եթէ Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը հայ քաղաքական մտքի առաջին արտայայտութիւնն է, ապա Սարգիս Տխրունին, Արաբական Արեւելքի մէջ քաղաքական իրապաշտ միտք քարոզած առաջին մարտիկն է, ե՛ւ համազգային ե՛ւ համաարաբական առումով։

Խորհուրդ մը կայ Գաղափարի այս Պանթէոնին մէջ։ Ու այդ խորհուրդը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ այն՝ որ Սարգիս Տխրունին եղաւ քաղաքական իրապաշտ մարդ և քաղաքական իրապաշտ մտքեր արտայայտող քաղաքական անձնաւորութիւն։

Առաւելաբար հիմնական երկու նպատակներու համար, հայրենիքի և ժողովուրդի համար՝ հերոսաբար մաքառեցաւ Սարգիս Տխրունին։

Սարգիս Տխրունիի մեծութիւնը այն իրողութեան մէջ է, որ ան իր անձնաւորութեան մէջ նոյնացուց հայրենիք և ժողովուրդ եզրերը ու անոնց պաշտպանութեան ճամբուն վրայ առաջին իսկ հերթին դրաւ իր անձը։

Ո՛ւր էին, այսօր արեւվառ մեր մայր հայրենիքի պետականութեան յիսնամեակի նախօրեակին միայն հայրենասիրութեան պատմուճանը հագնիլ փորձող տարրերը, այն օրերուն, երբ՝ ձիւնափառ Արարատի վեհափառ փէշերուն տակ վերածընուած ու վերածաղկող մեր ազգային խանձարուրին վերականգման առաջին օրերէն իսկ, Սարգիս Տխրունին իր բոցաշունչ ելոյթներով աշխարհով մէկ ցըրուած հայութեան կը յորդորէր իր ներկայի ու ապագայի հայեացքները կեդրոնացնել դէպի Արարատի լուսափայլ փարոսը։

Ո՛ւր էին, այսօր միայն հայրենասիրութիւնը իրենց սեփականութիւնը նկատող ու միայն իրենք զիրենք հայրենասէր յորջորջող մարդիկ, այն օրերուն, երբ՝ Սարգիս Տխրունին, քաղաքական իրապաշտ մարդու իր հանգամանքով, կը ջանար ոչ միայն հայրենիքի սէրը անմար

(Շար. տես էջ 6)

ԵՍ ՀԱՒԱՏՈՒՄ ԵՄ ՔՈ ԿՈՐՈՎԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Այդ բոլորը եկել է ինձ կըրկին յուշելու, թէ Սիլվա Կապուտիկեանի պոէզիան ինչ է այսօր մեր ժողովրդի համար:

Ես իմ այս փոքրիկ յօդուածի մէջ հնարաւորութիւն չունեմ խօսելու Սիլվա Կապուտիկեանի քնքուշ, բայց և կարծր, փխրուն, բայց և ամրապինդ, կանացի, բայց և ջղուտ պոէզիայի, նրա բանաստեղծական խառնուածքի հարստութեան ու շռայլութեան, նրա թռիչքների ու սաւառնումների, նրա բանաստեղծութիւնների վերջին հիանալի շարքի մասին, կ'ուզէի, սակայն ասել, որ ինձ միշտ հիացրել է բանաստեղծուհու սրտի ու մտքի զարմանալի դաշնութիւնը... Խելացի է նրա սիրտը, և սրտալի է նրա միտքը: Եւ դա ոչ միայն պոէզիայում, այդպիսին է Սիլվան իր հրապարակախօսութեան, իր հասարակական գործունէութեան մէջ։

Այսպիսի տողեր ունի Սիլվան.

Բայց դժուար ժամին՝
Թշնամու դիմաց շիփ-շիտակ
կանգնող,
Թխսամօր նման՝ իր որբուկներին
թեւի տակ առնող
Փոքր, բայց յամառ հայ
մամիկների սիրտ կայ իմ մէջ,
Նրանց ցասումը, նրանց կորովը:

Սիրելի Սիլվա, սիրոյ քնքուշ ու փխրուն բանաստեղծուհի, ես հաւատում եմ քո կորովին, քո ոգու արիութեանը, գիտեմ նաև որ քո «բարձին ընկած արեւի մի շողն» էլ բաւական է, որ դու երջանիկ զգաս քեզ, բայց կ'ուզէի, որ քոնը լինեն երջանկութեան բոլոր ճառագայթները, փառքի բոլոր ճանանչները, որովհետեւ դու լիովին արժանի ես դրանց։

Վ. Դ.

ԴՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԿՐԻ ԴՈՒՍՏՐ ՈՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

Սիրելի Սիլվա, դժուար է գրել մի մարդու մասին, որն իր մասին ամէն ինչ գրել է, իր խօսքը քանդակելով իր ժամանակի և իր սերնդի պատմութեան ճակատին: Բայց չգրելն էլ անհնարին է, որովհետև քո ամէն մի ուրախութիւնը նաև մերն է, քո գրչակիցներինը, տառապանքի ու երջանկութեան քո լծորդներինը:

Քեզ մեծ բաժին է ընկել մարդկային դժբախտութիւններից ու երջանկութիւններից: Քո երկու մեծ դժբախտութիւնները ծնուել են մէկը մի քանի տարի, միւսը մի քանի ամիս քեզանից առաջ: Առաջինը քո պատմական հայրենիքի կորուստն է, երկրորդը՝ հօրդ մահը:

Դու քո պատմական հայրենիքը, որ մինչև անգամ բախտ չունեցար քո ծննդավայրը կոչելու, ճանաչեցիր նրա վերջին հառաչանքի արձագանգով, մօրդ կարօտով, քո երազանգով և հին-հին քարտէզներով ու գրքերով, իսկ հօրդ... միայն նկարով ճանաչեցիր... Այդ դժբախտութիւնները մտան քո մանկական սիրտը, որ քառասուն տարի յետոյ դարձան յին «Խոհեր ճանապարհի կէսին»:

Իսկ քո ծննդից մէկ տարի յետոյ գալու էր քո ամենամեծ երջանկութիւնը — քո ժողովրդի վերածնունդը։ Եւ դու օրօրոցիդ վրայ ճակատագրեր ծանր ու թեթեւ աբեց քո կորցրածն ու գտածը և քեզ տուեց երջանկութեան ուղեւորի ցուպը — բանաստեղծի ձիրքը:

Եւ դու դասական հայի ճակատագրով ծնուածդ, վանեցի գաղթական Գալիպաշէ մայրիկի աւագ և կրտսեր դուստրդ, դարձար Հայաստան երկրի դուստրն ու բանաստեղծը։

Դուստր .. Այդ ե՞րբ էր Հայաստան երկրի դուստրն իր ժողովրդի անունից աշխարհների հետ զրոյց բացելու իրաւունք ունեցել։

Բանաստեղծ... Այն էլ Հայաստան երկրի, որը Նարեկացու ձեռքերով Աստուծոյ դարպասներն էր բախել, Քուչակի շրթունքներով մրմնջացել իր հանճարեղ հայրենները, Սայաթ-Նովայի լեզուով «լրտեսել» սիրող հոգիների ամենախորին խորհուրդները, Թումանեանի հոգով անհունները թափառել։ Բանաստեղծ... Այն էլ այն ժամանակ, երբ Չարենցը մեծ դպրութեան ճանապարհն էր բըռնել դէպի յեառն Մասիս և մի ոտքով արդէն գագաթին էր։

Ուրեմն հայի ինչպիսի՛ ինքնավստահութիւն էր տուել քեզ Գալիպաշէ մայրիկը և բանաստեղծի ինչպիսի չէ՞ք ու շնորք բնութիւնը, — դու Հայաստան երկրի և դուստր ու բանաստեղծ։

Խառն ու խրթին մեր ժամանակներում ամենաերջանիկ մարդիկ բանաստեղծներն են թերեւս, կոչուած բանաստեղծները...

Նրանք երջանիկ են, որովհետև այնքան զբաղուած են, որ ժամանակ չունեն մանրանալու կեանքի մանրուքներում, այնքան ազատ են, որ հնարաւորութիւն ունեն ընկալելու և իմաստաւորելու ժամանակակից աշխարհի խառնիխուռն անցուդարձը, անում են այն գործը, որ իրենց սրտովն է, մինչ էլ ինչ-որ տեղ յիշողներ և սպասողներ ունեն, զգում են ըստեղծագործութեան գլխաւոր ուրախութեան քաղցրութիւնը, վերամարմնաւորում և ամբողջացնում են իրենց անձն իրենց ըստեղծագործութիւններում... Ուրեմն, եթէ կան երջանիկ անհատներ առհասարակ, նրանցից մէկը դու ես, սիրելի Սիլվա:

Առանց քո անկրկնելի ստեղծագործութեան ժամանակակից հայ բանաստեղծութիւնը միաչքանի կը լինէր, սիրելի Սիլվա, միօտանի կը լինէր, ազքատ կը լինէր։

Թերեւս մեզանից ոչ ոք չէ կարողացել իր ստեղծագործութեան մէջ այնպէս զուգակցել միտքն ու զգացմունքը, աւանդականն ու ժամանակակիցը, ազգային ձեւն ու մարդկային խորքը, ռըզերերգականն ու մարտականը, հեւոտը, գիտակցուած պրոզաիզմն ու ճախրող բանաստեղծականը, ինչպէս դու: Իսկ մաքուր ինքնատիպ ինքնեկ, անձնագրոշմ սիլվայակա՞նը։ Ցիրաւի, մեզնից ո՞վ ունի քո խռովայոյզ լաւատեսութիւնը, ձեւի ճարտար անարուեստականութեան քո տեսութիւնը, սիրահարուած հոգիների տոհմիկ «լրտեսութիւնը»։

Դու կարողանում ես բանաստեղծութիւնը հեռու պահել գոյների ու պատկերների գոյքագրումից, ծանրատաղտուկ պատումբանութիւնից, ծաղկապաճոյճ լեզուից, մտքի անառակութիւնից, խօսքի ժոնգլերութիւնից, գրական ձեռնածութիւնից և կատարում ես պարզութեան ու ճշմարտի քո ուխտը։

(Շար. տես էջ 5)

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Նա իր ժողովուրդի մեծ տառապանքների եւ մեծ ուրախութիւնների երգիչն է, տոգորուած իր ժողովրդի, ինչպէս նաեւ բոլոր ժողովուրդների նկատմամբ անհուն սիրով: Եւ ինչի մասին էլ որ գրել է բանաստեղծուհին, գրել է մեծ ներշնչանքով, վարակիչ յուզականութեամբ, ճշմարիտ բանաստեղծի տոգորուածութեամբ»:

Բանաստեղծ Հրաչիկ Յովհաննէսեան՝ որ շատ մօտէն կը ճանչնայ բանաստեղծուհին, կը գրէ յոբելեանին առթիւ.

«Շնորհակալութիւն քեզ, բանկագին ընկեր, քո պայծառ պոէզիայի համար, որը ժապաւէնի պէս ցոյց է տալիս մի ողջ սերնդի՝ մեր սերնդի անցած ճանապարհը, մեր ոգու ընթացքը, մեր ապրած օրերի մորմոքն ու խինդը:

«Արեւշատութի՛ւն քեզ, որ յաջողութեամբ իրագործես քո բոլոր անկատար իղձերը, կատարես քո բոլոր չասուած երդումները մեր ժողովրդի եւ մեր գալիքի առաջ»։

Եթէ այս առթիւ խօսք տրուէր նաեւ Սփիւռքի կարօտաբաղձ մեր մտաւորականներուն, գրողներուն, ուսանողներուն եւ պարզ մարդոց, անպայման որ անոնք ալ պիտի միանային իրենց սիրելի բանաստեղծուհիին յոբելինական հանդիսութեանց ուրախութեան, նկատելով, որ ան յաջողեցաւ ներսի և դուրսի կապերն իսկապէս զօրացընել, բոլորին առջեւ անխտիր մեր գոյութեան կռուին յաղթանակի ճանապարհը ցոյց տալով և հայրենիքի սէրը արծարծելով «քարաւաններուն» հոգիէն ներս:

Թող նոր ստեղծագործութիւններով աւելի բարձրանայ Սիլվան՝ հայ քերթողութեան երկնակամարին վերեւ։

Հ. Գ.

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑԻ ՄԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակէ մը ի վեր՝ արտասահմանի հայ մամուլի էջերուն մէջ կ'արծարծուի համահայկական վարժապետանոցի մը հիմնումի հարցը, հայահոծ եւ կեդրոնական գաղութի մը մէջ։ Շատ տեղին է առաջարկը, կամ «լուսաւոր տեսիլք մը», զոր ունեցած է ազգային բազմավաստակ գործիչ, մանկավարժ—ուսուցիչ եւ լեզուագէտ Փրոֆ. Հայկ Արամեան։

Ան, ինչպէս կը դիտենք, հայու յամառութեամբ կը հետապնդէ, ամէն դուռ կը զարնէ, կը դիմէ մեր բարեսիրական մեծագոյն կազմակերպութեանց, անձնական յօդուածներ կը գրէ, թերթիկներ կը ցրուէ, իր ազգօգուտ ծրագիրը բացատրելու, լուսաբանելու, որպէսզի ամէն ոք իր կարելիութեան սահմանին մէջ փութայ ընծայելու իր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը, կարենալ գլուխ հանելու համար սոյն յոյժ կարեւոր եւ կենսական ձեռնարկը։

Գոհունակութեամբ կը տեղեկանանք, թէ յարգելի փրոֆեսորին առաջարկը մեծ արձագանգ գտած է ամենուրեք եւ բազմաթիւ ականաւոր դէմքեր, բարձրաստիճան եկեղեցականներ, բարեսիրական մեծ կազմակերպութիւններ (յիշենք անոնցմէ մի քանին. Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը, Հ.Բ.Ը.Միութիւնը, Հայրապետական Պատուիրակ՝ Ֆրանսայի Հայոց Առաջնորդ Գեր. Տէր Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ թեմերու առաջնորդ Տէր Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Գրիգորեան, Բարեգործականի Նախագահ Տիար Ալեք Մանուկեան, Բարեգործականի Եւրոպայի Կեդր. Ցանձնաժողովի Նախագահ Տիար Երուանդ Հիւսիսեան, Բարեգործականի վարիչ ընդհանուր տնօրէն Տիար Գրիգոր Կիրակոսեան, Պէյրութի Սահակեան Լիսէի վարիչ տնօրէն Տիար Բենեամին Ժամկոչեան եւ դեռ ուրիշներ), բոլորն ալ ջատագովական եւ քաջալերական նամակներով, յարգելի փրոֆեսորին յայտնած են իրենց սկզբունքային համաձայնութիւնը վարժապետանոցի մը հիմնումի մասին խոստանալով անվերապահ օժանդակութիւն։ Բոլորն ալ կ'ընդունին, թէ հայագիտական վարժապետանոցի մը գոյութիւնը հզօրագոյն ազդակը պիտի հանդիսանայ հայապահպանման պայքարի յաջողութեան։

Հայ մամուլը առանց բացառութեան եւ միաձայնութեամբ կ'արտայայտուի կենսական մէկ հարցի շուրջ, այն է նորահաս սերունդի փրկութիւնը ձուլումէ եւ օտարացումէ, մէկ խօսքով մեզ հիւրընկալող երկիրներուն մէջ, մեր տոհմային դրոշմը եւ մշակութային արժէքներուն անաղարտ պահպանումը, որոնց իրականացումի գլխաւոր ազդակն է Կրթական Գործը։

Բարեբախտաբար այս ուղղութեամբ երեւոյթը գոհացուցիչ է, նկատի ունենալով որ նորահաս սերունդի ազգային դաստիարակութեան համար ունինք կրթական հաստատութիւններու ընդարձակ ցանց մը։ Գաղթաշխարհը այսօր, ծագէ ծագ, ունի մօտ 200 դպրոցներ՝ 50–55 հազար աշակերտներով, որոնց համար կը ծախսուին առասպելական գումարներ։

Խնդիր է սակայն գիտնալ, թէ կրթական մարզի մէջ տարուած հսկայական աշխատանքը եւ նիւթական զոհողութիւնները արդեօք կու տա՞ն բաղձացուած արդիւնքը ազգապահպանումի տեսակէտով, թէ մեր վարժարաններէն ընթացաւարտները իրենց ամբարած մտային պաշարովը կարող պիտի ըլլա՞ն ապահովելու իրենց ապագան, թէ մեր վարժարաններէն ներս նորահաս սերունդին ջամբուած տոհմային դաստիարակութիւնը բաւարա՞ր է անաղարտ պահելու անոնց ազգային դիմագիծը. հարցեր՝ որոնց մասին դաստիարակութեան գործով լրջօրէն զբաղող ձեռնհաս եւ հեղինակաւոր անձինք անյապաղ կարծիք կը յայտնեն, ըսելով՝ թէ բացի սակաւաթիւ բացառութիւններէ, մեր վարժարաններուն ուսումնական մակարդակը հեռու է գոհացուցիչ ըլլալէ, ո՛չ թէ անոր համար որ մեր վարժարանները եւ հոն դասաւանդող կրթական մշակները կը թերանան իրենց պարտականութեան մէջ, ո՛չ երբեք, անոնք գերագոյն զոհաբերութեամբ կը ջանան իրենց լաւագոյնը ընել, հոգի եւ շունչ կը սպառեն հայ մանկտւոյն ջամբելու բաւարար ուսում եւ տոհմային դաստիարակութիւն։ Բայց անոնք կու տան այն՝ ինչ որ ունին, հետեւաբար կարելի չէ աւելին պահանջել: Այս տխուր երեւոյթին պատճառը կը վերագրուի որակաւոր ուսումով եւ եւրոպական չափանիշով պատրաստուած մանկավարժ-ուսուցիչներու սովին:

Ահա հո՛ս է վէրքը, որուն վրայ արտայայտօրէն իր մատը կը դնէ Փրոֆ. Արամեան եւ կ'առաջարկէ հիմնումը համահայկական վարժապետանոցի մը Միջին Արեւելքի հայահոծ եւ կեդրոնական գաղութի մը, օրինակ Պէյրութի մէջ, պատրաստելու համար 3 կամ 4 տարուայ հիմնական կրթական ծրագիրով, մանկավարժ ուսուցիչներ: Սոյն վարժապետանոցէն պիտի կրնային օգտուիլ նաեւ Եւրոպայի հայ վարժարաններու մէջ պաշտօնավարող մեր թերուս ուսուցիչները, հետեւելով գիշերային դասընթացքի մը եւ կամ ամառուայ արձակուրդին, մասնաւոր եռամսեայ շրջանի դասընթացքին։

Նման վարժապետանոցի մը հիմնումի ձեռնարկին համար երկու հրատապ հարցեր կան: Անոնցմէ առաջինը անշուշտ այս մեծածախս ձեռնարկին համար պահանջուած նիւթականին հայթայթումն է, որ կարելի է ապահովել մեր յիշած ազգային կազմակերպութեանց մասնակցութեամբ։ Երկրորդը՝ վարժապետանոց յաճախելու տրամադրութիւն ունեցող բաւարար թիւով ուսանողներ ունենալը, վասնզի երկրորդական վարժարան աւարտած հայ ուսանողները իրենց բարձրագոյն կրթութեան համար առաւելապէս նախապատուութիւն կու տան զանազան մասնագիտութեանց յատուկ համալսարաններու, այն դիւրահասկնալի պատճառով, թէ անոնց ընծայած ապագայ վարձատրութիւնը, անբաղդատելիօրէն բարձր է, քան ինչ որ ուսուցչական ասպարէզը պիտի տայ։ Հետեւաբար անկէ կը հետեւցուի, որ վարժապետանոցի հիմնումի գործին առընթեր հարկ է նախօրօք երաշխաւորել պատրաստուած մանկավարժ — ուսուցիչներուն համար գմահ նիւթական ապահովութիւն, բաւարար աշխատավարձով եւ «Ուսուցչական Ապահովութեան Սնտուկ»ի դրութեամբ կենսաթոշակով: Այս կերպով միայն ուսուցչական ասպարէզը կը դառնայ հրապուրիչ եւ կը մղէ հայ ուսանողը յաճախելու հայագիտական վարժապետանոց։

Հայ ուսանողը պէտք է համոզուած ըլլայ, թէ ուսուցչութիւնն ալ մասնագիտութիւն մըն է եւ մանաւանդ գերազանցապէս նուիրական, տրուած ըլլալով որ ան կը ձգտի դարբնելու հոգի, միտք, սիրտ եւ գաղափար։ Մասնագէտ գործաւոր մըն է ան՝ պատրաստելու վաղուան քաղաքակիրթ եւ տիպար մարդը։ Երբ հայ ուսանողը վստահ ըլլայ, թէ ուսուցչական ասպարէզով իր ապագան ապահովուած է եւ զայն կը գտնէ շահաւէտ եւ պատուաբեր եւ առաւել եւս կը պատճառէ նաեւ ազգային ծառայութիւն մը կատարած ըլլալու հոգեկան գոհունակութիւն, անտարակոյս իր կոչումին գիտակից հայ ուսանողը, սիրով պիտի ուզէ յաճախել հայ վարժապետանոցը։

Ուստի այս գեղեցիկ եւ ազգօգուտ ծրագիրը յղացող յարգելի Փրոֆ. Արամեանին կը մնայ, իբրեւ կրթական գործին ձեռնհաս անձնաւորութիւն, օժտուած անբասգիւտ արժանիքներով նախաձեռնարկ ըլլալու, բոլոր ծանօթ հայ եկեղեցական, աշխարհական, պաշտօնական եւ հեղինակաւոր դէմքերէ բաղկացած յանձնախումբի մը կազմութեան, որ պաշտօն պիտի ունենայ հրաւիրելու համահայկական վարժապետանոցի հիմնումին համակիր եւ ջատագով պաշտօնական անձնաւորութիւնները՝ գործադրելու իրենց տուած խոստումները։

Մենք վստահ ենք, որ համազգային բնոյթ ունեցող նման պատկառազդու յանձնախումբի մը կողմէ եղած դիմումներուն, սիրով ընթացք պիտի տան մեծագոյն բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը, մեր բարեսիրական

(Շար. տես էջ 6)

ԴՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԿՐԻ ԴՈՒՍՏՐ ՈՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

(Շար. Դ. էջէն)

Հիմա քո ստեղծագործութեան կէսօրն է, սիրելի Սիլվա: Մենք այդ կէսօրը որոշեցինք առանց ժամացոյցի, որովհետեւ քո ստեղծագործութեան օրը պարզ էր հենց առաւօտից:

Հնում հնձւորներն օրուայ այդ պահին դիզում էին հնձածը, դէպի ստուերում բաց անում սուփրան, գցլում դաղձով թանապուրը, գլխին քաշում խոնաւ կուլան, մի քիչ ննջում, յետոյ վեր կենում, սրում մանգաղը իւղաքարով եւ շարունակում հունձը: Դու երջանիկ ես, սիրելի Սիլվա: Քո հնձածի ստուերում կարող ենք ննջել մենք բոլորս, եւ դեռ շատ է հնձելիքդ: Դու երջանիկ ես ու երիտասարդ, ո՞վ է տեսել քո տարիքի կնոջ այդքան սիրոյ խոստովանութիւններ ստանալ աշխարհի բոլոր ծայրերից, ինչպէս դու այս օրերին:

Ոչինչ, մենք էլ պակաս երջանիկ չենք, թէկուզ հենց նրանով, որ լծակիցներն ու մրցակիցներ ենք քեզ նման մեծատաղանդ բանաստեղծի:

Ուրեմն թոյլ տուր համբուրենք քո վաստակած ճակատը եւ շնորհաւորենք քեզ էլ մեզ էլ քո ծննդեան հարկաւոր յիսնամեակի առթիւ.

Վառւում է միջօրէդ պայծառ եւ իմաստուն,
Բայց կայ դեռ մայրամուտ,
Կայ դեռ լուսնեակ գիշեր,
Կայ եւ յաւերժութիւն...
Պիտի շողաս յաւէտ դպրութեան մէջ մեր մեծ,
Դու Հայաստան երկրի դուստր ու բանաստեղծ:

ԱԿՆԱՐԿ

ՀՆԱԶԱՆԴԻ՛Լ, ԲԱՅՑ ՈՐՈ՛ՒՆ...

Շաբաթներէ ի վեր զրոյց կը շրջի՝ թէ Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդը գրաւոր հրահանգ ստացած է իր հոգեւոր պետէն՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսէն, մինչեւ 1969 Յունուարի վերջը երթալու Ս. Էջմիածին, կրօնական եւ վարչական հարցերու մասին խորհրդակցութեանց համար:

Կարելի չէ երեւակայել՝ որ գտնուի հաւատարիմ եկեղեցական մը, որ նման հրաւէր-հրահանգի մը ստացումովը չհրճուի, չխանդավառուի եւ չհնազանդի անյապաղ:

Չի բաւեր եկեղեցւոյ խորանէն հնազանդութիւն քարոզել. հնազանդութեան օրինակը անհրաժեշտ է որ նախ հոգեւորականէն գայ, որպէս զի աշխարհականներուն բարի օրինակ հանդիսանայ:

Գարագան կարծէք նոյնը չի թուիր ըլլալ Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդին համար, որ կը յամենայ, կը տատամսի եւ շուարումի մատնուած վիճակ մը կ'ապրի կարծէք:

Չենք խորհիր թէ ցուրտն է այս ուշացման պատճառը, ոչ ալ խնամակալի մը հրահանգները իր կրօնաւոր գերագոյն Պետին հրահանգէն աւելի բարձր նկատելը:

Ուրախ պիտի ըլլանք՝ եթէ այս պարագային մասին հանրութեան ներկայի ենթադրութիւնները սխալ դուրս գան եւ Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդը, որ Անատոլուի ցուրտերուն վերջերս քաջաբար դիմագրաւեց՝ իր երկար շրջապտոյտին ընթացքին, արագօրէն լրացնելէ ետք մեկնումի անհրաժեշտ ձեւակերպութիւնները եւ մտիկ ընելով միմիայն իր խղճին եւ հոգւոյն ձայնին՝ թռիչք առնէ դէպի Ս. Էջմիածին, դէպի կեդրոնը Հայ Հաւատքի:

Մենք ի սրտանց յաջողութիւն պիտի մաղթենք իրեն, ե՛ւ բարի ճանապարհ, ե՛ւ բարի վերադարձ:

ԱԶԳԱՍԷՐ

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ԿՈՉԸ
ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿՐԹԱՆՈՒԷՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ

Աւելի քան յիսուն տարուան պատմութիւն ունի Սուրիահայ Դպրոցը: Տարագրութեան եւ Կիլիկիոյ պարպումին յաջորդող տարիներուն, հայապահպանման սրբազան առաջադրանքով մարմին առած Սուրիահայ Կրթական օճախները, հինգ տասնամեակ շարունակ պատուով կատարեցին իրենց դերը, հիւրընկալ այս երկնքին տակ հասակ նետող նոր սերունդին ջամբելով հայեցի տոհմիկ դաստիարակութիւն:

Շնորհիւ Սփիւռքահայ բարեսիրական եւ հայրենակցական կազմակերպութիւններու օժանդակութեան եւ գաղութիս տալու առաքինութեան, մնաց կանգուն հայ դպրոցը եւ անոր գրասեղաններուն առջեւ ծնկաչոք հայ մանուկին ճակատը օծուեցաւ Մեսրոպատառ Այբուբենով:

Ու այսօր, շնորհիւ մեզ հիւրընկալող Արաբ ժողովուրդի իմաստուն ղեկավարութեան բարեհաճ արտօնութեան, քաղցրահնչիւն մեր լեզուն եւ արեւշատ Հայ երգը կը շարունակեն զրնգալ մեր դպրոցներու երդիքներուն տակ, ուր հասակ կը նետէ Սուրիական Հայրենիքին հաւատարիմ ու իր Հայութեամբը հպարտ նոր սերունդ մը:

Պատուաբեր ու [illegible] վարժարանները այլապէս [illegible], այսօր [illegible] եւ [illegible] վաղուան [illegible]:

[illegible] ուսանողական շարք [illegible] մինչեւ [illegible] Հայ դպրոցը [illegible], Կրթական Ցանձնախումբ, Խնամակալութիւն կամ Հոգաբարձութիւն [illegible] պակասը [illegible]: Տեղ-տեղ, տասնեակ [illegible] տարիներ կը դնեն «Լինել թէ չլինել»ու մեծ հարցականին առջեւ:

Ինչ որ կատարուած է եւ կը կատարուի այսօր Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, Հ.Բ.Ը. Միութեան եւ այլ բարեսիրական ու հայրենակցական կազմակերպութիւններու կողմէ, որոնց թիւով չքաւոր ուսանողներու կրթաթոշակներու վճարման ճամբով, անկասկած շնորհակալ գործ է ու թերեւս բաւարարէր մեր կարիքները՝ եթէ ապրած ըլլայինք այլ պայմաններու տակ.

Այդ բոլորին մեր երախտագիտական զգացումները յայտնելով հանդերձ, թող թոյլ տրուի ըսելու՝ որ կատարուածը անբաւարար է վաղուան անորոշութենէն փրկելու համար մեր կրթական օճախները:

Հետեւաբար, ժամանակն է որ Սփիւռքահայ մեր բարեսիրական կազմակերպութիւնները, Հայրենակցական Միութիւնները, կրթանուէր ազգայինները եւ բոլոր այն համախմբումները, որոնք քիչ ի շատէ մտահոգուած են ազգապահպանման գործով, կշռեն ու գնահատեն կացութեան ծանրութիւնը եւ լայն տարողութեամբ միայն եւ փրկարար նիւթական օժանդակութիւն փութացնեն Սուրիահայ դպրոցին:

Այլապէս, սպառող կեռոններու նման, հետզհետէ պիտի շիջին մեր լոյսի վառարանները, Սուրիոյ բովանդակ տարածքին վրայ, գաղութս դնելով «կոտրած դաշտակ»ի առջեւ:

Այն ատեն, իւրաքանչիւր փակուող դպրոց, որպէս անէծք պիտի ծանրանայ բոլոր անոնց սրտին եւ հոգիին վրայ, որոնք կրնային աւիւն եւ աւիշ ներշնչել Հայ դպրոցին ցամքող երակներուն մէջ, երկարելու համար անոր կեանքը:

Բայց մենք կը հաւատանք՝ որ Բարեսիրական Միութեանց ղեկավարները եւ կրթանուէր մեր ազգայինները պիտի չուզեն յուղարկաւորները դառնալ Հայ դպրոցին եւ ամենակարճ ժամանակի մէջ օգնութեան ձեռք պիտի երկարեն մեզի, Սուրիահայ Գաղութիս:

Համոզուած ենք, որ նիւթական հնարաւորութիւններ չեն որ կը պակսին, կայ նաեւ բարեկամեցողութիւն, որոնք զիրար ամբողջացնելով պիտի արժեցնեն մեր կրթանուէր Համազգային կազմակերպութիւններու գոյութիւնը՝ ի խնդիր Հայ դպրոցի պահպանման:

Վառ հաւատքով կը սպասենք դրական կարգադրութիւններու:

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐ

Յ.Գ.— Նիւթական առաքումները կը խնդրուի կատարել Հ.Բ.Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութեան հասցէով:

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
20 ՓԵՏՐ. 1969

«ՇԻՐԱԿ» ԵՐԳԱՐԱՆ

(ԹԻՒ 11, Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Շիրակ երգարանի հրատարակիչները՝ Հաննէսեան եղբարք, 1969 տարուան սկիզբին լոյս ընծայեցին Շիրակ երգարանի թիւ 11ի Բ. տպագրութիւնը՝ բարեփոխուած ձեւով: Ասիկա ցոյց կու տայ, թէ Շիրակ երգարանը ժողովրդային լայն ճանաչում գտած է եւ հետաքրքրութիւն ստեղծած

բոլորին քով: Արդարեւ, երգը՝ լաւ ցոյց թէ խնդացող սրտի համար՝ ունի իր մեղմական ազդեցութիւնը, կը մխիթարէ, կը հանդարտեցնէ, կը խանդավառէ, կ'արբեցնէ: Հայրենասիրութիւն, սէր, բարեկամութիւն, հաւատք ու աղօթք կը ժայթքեցնեն մարդուն հոգիէն։ Ու մեր ժողովուրդը լաւ թափանցած է երգին զօրութեան։

Շիրակ երգարանը տարիներէ ի վեր հրապարակի վրայ է, տարուէ տարի նորոգուող բովանդակութեամբ: Հաննէսեան եղբայրները ուշադրութեամբ կը հետեւին Խորհրդային Հայաստանի նոր երգին, ան ըլլայ հայաստանեան թէ արտասահմանեան ստեղծագործութիւն։ Միւս կողմէ, մեր երգիչ-երգչուհիներուն, նուագողներուն, երաժիշտներուն, երգի պարի խումբերու ելոյթներուն եւ գործունէութեան հետեւողականօրէն քայլ պահելով, Շիրակի հրատարակիչները հանրութեան կը ներկայացնեն զանոնք, ծանօթացնելու համար մեր մշակոյթին երգի ճիւղին երախտաւորները։

* * *

Շիրակի այս թիւը եւս ճոխ է իր այլազան երգերով։ Նոր երգեր կան, մասնաւորաբար արտասահմանէն, ինչպէս՝ Լ. Գաթըրճեանի նոր երգերը. «Երբ մարդու եարը կու տայ», «Ինչո՞ւ սիրեցիր» եւ «Զքնաղ Երեւան»։ Այս վերջինը խօսք Շահանդուխտի։

Երգարանին մէջ այս անգամ բացառաբար տեղ գրաւած են նաեւ Երեւանի 2750ամեակին մասնակցած արուեստագէտներու լուսանկարները։ Նորութիւններ են՝ «Ծաղիկներ, ծաղիկներ» երգը, հեղինակին՝ Ցամիկ Մանասերեանի նկարով։ Նոյն հեղինակէն նաեւ երեք նոր երգ. «Ծաղիկներս ո՞ւմ նուիրեմ», «Մթնշաղ է իջեր», «Բարտիների պուրակում»: Հոն կը գտնենք Ռուբէն Մաթէոսեանի (հայաստանեան երգիչ) երգած նոր երգերէն՝ «Դու իմ հայրս հայ աղջիկ», «Սէրս ես», «Դու ինձ համար»:

Երգի սիրահարներուն կ'ընծայուի նոր երգերու փունջ մը եւս, շնորհիւ Շիրակ երգարանին։

Հայ երգը տարածելու միակ ձեւն ու միջոցը Շիրակ երգարանն ալ ունենալն է մեր ձեռքին տակ։

Զմոռնանք ըսելու, որ երգարանը ունի գեղատիպ կողք։

Ստանալու համար դիմել հրատարակիչներուն. Շիրակ տպարան, Նահր պղտոր, Գին՝ 2.50 լ. ս.:

Մ. Գ.

ԸՆԿԵՐ ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻԻ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԽՕՍՔԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

պահել իր պապենական օճախներէն անխուսափելի բռնուած հայութեան սրտերուն մէջ, այլ ամրացին անգամ ըլլալով կը պահէր հիմը զինել արար ի հայ ժողովուրդներու բարեկամութեան, կ'ազնուացէր ժողովուրդներուն միջեւ հայուն հայրենիքը՝ Հայաստանը:

Արար եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը, արար եւ հայ ժողովուրդներու համատեղ պայքարը ծնունդ առին Սարգիս Տխրունին օրով։

Արար ժողովուրդները այսօր, փոխադարձ յարգանքի ըլկզգութիւն վրայ կանգնած, կը ճանչնան հայուն մայր հայրենիքին իրականութիւնը ու կը գործակցին անոր հետ, որովհետեւ հայ ժողովուրդի զաւակ՝ Սարգիս Տխրունին պայքարեցաւ գրեթէ պատմական միեւնոյն ճակատագիրը ունեցող երկու ազգերու բարօրութեան համար։

Սարգիս Տխրունիի նահատակութեան Քառասնամեակին այս օրով, կ'ընդունինք եւ կը հաստատենք՝ որ Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան այս Պանթէոնը Ցաղթանակի Կոթող մըն է։

Ու հպարտութեամբ կը յայտարարենք, որ Հայաստանի եւ Արաբական Արեւելքի, Հայաստանի ու Հայ Սփիւռքի միջեւ հաստատուած ոսկեղէն կամուրջը կ'անցնի այս Պանթէոնին վրայէն:

Այս Պանթէոնն է հիմը, արմատը այդ կամուրջին։

Առանց այս Պանթէոնին, ըմուսր թէ այդ Թանկարժէք կամուրջը իրականութիւն դառնար:

Մենք, առաջ ու իրապէս հայրենասիրութեամբ առաջնորդուող հայ նոր սերունդներու կը ըլլանք, լաւ կը ճանչնանք Սարգիս Տխրունին, իր անձով եւ իր գործով։

Ու արդարօրէն կ'ակնկալենք՝ որ հայ իրականութեան մէջ ուրիշներ եւս բարի ըլլան հետեւելու մեր օրինակին, արժանաւորապէս կարենալ գնահատելու համար զինք։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք՝

«ՇԻՐԱԿ» երգարանի թիւ 11ի Բ. տպագրութիւնը՝ ճոխացած նորագոյն երգերով: Կողքի գեղատիպ եւ գունաւոր նկարազարդարում, մաքուր տպագրութիւն՝ Տպարան «Շիրակ»ի կողմէ (Հաննէսեան եղբայրներ, Նահր փողոց, Պէյրութ)։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Օր. Ազնիւ Մանճըլըքեանի կեանքը վտանգաւոր փորձանքէ մը ազատուած ըլլալուն ուրախ առթիւ, Արամ Մուրատեան, Գասպար Կրտոտեան եւ Թ. եւ Մ. Մանճըլըքեան ընտանիքներ կը նուիրեն.

Աղեքս. Ազգատախնամին	200
Պօղոսեան Վրժ. ի ճաշասեղանին	200
Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիին	200
«Յառաջդիմասէր»ին	200
«Կամք»ին	200
Հ.Կ. Խաչին	200
«Տիգրան Երկաթ»ին	200
Աղեքս. Հ.Մ.Ը.Մ.ին	200
Աղեքս. Հայկ. Ընթերցասրահին	200
Գահիրէի Նիւբր Իսթ ակումբին	200
Կոկանեան Սրահին	200
Գահիրէ Հայկ. Ընթերցասրահին	200
Կարմիր Խաչի կայանին	200
Գահիրէի Ազգատախնամին	200
Այնթէպիկի Հանգստեան տան	200
Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատին	200
Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպարին	200
Ցուսաբեր Հելիոպոլսոյ ակումբին	200
«Արեւ»ին	200
«Ցուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Աղեքսանդրիոյ նուիրատուութիւնները ստանալ Աղեքս. Առաջնորդարանէն, իսկ Գահիրէինները՝ Պր. Գասպար Կրտոտեանէ):

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի փառաւոր անցեալի անմոռանալի եւ յոյժ սիրելի դէմքերէն Ողբ. Մկրտիչ Լիյլոզեանի մահուան տխուր առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի, Գալուստեան Շրջանաւարտից Միութեան քարտուղարութիւնը կը նուիրէ.

Գալուստեան Վարժարանին	50
Գալուստեանի Տիկն. Խնամ.	50
Գալուստեանի Ծնողք—Ուսուցիչ Միութեան	50
Հայ Գեղ. Միութեան	50
Հայկական Ընթերցասրահին	50
«Արեւ»ին	50
«Ջահակիր»ին	50
«Ջահակիր Մարզ.-Երիտ.»ին	50

(Ստանալ Պր. Վ. Բրուտեանէ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Վերա Հացունիի ընդ Պր. Օնորա Ժիլի (Փարիզ) նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

Տիկ. Վարդանոյշ Մուղալեան	100
Տէր եւ Տիկ. Վահան Գազանճեան	100

Ողբ. Մկրտիչ Լիյլոզեանի մահուան առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Պալեան	100
» » Նուպար Պալեան	100
» » Զաւէն Պալեան	100

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑԻ ՄԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Ե. էջէն)

մեծագոյն կազմակերպութիւնը եղող Հ.Բ.Ը. Միութիւնը, որ միշտ եղած է արդէն գաղափարին մէջ հայ վարժապետանոցի մը կարիքը, ինչպէս նաեւ ազգային, կրթական, բարեսիրական, մշակութային կազմակերպութիւններն անխտիր՝ այս նուիրական ձեռնարկի յաջողութեան բերելու իրենց նիւթական եւ բարոյական օգնութիւնը:

Անհա ազգասիրութեան եւ հայրենասիրութեան փորձաքար մը, ուր եղբայրական օգնութեամբ եւ համազգային միահամուռ ճիգով, կարելի պիտի ըլլայ իրականութեան վերածել Փրոֆ. Հայկ Արամեանի լուսաւոր տեսիլքը, բոփիւռքահայութիւնը օժտելու «Համահայկական Վարժապետանոց»ով մը, որ զօրաւոր թումբ մը պիտի ըլլայ օտարացումի եւ ձուլումի յորձանուտին դէմ ու փառապսակը գայն կազմակերպողներուն:

ՎԱՆԻԿ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique . TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 269 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1969 | ՀԱՏԸ ՉԵՌՔԷ 2,5 եգ. դհկ. կամ 25 Լիբ. դհկ. | عدد رقم ٢٦٩ — الخميس ٢٧ فبراير ١٩٦٩

ՆԱՄԱԿ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԳՐՈՂ ՊՐ. ՄԱՅՔԸԼ ՓԵՐԷՅՐԱՅԻՆ

Թանկագին Պարոն Փերէյրա,

Ես անգլերէն չգիտեմ. չեմ կարդացել ձեր «Արձագանգ լռութեան միջից» վէպը, որ լոյս է տեսել 1968 թ. Լոնտոնում։ Այն կարդացել և նամակով ինձ է պատմել արտասահմանում ապրող իմ հայ բարեկամներից մէկը։

Նա ձեր վէպը տաղանդաւոր գրչի գործ և շատ յուզիչ ստեղծագործութիւն է համարում։ Ես լիովին վստահում եմ իմ բարեկամի գրական ճաշակին։

Ինձ շատ է յուզել այն հանգամանքը, որ մի անգլիացի տաղանդաւոր գրող, իր վէպով սրտացաւօրէն անդրադարձել է հայ ժողովրդի ճակատագրին իչած ահաւոր և անարդար արհաւիրքին։ Իր վէպում ցոյց է տուել մի դրուագ այն սահմռկեցուցիչ ու զարհուրելի ողբերգութիւնից, որ ցնցեց ամբողջ աշխարհը, որին կոչեցին Հայկական Ողեռն։ Սրտառուչ և յուզական է ձեր վէպի երկու հերոսների՝ Կարապետ Հայկազեանի, որին Թուրքական խորշակը նետել է օտար երկիր ու դարձրել Ջարլզ Մաստրման և Սեւիմիի, որն ապրում է Իզմիրում որպէս Թրքուհի, հայու այդ երկու բեկորների պատմութիւնը, նրանց հոգեկան ծանր ապրումները, նրանց վիշտը, նրանց կարօտը։ Իմ բարեկամի վկայութեամբ, դուք տաղանդաւոր գրչով էք այդ ամէնը կանգնեցնում ձեր ընթերցողների աչքերի առջեւ։ Եւ ես դրա համար իմ անկեղծ շնորհակալութիւնն եմ ուզում յայտնել ձեզ։

Ի հարկէ, ծանր ու ցաւալի է անդրադառնալ, որ բազմաթիւ հայկազեաններ ճակատագրի բերումով, զանազան հանգամանքներում դարձան մաստրմաններ և ծանր է անդրադառնալ, որ աշխարհում կան սեւիմիներ, որոնք պէտք է կոչուէին Մարօ, Շողիկ, Նուարդ։

Ծանր է, այո, շա՛տ է ծանր...

Բայց, յարգելի Պարոն Փերէյրա, ինձ համար այժմ աւելի ծանր է, աւելի ցաւալի, որ ձեր հերոսները կարծում են, թէ աշխարհում այլեւս հայ չկայ և հայերէն լեզուն չի հնչում այլեւս ոչ մի տեղ՝ այս երկնքի տակ։

Ո՛չ, ո՛չ, դուք սխալւո՛ւմ էք, Թանկագին Պարոն։ Աշխարհում հայերը ապրել ու գոյատեւել են երեք հազար տարի, և դեռ ապրելու, գոյատեւելու են հազարամեակներ։ Հայոց գեղեցիկ, հարուստ ու ազնիւ լեզուն, այս երկնքի տակ հնչել է երեք հազար տարի և դեռ հնչելու է հազարամեակներ։

Հայերը կա՛ն, ապրո՛ւմ են ամէնուրեք, և հողագնդի վրայ նրանց թիւը հասնում է մօտաւորապէս վեց միլիոնի։ Հայեր կան և ապրում են հողագնդի չորս կողմերում, աշխարհի բոլոր երկրներում և կա՛յ, գոյութիւն ունի մի գեղեցիկ, արեւաշող, հմայիչ ու զարգացած երկիր, որը կոչւում է ՀԱՅԱՍՏԱՆ։

Հայաստան՝ իր երկու միլիոն ու կէսից աւելի հայ, զտարիւն հայ բնակչութեամբ։

Աշխարհի չորս կողմերում, բոլոր երկրներում կան հայեր, որոնք խօսում են հայերէն, ունեն իրենց հայկական եկեղեցիները, ակումբները, մշակութային օճախները, մարզական և ընկերային կազմակերպութիւնները, դպրոցները, համալսարանները, օրաթերթերը, շաբաթաթերթերը, ամսագրերը, տպարանները, նոյնիսկ Թուրքիայում՝ Պոլսում և Անգարայում։ Հայե՛ր, որոնք ունեն իրենց Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը՝ Սփիւռքի բոլոր մասերում, իր հիւանդանոցներով, ծերանոցներով, խնամատներով, վարժարաններով և մշակութային հիմնարկներով։ Հայե՛ր, իրենց համաշխարհային մասշտաբի Մեծ մարդկանցով և նոյնիսկ քաղաքական կուսակցութիւններով։ Այդ ամէնը միայն արտասահմանում, որը կոչւում է Հայկական սփիւռք։

Եւ կայ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, իր մայրաքաղաք՝ 2750ամեայ Երեւանով, իր գործարաններով, ֆաբրիկաներով, իր մշակութային փառահեղ օճախներով, Գիտութիւնների ակադեմիայով, Մատենադարանով, Համալսարանով, բազմաթիւ ինստիտուտներով, տեխնիկումներով, ուսումնարաններով, հազարաւոր դպրոցներով ու մանկապարտէզներով։

Հայաստան՝ իր կինո-թատրոններով, ակումբներով, գրադարաններով։

Հայաստան՝ իր նկարիչների, կոմպոզիտորների, գրողների, ճարտարապետների միութիւններով։ Օփերայի և պալետի, տրամադիկական, երաժշտական կոմեդիայի, Պատանի հանդիսատեսի, Տիկնիկային թատրոններով, «Հայֆիլմ»ով, որոնց աստղերից շատերը վաղուց փայլատակում են ոչ միայն Խորհրդային Միութեան, այլ նաև համաշխարհային արուեստի երկնակամարի վրայ։

Հայաստան՝ իր գիտահետազօտական խոշոր հիմնարկութիւններով, ելեկտրոնային հաշւիչներով, ելեկտրոնային արագացուցիչով, ջերմաելեկտրակայանով, ջրանցքներով, ելեկտրակայաններով, երկաթուղային

(Շար. տես էջ 2)

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁՆԵՐԷՆ

ՏՈՔԹ. ՄԱՀՄՈՒՏ ՖԱՈՒԶԻ ԼՈՆՏՈՆ ԿԸ ՄԵԿՆԻ ՄԱՐՏ 9ԻՆ

Նախագահ Կամալ Ապտել Նասէրի արտաքին գործոց օգնական Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի, Բրիտանական կառավարութեան հրաւէրով Լոնտոն պիտի այցելէ Մարտ 9էն 12։

Այս այցելութեան ընթացքին՝ Տոքթ. Ֆաուզի պիտի խօսակցի Բրիտանիոյ արտաքին գործոց նախարար՝ Պր. Մայքըլ Սթիւըրթի հետ։

Պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն, այս այցելութիւնը մաս կը կազմէ երկու երկիրներուն միջեւ վերջերս տեղի ունեցած բարձրաստիճան հաղորդակցութեանց։

Անգլիական պաշտօնական հրջանակներուն մէջ կը ժխտուին այն լուրերը, ըստ որում՝ Տոքթ. Ֆաուզիի այցելութեան նպատակը բողոք մը ներկայացնել է անգլիական զէն՝ քերու Իսրայէլի հաւանական հայթայթումներուն դէմ։

Այս առթիւ դիտել կը տրուի՝ թէ Տոքթ. Ֆաուզիի Լոնտոն այցելութիւնը մաս կը կազմէ Եւրոպայի՝ և ի մասնաւորի Ֆրանսայի և ըՍպանիոյ մէջ անոր կատարելիք այցելութեանց շարքին։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ ՔՈՒԷՅԹԻ ԻՇԽԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Քուէյթի իշխան՝ Շէյխ Սապահ Ալ-Սալէմ Ալ-Սապահ, Նախագահ Կամալ Ապտել Նասէրէն պատգամ մը ստացաւ՝ ձեռամբ ԱՄՀի արտաքին գործոց Նախարար Մահմուտ Ռիատի, որ Կիրակի կ. ե. Ամմանէն ժամանած էր Քուէյթ։

Եգիպտացի արտաքին գործոց նախարարին համբորդութեան վերջին հանգրուանն է այս։ Ան յաջորդաբար հանդիպումներ ունեցաւ Սուրիոյ, Լիբանանի, Իրաքի, Արաբական Սէուտիոյ, Յորդանանի և Քուէյթի պետերուն հետ և իւրաքանչիւրին յանձնեց Նախագահ Ապտէլ Նասէրին կողմէ անձնական նամակներ, որոնք Միջին Արեւելքի կացութիւնը և Պաղեստինեան Հարցին մասին Եգիպտոսի տեսակէտը կը պարզէին։

ՍԻՈՆԱԿԱՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՍՈՒՐԻՈՅ ՎՐԱՅ

Երկուշաբթի 24 Փետրուար, առաւօտեան ժամը 7ին, Իսրայէլեան օդուժը անարգ յարձակում մը գործեց՝ Դամասկոսէն մօտ երեսուն քիլոմեթր դէպի արեւմուտք գտնուող վրանաքաղաքի մը վրայ, Պէյրութ տանող ճանապարհի եզերքին։

Այս յարձակման գլխաւոր նշանակէտը Պարասա գետի հովիտին մէջ գտնուող Խան-Մեսսալում աւանն էր, որ Լիբանանի սահմանէն հազիւ մէկ քիլոմեթր հեռու կը գտնուի։

Թել-Ավիւի շրջանակներուն համաձայն, այս յարձակման գըլխաւոր նպատակը «Ալ Ֆաթհ» պաղեստինեան դիմադրական շարժումի խարիսխներէն մին էր։ Այս խարիսխները սակայն, առ ի կանխազգուշութիւն նման յարձակման մը, դատարկուած էին։ Իսրայէլացիներուն անմիջապէս հակազդեցին

(Շար. տես էջ 2)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԾՈՎՈՒԺԻՆ

Միջերկրականի մէջ ներկայութիւնը

Ինչպէս ծանօթ է, արեւմտեան մամուլը մեծ աղմուկ կը բարձրացնէ խորհրդային ռազմանաւերու Միջերկրականի մէջ ներկայութեան դէմ։ Նովոստի Մամուլի Գործակալութեան թղթակից Ա. Ուկլով՝ այս առընչութեամբ դիմած է արտասահմանի մէջ գործող Յունական Հայրենասիրական Ճակատի նախագահ եւ յոյն ծովայիններու սենտիքայի նախկին ղեկավար Անթոնիոս Ամպաթելոսին, խնդրելով որ մեկնաբանէ այդ արշաւը։ Ահա թէ ինչ յայտարարեց Ա. Ամպաթելոս.—

Խորհրդային ռազմանաւերու Միջերկրական գալը ուժերու յարաբերութիւնը փոփոխութեան ենթարկեց այս շրջանին մէջ։ Նախապէս ամերիկեան 6րդ ռազմատորմիղը միահեծան կը տիրէր այնտեղ՝ սպառնալով 300 միլիոն բնակիչ հաշուող 16 երկիրներներու ապահովութեան։

Խորհրդային ռազմանաւերու ներկայութիւնը՝ բարոյական շատ մեծ ազդեցութիւն գործեց ու կը շարունակէ գործել Միջերկրականեան երկիրներու ժողովուրդներուն վրայ։ Անոնք շատ լաւ գիտեն, թէ սոցիալիստական տէրութիւն մը կայսերապաշտական կամ եսասիրական որեւէ շահ չունի ու չի կրնար ունենալ։ Արդարեւ, նման միջոցառումի մը դիմելով, Խորհրդային Միութիւնը խաղաղութիւնը պաշտպանելու, ինչպէս նաև դեմոկրատական բարեկարգութիւններու, ազատութեան ու բարգաւաճումի համար պայքարող երկիրներուն դէմ փրովոքասիոններ չթոյլատրելու իր փափաքէն կը մեկնէր։ Արդ, ոչ ոք կ'անգիտանայ, թէ ամերիկեան 6րդ ռազմատորմիղին Միջերկրականի մէջ ներկայութեան ամբողջ պատմութիւնը լեցուն է շանթաժի, մեքենայութիւններու, ինքնիշխան երկիրներու գործերուն միջամտութեան պարագաներով և Միաց. Նահանգներուն կամքը անոնց պարտադրելու փորձերով։

Ահա թէ ինչու Հարաւային Եւրոպայի և Հիւսիսային Ափրիկէի ժողովուրդները, կայսերապաշտական միջամտութեան, յատկապէս ամերիկեան 6րդ ռազմատորմիղի միջամտութեան դէմ իրենց պաշտպանները կը նկատեն Խորհրդային ծովայինները։

Արեւմտեան մամուլը, մանաւանդ Ատլանտեան պլոքի մամուլը, զրպարտութիւններու արշաւ մը շղթայազերծած է Խորհրդային ռազմանաւերու Միջերկրականի ջուրերուն մէջ ներկայութեան դէմ։ Բայց այն իրողութիւնն իսկ, թէ այդ մամուլը ջղագրգռուած է և ատելավառ պոռչտուքներ ու անէծքներ կ'արձակէ իրադրութիւնը չկարենալ փոխելուն պատճառաւ, Խորհրդային ռազմանաւերուն Միջերկրականի մէջ ներկայութեան կարեւորութիւնը կը փաստէ։

Եթէ դրամատիրական մամուլը այսքան դժգոհ է Խ. Միութեան այս վսեմ գործէն, բայց պարզ մարդոց ձգտումներուն համապատասխան է ան։ Արեւմտեան մամուլը յաճախ կը խօսի Խորհրդային ռազմանաւերու ներկայութեան «ապօրինութեան» մասին։ Բայց ան կը մոռնայ, թէ Խ. Միութիւնը Սեւ Ծովեան տէրութիւն մըն է և այդ պատճառաւ լիովին իրաւունք ունի այս շրջանին մէջ ռազմանաւեր պահելու։ Իսկ ինչ կը վերաբերի Ամերիկային, զայն շրջապատող ծովերը շատ հեռու են Հարաւային Եւրոպայի ու Հիւսիսային Ափրիկէի ծովեզերքներէն։

Միջերկրականը մասնայատուկ ծով մըն է։ Տասնեակներով երկիրներ իրարու կապող ինքնատիպ ջրանցք մըն է ան։ Ուստի, այս շրջանը մասնաւորապէս ապահով ու նաւարկութեան համար անվտանգ շրջան մը պէտք է ըլլայ։ Բայց ինչպէս կարելի է ապահովութեան մասին խօսիլ, երբ ամերիկեան ռազմանաւերը այնքան լրբօրէն ու այնքան յանկարծակիօրէն կը մօտենան ապրանքատար նաւերուն, որոնց հրամանատարները կը ստիպուին ճամբայ փոխել կամ կանգ առնել. որպէսզի բախումէ խուսափին։

Միջերկրականեան աւազանին բնակիչները շատ ճիշդ կերպով ու իրաւագիտօրէն կ'ըսեն, թէ ամերիկեան ռազմատորմիղը ոստիկանական ռազմատորմիղ մըն է։ Անոնք գիտեն, թէ պիտի գայ այն օրը, ուր ոստիկանները պիտի մեկնին առանց իրենց ետեւը նայելու...։

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻ ՇՈՒՐՋԸ

(ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՒՄ)

Այս տարուայ աշնանը նշուելու է հայ մեծ երգահան Կոմիտասի ծննդեան 100 ամեակը: Այդ տարեթիւը համընդհանուրութեամբ տօնուելու է ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ եղբայրական հանրապետութիւններում:

Ցանուարի 13ին Երեւանում, Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն սովետի նախագահութեան նախագահ Ն. Յարութիւնեանի նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ հոբելեանական կառավարական յոբելեանական յանձնաժողովի առաջին նիստը, որը քննարկեց յոբելեանական միջոցառումների ծրագիրը:

Կոմիտասի ծննդեան 100ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր յոբելեանական հանդիսաւոր նիստը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբերին, Երեւանում, իսկ աշնանաը Մոսկուայում կը կայանայ յոբելեանական հանդիսաւոր նիստ և կը տրուի համերգ: Յոբելեանական երեկոներ կ'անցկացուեն Լենինականում, Կիրովականում, Էջմիածնում և այլ քաղաքներում ու շրջկենտրոններում, ինչպէս նաեւ մեծ ձեռնարկութիւններում և ուսումնական հաստատութիւններում:

Որոշուել է Կոմիտասին նուիրուած յոբելեանական համերգներ կազմակերպել Լենինգրադում, միութենական հանրապետութիւնների մայրաքաղաքներում և երկրի մեծ քաղաքներում: Դրանց կը մասնակցեն պետական կամերային նուագախումբը, Կոմիտասի անուան քառեակը, Հայաստանի պետական երգչախումբը, հանրապետութեան մենակատարները:

Հոկտեմբերի երկրորդ կէսին կ'անցկացուի երգչախմբային փառատօների հանրապետական ստուգատես:

Թէ Հայաստանում, թէ եղբայրական հանրապետութիւններում և թէ արտասահմանում կը կազմակերպուեն Կոմիտասին նուիրուած գիտական նստաշրջաններ, ցուցահանդէսներ, ինչպէս նաեւ նրա կեանքն ու գործունէութիւնը արտացոլող լուսանկարների ցուցահանդէսներ: Մեծ երգահանին նուիրուած ցուցահանդէս է բացուելու Ե. Չարենցի անուան գրակա-

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

նութեան և արուեստի թանգարանում: Երեւանում տեղի կ'ունենայ Հայկական ՍՍՀ երգահանների միութեան վարչութեան պլենում՝ երկրի ականաւոր երգահանների մասնակցութեամբ:

Հոկտեմբերի կէսերին հրաւիրուելու է Հայաստանի երգահանների միութեան, Հայկական ՍՍՀ գիտութիւնների ակադեմիայի հասարակական գիտութիւնների բաժանմունքի, Երեւանի պետական համալսարանի և Երեւանի Կոմիտասի անուան կոնսերուատորիայի համատեղ գիտական նստաշրջան՝ նուիրուած մեծ երգահանի ծննդեան 100ամեակին:

Կոմիտասի յոբելեանի առթիւ ստեղծուելու են երգահանին նուիրուած երաժշտական նոր ստեղծագործութիւններ, գեղարուեստական կտաւներ և քանդակներ: «Մելոդիա» համամիութենական ֆիրման թողարկելու է «Երգում է Կոմիտասը» և «Կոմիտասի ստեղծագործութիւնները» խորագրերով ձայնապնակներ: Նախատեսուած է նաեւ թողարկել Կոմիտասի դիմանկարով փոստային նամականիշներ, ծրարներ և կրծքանշաններ:

Մշակոյթի մինիստրութիւնը, երգահանների ու գրողների միութիւնները և «Գիտելիք» ընկերութիւնը կազմակերպելու են զեկուցումներ, համերգ-դասախօսութիւններ և երաժշտական երեկոներ: Ստեղծուելու են Կոմիտասին նուիրուած և նրա կեանքն ու գործունէութիւնն արտացոլող ռատիոակնարկներ, հեռուստատեսային ակնարկներ, կինոնկարներ:

Երգահանի յոբելեանի առթիւ լոյս են տեսնելու Կոմիտասին նուիրուած ժողովածուներ, մենագրութիւններ և այլ հրատարակութիւններ:

Ալ. Սպենդիարեանի անուան օփերայի ու պալէի պետական ակադեմիական թատրոնում տեղի կ'ունենայ Ե. Ցովհաննիսեանի «Անտունի» պալէի առաջին բեմադրութիւնը:

Մրցոյթ է յայտարարուելու հայ մեծ երգահանի լաւագոյն յուշարձանի համար: Որոշուած է Կոմիտասի կեանքի հետ կապուած շէնքերին փակցնել յուշատախտակներ: Նախատեսուում է Կոմիտասի անուան հանրապետական մրցանակներ սահմանել երաժշտական լաւագոյն ստեղծագործութիւնների համար:

Յոբելեանական տօնահանդէսին մասնակցելու համար հիւրեր կը հրաւիրուեն եղբայրական հանրապետութիւններից և արտասահմանեան երկրներից:

Յոբելեանական յանձնաժողովը հաւանութիւն տուեց առաջարկւող միջոցառումներին:

(ՀՀԳ)

ՆԱՄԱԿ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ցանցով, ասֆալտապատ ճանապարհներով, օդանաւակայաններով, փոստ-հեռագրատներով, հեռախօսային ցանցերով:

Հայաստան՝ իր ծանր ու թեթեւ արդիւնաբերութեամբ, օգտակար հանածոներով՝ պղնձով, ոսկով, մոլիբդենով և այլն:

Հայաստան, որի մակնիշով զանազան ապրանքներ ու մեքենաներ են արտահանւում աշխարհի 73ից աւելի երկրներ:

Հայաստան՝ իր հռչակաւոր հրաշալի գոնեագով, որը երազում են աշխարհի բոլոր ազգերի ներկայացուցիչները, ըստ որում և գրողները:

Հայաստան՝ իր գիտնականներով, իր արուեստագէտներով և իր ազնիւ, բարի, հիւրասէր ու ստեղծագործ Հայ ժողովրդով: Ժողովուրդ, որ այդ ամէնին հասել է լուսաւոր ապագայի նկատմամբ ունեցած մեծ հաւատի, գոյատեւելու յամառութեան, աշխատասիրութեան և հզօր ու անընկճելի կամքի շնորհիւ:

Յարգելի Պարոն Փերէյրա, առաւօտից մինչեւ ուշ գիշեր, հողագնդի բոլոր մասերն են հեռարձակւում Երեւանի ռատիոկայանի ալիքները հայերէն լեզւով: Օրուայ մէջ մի քանի անգամ ռատիոալիքները աշխարհի չորս ծայրերն են տանում «Խօսում է Երեւանը» հայերէն յստակ ու պարզ բառերը: Հայաստանն ունի հեռուստատեսիլի կենտրոն, որի աշտարակների բարձրութիւնը տեսանելի է անգամ հարեւան, թէ՛ բարեկամական, եւ թէ՛ չարակամ երկրներից:

Եւ «Ամերիկայի ձայն» ռատիոկայանից նոյնիսկ հեռարձակւում են հայերէն լեզւով մէկ ժամուայ հաղորդումներ՝ ամէ՛ն, ամէ՛ն օր, Երեւանի ժամանակով ժամը 18ից մինչեւ 19ը:

Հայոց լեզուն ոչ միայն հնչում է աշխարհի բոլոր երկրներում, այն հողերի վրայ, որոնց հպուել է հայու ոտքը, դեռ աւելին, աշխարհի խոշոր մարդաբաններն ու գիտնականները գտնում են, որ հայոց հնամենի, ազնիւ ու հարուստ լեզուն ունի բոլոր տուեալները միջազգային լեզու դառնալու համար:

Եւ ես հպարտ եմ, որ հայ եմ, հպարտ եմ, որ խօսում ու գրում եմ հայերէն, թէեւ շատ կ'ուզենայի խօսել ու գոնէ կարդալ կարողանալ նաեւ անգլերէն:

Վերջացնելով, ցանկանում եմ ձեզ ամենայն բարիք, նորանոր յաջողութիւններ գրական աշխատանքներում և մաղթում եմ, որ դուք եւս սովորէք հայոց լեզուն:

Խորին յարգանքներով եւ բարեկամական բարեւներով՝

ՌՈԶԱ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

որը Հայաստանի սեփական «Հայաստան» հրատարակչութեան կողմից լոյս ընծայուած հինգ գրքերի հեղինակ է:

20—1—69 թ.

Քաղաքամայր Երեւան,

ՍՈՒՏՑԸՆ

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Տէր և Տիկին Գարոյր Կիւմիւշեան և զաւակունք (Վանքուվըր), Տէր և Տիկին Ժիրայր Կիւմիւշեան և դուստրը (Խարթում), Տէր և Տիկին Նուպար Կիւմիւշեան և զաւակունք (Խարթում), Տէր և Տիկ. Աթքէն Արմէնեան և դուստրը (Էտմոնթօն, Գանատա), Տիկին Ս. Աւագեան (Փարիզ), Տէր և Տիկ. Կարպիս Շալճեան (Լոս Անճելըս), Տէր և Տիկին Աշոտ Սմրատեան (Փարիզ), Պր. Վահրամ Գառալանեան (Հելիոպոլիս, Գահիրէ), և համայն սգակիր պարագաները, ցաւ ի սիրտ կը սգան ու կը ծանուցանեն յանկարծական մահը իրենց շատ սիրելի հօր, մեծ հօր, աներհօր և ազգականին՝

ՏԻՐԱՆ ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆԻ

(Ծն. 1878, ի Կ. Պոլիս)

որ հանգեաւ ի տէր իր բնակարանին մէջ (Խարթում) Երեքշաբթի, 11 Փետրուար 1969, առաւօտեան ժամը 6ին:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ նոյն օրը, կ.ե. ժամը 4ին, Խարթումի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, նախագահութեամբ Հոգշ. Տ. Սուրէն Վրդ. Ջինչինեանի:

Ծանօթ.— Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալուն համար, կը խընդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ:

«ՋԱՀԱԿԻՐ» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին զաւակներուն՝ Կիւմիւշեան Եղբայրներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր սգակիր պարագաներուն:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԳԵՐՇ. Տ. ԲԱԲԳԷՆ ԵՊՍ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆՈՒԻՐԱԿ՝ ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի բարեջան Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի տնօրինութեամբ, Բաբգէն Սրբազան կը ստանձնէ իր նոր պաշտօնը՝ միևնոյն ժամանակ ծառայելով իբրև հովիւ նոյն քաղաքի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկեղեցւոյ:

Բաբգէն Եպիսկոպոս (աշխարհական անուամբ Արմէն Պուրունուզեան) ծնած է տարագրութեան շրջանին Սուրիոյ մէջ՝ 5 Մայիս 1918ին:

Հայրը՝ Յակոբ, Այնթապի Ամերիկեան Գոլէճի իսկ մայրը՝ Մարիամ, Պոլսոյ Դպրոցասէրի շրջանաւարտներէն ըլլալով՝ միասնաբար հիմնած և երկար տարիներ վարած են Հայկական նախակրթարան մը Հալէպի մէջ, ուր նաեւ ուսած է իրենց ապագայ կղերական որդին, որ նաեւ աւարտեց նոյն քաղաքի Կրթասիրաց վարժարանը 1932ին:

Այդ շրջանի Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց Վարժարանի Վանահայր՝ Հոգշ. Տիրան Ծ. Վրդ. Ներսոյեան կ'ընդունի պատանի Արմէնը իբրև սան, որ յաջողութեամբ աւարտելէ վերջ քառամեայ շրջանը 1936ին, կը ձեռնադրուի սարկաւագ՝ ձեռամբ Երուսաղէմի Պատրիարք երջանկայիշատակ Թորգոմ Արք. Գուշակեանի, որ նկատի առնելով Արմէնի ծնողաց երկարամեայ ասպարէզը իբրև ուսուցիչ՝ զայն կ'անուանէ Վարժապետեան:

Յաջորդական տարիներուն՝ Արմէն Սարկաւագ կը շարունակէ իր ուսումնական աշխատութիւնները, Աստուածաբանական և Փիլիսոփայական դասընթացքներով, Թորգոմ Պատրիարքի, Տիրան, Սիոն, Սերոբէ և Սգօն արքեպիսկոպոսներու, ինչպէս նաեւ Շահան Պէրպէրեանի և Յակոբ Օշականի նման անուանի ուսուցիչներու հսկողութեան ներքեւ:

Իր դաստիարակութիւնը յառաջացնելու մտօք՝ Արմէն Սարկաւագ 1939ին արձանագրուեցաւ Պէյրութի Մերձաւոր Արեւելքի Աստուածաբանական Վարժարանը:

Երկու տարի վերջ, Պէնտէկոստէի տօնին օրը, 1 Յունիս 1941, Եղիշէ Արք. Կարոյեանի ձեռամբ կը ձեռնադրուի կուսակրօն քահանայ՝ Անթիլիասի նորակերտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Տաճարին մէջ և կը կոչուի Բաբգէն Աբեղայ, ի յարգանս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Բաբգէն Կիւլէսէրեանի յիշատակին:

1941էն մինչեւ 1946 Բաբգէն Հայր Սուրբ կը ստանձնէ զանազան ուսուցչական պաշտօններ Անթիլիասի Դպրեվանքին և Հ.Բ.Ը.Մ. Դարուհի Յակոբեան Աղջկանց Վարժարանին մէջ, միաժամանակ վարելով տնօրէնութիւնը Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Կիրակնօրեայ դպրոցներու:

Վեհափառ Գարեգին Յովսէփեանցի ժամանումին՝ Բաբգէն Վարդապետ կը սկսի ծառայել իբրեւ անձնական քարտուղար եւ գաւազանակիր Ն.Ս. Օծութեան:

1946 Սեպտ.ին Ամերիկա անցնելով կը ստանձնէ Թրոյ, Ն.Ե.ի Ս. Պետրոս Եկեղեցւոյ հովուութեան պաշտօնը՝ յաճախելով նաեւ Պըրքլիի Աստուածաբանական ճեմարանը, ուրկէ կը վկայուի 1950ին: Յաջորդող տարիներուն՝ նոյն վարժարանէն կը ստանայ մագիստրոսի ու տոքթորայի աստիճանները:

1950ին Բաբգէն Հայր Ս. կը վերադառնայ Անթիլիասի դպրեվանքը իբրև ուսուցիչ, 1952ի վերջաւորութեան կը ձեռնարկէ հովուական պաշտօններու՝ Միացեալ Նահանգներուն մէջ:

Օգոստոս 1957ին կ'ընտրուի Առաջնորդ՝ Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմին և կը հանգանակէ 35,000 տոլար՝ Խոր Վիրապի Վանքին նորոգման համար: Նոյն տարին՝ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք Գարեգին Արք. Խաչատրեանէ կը ստանայ Ծայրագոյն Ծ. Վարդապետութեան աստիճան և Նոյեմբեր 27ին կը ձեռնադրուի Եպիսկոպոս՝ Ն.Ս.Օծութիւն Տ.Տ. Վազգէն Ա. Վեհափառէն:

Գալիֆորնիոյ առաջնորդական պաշտօնը կը տեւէ մինչեւ 1962:

1962էն սկսեալ մինչեւ 1968 կը վարէ հովուական պաշտօն՝ Ուէնվուտի (Բէնսիլվէնիա) Ս. Սահակ—Մեսրոպ Եկեղեցւոյ, որուն վերաշինութիւնը կը լրանայ իր առաջնորդութեամբ: Վեհափառ Հայրապետի հրահանգով՝ 1966 Մարտին Բաբգէն Սրբ. կը մեկնի Գարագաս, Վէնէզուէլա, կազմակերպելու այդ քաղաքի համայնքը և պահպանելու Թեմի միասնականութիւնը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՊԵԼԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐ՝

ԻՎՕ ԱՆՏՐԻՉ ԵՒ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԸ

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Գրականութեան Նոպելեան Մրցանակին արժանացած Եուկոսլաւ մեծ հեղինակը՝ Իվօ Անտրիչ արդէն տարի համաշխարհային ճանաչումով ճանչցուած գրական դէմք մը կը դառնայ. Իր ստեղծագործութիւնները ծանօթ են աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն, նոյնիսկ այն երկիրներուն մէջ՝ ուր հիմնական ուսումներ կը պակսին Եուկոսլաւ գրականութեան մասին.

Իվօ Անտրիչ Եուկոսլաւ այն հեղինակն է, որուն գործերը ամենէն աւելի թարգմանուած են օտար լեզուներու. Իր գործերուն մօտ 180 թարգմանութիւնները մինչեւ այսօր հրատարակուած են չորս երեսուն օտար լեզուներով. Այս գործերուն քառորդ բաժինը կ'իյնայ Իվօ Անտրիչի «Կամուրջ մը Տրինա գետին վրայ» խորագրեալ գրքին ծիրէն ներս. գիրք մը՝ որ լայն չափի վրայ նպաստեց հեղինակին Նոպելեան Մրցանակի տիրացման համար.

«Կամուրջ մը Տրինա գետին վրայ» գիրքը մինչեւ այսօր 17 անգամ հրատարակուած է իր գերմանական թարգմանութեամբ, Գերմանական Դեմոկրատական Հանրապետութեան և Գերմանական Դաշնակցային Հանրապետութեան մէջ.

Իվօ Անտրիչ լաւապէս ճանչցուած է նաև Եւրոպայի միւս երկիրներուն մէջ, ուր նուազ թիւ չեն ներկայացներ հեղինակին գործերուն թարգմանութիւնները: «Կամուրջ մը Տրինա գետին վրայ», «Քրոնիկ Թրավնիքի», «Օրիորդ», «Անիծեալ Գալատը», «Նախարարապետի Դահլիճին Պատմութիւնը», «Ծաղարանը», «Թիթանիք», «Մարա Գալատաքանը», ինչպէս նաև Անտրիչի միւս գործերուն թարգմանութիւնները, իրենց ամբողջութեանը մէջ արտասահմանեան ժողովուրդներու մօտ համակրական շարժում մը ստեղծած են ոչ միայն հեղինակին, այլ նաև Եուկոսլաւիոյ ժամանակակից գրականութեան շուրջ.

Այս իսկ պատճառաւ, բովանդա՛կ աշխարհի տարածքին վրայ, Իվօ Անտրիչ կը նկատուի Եուկոսլաւ Գրականութեան Դեսպան, հեղինակ մը՝ որ իւրաքանչիւր տարի հրապարակ կու գայ իր քերթուած թէ արձակ նոր ու յատկանշական ստեղծագործութիւններով.

Գերմանական երկու հանրապետութիւններուն մէջ, «Կամուրջ մը Տրինա գետին վրայ» գրքին թարգմանութիւններէն անջատ, լոյս տեսած են Իվօ Անտրիչի միւս վէպերուն և պատմուածքներուն յիսուն վերարտադրութիւնները.

Իվօ Անտրիչի գեղարուեստական արժէքը՝ գրքերու հրատարակման ասպարէզէն ներս կարեւոր ազդակ մը կը հանդիսանայ Չեխոսլովաքիոյ, Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ, Լեհաստանի, Շուէտի, Նորվեկիոյ, Դանիայի, Հոլանտայի եւ Ֆինլանտայի մէջ.

Իվօ Անտրիչի ստեղծագործութիւնները թարգմանուած են նաև ֆրանսերէն, ռուսերէն, սպաներէն, յունարէն և այլ լեզուներու:

Գրականութեան Նոպելեան Եուկոսլաւ Մրցանակակիրին գործերուն անգլիական հրատարակութիւնները լոյս տեսած են Բրիտանիոյ, Միացեալ Նահանգներու ու Գանատայի մէջ.

Իվօ Անտրիչի ստեղծագործութիւնները խորհրդային ընթերցողներուն ճանչցնող գիրքերը նոյնպէս արժանացած են բարձր թիւով տպաքանակի. Մոսկուայի «Խուտոժեսթվեննայա Լիթերատուրա» հրատարակչատունը Իվօ Անտրիչի «Անիծեալ Գալատը» գիրքը ու անոր 26 ուրիշ պատմուածքներուն հատորները լոյս ընծայեց յիսուն հազար օրինակներով.

Խորհրդային Միութեան մէջ Եուկոսլաւ հռչակաւոր հեղինակին գործերը թարգմանուած են հինգ լեզուներու՝ ռուսական, ուքրաինական, լիթուանական, լեթոնական ու էսթոնական.

Իվօ Անտրիչի գործերը թարգմանչական գրականութեան շնորհիւ նուաճած են ուրիշ երկրամասեր եւս. Անոնք հրատարակուած են Հնդկաստանի (Հինտու լեզուով), Իրանի, ԱՄՀ-ի, Սուրիական Արաբական Հանրապետութեան, Մեքսիկայի ու Արժանթինի մէջ.

Անտրիչի գործերուն նորագոյն հրատարակութիւնը լոյս տեսաւ Ճափոնի մէջ, որուն ժողովուրդը առաջին անգամ ըլլալով կը ծանօթանար Եուկոսլաւ գրականութեան:

* * *

1967 թուի Հոկտեմբերի 17ին էր.

Պելկրատի Սենատքաներու Պալատի համաժողովներու դահլիճին մէջ կայացող Եուկոսլաւիոյ Գրողներու լիակատար Չորրորդ Համագումարին, Հայաստանի ու Հայ Սփիւռքի այսօրուան մեր գրականութեան գոյավիճակին և անոր եուկոսլաւ լեզուի ու թարգմանութեան անհրաժեշտութեան շուրջ ֆրանսերէն լեզուով իմ ճառը խօսելէ ետք, երբ կը պատրաստուէի ամպիոնէն վար իջնելու, Համագումարի Նախագահութեան սեղանէն ձայն մը առի՝ որ կիսովին հրամայական շեշտով ինծի կ'ըսէր.

— Հոն կեցի՛ր.

Իվօ Անտրիչն էր, որ Նախագահութեան սեղանը լքելով կը մօտենար ինծի. Ճակատս համբուրելէ ու ֆրանսերէնով զիս շնորհաւորելէ ետք, ակնյայտ խանդաղատանքով գոչեց.

— Տղա՛ս, չափազանց ուրախ եմ քեզ հայ տեսնելուս. Կէսօրին մեր զրոյցը կը շարունակենք:

* * *

Համագումարի ընդմիջումին առիթով, նոյն օրը, կէսօրին, Պելկրատի Քաղաքապետական Խորհուրդի Նախագահ՝ Պր. Պրանքօ Փեցիչ, ի պատիւ համագումարի մասնակցողներուն, փայլուն ճաշկերոյթ մը սարքած էր Քաղաքապետութեան շքեղ դահլիճին մէջ.

Եուկոսլաւ երկու ականաւոր գրողներ՝ Իվօ Անտրիչ ու Պրանքօ Ջոփիչ սիրած էին իրենց մէջտեղը նստեցնել զիս.

Մինչ Անտրիչ կ'ուզէր հասկնալ, թէ 1964 թուին զինք և իր գործերը ի՞նչպէս ներկայացուցած եմ Պէյրութի «Արարատ-Գրական»ին մէջ, Ջոփիչ խանդավառութեամբ կը պատմէր իր հայաստանեան տպաւորութիւններուն մասին: Արդարեւ 1961 թուին, ան Եուկոսլաւ գրողներու պատուիրակութեան հետ եղած էր Երեւան, ուրկից կը պահէր քաղցր յիշատակներ և ուր հիացած էր կեանքով լեցուն բանաստեղծուհի Մարօ Մարգարեանի ունեցած հայ կնոջ յատուկ առաքինութիւններուն ու մշակած գրականութեան:

Ջոփիչէն ետք, հայերու մասին խօսելու հերթը Անտրիչինն է.

— 1941 թուին էր. գերմանական բանտի մը նկուղներուն մէջ վար դրած էին չորս-հինգ յեղափոխականներ: Առաւօտ մը, կանուխէն, Հիթլերի սպաներէն մէկը եկաւ մեր մօտ: Զղայնացած ոճով լուտանքներ տեղացնելէ ետք մեր գլխուն, մէկ անգամէն սկսաւ իրերյաջորդ ապտակներ իջեցնել ինծմէ քիչ անդին կանգնած վառվռուն աչքերով բանտարկեալի երեսին:

«Ակնթարթի մը մէջ մեծ եղաւ զարմանքս, երբ տեսայ, թէ բանտարկեալը նո՛յն բռնութեամբ կը փոխադարձէ ֆաշիստ սպային:

«Մտիկ ըրի,— Այս յեղափոխականը անպայման հայ պէտք է ըլլայ:

«Չէի սխալած. Երկու օր ետք, հրապարակի վրայ, օր ցերեկով մարդ մը կը կացինահարէին...

«... Ֆաշիստ սպան ապտակող հա՛յ յեղափոխականն էր ան»:

Պելկրատի Քաղաքապետարանի ճաշասեղանին շուրջ նստած, Անտրիչի դրուագը լսելէ ետք, ինքս իմ մէջ ամփոփուած, որքան կը զարմանայի հերոս ժողովուրդիս՝ հայութեանս ֆաշիզմին հանդէպ ցուցած չարիքներուն, նոյնքան կը հրճուէի, հոգեկան հակապատկեր մը որպէս, ի տես այն իրողութեան, որ յաւերժական հայը իր անմահութեան խորհրդանիշին՝ վեհափառ Արարատին նման կուր[illegible]ճի համբաւ ու վարկ կը վայելէ ամենուրեք.

— Տղա՛ս, ճիշդ ասոր համար նաղդ լսելէ ետք ըսի քեզ. «Ուրախ եմ քեզ հայ տեսնելուս»:

Անտրիչն էր, մի՛շտ միեւնոյն ընկերական ու հե՛զ Իվօ Անտրիչը, որ զիս հայ գտնելուն համար ուրախանալով, վերջին պատգամ որպէս, թեւերը լայն բացած զիս իր գիրկին մէջ առնելէ ետք պինդ բացագանչէր.

— Տղա՛ս, դուք հայերդ պէտք է ապրիք, ապրելու իրաւունքը ունիք որեւէ մէկ ազգէ աւելի.

* * *

Կէսօրէ ետք, համագումարի երկրորդ նիստին, Եուկոսլաւ և օտար գրողներու ելոյթները ունկնդրելու ատեն, պակասութիւն մը, պարապութիւն մը կը տանջէր զիս, ամբողջ էութիւնս.

— Ինչո՞ւ հայերէնի չեն թարգմաներ Անտրիչի գործերը, հայութեան այս լուռ ու մունջ գործող բարեկամին ստեղծագործութիւնները.

... Նոյն տանջանքը մէջս կը զգամ մինչեւ այսօր.

Պէյրութ

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Անուանի դաշնակահար Փատերեւսքի Պոսթոն գտնուած շրջանին կը հանդիպի փոքրիկ ներկարարի մը, որ կ'ուզէր իր կօշիկները ներկել. Նկատելով որ փոքրիկը շատ աղտոտ է՝ դաշնակահարը կ'ըսէ.

— Ո՛չ, տղաս, բայց եթէ երեսդ լաւ մը «մաքրես» քեզի 25 սենթ կուտամ.

Տղան շուտով մօտակայ աւազանը կը վազէ, կը լուացուի և կը վերադառնայ.

Փատերեւսքի խոստացած գումարը կուտայ փոքրիկին, որ շատ լրջութեամբ կը վերադարձնէ 25 սենթը և կ'ըսէ.

— Ահաւասիկ պարոն, ձեզի 25 սենթ և գացէք ձեր մազերը կտրեցէ՛ք...

ԱՆԱՀԻՏ ՑԻՑԻԿԵԱՆ

Ա. Խաչատրեանի ընդարձակ յօդուածէն, որ այլապէս [illegible] է իր վերլուծում, մեր ընթերցողներուն կուտանք այս կարեւոր մասը: «Խ.»

Արուեստագէտի անուան կողքին, ժամանակի ընթացքում, գոյանում է մակդիրների մի ամբողջ շղթայ:

Բայց կան մակդիրներ, որ ասես ծնուել են արուեստագէտի

Անահիտ Ցիցիկեան
Գաբրիէլ Հայկ. Ընթերցասրահի բեմին վրայ (18.2.63)

հետ, արտայայտում են նրա ստեղծագործութեան էութիւնը.

Ջութակահարուհի, հանրապետութեան վաստակաւոր արթիստուհի Անահիտ Ցիցիկեանի մասին գրում են. «Ցիցիկեանն ունի կատարման ինքնատիպ եղանակ, որ ի յայտ է բերում նրա երաժշտական խոր նրբազգացողութիւնը, ունի հնչիւնի շոյող մեղմութիւն, նուրբ զգացողութիւն, փայլուն տեխնիկա». Գրում են:

Այս ամէնը թերեւս կարելի է արտայայտել մի բառով՝ արթիստականութիւն. «Արթիստականը» Անահիտ Ցիցիկեան – արուեստագէտի կայուն մակդիրն է. Նրա ստեղծագործութիւնը գնահատել կարողանալու բանալին.

Փխրուն մի աղջնակ էր Անահիտը, սովորում էր Լենինկրատում, երբ սկսուեց Հայրենական պատերազմը. Հայրը զոհուեց ռազմաճակատում. Ընտանիքը տեղափոխուեց Երեւան. Ծխուր, խեղճ մանկութիւն էր. Մի կարգին շոր չունէր՝ հագնէր, բեմահարթակ բարձրանալու համար:

Իսկ նա յաճախ էր մասնակցում համերգներին. Դեռ Լենինկրատում մասնակցել էր շնորհալի աշակերտների համերգ-մրցանակաբաշխութեանը, արժանացել յանձնաժողովի անդամ, Լենինկրատի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր՝ ջութակահար Յովհաննէս Նալպանտեանի յատուկ ուշադրութեանը. Երեւանում համերգները շարունակւում էին: Երաժշտական տասնամեակում էր դեռ սովորում, երբ նուագեց Վիէտանի ջութակի կոնցերտը՝ նուագախմբի հետ. Մինչ այդ՝ ո՛չ մի ջութակահար աշակերտ սիմֆոնիկ նուագախմբի հետ ելոյթ ունենալու պատիւն չէր արժանացել. Ղեկավարը, երաժշտական տասնամեայ դպրոցի և Երեւանի կոնսերվատորիայի այն ժամանակուայ տնօրէն, պրոֆեսոր Կոնստանտին Սարաջեւն էր: Մի ուրիշ անգամ, մի ուրիշ համերգի՝ Աւետիք Իսահակեանն էր նստած առաջին կարգում: Համերգից յետոյ նա շոյեց աղջկայ գլուխը, ապագայ գուշակեց՝ օրհնելու նման: Ու Վարպետի օրհնանքը ուժ ու հաւատ ներշնչեց երաժշտական աշխարհը մուտք գործող ջութակահարուհուն, որ այդ տարիներին այնքան կարիք ունէր հարազատ վերաբերմունքի ու տաք խօսքի.

(Շար. տես էջ 4)

ԳԱՆԱՏԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՄԱՆԿԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

(ՊԷՅՊԻ ՍԻԹԸՐ)

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Ի՞նչ է Պէյպի Սիթըրը. Ահա՛ մանրամասնութիւններ.

Ծնունդէն մինչեւ մանկապարտէզ մտնելու տարիքը ունեցող մանուկներու խնամքը ստանձնել տանդ մէջ. Եթէ տարիքը առած կին ես, և հրապարակին վրայ պաշտօն մը դժուար կը գտնես, և կամ չես փափաքիր տեղափոխուիլ, այն ատեն տանդ մէջ մանկատածութիւն կ'ընես.

Արեւմուտքի մէջ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, այր ու կին կ'աշխատին.

Ոմանք այդ աշխատութեան պէտք ունին, ուրիշներ (կիներ) յաւելուածական շահ մը կը հետապնդեն.

Երբ զաւակ մը ունենան և մեծ մը չկայ տան մէջ, մանկիկը օրուան ընթացքին համար կը վստահին խնամակալ կնոջ մը.

Առաւօտուն, մայրը իր մանկիկը կամ քանի մը տարուզաւակը կը բերէ խնամակալուհիին և իրիկունը կու գայ առնելու համար: Վճարումն է, միջին հաշուով, շաբաթական 15 տոլար. կին մը՝ որ կ'աշխատի դուրսը, կրնայ շահիլ շաբաթական 50էն 80 տոլար, որով շահաւոր է՝ իր պզտիկը 5 կամ 6 տարի յանձնելով խնամակալ կնոջ մը.

Կան սակայն այր ու կիներ, որոնք զաւակը չեն ուզեր տունէն հեռացնել: Այս պարագային, խնամակալ կինը ինք է որ կ'երթայ պզտիկին տունը. Այս պարագային, վճարումը աւելի կ'ըլլայ բնականաբար.

Թերթերուն մէջ կան ծանուցումներ, ուր կը կարդանք. «Կը փնտռուի լաւ կին մը մէկ կամ աւելի պզտիկներու հոգածութեան համար: Կը տրամադրուի առանձնական սենեակ, թելեվիզիոն, լոգարան, սնունդ. Վճարումը՝ ըստ համաձայնութեան». (Այդ վճարումները կը սկսին շաբաթական 30 տոլարէն): Աւելցնենք՝ թէ որքան պահանջ կայ, անկէ աւելի խնդրանք կայ.

Առիթը ունեցանք նման պաշտօն մը կիրարկող կնոջ մը հետ տեսակցելու և մանրամասնութիւններ խնդրելու այս առթիւ. Պատմեց հետեւեալը.

— Այստեղի չոճուխները, կատուները սուտիկ են, ձայներնին չ'ելլեր. Եթէ քիչ մը լալու պատրաստուին, թեթեւ հարուած մը կուտաս յետոյքին, աչուկնին կը գոցեն կը քնանան:

«Առտին ես շոքոլայի տուփը առջեւս կ'առնեմ, թելեվիզիոնը կը բանամ, թէ ժամանց է և թէ ձայնը պզտիկին օրօր կու գայ, և նայէ պապամ, մէկ հատ շոքոլայ,

(Շար. տես էջ 4)

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
27 ՓԵՏՐ. 1969

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՄՐՑԱՆՔԸ

Հ.Մ.Մ. (ՊԵՅՐՈՒԹ) – ԶԱՄԱԼԷՔ (ԳԱՀԻՐԷ)

ՄՐՑՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ (7-3-69)

«Ջահակիր»ի վարչութիւնը կու գայ տեղեկացնել իր ընթերցողներուն՝ թէ կազմակերպած է Մրցանք մը, Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) ընդդէմ Զամալէք (Գահիրէ) մրցումին առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 7 Մարտ 1969ին, Զամալէքի դաշտին վրայ։

Պատասխանեցէք ստորեւ տրուած հարցարանին եւ զայն կտրելով ղրկեցէք «Ջահակիր»ի վարչութեան, փոստարկղ 2111, Գահիրէ, ամենաուշը յառաջիկայ Հինգշաբթի, 6 ՄԱՐՏ 1969։

Ճիշդ պատասխանողներուն միջեւ պիտի քաշուի վիճակ ու ա. շահողը պիտի ստանայ ԵՐԿՈՒ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՈՍԿԻ, իսկ երկու յաջորդները՝ մէյմէկ օգտակար նուէր։

Ծնթ.— Կ՚իբանանի մեր ընթերցողները կրնան իրենց պատասխանները ուղարկել (գոց պահարանի մէջ) Հ.Մ.Մ.ի մարզիկներուն կամ ղեկավարներուն հետ։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՄՐՑԱՆՔ

Հարցումներ.—

1.— Ո՞ր խումբը պիտի շահի վերոյիշեալ մրցումը եւ պիտի ստանայ Տէր եւ Տիկին Կարօ Վարժապետեաններու բաժակը . . . .

2.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ արդիւնքը . . . .

Անուն Մականուն . . . .

Հասցէ . . . .

Արեւի եւ Լուսնի խաւարումներ

Տիեզերական ուշագրաւ երեւոյթներէն են Արեւի եւ Լուսնի խաւարումները։ Գրեթէ ամէն տարի տեղի կ՚ունենան անոնք։

Գիտնականներու հաշուարկումները պարզած են՝ որ 1969 թուականին տեղի պիտի ունենան Արեւի երկու եւ Լուսինի երեք խաւարումներ,

Արեւի առաջին խաւարումը պիտի տեսնուի Մարտ 18ին, իսկ երկրորդը՝ Սեպտ. 11ին։ Անոնք իրենց բնոյթով օղակաձեւ պիտի ըլլան եւ կարելի պիտի ըլլայ տեսնել Ամերիկայի եւ Աւստրալիոյ մէջ։

Լուսնի խաւարումները (Ապրիլ 4ին, Օգոստոս 27ին, Սեպտեմբեր 25ին) պիտի ունենան կիսաստուերային բնոյթ։ Այդ ժամանակ Լուսինը պիտի գտնուի Երկրի կիսաստուերին մէջ եւ պիտի աղօտանայ շատ աննշան, որ սովորական աչքի համար նկատելի պիտի չըլլայ։ Լուսաչափական ճշգրիտ գործիքներու միջոցաւ միայն կարելի պիտի ըլլայ տեսնել Լուսնի խաւարումները։

ՄԱՆԿԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

մէկ հատ Ֆրանսըխ, մէկ հատ Ֆրանսըխ, վրայէն Շառբռեզ լիմոնակել ճեյֆիմ կել։ Ցերեկին սթէյմները ուտելէն փաքլամիշ կ՚ըլլամ։ Իրիկունը պոսերս գործէն տուն կուգան, փառաւոր ինքնաշարժով մը գիս տունս կը բերեն եւ կը սկսիմ խմիչններու քովը հպարտութեամբ չնչել, որ ես ուրիշին վրայ բեռ չեմ եղած։ Ամսու գլուխ եղա՞ւ, հայտէ պանգա։

«Անհա թէ ինչ կը նշանակէ Պէյպի Սիթըրը։ Հիմա նստէ գրէ՛»։

Խնամակալուհին ունկնդրելէ ետքը կը միայ նօթագրել։ Ցանկարծ սենեակին պատին ներսէն կը լսուին երախայի մը ճիչերը։ Քիչ ետք միւս պատէն, աւելի ետքը վերէն ոտքի թափահարումներ անհա։

Ակներեւ է թէ մանկատածութեանց մէջ կը տապլտկիմ։ Իրիկուն կ՚ըլլայ։ Հիմա լուռ են պատերը։

Պզտիկներուն մայրիկները եկած եւ ստացած զանոնք։ Կը նայիմ պատուհանէն դուրս։ Մայր եւ զաւակ գիրկընդխառնուած են կառքոտակէզ։ Կ՚աներեւութանան ձիւնի մշուշի մը մէջ։

Յաջորդ առաւօտուն դարձեալ նոյն տեսարանը։ Մայր ու զաւակ կը բաժնուին իրարմէ։

Մաման իր հոգեհատորը յանձնելէն ետքը խնամակալուհիին, կը դիմէ իր գործատեղին։ Կը զարնէ գրամեքենային, կը զարնէ փապրիքի մեքենային, կարի ասեղին եւայլն։

Նկատելի է որ առաւօտները փոքրիկները ազդին պատերուն ետին կը ճուան, բայց զարմանալիօրէն երեկոյեան դէմ այդ ճուռցը կը փոխուի ճուռղիւնի։ Կարծէք կը զգան թէ մամային գալը մօտալուտ է։

Եւ դարձեալ նոյն ամէնօրեայ պատկերը պատուհանէն դուրս, հոգեհատոր մը եւ մայր մը գիրկընդխառնուած կը յառաջանան, հետիոտն, օթոպիւսով կամ ինքնաշարժով դէպի տուն, դէպի մխիթարութիւն, դէպի սփոփանք։

Հիմա պատուհանէն դուրս ամայի է եւ կը կարդամ Տանթէի մէկ մտածումը.

— Հին երջանիկ յիշատակները մեծ տառապանք են նոր կեանքերու թաւալումին մէջ....

Խ. Տ.

(Մոնրեալ 1969)

ԱՆԱՀԻՏ ՑԻՑԻԿԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Աւարտեց տասնամեակը, աւարտեց գոնսէրուաթուարը՝ Մոսկուայի երաժշտանոցին կից, փրոֆեսէոր Մոսդրասոփի ղեկավարութեամբ։

Պատահական չէ թերեւս, որ մեր ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի սիմֆոնիկ նուագախումբն իր նոր համերգաշրջանն սկսեց Պախի գոնչերթով, որի մենակատարներն էին Անահիտ Ցիցիկեանն ու Ժան Տէր-Մերկերեանը։

Ջութակահարուհու նուագացանկում շատ կան այնպիսի երկեր, որոնք մասնաւորապէս նրա քնարական նախասիրութիւնների վկայութիւնն են։ Դրանք հիմնականում դաշնամուրի նուագակցութեամբ ջութակի մանրանուագներ են, ինչպէս օրինակ, Պոնս-Հայֆեցի «Էսթէրլիտան», Շուպերտի «Աւէ Մարիան» եւայլն։

Սակայն ինչպէս ամէն մի հայ երաժշտի, այնպէս էլ Անահիտ Ցիցիկեանի համար սեփական նուագացանկի հիմքը ազգայինն է։ Եւ, ինչ խօսք, առաջին հերթին Կոմիտասը։ Եւ ուր գնացել է ջութակահարուհին՝ իր հետ տարել հայ մեղեդին։ Երբ նա հայկական մեղեդի է նուագում, հայ մարդու, հայ արուեստագէտի էութիւնը ըզգացւում է։ Զգացւում է ամէն մի հնչիւնից, նա այդ բանը շատ լաւ էր գիտակցում, երբ Պուլկարիայի տարբեր քաղաքներում, Եգիպտոսում եւ Իրաքում նուագում էր հայրենակիցների առջեւ։ Գիտէ՛ր որ գրուցում է նրա հետ ամենաազնիւ ու ամենասուրբ լեզուով։ «Քելեր, ցոլեր՝ իմ եարը»- նուագում էր նա, եւ նուագը անբառ պատմում էր ամենատխուր, ամենասուրբ, ամենանուիրական պատմութիւնը։

Այդ ամէնը՝ Պուլկարիայում, Եգիպտոսում, Իրաքում, ուր շատ հայեր կան եւ հայրենի երգ երաժշտութեանը ծարաւ շատ հոգիներ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ողբ. Գէորգ Սարաֆեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին, այրի Տիկին Բուբուլ Սարաֆեան եւ զաւակունք՝ Ցարութիւն, Միսաք (Ամերիկա) եւ Շուշիկ կը նուիրեն.

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային ուղղութեան, Պր. Վաղինակ Լուսինեան (Խարթում) կը նուիրէ 500 ե.դ.։

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Միսքճեան (Աղեքս.) ուրախ առիթով մը կը նուիրեն 100 ե.դ.։

Պր. Պետրոս Տընկճեան 100 ե.դ. կը նուիրէ ողբ. Ղուկաս Ցովակիմեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ողբ. Էտուար Սարգիսեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կէրիկեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ո՛Ձ (ընկ. Թիւ 20) սրահի բարեզարդման համար կը նուիրէ 500 ե.դ.։

Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Ծըռճըռեան առ ի գնահատութիւն կը նուիրեն 100 ե.դ.։

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Միսքճեան ուրախ առիթով մը կը նուիրեն 100 ե.դ.։

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պր. Վաղինակ Լուսինեան (Խարթում) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ Պր. Հայկազ Տէմիրճեանի (Երեւան)։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج ع م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيدريان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél.915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 270 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՄԱՐՏ 1969 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՆԻ 2,5 եգ. դհկ. կամ 25 Լիբ. դհկ. | عدد رقم ٢٧٠ — الخميس ٦ مارس ١٩٦٩

ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԱՅԻՆ ՇԱՐԺԱՌԻԹՆԵՐԸ ՈՒՐԿԷ՞ ԿԸ ԲԽԻՆ

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Երկրագունդի որեւէ մասին վրայ չկայ հարազատ հայ մը, որ չհրճուի և իր սրտին մէջ խանդավառութեան հրակարմիր արիւնը չբորբոքի՝ Մայր Հայաստանի պետականութեան հռչակման, վերածնած կեանքի ու բարգաւաճման ուղիներուն համար։ Մենք հպարտ ենք մեր ներկայ պանծալի Հայրենիքով, որքան ալ ան փոքր ըլլայ և չընդգրկէ ամբողջ հայութեան տեղաւորման հնարաւորութիւնն ու բնական պահանջներու բաւարարումը։

Միանգամայն հասկնալի է, որ ներկայ Հայաստանը կորիզն ու կռուանը կը հանդիսանայ մեր ազգային և ընկերային վառ յոյսերուն, կենսական տարածութիւն ունեցող մեր հողերու ազատագրման և զանգուածային հայրենադարձութեան իրաւունքը երաշխաւորող գլխաւոր ազդակը։

Նկատի առնելով այս պարագան՝ իբրև օրուան պատշաճ ելոյթ, մեր բարեմիտ կարգ մը հայրենակիցներ, հանդիսութիւններու և տօնական օրերու առթիւ, հրապարակ կու գան զանազան այլափոխուած ու վերամբարձ յայտարարութիւններով, չափազանցութիւններ, որոնք հակադարձ արդիւնք կրնան տալ՝ նոյնիսկ հայ ժողովրդի արժանապատուութիւնը վիրաւորելու և նուաստացնելու տեսակէտով։

Յաճախ մեր բանախօսներն ու գրագէտները, փոխանակ պատմական իրողութիւնը պարզելու և գնահատելու Ռուսիոյ կատարած ճշգրիտ դերը, հետևեալ բազմիցս կրկնուած խօսքերով կը հեղեղեն հրապարակը.—

«Խ. Ռուսիան ազատագրեց Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը»։ «Մենք գերեզմանին մէջ էինք, Խ. Ռուսիան մեզի յարութիւն տուաւ»։ «Խ. Ռուսիան բարի Սամարացիին պէս մեր վէրքերը բուժեց»։ «Ալ ի՞նչ կ'ուզենք հիմա, երբ Հայաստանը ազատագրուած է և մեր ժողովուրդը փրկուած մահուան ճիրաններէն՝ շնորհիւ Խ. Ռուսիոյ»։ «Պէտք է փառք տանք Խ. Ռուսիոյ, որ մեզ կը պաշտպանէ մեր բոլոր թըշնամիներուն դէմ»։ «Շնորհիւ Խ. Ռուսիոյ բարերար ազդեցութեան՝ հայերն ունեցան զարգացած գիր-գրականութիւն» և այլն։ Միայն կը մնայ ըսել՝ թէ Հայաստանի քարերն ու Արարատը ստեղծողն ալ Խ. Ռուսիան է։

Ի տես այս պաշտամունքային դրութեան՝ Հայոց պատմութեան անտեղեակ օտարական մը, երբ լսէր այս խօսքերը, այն կարծիքը պիտի ունենար՝ թէ հայ ժողովուրդը ի բնէ անդամալոյծ, անճարակ և անպէտ հաւաքականութիւն մըն է, որ միշտ բեռ եղած է Խ. Ռուսիոյ քամակին և կը ցամքեցնէ անոր կենսական միջոցները։

Սակայն իրողութիւնն այդպէս չէ։

Հայ ժողովուրդը դարերու ընթացքին ունեցած է այն բոլոր բարեմասնութիւնները՝ որոնց մասին կարելի է հպարտանա՛լ միայն։ Ռազմական տեսակէտով ալ՝ հակառակ բազմաթիւ խոչընդոտներու, պատուար կանգնած է միշտ համաթուրանական շարժման դէմ և ոգի ի բռին պաշտպանած Ռուսիան և միաժամանակ ունեցած է այն արդար ակընկալութիւնը, որ իր մեծ դրացին ալ նոյն հոգատար երաշխիքն ընծայէր իր փոխադարձ օգնութեամբ։

Մեզի յայտնի է այն իրողութիւնը, թէ հայոց անձնազոհ մարտիկներու սխրանքը նկատի առնելով՝ Լենինը, Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան յաղթանակէն անմիջապէս վերջ, պետականօրէն որոշեց ազատագրել Թրքահայաստանը և ցեղասպանութենէ վերապրող հայ գաղթականները վերաբնակեցնել իրենց մայրենի հողին վրայ։ Արդարացի որոշում մըն էր ասիկա, որ ցարդ մնացած է թուղթի վրայ և երազի սահմաններէն անդին չէ անցած։ Այն մասին չեն տրամադրուած այն միջոցառումները, զորս կը գործադրուին ուրիշ ազգերու ազատագրման համար։

Խ. Ռուսիան ոչ միայն չազատագրեց Թրքահայաստանը, այլև չվերագրաւեց նոյնիսկ ամբողջ ցարական Հայաստանը, ուր խուժած էին քեմալական Քեազիմ Գարապեքիրի ոճրատենչ հորդաները և իրարու ետևէ կը կործանէին Ղարսը, Արտահանն ու Ալեքսանդրապոլը։

Խորհրդային 11րդ բանակը վերջնականապէս մտաւ Երևան՝ միայն չգրաւուած հողաշերտը պահելու համար։ Մասնակի շարժում մըն էր ասիկա, որ ծեռնտու էր Ռուսաստանի շահերուն և որոշ չափով նպաստաւոր հայութեան՝ տուեալ հողամասին վըրայ։ Սակայն մեր դարաւոր թըշնամին իր ցեղասպանութիւնը շարունակեց գրաւեալ շրջաններուն մէջ՝ հարիւր հազարաւոր հայերու անմեղ արիւնը թափելով։ Թրքական սովորական խաբեբայութիւնը այս անգամ ալ ի զօրու էր,— իբրև թէ «իմպերիալիզմի» դէմ կռուելու և «պըրոլետարական» շահերը պաշտպանելու նշանաբանը հայ ընչազուրկ ժողովուրդը ոչնչացնել էր։

Թուրք արիւնարբու զաւթիչները հայոց հողերէն ետ չըպըրտուելու պատճառով ուրիշ

(Շար. տես էջ 6)

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ա. ԽՈՒՄԲԸ ԵՐԷԿ ԳԱՀԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑ

Արաբական քոյր երկիրներու՝ Լիբանանի և Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մարզական փոխ-յարաբերութիւններուն առաւել եւս ամրապնդման գեղեցիկ առիթ մը տալու կոչուած է՝ Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի Ֆութպոլի առաջին խումբին պատուիրակութեան ժամանումը Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն, Գահիրէի «ԶԱՄԱԼԷՔ» մարզական միութեան պաշտօնական հրաւէրով։

Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Ֆութպոլի առաջին խումբը իր յամառ ու հետևողական ջանքերով կերտած է Իւրայատուկ յաղթական ուղի մը. 1945էն մինչև 1961 վեց անգամ տիրացած՝ Լիբանանի առաջին դասի ախոյեանութեան և որ այժմ կը հանդիսանայ միակ պարագլուխը՝ Լիբանանի 1968-69 տարեշրջանի ախոյեանական մրցաշարքին, լաւագոյն ճանչցուած է Մերձաւոր Արևելքի երկիրներուն մէջ՝ զօրաւորագոյն կազմի իր հանգամանքով։

Այսպիսի ուժեղ խումբ մը անկասկած որ իրաւունք ունէր պաշտօնական այցելութեան գալու Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն, որ ըսփոռի օրրան մը եղած է աշխարհի այս շրջանին մէջ։

Ուրախ ենք յայտարարելու, թէ Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի Ֆութպոլի առաջին խումբին ԱՄՀ այցելութիւնը իրականութիւն դարձաւ շնորհիւ Գահիրէի «ԶԱՄԱԼԷՔ» Միութեան հրաւէրին և ծանօթ մարզասէր Պր. Կարօ Վարժապետեանի ձեռներէց ու գնահատելի ոգիին։

Այս ուղղութեամբ պէտք է շեշտենք նաև, թէ այս այցելութեան մէջ կարևոր բաժին մը ունեցաւ արաբական երկու քոյր երկիրներու միջև մարզական կապերը զօրացնելու ձգտող Հ.Մ.Մ.եան սկըզբունքային գիծը, որ իր առանձնայատուկ դրոշմը դրած է արդէն Արաբական Արևելքի մարզական իրականութեան վրայ։

Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի մարզական պատուիրակութիւնը Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց երէկ, կէսօրէ առաջ ժամը 11ին՝ Եռւնայթըտ Արապ Էրլայնզի օդանաւով։

Օդանաւակայանին մէջ Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան բարի գալուստ մաղթեցին «ԶԱՄԱԼԷՔ»ի վարչութիւնը, գլխաւորութեամբ՝ համանուն Միութեան Ընդհ. Տնօրէն՝ Զօր. Հիւսէյն Մահմուտ Լապիպի, Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի վարչութեան փոխ-ատենապետ՝ Պր. Կարօ Վարժապետեան, Թերթիս պատասխանատու-խմբագիր ընկ. Սարգիս Պալեան, Հայկական Ընթերցասրահի պատասխանատու-քարտուղար ընկ. Նուպար Պալեան, Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի վարչական և մարզիկ երկսեռ անդամներ։

Օդանաւակայանէն դուրս գալու պահուն՝ պատուիրակութեան պատասխանատու-քարտուղար ընկեր Գէորգ Տարօնի հետևեալ յայտարարութիւնը ըրաւ «Ջահակիր»ին.

— Ուրախ ենք Հ.Մ.Մ.եան մարզական պատուիրակութեան հետ ԱՄՀ պաշտօնական այցի գալով։ Մեր ուրախութիւնը կը կրկնապատկուի ի տես այն իրողութեան, որ եթէ 1951-53-55 տարիներուն Հ.Մ.Մ.եան մեր կազմակերպութիւնը եղաւ միակը եգիպտական առաջին խումբերը Լիբանան հրաւիրող, ահաւասիկ, այժմ, մեր Ֆութպոլի առաջին խումբը կը հանդիսանայ Լիբանանի Ֆութպոլային առաջին կազմը ԱՄՀ ժամանող»։

Ընկ. Գ. Տարօնի միւս կողմէ ցաւ յայտնեց՝ որ Հ.Մ.Մ.ի Ֆութպոլի բաժնի տնօրէն՝ Ընկեր Սարգիս Սարգիսեան դէպի Եւրոպա իր տարեկան ուղեւորութեան պատճառաւ, չկրցաւ մաս կազմել Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան։

Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութիւնը առաջնորդուեցաւ Ռամսէս փողոցի «Գաբսիս Հաուզ» հիւրանոցը, ուր պիտի մնան Հ.Մ.Մ.ական մեր ընկերները իրենց ԱՄՀ բնակութեան տեւողութեան։

Հիւրանոցին մէջ պահ մը հանգստանալէ ու ճաշելէ ետք, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական

(Շարունակութիւնը տես էջ 6)

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՇՐՋԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԸ

Գահիրէի «ԶԱՄԱԼԷՔ» մարզական միութեան հրաւէրով՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն պաշտօնական այցի եկած Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի Ֆութպոլի առաջին խումբին պատուիրակութիւնը ունի հետևեալ կազմը.

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆ – Նախագահ
ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ – Պատասխանատու – քարտուղար
ԳՐԻԳՈՐ ԼԱՋԻՆԵԱՆ – Ֆ.Ի.Ֆ.Ա.ի կողմէ վկայեալ միջազգային իրաւարար
ՊԵՏՐՈՍ ՄՈՒՇԵԱՆ – Վարչական պատասխանատու
ՄԱՐՏԻԿ ՋԱՓԱՐԵԱՆ – մարզչի տեղակալ-յառաջապահ
ԿԻՒԼԱՊԻ ՃԱՆՃԱՆԵԱՆ – Խմբապետ, յետսապահ
ՊԵՏՐՈՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ – դարպասապահ
ԱՒԵՏԻՍ ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ – դարպասապահ
ՄԱՐՏԻԿ ՇԽՐՏՄԵԱՆ – յետսապահ
ՍՏԵՓԱՆ ԳԵՍՊԵՆԵԱՆ – յետսապահ
ՆՇԱՆ ՆՇԱՆԵԱՆ – յետսապահ
ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ – միջնապահ
ԳԱՄԻԼ ՀԱԲՏԱՐ – միջնապահ
ՀԻՒՍՆԻ ՊԱՋՋԻ – միջնապահ
ԱՐԱՄ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ – յառաջապահ
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ – յառաջապահ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋՈՊԵԱՆ – յառաջապահ
ՍԱՄԻՐ ՆԱՍՍԱՐ – յառաջապահ

Ուսանողական քննութիւններու մէջ ըլլալուն, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Ֆութպոլի առաջին խումբի յառաջապահ և Լիբանանի լաւագոյն սքորըր՝ Հանրի Արշակ Աբրահամեան կը բացակայի կազմէն։

ՎԱՂԸ, ՈՒՐԲԱԹ 7 ՄԱՐՏ, Կ.Ե. ԺԱՄԸ 3ԻՆ, ԶԱՄԱԼԷՔԻ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄԻՋՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Հ.Մ.Մ. (ՊԷՅՐՈՒԹ) ԸՆԴԴԷՄ «ԶԱՄԱԼԷՔ»Ի (ԳԱՀԻՐԷ)

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԷՆ, Կ.Ե. ԺԱՄԸ 1.30ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅԵ՛Ր, ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ՆԵՐԿԱՅ ԳՏՆՈՒԵՑԷՔ ԵՒ ՔԱՋԱԼԵՐԵՑԷՔ ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՄԻ ԵՐԿՈՅ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՀԵՏ

ԵՐԵՒԱՆ, Հ.Հ.Գ.— Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճը չկարողացաւ տեղաւորել բոլորին, ովքեր ցանկանում էին ներկայ լինել անմահ Կոմիտասին նուիրուած երեկոյին։

Տոմսերը վաղուց սպառուել էին։

... Լեփ—լեցուն դահլիճի քար լռութեան մէջ լսւում է արթիստ Վ. Ապանեանի ձայնը։ Նա կարդում է Նայիրի Զարեանի «Կոմիտասին» բանաստեղծութիւնը։

Ամբողջ մի երեկոյ հնչեցին Կոմիտասեան երգերը։ Համերգին մասնակցում էին ԽՍՀՄ.ի ժողովրդական արթիստ Նար Յովհաննիսեանը, ԽՍՀՄ.ի ժողովրդական արթիստներ՝ Բաբգէն Ներսիսեանը, Արշաւիր Կարապետեանը, վաստակաւոր արթիստներ՝ Հրաչուհի Ջինանեանը, Լուսինէ Զաքարեանը, Մարիանա Յարութիւնեանը, Հեղինէ Տէր Ղեւոնդեանը, երգիչներ՝ Նորա Մելքումեանը, Խորէն Պալեանը, Հայաստանի պետական երգչախումբը՝ հանրապետութեան ժողովրդական արթիստ Յովհաննէս Չէքիճեանի ղեկավարութեամբ, Հայաստանի պետական սենեկային անսամպլը՝ վաստակաւոր արթիստ Զարեհ Սահակեանցի ղեկավարութեամբ, հայֆիլհարմոնիայի լարային քառեակը։

Մեծ Կոմիտասի յոբելեանի առթիւ, բազմաթիւ միջոցառումներն են կազմակերպուելու։

Շատ կարեւոր է, որ դրանք անցկացուեն բարձր մակարդակով, բարձր պահանջկոտութիւն ցուցաբերուի կատարողական կոլեկտիւների և մեկնաբանների պրոֆեսիոնալ վարպետութեան նկատմամբ։

Այս առումով կոմիտասեան երեկոյի ունկնդիրներն ըստ արժանւոյն վարձատրեցին Հայաստանի պետական երգչախումբին ու նրա ղեկավարին։ «Գութանի երգը», «Կալի երգը», «Քելեր—ցոլեր», երգերը կատարուեցին վարպետութեամբ և կոմիտասեան մաքրութեամբ։

Հայֆիլհարմոնիայի պետական սենեկային անսամպլի կատարմամբ հնչեցին «Հոյ, նազան իմ», «Երկինքն ամպել ա» «Վաղարշապատի պար», «Զոն» ընտեղծագործութիւնները, ինչպէս նաև «Կանչէ կռունկը», «Ալագեազ և խնկի ծառը» (մեներգչուհի՝ Նորա Մելքումեան)։ ՀԽՍՄ.ի վաստակաւոր արթիստուհի Լուսինէ Զաքարեանը միշտ էլ գերել է իր երկրպագուներին, յատկապէս Կոմիտասի, Եկմալեանի երգերի կատարումով։ Ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ ունկնդիրները դժուարութեամբ բաժանուեցին նրանցից։

ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ, (ՀՀԳ).— Այս տարուայ Սեպտեմբեր 28էն մինչեւ Հոկտեմբեր 5ը Աթէնքի մէջ տեղի կ'ունենայ ճարտարապետներու համաշխարհային 16րդ համագումարը։ Այնտեղ իտալացի ճարտարապետ Ադրիանօ Ալպակօ Նովիլլոն հանդէս կու գայ «Հայաստանի միջնադարեան ճարտարապետութիւնը» թեմայով դասախօսութեամբ։ Անոր նախաձեռնութեամբ՝ համագումարի օրերուն կը բացուի նաեւ հայկական ճարտարապետութեան նուիրուած ցուցահանդէս, ուր կ'ամփոփուին յուշարձաններու աւելի քան 300 լուսանկարներ, զորս ան եւ իտալահայ ճարտարապետ Արմէն Մանուկեանը կատարած են Հայաստանի մէջ շրջագայելու ժամանակ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԻՐԱՆ ՈՍԿԵԱՆԻ
ՄԱՀՆ ՈՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Ուրբաթ, անակնկալօրէն տեղեկացանք աղեքսանդրահայ ծանօթ եւ սիրուած ազգային ՏԻՐԱՆ ՈՍԿԵԱՆի յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցած է իր բնակարանին մէջ, Հինգշաբթի 27 Փետրուար 1969։

Ողբացեալը, որ տարի մը առաջ դժբախտութիւնը ունեցած էր կորսնցնելու իր կողակիցը, տեսնէ մը ի վեր կը տառապէր սրտի տկարութենէ եւ քանի մը տագնապներ անցուցած էր նախապէս։ Սակայն իր հետ ունեցած մեր վերջին տեսակցութեան ընթացքին՝ զինք առողջական լաւ պայմաններու մէջ գտած էինք։

Ողբ. Տիրան Ոսկեան եղած է աղեքսանդրահայ ազգային կեանքի նուիրեալներէն։ Անդամ էր Ռ.Ա. Կուսակցութեան եւ անոր Աղեքսանդրիոյ ղեկավարներէն մին։ Գործունեայ, ազգասէր եւ էջմիածնասէր, ողբ. Տիրան Ոսկեան միշտ գտնուած է ազգային շահերու պաշտպանութեան պատնէշին վրայ, զոհելով իր առողջութիւնը, հանգիստը եւ նիւթականը։

Իր մահով աղեքսանդրահայութիւնը կը կորսնցնէ գործունեայ ազգասէր մը, իսկ Ռ.Ա. Կուսակցութիւնը իր հաւատարիմ եւ վերջերան անդամներէն մին։

Ողբ. Տիրան Ոսկեանի յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ Ուրբաթ, 28 Փետր. 1969, կ.ա. ժամը 11.30ին, Շաթպիի ազգ. Գերեզմանատան Ս. Գէորգ Մատրան մէջ։ Նախագահեց Աղեքսանդրիոյ Առաջն. Փոխանորդ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան, իր շուրջը ունենալով Տէր Ցուսիկ եւ Տէր Վարդան քահանայ հայրերը։ Ներկայ բազմութեան մէջ նշմարեցինք Աղեք. Պատկ. Քաղաքական ժողովի ատենապետ Պր. Յ. Ամատունին, փոխ-ատենապետ Պր. Լեւոն Հիւրմիզ, Ազգային երեսփոխաններ, հոգաբարձուներ, մշակութային եւ մարզական միութեանց վարչականներ եւ անդամներ, ազգականներ, բարեկամներ եւ մեծ թիւով գաղափարի ընկերներ։

Գերեզմանատան մէջ յուզիչ դամբանական մը խօսեցաւ Պր. Պարգեւ Մազլըմեան, ապա դագաղը երիտասարդներու կողմէ ուսամբարձ տարուեցաւ դէպի շիրիմ եւ ուր թաղուեցաւ ողբացեալը։

Այս տխուր առթիւ «Ջահակիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալի զաւկին եւ պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Ռ.Ա. Կուսակցութեան եւ «Տիգրան-Երկաթ» Հայ Մշակութային Միութեան։

ԻՏԱԼԻԱ

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆԻ
ՄԱՀԸ

Ցաւով կ'իմանանք, թէ Հինգշաբթի 13 Փետրուարին Միլանոյի իր բնակարանին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր մահկանացուն կնքած է Իտալահայ Մշակութային Միութեան Նախագահ Տոքթ. Արամայիս Սրապեան։

Ողբացեալը ուղեղային ծանր գործողութեան մը ենթարկուած էր անցեալ Հոկտեմբերին, եւ հակառակ յետ գործողութեան շրջանի ներենչած որոշ յոյսերուն, անողոք հիւանդութիւնը կը շարունակէր իր աւերը գործել։

Արամայիս Սրապեան ծնած էր 1910ին, Կէյվէի Օրթագիւղը։ Ճաշակած է տարագրութեան սեւ օրերը եւ աքսորի դառնին, իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Պոլսոյ եւ Գործուի մէջ։ 1923ին անցած է Վենետիկ եւ 1929ին աւարտած տեղւոյն Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը։ Ապա յաճախած է Միլանոյի Բժշկական Համալսարանը ու վկայուած իբրեւ բժիշկ, յետոյ մասնագիտացած է ատամնաբուժութեան մէջ։

Հրատարակած է քնարական բանաստեղծութեան կարգ մը հատորներ՝ ինչպէս *Հանդիպումներ Մուսային հետ* (1949), *Ազոլոյէն Վենետիկ* (1953), *Չէնքի տակ* (1956), *Ալպեան ռազմիկներու հետ*, եւայլն։ Քանի մը տարի առաջ այցելեց նաեւ Հայաստան։ Միշտ իր մասնակցութիւնը բերած է Միլանոյի ազգային կեանքին, մանաւանդ մշակութային գետնի վրայ։

ՖՐԱՆՍԱ

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ
ՄԱՀԸ

Խոր ցաւով կը հաղորդենք հայ բեմի վաստակաւոր դերասան՝ Արտաշէս Գմբէթեանի անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ Չորեքշաբթի 12 Փետրուար, առաւօտ ժամը 1ին, իր բնակարանը, սրտի տագնապի հետեւանքով։

Արտաշէս Գմբէթեան Սեբաստացի ծնողքէ, ծնած էր 1900ին Ալեքսանդրապոլ (այժմ՝ Լենինական)։ Հայրը՝ Աւետ Փեսենդի, ծանօթ էր Պոլսէն Թաւրիզ, Թեհրան, Պաքու, Թիֆլիզ, Երեւան։ Գմբէթեան իր թատերական ասպարէզը սկսած էր Պոլսոյ մէջ, ուր հայ բեմի մեծերու կողքին կը նուիրուէր այդ ասպարէզին, մասնակցելով Պոլսոյ Հայ Տրամաթիքի ներկայացումներուն։

Վերջնապէս Փարիզ կը հաստատուէր 1923ին, ուր եւս, սփիւռքի ապերախտ պայմաններուն մէջ, կը շարունակէր մնալ հայ թատրոնի գլխաւոր սիւնը։

Վերջին անգամ բեմ բարձրացաւ Յունուար 31ին, Գրիգոր Վահանի «Լուսաւորչի Կանթեղ»ին մէջ։ Հակառակ սրտի տագնապի մը, զոր ունեցած էր Մարսէյլի մէջ, կը շարունակէր աշխատիլ իբրեւ տնօրէն «*Աշխարհ*» եռօրեայի եւ վերջերս խանդավառութեամբ կը պատրաստուէր վերջապէս Հայաստան երթալու, յառաջիկայ Սեպտեմբերին, Թումանեանի հարիւրամեակին առթիւ։

Տաղանդի տէր դերասան, խղճամիտ ու գիտակից, Արտաշէս Գմբէթեան անդառնալի պարապ մը կը թողու Ֆրանսահայ թատերական բեմին վրայ։

1967ին, յատուկ յանձնախումբի մը նախաձեռնութեամբ՝ Սալ Կավոյի մէջ կը տօնուէր թատերական իր յիսնամեայ գործունէութեան յոբելեանը։

ԱՆՈՒԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉ ԱՇՈՏ ԶՕՐԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ

Ցաւով կը տեղեկանանք՝ որ եգիպտահայ անուանի նկարիչ Աշոտ Զօրեան ուղեղային պնդերակութեան տագնապի մը հետեւանքով ծանր վիճակի մէջ փոխադրուած է Գահիրէի Իտալական հիւանդանոցը, ուր կարելի ամէն օգնութիւն եւ խնամք ի գործ կը դրուի փրկելու համար անոր կեանքը։

«Ջահակիր» կը մաղթէ արագ ապաքինում հայ արժէքաւոր արուեստագէտին։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ
Գերշ. Տ. Բաբգէն Եպս. Վարժապետեանի

Ուաշինկթընի և շրջակայքի հայութիւնը ցնծութեան և խնդակցութեան ժամեր ապրեցաւ, 2 Փետր. Կիրակի երեկոյեան, Բէնուըտ Պանթըրէ Գլապի ընդարձակ սրահներէն միոյն մէջ՝ երբ Ս. Մարիամ Աստուածածին և Ս. Խաչ եկեղեցիներու համայնքներէն երկու հարիւր յիսունի չափ ազգայիններ, ինչպէս նաեւ խումբ մը Ֆիլատէլֆիացիներ հաւաքուեցան մտերմիկ ու տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ տօնելու Բաբգէն Սրբազանի նշանակումը՝ իբրեւ Առաջնորդական Նըւիրակ Ամերիկայի մայրաքաղաքին մէջ։

Պատուոյ հիւրերու կարգին (Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանէ զատ) կ'երեւէին Ներկայացուցչական Տան (Գանկրէս) Երէց Տոքթ. Էտուըրտ Լէչ, Ուաշինկթընի Եպիսկոպոսական Քաթէտրալի Աւագերէց (Տին) Ֆրանսիս Սէյր՝ Թոռը Նախագահ Ուիլսընի, Յոյն Օրթոտոքս Մայր Եկեղեցի Այա Սօֆիայի Հոգ. Հովիւ Եանի Թավլարիտիս, Լուտերական համայնքէն Տոքթ. Ճէյմզ Սինկըր, Եկեղեցիներու Ազգ. Խորհուրդի Ուաշինկթընի շրջանի Տընօրէն Միսթըր Հէմիլթըն, Անատոլ Յզութիւն Գալըճէն Տոքթ. Էթլի, Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հովիւ Արժ. Տ. Գեղարդ Քհնյ. Պապօզեան եւ իր նախորդներէն Արժ. Տ. Տիգրան Քհնյ. Խոյեան։

Հանդիսապետ խօսնակի պաշտօնը ձեռնհասօրէն կը վարէր Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ Երաժշտապետ և Թեմական Կեդրոնական Խորհրդի անդամ՝ Տոքթ. Արա Աւագեան, որ իր անգլերէն ու հայերէնով ընդելուզուած տոանտուր քառեակներով մի առ մի կը նկարագրէր ու կը ներկայացնէր հիւրերը, որոնք կը պանծացնէին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ փառաւոր անցեալն ու փայլուն ապագան, մաղթելով բարի գալուստ և յաջողութիւն Բաբգէն Սրբազանին։

Մխական Խորհուրդի Նախկին Ատենապետ Գասպար Գասպարեանի բացման խօսքէն վերջ՝ Տէր Գեղարդ չեշտեց թէ յարգանքի օրմըն էր այս եւ խոստացաւ իր աջակցութիւնը Նուիրակ Բաբգէն Սրբ.ի։

Ֆիլատելֆիոյ համայնքէն՝ գեղաձայն Օր. Նարդուհի Մուրատեանի երգած «Աղբիւր — աղբիւր» ու «Երեւանի գիշերները» կտորները երկարօրէն ծափահարուեցան ներկաներուն կողմէ։ Դաշնակով իրեն կ'ընկերանար նոյն քաղաքէն Տիկ. Րօզ Արբաճեան։

Այա Սօֆիայի Աւագերէց Թավլարիտիս յայտարարելէ ետք՝ թէ հայերը հարուստ ժողովուրդ են, հարց կուտար ինքզինքին. «Արդեօք Յոյներու նմանող Հայերո՞ւ, թէ Հայու նմանող Յոյներու մէջ կը գտնուիմ», ու չեշտեց կարեւորութիւնը միասնաբար աշխարհը ձեւափոխելու։

Հայոց բարեկամ Նախագահ Ուիլսընի Թոռ Արքեպս. Ֆրանսիս Սէյր ըսաւ՝ որ ինք հայ մը չէր եւ սակայն ծնած էր 1915ին, ու երբ երախայ էր Սպիտակ Տան մէջ՝ Հայաստանէն իրեն նուէր ղրկուած էր պուպրիկ մը հայ ազգային տարազով, զոր տակաւին կը պահէ։

Լուտերական համայնքէն Տոքթ. Ճէյմզ Սինկըր կ'ըսէր՝ թէ ինչ կարեւորութիւն կրնար ունենալ Հայերուն Յոյն կամ Յոյներուն Հայու նմանութիւնը, երբ հայերը ամէն բանէ առաջ եղած են միշտ պատուական քրիստոնեաներ։

Բաբգէն Ս.ի քոյրը՝ Տիկ. Հայրենի Ղարիպեան խոր զգացումով արտասանեց «Մայրենի Եկեղեցի»ն, որուն յաջորդեցին Ֆիլատելֆիայէն Տիկիններ Մանկիկեանի ու Նէտուրեանի խօսքերը։

Խօսնակը հաղորդեց, որ ստացուած էին հարիւրաւոր հեռագիրներ, որոնք կը շնորհաւորէին Սրբ.ի նոր առաքելութիւնը։ Ցուցուած էր Բաբգէն Սրբազան հայ եւ օտար անձնաւորութեանց իր անձին նըկատմամբ չափազանց մեծարանքի, գնահատման եւ մաղթանքի արտայայտութիւններէն։ Սակայն ան իր սրամիտ ակնարկութիւններով ստեղծեց զուարթ մթնոլորտ մը։

Հաւաքոյթին վերջին խօսողն էր Առաջնորդ Թորգոմ Արքեպս.,

(Շար. տես էջ 5)

Գերշ. Տ. Բաբգէն Եպս. Վարժապետեան կը խօսի ճաշկերոյթի ընթացքին

ԼՍՈ՞ՒՄ ԷՔ, ՀԱՅՈՑ ԵՐԳ ԵՆ ԵՐԳՈՒՄ...

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

[1]

Ամայի տափաստանում մոլորուած երկաթուղային կիսակայարան: Ժխոր. իրարանցում:

Կառամատոյցում, աղմուկ-աղաղակի մէջ, յայտնուեց սեւ սքեմով մի մարդ: Յոգնատանջ, ծանր քայլեր փոխելով՝ նա մօտեցաւ վակոնին:

— Կոմիտա՛ս...

— Հայր Կոմիտա՛սն է...

Կիսախուփ աչքերն անորոշ մի կէտի յառած, երերալով, Կոմիտասը բարձրացաւ գնացք, մտաւ ներս, կծկուած նստեց վակոնի մի անկիւնում, մոմակերպ մատներով փակեց դէմքը: Ժխորը սաստկացաւ գլխում:

Երբ նա դէմքից հեռացրեց ափերը, դէմքն այլ էր. մի սեւ բիծ

(Նկար՝ Մ. Մ. Սօսոյեանի)

էր դրոշմուել աչքերի մէջ: Դրանք Կոմիտասի աչքերը չէին այլեւս:

Կոմիտասը զայրացած նայեց լուսամուտի կողմը: Նորից լռութեանը հասաւ իր անունը:

— Կոմիտա՛ս...

— Հայր Կոմիտա՛ս...

Բարձրացաւ տեղից, մօտեցաւ, կանգնեց լուսամուտի առջեւ: Ներքեւում նահատակների մի ծովացած թափոր բացում-փակում էր բերանը, բայց ոչ մի ձայն չէր լսւում: Ձայն չկար: Ի՞նչ էին ուզում իրենից: Եթէ բան էին ուզում, ինչո՞ւ չէին ասում բարձրաձայն:

Սովոր ձեռքը խաչակնքեց թափորի վրայ: Յետոյ, յանկարծ, վախեցած ետ պահեց ձեռքը, երկար եւ զարմանքով զննեց մատները:

Օդում սկսեցին շարժուել մատները, գնացին-եկան ետ ու առաջ: Ստեղներ էին որոնում. սեւ եւ սպիտակ: Իր դաշնամուրի ստեղները: Ու նա յանկարծ ճանաչեց մատների այդ շարժումը: Պատարագ էին դաշնաւորում՝ ծանր ու հանդիսաւոր...

Այդ նուագի տակ, գնացքի կողքով, սկզբում դանդաղ, արագ-արագ անցնում էին կմախքացած մայրեր ու քոյրեր, երեխաներ ու ծերունիներ... Նրանց ոտքերը մխրճւում էին աւազի մէջ, սայթաքում էին, ընկնում ու ելնում:

Եւ գնում էին, գնո՛ւմ, գնո՛ւմ Կոմիտասի կողքով...

Պատրանք էր դա: Գնացքն էր, որ ամբոխի մօտով շարժւում էր ետ՝ դէպի Պոլիս, որտեղից նոյն գնացքը մահուան մթին երախն էր բերել նրան, բանագաղթի դատապարտուած իր ժողովրդի հետ:

Այրուող ճակատը լուսամուտի պաղ ապակուն՝ Կոմիտասը սեւ արձան դարձած, նայում էր հայ մարդկանց, որ իր հայեացքին քըսուելով՝ անդունդն էին գահավիժում լուռ: Այսպէ՞ս են պատժւում իրենք. պէտք է ինքը մի կո՞ղմ մնայ, եւ իր ժողովուրդը գայ ու գնայ իր կողքո՞վ, գնա դէպի մա՞հ...

Ինչ-որ տեղից, ոտքերի տակից, վերջապէս, ձայն եկաւ-հասաւ նրան: «Սպանո՛ւմ են», «սպանո՛ւմ են», «սպանո՛ւմ են», — անընդհատ ու համաչափ կրկնւում էր լռութեան մէջ: Վակոնների լեզու առած անիւներն էին, որ Կոմիտասին միշտ յիշեցնում էին նոյն բանը:

Յետոյ ձայները շատացան. հեռու-հեռուներից լսուեցին մարդկային ձայներ, որոնք փոխուեցին աղաղակի, հեծկլտանքի, օգնութեան կանչի:

... Եփրատի ափերով ժողովրդին քշում էին արեւակէզ անապատները. տանում էին մորթելու, մի ամբողջ ազգ վերացնելու երկրի երեսից: Տանում էին եւ իրեն: Ճանապարհին ինքը մխիթարում էր նահատակներին, սրտապնդում: Յետո՞յ... Յետոյ ետեւից սուրհանդակ հասաւ, յայտնեց, թէ ինքը ետ է դառնալու Պոլիս. կառավարական հեռագիր-կարգադրութիւն է ստացուել: Բայց ինչպէ՞ս ետ դառնալ, երբ մէջքին բարդել են տառապանքի լեռնակուտակ մի բեռ, երբ իր տեսողութիւնից չէին հեռանում մահ գնացող լուսաչք երեխաներ, կաթնաբոյր ու հացաբոյր մայրեր, արդար վաստակից քրտնաշաղախ հայրեր, սրբացած ծերունիներ, աղօթք-անէծքը չորացած բերաններին մամիկներ, որոնք սովոր էին միայն օրհնութիւն շաղ տալու...

Արքայազնը ետ էր կանչում իր ընտանիքի երգի ու երաժշտութեան ուսուցչին, որին վստահել էր օջախի պատիւը:

Գնացքը ամպաքուլաներ արձակելով, առաջ էր սողում ողբաձայն: Աշխարհի բոլո՛ր մասերին, աշխարհի բոլո՛ր մարդկանց տագնապ էր ահազանգում: Այդ ահազանգին ունկնդիր՝ սեւասքեմ մարդը լուսամուտից դիտում էր դաշտային աշխատանքով զբաղուած գիւղացիներին եւ հողի թախիծը, որ բարկ գոլորշի դարձած՝ ձգւում էր երկինք...

Կոմիտասը փակեց աչքերը. մի հեծկլտանք հասաւ կոկորդին ու դուրս պոռթկաց: Աշխարհը մի վիթխարի, կլոր արցունք էր, որի մէջ երեւում էին միայն նախճիրներ, մորթուող, նահատակուող մի ամբողջ ժողովուրդ...

Մէկը ձգեց թեւից.

— Հա՛յր Կոմիտաս...

Հա՞յր, երբ արդէն չկան նրանք, ո՞ւմ նա հայրութիւն էր անում: Չկան մայրեր, որդիներ, ո՛չ ոք չկայ: Հայր Կոմիտասը մնաց այնտեղ աւազների տակ, Հայր Կոմիտասը մեռաւ այնտե՛ղ բոլորի հետ...

Նա շրջուեց դէպի մարդը՝ իրեն ընկերացող ծանօթ անծանօթը: Նայեց համր հայեացքով.

— Ինչո՞ւ է կանգնել գնացքը:

— Կայարան է:

Կոմիտասը խոնարհեց հայեացքը: Մի բան աղօտում էր միտքը: Յետոյ այդ բանը դարձաւ կարմիր մշուշ, բոց տուեց, այրեց սիրտը, ցաւ պատճառեց:

— Պէտք է իջնե՞լ, — հարցրեց շշուկով:

— Ո՛չ, հիմա կը մեկնենք:

— Իսկ ի՞նչ կայարան է սա:

— Ալաեունդ:

Կոմիտասը ոտքի ցատկեց, արագ գնաց դէպի դուռը: Այնտեղ նաթաղանակերպ բեղով ժանդարմ էր կանգնած: Սարսափած ետ դըրեց քայլը, կպաւ վակոնի պատին, եւ, այդպէս պատին քսուելով, եկաւ նստեց իր անկիւնում: Շուրթերը շշունջով արտասանում էին. «Ալաեունդ, Ալաեունդ...»:

Այստեղից կարելի էր գնալ տուն, ծննդավայրը՝ Կուտինա: Շատ մօտիկ էր: Ու յիշատակներ պեղեց միտքը. մանկութիւն. անհետացած ծնողներ, խաղընկերներ... Կիսախուփ աչքերով էլ տեսաւ բոլորը, ամէն ինչ, հայրենի տուն, հող, ջուր, երկինք, արեգակ... Եւ դէմքե՜ր, դէմքե՜ր, որ ծնւում էին տարիների մշուշից... Եւ տարիների մշուշից լռութեանը հասան երգեր, որ յօրինել էին երգ ու երաժշտութիւն սիրող հայրըն ու մայրը: Երգում էին ծերունի կուտինացիները, իսկ ինքը գրի էր առնում: Դրանք օրհներգներ էին հողի ու ջրի, երկնքի ու արեգակի, որ կեանք ու բերկանք էին տալիս մարդուն:

Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար...

Եւ մեղմ զօղանջում էին հեռու-հեռաւոր Էջմիածնի զանգերը: Երգը ձգւում էր վեր, թեւաբախում մայր տաճարի կամարների, դուրս յորդում արեւաբաղձ: Կենդանանում են իր երգերը: Երգեր, որ քամուել են հողից, ջրից, աշխատանքից ու սիրուց: Անձրեւ է տեղում շաղալէն, գարուն ա, ձիւն ա արել, կանչում եմ եար... Գնո՛ւմ, գնո՛ւմ են կեանքով թըրթռուն հայոց այդ երգերը՝ փրկելու աշխարհով մէկ...

[2]

Փարիզ... 1914:

Աշխարհի մեծ երաժիշտներն ու երաժշտագէտները հաւաքուել են այստեղ՝ միջազգային համաժողովի: Կոմիտասը աշխարհին է

(Շար. տես էջ 4)

ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մաղաքիա Օրմանեան, դիցաբանական հասկաքաղի մը պէս, պատկառելի հունձքով մը եկաւ Դամասկոսէն, 1918 Մայիսին, առաջին աշխարհամարտի վերջին

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ամիսներուն, բայց թեթեւօրէն կըքած ու կթոտած: Կարծես դառնութեան ծիծաղ մը կը պահէր շրթներուն, եւ հորիզոնին վրայ կը դիտէր արիւնլուայ վերջալոյսը: Կը բնակէր Գաթըգիւղ, բարեկամի մը տունը, եւ պահ մը հանգչելէ վերջ, նորէն կը խուզարկէր իր սիրական մատեանները: Աչքերը տկարացած էին եւ դժուար կը լըսէր, պարբերաբար կը տառապէր սրտի եւ երակային բարդութիւններէ: Իր Խոհք եւ Խօսքին մէջ, որ իր ինքնադատումը եւ խոստովանանքն է նոյն ատեն, Օրմանեան կը պատմէ իր ֆիզիքական պարտութիւնը.

— «Կ'ուզեմ միջանկեալ յօդուած մը նուիրել կենացս տարեկիցին, կը գրէ Օրմանեան: Այսօր, 11 Փետրուար 1918, երեկոյեան արեւ մտնելէն երեք ժամ ետք, 77րդ տարեկիցս կը լրանայ: Երեք ամիսէ ի վեր Դամասկոս կը գտնուիմ, եւ Վանատան մէկ փոքր սենեակին մէջ առանձնական կեանք կը վարեմ, անձիս եւ սենեակիս մանր ծառայութիւններն ալ ի բովի կատարելու պայմանին ներքեւ: Ինչ որ իմ վրայ տկարացած են, արտաքին զգայարանքներն են, եւ յատկապէս տեսողութիւնն ու լսողութիւնը: Առողջ եմ տակաւին, ընդհանուր թերահաւատութիւն մը ազդելու չափ, իբրեւ թէ իրօք ծերունի մը չըլլամ, եթէ Աստուած պարգեւէ, պիտի աշխատիմ օրերս արդիւնաւորել, աւելի գրական երկասիրութիւններով, քան պաշտօնական գործերով:» (Խոհք եւ Խօսք):

Պատերազմը վերջանալու մօտ էր, խաղաղութեան զօղանջներ կը լսուէին աշխարհի չորս ծագերէն, ժողովուրդները կը սպասէին վաղուան արշալոյսին: Օրմանեան դեռ կը պըպտէր ու կը ծրագրէր նոր երկասիրութիւններ, եւ արդէն իսկ կը նայէր ծագող լուսաբացին: Իր թողած վերջին նշխարներուն մէջ, դեղնած թղթիկ մը կայ, ուր Օրմանեան արձանագրած է այս յոյսը եւ անոր մէջ զգալուած անհնարը: — «Ո՜րչափ մեծ է զօրութիւնդ, — կը գրէ հոն Օրմանեան, — որչա՜փ արագ է արդիւնաւորութիւնդ, մանաւանդ երբ կը ծագիս խոր տառապանաց մէջ ընկղմած եւ ճնշուած

(Շար. տես էջ 5)

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ԴԷՄ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ ԿԸ ՎԻԺԻ ՇՆՈՐՀԻՒ ԱՆԴՐԷԱՍ ԼՈՒՍԻԿԵԱՆԻ

Գ. ԲԱՄՊՈՒՔՃԵԱՆ

Երանաշնորհ Օրմանեան Պատրիարքի մահուան յիսնամեակին նուիրուած գրութեանց մէջ յաճախ ակնարկութիւն կ'ըլլայ՝ 1903 տարւոյ սեմին վրայ իր դէմ գործադրուած մահափորձին: Մեր ներկայ յօդուածով կ'ուզենք ծանօթացնել զինքը մահուընէ ազատող ծերունազարդ Պր. Անդրէաս Լուսիկեանը եւ իր քաջագործութիւնը: Յիշեալը աներձայրն է Ազգ. Պատրիարքարանի բարապաններէն Պր. Յարութիւն Մարզարեանի, որ իր հեզահամբոյր բնաւորութեամբը եւ ճանոյակատարութեամբը իր անձը ամէնուն սիրելի դարձուցած է:

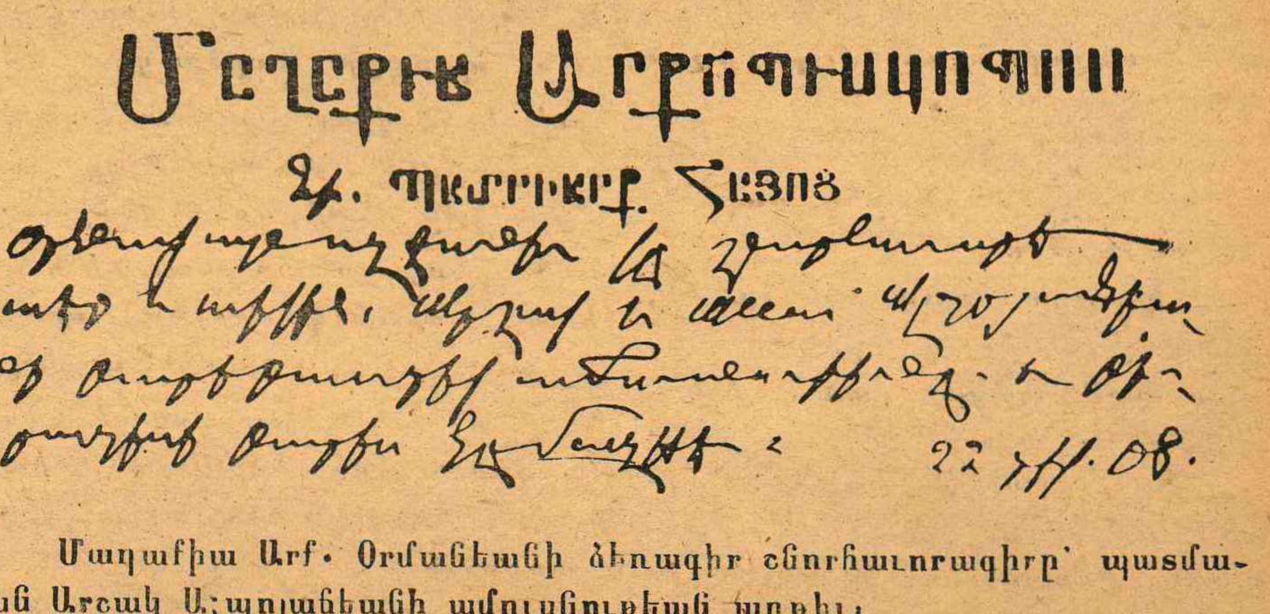
Նախ իր մասին մի քանի կենսագրական տեղեկութիւններ տանք:

Պր. Ա. Լուսիկեան ծնած է 1874ին Տիվրիկ: Որդին է փէսճի Գրիգոր Լուսիկեանի (1910), որուն հետ 1877ին քաղաքս եկած է: Ուսումը ստացած է Էթմէյտանի ազգային վարժարանը, ուր աշակերտած է Պետրոս Ազարեանի: Արհեստով կօշկակարութեամբ զբաղած է: Ամուսնացած է 1908ին եւ ունեցած մէկ մանչ եւ երեք դուստր: Որդին կանուխէն կորսնցնելու դժբախտութիւնը ունեցած է, իսկ դուստրերուն երեքն ալ ամուսնացած են եւ կը բնակին քաղաքս:

Պր. Լուսիկեան Օրմանեանի դէմ կատարուած մահափորձը սապէս կը պատմէ.

1903 տարւոյ սկիզբները Մայր Եկեղեցւոյ նորոգութիւնը դեռ նոր աւարտած էր: Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ առաւօտուն շատ կանուխէն եկեղեցի գացած էի: Առջեւ անցնելով երրորդ սիւնին քով ոտքի կեցայ եւ սկսայ աղօթել: Հոն պատրիարքական գահին ետեւ կանգնած եւ ուսին մետաքսէ խոշոր ցփսի (շալ) առած անձ մը ուշադրութիւնս գրաւեց:

(Շար. տես էջ 5)

Մաղաքիա Արք. Օրմանեանի ձեռագիր շնորհաւորագիրը՝ պատմաբան Արշակ Ալպոյաճեանի ամուսնութեան առթիւ:

(Այս ձեռագիրը մեզի տրամադրած է Պր. Գրիգոր Պասմաճեան):

ԵՐԵՒԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՍՐԱԹԵԱՆ

50 տարեկան, հողագործի զաւակ, երկրաչափ, Փոլիթեքնիք Հիմնարկէն շրջանաւարտ, աշխատած է Հայաստանի զանազան շինարարական մարզերէ ներս: Վարած է զանազան բարձր պաշտօններ: 1956ին արդէն, ան Երեւանի փոխ-քաղաքապետի պաշտօնը կը վարէ եւ «Երեւան—Նախագիծ» Հիմնարկի Տնօրէն կը դառնայ, նոյն ատեն Երեւանի Փոլիթեքնիքի մէջ՝ դասախօս:

1961ի Սեպտեմբերին ան կ'ընտրուի Լենինականի Քաղխորհուրդի Նախագահ:

1962ի ամրան, երբ ուսուցչական Ա. պատուիրակութեան հետ Հայաստան այցելեցինք, առիթ ունեցանք հաւաքաբար վայելելու այս հայորդիին հիւրընկալութիւնը՝ Քաղխորհուրդի այլ աշխատողներուն հետ:

Հայաստանի մէջ «կենաց» կամ «բաժակաճառ» արտասանողներու շատ հանդիպեցանք: Պէտք է ընդունիլ, որ այդ գծով սրտի եւ մտքի աշխարհը փոթորկողներուն մէջ ամենէն տաղանդաւորներէն կարելի է նկատել Գ. Հասրաթեանը, որուն հաւատքին, սիրոյն եւ նուիրուածութեան առջեւ նոյնիսկ վերապահ զտնուողներն անգամ խոնարհեցան... եւ ներկաներէն մէկը չկրցաւ յուզումը զսպել, գոչելով. «Կը բաւէ՛, շատ մի երջանկացնէք մեզ, մենք չենք դիմանար այսքան անկեղծ ու զօրաւոր խօսքերուն...»:

Թէ ի՞նչ պատմեց, ի՞նչպէս պատմեց, ի՞նչ խօսեցաւ այդ գիշեր, շատ լաւ չենք յիշեր անշուշտ, բայց մէկ բան յստակ էր, որ քաղաքի ամէնօրեան իր առօրեայ դարձուցած քաղաքացիին պակասները իրը նկատելով, ըսփիւռքահայը լենինականցի որակելով, ան յուզեց մեզ իր բաժակաճառով, լիացուց մեզ անոյշ

խօսքով եւ նուաճեց բոլոր ուսուցիչ եւ գրողները իր անհուն սիրով:

Ետոյ... օր մըն ալ, 1962ի վերջաւորութեան լսեցինք, որ ան այս անգամ ընտրուած է Երեւանի Քաղաքապետ:

1962էն ասդի՜ն... բայց այնքան շատ բան փոխուած է...Լիներ արուեստական, կոթողներ, հոյակապ շէնքեր ու պողոտաներ, որ դժուար է անշուշտ չշփոթել կարգ մը շրջանները քաղաքին:

Այդ փոփոխութիւններուն մէջ անձամբ մեծ դեր ունի Գ. Հասրաթեանը, որ կը հետաքրքրուի նորութիւններով, արդիական ճաշարաններ կամ հիւրանոցներ շինել տալով, նոր տեսակի եւրոպական ճաշերով կամ սպասարկութեան անթերիութեան հարցերով կը զբաղի, եւ կարծես իր օգնականներուն հետ մրցումի ելած է աշխարհի ամենէն հոյակապ քաղաքը դարձնելու համար Երեւանը: Արգիշտին թող ուրախանայ իր բերդով, Գ. Հասրաթեանը կ'ուզէ փաստել պատմութեան առջեւ, նոր թեքնիքայի բերելիք նպաստին կարեւորութիւնը մայր քաղաքին գեղեցկացման ու զարդարման մէջ: Ան նոյն ատեն բոլոր աշխարհին առջեւ հպարտ կանգնելով պողոտայի մը վրայ՝ «Մեզ Հայ են ասում» կարծես ըսել կ'ուզէր:

Իր անբասիր ու եռանդուն աշխատանքին համար, Գրիգոր Հասրաթեան վերջերս պարգեւատրուած է Աշխատանքային Կարմիր Դրօշի շքանշանով եւ շարք մը մետալներով:

Մեզի կը մնայ շնորհաւորել Երեւանի Քաղաքապետը եւ նոր յաջողութիւններ մաղթել իրեն:

Հ. Գ.

ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒՈՎ

Մեր յաջորդ թիւով պիտի սկսինք հրատարակել եգիպտահայ գաղութին մասին խիստ շահեկան ուսումնասիրութիւն մը՝ պատրաստուած բանաստեղծ Նուպար Տէր Միքայէլեանի կողմէ (նախկին եգիպտահայ, այժմ Երեւանաբնակ):

Ուսումնասիրութիւնը կը կրէ «ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԺԱ—ԺԲ ԴԱՐԵՐՈՒՄ» ընդհանուր վերնագիրը:

Նամակ Անձնուէր Յեղափոխական Փարամազի Հարազատ՝ ԸՆԿԵՐ ԵՂԻՇԷ ՋԱՔԱՐԵԱՆԷ

Կը բաղձանք այսօր հրատարակել Երեւանէն ստացուած ընկ. Եղիշէ Ջաքարեանի նամակը, այն նկատումով՝ թէ ան ի՜նչ վեհ ու ազնիւ զգացումներով տոգորուած է եւ ի՜նչ մեծարանքով կ'արտայայտուի, բուրք բարբարոսներու կողմէ նահատակուած, Փարամազի յիշատակին մասին, որուն ընկերային ու ազգասիրական գաղափարները իրականացնելու համար Մայր Հայաստանի մէջ՝ միշտ պատնէշի վրայ կանգնած է, ի շահ հայ ժողովուրդի բարգաւաճման ու բարօրութեան:

Նամակը արդէն համառօտ կենսագրականով նկարագրական է:

Ռ. Թ.

Իմ նոր, լաւ բարեկամ, Թանկագին ընկեր Ոսկան Յովհաննէսեանին,

Աննկարագրելի մեծ հաճոյք պատճառեց ձեր նամակը իմ ընտանիքի բոլոր անդամների համար: Ես այնչափ գոհ եմ եւ երախտապարտ ձեր յուզիչ եւ ազգասիրական խօսքերի համար, ինչպէս քեռուս՝ Մեծն Փարամազի, նոյնպէս եւ մեր ժողովրդի նկատմամբ, եւ դա հասկանալի է, որովհետեւ ինչպէս համոզուած եմ, ձեր մէջ խօսում է իսկական հայի, ազնիւ հայի, հայրենաբաղձ հայի պրոգրեսիւ միտքը, հենց դրա համար էլ ձեր նամակը ձեռքէ-ձեռք անցաւ իմ ընկերների եւ բարեկամների շրջանում, որոնք արդէն հեռակայօրէն ճանաչում են ձեզ, ձեր «Արեան եւ Պայքարի Մէջէն»ի միջոցով: Անչափ շնորհակալ եմ, եւ սրտաբաշխ երախտիքս հաղորդէք «Երիտ. Հայաստանի» խմբագրութեանը՝ նամակիս հրատարակման համար:

Որպէսզի մեր բարեկամութիւնն ամրապնդուի, հաղորդում եմ մի քանի կենսագրական տուեալներ.—

Ծնողներս բնիկ Մեղրեցի են. ինքս ծնած եմ 1914 Մարտ 8ին, (այս տարի լրանում է 55 տարիս): Բարձրագոյն կրթութիւնս ստացել եմ Մոսկուայում (1932-37 թթ.): 1937ից աշխատում եմ Երեւանում: 1939-42 թուերին մասնակցել եմ մեծ հայրենականին. պատերազմից վաղաժամ վերադարձել եմ ծանր մահամերձ վիճակում: Հետագայում բուժուել եմ եւ շարունակել աշխատել: 15 տարի եղել եմ մայրաքաղաքի հացի գործարանում որպէս տնօրէն (տիրեքթէօր): 9 տարի 1.000 բանուոր ունեցող կոմբինատում ղեկավարել. այս 2րդ տարին է աշխատում եմ քաղաքի 26 կոմիսարների անուան շրջանի իշխանատանը՝ շրջկոմում որպէս կազմհրահանգչական բաժնի պետ:

Մայրս Հայկանուշը մահացաւ 1947ին, իսկ նրա մայրը (իմ մեծ մայրը՝ Փարամազին օույրը) Փեփրոնէն, ինչպէս արդէն գրել էի, 1961ին:

Ինքս ամուսնացել եմ 1947ի (մօրս մահից 15 օր առաջ): Կինս՝ Անժելան բժշկուհի էր, յանկարծամահ եղաւ 1962ի Ապրիլին: 1964ին նորից ամուսնացայ այժմեան տիկնոջս՝ Շուշիկի հետ (ծնած 1923ին), նոյնպէս համալսարան աւարտած, հրաշալի տիրապետում է հայերէնին, աշխատում է Կենտ. Պիոներ պալատում որպէս գրադարանապետ:

Մեծ տղաս՝ Աշոտը (20 տարեկան) այս տարի պէտք է ընդունուի համալսարան. այժմ աշխատում է որպէս հրահանգիչ՝ կոմսոմոլի շրջանային կոմիտէում: Փոքրս՝ Գագիկը (18 տարեկան) սովորում է Պրոֆտեքս դպրոցում. այժմ պրակտիկանտ է Մոսկուայում:

Ունիմ քրոջս երեք աղջիկներ, բոլորն էլ ամուսնացած՝ Էլենա, Էմմա եւ Ֆրոնսիա:

Ոսկան ջան, Պէյրութում հրատարակուող ձեր Հնչակեան «Արարատ» թերթը ինձ լաւ գիտի: Ուղարկում եմ ձեզ մեր «Սովետական Հայաստանից» արտատպուած իմ յօդուածը «Արարատում»՝ Մանոլիս Գլեզոսի հանդիպման մասին մեր նկարով: Կարդացէք, երեւի կը հետաքրքրի ձեզ: Մինչ վերջին անգամ բանտարկուելը՝ երկու նամակ էլ դեռ գրել է ինձ Գլեզոսը (յոյն յեղափոխական):

Պէյրութի ընկերների խնդրանքով այստեղ պատրաստուեց քեռուս՝ Փարամազի կենսանդրին եւ ուղարկուեց: Ստացուեց շատ հոյակապ եւ իրեն յատուկ վեհութեամբ լեցուն: Երեւի ինձ էլ հրաւիրեն մասնակցելու կիսանդրիի բացման հանդիսութիւններին: Շատ եւ այնչափ լաւ կը լինի ի հարկէ, տեսնենք: Սակայն վատը նա է, որ Իսրայէլը ձեր երկրի արիւնռուշտ ռազմամոլների դրդումով անդադար սուր է ճօճում Մերձաւոր Արեւելքում եւ անտեղի օդը շիկացնում, որի համար էժան չի նստի իրեն:

Ես մեծ սիրով կ'ընդունիմ եւ հաճոյքով կը հիւրասիրեմ ձեր կողմից ուղարկուած ամէն մի բարեկամի, թուրիսթի, ընկերոջ, անխտիր ում ցանկանաք, միայն թէ ներկայանայ մեր տունը ձեր անունից, այնպէս որ համարէք դուք՝ որ Երեւանում ունէք նոր, բայց մեծ ու հարազատ բարեկամ:

Այս բառերը ես գրում եմ անհուն սիրով ու անկեղծութեամբ:

Ձեր՝ ԵՂԻՇԷ ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Երեւան, 13-1-1969

ԼՍՈ՞ՒՄ ԷՔ, ՀԱՅՈՑ ԵՐԳ ԵՆ ԵՐԳՈՒՄ...

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ներկայացնում հայ ժողովրդի գեղջկական երգերը. գութանի, կալի, քաղհանաւորի ու մաճկալի արդար երգերը: Այդ ո՞վ է ասում, թէ հայ մարդը երգ չունի՝ իր սեփակա՛նը, ազգայի՛նը: Իսկ դուք լսէք: Զգացական նոր աշխարհ, հայոց լեռնաշխարհն է բացւել Եւրոպայի առաջ... Եւ ծափահարում են, ծափահարո՛ւմ են բոլորը:

Երաժշտագէտ Ադլէրը յուզւած սեղմում է Կոմիտասի ձեռքը.

— Ձեմ իմանում, եթէ Աստւած հայոց ձայնը չլսի, ապա էլ ո՞ւմ ձայնն է լսելու...

Իսկ այնտեղ՝ Եփրատի ափերին եւ արաբական անապատներում հիմա արիւն ու մահ է, երգի տեղ ողբ ու հառաչանք: Եւ այդ ձայնն անլսելի է մնում Աստուծոյ ու աշխարհից...

Կոմիտասը դանդաղ ոտքի կանգնեց, մշուշւած հայեացքը պատեց շուրջը: Ո՛չ մի ձայն: Ո՛չ մի երգ: Ո՛չ մի ելեւէջ: Ե՞րգն էլ սպանեցին մարդասպանները...

Նա փլւեց նստարանին, ձեռքերն անօգնական գցեց ծնկներին եւ անշարժացաւ: Ոչինչ չէր լսում: Երգը չկար:

Ցերեկն անցաւ: Մթնեց, խաւարեց: Գիշերը երկարեց, դարձաւ յաւիտենութիւն:

Գնացքը հեւում, սլանում էր, դանդաղում, կանգ էր առնում, տագնապի ահազանգ տալիս եւ նորից սողում առաջ:

Կոմիտասը կծկուել էր: Հալւում էր դէմքը, հալւում էին աչքերը: Իմաստազուրկ հայեացքը թոյլ դեգերում էր վակոնի կիսախաւարում:

Լուսամուտի պղպջատափայլ ապակու մէջ նա տեսաւ իր դէմքը: Արցունք նշմարեց աչքերում: Ու ինքն իրեն չճնջաց. «Այլեւս չկան այն մարդիկ, որ գիտէին երգեր յօրինել, երգով ապրել... Եւ նրանց երգերը չկան: Տեսնո՞ւմ էք, լռել են բոլո՛րը, համրացե՛լ...»

[3]

Առաւօտ:

Մէկը բացեց Կոմիտասի թեւից եւ մօտեցրեց վակոնի դրանը: Ու նա տեսաւ ամայացած Պոլիսը, խառնւած Ոսկեղջիւրը, մզկիթները, սգաւոր նոճիները, սպիտակ, մոմի նման ողորկ ու կլոր մինարէները: Եւ լռութի՛ւն: Սե՛ւ լռութիւն: Իսկ որտե՞ղ է երեք հարիւր հոգուց կազմուած իր երգչախումբը... Որտե՞ղ են իր մտերիմները՝ Սիամանթօն, Վարուժանը, Զոհրապը, Զարդարեանը...

Վակոնի առջեւ մարդիկ են խմբուել: Ողջունելու էին եկել հայոց երգչին, նրա վերադարձը Պոլիս: Իսկ նա ոչ ոքի չճանաչեց: Եւ ծամածռեց դէմքը, աննկարագրելի հայեացքը բարձրացաւ գլուխներից վեր: Չկար Կոմիտասը՝ ողջոյններին պատասխանելու համար. կար միայն սքեմ, սգից հալւած երես, դատարկուած մի հայեացք, տամուկ աչքեր, որոնք չգիտեն՝ ինչ էին որոնում աշխարհի վրայ... Փղձկոց պոկուեց կոկորդից, խեղդուեց: Ապա ծծմաղեց, եւ նորից ամայացաւ հայեացքը...

Լռութիւնը քարացաւ, ահագնացաւ: Բայց նա ողբ ու աղաղակ էր լսում: Ձեռքերով փակեց ականջներն ու գոռաց.

— Գնացէ՛ք այստեղից, բոլո՛րդ գնացէք:— Եւ արագ իջաւ կառամատոյց:

Բազմութիւնը ճեղք տուեց: Կոմիտասը առաջացաւ այդ ճեղքով, նայեց շուրջը, անիմաստ ժպտաց ու նոյն վայրկեանին էլ գայրացաւ, նորից բացագանչեց.

— Ասում եմ՝ գնացէ՛ք այստեղից. ես չտապում եմ, ես ժողովրդիս տառապանքը պիտի դաշնակեմ... Բա՛յց... Բայց ինչո՞ւ են սպանում... Մարդասպաններ...

Ինչ-որ տեղից մօտիկ-վազեց մի երիտասարդ.

— Հա՛յր Կոմիտաս, ինձ չէ՞ք ճանաչում: Ես Սմբատ Բիւրատի որդին եմ՝ Վաղինակը:

— Ի՞նչ, Սմբատի՞... Ձէ՛, չէ՛, չե՛մ թողնի, որ սպանեն նրան. չե՛մ թողնի...

Մի սեւ սգաւոր կին հեծկլտաց.

— Կոմիտասի՛ն էլ են սպանել... Հայոց ե՛րգն են սպանել...

Լսեց Կոմիտասը, ձայնը հարազատ թուաց. կանգ առաւ, նայեց սեւազգեստ հայուհուն, իմաստնացաւ հայեացքը: Ու տառապած, մորմոքուն հոգուց պոկուեց անսովոր մի «Տէր ողորմեա»: Դրա մէջ այլեւս աղօթքի աղաչական մեղմութիւն չկար, չկա՛ր պաղատանք, այլ կա՛ր զայրոյթի եւ ընդվզումի ճիչ. եւ բողոք կա՛ր աշխարհին չլրտուած:

Կոմիտասի ձայնը եկաւ ու փշրուեց՝ փշրուած հազար սրտերի մէջ:

Ակա՜նջ դրէք, ակա՜նջ դրէք մարդիկ. լսո՞ւմ էք, հայոց երգ են երգում...

ՄԱՆՐԱՎԷՊԵՐ

Նուագահանդէսէ մը ետք՝ երիտասարդ մը կը մօտենայ Փատերեվսքիի եւ իր խանդավառութեան մէջ վերացած կ'ըսէ.

— Մեծանուն վարպետ, հիմա որ ձեզ լսեցի, կրնաք հանգիստ մահանալ...

***

Իր դէմ սարքուած թշնամութիւններէն յոգնած՝ Պերլիոզ իր «Յիսուսի մանկութիւնը» գործը ներկայացուց Փիէռ Տուգրէ անծանօթ անունով: Այդ գործը ունեցաւ մեծ յաջողութիւն եւ խանդավառ քննադատութիւններ.

— Ի՜նչ նրբութիւն, ի՜նչ ոճ, կ'ըսէին անոնք, ի՜նչ բարձրութիւն՝ նկատմամբ Պերլիոզի երաժշտութեան...

***

Սպասուհին տանտիրուհիին.

— Տիկի՛ն, դաշնակին լարերը ազոտէ ընողը եկած է:

— Բայց ես չկանչեցի զինքը:

— Դուք չէ՛ք, բայց մեր դրացիները զրկած են զինք:

ՍՈՒՐԻԱ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Ընդհանրապէս սփիւռքահայ կեանքը սահմանափակուած է 1) Առաքելական եկեղեցւոյ հովանիին —աշխարհական, 2) կրթական և 3) միութենական գործունէութեամբ:

Իրադարձութիւններու սահմանականութեան տակ, բարեկամութեամբ, գիտակից հայ ժողովուրդը Դամասկոս թէ սուրիական այլ հոլանկներու մէջ՝ յիշեալ երեք գործօններուն վրայ կը գուրգուրայ, պահպանելու համար իր ազգային գոյութիւնը:

Դամասկոսի հոգեւոր, աշխարհական իշխանութիւնը իր պատկան մարմիններով կը ստանձնէ հետեւողական, համերաշխ և ազգօգուտ աշխատանք:

Առաջնորդական փոխանորդ Արժ. Տէր Պարգեւ Քհնյ. Պարտագճեան և Արժ. Տէր Մաշտոց Քհնյ. Թիւֆէնկճեան նախանձախնդրօրէն կը հովուեն թեմը՝ ի բացակայութեան Գերաշնորհ Տէր Շաւարշ Սրբազան Գույումճեանի՝ առողջական պատճառներով: Քաղաքականի վարչական մեքենան կ'աշխատի օրինակելի ընթացքով՝ շնորհիւ գիտակից պատասխանատու անձնաւորութիւններուն՝ Տիարք Ժիրայր Գոյաճեանի, Գէորգ Յարութիւնեանի, Տոքթ. Կարապետ Գարակէօզեանի, Բիւզանդ Եագուպեանի, Յարութիւն Գույումճեանի և այլոց:

Առաջնորդական փոխանորդ Արժ. Տէր Պարգեւ Քհնյ. Պարտագճեան՝ ոգի ի բաին կ'ուսուցանէ դպրաց դասին, կը շարունակէ «Կիրակնօրեայ»ի դասընթացքները:

Այս տարի բացառիկ շուքով մատուցուած է Սբ. Պատարագ և ի պայծառութիւն Սուրբ Սարգիս եկեղեցւոյն՝ հաւատացեալ երը լիաբուռն շնորհած են իրենց նիւթական օժանդակութիւնը:

Նմանապէս Ազգային Իշխանութիւնը, Շինութեան Յանձնախումբին հետ համախորհուրդ, անընդհատ կը հետապնդէ Դամասկոսի հայ ճեմարանին կառուցման խնդիրը:

Գնահատելի են կրթական գծով տարուած ճիգերը՝ մայրաքաղաքին հինգ հայ կրթօճախներէն ներս: Հայ կրթարանները կ'ընթանան մէկ ծրագրով և բոլորին ալ մեծագոյն մտահոգութիւնը հայեցի տոհմիկ դաստիարակութիւն տալն է հայ՝ երկսեռ մանկտւոյն:

Ցանկալի է, որ մեր վարժարաններուն տնօրէններն ու ուսուցիչները ստեղծեն միջոցները՝ օրւան հրատապ հարցերը միասնաբար կարգադրելու համար:

Հայկական հինգ վարժարաններուն ամենէն որակաւորն է՝ Առաջնորդարանիս անմիջական թեւարկութեան տակ գտնուող Հայ Ազգային Սուրբ Թարգմանչաց Ճեմարանը: Սոյն կրթական դարաւոր ակութին անցեալն ու ներկան հարազատ հայերէն եղած է ուսումնատենչ ու զոհաբերող դամասկոսահայութեան ոգիին: Ազգային վարժարանէն ընթացաւարտ սերունդներ լծուած են, անցեալին և այժմ, կրթական ու ազգային նուիրական աշխատանքներու՝ բեղմնաւորած ըլլալով իրենց հոգիներուն մէջ ցանուած Մեսրոպեան հրաշքը:

Ազգային Ճեմարանի Ուսանողական Միութիւնը կը կազմակերպէ գրական — գեղարուեստական հանդիսութիւններ, և լոյս կ'ընծայէ «Պատի թերթ»ը:

Յունուար ամսուան տնօրէնութեան նախաձեռնութեամբ ցուցադրուած են «Պէպօ» և «Օդանաւորդութիւն» ժապաւէնները: Դամասկոսի հեռուստատեսիլէն ցուցադրուած է նոյնպէս Ճեմարանի պարային խումբին անդրանիկ ելոյթը և խորապէս գնահատուած՝ Հայ ու Արաբ հանդիսատեսներու կողմէ: «Հայրենիքի Ձայն»ը՝ սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի շաբաթաթերթը տեւապէս կը բաժնուի Ճեմարանի Ե.Զ.Է.Ը.Թ. կարգերու ուսանողութեան:

Նմանապէս գոհունակութեամբ կը տեղեկացնենք, որ Յունուար 26ին Հ.Մ.Մ.ը գումարած է իր տարեկան անդամական ժողովը և նոր վարչութիւն մը ընտրած: Ընկեր Ստեփան Համալեան զեկուցած է միութեան տարեկան գործունէութեան շուրջ և ձեռք ձըգուած նիւթաբարոյական արդիւնքները գտած է գոհացուցիչ: Ընկերը մխիթարական երեւոյթ կը համարէ մարզիկ անդամներուն գործի լծուելու պատրաստակամութիւնը:

Ընտրութեան արդիւնքը եղած է հետեւեալը. ընկ. Ստեփան Համալեան և ընկ. Մովսէս Հալաճեան վերընտրուած են՝ իբր ընդհանուր վարիչ և փոխ վարիչ. գանձապահ՝ ընկեր Յովսէփ Իսպոյեան, ընկ. Յովսէփ Ճիճիեան՝ պասքէթի պատասխանատու, ընկերներ Ժիրայր Քիւլլիւքեան՝ ֆութպոլի գըլխաւոր, Պետրոս Տէր Պետրոսեան՝ փինկ—փոնկի:

Նորընտիր վարչութիւնը որոշած է ուժ տալ ֆութպոլի և պասքէթի խաղերուն:

Ընկեր Ստեփան Համալեան, իր շնորհակալութեան խօսքը ուղղելէ յետոյ ընտրող ընկերներուն, հաւատիացուցած է թէ յարատեւ ճիգով միայն կրնան պսակուիլ յոյսերը և կրնայ իրականանալ ազգապահպանման նուիրական գործը՝ Հ.Մ.Մ.ի դրօշին ներքեւ:

Կը շնորհաւորենք Նորակազմ վարչութիւնը՝ վարիչներ Համալեանն ու Հալաճեանը, բոլո՛ր Հ.Մ.Մ.ական ընկերները՝ մաղթելով անոնց նորանոր յաջողութիւններ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Դամասկոս, 3 Փետր. 1969

Սուրիական Հանրապետութեան մէջ մեր պատուական գործակալներն են.

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ.—

ԸՆԿ. ՀԻ ԿԻՒԼԻՋԱՐ ԿԱՐԴԱՑՈՂԵԱՆ
ԸՆԿ. ՏԻՐԱՆ ԱԿԻՆԵԱՆ

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ.—

ԸՆԿ.ՀԻ ԷՕԺԷՆԻ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆ
ԸՆԿ. ՎԱՐԴԱՆ ԵԱՂՍԸՋԵԱՆ

Ցիշեալներուն մօտ կարելի է բաժանորդագրուիլ «Ջահակիր»ին:

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ԴԷՄ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ...

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ս. Պատարագը սկսելէ ետք՝ երբ վարագոյրը բացուեցաւ, դպիրները թափօր կազմեցին և «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի» շարականը երգելով, սկսած էին դէպի դաս յառաջանալ: Թափօրը երբ ամպիոնին առջեւ հասաւ, յիշեալ անձը յանկարծ ցփսին տակ պահած զէնքը դուրս հանելով սկսաւ կրակել Պատրիարքին վրայ: Վերջինս առաջին հարուածէն ուսէն թեթեւ վիրաւորուած ըլլալով՝ սկսաւ դէպի իմ կողմս ապաստանիլ: Ասոր վրայ ոճրագործը Օրմանեանի աւելի մօտեցաւ: Զայս տեսնելով՝ Սրբազանը ճիշդ առջեւս գետին ինկաւ: Այսպէս ոճրագործին հետ դէմ դիմաց եկանք: Ես անմիջապէս իր վրայ խոյացայ և ատրճանակին առջեւի մասը ափիս մէջ առնելով աշխատեցայ զայն ձեռքէն առնել: Մեր միջեւ տեղի ունեցած մենամարտէն օգտուելով՝ Սրբազանը կարողացաւ ծունկի վրայ խոյս տալ: Այս միջոցին անծանօթը կրցաւ երկրորդ անգամ կրակել, սակայն գնդակը ափիս մէջ պայթեցաւ և միջնեմատս ծակելով անցաւ:

Այս թոհուբոհին մէջ ժողովուրդը, դպիրները և երկու ոստիկանները դուրս փախան: Միայն մի քանի հոգի ինծի օգնեցին և ոճրագործը խոշտանգեցին: Անծանօթը վերջապէս գետին տապալեցաւ և ես ալ առիթէն օգտուելով սկսայ վիզը սեղմել: Աջ ձեռքս վիրաւորուած ըլլալով՝ այդ միջոցին քովս կեցող սրճեփ Յովսէփին առաջարկեցի որպէսզի զէնքը ձեռքէն առնէ, ինչ որ անմիջապէս կատարեց: Սվաճի Աւետիս անուն երիտասարդի մը հետ՝ երբերնիս միասին զինքը Պատրիարքարան տարինք: Դռներն ալ փակեցինք որպէսզի չկարողանայ փախչիլ:

Երբ վեր ելայ՝ տեսայ .թէ բժիշկները զինքը շրջապատած կը դարմանէին: Զիս ալ բժիշկի ղրկեցին որպէսզի ձեռքս դարմանէ: Վերադարձիս՝ կրկին Սրբազանին քովը գացի: Անունս ու հայրենիքս հարցուց: Իր անձնական բարապանը Կարապետ աղան, որ նոյնպէս Տիվրիկցի էր, իրեն դառնալով և ինծի ակնարկելով ըսաւ.

— Սրբազան կեանքդ փըրկողը Տիվրիկցի է:

Զապթիյէ Նազըրըն զիս տեսնել փափաքած ըլլալով իր մօտ գացի: Արժէքաւոր մեծ մարդ մը մահուընէ փրկած ըլլալուս համար Փաշան զիս շնորհաւորեց: Մէկ ամիս ետք ոսկեայ շքանշանով (ալթուն լիաքաթ մետալեաը) մըն ալ զիս վարձատրեցին: Սոյն նշանը յատուկ էր հաւատարմութիւն և քաջագործութիւն ցոյց տուողներուն (սատաքաթ վէ շճաաթ իպրազ էտէնլէրէ մահսուս):

Հետեւաբար այսօր երբ Օրմանեան պատրիարքին յիշատակի հուրը կը վերարծարծենք մեր մտքերուն մէջ, պէտք չէ մոռնալ նաև իր ազատարարը՝ Տիար Անդրէաս Լուսիկեանը, որ իր կեանքը վտանգի տակ դնելով, ուղիղ 66 տարի առաջ, անմահանուն Պատրիարքը ստոյգ մահուընէ փրկած է: Որովհետև եթէ այդ արիութիւնը ցոյց տուած չըլլար, 15 տարի աւելի կանուխ կորսընցուցած պիտի ըլլայինք նրբամիտ դիւանագէտը ու շրջահայեաց վարչագէտը և այսօր զրկուած պիտի ըլլայինք անոր անզուգական երկերէն, որոնցմէ յիշենք «Ազգապատում»ը, «Համապատումը», «Հայոց Եկեղեցի»ն, «Խոհք եւ խօսք»ը և «Արմաշու պատմութիւն»ը, որ մասամբ լոյս տեսած է «Շողակաթ»ներու մէջ և որուն ամբողջացումը և հատորի ձեւով հրատարակութիւնը խիստ բաղձալի է:

Ահա թէ ինչու, Գումգաբուի հայոց նահապետ Պր. Անդրէաս Լուսիկեանի հերոսութեան կարեւորութիւնը, Օրմանեանի մահուընէ կէս դար ետք աւելի լաւ կ'ըմբռնենք:

Պատկառելի ծերունիին բոլոր ի սրտէ կը մաղթենք առողջութեամբ և երջանկութեամբ լի դեռ բազում տարիներ:

«ԺԱՄԱՆԱԿ»

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Քաղցր պարտականութիւն կը համարեմ հրապարակաւ իմ խորին շնորհակալութիւններս յայտնել կրթական եւ պատուական այն բոլոր ազգայիններուն, ճանաչածներուն, ծնողներուն եւ կազմակերպութեանց, որոնք կրթական յիսնամեայ պաշտօնավարութեանս առ ի գնահատութիւն Ազգային Իշխանութեան կողմէ սարքուած յոբելինական հանդիսութեան առթիւ փութացին իրենց խնդակցութիւնը յայտնել եւ բարեմաղթութիւններ կատարել անձամբ, նամակով, հեռագրով, մամուլով, նամակով կամ հեռաձայնով: Մասնաւոր շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ.

Ազգային Իշխանութեան յարգարժան անդամներուն եւ Առաջնորդական Փոխանորդ Հօր,

Պատուոյ Յանձնախումբի անդամներուն եւ Կարգադիր Մարմնի ազնիւ անդամներուն,

Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէին,

Նուպարեան Ազգային Վարժարանի Պատ. Հոգաբարձութեան, Տիկնանց Խնամակալութեան, Ուսուցչական կազմին եւ Տնօրէնութեան,

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Պատ. Տիկնանց Խնամակալութեան,

Ծնող-Ուսուցիչ Միութեան եւ Ուսուցչական կազմին,

Խարբերդի Սեփականեան Վարժարանի Պատ. Տնօրէնութեան,

Հայ Ազգ. Հիմնադրամի Պատ. Վարչութեան,

«Ցուսաբեր» Մշակութային Միութեան,

Կիլիկեան Սրահի Պատ. Վարչութեան,

Հ.Մ.Ը.Մ.— Նուպար մարզական ակումբի Պատ. Վարչութեան,

Հայ Մշակոյթի բարեկամներուն,

Հայկական Ընթերցարանի Պատ. Վարչութեան,

Խարբերդի եւ Մերձակայ Գաւառներու Միութեան,

Գալուստեան Շրջանաւարտից Միութեան Քարտուղարութեան,

«Հայրենիքի Ձայն», «Արեւ», «Ցուսաբեր» եւ «Ջահակիր» թերթերուն.

Բոլորին սրտագին շնորհակալութիւններս.

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՇԱՀՐՈԶԵԱՆ

(Հելիոպոլիս)

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ազգերու հանդէպ իբր փոթորիկներու դադարման նշանակ, բազմագոյն ծիածան: Սակայն դեռ աշխարհ խաղաղած չէ, դեռ գաղտնիքներ ծրարուած են, դեռ ապագային վերջին խօսքը չէ հնչած: Բայց ի՜նչ փոյթ, յոյսը զօրաւոր է, կեցցէ՜ յոյս, կեցցէ՜ յոյս:» (11 Սեպտ. 1918):

Սրտի տագնապ մը եկաւ փշրել այս յոյսը, և մահը կնքեց յանկարծօրէն Օրմանեանի բազմաբեղուն կեանքը: Զինադադարի առաջին օրերուն, Գատըգիւղ, զինքը ասպնջականող բարեկամին՝ Ներսէս Օհանեանի բնակարանը: (78 տարու, 19 Նոյեմբեր 1918): Տագնապը պատահեցաւ Երեքշաբթի գիշեր, օրհասական անլսելի քանի մը բառ մրմնջեց, աչքերը պայծառացան վայրկեանի մը համար և յառեցան որոշ կէտի մը, յետոյ մարեցան յաւիտենապէս: Զինքը զգեստաւորեցին եկեղեցական ծանրագին հանդերձներով, դրին իր ներբողած Աւետարանը իր լռած սրտին վրայ, խաչը՝ կուրծքին, խոյրը՝ գլխուն և գաւազանը՝ ձեռքին, վառեցին խնկամանն ու մոմերը, և զայն հանգչեցուցին մահուան մահիճին վրայ: Երկնային բուրում մը տարածուեցաւ սենեակին մէջ, և կարծես բացուեցան աստեղային պարտէզի մը դուները:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ երեք օր վերջ, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, յորդահոսան բազմութեան մը ներկայութեան: Ժողովուրդը եկեր էր վերջին անգամ ողջունելու Հայոց անմոռանալի հովուապետը, քաջաքարոզ աստուածաբանը, հանրային իմաստութեան ռահվիրան, սրբազան մատենագրութեան դարբինը, շինարարութեան ախոյեանը, հայ կղերականութեան այդ լուսաճաճանչ գեղեցկութիւնը:

Եղիշէ Արք. Դուրեան այս իմաստով խօսեցաւ իր ներշնչեալ քարոզը, դրուատեց Արմաշի հիմնադիրը, որուն գործակցած էր տարիներով, ծանրացաւ անոր թոզած անմահ ժառանգութեան վրայ: Օրմանեան թաղուեցաւ Շիշլի, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ, ուր զինքը խորհրդանշող շիրիմը յաճախ կը յիշեցնէ մարդկային անմեռելի ապերախտութիւնը:

Հարկ է խոնարհիլ իր գերազանց արժէքին և տքնութեան առջև, յիշատակը տօնել ու ծափահարել, յոտնկայս և գլխաբաց: Օրմանեան չի հատնիր, չի վերջանար, և քանի վերլուծենք զինքը այնքան անակնկալի կը բերէ մեզ իր մտքուն գանձերով, և երէկը պատմելով՝ ան կը մնայ միշտ վաղուան աւետաբերը: Ոչ միայն հայկական, այլև միջազգային չափանիշերով կրնանք դատել ու կշռել իր պատմագրութիւնը, ուր իր միտքը կը գրկէ ամէն նիւթ ու երեւոյթ՝ իբրև Իփոլիթ Թէն, կը խորանայ ու կը ճակատի անծանօթին դէմ՝ Էռնէսթ Րընանի չափ, և կ'ըմբռնէ անշունչ նիւթերուն ներքին կեանքն ու ոգին՝ ինչպէս Աբբայ Պրեմոն: Առասպելական աշխատաւորն է Օրմանեան, իմացականութենէ աւելի բան մը, անդր-միտքը, որ կը ջնջէ բոլոր տեսանելի բարձունքները:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

որ դիտել տալէ ետք՝ Ուաշինկթըն քաղաքի կարեւորութիւնը, վստահեցուց իր ունկնդիրները՝ թէ Բարգէն Սրբ. պիտի կատարէ իր զոյգ պաշտօնները իրեն յատուկ նախանձախնդրութեամբ: Թորգոմ Սրբազան յետոյ յիշեց ներկայ անջատումը իբրև իրողութիւն՝ բացատրելով որ թերեւս ան նախախնամական հարուած մըն է, որ ինչպէս անցեալին, դարձեալ ուշքի պիտի բերէ զմեզ՝ հայերս: Առաջնորդ Հօր համաձայն, այսօրուան կացութեան դարմանը պիտի դիւրանայ՝ երբոր շատնայ թիւը անոնց՝ որոնք կը հասկնան Եկեղեցւոյ առաքելութեան ոգին, աւելցնելով՝ որ հոս իսկ կը կայանայ նուիրակ Բարգէն Սրբ.ի պարտականութիւնը: «Հայաստանեայց Եկեղեցին չէ որ անջատուած ու բաժանուած է», շարունակեց Թորգոմ Արք. «այլ կարգ մը անհատներ և մեր նպատակը ուրեմն պիտի ըլլայ միացում:»

Երեկոյթը վերջ գտաւ Տէրունական աղօթքով:

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

6 ՄԱՐՏ 1969

ԼԱՅՓՑԻԿԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Եգիպտացի ծանօթ և սիրուած մեներգիչ Սամիր Էլ Իսքանտարանի, Երկուշաբթի 3 Մարտ, Լայփցիկ (Արեւելեան Գերմանիա) մեկնեցաւ, ուր միջազգային տարեկան տօնավաճառին ընթացքին պիտի տայ երեք համերգներ։ Այս առթիւ, ան պիտի երգէ երեսուն երգեր գերմաներէն, ֆրանսերէն, անգլերէն, արաբերէն և իտալերէն լեզուներով։

Սամիր Էլ Իսքանտարանիի յայտագրին երգերուն հեղինակներն են Ապտէլ Ուահապ, Ազիզ Էլ Շաուան, Էլի Օրֆալի և եգիպտահայ երգահան Արամ Մուրատեան։

Այս ուրախ առթիւ կը շնորհաւորենք Պր. Արամ Մուրատեանը և նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք անոր։

ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ ՈՒՐԿԷ՞ ԿԸ ԲԽԻՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ողբերգութիւն մըն ալ ստեղծուեցաւ մնացեալ դժբախտ հողամասին վրայ, ուր խորհրդային իշխանութիւն հաստատուելէ վերջ՝ նախկին կացութիւնն անմիջապէս չէր փոխուած։ Հազարաւոր հայեր կը մեռնէին սովէ։ Ոչ մէկ տեղէ օգնութիւն կրնար փութալ, որովհետև Թուրք արիւնռուշտ բանակը ամբողջն խափանած էր Ալեքսանդրապոլի երկաթուղային կայանը, որ միակ ճանապարհն էր արտաքին նպաստի, զոր կը կողոպտէր Թուրքը։

Նման խելացնոր օրերուն, բնական է, որ հայ ժողովուրդէն ոմանք թերահաւատ դառնային։ Այս ճգնաժամային դրութիւնն օգտագործելով կարգ մը ռուսահայ նախկին իշխանաւորներ՝ փետրուարեան ըմբոստութեան ալիք մը բարձրացուցին նորակազմ խորհրդային պետութեան դէմ, (չենք գիտեր որո՛ւ վրայ յոյս դնելով),— և կռիւը յանգեցաւ եղբայրասպանութեան՝ հազարաւոր զոհեր խլելով արդէն իսկ արիւնաքամ հայ ժողովուրդէն։

Ի վերջոյ, 1920 Նոյեմբեր 29ին հռչակուած խորհրդային պետութիւնը հաստատուեցաւ Հայաստանի մէջ, որ ամերիկեան չափանիշով հազիւ թէ քառորդ նահանգ մը կը համարուի։ Այդ բնավայրն, ի հարկէ, չի կրնար ամբողջական Հայաստանի և համայն հայ ժողովրդի ազատագրութեան համբաւին համապատասխան ըլլալ, որովհետև մեր հողերը գրեթէ ամբողջութեամբ Թուրքիոյ լուծին տակ կը մնան և անոր բնակչութիւնը ջարդուած է թուրք ցեղասպաններէ և վերապրող միլիոնաւոր հայեր կը թափառին դեռ օտար երկիրներու մէջ։

Խ. Ռուսիան նոյնպէս չբարեհաճեցաւ կարգադրութիւն մը ընել՝ Ղարաբաղը, Նախիջեւանն ու Ախալքալաքը միացնելու Խորհրդային Հայաստանին, որպէս մեր պատմական հայրենիքի հողամասերը։ Այս պարագան արտասահմանի մէջ 48 տարիէ ի վեր տխուր վէճերու առարկայ դարձաւ ո՛չ միայն հոսանքներու միջև, այլև պարզամիտներն անգամ շփոթութեան մատնուեցան և ոմանք կորսնցուցին իրենց հաւատքը արդարութեան գործադրութեան նկատմամբ։

Այժմ անդրադառնանք այն հարցին, թէ ինչո՞ւ մեր բարեմիտ հայրենակիցները ամէն առիթով ծայրայեղօրէն կը չափազանցեն պատմական իրողութիւնը և կը դիմեն պաշտամունքային միջոցներու։ Արդեօք կը վախնա՞ն Խ. Ռուսիայէն, եթէ իրենք հայ ժողովրդի տարրական և արդարացի իրաւունքներու մասին խօսին։ Խ. Ռուսիոյ համար ո՞րքան կարեւոր ազդակ մը կը ներկայացնէ Թրքական դաւաճանութիւնը, որուն պատճառով հայ ժողովուրդը պիտի արհամարհուէր։

Այո՛, գիտենք, որ Թուրք ցեղասպանը դիւանագիտական լարերու վրայ կը խաղայ, խոյս տալու համար արդար պատիժէ, մեր անմեղ արեան և կողոպտուած անսահման հարստութեան հատուցման և հողային պահանջէն։ Մեր թշնամին շողոքորթի սրտամորմոք հեւքով կ՚առաջարկէ. «Մոռնալ անցեալը եւ եղբօր պէս ապրիլ»։ Ինչո՞ւ այս կեղծ առաջադրանքը. որպէսզի կարողանայ հանգիստ մարսել իր խմած ծով արիւնը, որպէսզի կարողանայ վերջնականապէս իւրացնել հայոց սրբազան հայրենիքը։

Թուրքիան միաժամանակ ինքզինք անկոչ հսկիչ հռչակելով հայոց վրայ՝ կը ձգտի մատնանշել Խ. Ռուսիոյ, թէ Հայերը անհաւատարիմ են Խորհրդային Միութեան գործելակերպին, քանզի կը պահանջեն անհանդուրժելի իրաւունքներ։ Այս խօսքերը եւս կը ծառայեն միևնոյն բնատրական նպատակներուն։

Խ. Ռուսիան պիտի հաւատա՞յ Թուրք ճիւաղներու զառանցանքին։ Խ. Ռուսիան պիտի մոռնա՞յ հայ քիւրաւոր մարտիկներու անվեհերութիւնը. այն իսկական հերոսները, որոնք Կովկասէն սկսեալ բազմահազար քաղաքներու դռներուն առջև իրենց անարատ արիւնը թափեցին մինչեւ Պերլինի վրայ յաղթական դրօշի պարզումը։ Պիտի մոռնա՞յ արտասահմանի հայերը, որոնք նոյնպէս նուազ դեր չկատարեցին փերման նացիզմի տապալումը զուգացնելու համար։

Այս պարագան պարզելու համար՝ կարելի է մէջբերում ընել զգայուն բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկեանի Ֆրանսայի մէջ ըրած բանախօսութենէն հատուած մը (տես «Լրաբեր»ի Նոյեմբ. 2, 1968 թիւին մէջ).—

«Ես ի հարկէ քաղաքագէտ չեմ, բայց մարդ ենք, մտածում ենք և ձեռնտու չի, որպէսզի ստեղծուի այս երեւակայութիւնը, սիրելի բարեկամներ, որ այն երեւութականութիւնը, Թուրքիոյ մէջ, թուրք գործիչներու մէջ, որ իբր թէ հայերը դժգոհ են Ռուսաստանից, հայերը հակուած չեն դէպի Ռուսաստանը, դա ձեռնտու է միայն մեր թշնամուն. կրկնում եմ, դրանից ոչ մի օգուտ չկայ մեզ, մանաւանդ որ դա իրականութիւն չէ, նամանաւանդ որ դա չի համապատասխանում մեր ժողովրդի շահերին և երբեմն երբոր երեւում են, շատ հազուադէպ ի հարկէ, բայց ինչ որ արտայայտութիւններ այդպիսի բաների, յատկապէս մի քանի տաքարիւն երիտասարդների մօտ. մենք մտածում ենք գրողներս, որ սա երեւոյթին անսում են մարդիկ, որոնց համար դա շատ ձեռնտու է, որպէսզի Ռուսաստանի մօտ ստեղծուի այն տպաւորութիւնը, որ իբր թէ հայերը դէմ են Ռուսաստանի, և դա անում է ըստ երեւոյթին թուրքական աւանտուրան, ես այդպէս եմ մտածում»։

Քաղաքագէտ ըլլալու հարկ չկայ հասկնալու համար, թէ օձալեզու Թրքական բամբասանքի վախէն խուսափելու համար է, որ կարգ մը հայրենակիցներ Ռուսիոյ նկատմամբ պաշտամունքի արարողութեան կը դիմեն, փոխանակ իրերօգնութեան դաշինքն ամրացնելու։

Իսկ ի՞նչ կապ ունի կայսերապաշտ, ջարդարար և բռնակալ Թուրքիան՝ Խ. Ռուսիոյ գործերուն միջամտելու և ամբաստանելու հայերը որպէս անհաւատարիմ, որուն պատճառով Ռուսիան անողոք պիտի ըլլար Հայաստանի հանդէպ։ Մենք որքան գիտենք՝ Թուրքիան կենվուր մոսգոֆին անորակելի թշնամին է, որ եթէ պատեհութիւն և ուժ գտնէ, օձի նման պիտի փաթթուի անոր վզին։

Ինչպէս բոլոր պատերազմներու ընթացքին, այնպէս ալ Հիթլերի ներխուժման պահուն, Թուրքիան իր բանակներն առաջնորդեց դէպի խորհրդային սահմանագլուխը և յարձակման համար նժարի հակելուն կը սպասէր։

Այս մասին «ԵՐԵՒԱՆ» գրքի հեղինակ Ա. Պ. Սիմոնեան «Մեծ պատերազմի տարիներին» գլխին մէջ, թուելով հայ հերոսական ժողովրդի անձնազոհութիւնն ու աշխատանքային սխրանքները, կը յիշատակէ նաև Թուրքիոյ սև արարքը.—

«Յայտնի է որ Թուրքիայի ղեկավարող կլիկը դեռեւս 1941 թուականի Յունիսի 10ին՝ ՍՍՀՄի վրայ Գերմանիայի յարձակումից չորս օր առաջ, դաշինքի մէջ էր մտել հիթլերականների հետ և բարենպաստ պահի էր սպասում, որպէսզի ներխուժի Անդրկովկաս։»

Անհաւասիկ, Թուրքիոյ թշնամական դիրքն ու Հայոց եղբայրական պաշտպանութիւնը Ռուսաստանի հանդէպ՝ երկու բացարձակ գործողութիւններ են, որոնք ոչ մէկ բացատրութեան կը կարօտին։

Թրքական անարգ սողունը իր թունաւոր խայթոցով ու ամբողջական աներեսութեամբ կը յաւակնի Խ. Ռուսիան գործածել որպէս զէնք՝ հայոց արդար դատի պաշտպանութեան դէմ։ Իսկ հայերն իրենց խնայուած փոքր Հայաստանը չվտանգելու համար՝ ստիպուած պիտի ըլլային ծնկաչոք պաշտամունք կատարելու Խ. Ռուսիոյ նկատմամբ։ Այս դրութիւնն, արդարեւ, աշխարհի ամենատխուր զարմանքներէն մէկը պիտի ըլլար։

Եթէ արտասահմանի մէջ կան հայ երիտասարդներ, որոնք լաւ տրամադրուած չեն Ռուսիոյ հանդէպ, ատիկա պէտք չէ վերագրել հայ ժողովրդի անբարեացակամութեան, այլ ատոր պատասխանատուներն են բուն իսկ Թուրքիան և մեծ պետութիւնները, որ զրկեցին հայերը իրենց բնիկ հայրենիքէն և ցրուեցին զանոնք աշխարհի խուլ անկիւնները, ուր անոնցմէ շատեր մոռնալով իրենց մայրենի լեզուն՝ անհաղորդ կը մնան հայեցի դաստիարակութեան։ Օտարի ներգործութիւնը, բնական է, որ ազդէ անոնց հիմնական սկզբունքներուն վրայ։ Այսպիսով այլասերիչ ազդակները ոչ միայն աննպաստ են Ռուսաստանի հանդէպ համակրութեան, այլեւ կը բնորոշեն Հայաստանի մեծ կորուստը, որուն համար հայ ժողովուրդը կ՚ողբայ դառնօրէն։

Խորհ. Ռուսիոյ շահերուն համապատասխան է, ուրեմն, ունենալ զօրաւոր Հայաստան մը իր կողքին՝ մեր պատմական հողերով ու ազգահաւաքութեամբ։ Այս խնդրի լուծման և փոխադարձ գործակցութեան համար՝ Խորհ. Ռուսիան արժանի պիտի ըլլայ ո՛չ թէ ձեւական պաշտամունքի, այլ գիտակցական խոր մեծարանքի՝ ընդհանուր հայութեան կողմէ։

Ռ. Ց.

Նիւ Եօրք, Ն. Ե.

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պր. Ռաֆֆի Գալընեան (Աղեքս.) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ հետեւեալներուն.—

Պպ. Հրանդ Գալընեանի (Պէյրութ)
Արմէն Պապիկեանի (Հալէպ)
Լեւոն Ներսէսեանի (Երեւան)
Նուպար Գալընեանի (Երեւան)
Արթին Արզարեանի (Երեւան)
Ն. Նարկիզեանի (Հալէպ)
Ֆրիկ Գալընեանի (Երեւան)

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք.

— Հրանդ Ք. Արմէնի «ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ»ու 230 էջնոց հատորը։ Մաքուր տպագրութիւն՝ Տօնիկեան Հրատարակչատան կողմէ։ Գինն է 2,5 տոլար։ Ստանալու համար դիմել հրատարակիչին՝ 887 Նահր փողոց, Սէն Միշէլ, Պէյրութ, Լիբանան։

— Կարապետ Բ. Աշըգեանի «ՈՒՋՈՒՆ ԱՇԸԳԵԱՆ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ»։ Ճաշակաւոր տպագրութիւն՝ Տօնիկեան Հրատարակչատան կողմէ։ Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ 505 Ֆրբիշէթ, Շէրպրուք, Քէ, Գանատա։

ՖՈՒԹՊՈԼԻ

ՄԻՋՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Ընդառաջելով «Ջամալէք» ակումբի հրաւէրին, Լիբանանի 1968—69 տարեշրջանի երթի մրցումներու ախոյեան Հ.Մ.Մ.ի Ֆութպոլի խումբը Գահիրէի մէջ կը մրցի՝

ՈՒՐԲԱԹ, 7 ՄԱՐՏ 1969, Կ.Ե. ԺԱՄԸ 3ԻՆ, ՋԱՄԱԼԷՔԻ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՀՄՄ (ՊԷՅՐՈՒԹ) ԸՆԴԴԷՄ «ՋԱՄԱԼԷՔ»Ի

ԱՐԾԱԹԵԱՅ ԲԱԺԱԿ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԱԾ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

ԿԻՐԱԿԻ, 9 ՄԱՐՏ 1969, Կ.Ե. ԺԱՄԸ 3ԻՆ ԱՀԼԻԻ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՀՄՄ (ՊԷՅՐՈՒԹ) ԸՆԴԴԷՄ «ԱՀԼԻ»Ի

Հայրենակիցներ ներկայ եղէք և քաջալերեցէք հայ մարզիկները

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԸ ԳԱՀԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

պատուիրակութիւն, գլխաւորութեամբ ընկեր Տիգրան Սարաֆեանի, փրոթոքոլային իր անդրանիկ այցելութիւնը տուաւ «ՋԱՄԱԼԷՔ»ի կեդրոնին, ուր ջերմօրէն ընդունուեցաւ միութեան վարչութեան անդամներուն կողմէ։

«ՋԱՄԱԼԷՔ»ի կեդրոնին մէջ նոյնպէս, ընկ. Գ. Տարօնիի հետ մտերիմ հարցազրոյցներ ունեցան Գահիրէի ԱԼ-ԱՀՐԱՄ, ԱԼ-ԿՈՒՄ ՀՈՒՐԻՅԱ, ԱԼ-ԱԽՊԱՐ և ԱԼ-ՄԱՍԱ օրաթերթերուն թղթակիցները։

Նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի մարզական պատուիրակութիւնը, միշտ գլխաւորութեամբ՝ ընկ. Տիգրան Սարաֆեանի, իր փրոթոքոլային երկրորդ այցելութիւնը տուաւ Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին, ուր արժանացաւ անվերապահ ու ջերմ ընդունելութեան։

Բարի գալուստ, յաջողութիւն և ԱՄՀի մէջ արդիւնաւոր շրջապտոյտ կը մաղթենք Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան։

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرد بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 271 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՐՏ 1969 · ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒԹ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. · عدد رقم ٢٧١ — الخميس ١٣ مارس ١٩٦٩

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐՇ. Տ. ՍԻՈՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Սուտան Մեկնեցաւ

Երէկ, 12 Մարտ, կ.ա. ժամը 4.30ին «Սուտան Էյրուէյզ»ի ինքնաթիռով Գահիրէէն Խարթում մեկնեցաւ ԱՄՀի, Սուտանի և Եթովպիոյ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տ. Սիոն Արք. Մանուկեան։

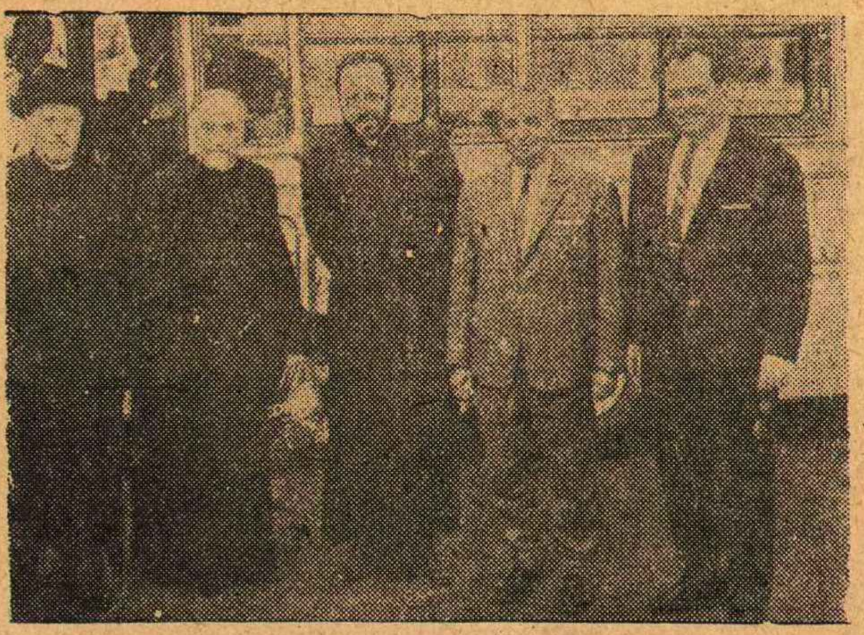
Օդանաւակայան բարի ճանապարհ մաղթելու գացած էին Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան, Գահիրէի Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, ինչպէս նաև Ազգ. Իշխանութեանց անդամներ և ծանօթներ։

Հայրապետական Պատուիրակը այցելէ ետք Սուտանահայ գաղութը՝ պիտի երթայ Ատիս Ապեպա (Եթովպիա)։

Բարի ճանապարհ և բարի վերադարձ կը մաղթենք Պատուիրակ Գերաշնորհ Սրբազան Հօր։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԳԵՐՇ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԱՄՀ ԺԱՄԱՆԵՑ

Անցեալ Հինգշաբթի, 6 Մարտ, Ամմանէն գալով Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանը ժամանեց Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ և Ֆրանսայի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սերովբէ Ս. Արք. Մանուկեան։

Գերշ. Տ. Սերովբէ Ս. Արք. Մանուկեանի ժամանումը Գահիրէ։ Օդանաւակայանին մէջ, ձախէն աջ՝ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Գերշ. Տ. Սերովբէ Արք., Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ., ՊՊ. Արթօ Պըլըքտանեան եւ Յակոբ Էքսէրճեան։

Օդանաւակայանը դիմաւորելու գացած են Առաջն. Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բապուճեան, Պր. Արթօ Պըլըքտանեան (ատենապետ Պատկ. Քաղաք. Ժողովի) և Պր. Յակոբ Էքսէրճեան (ատենադպիր Պատկ. Թեմական Ժողովի)։ Փափաքելի պիտի ըլլար՝ որ Հայրապետական Պատուիրակի ժամանման թուականը նախապէս հաղորդուէր նաև հայ մամուլին և հասարակութեան։

Գերշ. Տ. Սերովբէ Արքեպիսկոպոս, Ուրբաթ՝ 7 Մարտին ներկայ գտնուեցաւ «Ջամալէք» – Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) Ֆութպոլի բարեկամական մրցումին։

Կիրակի, 9 Մարտ, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ յետ Ս. Պատարագի, իմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակը։

Այցելելէ ետք Աղեքսանդրիա, Գերշ. Տ. Սերովբէ Արքեպիսկոպոս, այսօր կը մեկնի Ֆրանսա։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Մ.Մ Ի ԽՈՒՄԲԸ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութիւնը եւ Ֆութպոլի Ա. խումբը, որ անցեալ Չորեքշաբթի 5 Մարտին Գահիրէ ժամանած էին «Ջամալէք» մարզական ակումբի հրաւէրով, Երկուշաբթի, 10 Մարտ՝ կ.ե. ժամը 8ին «Իւնայթըտ Արապ Էյրլայնզ»ի ինքնաթիռով վերադարձան Պէյրութ։

Օդանաւակայան բարի ճանապարհ մաղթելու եկած էին «Ջամալէք» ակումբի ներկայացուցիչներ, ՊՊ. Կարօ Վարժապետեան, Յակոբ Կարապետեան, Հայկական Ընթերցասրահի պատասխանատու—քարտուղար ընկ. Նուպար Պալաեան, թերթիս խմբագիրը, ինչպէս նաեւ Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի ներկայացուցիչները։

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք մեր սիրելիներուն։

ԱՄՀ-Ի ՍՊԱՅԱԿՈՅՏԻ ՊԵՏ ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՊՏԷԼ ՄՈՆԷՅՄ ՌԻԱՏԻ Հերոսական Մահը եւ Փառաշուք Յուղարկաւորութիւնը

ԱՄՀ՝ պատուոյ դաշտին վրայ կորսնցուց իր լաւագոյն զաւակներէն՝ սպայակոյտի պետ զօրավար Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատը։

Մարտ 10 թուակիր հանրապետական հաղորդագրութիւնը տուաւ այս ցաւալի լուրը ու հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

«ԱՄՀ երէկ կորսնցուց իր ամենէն արի զինուորականներէն եւ զինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատար՝ Ֆերիք Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատը։

«Վերջին երկու օրերուն ընթացքին, Սուէզի ջրանցքին մէջ խուրայէլեան ուժերուն հետ տեղի ունեցած կռիւներուն պատճառաւ, հանգուցեալ զօրավարը երէկ ուղղաթիռով մը պատերազմի ճակատը գացած էր եւ քաջասրտութիւնը մղած էր զինքը դէպի յառաջապահ գիծերը՝ երբ թշնամիին ռումբերը կը տեղային ճակատի բոլոր գիծերուն վրայ։ Այս ռումբերէն մէկը ինկաւ իր գտնուած դիրքին վրայ եւ ան ստացաւ մահացու հարուած մը»։

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր խոր ցաւով կը գուժէ այս լուրը

ԶՕՐ. ԱՊՏԷԼ ՄՈՆԷՅՄ ՌԻԱՏ

եւ կ'ըսէ, թէ ԱՄՀ՝ զօրավար Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատի մահով կորսնցուց զինուորական իր ամենամեծ դէմքերէն մէկը։

Այս տխուր առթիւ, ԱՄՀ կ'ողբայ իր նահատակուած զաւակը՝ Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատը, որ զոհեց իր կեանքը իր հայրենիքին պաշտպանութեան գծին վրայ եւ ունէր այն հաւատքը, որ առանց զոհողութեան կարելի չէ յաղթանակի հասնիլ։

Հպարտութեամբ կը նշենք՝ թէ Ֆերիք Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատ սրբազան պարտականութեան նուիրաբերեց իր կեանքը՝ երբ իր զօրամասերով, թշնամիին հասցուց ամենամեծ կորուստներու։

Հերոս 50ամեայ զօրավարը ինկաւ ճակատամարտի պատուոյ դաշտին վրայ, շրջապատուած հայրենիքի հանդէպ նոյն զոհողութեան պատրաստ զինուորներով, որոնք վճռած են ամէն գնով ազատագրել թշնամիին բռնագրաւած արաբական հողերը։

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր յետ մահու շնորհեց զինուորական «Պատուոյ Աստղ» ամենաբարձր շքանշանը, պատուոյ ճակատի վրայ մահացող նահատակ Ֆերիք Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատին։

(Շար. տես էջ 6)

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Մ.Մ.Ի ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ա. ԽՈՒՄԲԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Հ.Մ.Մ. (ՊԷՅՐՈՒԹ) ԵՒ ՋԱՄԱԼԷՔ (ԳԱՀԻՐԷ) ՄՐՑՈՒՄԸ

Անցեալ Ուրբաթ, 7 Մարտ, կ. ե. ժամը 3.30ին, Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի ֆութպոլի խումբը, որ շնորհիւ ծանօթ ազգային Պր. Կարօ Վարժապետեանի անձնական ճիգերուն Գահիրէ ժամանած էր երկու օր առաջ, իր ա. ելոյթը ունեցաւ Ջամալէքի հետ։ Այս մրցումին Հ.Մ.Մ. պարտուեցաւ Ջամալէքի խումբէն 4ով 0 (ա. կիսախաղ 2ով 0) և Ջամալէքի խումբը ստացաւ Կարօ Վարժապետեանի կողմէ տրամադրուած բաժակը։

Ջամալէքի դաշտին վրայ կը ծածանէին ԱՄՀի և Լիբանանի ազգային դրօշները։

Մրցումը իրենց ներկայութեամբը կը պատուէին ԱՄՀի Լիբանանեան դեսպանն ու հիւպատոսը, ինչպէս նաև բարձրաստիճան հիւրեր։ Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութիւնը բաղկացած էր ընկերներ Տիգրան Սարաֆեանէ, Գէորգ Տարօնիէ, Գրիգոր Լաչինեանէ և Պետրոս Մուշեանէ, և որ տեղ գրաւած էին պատուոյ «Թրիպիւն»ին վրայ Լիբանանի դեսպանին քով։

Այս մրցումին ներկայ գտնուեցան շուրջ 15.000 հոգի։

Հ.Մ.Մ.ի խումբը չենք գիտեր թէ ինչ պատճառներով չկրցաւ տալ մարզաձևր հասարակութեան իրմէ սպասուածը, տրուած ըլլալով որ 1968-1969 տարեշրջանի Լիբանանի ախոյեանական մրցաշարքին պարագլուխն է։

Ջամալէքի խումբին մարզիկները յաջողեցան շատ լաւ խաղարկութիւն մը ցուցաբերել, մասնաւորաբար Թահա Պասրին, որ նշանակեց 3 կէտեր՝ ա. կիսախաղի 35րդ վայրկեանին և բ. կիսախաղի 5րդ ու 16րդ վայրկեաններուն, իսկ բ. կէտը նշանակեց Մոհամէտ Իմամ ա. կիսախաղի 44րդ վայրկեանին։

(Շար. տես էջ 6)

Գահիրէի Ջամալէքի ակումբին մէջ։ Ձախէն աջ՝ ընկ. Գր. Լաչինեան (միջազգային իրաւարար), ընկ. եւ ընկհի. Ս. Պալաեան, Պր. Յ. Փիանտարեան, ընկ. Պետրոս Մուշեան (Հ.Մ.Մ.ի վարչական պատասխանատու), Զօր. Հիւսէյն Մահմուտ Լապիպ (Ջամալէքի ընդհ. տնօրէն), ընկ. Տիգրան Սարաֆեան (Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի ատենապետ եւ պատուիրակութեան նախագահ), Պր. Հասան Հելմի (Ջամալէքի նախագահ), ընկ. Գէորգ Տարօնի (Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատու-քարտուղար), Պր. Կարօ Վարժապետեան (փոխ-ատենապետ Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի), Տիկին Զապել Սարգիսեան եւ Տիկին Անահիտ Վարժապետեան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒԻՆ

Միջնադարեան հայ ճարտարապետական համոյթներէն մէկը՝ Տաթեւ վանքի համալիրը, մօտ ապագային պիտի ապրի իր երկրորդ ծնունդը: Անոր վերականգնման աշխատանքները պիտի սկսին այս տարուան գարունէն: Յուշարձանը պիտի վերականգնուի յատուկ նախագիծով: Պիտի վերաշինուին որմերէն թափած քարերը, պիտի կատարուի առանձին չէնքերու ամրացում, ինչպէս նաեւ պիտի մաքրուի և բարեկարգուի հողամասը:

1969 Թուականին հանրապետութեան մէջ պիտի իրականացուի հնութիւններու վերականգնման լայն ծրագիր: Այդ նպատակին համար յատկացուած է կէս միլիոն ռուբլի: Յուշարձաններու վերականգնման յատուկ գիտա-արտադրական արուեստանոցը համալրուած է նոր մասնագէտներով:

Արուեստանոցի տնօրէնը, պատմական գիտութիւններու թեկնածու Լ. Հարոսեան յայտարարեց՝ որ այս տարի 18 յուշարձաններ պիտի վերականգնուին: Անոնց կարգին՝ Ամբերդը, Խաչակերի կառոյցը, Մարմաշէնը, որ հայ ճարտարապետութեան գլուխ-գործոցներէն է: Պիտի սկսի մեր Թուականին առաջին դարուն պատկանող Գառնիի հեթանոսական տաճարի վերաշինութիւնը, և որ պիտի աւարտի 1970 Թուականին:

Միւս կոթողներու վերականգնման աշխատանքները պիտի շարունակուին: Մինչև տարեվերջ պիտի աւարտի Սիսիանի շրջանին մէջ գտնուող Աղուդիի Ժ Է. դարու կոթողի և Աւանի կաթողիկէի բարեկարգումը: Իրենց նախկին տեսքը պիտի ունենան ուրարտական Թէյշեբաինի քաղաքի շարք մը կոթողները:

Կառուցողները շատ կոթողներ «տեղի պիտի կանգնեցնեն» Աշտարակի, Հրազդանի, Իջեւանի և այլ շրջաններու մէջ:

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՄՈՒՏ ԳԻՏԱԿԸ

ԵՐԵՒԱՆ, Հ.Հ.Գ. — Տեղի գրական շրջանները նշեցին անւանի բանասէր, արեւմտահայ գրականութեան հմուտ գիտակ՝ Գառնիկ Ստեփանեանի ծննդեան 60ամեակը: Գառնիկ Ստեփանեանը բազմաբեղուն գիտնական է, նրա գրչին են պատկանում «Արփիար Արփիարեան», «Նահապետ Ռուսինեան», «Արմենակ Հայկունի», «Նալբանդեանը եւ Արեւմտահայ գրականութիւնը», «Պետրոս Ադամեան», «Արուսեակ Փափազեան», «Սիրանոյշ», «Պայքար Արեւմտահայերի մօտ յանուն աշխարհաբարի» գիտական ուսումնասիրութիւնները, «Մըրծաւանչային օրեր» վիպակը եւ այլն:

Հայաստանում Գառնիկ Ըստեփանեանը արեւմտահայ մշակոյթի լաւագոյն ուսումնասիրողն է: Նա գրել է «Յակոբ Պարոնեան», «Պարոնեանի կեանքը և հրապարակախօսութիւնը» գրքերը, մի շարք յօդուածներ և ղեկավարել գրողի երկերի հրատարակութիւնը:

Արժէքաւոր է նաեւ Ստեփանեանի «Ուրուագիծ Արեւմտահայ Թատրոնի պատմութեան» աշխատութիւնը, որի միայն առաջին հատորն է լոյս ընծայել: Երկրորդը պատրաստ է տպագրութեան, իսկ երրորդը՝ գրում է:

Ծուրջ երեսուն տարի է, ինչ բանասէրը աշխատում է «Հայ մշակութային գործիչների կենսագիտական բառարանի» վրայ և ուսումնասիրութեան նիւթ է դարձրել «Հայատառ Թուրքերէնով ստեղծուած հայ գրականութիւնը» Թեման: Վերջինից ընթերցողին առ այժմ յայտնի է «Ագապի»ի Թարգմանութիւնը և մի քանի այլ գործեր:

Գառնիկ Ստեփանեանը ծընուել է 1909 Թուականի Փետրուարի 15ին: Բայց դա զուտ պայմանական է, որովհետեւ մանկութիւնն անց է կացրել գաղթի ճանապարհներին, և դժուար թէ նրան նման որբացած հարիւրաւոր մանուկներ ստոյգ իմանան իրենց ծննդեան Թուականը:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅ

Վերջերս Ուսուցիչներու Տան մէջ տեղի ունեցաւ յատուկ երեկոյ՝ նուիրուած միջնադարեան հայ մեծագոյն քնարերգու Գրիգոր Նարեկացիի: Մեծ բանաստեղծի ստեղծագործութեան համամարդկային նշանակութեան ու գեղարուեստական արժանիքներուն մասին՝ հետաքրքրական դասախօսութիւն մը կարդաց Նարեկացիի նոր թարգմանիչ Վազգէն Գէորգեան:

Հաւաքոյթի վերջաւորութեան՝ երգիչներ Գ. Գալայճեան և Խ. Պալեան կատարեցին Նարեկացիի տաղերը: Ապա «Մատեան Ողբերգութեան» պոէմէն հատուածներ կարդացին արթիսթներ Մ. Սիմոնեան, Վ. Ապաճեան, Լ. Առուշանեան, Ց. Յովհաննիսեան և Ս. Ադամեան:

Այս երեկոյթին մասնակցեցաւ նաեւ սփիւռքահայ սամունքող Թ. Սպիտանեան:

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՄՐՑԱՆՔԸ

Հ.Մ.Մ. (ՊԷՅՐՈՒԹ) — ԶԱՄԱԼԷՔ (ԳԱՀԻՐԷ)

ՄՐՑՈՒՄԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ (7-3-69)

Վարչութեանս կազմակերպած այս մրցանքին մեծաթիւ պատասխաններ ստացանք, զանազան քաղաքներէ, մեր մարզասէր ընթերցողներէն:

Կու գանք տեղեկացնել, որ մասնակցողներէն ոչ մէկը գուշակած էր Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) — Զամալէք (Գահիրէ) բարեկամական մրցումին ճիշդ արդիւնքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

17 Փետրուար, Երկուշաբթի օր, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը սիրուած դերասան Գմբէթեանի: Որոշեալ ժամէն առաջ արդէն եկեղեցին ու շրջանակները լեցուած էին արուարձաններէն և Փարիզէն եկած բազմաթիւ երկսեռ ժողովուրդով:

Յուղարկաւորութեան նախագահեց Կաթող. Պատուիրակ և Առաջնորդ Սրբազանը, շրջապատուած բոլոր կրօնաւորներէն ու բոլոր դպիրներէն, որոնք մեղմ

Ողբացեալ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ձայնով կատարեցին կրօնական արարողութիւնները:

Երգեհոնը նուագեց Արա Պարթեւեան, չմոռնալով լսելի դարձնելու Սիրտս Նման է Ն փլած ձներին՝ Կոմիտասի ծանօթ մեներգը, որ յուզիչ տպաւորութեամբ մը պատեց բոլորս:

Սրբազանին յուզիչ դամբանականէն վերջ խօսք առին նաեւ Թատերագիր Գրիգոր Վահան, գրողներու Միութեան կողմէ Տիկին Մառի Աթմաճեան, Աշխարհ Թերթի կողմէ Պրն. Գեղամ Ֆէներճեան, և Մշակութային Միութեան կողմէ՝ Պ. Յակոբ Վեզիրեան:

Բազմաթիւ ծաղկեպսակներով ծանրաբեռնուած դագաղը՝ երեք խոշոր կառքերով լեցուած ագաւորներով տարուեցաւ Պանիէյի գերեզմանատունը, զետեղուելու համար յատկապէս պատրաստուած իր վայելուչ գերեզմանին մէջ:

ՏԻՒՐՈՒՆԻ

Ցաւով տեղեկացանք մահը մեր բարեկամ Սվաճիպաշեան եղբայրներու մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՍԵԼԻՆԱ ՍՎԱՃԻՊԱՇԵԱՆԻ, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 9 Մարտ, իր բնակարանին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ յաջորդ օրը՝ կ.ե. ժամը 3ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգ. Գերեզմանատունը:

Այս ցաւուր առթիւ, մեր բըզգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալի զաւակներուն՝ Տէր եւ Տիկ. Աբրահամ Սվաճիպաշեանի (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Սվաճիպաշեանի, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Սվաճիպաշեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Միհրան Գազանճեանի, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգակիր պարագաներուն:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ՍՈՓՐԱՆՕ ԱԼԻՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Պուքրէշի Պետ. Օփերայի Բեմին Վրայ

Ինչպէս ծանօթ է Իսթանպուլահայ հասարակութեան, 19 Յունուարի Կիրակի գիշեր, Պուքրէշի պետական օփերային մէջ, յայտնի սոփրանօ Ալիս Մանուկեան յաջողութեամբ ներկայացուց Վերտիի «Րիկոլեթթօ» օփերան: Սրահը բերնէ բերան լեցուած էր

Տիկին Ալիս Մանուկեան Պուքրէշի Պետական Օփերային մէջ Ճիլտայի դերով

արուեստասէրներու բազմութեամբ մը, որ եկած էր լսելու Թրքահայ արուեստագիտուհին:

Հանդիսատեսները և մասնաւորաբար նուագախումբը խելայեղօրէն ծափահարեցին Թըրքահայ արուեստագիտուհին: «Քոնթեմփորանուլ» ռումանական օրաթերթին մէջ, այս օփերախաղին կապակցութեամբ հետեւեալը գրած է երաժշտական քննադատ Կրիկորէ Քոնսթանթինէսքու.

«Ծորճ Էնէսքու»ի անուան 1961 տարուայ փառատօնին եզրափակիչէն կը ճանչնայինք Իսթանպուլի օփերային արժէքաւոր մենակատարուհին: Այն ատեն արդէն, Ճիլտայի արիային ընդմէջէն կրցած էր ցուցաբերել ձայնական իր բացառիկ Թեքնիքը: Ութ տարի յետոյ, զինք ողջունեցինք դարձեալ Պուքրէշի մէջ՝ բայց այս անգամ Վերտիի օփերային ամբողջական խաղարկութեան գծով: Այս անգամ ալ, ան անսակարկ կերպով երեւան բերաւ ձայնական իր անվիճելի կարողութիւնը, և յաւելուածաբար՝ խաղարկութեան ուրոյն ոճն ու բեմական Թեքնիքը, որոնց շնորհիւ Տիկին Մանուկեան յաջողեցաւ ներկայացնել բացառիկ օփերախաղ մը:

Ձայնական իր յատկանիշերը կարող են մեծ դիւրութեամբ մեկնաբանել Ճիլտայի կերպարը և կրնայ հրաշալիօրէն արտայայտել Վերտիի դպրոցին բոլոր նրբութիւնները: Զուգահեռաբար իր զգայուն ձայնին, իր նուրբ ու սահուն Թէմպրին, մեծ առաւելութիւններ ապահովեց բեմադրիչին, անոր բեմադրական իմաստութիւնն ու կարողութիւնը»:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԳԷՈՐԳ ԿԱԿՈՍԵԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Կիրակի օր, Ազգային Երաժշտանոցի սրահը ծայրէ ծայր լեցնող երաժշտասէր հասարակութիւնը կրկնակի հաճոյքով մեկնեցաւ՝ երիտասարդ երգիչ Գէորգ Կակոսեանի երգահանդէսէն:

Հաճոյք՝ նախ անոր համար, որ Պէյրութահայութեան քաջածանօթ Գէորգը լսելը վայելք մը հանդիսացաւ այն բոլորին համար, որոնք զանազան առիթներով լսած ու գնահատած էին Գէորգի առաջին փորձերը, երբ դեռ Ազգային Երաժշտանոցի աշակերտ՝ ան որեւէ մէկ առիթով սիրայօժար իր մասնակցութիւնը կը բերէր լիբանանահայ մշակութային ձեռնարկներուն: Գէորգը կամք դարձած, յաղթահարեց ամէն դժուարութիւն: Իտալիա գնաց մասնագիտանալու, Հայաստան գնաց իր հայրենասիրութիւնն ու արուեստը փաստելու և հիմա ալ երբ կարճ ժամանակի մը համար վերադարձաւ իր ծննդավայրը, հանգիստը զոհեց և երկու շաբթուան ընթացքին տուաւ երկու երգահանդէսներ: Այս բոլորը գիտնալով, հանդիսականները զգացին թէ Գէորգը երիտասարդութեան խանդէն ու ներկայ պայմաններէն չէ տարուած՝ այլ ան գիտցած է դիմել բուն ակին՝ դասական երաժշտութեան, ու որոշ հմտութիւն ձեռք ձգած:

Այս երկու պատճառներուն համար է՝ որ 9 Փետրուար 1969, Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան նախաձեռնութեամբ՝ Գէորգի տուած երգահանդէսի աւարտին, ներկաները կրկնակի գոհունակութեամբ ջերմօրէն շնորհաւորեցին զինք:

Ճոխ էր Գէորգի երգացանկը: Հայտըն, Պեթհովէն, Մոցարդ, Ռոսինի, Խաչատրեան, Պատմագըրեան և ուրիշ տաղանդաւոր երգահաններ մեկնաբանուեցան գնահատելի վարպետութեամբ՝ հաւատքով, ապրումով և արուեստով:

Պէթհովէնի «Ին Քուէսթա Թոմպա Օսքուրա»ն մթնոլորտ ստեղծեց, Մոցարդի «Տոն Ճիովաննի»ն՝ Գէորգի կատարողութեան տպաւորիչ նմոյշը հանդիսացաւ, Տիգրանեանի «Դաւիթ Պէկ»ը Գէորգը զետեղեց իր մասնագիտութեան վրայ: Բենեմանի «Էյ Ուխնիէմ»ով և Մուսորքսքիի «Գլախայ»ով ներկաները վայելեցին՝ ձայն, բեմական ներկայութիւն եւ տպաւորիչ արտայայտութիւն ունեցող երգիչ մը: Հանրածանօթ «Երազ»ին մէջ պակսած բանաստեղծական շունչը մասամբ վերագտնուեցաւ Պատմագրեանի «Կռունկներուն» մէջ: Այս բոլորէն ետք Ռոսինիի «Սեւիլեան Սափրիչ»էն երգուած արիան յաղթականօրէն ու գեղեցկութեամբ փակեց Գէորգի այս յաջող երգահանդէսը, որուն մէջ բաժին ունեցաւ երգիչին դաշնակով ընկերակցող Ազգ. Երաժշտանոցի Փրոֆեսէօր Արփինէ Փեհլիվանեան:

Երգահանդէս մը, որուն համար կը շնորհաւորենք թէ կազմակերպիչը և թէ մանաւանդ երգիչը:

Պէյրութ ՍԱՄՕ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԺԱ-ԺԲ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՖԱԹԻՄԵԱՆ ԽԱԼԻՖԱՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ (969 – 1171 Թ. Թ.)

ՆՈՒՊԱՐ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Արաբ անուանի զօրավար Ամր Իպն էլ-Աս 640թ. գրաւելով Եգիպտոսը, վերջ տուեց երկրի քրիստոնէական տիրապետութեան եւ սկսեց արաբական տիրակալութեան ժամանակաշրջանը: Գրաւման բանակում էր նաեւ մի հայազգի՝ Վարդան էլ-Ռումի անունով, որ Ամր զօրապետի ճորտն էր եղել անցեալում, իսկ այժմ դրօշակակիրը և գործակիցը Ամրի (1). Վարդան մի անգամ ստոյգ մահից փրկեց իր տիրոջ և դարձաւ այս վերջինոյս սիրելին ու հաւատարիմը: Վարդան հետագայում դառնում է Եգիպտոսի հարկապետը, Ֆոստատում (հին մայրաքաղաքը) շինել է տալիս մի շուկայ, որ հետագայում իր անունով է կոչւում՝ «Սուք էլ-Վարդան»:

Բիւզանդական տիրապետութիւնից յետոյ, Եգիպտոս ընդհանրապէս ապրեց անբարենպաստ մի շրջան, արաբական տիրապետութեան առաջին ժամանակաշրջանում: Եգիպտոսի հին մայրաքաղաք Աղեքսանդրիան, որ Պտղոմէոսներից սկսեալ երկրի գլխաւոր քաղաքն էր նկատւում, անշքացաւ: Աղեքսանդրիայի ձեռագրերի անուանի մատենադարանը հրկիզուեց արաբների կողմից: Արաբները իրենց մայրաքաղաքը դարձուցին Ֆոստատը, այժմեան Գահիրէի մօտերը գտնուող (2):

Օմայեան խալիֆաները Եգիպտոսը կառավարեցին 661 թուականից մինչև 750 թուականը: Աբբասեան խալիֆաները երկիրը կառավարեցին 750ից մինչև 868 թուականը: Թուլունեանները (868-935) և Իխշիդեանները (935-969) Եգիպտոսը իրենց ձեռքում պահեցին ուղիղ 101 տարի: Երկրում տեղի ունեցած յարատեւ կռիւներն ու պատերազմները Եգիպտոսը հասցուցին անկման եզրին: Եգիպտոսի վերականգնումը սկսւում է Ֆաթիմեան խալիֆաների օրօք, որ տեւում է շուրջ 202 տարի: Ահա այս շրջանում է, որ հայերն ու արաբացած հայազգի զօրավարները մեծ դեր են կատարում Եգիպտոսի ղեկավարման պատասխանատու գործում:

Ֆաթիմեան ծաղկուն շրջանը (969-1171թ.թ.) սկսւում է մայրաքաղաք Ֆոստատի գրաւումով Ճաուհար զօրավարի կողմից, որից անմիջապէս յետոյ սկսւում է նոր մայրաքաղաքի հիմնադրումը, որը կոչուեց Էլ Գահիրա (այժման Գահիրէն), և որ նշանակում է յաղթութեան քաղաք: Նոր քաղաքում շինուեցին մի փառաւոր մզկիթ (3), որ կոչուեց «Էլ Ազհար» (հոյակապ). խալիֆայի համար մի գեղեցիկ պալատ. ինչպէս նաև բազմաթիւ այլ շինութիւններ: Հետագայում Էլ-Ազիզ խալիֆայի օրով Էլ-Ազհարի մզկիթում հիմնադրուեց արաբական այն համբաւաւոր կրօնական համալսարանը, որ իր գոյութիւնը պահելով շուրջ տասը դար, դեռ գործում է մինչև այսօր Գահիրէում անխափան կերպով, հանդիսանալով ներկայումս գործող համալսարանների մէջ աշխարհում ամենահնագոյն համալսարաններից մէկը: Այստեղ գալիս են սովորելու ամբողջ աշխարհի իսլամ ուսանողութեան ներկայացուցիչները, տիրապետելու արաբական հարուստ լեզուին և հմտանալու իսլամ կրօնի ուսման: Հետագայում Գահիրէում բացուեց նաև մի մեծ մատենադարան, արաբերէն լեզուի իր բազմաթիւ հարուստ ձեռագրերով: Եւ իրօք, արաբ պատմաբանների վկայութեամբ իսկ, Ֆաթիմեան տիրապետութեան ժամանակաշրջանը հանդիսանում է ժամանակակից Եգիպտոսի պատմութեան արուեստների ծաղկման ամենափայլուն շրջաններից մին: Եգիպտոս ձեռք բերեց լիիրաւ անկախութիւն և այլեւս հարկ չվճարեց ոչ ոքի: Ֆաթիմեանների օրօք կառավարութիւնը աւելի նպաստաւոր դիրք բռնեց երկրի քրիստոնեայ փոքրամասնութիւնների (ղպտի, հայ և այլն) նկատմամբ: Թէպէտև երկրում ներքին եւ արտաքին կռիւները միշտ անպակաս եղան, սակայն Եգիպտոսում զարգացան արհեստներն ու արուեստները: Գահիրէի արաբական թանգարանում կան Ֆաթիմեան շրջանի արուեստների գեղեցիկ նմոյշներ, արժանի ուշադրութեան: Մաքրիզիի վկայութեամբ՝ Մոսթանզիր խալիֆայի պալատի գանձերը մի ժամանակ հաւասարւում էին «Հազարումէկ գիշերներ»ում նկարագրուած հեքեաթների

(Շար. տես էջ 4)

(1) Գեորգ Մըսըրլեան, «Ականաւոր հայեր Եգիպտոսի մէջ», Գահիրէ, 1947 թ., էջ 12:

(2) Stanley Lane-Poole, «A History of Egypt in the Middle Ages», London, 1936, page 15.

(3) Գ. Յովհաննէսեան, «Եգիպտոսի պատմութիւնը սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը», Գահիրէ, 1937թ, էջ 113-115:

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Այսօր առաւօտ
Նամակ ստացայ հեռո՜ւ-հեռաւո՜ր իմ բարեկամից,
Մի բացիկ էր դա, մի լուսանկար,
Հսկայ քաղաքի մի բնանկար,
Ինձ խիստ անծանօթ համայնապատկեր,
Լա՜յն պողոտաներ, շէնքեր երկնաքեր,
Մեքենաների կատարեալ ժխոր,
Հեռո՜ւ մշուշում թաղուած քար ու ծոր...
Եւ այդ մշուշում կորած տնակն է իմ բարեկամի,
Ու մտածում է գուցէ նա հիմի,—
Թէ ես իր նամակ-բացիկն ստացել,
Նայել եմ երկար, նայել հիացել,
Որ նա ապրում է
Այդ հեքեաթային քաղաքի ծովում,
Որ մի պահ հեռուից հրաշք է թւում:
Այո, բարեկամ,
Ես քո նամակն եմ այսօր ստացել,
Գրուած, չգրուած բոլոր տողերդ ուշիմ կարդացել,
Եւ հիմա քեզ հետ ուզում եմ խօսել,
Սակայն մտովին,
Քանզի հեռու ես, հեռո՜ւ ես ինձնից
Դու բոլորովին.
Այդ քաղաքն, իրօք, հրաշք է գուցէ,
Սակայն փորձե՞լ ես մի պահ մտածել,
Որ դու օտա՜ր ես
Այդ վառ ու շքեղ լոյսերի ծովում,
Ժխորի փոխուած այդ փողոցներում,
Խաչմերուկներում պողոտաների,
Որոնք չե՜ն լսում քո որդիների
Մայրենի լեզուն,
Կրակների մէջ՝ գոյնզգոյն, բազում,
Դու մի ստուեր ես, ստուեր անանուն
Այդ մե՜ծ քաղաքում,
Որը իր կեանքում
Չի՜ տեսել աւար ու արհաւիրքներ,
Չի՜ բուժել դաժան ականի վէրքեր,
Որդուն չի՜ զոհել փլուած տան առաջ
Չի՜ լսել բազում հրանօթների
Մահաբեր շառաչ,
Նոր քարն է դրուած քարին մնացել,
Եւ մի՜ զարմանայ,
Որ միլիոնների թափած քրտինքով
Նա մի այդպիսի քաղաք է դարձել.
Բայց կը զարմանաս
Թէ մի օր յանկարծ իմ տունը դու գաս,
Տեսնես աստղերի փայլի հետ խօսող
Իմ քաղաքը նոր,
Որով մենք այսօր
Հպարտանում ենք աշխարհի առջեւ
Ու բարձր խօսում,
Քանզի ա՜յն պահին,
Երբ մեր արիւնն էր գետի պէս հոսում,
Երբ նենգ թշնամու ականն էր անվերջ
Մեր արտն ակօսում,
Երբ փլւում էին օճախները մեր
Տխուր հառաչով,
Մենք՝ յաղթանակի զօրաւոր կանչով
Մաքառում էինք, նաեւ կառուցում,
Այսօրուայ կեանքի,
Եւ դեռ գալիքի հիմքերը գցում.
Դու կը զարմանաս, թէ ինչպէ՜ս, ինչպէ՜ս
Մենք չեղած տեղը քաղաք հիմնեցինք
Մի բռնցքաչափ ժամանակի մէջ,
Քաղաք մի շքե՜ղ,
Որ մեր սրտերի կրակով անէջ
Հուրհրատում է, եւ փայլը նրա
Շողում է անգամ հեռո՜ւ, ձիւնածածկ լեռների վրայ,
Աշխարհի առջեւ հպարտ ծառանում
Իր նոր կեցուածքով,
Իր անմեռ խօսքով
Եւ ամենից շատ ձեռքերով տոկուն իր կառուցողի,
Որոնք բացում են նոր ու հեռաւոր
Աստղերի ուղին,—
Մայր հողի վրայ, նաեւ երկնում
Մարդու երազած գարունը բերում.
Հեռու բարեկամ,
Չե՜մ ուզում այսօր քեզ զարմացնել
Իմ նոր քաղաքի լուսանկարով,
Երբ գաս, կը տեսնես քո ի՛սկ աչքերով՝
Թէ ո՞ւր է հասել
Փառքը հինաւուրց քո ժողովրդի,
Որի մասնիկն էլ դո՛ւ ես, հեռաւոր,
Տարագիր որդի...

ՀԵՆՐԻԿ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԱՐԺԷՔՆԵՐ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ, ԲԱՆԱՍԷՐ
ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՓԱՉԱՃԵԱՆ

Պուլկարահայ սահմանափակ գրական, հասարակական կրթական գործիչներէն մին է երկարամեայ դաստիարակ—ուսուցիչ և բանասէր Սարգիս Գ. Փաչաճեանը, որը թէև այժմ կենսաթոշակի է եկած, բայց միշտ ալ սիրուած ու յարգուած ուսուցիչ մը և քաղաքացի մը եղած է

ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՉԱՃԵԱՆ

թէ ծնողներու և թէ քաղաքացիներու կողմէ.

Անցեալները գործով Սոֆիա գացած էի, և առիթէն օգտուելով այցելեցի իր համեստ բնակարանը: Սիրալիր ընդունեց զիս, որպէս իր սրտակից բարեկամը և ընկերը: Եւ երբ տեղեկացաւ այցելութեանս նպատակը, յայտնապէս յուզուած պատասխանեց.

— Շնորհակալ եմ, անարժանիս հանդէպ ունեցած ուշադրութենէդ...

Որմէ յետոյ սկսաւ մեր հարցազրոյցը.

Սարգիս Գ. Փաչաճեան ծընած է 1896ին Ռոտոսթոյի մէջ. 1910ին աւարտած է թաղին «Յիսուսեան» ազգ. դպրոցը, որմէ յետոյ յաճախած Օսմանեան Իտատիէ վարժարանը մինչև 1915 թուականի ամառը, երբ ընտանեօք աքսորուած են Սուրիոյ անապատը: Այնտեղ ծնողք և եղբայրներ կորսնցնելէ յետոյ, յաջողած է հաստատուիլ Դամասկոս, ուրտեղ ընդունուած է Հիճազի երկաթուղիներու կեդրոնական կայարանին մէջ իբր հեռախօսային պաշտօնեայ: 1919ին վերադարձած է Իսթանպուլ, ապա իր ծննդավայրը. 1922ին, իրմէ փոքր եղբօր և քրոջ հետ հաստատուած է Պուլկարիոյ Սոֆիա քաղաքը, ուրտեղ կ'ապրի մինչև այսօր: Այնտեղ իր առաջին տարին, հիմնադիր և վարչական անդամ եղած է հայ գաղթական երիտասարդներու «Յառաջ» լսարանական միութեան. 1924—1928 թուականներուն աշխատակցած է Յակոբ Մարթաեանի «Մշակոյթ», Մ. Գոչունեանի «Պուլկարահայ Ձայն» և «Զանգ» շաբաթաթերթերուն:

— Գրական ի՞նչ գործեր ունիք հրատարակած:

— 1929ին հրատարակած եմ ծննդավայրիս՝ Ռոտոսթոյի հայերու պատմութեան գիրքը. տեղեկագրական, տնտեսական, ազգագրական և մշակութային ծանօթութիւններով. 1920—30 թըւականներուն եղած եմ գրաշար՝ Տիգրան Մարտիրոսեանի «Փարոս»ին, իսկ 1931էն մինչեւ 1944ի սկիզբը հրատարակիչ եւ տպագրիչ «Պալքանեան մամուլ» շաբաթաթերթին:

Ան պուլկար ժողովրդական ազատութեան առաջին օրերէն իսկ, նշանակուած է Սոֆիայի Ազգ. «Յովակիմեան» վարժարանի փրոկիմնազիայի բաժնին հայոց լեզուի եւ պատմութեան ուսուցիչ, ու նոյն օրերուն հրատարակուիլ սկսած «Երեւան» շաբաթաթերթի թեքնիկական խմբագիր. Երկու տարի յետոյ, նոյն վարժարանի տնօրէն. Այստեղ անխոնջ եւ անսպառ աշխատանք տարած է հայկականներու տոհմիկ դաստիարակութեան համար. Եղած է շատ սիրուած ուսուցիչ մը. Ուսուցիչ Փաչաճեան երեք տարի շարունակ շաբաթական երկու օր հայկական ակումբին մէջ հայոց պատմութիւն դասաւանդած է իր աշակերտներուն, իսկ երկու տարի ալ անգրագէտ հայ արհեստաւորներուն գրագիտութեան դասեր կուտար՝ նոյն ակումբին մէջ գիշերները.

— Ուրիշ ի՞նչ հասարակական գործ տարած էք.

— 1955ին, երբ պուլկարահայոց թեմական խորհուրդի ատենադպիր, աշխարհական պատգամաւոր ընտրուած եմ Վազգէն Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսի ընտրութեան և Էջմիածին մեկնած.

1956ին Պուլկար Կրթական նախարարութեան հրամանագրով դասախօս նշանակուած է պուլկարահայոց հայերէն լեզուի բոլոր ուսուցիչներուն և միամսեայ դասընթացքներով թարմացուցած է անոնց լեզուական եւ քերականական գիտելիքները. Այս առթիւ Փաչաճեան պարգեւատրուած է «Ժողովրդական կրթութեան եւ լուսաւորութեան» կրծքանշանով, իսկ երկու տարի յետոյ ալ՝ «Աշխատանքային գերազանցիկ»ի մետալով եւ պատուագրով:

1960ին, փոքրամասնական վարժարաններու պետականացումէն վերջ՝ Փաչաճեան եկած է կենսաթոշակի, բայց ներկայիս ալ, իր առաջացած տարիքը արգելք մը չէ՝ որ հեռու մնայ ազգային—հասարակական— կրթական գործերէն. Ան մնայուն աշխատակից է «Երեւան» թերթին. Կ'աշխատակցի նաեւ «Էջմիածին», «Ջահակիր» եւ այլ թերթերու, ինչպէս «Սոֆիա» եւ «Ջերքովեն վեստնիք» (եկեղեցական թերթ) Պուլկար ամսաթերթերու: Պուլկար կրթ. նախարարութեան հրատարակչականին մէջ ալ հինգ-վեց տարիներ Սովետահայ և այլ պատմուածքներ թարգմանելու պաշտօն ունէր:

1967ին Հայաստան մեկնող պուլկարահայերու պատուիրակութեան անդամ էր, «Պուլկարահայ մշակոյթի տասնօրեակին» առթիւ, ուրտեղ պարգեւատրուեցաւ Հայկ. ՍՍՀ լուսաւորութեան նախարարութեան քոլեկիայի և բարձրագոյն դպրոցի ու գիտական կոմիտէի նախագահութեան կողմէ պատուագրով:

— Անտիպ գործեր ունի՞ք.

—Պուլկարերէն լեզուով գրած եմ «Հայերու եղբայրական օժանդակութիւնը պուլկար ժողովուրդին» վերնագրով գրքոյկ մը. Իսկ նոր գրած «Ռոտոսթոյի հայ գաղութի յուշամատեանը» տպագրութեան պատրաստած՝ «Էջմիածնի» մէջ:

Շնորհակալութիւն յայտնելով հեռացայ այս դեռ աշխատունակ և ստեղծագործելու ընդունակ անձէն:

ԱՐԱՄԱԶՈՒՆ

«ՔՈՒԼԻՍ»

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ Հնգօրեայ Շրջապտոյտը Ա.Մ.Հ.ի Մէջ

Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութիւնը եւ Ֆութպոլի առաջին խումբը, Գահիրէի «ԶԱՄԱԼԷՔ» մարզական միութեան հրաւէրով ու Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐի փոխ-ատենապետ՝ Պր. Կարօ Վարժապետեանի կազմակերպութեամբ, 1969 թուի Մարտ ամսուան 5էն մինչեւ 10, հնգօրեայ շրջապտոյտ մը ունեցաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ։

Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութիւնը, իր այս այցելութեամբ, առաւել եւս զօրացուց արաբական երկու քոյր երկիրներու բարեկամական կապերը, սփիւռքի եւ երիտասարդութեան բնագաւառներէն ներս։ Միաժամանակ, Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ական մեր հարազատներուն այս անդրանիկ շրջապտոյտը ԱՄՀի մէջ, լայն չափի վրայ խանդավառութիւն յառաջացուց՝ որքան արաբական մարզական շրջանակներուն, նոյնքան եգիպտահայ գաղութին ու անոր երիտասարդական հատուածին մէջ։

«ՋԱՀԱԿԻՐ», որպէս հարազատ Հ.Մ.Մ.եան կազմակերպութեան, իր այս թիւով կու տայ ամբողջական նկարագրականը Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան հնգօրեայ շրջապտոյտին, իր բոլոր բաժիններով։

ԽՄԲ.

5 Մարտ 1969, Չորեքշաբթի օր, երեկոյեան ժամը 9ին, ԱՄՀ պաշտօնական այցի եկած Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութիւնը Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին մէջ արժանացաւ ջերմ ու եղբայրական ընդունելութեան։

Ընդունելութեան պաշտօնական բաժինին բացումը կատարեց Հայկական Ընթերցասրահի Պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկեր Նուպար Պալեան, որ բարի գալուստ մաղթեց Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի պատուիրակութեան։

Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան պետ՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեան իր պատասխան խօսքին մէջ, պատուիրակութեան անունով շնորհակալութիւն յայտնեց «ԶԱՄԱԼԷՔ» միութեան, դէպի ԱՄՀ Հ.Մ.Մ.եան ուղեւորութեան իրագործման ծիրէն ներս իր կարեւոր բաժինը ունեցող Պր. Կարօ Վարժապետեանին եւ Հ.Մ.Մ.ի Գահիրէի Շրջանին։

Խօսք առաւ նաեւ Պր. Կարօ Վարժապետեան, որ ինքզինք ուրախ զգաց Հ.Մ.Մ.ի ԱՄՀ այցելութեամբ։

Վերջին խօսքը տրուեցաւ Հ.Մ.Մ.ի Պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկեր Գէորգ Տարօնիին, որուն ելոյթը կը հրատարակենք կարգ մը հատուածներով։

«Ուրախ եմ այս պահուս, Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի այս յարկին տակ, ի տես երկու առինքնող իրողութիւններու։

«Առաջինը այն՝ որ Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի մարզական պատուիրակութեան ԱՄՀի մէջ ձեռնարկած շրջապտոյտով առաւել եւս կ'ամրապնդուին մէկ կողմէ՝ մարզական փոխ-յարաբերութիւնները արաբական քոյր երկիրներու միջեւ, ու միւս կողմէ՝ եղբայրական կապերը Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան եւ Լիբանանի հայութեան միջեւ։

«Հ.Մ.Մ.ի այս այցելութիւնը կը կատարուի Գահիրէի «ԶԱՄԱԼԷՔ» մարզական միութեան տրուած պաշտօնական հրաւէրով։ Սակայն այցելութեան իրականացման գործին մէջ նուազ դեր չունին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մեր հայ եղբայրները, որոնց առաջին շարքին Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐի վարչութեան փոխ-ատենապետ՝ Պր. Կարօ Վարժապետեանը։

(Շար. տես էջ 5)

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԺԱ–ԺԲ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

հարստութիւններին (1)։ Սակայն հետագայում այդ նոյն խալիֆան ընկնում է ծայրայեղ աղքատութեան մէջ, երկրում ծայր առած մեծ սովի և քաղաքական անկարգութիւնների պատճառաւ։

Վերոյիշեալ երկու դարերի տեւեալ ժամանակաշրջանում երկրում խորանում են ֆէոդալական յարաբերութիւնները և ուժեղանում գիւղացիութեան ճորտացման պրոցեսը։ Երկրի տնտեսութիւնը ունեցել է փակ կամ բնական բնոյթ։ Զարգանում են առեւտուրը եւ ներքին ապրանքափոխանակութիւնը։ Երկիրը եղել է առաւելապէս գիւղատնտեսական մի երկիր։ 12-13րդ դարերում ուժեղ թափով զարգանում են յատկապէս արհեստները և ճարտարապետութիւնը։ Արաբ գրիչները մեծ գովեստով են խօսում սրանց մասին։ Երկրում շինւում են փառաւոր մզկիթներ, արքայական պալատներ և բնակելի մեծ շէնքեր։ Արհեստները յատկապէս մեծ ծաղկում են ապրում։ Եւրոպայի և Գահիրէի թանգարաններում պահպանուած արուեստի նմոյշները ցոյց են տալիս նոյն ժամանակաշրջանի արաբական արուեստի ծաղկման փաստը։ Դրանց մէջ կարելի է տեսնել ոսկերչութեան, փայտի վրայ փորագրութեան, կերամիկայի և այլ ճիւղերի գեղեցիկ նմոյշներ, հագուստեղէնի համար մետաքսեայ և բամպակեայ ճաշակաւոր կտորներ (2)։ Տուեալ ժամանակաշրջանում երկրում զարգանում են խեցեգործութիւնը, բրուտագործութիւնը եւ քանդակագործութիւնը։ Արհեստի այս ճիւղերի բոլոր նմոյշները զարդարում էին միայն խալիֆաների և վեզիրների պալատները։ Դրանց ստեղծող արհեստաւոր մարդկանց տները զուրկ էին բոլորովին արուեստի գործերից։ Գիւղացիութեան ճնշիչ մեծամասնութիւնը ապրում էր հողաշէն տների մէջ, զուրկ նոյնիսկ ամենակենսական յարմարանքներից և պայմաններից։ Կեանքի բարիքները և արուեստի նմոյշները ստեղծւում էին հասարակ ժողովրդի՝ գիւղացիութեան և քաղաքների բնակիչների կողմից, իսկ դրանք վայելում էր միայն երկրի իշխող դասակարգը։

(Շար. 1)

(1) Stanley Lane-Poole, «A History of Egypt in the Middle Ages», London, 1936, pages 147-148։

(2) «Précis de l'Histore d'Egypte», par divers historiens et archéologues, Le Caire, 1932, page 209։

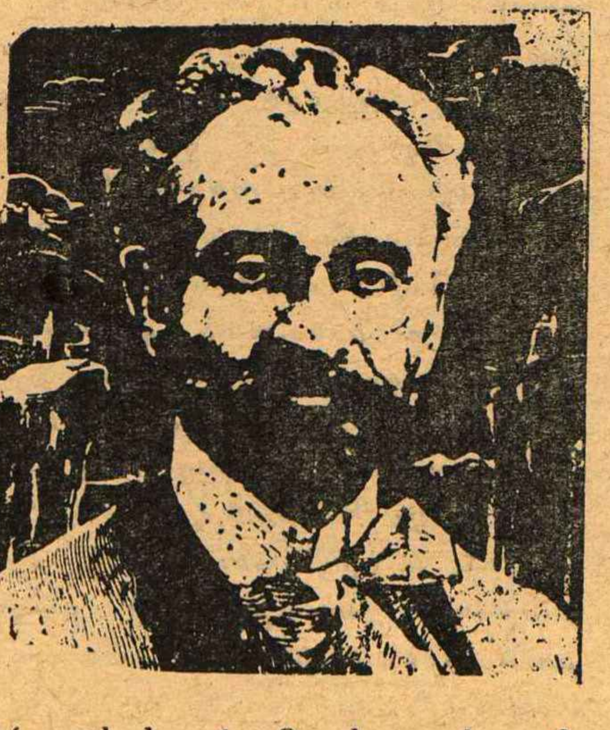
ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս հաղորդած ենք մեր մամուլով, այս տարի համամիութենական չափի վրայ պիտի տօնախմբուի անմահ Լոռեցի, մեր ամենայն հայոց բանաստեղծ Յ. Թումանեանի ծննդեան 100ամեակը, թէ՛ հայրենիքի՝ թէ՛ սփիւռքի մէջ։

Հեղինակներ կան, որոնց աստղը իրենց մահէն յետոյ կը թառամի։ Ուրիշներ՝ իրենց մահէն յետոյ աւելի կը ճառագայթէ և կը դառնան լոյս և ուղի։

Յ. Թումանեան այն հեղինակներէն է, որոնք կը մնան գերազանց, իրենց և՛ ստեղծագործութեամբ և՛ կեանքով։ Միայն պոէմներու երգիչ չէ, միայն հեքեաթագիր չէ, միայն բանաստեղծ չէ ան, թէև ամենէն աւելի իր պոէմներն են որ զինք կը տանին դէպի միջազգային գրողի ամպիոնին։ Անոր Փարվանան, Անոյշը, Թմբկաբերդի Առումը, Քաջ Նազարը, Սասունցի Դաւիթը, Աղթամարը բաւարար են զինք դասելու անմահ քերթողներու շարքին։

Նախախորհրդային շրջանի հայ բանաստեղծութեան արքան՝ ինքնաշխատութեամբ ուսած քահանայի այս զաւակը, թշուառութեան մէջ ալ մնաց լաւատես հայը, ու երգերուն մէջ եթէ հողն ու գիւղը լայն տեղ գրաւեցին, սակայն ինչպիսի՜ ժողովրդական մօտիֆներու վերջնական քանդակագործը դարձաւ ան, դրոշմելով իր սեփական ոճը հայրենի Լոռիի՝ գուգարաց աշխարհի բնութեան ձայնին ունկնդիր։

Մարօ կամ Գիքոր, Հին Օրհնութիւն կամ Քէյֆ անողին Քէյֆ չի՛ պակսիր, իր Բարի լոյսի զանգեր զարկին կամ հարիւրաւոր քնքոյշ քերթուածները մանուկներու նուիրուած.. իրարմէ գեղեցիկ, իրարմով ամբողջացած, ցոյց կու տան խոյեանքը 1900ական գրական սերունդին, որուն ամենէն տաղանդաւոր ներկայացուցիչներէն մնաց ան մեր կեանքէն ներս։

Մեծ գրող Ա. Սուրկով այս յոբելինական տօնակատարութեան առթիւ կը վկայէ. «Ինչպիսի մեծ տեղ կը գրաւէ գրականութեան անդաստանէն ներս այդ մեծ բանաստեղծը, ուստի մեր քաղաքական, հոգեկան և բարոյական պարտքն է մեր ժողովուրդներու մշակութային կեանքի այդ նշանակալից իրադարձութիւնը տօնել պատշաճ բարձր մակարդակով և բովանդակալից։

«Յոյս ունինք որ կոմիտէն կը կազմակերպէ այնպիսի բովանդակալից միջոցառումներ, որոնք կ'ընդլայնեն Յ. Թումանեանի բանաստեղծական ազդեցութեան ոլորտը ժամանակակից ընթերցողներուն վրայ»։

1969ի Հոկտեմբերին Մոսկուայի պետական հասարակայնութեան և Հայաստանի գրողներու ներկայութեան տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր նիստը, որուն պիտի մասնակցին նաև միւս հանրապետութիւններու գրական հասարակայնութեան, խաղաղութեան համաշխարհային խորհրդի ներկայացուցիչներ և արտասահմանեան հիւրեր։

Սեպտեմբեր—Հոկտեմբեր ամիսներուն հանդիսաւոր նիստեր տեղի պիտի ունենան հանրապետական և մարզային կեդրոններու մէջ, ուսումնական և այլ հաստատութիւններէն ներս։

Երեւանի մէջ՝ Խ.Մ.Ի և Խ. Հայաստանի գրողներու հանդիսաւոր նիստ տեղի պիտի ունենայ։

Մոսկուայի մէջ Խ.Մ.Ի գրականութեան և արուեստի բաժանմունքը, Հայաստանի Ակադեմիան, Մ. Գորքիի անուան համաշ. գրականութեան հիմարկը Մոսկուայի մէջ պիտի կազմակերպեն գիտական նստաշրջան՝ նուիրուած Յով. Թումանեանի ստեղծագործութեան։ Թիֆլիսի մէջ Թումանեանի գերեզմանին ծաղկեպսակներ պիտի դնեն Վրաստանի հասարակայնութեան ներկայացուցիչները մեծ միթինկի մը ընթացքին։

Թումանեանի Յուշ—Երեկոյ մը պիտի կազմակերպուի բանաստեղծի ծննդավայրին մէջ։

Միլիոնաւոր ռատիօ լսողներ և հեռատեսիլի հետեւողներ պիտի լսեն հաղորդումներ՝ Յ. Թումանեանի կեանքի և ստեղծագործութեան մասին։ Պիտի հրամցուին այդ առթիւ, նոր բեմադրութիւններ և Թումանեանի կեանքի և ստեղծագործութեան մասին զեկոյցներ։

Լենինի անուան Երեւանի պետական գրադարանին մէջ պիտի ցուցադրուին մեծ բանաստեղծին երկերը եւ անոնց մասին գրուած մենագրութիւնները, այս առթիւ պիտի կազմակերպուին գրական երեկոյթներ, ցուցահանդէսներ։

Մոսկուայի եւ Լենինկրատի մէջ պիտի կազմակերպուին հայ եւ ռուս բանաստեղծներու երեկոյթներ, երեկոներ պիտի կազմակերպուին գրողներու տան, ինչպէս նաեւ 15 հանրապետութիւններու մայրաքաղաքներուն մէջ։

1969—1973 թուականներուն լոյս պիտի ընծայուի ռուսերէն (քառահատոր) Թումանեանի երկերը։

Համադրեց ՎԱՆԻԿ

Գիտութիւնների Ակադեմիայի Հրատարակչութիւնը Մեծ Գրողի Յոբելեանին

Յ. Թումանեանի ծննդեան 100ամեակի առթիւ ընդարձակ ծրագիր է նախատեսել Հայկական ՍՍՀ գիտութիւնների ակադեմիայի հրատարակչութիւնը։ Մինչեւ տարւայ վերջը լոյս կ'ընծայուեն մեծ գրողին ու նրա ստեղծագործութեանը նուիրուած բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ՝ ժողովածուներ ու մենագրութիւններ։

Դրանցից առաջինը կը լինի Ա. Ինճիկեանի «Յովհաննէս Թումանեան» աշխատութիւնը։ Սա մեծ գրողի ամբողջական եւ վաւերագրական կենսագրութիւնը ներկայացնելու առաջին փորձն է, որը լոյս կը տեսնի երկու գրքով։ Առաջինն ընդգրկում է բանաստեղծի տոհմագրութիւնը, մանկութեան եւ ուսումնառութեան տարիները, մուտքը գրական ասպարէզ, գրական եւ հասարակական միջավայրը, ստեղծագործական կեանքի առաջին տասնամեակը։ Արխիւային նոր վաւերագրերի, ժամանակակիցների բազմաթիւ նամակների եւ յուշերի, գրողի ընտանիքում պահուող չհրապարակուած նիւթերի եւ ժամանակի մամուլի հիման վրայ հեղինակը բացում է Թումանեանի կեանքի եւ ստեղծագործութեան անծանօթ էջերը, նորոգում մի շարք երկերի ստեղծման ժամանակն ու հանգամանքները։

«Յովհաննէս Թումանեանը ժամանակակիցների յուշերում» կոլեկտիւ աշխատութիւնը այդ տեսակէտից առաջին ձեռնարկումն է։ Նրանում բազմակողմանիօրէն լուսաբանւում են գրողի կենսագրութեան եւ առանձին ստեղծագործութիւնների հետ կապուած զանազան դրուագներ։ Երկու մասով լոյս կը տեսնի նաեւ «Յովհ. Թումանեան. Ուսումնասիրութիւններ եւ հրապարակումներ» ժողովածուն։ Նրանում զետեղուած են Էդ. Ջրբաշեանի, Ջ. Աւետիսեանի եւ Յ. Ղազարեանի ուսումնասիրութիւնները՝ նուիրուած Թումանեանի ստեղծագործական վարպետութեան հարցերին։ Ռ. Իշխանեանի յօդուածում արծարծւում է Թումանեանի հետ Տէրեանի ստեղծագործական առնչակցութեան խնդիրը։ Երկրորդ մասում հրապարակուելու են Թումանեանի գրական ժառանգութիւնից մի շարք անտիպ էջեր՝ բանաստեղծութիւններ, յօդուածներ, նամակներ, հատուածներ «Դէպի անհունը» պոէմից, «Անբուն կկուն» առակի վերջին մշակման սեւագրութիւնը եւ այլ նիւթեր։

Կարեւոր նորոյթներից կը լինի նաեւ Լ. Պետրոսեանի «Յովհ. Թումանեանի գեղարուեստական ստեղծագործութիւնների ամբողջ բառապաշարը՝ մօտաւորապէս 900 բառայօդուած»։ Գրքում տրւում են բառերի բոլոր իմաստները եւ նրանց երանգները՝ քերականական ու ոճական նշումները։

«Թումանեանը արուեստի մասին» ժողովածուն, որը լոյս կը տեսնի առաջին եռամսեակում, ամփոփում է գրողի յօդուածները, ելոյթները, նամակները, ասոյթները արուեստի մասին։ Այն կազմուած է երեք բաժնից։ Բանաստեղծութիւններ՝ (նուիրուած Այվազովսկուն, Աղամեանին, Բաշինջաղեանին, Տէր-Դաւթեանին եւայլն)։ Յօդուածներ՝ (թատրոն եւ տրամադուրգիա, կերպարուեստ, երաժշտութիւն, ճարտարապետութիւն)։ Նամակներ՝ ուղղուած հայ արուեստագէտներին։ Յաւելուածում ամփոփուած են հայ արուեստի վարպետների նամակները՝ ուղղուած Յովհ. Թումանեանին։

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳՕՐԵԱՅ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

«Ու ճիշդ այս պատճառաւ, Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան այս շրջապտոյտի կազմակերպման մէջ կը սիրեմ տեսնել հայ մարդու ձեռներէց ոգին, ոգի մը՝ որ իսկապէս հրաշագործ է և որ ըստ ինձ, ազգային թանկարժէք հարստութիւն մըն է մեր ժողովուրդին համար:

«Երկրորդը այն՝ որ ասկից վեց ամիս առաջ, նոյն այս սրահին մէջ, Ձեզի կը խօսէի Հ.Մ.Մ.եան մեր կազմակերպութեան գործունէութեան շուրջ:

«Այժմ, վեց ամիս ետք, Դուք, Ձեր սեփական աչքերով հնարաւորութիւնը կ'ունենաք տեսնելու Հ.Մ.Մ.եան իրականութիւնը, այնպէս ինչպէս որ է:

«Մարզկային կ... մէջ հանդիպումները ... գլխաւոր ...

«Մենք, Հ.Մ.Մ.ականներս, մեր այս հանդիպումները ... նկատենք ...

«Այսօր, կ'արժէ ... Հ.Մ.Մ.եան մեր պատուիրակութիւնը ... «ՃԱՄԱԼԷԹ ի կեդրոնին», համան ... Միութեան ընդհ. Տնօրէն՝ Զօր. Հիւսէին Մահմուտ Լապիպի գրասենեակի մուտքին, ... պարգևող յիշատակի մը առջև: 1953 թուին, Հ.Մ.Մ.ի հրաւէրով ու կազմակերպութեամբ Պէյրութ եկող «ՃԱՄԱԼԷԹ» ֆութպոլային խումբին տրուած Հ.Մ.Մ.եան յուշագրօշն էր անիկա, արժանաւորապէս շրջանակուած եւ պահպանուած «ՃԱՄԱԼԷԹ»ի վարչութեան կողմէ:

«Քիչ առաջ, այստեղ Հ.Մ.Մ.ի անունով, ընկեր Տիգրան Սարաֆեան Հայկական Ընթերցասրահին յանձնեց Հ.Մ.Մ.եան յուշադրօշ մը:

«Հ.Մ.Մ.եան մեր կազմակերպութեան ցանկութիւնը այն է, որ առաւել ևս զօրանայ յուշադրօշներու փոխանակման ցանցը, մարզական ու երիտասարդական հանդիպումներու ճամբով:

«Մեր ժողովուրդը, հայ սփիւռքի բովանդա՛կ տարածքին վրայ, իրարու մօտենալու, իրարու հետ շաղախուելու անհրաժեշտութիւնը կը զգայ:

«Գոյատեւելու համար որպէս հայ, համագործակցութիւնը կը նկատենք հրամայական պահանջ, համագործակցութիւն մը՝ որ խարսխուած ըլլայ փոխադարձ յարգանքի և փոխադարձ հանդուրժողութեան հիմունքներուն վրայ:

«Մասնաւորելով մեր խօսքը Արաբական Աշխարհի մէջ ապրող հայութեան մասին, կրնանք ու կը սիրենք անվարան ըսել, թէ պատմական ներկայ ժամանակներուն զուգընթաց, հոս ևս կարեւոր դեր է վերապահուած մարզական ու երիտասարդական փոխ-յարաբերութիւններուն:

«Այդ ուղղութեամբ է որ հարկ պիտի ըլլայ մտածել այսուհետև, ձեռք առնելու համար գործնական միջոցառումներ, վերջին հաշուով մեր ժողովուրդի բարոյական համազգային յաղթանակը միասնաբար կարենալ դարբնելու վսեմ նախանձախնդրութեամբ»:

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄՕՏ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԴԵՍՊԱՆ՝ ՊՐ. ՀԱԼԻՄ ԱՊՈՒ ԷԶԶԷՏԻՆԻ

6 Մարտ 1969, Հինգշաբթի օր, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի ֆութպոլի Առաջին Խումբին ԱՄՀ ժամանած երկրորդ օրը, կէսօրէ առաջ ժամը 11ին, Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան նախագահ՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեան, պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկեր Գէորգ Տարօնի, միջազգային իրաւարար՝ ընկեր Գրիգոր Լաչինեան ու մարզիչի տեղակալ՝ ընկեր Մարտիկ Ջափարեան, ընկերակցութեամբ Լիբանանի մարզական շարժումի ղեկավար դէմքերէն՝ Պր. Ճամիլ Հասսպանիի և Հ.Ա.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐ-ի փոխ-ատենապետ՝ Պր. Կարօ Վարժապետեանի, գացին Գահիրէի լիբանանեան հիւպատոսարանը, ուր ընդունուեցան ընդհ. հիւպատոս՝ Պր. Ժիլպէռ Ղազիի և հիւպատոս՝ Պր. Սալիմ Լապպանի կողմէ:

Լիբանանի հիւպատոսներուն և Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատուներուն միջև կայացաւ մտերիմ զրոյց:

Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան անունով խօսք առաւ ընկ. Գ. Տարօնի և իր ուրախութիւնը յայտնեց Հ.Մ.Մ.եան կազմին ԱՄՀ այցելութեան համար:

Պատասխան խօսքով հանդէս եկաւ Լիբանանի հիւպատոս՝ Պրն. Սալիմ Լապպան, որ շնորհակալութիւն յայտնեց Գահիրէի լիբանանեան հիւպատոսարանին Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան տուած այցելութեան համար:

Նոյն օրը, կէսօրուան ժամը 12.15ին, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի պատուիրակութեան պատասխանատուները, դարձեալ ընկերակցութեամբ Պր. Ճամիլ Հասսպանիի և Պր. Կարօ Վարժապետեանի, ներկայացան Գահիրէի լիբանանեան դեսպանատունը, ուր ընդունուեցան դեսպան՝ Պր. Հալիմ Ապու Էզզիտտինի կողմէ:

Պր. Հալիմ Ապու Էզզիտտին ջերմօրէն ընդունեց Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի ղեկավարները և անոնց ընկերացողները:

Մտերիմ մթնոլորտի տակ, ֆրանսերէն լեզուով ելոյթներու փոխանակումներ ունեցան յաջորդաբար՝ Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկ. Գ. Տարօնի և Լիբանանի դեսպան՝ Պր. Հալիմ Ապու Էզզիտտին:

Ստորև թարգմանաբար կը հրատարակենք փոխանակուած ելոյթները՝ իրենց շահեկանութեան համար:

ԸՆԿԵՐ Գ. ՏԱՐՕՆԻԻ ԽՕՍՔԸ

Մեծայա՛րգ Պր. Դեսպան,

Թոյլ տուէք ինծի, ԱՄՀի այս լիբանանեան տան մէջ, ջերմօրէն ողջունելու Ձերդ Վսեմութիւնը, արաբական այս քոյր երկրին՝ Լիբանանէն պաշտօնական այցի եկած Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան և անոր պետին՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեանի անունով:

Հ.Մ.Մ.եան մեր կազմակերպութեան համար ուրախութիւն է գտնուիլ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան այս հողին վրայ:

Մենք, Հ.Մ.Մ.ականներս, ուրախ ենք ոչ միայն անոր համար՝ որ հոս եկած ենք ֆութպոլի բարեկամական հանդիպում անցկացնելու, այլ, ի տես այն իրողութեան, որ Լիբանանէն դէպի ԱՄՀ առաջին անգամ ըլլալով ուղեւորուող լիբանանեան ֆութպոլի Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան ժամանումով, առաւել ևս կ'ընդարձակուի արաբական երկու քոյր երկիրներու մարզական փոխ-

Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան նախագահ ընկ. Տիգրան Սարաֆեան կը խօսակցի ԱՄՀի Լիբանանի դեսպանին եւ հիւպատոսին հետ: Ոտքի՝ ընկ. Գէորգ Տարօնի (Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատու-քարտուղար)

յարաբերութիւններուն գեղեցիկ ցանցը:

Ուրախ ենք այսօր, անոր համար՝ որ կ'ամրապնդուի միջարաբական մարզական ու երիտասարդական եղբայրակցութիւնը, որուն գեւէս յիշատակ մը առաջ, թոյլ տուէք ըսելու՝ թէ առաջին չեփորողները եղած ենք, թէկուզ դանդաղ զոհողութիւններու գնով, առաւել՝ թէկուզ սխալ հասկցուելու գնով:

Մեր Հ.Մ.Մ.եան կազմակերպութիւնը հաւատացած է ու կը հաւատայ, թէ սփորը կարեւոր ազդակ մըն է ժողովուրդներու սերտ յարաբերութիւններու մշակման ճանապարհին վրայ:

Ու մեր այս պաշտօնական այցելութիւնը կոչուած է տալու գործնական ապացոյցը մեր Հ.Մ.Մ.եան հաւատքին և նպատակէտին:

Մեծայա՛րգ Պր. Դեսպան,

Մեր պատուիրակութիւնը Գահիրէ ժամանեց երէկ ճիշդ այս ժամուն:

Յաջորդ օրն իսկ, ուրեմն այսօր, մենք որպէս լիբանանեան հայրենիքի պարկեշտ քաղաքացիներ, որոշեցինք անպայմանօրէն գալ Ձեր մօտ:

Ճիշդ է, թէ կը գտնուինք միշտ արաբական հողի վրայ, սակայն վերջին հաշուով կ'ընդունինք, թէ լիբանանցիներ ենք, ունինք մեր սեփական դիմագիծը: Մեր այս մտահորիզոնով, այժմ մենք զմեզ կը զգանք Լիբանանի ասպնջական տարածքին վրայ, որովհետև այս Դեսպանատունը մեզի համար փոքրիկ Լիբանան մըն է այս պահուս:

Կը պատկանինք լիբանանեան ազգութիւնը բաղկացնող համայնքի մը՝ հայութեան:

Մեզի համար՝ լիբանանեան ազգային ամբողջութիւնը խորհրդանշող համայնքին մոզայիքը օքանչելիք մըն է, զոր պահել ու պահպանել, պէտք է գիտնանք ի գին ամէն ձեւի խոչընդոտներու:

Մեծայա՛րգ Պր. Դեսպան,

Ձեր ներկայութեան, Գահիրէի լիբանանեան դ'սպանատան մէջ, թոյլ տուէք որ վերանորոգենք մեր հաւատարմութեան ուխտը, հանդէպ՝ լիբանանեան մեր չքնաղ

ԱԿՆԱՐԿ

ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄ...

Կը սիրենք յուսալ՝ որ մեր ընթերցողուհիներն ու ընթերցողները թոյլ պիտի տան մեզի՝ որ մեր այսօրուան ակնարկը սեւեռենք Աղեքսանդրիոյ ազգային կեանքի մշակութային ասպարէզին վրայ, տրուած ըլլալով՝ որ տեղական տոներու բերմամբ փափաքած էինք «երկննալ» ծովեզերքի «գորնիշ»ն ի վեր և հարբենալ «եոտ»ի և ձուկերու բուրումներով:

Երեկոյեան, Շաբաթ օր, ներկայ կը գտնուինք այցելու քոյր միութիւններու մասնակցութեամբ կազմակերպուած թատերական երեկոյթի մը, որուն յայտագիրը կը բովանդակէր երեք անջատ թատերախաղեր, որոնցմէ առաջինը և երրորդը անցան շատ յաջող, արժանանալով հանդիսականներուն միահամուռ գնահատանքին: Այս առթիւ մեր համեստ բարեւիշը կ'ընծայենք՝ Օրդ. Գարոյեանին և Շաքարեանին, որոնք փայլեցան իրենց այնքան բնական և ճկուն խաղարկութեամբ:

Պիտի ըսէք այժմ՝ թէ երկրորդ երկու արարնոց թատերախաղին նկատմամբ վերապահութի՞ւն մը կայ: Այո՛ կայ: Եւ այդ վերապահութիւնը ուղղուած է այդ խաղարկութեան «ժէօն փրըմիէ»ին, որուն անկաշկանդ ելոյթներէն, գռեհ ձայնին և բարկաճայթ արտայայտութեանց «շնորհիւ» կրնանք անվարան ըսել՝ որ ներկաներուն ուղեղները ցնցուեցան հա՛ ցնցուեցան, միանուագ բարձրադադակ ձայներով՝ որոնց տակ ց հանրութիւնը համբերատար ոգիով մը.... Մնաց որ թրքաբարոյ արտայայտութիւններ ազատօրէն հրամցուեցան մեր թատերասէր հասարակութեան, որ կ'ըմբռնէ թէ թատրոնը երկրորդ դպրոց մըն է, և որուն պէտք է խնայուին այսպիսի արտառոցութիւններ՝ չսպառնելու համար հասակ նետող մեր նոր սերունդը այսպիսի այլանդակութիւններով: Հրաժարինք այլեւս, ի սէ՛ր մեր մշակոյթին, թրքավարի թատերախաղերէ, մաքրենք մեր լեզուն և մաքրենք մանաւանդ մեր թատրոնը, որ պէտք է յլլայ և մնայ մշակոյթի իր բարձր պատուանդանին վրայ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ

հայրենիքի վերելքին ու հանդէպ՝ արաբական հասարակաց դատի նուիրականութիւն:

Վստահ կրնաք ըլլալ, որ Հ.Մ.Մ.եան մեր երիտասարդական երկսեռ կազմակերպութիւնը, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս և ներկայիս, իր ուժերը դրած է ու պիտի դնէ Լիբանանի ու արաբական հասարակաց դատի ծառայութեան գործին մէջ:

Հ.Մ.Մ.եան մեր պատուիրակութեան անունով Ձեզի կը մաղթենք ուժ և կորով՝ Ձեզի վստահուած առաքելութեան յաջողութեան համար:

ՊՐ. ՀԱԼԻՄ ԱՊՈՒ ԷԶԶԷՏՏԻՆԻ ԵԼՈՅԹԸ

Թանկագին բարեկամներ,

Խորապէս զգածուած եմ համակրանքի այն ջերմ արտայայտութիւններուն համար, որ Ձեր անունով ունեցաւ Ձեր ընդհ. քարտուղարը:

Իմ կարգիս, ես ալ ուրախ եմ, որ Ձեր պատուիրակութեան ԱՄՀ ժամանումով առաւել ևս կը զօրանան բարեկամական կապերը արաբական այս քոյր երկիրներուն միջև:

Կը հաւատամ միութեան:

Միութեան է որ պէտք ունինք մենք այժմ, արտաքին և ներքին զոյգ վտանգներու առջև:

Հիաց ումս չեմ կրնար զսպել՝ տեսնելով այն արդիւնաւոր գործունէութիւնը, որ յառաջ կը տանին մեր հայ եղբայրները, Արաբական Աշխարհի գրեթէ բոլոր հորիզոններուն ներքև:

Լիբանանի հայ համայնքէն շատ լաւ տպաւորութիւններ կը պահեմ իմ ուսանողական կեանքի օրերէս ի վեր, երբ ուսանող էի Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանին մէջ և հոն ունէի բազմաթիւ հայ դասընկերներ:

Նուազ չէ նաև հայերու մասնակցութիւնը Լիբանանի Ազգային Անկախութեան կերտման գործին մէջ՝ 1943ական թուականներէն ալ առաջ:

Այս մասին կը վկայէ մեր լիբանանեան հայրենիքի պատմութիւնը:

Թոյլ տուէք ըսելու, որ հայը ինծի համար ալ ուեստագէտ մըն է բառին բովանդակ տարողութեամբ:

Հայը նկարիչ է, մարզիկ է, գրագէտ է, դերձակ է, մէկ խօսքով, հայը լաւ գործերու տակ մարդն է:

Ուրախութեամբ կը յիշատակեմ որ հայուն տաղանդը իր բաժինը ունեցաւ Լիբանանի ու արաբական երկիրներու վերելքին մէջ:

Բարի եկած էք Գահիրէ:

Բարի եկաք հոս, իմ մօտ:

Այս տունը, Ձեր տունն է:

Այս հողը, Ձեր հողն է:

Լիբանանցիներ էք:

Շնորհակալ եմ որ լիբանանցի պարկեշտ քաղաքացիներ որպէս՝ տէր էք Ձեր պարտաւորութիւններուն, խոյս չէք տար Ձեզի վստահուած աշխատանքէն:

Ասոր համար Ձեզի կը յայտնեմ յարգանքներուս խորին հաւատքը ու Ձեզի և Ձեր պատուիրակութեան անդամներուն կը մաղթեմ արդիւնաւոր շրջապտոյտ՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
13 ՄԱՐՏ 1969

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Մ.Մ.Ի ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ա. ԽՈՒՄԲԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Մրցումին առաջին իսկ վայրկեանէն Զամալէք անցաւ յարձակողականի և տիրապետեց դաշտին՝ մինչև խաղին վերջաւորութիւնը։

Զամալէքի խումբը յաջողեցաւ ազատօրէն խաղալ, որովհետև մրցորդ խումբը կարծես անշարժութեան մատուած էր, ազ-

ղեցիկ խաղարկութիւն մը ցուցաբերել և նշանակել երկու լաւ կէտեր։

Գալով աՀլաուիներուն՝ անոնք ալ գոհ մնացին, երբ մրցումը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով՝ 2ով 2 (Ա. կիսախաղ 2ով 0՝ ի նպաստ ԱՀլիի) որովհետև միշտ վախ մը ունեցան անոնք

Զամալէքի դաշտին վրայ, Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) ի եւ Զամալէքի խումբերը եւ իրաւարարները՝ մրցումէն առաջ։

դըլած ըլլալով կարգ մը մարզումէ, որոնք ֆութպոլէ հասկըման կամ ոչ, յորդորներ տըւած էին ու Հ.Մ.Մ.ի մարզիկները շուարումի ենթարկած էին։

Այս մրցումին, Հ.Մ.Մ.ի բերդապահ՝ Պետիկը յաջողեցաւ իր խումբը ազատել աւելի ծանր պարտութենէ մը։ Սակայն այս մըրցումը կրնար վերջանալ 1ով 0 և ոչ թէ 4ով 0, որովհետև ա., գ. և դ. կէտերը նշանակուեցան բերդապահին և յետսապահ գիծին սխալներով։

Այս մրցումը զգալի ըրել տուաւ Հ.Մ.Մ.ի մարզիկներուն՝ թէ պէտք չէ ազդուին ոևէ մէկուն խօսքերէն, ինչպէս նաև թերթերու կարծիքներէն։

Հ.Մ.Մ. (ՊԷՅՐՈՒԹ) ԵՒ ԱՀԼԻ (ԳԱՀԻՐԷ) ՄՐՑՈՒՄԸ

Հ.Մ.Մ.ի բ. ելոյթը տեղի ունեցաւ անցեալ Կիրակի, 9 Մարտ, ԱՀլիի դաշտին վրայ, տեղւոյն խումբին հետ՝ որուն մաս կը կազմէին մէկէ աւելի միջազգային մարզիկներ։ Այս մրցումին ներկայ գտնուեցան մօտ 25 հա-

թէ Հ.Մ.Մ. կրնար գ. կէտ մըն ալ նշանակել՝ եթէ խաղը քանի մը վայրկեան եւս երկարէր։

Հ.Մ.Մ.ի այս բ. ելոյթը յուսախաբ ըրաւ ԱՀլիին վարիչներն ու մարզիկները և ուրախացուց հայ հասարակութիւնը, որ ներկայ էր մրցումին և որ շատ մեծ տարբերութիւն մը նկատեց Հ.Մ.Մ.ի ա. ելոյթի և բ. ելոյթի խաղարկութեանց միջև։

Մեր տղաքը օգտուելով իրենց ա. ելոյթի փորձառութենէն և ոչ մէկու կարծիքին կարևորութիւն տալով՝ ԱՀլիի մարզիկներուն այսպէս կամ այնպէս խաղալու մասին, յաջողեցան շատ լաւ խաղարկութիւն մը ցուցաբերել և ինքզինքնին պարտադրեցին մանաւանդ բ. կէտէն ետք՝ Մարտիկին «գորնըր»էն տուած «օվըր»ը, որ կոլի վերածեց Սամիր Նասսար գըլխու զօրաւոր հարուածով մը։

Այս անգամ ԱՀլիի ժողովուրդը սկսաւ քաջալերել Հ.Մ.Մ.ի խումբը։

Այս մրցումին Հ.Մ.Մ. խաղաց բոլոր դաշտին վրայ և իր յարձակումները և գրոհները ըս-

Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) եւ ԱՀլի» (Գահիրէ) մրցումէն տեսարան մը։

Բերդապահ Պետիկ ԱՀլիի յառաջապահ Ֆաֆֆուսայէն նարտարօրէն կը խլէ գնդակը։

զար մարզասէրներ, որոնք բոլորն ալ գոհ դուրս եկան մրցումէն, մանաւանդ հայերը, որովհետև դիտեցին մրցում մը՝ որուն ընթացքին Հ.Մ.Մ. յաջողեցաւ գե-

կըսան տեղալ զանազան կողմերէ և անկիւններէ՝ մասնաւորաբար բ. կիսախաղին։

ԱՀլին իր ա. կէտը նշանակեց 35րդ վայրկեանին և բ. կէտը 40րդ վայրկեանին։ Այս երկու կէտերն ալ նշանակուեցան բերդապահին և յետսապահներու սխալներուն հետևանքով։

Բ. կիսախաղին Մարտիկ նըշանակեց Հ.Մ.Մ.ի ա. կէտը «փենալթի»ով մը (10րդ վայրկեանին), իսկ հաւասարութեան կէտը նըշանակեց Սամիր Նասսար 40րդ վայրկեանին ու մրցումը վերջացաւ 2ով 2։

Հոս կ՚արժէ յիշել լաւ խաղարկութիւնը բերդապահ Պետիկին, որ քանիցս կրցաւ ազատել իր բերդը զօրաւոր գրոհներէ։

Ետսապահ Կիւլապի Ճանճանեան և Մարտիկ Շխըրտմեան կրցան գրեթէ բոլոր յարձակումները կասեցնել, իսկ միջնապահ Պետրոս Պետրոսեան իր հանդարտ ու պաղարիւն խաղովը, կրցաւ կապը զօրաւոր կերպով պահել յետսապահներու և յառաջապահներու միջև։ Գալով յառաջահ գիծին, առանց բացառութեան բոլորն ալ ըրին իրենց կարելին և ձեռք բերին այս գեղեցիկ արդիւնքը։

Շատ կը ցաւինք որ Հ.Մ.Մ.ի լաւագոյն սքոռըր Հանրի Արշակ Աբրահամեան, քննութեանց պատճառաւ կը բացակայէր այս մրցումներէն։

ԱՀլիի մարզիկները, մասնաւորաբար քանի մը միջազգայիններ, չկրցան տալ իրենցմէ սպասուածը, որովհետև դաշտ իջած էին ջախջախիչ յաղթանակ մը տանելու ապահովութեամբ, որ սակայն չիրականացաւ։

Հ.Մ.Մ.ի խումբին այս զոյգ ելոյթները ԱՄՀի մէջ, արաբ եւ հայ բարեկամութեան ամրապնդման նպաստող գործունէութիւն մը կարելի է նկատել։

Այս առթիւ կարելի է յիշատակել, որ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ը առաջինը եղած է Լիբանան հրաւիրելու եգիպտական ֆութպոլի խումբերը, մէկը 1951ին. ԱՀլիի խումբը որ 2ով 1 յաղթանակ մը տարած էր և միւսը 1953ին, Զամալէքի խումբը, որ նոյնպէս 2ով 1 յաղթած էր Հ.Մ.Մ.ի։

Պատասխանելով Հ.Մ.Մ.ի հրաւէրին, Մայիս ամսուան ընթացքին Զամալէքի խումբը Պէյրութի մէջ պիտի մրցի Հ.Մ.Մ.ի հետ, Լիբանանի ախոյեանական մրցաշարքի աւարտին։

Յաջողութիւն կը մաղթենք Հ.Մ.Մ.ի մարզիկներուն, որպէսզի Լիբանանի ախոյեանութեան յաջորդ մրցումներուն միշտ բարձր պահեն Հ.Մ.Մ.ի դրօշը։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆ ՈՎ)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Առ ի գնահատութիւն թերթիս ազգային ուղղութեան, Պր. Արամ Մուրատեան կը նուիրէ 50 ե.գ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Խանդավառուած Միջինքի առթիւ կազմակերպուած յաջող պարահանդէսէն, Տէր և Տիկ. Կարօ Վարժապետեան կը նուիրեն 500 ե.գ.։

Առ ի քաջալերութիւն Սրահիս մշակութային գործունէութեան, ընկ. Վրէժ Սէֆէրեան (Աղեքս.) կը նուիրէ 100 ե.գ.։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Առ ի քաջալերութիւն՝ Պր. Ե.Գ. (ընկ. թիւ 23) կը նուիրէ 100 ե.գ.։

Տէր և Տիկին Թորոս Տէր Ղազարեան 50 ե.գ. կը նուիրեն վասն ցաւակցութեան՝ ողբ. Տիրան Ոսկեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

Տէր և Տիկին Թորոս Տէր Ղազարեան 50 ե.գ. կը նուիրեն վասն ցաւակցութեան՝ ողբ. Օր. Պէաթրիս Պետրոսեանի մահուան տխուր առթ ․։

ԶՕՐ. ԱՊՏԷԼ ՄՈՆԷՅՄ ՌԻԱՏԻ ՄԱՀԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Ողբացեալ զօրավարին զինուորական փառաւոր յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Գահիրէի մէջ, Երկուշաբթի 10 Մարտ, կէսօրին, Էլ-Թահրիրի հրապարակէն։

Յուղարկաւոր ժողովուրդը, որ շուրջ մէկ միլիոնի կը հասնէր, իր յուզուած վիճակին մէջ յամառօրէն կը պահանջէր պայքարին շարունակութիւնը։

Առաւօտ կանուխէն, Թահրիրի հրապարակը կ՚ընդունէր զանազան կողմերէ եկող պատգամաւորներ եւ այլ պատուիրակութիւններ, որոնք կը փութային իրենց յարգանքի վերջին տուրքը մատուցանելու մեծարժէք զօրավարին։

Հրապարակը խճողուած էր հազարաւոր բազմութեամբ, որոնց շարքին՝ ուսանողներ, զօրծաւորական սենտիքաներու ներկայացուցիչներ, արաբական երկիրներէ պատուիրակութիւններ, արաբ եւ օտար դիւանագիտական անձնաւորութիւններ, տեղացի այլ օտարականներէ կիներ, այրեր եւ երիտասարդներ, որոնք ներկայ գտնուեցան յուղարկաւորութեան։

Զօրավարին միակ եղբայրը՝ Տոքթ. Մահմուտ Ռիատ դժբախտաբար չհասաւ ժամանակին եւ չկրցաւ մասնակցիլ իր եղբօր յուղարկաւորութեան։

Յուղարկաւորութենէն առաջ, ԱՄՀի պատերազմական նախարար՝ Ֆէրիք Մոհամէտ Ֆաուզի եւ ողբացեալին պարագաները Թահրիր հրապարակի Օմար Մաքրամ մզկիթին առջեւ ցաւակցութիւններ կ՚ընդունէին ներկայ անձնաւորութիւններէն։

Երբ նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր հասաւ՝ իր շուրջ հաւաքուեցան արաբական բանակներու ընդհանուր հրամանատարները, արաբ արտաքին գործոց նախարարները եւ մեծ թիւով դիւանագէտներ, որոնք իրենց խորին ցաւակցութիւնները ներկայացուցին այս մեծ կորուստին համար։

Հանգուցեալ զօրավարին դագաղը տեղաւորուած էր թնդանօթի մը վրայ, որուն առջեւէն կը քալէր սպայ մը, որ կը տանէր Ֆէրիք Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատի արժանացած պատուոյ շքանշանները։

Դագաղակիր թնդանօթին կը հետեւէին արաբական միացեալ բանակներու զանազան միաւորները։

Յուղարկաւորներու թափօրը կը գլխաւորէր նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր։

Ծովածաւալ թափօրը կը յառաջանար դանդաղ քայլերով։ Ծաղկեպսակներ, դրօշներ եւ զրահներ կը ծածկէին յուղարկաւորներուն գլուխները։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيرو بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 272 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՐՏ 1969 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՈՒՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 35 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ٢٧٢ — الخميس ٢٠ مارس ١٩٦٩

ԱՐԱԲ ԿԻՆԸ ՊԱՏՆԷՇԻ ՎՐԱՅ

Բողբոջները կը պայթին, ծառերը սպիտակ—վարդագոյն ծաղիկներով կը զարդարուին, մանիշակներն ու ապրիլ—մեռնիմները կը ժպտին մեղմ զեփիւռին տակ ծփացող կանաչին մէջէն, խենթ առւակներ կը ժայթքին, երկնքի ջինջ կապոյտին վրայ տեղ-տեղ ճերմակ ամպեր կը սաւառնին, ծիծեռնակները իրենց ուրախ ճռուողիւնով կ'աւետեն գարնան գալը:

Գարուն է. կեանքով ու սիրով լեցուն է ամբողջ աշխարհը, գարնան բոյրով լեցուն է Մարտ 8ը՝ կանանց համերաշխութեան, գործակցութեան ու իրաւունքներու պաշտպանութեան միջազգային օրը։ Այդ օրը աշխարհի գրեթէ բոլոր երկիրներու մէջ տօնախմբութիւններ տեղի կ'ունենան, կարմիր-ճերմակ ծաղիկներով կը զարդարեն կիներն իրենց կրծքերը եւ անգամ մը եւս կը նորոգեն իրենց ուխտը՝ ծառայելու մարդկութեան բարօրութեան երջանկութեան ի խնդիր, եւ աւելի եւս նուիրուելու սերունդներու աւելի լաւ եւ աւելի առողջ դաստիարակման ու կերտման նուիրական գործին:

Արեւելեան կարգ մը երկիրներու համեմատած՝ արաբական երկիրներու մէջ կինը աւելի ուշ տիրացաւ կարգ մը անհրաժեշտ իրաւունքներու, օրինակ՝ ուսում ստանալու, ընտրելու եւ ընտրուելու, մասնակից դառնալու ընկերային հասարակական, մշակութային թէ քաղաքական կեանքի եւ ասպարէզներու։ Սակայն հակառակ կարգ մը դժուարին պայմաններու՝ ան կրցած է յաղթահարել զանազան խոչընդոտներ եւ բաւական յառաջդիմութիւններ արձանագրած է զանազան մարզերէ ներս:

Իսրայէլի եւ արեւմտեան պետութիւններու կողմէ ծրագրուած եւ պաղեստինեան ժողովուրդին դէմ գործադրուած եղեռնն ու աքսորը՝ գրեթէ կը նոյնանան հայ ժողովուրդին դէմ գործադրուած մեծ եղեռնին։ Այս լոյսին տակ հայ մարդը, հայ կինը պէտք է գիտնայ գնահատել արաբ ժողովուրդին՝ յատկապէս պաղեստինցի ժողովուրդին մղած հերոսական պայքարին պատմական արդարացիութիւնը, որ կը ձգտի ազատագրել իրենց բռնագրաւուած հայրենիքը՝ հաստատելու համար հոն խաղաղ պայմաններ, լծուելու ստեղծագործ ու շինարար աշխատանքի, ի խնդիր ազգային ու մարդկային երջանիկ կեանքի մը կերտման։

Բռնագրաւուած քաղաքներու Ղազզայի, Ռամալլայի, Նապլուսի թէ Երուսաղէմի մէջ՝ արաբ կիներ, բանուորուհիներ, ուսանողուհիներ ու մտաւորականներ իրենց մետաքսեայ կուրծքերով կը դիմադրեն թշնամիին թնդանօթներուն ու հրասայլերուն, կր հրահրեն ընդհանուր շարժում ներխուժողներուն դէմ, կը կազմակերպեն ու կը ղեկավարեն ցոյցեր, գործադուլի կը մասնակցին, դասադուլ կը հռչակեն. անդին կամաւորական գունդերու մէջ ֆետայական գործունէութիւններուն իրենց գործօն մասնակցութիւնը կը բերեն, որպէս մարտիկ, որպէս բուժքոյր պաղեստինեան սահմաններուն վրայ թէ մինչեւ Ցիւրիխ։

Ամէն տեղ արաբ կինը կը գտնուի իր մարդկային եւ ազգային պարտաճանաչողութեան գիտակցութեան վրայ, և կանգ չ'առներ ո'չ մէկ զոհողութեան առջեւ՝ որպէս զի, այլեւս չխոշտանգուի արաբ ժողովուրդը, արաբ կինը, չ'որբանան արաբ մանուկներ։ Արդարացի հպարտութեամբ կարելի է ըսել՝ թէ զանգուածային կերպով արաբ կինը կանգնած է ազգային ազատագրական յեղափոխութեան առաջաւոր գիծերու վրայ:

Թէպէտ մենք եղեռնի սերունդէն չենք, բայց մեր լսածներն ու կարդացածները մեզի կը յիշեցնեն երէկուայ ու այսօրուայ պատահած նախճիրը արաբ կնոջ, արաբ մանուկներու նկատմամբ: Եթէ մէկ կողմէն արաբ ժողովուրդին պատահածները մեզի կը պատճառեն ցաւ, վիշտ ու տառապանք, իսկ միւս կողմէ կարելի չէ բաւարարութիւն չզգալ և չհպարտանալ՝ երբ կը տեսնենք արաբ կինը, որ ստրկութեան ու մահուան սպառնալիքին ին'ք կը սպառնայ, կեանքի գոյատեւման, ազատութեան, և յաղթանակի սպառնալիքով։ Հայ կինը, ուր որ ալ գտնուի ան, իր ամբողջ ապրումներովն ու զգացումներով՝ իր ամբողջ դատողութեամբ չի կրնար իր ջերմ ու քրոջական անկեղծ ողջոյնները չյղել արաբ կնոջ և իր հոգիին խորէն չըմաղթել անոր առաւել կորով, առաւել տոկունութիւն ու հերոսութիւն և իր հետապնդած վսեմ նպատակին յաջողութիւն։

Ցեղապաշտական Իսրայէլի ծաւալողական նպատակները կանգ չեն առներ այժմու սահմաններու մէջ, այլ կը ձգտին իրենց մէջ ընդգրկել Լիբանանն ալ։ Աններելի յանցանք մը պիտի ըլլար, իւրաքանչիւր քաղաքացիի համար, ստորագնահատել կամ չնշմարել այս վտանգին ահաւորութիւնը՝ ոչ միայն լիբանանցի արաբ ժողովուրդին համար, այլ նաեւ հայ ազգային փոքրամասնութեան գոյատեւման իմաստով իսկ՝ Լիբանանի մէջ:

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՄՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ԻՐ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՒԱՐՏԻՆ՝

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՀՈՒՍԷՅՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԸՍԱՒ.

«Ինչ որ ամենէն աւելի կը հրճուեցնէ զիս, այդ՝ մեր լրիւ համաձայնութիւնն է ամէն նիւթի շուրջ», եւ շարունակեց.

«Բնական է՝ որ մեր ամէն մէկ քայլը համակարգենք ԱՄՆի մեր եղբայրներուն հետ եւ պարտինք միասնաբար գործել»:

ԱՄՆի հեռատեսիլին կողմէ հեռասփռուած ճառին մէջ, Հիւսէյն թագաւորը՝ խօսելով նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի հետ ունեցած իր հանդիպումին եւ իրենց միջեւ կատարուած խօսակցութեանց մասին, ի միջի այլոց յայտարարեց.

«Այս հանդիպումը իրականութեան մէջ նոր առիթ մը եղաւ իմ մեծ եղբօր՝ նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի հետ ուսումնասիրելու շրջանիս այս օրերու կացութիւնը եւ ինչ որ կը մնայ ընել յաջորդով։ Մենք ամէն ինչ աչքէ անցուցինք։

«Ինչ որ մասնաւորաբար կը հրճուեցնէ զիս, այդ՝ ներկայ կացութիւնը ի նպաստ մեր շահերուն դարձնելու համար ստեղծուած բոլոր մեծ թէ փոքր հարցերու շուրջ՝ մեր ամբողջական համաձայնութիւնն է։ Ապահով եմ որ այս շրջանը պիտի բոլորենք եւ մեր նպատակակէտին պիտի հասնինք:

«Մեր դիմադրութեամբն ու մեր պայքարովը ամբողջութեամբ պիտի խլենք մեր իրաւունքները, մեր գոյապահպանման, մեր կեանքին եւ աշխարհի ազգերու եւ ժողովուրդներու մէջ մեր արժանի տեղը գրաւելու համար: Մեր երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնները կայուն խարիսխներու վրայ հիմնուած են։

«Մեր եղբայրներուն եւ մեր բարեկամներուն հետ մեր հանդիպումները կը շարունակենք՝ համակարգելու համար մեր ջանքերը, իրագործելու եւ գերագոյն հանդիպում մը պատրաստելու, եւ այդ մակարդակին վրայ յաջորդական համագործակցութեան համար։

«Բնական է՝ որ մեր ամէն մէկ քայլը համակարգուած պէտք է ըլլայ ԱՄՆի մեր եղբայրներուն հետ եւ պարտինք միասին գործել արաբ հողի վրայ, եթէ նոյնիսկ խոչընդոտներ ալ ըլլան ամէնուրեք եւ ամէն կալուածէ ներս»:

Թագաւորը յայտարարեց նաեւ, որ Արաբական Սէուտիա իր այցելութենէն ետք, յաջորդ ամսուն ընթացքին թերեւս արտասահման այցելէ՝ դէպի Ֆրանսա եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՈՒԺԸ

Իսրայէլ՝ Նախայարձակումը արաբական երկիրներուն դէմ՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան ազգային տնտեսութեան մեծ վնաս պատճառեց։ Սակայն և այնպէս կարելի է ըսել՝ որ պատերազմի պատճառած տնտեսական գլխաւոր դժուարութիւնները յաղթահարուեցան։ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը իր բարեկամներու օժանդակութեամբ, կը շարունակէ իր զարգացման ծրագիրները իրագործել։

Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան յարաբերութիւնները Խորհրդային Միութեան և ընկերվարական միւս երկիրներուն հետ՝ մեծապէս նպաստեցին ԱՄՀի ճարտարարուեստական եւ երկրագործական արտադրութեան յաջողութեան։ Խորհրդային Միութեան և ԱՄՀի միջեւ տնտեսական և թեքնիք գործակցութեան առաջին համաձայնագիրը ստորագրըւած էր 11 տարի առաջ:

Անցնող տարիները ցոյց տուին՝ որ այս գործակցութիւնը շատ կարեւոր ազդակ մը հանդիսացաւ ԱՄՀի ազգային տնտեսութեան ամրապնդման և պետական ճարտարարուեստական հատուածի կորիզի ստեղծման տեսակէտէն։ Այդ շրջանին տնտեսական նոր ճիւղեր ստեղծուեցան երկրին մէջ։ Խոշոր նշանակութիւն կը տրուի ջերմուժի, մետաղագործութեան, մեքենական կառուցումներուն և նաւթարդիւնաբերութեան ճարտարարուեստի զարգացման, որոնք երկրի ճարտարարուեստականացման հիմը կը կազմեն:

Երկրաբանները մեծ յաջողութիւններ ձեռք ձգեցին բնական հարստութեանց և քարիւղի հետազօտութեանց մէջ։ Առաջին անգամ ըլլալով պատրաստուեցան Եգիպտոսի երկրաբանական քարտէզներ:

ԱՄՀը սկսած է արդէն կազմել մասնագիտացած բանուորներու իր ազգային անձնակազմը։ Հիմնուած է 36 մասնագիտական կեդրոններ, ուրկէ արդէն դուրս եկած են բազմաթիւ մասնագիտութեանց տիրացած 30.000 բարձրորակ բանուորներ և թեքնիկներ։ Բազմաթիւ մասնագէտներ պատրաստուեցան զանազան ձեռնարկութեանց կառուցման ընթացքին, մանաւանդ Ասուանի բարձր ամբարտակին, ուր մօտաւորապէս 19.000 ոչ-որակեալ ֆելլահներ և բանուորներ արհեստներ ձեռք ձգեցին։ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան մէջ գրեթէ չկայ ճարտարարուեստական ճիւղ մը, որ իր մասնագէտները չունենայ։

Տեղին է նշել՝ որ հակառակ իսրայէլեան նախայարձակումին պատճառած դժուարութիւններուն, բոլոր ձեռնարկութիւններն ալ կառուցուած են Խորհրդային Միութեան և ԱՄՀի միջեւ գոյացած համաձայնութեան հիման վրայ։ Այս բանը նկատելի է մանաւանդ Ասուանի բարձր ամբարտակի կառուցման օրինակին մէջ: Այսօր թիւրպիններ (ջրանիւ) 1.5 միլիառ քիլովաթ ժամ ելեկտրականական հոսանք կ'արտադրեն։ Ասուանի ջրաւազանը նախատեսուած իր տարողութեան մէկ երրորդով արդէն լեցուած է: Այս բանը վստահութիւն կը ներշնչէ՝ որ երկու երկիրներուն միջեւ գոյացած համաձայնութեան բոլոր կէտերը որոշեալ ժամկէտերուն պիտի գործադրուին:

Ա. Ի.

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԽՈՅԵԱՆԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔԻ ԴԱՐՁԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

Հ.Մ.Մ. (Պէյրութ) յաղթեց «ՍԱՖԱ»յի 1-0

«Ճահակիր»ի Պէյրութի թղթակիցը հեռագրով կը տեղեկացնէ, որ Կիրակի 16 Մարտին սկսան Լիբանանի ֆութպոլի 1968–69 տարեշրջանի ախոյեանութեան մրցաշարքի դարձի մրցումները:

Հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի կազմը գեղեցիկ յաղթանակ մը տարաւ զօրաւոր խումբերէն «ՍԱՖԱ»յի դէմ, 1ով 0 արդիւնքով:

Այս յաղթանակով Հ.Մ.Մ. կը պահէ ախոյեանութեան պարագլուխի իր դիրքը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

ԵՐԵՒԱՆ, (Հ.Հ.Գ.) — Խորհրդային Գրականութեան մատուցած ծառայութիւններուն համար եւ ծննդեան 50ամեակի կապակցութեամբ, գրող Սիլվա Կապուտիկեան Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան հրամանագրով, պարգեւատրուած է աշխատանքային Կարմիր Դրօշի Շքանշանով:

ՌՕԶԻ ԱՐՄԵՆԻ ԵՐԳԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ, (Հ.Հ.Գ.) — Մոսկուայի «Մելոտիա» (Մեղեդի) ձայնապնակներու համամիութենական միաւորումը թողարկած է ֆրանսահայ երիտասարդ երգչուհի Ռոզի Արմէնի երգերու երկարանուագ ձայնապնակը, որուն օրինակները արագօրէն վաճառուեցան Երեւանի մէջ:

Սկաւառակի վրայ ձայնագրուած են «Այո կամ ոչ», «Թող միշտ ծաղկին վարդերը», «Դուն ինծ սիրում ես», «Միջնմոռկովեան երեկոները», «Հաւատում եմ դուն», եւ ուրիշ ընտրուած երգեր:

ՀԱՅ ԴԱՍԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԳ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայ դասական երգի երկրպագուները զարմանալ գրաւած էին Հայաստանի երգահաններու Տան սրահի բոլոր աթոռները ու անցուղիները: Հայաստանի վաստակաւոր արուեստագէտուհի Լուսինէ Զաքարեանը և Խորէն Պալեանը ունկնդիրներուն մատուցին Հայ դասական շարականներու ու տաղերու մեղեդային հարստութիւնը, լուսաշող բանաստեղծութիւնը: Լուսինէ Զաքարեանի կատարմամբ առաջին անգամ հնչեց Պէրպէրեանի Լուսաւորչի Կանթեղը ստեղծագործութիւնը: Առաջին անգամ կատարուեցան Դանիէլ Ղազարեանի «Քեւակի վրայ» և «Գիշերն անոյշ է» երգերը:

Համերգին կը մասնակցէին Հանրապետութեան վաստակաւոր արուեստագէտ Ցոլինանէ Փարաջանեանը և երգեհոնահար Սամուէլեանը:

ԼԻՃՔԻ ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑՆԵՐԸ

Սեւանայ լճի ափին, Լիճք գիւղի մօտ կառուցուած նոր ձկնատնտեսութեան մէջ տարեկան պիտի աճեցուի իշխանի քան 150 միլիոն ձկնիկ: 40 հեկտար տարածութեան վրայ ստեղծուած է փոքր ու մեծ արհեստական ջրամբարներու ամբողջ ցանց մը: Ջրամբարները ընդհանուր առմամբ ունին 520 հազար խորանարդ մեթր ջրատարողութիւն: Հաշուուած է որ ատոնց կառուցման ծախսերը պիտի հատուցուին քանի մը տարուան ընթացքին, իսկ այդ ժամանակամիջոցին Սեւան լճի արժէքաւոր ձուկին պաշարները զգալիօրէն պիտի աւելնան:

Առափնեայ գիւղի միւս նորակառոյց հանքային ջուրերու գործարանն է, որ կը կառուցուի Գերմանական Դեմոկրատական Հանրապետութեան և Չեխոսլովաքիայի արդիւնաբերական գործարաններու մասնակցութեամբ: Ձեռնարկութիւնը նախատեսուած է տարեկան 25 միլիոն շիշ «Սեւան» հանքային ջուր լեցնելու համար: Անհնարին համի բարձր յատկութիւններ, այդ հանքային ջուրը արդէն յաջողութեամբ գտած է: Լիճքի հանքային ջուրերու գործարանը ապագային պիտի վերածուի մեծ ձեռնարկութեան: Հոն ձեռք պիտի բերեն նաև բանջարեղէն և միրգ վերամշակող արտադրութիւններ:

ԱՐԱԲ ԿԻՆԸ ՊԱՏՆԷՇԻ ՎՐԱՅ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Այն շարժումը, որ ծաւալեցին լիբանանեան կիներու զանազան կազմակերպութիւններ առ ի արտայայտութիւն իրենց համերաշխութեան և զօրավիգ կանգնելու բռնագրաւուած հողերու վրայ հերոսաբար կռուող իրենց քոյրերուն, լաւագոյն ապացոյցն էր լիբանանցի կնոջ ազգային ու քաղաքացիական գիտակցութեան մակարդակին:

Մարտ 8ի այս նուիրական օրուան առիթով մեզի՝ լիբանանահայ կիներուս թերեւս պարտքն է հետեւիլ լիբանանցի արաբ կնոջ օրինակին ու միախառնել մեր ճիգերը եւ անոնց ճիգերուն՝ մեր երախտագիտութեան խօսքը ըրած ըլլալու համար այս ասպնջական ժողովուրդին, որ կը պայքարի իր ազգային ազատագրութեան և անկախութեան ու արժանապատուութեան համար:

ԱՍՏՂԻԿ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

Պէյրութ, 5 Մարտ 1969

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՆԿԱՐՉՈՒՀԻ ՕՐ. ԷԼԶԱ ՄԱՂԱԶԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Փետր. 21, կ.ե. ժամը 7ին, Անգլիական Մշակութային հաստատութեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ նկարչուհի Օր. Էլզա Մաղազեանի ցուցահանդէսին բացումը, հայ և օտար հոծ հասարակութեան մը ներկայութեան:

Ցուցադրուած էին 31 իւղաներկ և ջրաներկ նկարներ, որոնք կը ներկայացնեն արդիական ֆիկիւրաթիֆ արուեստի նրբութիւնը: Անոնց մէջ աչքառու է գոյներու ներդաշնակութիւնը, վրձինին ուժգնութիւնը և քնքշութիւնը, որոնց համադրութիւնը առատ նիւթ կը հայթայթէ դիտողին մտածումի և երեւակայութեան:

Ցատկանշական է մանաւանդ երիտասարդ նկարչուհիին գործերուն պարզութիւնը եւ չափաւորութիւնը, որ կը ցոլացնէ անոր նկարագիրը:

Տեղական յունատառ քանի մը կարեւոր թերթերուն մէջ՝ արուեստի խստապահանջ քննադատներ գովեստով եւ դրուատալից տողերով արտայայտուած են հայազգի նկարչուհիի ստեղծագործութիւններուն եւ տաղանդին մասին:

Օր. Էլզա Մաղազեան յաջողապէս աւարտած է, 1953ին, Աթէնքի բազմարուեստից վարժարանը: Ան բնածին ձիրքով օժտուած ըլլալով, արդէն փոքր տարիքէն սկսած է յաջողապէս գծագրել եւ նկարել՝ ուշադրութիւնը գրաւելով իր շուրջիններուն:

Վստահ ենք՝ որ Օր. Էլզա յառաջիկային պիտի արձանագրէ լաւագոյն նուաճումներ:

(Աթէնք) ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԷ

ՍՐՏԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻԻ ՄԸ

ՔԷՅՓԹԱՈՒՆ. — Սրտի համբաւաւոր վիրաբոյժ Փրոֆ. Պերնարտ Հինգշաբթի, 13 Փետր. իր հիւանդանոցին մէջ, սրտի բաց գործողութիւն մը կատարեց Եթովպացի 14 տարու հայ պատանիի մը, Յակոբ Քերտոկեանի վրայ: Գործողութենէն վերջ, տղուն հայրը, Նշան Քերտոկեան, իր կնոջ հեռագիր մը ուղղեց, աւետելով որ սքանչելի է տղուն առողջական վիճակը:

Դեռատի Յակոբ իր սրտի վնասուած մէկ երակէն չորս ամիսէ ի վեր կը մնար անդամալոյծ: Երբ գործողութեան սենեակը կը փոխադրէին զինքը, անդադար կը մխիթարէր իր հայրը և կ՚ըսէր. — «Մի՛ լար, հա՛յր, պիտի փրկուիմ»:

Նշան Քերտոկեան Ատիս Ապապայի մէջ համեստ կօշկակար մըն է և իր զաւկին փրկութիւնը կը պարտի տեղւոյն հայ գաղութին, որ ձեռք ձեռքի տալով հնարաւոր դարձուց հօր ու զաւկի մեկնումը Քէյփթաուն:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՀԻԿԻ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԸ ՏՔԹ. Խ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք՝ թէ Կարմիր Մահիկի Իսթանպուլի Կեդրոնը գնահատելով իւրօրինակ Տոքթ. Խորէն Պարթեւեանի բարւոք ծառայութիւնը, պատուակալ անդամ ընտրած է զայն, դրուատական մասնաւոր նամակով մը, նուիրելով նաև գնահատական մետալ մը:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Երկուշաբթի, 10 Մարտ 1969ի երեկոյեան, Պատուիրակութիւն մը, բաղկացած Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի կրթական Տնօրէն Հոգեշնորհ Տ. Ներսէս Վրդ. Փափուճեանէ և երեսփոխաններ Տեարք Երուանդ Թաշճեանէ և Յակոբ Մեսրոպեանէ, Ներկայ եղան Թահրիրի հրապարակը, Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան բանակներու սպայակոյտի պետ, ընդհանուր հրամանատար և հայրենիքի պաշտպանութեան համար նահատակ հերոս՝ Զօրավար Ապտէլ Մոնէյմ Ռիատի հոգիին համար տեղի ունեցած կրօնական արարողութեան և մեր սիրելի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի, եղբայր արաբ ժողովուրդի ներկայացուցիչներու և հանգուցեալի հարազատներուն ներկայացուցին Գահիրէի մեր ազգային իշխանութեան և ժողովուրդին խորունկ ցաւն ու վիշտը այս մեծ կորուստին համար:

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՄԻՈՒԹԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Մ Ա Հ Ա Զ Դ

Խոր ցաւով կը յայտնենք մահը Հաճնոյ ծանօթ ընտանիքի զաւակ, հաւատաւոր Հնչակեան, հասարակական գործիչ եւ վեթերան Ընկեր

ԵՆՈՎՔ ՏԱՐՏԱՂԱՆԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցած է 26 Փետր. 1969ին, Ամերիկայի Փասատենա քաղաքին մէջ:

Մեր ցաւակցութիւնները Հիւսիս. Ամերիկայի Վարիչ Մարմինին, շրջանի Ընկերներուն, հանգուցեալ Ընկերոջ Այրիին, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՀԱԼԷՊԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ - ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵՒԱՆԻ 2750-ԱՄԵԱԿԻՆ

Հինգշաբթի, 20 Փետրուար 1969, կ.ե. ժամը 8ին Հ.Մ.Մ.-Ն.Ս.Մ.Մ.ի սրահը լեցուն էր Հալէպահայ ընտրանի հասարակութեամբ մը, որոնք եկած էին մասնակից դառնալու իրենց սրտերուն շատ մօտ, ԵՐԵՒԱՆԻ 2750ամեակի երկրորդ տօնակատարութեան: Գիտենք արդէն՝ որ անցեալ Հոկտեմբերին Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը հանդիսաւորապէս նշեց քաղաքամայր ԵՐԵՒԱՆԻ 2750ամեակը:

Վարչութիւնը ջանք չէր խնայած՝ որ հանդիսութիւնը ըլլար խնամուած և կոկիկ: Այս առթիւ մասնաւորապէս հրաւիրուած էին երկու բանախօսներ, Բժշկուհի Լուիզա Մարտիրոսեան, բնիկ Հայաստանցի և Բժիշկ Սարգիս Ֆապրիգաճեան՝ բնիկ Սուրիացի, երկուքն ալ շրջանաւարտ Երեւանի Բժշկական Հիմնարկէն:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան նախագահ ընկեր Վարդան Եաղսըզեան: Ապա գրաւոր ճառով մը գեղեցիկ յառաջաբան մը ըրաւ Միութեան Ուսանողական Բաժնի պատասխանատուներէն, երիտասարդ մտաւորական ընկեր Յակոբ Աղայեան: Գեղարուեստական յայտագրին մէջ ելոյթ ունեցան Նոր Սերունդի անդամ-անդամուհիներ, Օր. Եփրաքսի Յարութիւնեան, որ արտասանեց Պարոյր Սեւակի «Կանք Պիտի Լինենք» քերթուածը, տուտուկով նուագեց ընկ. Լեւոն Գալլագեան, «Գարուն»ը մեներգեց Օր. Սեդա Կիւզէլեան, «Շողեր ջան»ը սրինգով նուագեց ընկ. Ժագ Գըզգըլճօզեան, իսկ սամունքող Ժան Մէյխանաճեան խոր ապրումով արտասանեց Սիլվա Կապուտիկեանի «Հող Հայրենի»ն:

Օրուան Ա. բանախօս Բժշկուհի Լուիզա Մարտիրոսեան, խնամուած պատրաստութեամբ ներկայացուց Էրեբունիի (Երեւան) ծագումը, հիմնադրումը և պատմական դարաշրջանները՝ մինչեւ արդի Երեւան, ապա համառօտ կերպով անդրադարձաւ նաեւ Հայաստանի այժմու առողջապահական դրուացքի մասին: Այս բանախօսութիւնը ունկնդրուեցաւ մեծ հետաքրքրութեամբ:

Հանդիսութեան երկրորդ բանախօս՝ Բժիշկ Սարգիս Ֆապրիգաճեան, բացառիկ պատրաստութեամբ մը ներկայացուց արդի Երեւանը, անոր ներկայ անժխտելի յառաջդիմութիւնն ու յաջողութիւնները, Գիտական, Արդիւնաբերական, Շինարարական, Գրական, Մշակութային և այլ մարզերու մէջ, թուելով փաստացի տուեալներ և ճշգրիտ թուանշաններ: Ներկաները խորապէս տպաւորուեցան այս բանախօսութենէն: Գնահատելի է Բժիշկ Ս. Ֆապրիգաճեանը, իր տարած աշխատանքին համար:

Յետ հանդիսութեան, Ընկ. Վարդան Եաղսըզեան հրաւիրեց Կիլիկեան Խնամակալութեան Նախագահ՝ Տոքթ. Խաչիկ Թուխմանեանը, որպէսզի պաշտօնական բացումը կատարէ Նկարներու Ցուցահանդէսին՝ որ նուիրուած էր ԵՐԵՒԱՆԻ 2750ամեակին: Ընդհանուր ծափահարութեանց ներքեւ Տոքթ. Թուխմանեան կտրեց ցուցահանդէսի սրահին մուտքի ժապաւէնը և հրաւիրեց ներկաները որպէսզի այցելեն Ն.Ս.Մ.Մ. Ուսանողական Բաժնի կազմակերպած ցուցահանդէսը, ուր զետեղուած էին Հայաստանէն ստացուած եւ Երեւանը ներկայացնող բազմաթիւ լուսանկարներ, հայկական յուշանուէրներ, դրոշմաթուղթեր, հայկական երաժշտական գործիքներ եւ գրականութիւն:

Ցուցահանդէսը արձանագրեց աննախընթաց յաջողութիւն: Մեր գաղութին մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, նման ցուցահանդէսի մը գոյութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց Հալէպահայ հասարակութեան մօտ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՆԽՈՆՋ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ

(ԱՐԱՐԱՏ ՂԱՐԻԲԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 70-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ)

ԱԼ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Լրացաւ Հայկական ՍՍՀ գիտութիւնների ակադեմիայի ակադեմիկոս, գիտութեան վաստակաւոր գործիչ, բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր-պրոֆեսոր Արարատ Սահակի Ղարիբեանի ծննդեան 70 և գիտական-մանկավարժական գործունէութեան 45ամեակը: Ա. Ղարիբեանը ծնուել է 1899 թ. Յունուարի 27ին, Արտաշատի շրջանի Այգեզարդ (Դաւալուի) գիւղում, 1909 թուականին նա ընդունւում է տեղի ռուսական հնգդասեան դպրոցը, ուսումը շարունակում Երեւանի պրոգիմնազիայում և ապա գիմնազիայում, որը աւարտում 1919 թուականին: Դրան յաջորդում է ապագայ գիտնականի ուսումնառութեան երկրորդ՝ խորհրդային շրջանը, որի ժամանակ էլ նա ստանում է իր բարձրագոյն ու մասնագիտական կրթութիւնը: 1923-1927 թթ. Ղարիբեանը սովորում է Երեւանի նորաստեղծ համալսարանում, աշակերտում նշանաւոր հայագէտներ Հր. Աճառեանին, Մ. Աբեղեանին, Յ. Մանանդեանին, Գ. Ղափանցեանին, հրապուրւում նրանց՝ մանաւանդ Հր. Աճառեանի դասախօսութիւններով, յատուկ սէր տածում լեզուաբանական գիտութեան և հայագիտութեան նկատմամբ, դրսեւորելով լեզուներ ուսանելու փայլուն ունակութիւններ:

Լեզուաբանական հարուստ գիտելիքներով զինուած, հայ լեզուաբանութեան աշխարհն է մտնում Ա. Ղարիբեանը, արտակարգ եռանդով ու աւիւնով ծաւալում իր գիտական բեղմնաւոր գործունէութիւնը: 1937 թուականին նա պաշտպանում է թեկնածուական, 1940 թուականին՝ դոկտորական դիսերտացիա, 1947 թուականին ընտրւում է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ թղթակից-անդամ, իսկ 1960 թուականին՝ իսկական անդամ:

Մարդկանց սովորաբար գնահատում են նրանց ստեղծած գործերով ու արժէքներով: Ակադեմիկոս Ղարիբեանը սովետահայ շրջանի այն աւագագոյն նշանաւոր հայագէտ-լեզուաբանն է, որն իր մանկավարժական-աշխատանքային և գիտական-ստեղծագործական բազմաբովանդակ գործունէութեամբ մեծապէս նպաստել է սովետահայ լեզուաբանութեան առաջընթացին և խոշոր դեր խաղացել նրա զարգացման գործում:

Ա. Ղարիբեանն աշխատել է միջնակարգ դպրոցում որպէս մայրենի լեզուի և գրականութեան ուսուցիչ, 38 տարի անընդմէջ դասախօսական աշխատանք է կատարում և քանի՜-քանի սերունդների է աւանդել հայագիտական բազմազան առարկաններ՝ հայոց լեզուի պատմութիւն, հայոց լեզու, գրաբար, հայ բարբառագիտութիւն, հայոց լեզուի մեթոդիկա: Նա դասախօսել է Երեւանի պետական համալսարանում, Երեւանի, Լենինականի, Գաւառի, Թբիլիսիի մանկավարժական հիմնարկներում, 1934 թուականին հիմնադրել և մինչև 1962 թ. ղեկավարել է Երեւանի պետական մանկավարժական հիմնարկի հայոց լեզուի ամպիոնը, ուր շարունակում է աշխատել առ այսօր՝ իրեն յատուկ կորովով ու ջանասիրութեամբ: Ա. Ղարիբեանը երկար ժամանակ ղեկավարել է լեզուաբանական մի շարք կեդրոններ, 1938 թ. վարել է ՍՍՀՄ գիտութիւնների ակադեմիայի հայկական ֆիլիալի լեզուի սեկտորը, կազմակերպել է լեզուի հիմնարկը և 1944-50, 1956-1962 թթ. եղել նրա տնօրէնը, իսկ 1962 թ. ի վեր Հայկական ՍՍՀ ԳԱ նախագահութեանը կից գրադարանային հիմնարկի նախագահն ու ակադեմիայի ֆունտամենտալ գրադարանի տնօրէնն է: Այսպիսի բազմաբեղուն գործունէութեան ընթացքում էլ Ա. Ղարիբեանը զբաղուել է հայագիտութեան գրեթէ բոլոր կարեւոր հարցերի ուսումնասիրութեամբ, ստեղծել է տեսական ու գործնական մեծ նշանակութիւն ունեցող գիտական բաւական հարուստ ժառանգութիւն: Նրա քերականական ուսումնասիրութիւններն ու քերականութեան դասագրքերը հարստացրել են հայ քերականագիտական միտքը, ամրապնդել մայրենի լեզուի ուսուցման հիմքերը դպրոցում: 1934 թ. լոյս է տեսնում Ղարիբեանի «Հայոց լեզուի քերականութիւն» դասագիրքը, որը տասնեակ տարիներ շարունակ պատուաւոր դեր է կատարում մայրենի լեզուի ուսուցման գործում:

Ղարիբեանը իր «Հայոց լեզուի դասաւանդման մեթոդիկա» աշխատութեամբ մշակել է նաև լեզուի դասաւանդման մեթոդիկայի հիմունքները, մատնանշել լեզուն դպրոցում մատչելիօրէն ուսուցանելու մեթոդներն ու ուղիները:

Ակադեմիկոս Ղարիբեանի գիտական ժառանգութեան մէջ մեծ տեղ են գրաւում հայոց լեզուի պատմութեանը վերաբերող ուսումնասիրութիւնները, որոնցից ամենանշանաւորը 1937 թուականին լոյս տեսած «Հայոց լեզուի պատմութեան ուսումնասիրութեան ներածութիւն»ն է: Դա հայոց լեզուի պատմութեան դասընթաց ստեղծելու առաջին փորձն է հայ իրականութեան մէջ և աչքի է ընկնում ստեղծագործական խիզախումներով, մտքի թռիչքներով: Ղարիբեանը այդտեղ իրաւացիօրէն մերժում է հայերի երկւոր լինելու վարկածը, մի շարք փաստերով աշխատում է ապացուցել, որ հայերը բնիկ ժողովուրդ են և, իբրև այդպիսին, ձեւաւորուել են իրենց բնօրրանում՝ հայկական բնաշխարհում: Նա այնուհետև տալիս է հայոց լեզուի զարգացման փուլերի, հայերէնի բարբառների նկարագրութիւնը՝ մի կողմից ամբողջացնելով հայոց լեզուի պատմութեան ուսումնասիրութիւնը, միւս կողմից դնելով՝ բարբառագիտական հետազօտութիւնների հիմքը:

Ղարիբեանի գիտական ժառանգութեան առաւել ծանրակշիռ ու պատկառելի բաժինն էլ հենց նրա բարբառագիտական աշխատութիւններն են: Մեծանուն հայագէտ Հր. Աճառեանից յետոյ՝ Ար. Ղարիբեանը միակ մեծ հայ բարբառագէտն է, որ անդադրում զբաղուել է հայերէնի բարբառների ուսումնասիրութեամբ, յայտնագործել ու նկարագրել մի շարք բարբառներ, քննել նրանց առաջացման, դասակարգման հարցերը, դարձրել դրանք համաշխարհային լեզուաբանական գիտութեան ուշադրութեան առարկան: «Հայերէնի բարբառների մի նոր ճիւղ» (1939 թ.), «Հայ բարբառագիտութիւն» (1941, 1947, 1953), «Հայերէնի նորայայտ բարբառների մի նոր խումբ» (1958 թ.)՝ ահա այն երեք գլխաւոր բարբառագիտական աշխատութիւնները, որոնցից առաջինով Ղարիբեանը հաստատել է «Ս» ճիւղի գոյութիւնը և տուել նրան պատկանող բարբառների (Արդուինի, Շատախի, Կարճեանի, Մեղրու, Հադրութի, Ուրմիայի) նկարագրութիւնը, երկրորդով ընտեղծել է հայ բարբառագիտութեան լաւագոյն դասագիրք-ձեռնարկ, իսկ երրորդով էլ յայտնագործել է Արամոյի, Քապուսիէի, Եդեսիայի բարբառները և կատարել նրանց գիտական քննութիւնը...

Բոլոր, այդ թւում և բարբառագիտական ուսումնասիրութիւնների մէջ չգնալով տրորուած ճանապարհներով և չկրկնելով ուրիշներին, նա երեւան է հանել իր որոնող միտքը, առաջադրել է նոր խնդիրներ ու տեսակէտներ և աշխատել դրանք լուծել ինքնուրոյնաբար:

Ակադեմիկոս Ա. Ղարիբեանը շատ մեծ աւանդ ու վաստակ ունի նաև բառարանագրութեան ասպարէզում, նա կազմել է դպրոցական ուղղագրական բառարաններ, խմբագրել է ռուս-հայերէն քառահատոր բառարանի Գ—Դ հատորները, մասնակցել է «Հայ-ռուսերէն բառարան»ի կազման ու խմբագրման աշխատանքներին: Բայց այս դէպքում ամենաարժէքաւորը վերջերս լոյս տեսած «Ռուս-հայերէն բառարան»ն է, որ 85.000 բառայօդուածի և շուրջ 100.000 բառ ու դարձուածի ընդգրկումով մի նոր, ամբողջական երեւոյթ է հայ բառարանագիտութեան պատմութեան մէջ և անշուշտ, պատիւ է բերում հեղինակին: 15 տարիների տքնաջան աշխատանքների արգասիք է այդ մեծածաւալ բառարանը, որ ամփոփում է իր մէջ ռուսաց լեզուի հիմնական բառագանձը և աչքի է ընկնում բառայօդուածների կառուցման դիւրամատչելի եղանակով, բովանդակութեան հարստութեամբ, նոր ու գեղեցիկ բառակերտումներով, բառերի հայերէն ճիշդ համարժէքներով, նրանց բազմազան նշանակութիւնների դիպուկ ու տեղին բացատրութիւններով... Այդ բառարանը 70-ամեայ յոբելեարի ստեղծագործական ուժերի ու եռանդի վառ ապացոյցն է: Տարակոյս լինել չի կարող, որ նա դեռևս շատ աներևեքներ ունի և հետագայում ևս նոր ուսումնասիրութիւններով կը

(Շար. տես էջ 6)

ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ԱՐԱՐԱՏ ՂԱՐԻԲԵԱՆ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Անկէ մօտաւորապէս տասնեակ մը տարի առաջ որոշուեցաւ պաշտօնապէս տօնակատարել «Մայրերու Օր»ը: Պետութիւնը փափաքեցաւ այդպէսով առիթ ընծայել ժողովուրդին, որ իր յարգանքի տուրքը մատուցանէ հանդէպ այն էակին, որ կը կոչուի կին արարած, որ եղած էր ու է, մարդկային ցեղի ծննդեան և գոյատեւման ակն այս աշխարհիս վրայ:

Այդ պաշտօնական որոշման և գործադրման համար, որչափ որ համայն մարդկութիւնը սիրով և ուրախութեամբ ողջունեց, բայց և այնպէս կարգ մը մարդիկ, ըլլան անոնք պետական, քաղաքական թէ գիտական ու կրօնական շրջանակներէ կամ ալ ռամիկ ժողովուրդէն, վերապահութեամբ ընդունեցան և դժգոհանք յայտնեցին, առարկելով թէ այդ տօնը հիմնելով ու զայն պանծացնելով, կրնայ հոգեբանական որոշ բարդութիւններ յառաջ բերել այն ընտանեկան յարկերէն ներս, կամ այն մարդասիրական հաստատութեանց մօտ գտնուող երախաներուն ներաշխարհին վրայ, որոնք զուրկ են մօր մը գուրգուրանքէն:

Քննուելով հարցը և ընդունուելով եղած դիտողութիւնները իբր ճշմարտութիւն, որոշուեցաւ անոր զուգահեռաբար ճշդել ուրիշ օր մը ևս, յատկացնելով զայն ալ այր մարդուն և կոչել «Հայրերու Օր», տրուած ըլլալով որ առանց անոր, չէ կարելի տուն կազմել և ոչ ալ ընտանիք հիմնել:

Կրկին բողոք բարձրացուեցաւ, այս անգամ ալ այն առարկութեամբ թէ կան նաև հօրմէ զուրկ որբեր ալ, որոնց համար նոյնպէս դժուար պիտի ըլլար այդ տօնը ընդունիլ ուրախութեամբ:

Ցետ երկարատև վիճաբանութեանց և թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակման, որոշում կայացաւ ջնջել այդ երկու տօները և զանոնք ի մի բերելով անուանել զայն «Ընտանիքի Օր», և այդպէսով գոհացնել բոլոր բողոքող կողմերը:

Եթէ փափաքինք լաւ մը ուսումնասիրել այդ հարցը, մեր ուշադրութենէն չի վրիպիր այն պարագան, որ բոլոր երախաներն ալ, աշխարհի որ կողմն ալ գտնուին կամ որ ազգին ալ պատկանին, կը գտնուին հետեւեալ չորս դասակարգերէն մէկուն մէջ.

Ա.– Մաքուր կենցաղով և հօր ու մօր գուրգուրանքը վայելող երախաները (բախտաւորներ կամ երջանիկներ).

Բ.– Մօրմէ զուրկ երախաները.

Գ.– Հօրմէ զուրկ երախաները.

Դ.– Ծնողքէ զուրկ երախաները (հօրմէ ու մօրմէ միաժամանակ):

Այսպէս երբ «Մարտ 21»ը նշանակուեցաւ համայն մարդկութենէն իբր «Ընտանիքի Օր», բաղձացուած նպատակն էր, ինչպէս քիչ վերը նշեցինք, գոհացնել բոլոր կողմերը անխտիր: Բայց մէկ կէտ կայ, որ ճշմարիտ է, որչափ որ դժգոհանքը երեք քառորդով վերցուած է, բայց և այնպէս մէկ քառորդը կամ այսպէս ըսուած չորրորդ դասակարգին պատկանող երախաները դեռ անտեսուած կը մնան, որքան ատեն որ իրենց ալ իրաւունքը դեռ չէ գոհացուած:

Կրօնական թէ աշխարհական, ինչպէս նաև պետական գետնի վրայ, բացարձակօրէն ընդունուած իրողութիւնն այն է՝ թէ առանց մաքուր և պատուաւոր կենցաղով ապրող ընտանիքի գոյութեան, կարելի չէ կազմել ո՛չ ազգ և ո՛չ ալ պետութիւն:

Ուստի պետութիւնները ջանացած են և կը ջանան միշտ զանազան օրէնքներով ուղղակի կամ անուղղակի կերպով ազդել իրենց ժողովուրդի կենցաղին վրայ, ջանալով միշտ զայն պահել առողջ՝ միտքով թէ վարքով:

Երբ նկատի ունենանք այն քաղաքակնութիւնը, որ ներկայ դարուս ընդգրկած են աշխարհի զանազան մեծ թէ փոքր պետութիւնները և բաղդատենք զայն մեր երկրի, Հայաստանի երբեմնի ազգային ու ընտանեկան նիստ ու կացին հետ, նոյնպէս վարք ու բարքին ու սովորութեանց հետ, պիտի նշմարենք, որ այդ ՄԵՆՔ արդէն ունեցած ենք շատ վաղ ժամանակներէ ի վեր, երբ դեռ ներկայիս քաղաքակիրթ կոչուած ազգերէն շատեր գոյութիւն չունէին:

Եւ մենք հայերս՝ պէտք է հպարտ զգանք, ոչ թէ հիմնուելով մեր անձնական վկայութեանց վրայ, այլ օտարներու իսկ հաստատումով:

Եւ երբ նախնիք նշմարեցին այդ նոր կրօնքին, քրիստոնէութեան դաւանանքին մէջ ընդունումը և յարգանքը դէպի ընտանեկան յարկն ու սրբութիւնը, սիրով զայն ընդունեցան:

Հայը պաշտեց այդ կրօնքը և չզլացաւ նոյնիսկ զոհել իրենցքին հետ նաև կեանքն ալ անոր համար, որովհետև իր ազգային հին բարքերն ու սովորութիւնները կը պատշաճէին այդ երկուորին հետ: Տառապեցաւ ան, տառապեցնելով նաև իր հետ հայրենիքն ալ, միայն մէկ նպատակ ունենալով՝ պահել սուրբ և անարատ ընտանեկան և ազգային պատիւը:

Եթէ ջանանք այսօր բաղդատական մը ընել մեր նախնեաց այդ ընտանեկան բծախնդիր կեանքին և մեր այսօրուան ընտանիքներու կեանքին միջև, պիտի տեսնենք վայրկենապէս, այն խոր և գրեթէ անանցանելի վիհը՝ որ կը ցցուի մեր առջև, և որ իր ահաւորութեամբ մեզ կը շշմեցնէ ու նոյնիսկ մեզի վախ կ'ազդէ:

Հին ժամանակ հայ կնոջ ձեռքերուն մէջէն անպակաս էին Աստուածաշունչը և Ս. Գրութիւնները՝ իր առօրեայ տնական գործերէն դուրս իբր դաստիարակութեան և ներշնչման աղբիւր:

Հայ մարդուն մէկ ձեռքին մէջ կը տեսնուէր զէնքը, իսկ միւսին մէջ հայոց պատմութիւնը, իսկ հայ մանկտիին ձեռքերուն մէջ ալ հայոց Այբուբենն ու շարականոցը:

Այդ երէկն էր: Իսկ ընթացիկը կամ այսօրը: Ի՞նչ կը տեսնենք՝ եթէ ոչ դժբախտաբար ճիշդ մեր բաղձացածին հակառակը: Խաթարուած բարոյական և անիմաստ ու ազգակործան կենցաղ:

Բացառութիւնները յարգելով և անոնց հանդէպ երախտապարտ ըլլալով հանդերձ, ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ իբր հայրենասէր և ազգասէր, կարենանք մենք լռել այսչափ վրդովեցուցիչ երեւոյթի մը դիմաց: Ինչո՞ւ այսչափ իյնալ, խաթարուիլ, անտեսել և չեզիլ մեր հնադարեան և պատուաբեր ու օրինակելի պապենական աւանդութիւններէն և սովորութիւններէն:

Միթէ մեր յակումը դէպի օտարամոլութիւն որևէ արժէք պիտի ունենա՞յ յաչս օտարին՝ այն բարի և անբիծ բարոյականին փոխարէն, որ մենք պիտի կրնանք ցոյց տալ՝ երբ մենք մնանք հաստատ մեր ունեցածով: Միթէ մեր ուրացումը թէ թերացումը մեզի շահ պիտի բերէ՞, ըլլայ ան ազգային թէ միջազգային տեսակէտով:

(Շար. տես էջ 6)

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ Հնգօրեայ Շրջապտոյտը Ա.Մ.Հ.ի Մէջ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

«Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ»Ի ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ Ի ՊԱՏԻՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Մ.Մ.Ի ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐի վարչութիւնը, ի պատիւ հիւրաբար քաղաքս գտնուող Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան, ճոխ թէյասեղան մը սարքեց 6 Մարտ 1969, Հինգշաբթի օր, երեկոյեան ժամը 9ին, Հելիոպոլիսի իր սեփական ակումբին սրահին մէջ։

Պատուոյ սեղանին վրայ տեղ գրաւած էին Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան ղեկավարութիւնը, Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐի վարչութիւնը և թերթիս պատասխանատու խմբագիրն ու արտօնատիրուհին։

Ներկայ էին Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐի երկսեռ անդամները, մարզիկները և համակիր շրջանակը։

Թէյասեղանին պաշտօնական բաժնին բացումը կատարեց Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐի փոխ-ատենապետ Պր. Կարօ Վարժապետեան, որ իր բացման խօսքին մէջ ըսաւ մասնաւորապէս.

— Արաբական երկու քոյր երկիրներու բարեկամական կապերը զօրացնելու և սփիւռքի ու յատկապէս Միջին Արևելքի հայ երիտասարդական կազմակերպութիւնները իրարու մօտեցնելու մեր ճիգին մէջ, կարևոր յաջողութիւն մը կը նկատենք Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի մարզական պատուիրակութեան ԱՄՀեան շրջապտոյտին իրագործումը։ Մեր այս ուրախութեամբ, Հ.Մ.Մ.ական մեր եղբայրներուն կը մաղթենք բարի գալուստ ու կը վստահեցնենք զիրենք, թէ կը վայլեն մեր բոլորին բարոյական օժանդակութիւնը։

Իր սրտառուչ ու անկեղծ բացման խօսքէն ետք, Պր. Կարօ Վարժապետեան ելոյթ ունենալու հրաւիրեց Հ.Մ.Մ.ի պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկեր Գ. Տարօնին, որ իր կուռ ոճով հոս եւ գեղեցիկ ճառ մը արտասանեց։

Ընկեր Գ. Տարօնին ըսաւ.

— Պատմական այս պահուն, հին քաղաքակրթութեան այս ոստանին մէջ, ուրախ եմ հաստատելու, թէ անձնդիր ու սրտբաց բարեկամներու նուիրական աշխատանքով իրարու հետ կը նոյնանան Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐ և Հ.Մ.Մ.։

«Սփիւռքահայութեան մղած հայապահպանման ամէնօրեայ գոյամարտին մէջ, հայ երիտասարդական կազմակերպութիւնները միջոցներ են, կառուցաններ են, հասարակաց նպատակներու, ազնիւ տեսլականներու իրականացման ուղին վրայ։

«Անցան ատեն որ մեր երիտասարդական կազմակերպութիւնները իրենց ծրագրուած գործունէութեամբ կը պատրաստեն հայ ոգիով անոնց հայ նոր սերնդականներ, նոյնչափ ատեն անոնց վրայ տանուած առաքելութիւնը կը մնայ թանկագին, կենսական ու պատմական»։

Ընկեր Գ. Տարօնի ապա ներկայ հասարակութեան մէկ առ մէկ ծանօթացուց Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան ԱՄՀեան ժամանած ընկերները։

Խօսք առաւ Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի պատուիրակութեան պետ՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեան, որ արժանաբանական արտայայտութիւններով չեշտեց Հ.Մ.Մ.ի ... վրայ երիտասարդական ու մարզական կազմակերպութիւններուն անշահախնդրօրէն կատարած ծառայութիւնները։

Իր ելոյթը փակելէ առաջ, ընկեր Տիգրան Սարաֆեան, յանուն Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան, յանձնեց երկու յուշանուէրներ՝ առաջինը՝ Հ.Մ.Մ.ի յուշագրոշ մը՝ Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐ ակումբին, երկրորդը՝ Հայաստանի արծաթագործ վարպետներուն պատրաստած արուեստի գործ մը, Երևանի 2750ամեայ յոբելեանը խորհրդանշող գեղեցիկ յուշանուէր մը Պր. Կարօ Վարժապետեանին։

Թէյասեղանի պաշտօնական բաժնի փակումէն ետք, որ կատարեց Պր. Կարօ Վարժապետեան, գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը՝ մասնակցութեամբ եգիպտահայ երիտասարդ ուժերու։

Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐի այս թէյասեղանը, ի պատիւ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան, համագործակցութեան ինքնաբուխ արտայայտութիւն մը եղաւ։

«ԶԱՄԱԼԵՔ» ԱԿՈՒՄԲԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքս գտնուող Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի մարզական պատուիրակութեան ի պատիւ, «ԶԱՄԱԼԵՔ» մարզական միութեան ղեկավարութիւնը սարքեց փայլուն ընդունելութիւն մը, 7 Մարտ 1969, Ուրբաթ օր, երեկոյեան ժամը 6ին, իր հասարակութեան հիւրասրահին մէջ։

Պատուոյ սեղանին շուրջ տեղ գրաւած էին Հ.Մ.Մ.ի և «ԶԱՄԱԼԵՔ»ի պատասխանատուներ, Տէր և Տիկ. Կարօ Վարժապետեան, Ընկեր և Ընկերուհի Սարգիս Պալեան ու Գոհերէն Հ.Մ.Մ.ի երկսեռ անդամները։

Ընդունելութեան սկզբնաւորութեան խօսք առաւ «ԶԱՄԱԼԵՔ»ի Նախագահ Պր. Հայկ Հէլվէճեան իր ելոյթին մէջ յայտնեց.

— Սիրելի Հ.Մ.Մ.ականներ, «Բարի եկաք մեր այս արաբական երկիրը, որ պէտք է նկատէք Ձեր երկրորդ հայրենիքը։

«Հոս, մենք ջանք չենք խնայեր ընդարձակելու համար մեր փոխ-յարաբերութիւններուն միջազգային ցանցը։ Մեր այս փոխյարաբերութիւններուն շարքին, մենք կարևոր տեղ կը յատկացնենք Լիբանանի հետ ունեցած մեր մարզական կապերու զարգացման։

«Գործի այս ուղիին վրայ կը հաստատենք՝ որ կարևոր դեր վերապահուած է Հ.Մ.Մ.ին։ Ու մենք ուրախ ենք, որ Դուք, Հ.Մ.Մ.ականներդ, Ձեզի վստահուած այդ դերը կ'իրագործէք լայն չափի վրայ»։

Ցանուն Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան՝ պատասխան խօսքով հանդէս եկաւ ընկեր Գ. Տարօնի, որ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնեց ԱՄՀի մէջ Հ.Մ.Մ.ի շրջապտոյտի կազմակերպիչներ՝ «ԶԱՄԱԼԵՔ» մարզական միութեան և Պր. Կարօ Վարժապետեանին։

Ընկ. Գ. Տարօնի ուրախութիւն յայտնեց, որ փոխադարձելով Հ.Մ.Մ.ի այցելութեան, «ԶԱՄԱԼԵՔ»ի ֆութպոլի խումբը Պէյրութ կուգայ այս տարուան Մայիս ամսուան վերջաւորութեան։

Խօսք առաւ նաև Պր. Կարօ Վարժապետեան, որ ինքզինք պատուուած զգաց Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան ԱՄՀին տուած այցելութեամբ։

Ընդունելութեան աւարտէն առաջ, Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան պետ՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեան Հ.Մ.Մի յուշադրօշը յանձնեց «ԶԱՄԱԼԵՔ»ի Նախագահին։

(Շար. տես էջ 5)

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԺԱ-ԺԲ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԵԳԻՊՏՈՍԸ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ»

ՆՈՒԲԱՐ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Ֆաթիմեան խալիֆաթը իր տիրապետութիւնը հաստատեց Եգիպտոսում երկու դար (969-1171 թ.թ.)։ Սա կոչւում էր Ֆաթիմեան, որովհետև ըստ արաբ պատմիչներին, սերում էր իսլամ կրօնի հիմնադիր Մոհամմէտի դուստր Ֆաթիմայից։ Այս վերջինս Ալիի հետ իր ամուսնութիւնից ունեցաւ երկու որդի՝ Հասան և Հիւսէյն։ Հասանը մնաց անժառանգ, իսկ Հիւսէյնից ծնունդ առաւ իմամների այն շարքը, որի յետնորդները հանդիսացան Ֆաթիմեանները։ Այս վերջինները կը պատկանէին իսլամ կրօնի Շիա դաւանանքին։ Սրանք հաստատուած էին նախապէս Թունիսում։ Այս դինաստիայի էլ-Մուիզ (953-975թ.թ.) խալիֆայի վեզիր Ճաուհար, գրաւելով Եգիպտոսը, իր պետին առաջնորդեց Եգիպտոս, մայրաքաղաքը դարձընելով նոր քաղաք էլ-Գահիրան։

Երկու հարիւր տարուայ Եգիպտոսի տիրապետութեան ժամանակ՝ Ֆաթիմեաններին բնորոշ է այն հանգամանքը, որ իրար յաջորդող 11 խալիֆաների մեծ մասը թոյլ և հաճոյասէր մարդիկ էին։ Իրենք իրենց տուեցին ցոփութեան և շռայլութեան, փոխանակ մտածելու երկրի մասին։ Զունէին սրտցաւութիւն դէպի իրենց հպատակները, և մտածում էին միայն իրենց փառքին ու փառամոլութեան, հարստութեան ու հաճոյքների մասին։ Տուեալ պայմաններում երկրի բուն ղեկավարները փաստօրէն հանդիսացան այն վեզիրները, որոնք իրենց ձեռքում էին կենտրոնացրել երկրի կառավարման ղեկը։ Այս երկու դարերի առաջինում վեզիրի (կառավարութեան վարիչի) պաշտօնը գրաւեցին արաբներ և այլ ցեղերի ներկայացուցիչներ, իսկ երկրորդ դարը հանդիսացաւ հայազգի վեզիրների ժամանակաշրջանը, որի մասին 1946թ. Գահիրէի Արաբական հարուստ թանգարանի երկարամեայ տնօրէն, անուանի արաբագէտ և ազգով Ֆրանսացի, Գաստոն Վիէտ, շատ իրաւամբ էր ասում մեզ հետևեալը. «C'etait la periode de la domination armenienne» (Հայկական տիրապետութեան ժամանակաշրջանն էր):

Եգիպտոս գալուց յետոյ՝ էլ-Մուիզ խալիֆան երկար չապրեց և իրեն յաջորդեց իր որդին, որ ճանաչուեց էլ-Ազիզ խալիֆա (975-996թ.թ.) անունով։ Սա հանդիսացաւ Ֆաթիմեան խալիֆաներից ամենանշանաւորը։ Ի տարբերութիւն իր նախորդներից՝ նա լաւ բնաւորութեան տէր մարդ էր, ներողամիտ և լայնախոհ։ Իր տիրապետութեան շուրջ քսան տարիների ընթացքին երկրում զարգացան արուեստներն ու դպրութիւնը, արհեստներն ու առևտուրը։ էլ-Ազհարի մզկիթում հաստատեց արաբական ուսմունքի առաջին համալսարանը, որ շուտով դարձաւ մահմետական աշխարհի լուսաւորութեան ամենագլխաւոր կենտրոններից մէկը (1)։ Ճաուհար, որ Ազիզի վեզիրն էր, Եգիպտոսը գրաւելուց յետոյ շարունակեց զաւթողական իր արշաւանքները եւ յօգուտ Ֆաթիմեան հարստութեան՝ գրաւեց Պաղեստինը և հիւսիսային Սիրիան, ինչպէս նաև Սիցիլիա, Սարտինիա և Մալթա կղզիները։

էլ-Ազիզի մահից յետոյ իրեն յաջորդեց իր որդին՝ էլ-Հաքիմ խալիֆան (996-1021թ.թ.), որ տարօրինակ բնաւորութեան տէր էր եւ իր հոր լայնախոհ քաղաքականութեան բոլորովին հակառակ գիծ վարեց իր իշխանութեան տարիներին։ Երբ խալիֆա յայտարարուեց՝ դեռ տասներկու տարեկան չկար։ Իր վեզիրն էր Բարջաւանը, որ սպիտակ ցեղից էր։ էլ Հաքիմ վրէժխնդրութեան համար հալածեց երկրի քրիստոնեայ բնակիչներին, քանդել տուեց եկեղեցիների մի մասը, իսկ միւս մասն էլ ախոռի և մզկիթի վերածել տուեց։ Քրիստոնեաների համաշխարհային նշանակութիւն ունեցող Երուսաղէմում գտնուող Ս. Յարութեան տաճարը հիմքից կործանել տուեց։ Անհաւասարակշիռ արարքներ էր գործում նա։ Իր անձի փառամոլութիւնից տարուած, մի օր էլ հրամայեց, որ ինք աստուածային է և Աստծու փոխարէն իր անձի պաշտամունքը առաջ քաշեց. մի պաշտամունք՝ որ մինչև այսօր իր յամառ հետևորդներն ունի Լիբանանի դուրզիների մէջ։ 1021թ. Փետրուար ամսին մի օր անյայտ կորաւ. որից յետոյ չգտան նոյնիսկ իր դիակը (2):

էլ-Հաքիմին յաջորդեց իր որդին՝ էզ-Զահիր խալիֆան (1021 1036թ.թ.), տասնըվեց տարեկան հասակում։ Իր հօրաքոյրը չորս տարի վարեց երկրի գործերը զինուորական իշխանութեամբ։ Սրա մահից յետոյ որոշ պալատականներ, բնաջնջել տալով երիտասարդ խալիֆայի իմաստուն խորհրդատուներին, իրենց ձեռքը վերցրին երկրի ղեկավարութեան գործը։ Երկրի արտադրողական ուժերը թոյլ էին զարգացած, որով բնական ուժերը յաճախ վճռական դեր էին կատարում ժողովրդի կեանքում։ Նեղոս գետը բնականից աւելի յորդեց և մեծ աւեր գործեց, որի հետևանքով երկրում թանկութիւն առաջացաւ։ Ժողովուրդը նեղուեց և սոված մնաց։ Արդիւնքը եղաւ այն՝ որ ճանապարհները լցուեցին գողերով եւ աւազակներով, որոնք թալանում էին քարաւաններին ու ճանապարհորդներին։ Սովի հետևանքով երկրի դրութիւնը վատացաւ եւ վեզիրը բանտարկուեց իր տան մէջ։ Բայց 1027թ. Նեղոսը պարգևեց առատ բերք, որի հետևանքով երկրում ծայր առած խլրտումները վերջ գտան եւ երկիրը խաղաղեց։ Զահիրի օրով համաձայնութիւն գոյացաւ Բիւզանդական կայսրութեան և արաբական խալիֆաթի միջև։ Կոնստանդին 8րդ կայսրը թոյլ տուեց իր կայսրութեան մէջ գոյութիւն ունեցող մզկիթներում աղօթել Զահիրի համար և վերանորոգել Կոստանդնուպոլսոյ մզկիթը, որի փոխարէն խալիֆան թոյլ տուեց վերստին կառուցել Երուսաղէմի Ս. Յարութեան տաճարը, որ կործանել էր տուել իր հայրը (3)։

էզ-Զահիրը մահացաւ 1036թ. երիտասարդ տարիքում և իրեն յաջորդեց իր եօթնամեայ որդին՝ էլ-Մուսթանզիր խալիֆան (1036-1094թ.թ.), որ շուրջ 58 տարուայ մի երկար ժամանակաշրջան հանդիսացաւ երկրի տիրակալը, Ֆաթիմեան խալիֆաների ամենաերկար թագաւորողը։ Սակայն նրա թագաւորութիւնը մեծ մասամբ անցաւ դժբախտութեան մէջ։ Եգիպտոսը կորցրեց իր զաւթած բոլոր երկրները՝ Թունիսն և Ալժիրը, որտեղ կազմուեց անկախ մի խալիֆայութիւն, ապա Սարտինիա, Սիցիլիա և Մալթա կղզիները Միջերկրականում, որոնք գրաւուեցին եւրոպացիների կողմից, իսկ վերջում Սիրիան, որ գրաւուեց Սելճուկների կողմից։ Եգիպտոս մնաց իր սահմաններում միայն (4)։

Սելճուկ Թուրքերը ԺԱ. դարի սկզբին դուրս գալով կենտրոնական Ասիայից, առաջացան դէպի արևմուտք, ճամբին գրաւեցին երկրներ, հասան Հայաստան և Միջնաւոր արևելեան երկրները։ Այս Թուրքերից ոմանք ձեռք բերին նոյնիսկ Պաղտատի և Գահիրէի խալիֆաթներում զինուորական կարևոր պաշտօններ և մեծ դիրքեր, այն աստիճանի, որ նոյնիսկ խալիֆաները կորցրել էին իրենց իսկական իշխանութիւնը և խաղալիք դարձել Սելճուկ Թուրքերի ձեռքին։ Սրանք անգութ և թալանիչ մարդիկ էին, որոնք անգթօրէն կողոպտեցին ոչ միայն հասարակ ժողովրդին, այլ նաև Գահիրէի արքունի մեծարժէք պալատի անթիւ և անհամար հարստութիւնները (բիւրեղներ, ոսկիներ, գորգեր, զարդեր և միլիոնների արժէք ունեցող թանկագին գանձեր)։ Մարդկային մշակոյթի պատմութեան մեծ վնաս հասցնելով, կողոպտուեց և առ յաւէտ փճացաւ նաև Գահիրէի արաբական 120·000 մագաղաթեայ ձեռագրերի մատենադարանը, գրքերի մի ջուկը վառելով, իսկ կաշեայ կազմից էլ կօշիկներ կարել տալով (5)։ Երկրում տիրեց սաստիկ սովի մի շրջան, որին հետևեց միուժեղ երկրաշարժ, ապա և ճարակեց ժանտախտի համաճարակը։ Բոլոր այս աղէտները շատ մեծ վնաս հասցրին երկրի տնտեսութեան, որ պէտք է ասել քայքայման դրան հասաւ։ Միայն Գահիրէում մահացան հարիւր հազարից աւելի մարդ, իսկ ամբողջ երկրում մի քանի հարիւր հազար չնչից աւելի։ Երկրում սովը այն աստիճանի հասաւ, որ մարդիկ անօթութիւնից դրդուած և մահից վախնալով սկսեցին նոյնիսկ կենդանի մարդիկ մորթել և ուտել։ Գահիրէի շուկայում վաճառւում էր նոյնիսկ մարդկային միս (6)։ Եգիպտոսում սովը տևեց եօթը տարի։ Վերջապէս 1073 թուականը հանդիսացաւ առատ բերքի տարի և բնակիչները նոր սկսեցին շունչ քաշել։ Ժողովուրդը, խալիֆայի գլխաւորութեամբ, եօթը տարի գրեթէ սոված էր մնացել։ Նոյն թուին թշնամինները սպաննել տուեցին արաբ վեզիրին. որին յաջորդեցին Թուրք վեզիրներ մէկը միւսին։

(Շար. 2)

---

(1) Գարեգին Յովհաննէսեան, «Եգիպտոսի պատմութիւն», Գահիրէ, 1937 թ., էջ 115։

(2) Stanley Lane-Pool, «A History of Egypt in the Middle Ages», London, 1963, pages 133—134.

(3) Նոյն տեղում, էջ 136:

(4) Գ. Յովհաննէսեան, «Եգիպտոսի պատմութիւն», Գահիրէ, 1937 թ., էջ 117։

(5) Նոյն տեղում, էջ 118։

(6) Նոյն տեղում, էջ 119։

ԲԱՌԱՐԱՆ

Միութիւն — Ամենուն փափաքը՝
Մահ — «Եսօ»ին վերջը՝
Ցեցէ (ճանճ) — Վտանգաւոր քնացուցիչ մը՝
Տուրք — Երբեք ինքնակամ՝
Բեհեղզեբուղ — Իսկական սատանայ:
Սատիւրիոս — Դիցաբանական կնորսորդ՝
Տզրուկ — Մարդուս ամենաշատ փակչող կենդանին:
Ցանել — Քաղելու յոյս՝
Կոթող — Անցեալ կատարեալ՝
Գաղտնիք — Դժուար է պահել՝
Անիւ — Դառնալու դատապարտուած մը:
Երիկամունք — Եթէ ծփայ՝ վտանգաւոր է:
Կատաղութիւն — Շանաբոյր բարկութիւն:
Հարուստ — Տնտեսապէս ուժեղ:
Ածիլող — Կը քերթէ առանց օճառի և վրձինի՝
Յանգաւորող — Կը կարծէ թէ բանաստեղծ է՝
Պատմագիր — Անցեալի՝ վիպասան:
Քառեակ — Օմար Խայեամ՝
Բեւեռ — Երկու հատ կայ միայն՝
Ոտանաւոր — Յանգերու ճարտարարուեստ՝
Փետուր — Հովերու խաղալիք՝
Փուք — Հազուագիւտ կազ մը չէ՝
Խաղաղութիւն — Տենչը մարդկութեան՝
Մ.Ա.Կ. (O.N.U.) — Բաբելոնի արդ/ական աշտարակ՝

Առիթ — Երբ գայ՝ փախցնելու չէ՝
Շատակեր — Զուռնի Թաչուռնի ախորժակ՝
Խրատ — Կծծին ալ կուտայ՝
Ոսկի — Վճռական փաստարկութիւն՝
Ոչնչութիւն — Պատկեր չունի՝
Նոյ Նահապետ — Նշանաւոր աղաւնաթիռ՝
Ծով — Բարկութեան մէջ կը փրփրի:
Ջորի — Հայրը աւելի յամառ է քան մայրը՝
Մեղր — Իր քաղցրութիւնը առակի կարգ անցած է՝
Մանրէ (միքրոպ) — Անպիտան թզուկ մը:
Անկողին — Անձեռնմխելի ինչք՝
Ճիշդ — Ոչ աւելի, ոչ պակաս՝
Եակօ — Մտերիմ թշնամին՝ Օթէլլոյին՝
Եւ — Երբեք վերջին չէ՝
Ճշդում — Պաշտօնական սրբագրութիւն՝
Արձագանգ — Վերջին խօսքը անորն է՝
Եւայլն — Զանցառուած մանրամասնութիւններու՝
Երկինք — Ոմանց համար արքայութիւն՝
Օդանաւ — Ոմանց համար միակ միջոցը բարձրանալու:
Սիրահար — Ժամանակաւոր կուրութենէ բռնուած զոհ մը՝

ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա, 18-2-69

ՓՈԽԱՆ ԱԿՆԱՐԿԻ

ՇԱՀԵԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Շատոնց է որ կ'ուզէի ճշգրիտ տեղեկութիւններ ունենալ գաղութէս ներս պատահած ինչ ինչ հարցերու և դէպքերու շուրջ, որոնց մասին այլընդայլոյ զրոյցներ, յաճախ հակասական, իրարու կը խաչաձեւեն և մարդիկ, աստ և անդ, սխալ մեկնաբանութիւններով կ'ընդլայնեն իրենց լսածները՝

Բայց ես, որ հետամուտ եմ անսուտ տեղեկութիւններ միայն ունենալ գլխ հետաքրքրող հարցերու մասին, ինքզինքս դժուարութեանց առջև կը գտնէի յաճախ՝ Ուրո՞ւ դիմել, ո՞ւր գտնել ազգայինճի մը, որ առանց չարափոխելու՝ ինծի պատմէր իր գիտցածները՝

Կուսակցական չէի, որ պատկանած կուսակցութեանս և անոր շրջանակին շնորհիւ քաղէի պէտք զգացած տեղեկութիւններս՝

Այս մտածմունքներով տարուած էի, երբ օր մը, Սոլիման Փաշայի վրայ հանդիպեցայ իմ հին ծանօթներէս Գրաբոսին, որ հին ազգայինճի մըն էր՝

Գրաբոս պոլսեցի մըն է, Սամաթիայէն, երիտասարդութեան օրերուն գլուխէն շատ տաք և պաղ բաներ անցած են՝

Ճիշդ փնտռած մարդս էր, որուն գոյութիւնը շատոնց մոռցեր էի, երկար ժամանակ զէնքը հրապարակի վրայ տեսած չըլլալուս պատճառաւ՝ Ուստի, անմիջապէս օգտագործելով առիթը, ազգային հրատապ քանի մը հարցերու շուրջ քանի մը հարցումներ ըրի՝ Տեսայ որ շատ ստոյգ տեղեկութեանց և մանրամասնութեանց գիտակ է՝

— Եղբայր, ըսի իրեն, ուրկէ՞ կը քաղես այս տեղեկութիւնները: Դուն, որ տարիքի բերմամբ գործէ քաշուած ես և հայկական սրահներ ալ չես յաճախեր. Առաջնորդարանը ազգակա՞ն ունիս, ինչ է՝

— Ոչ, ըսաւ ան, իմ աղբիւրներս՝ ո'չ մին են ո'չ միւսը՝ Ատեն ատեն, երեկոները Ֆալիերի սրճարանը կ'երթամ, թավլուի մրցումները դիտելու և ժամանակ անցընելու համար: Հոն ամէն տեսակ հայ կուգայ. Եկեղեցւոյ լուսարարէն և ժամկոչէն սկսեալ մինչեւ պուրժուա դասակարգի ներկայացուցիչները, դաշնակցականը, ռամկավարը, հնչակեանը, Բարեգործականճին, զանազան հոգաբարձութեանց վարչականներ, Խան Խալիլի և Մանախի ոսկերիչներ, հայ թերթերու գրաշարներ, գանձիչ, վերջապէս քիչ մը ամէն տեսակի և գոյնի մարդիկ՝ Ահա իմ գլխաւոր աղբիւրս՝

— Եղբայր, պատասխանեցի իրեն, կըսես որ աղուոր գանձ մը գտած ես:

— Ժամանակին, ըսաւ Գրաբոս, հայկական գաւառները, եկեղեցիներու աւանդատանց մէջ մեծ տոմարներ կը պահուէին՝ ուր կ'արձանագրուէին եկեղեցիին ենթակայ համայնքէն ներս պատահած դէպքերը. ծնունդ, մահ, ամուսնութիւն, պանդխտութիւն, սով, երաշտ, արկած, եւայլն՝ Ասոր կ'ըսէին՝ քիւթիւկ՝ Մեր այս սրճարանն ալ նմանօրինակ բան մըն է: Ազգային ամէն տեսակ հարցերու մասին տեղեկութիւններ կրնաս քաղել, մանաւանդ, երբ թավլուի մաչերը զօրաւոր ըլլան և գլուխները պիրայով տաքցած...

Գրաբոս բարեկամիս ըսածները իրականութեան համապատասխան էին և ես այլոցմէ ալ լսած էի այս մասին՝

Ուզեցի բարեկամիս ներկայութենէն օգտուիլ և տեղեկութիւններ առնել քանի մը հրատապ հարցերու մասին՝

— Լսեցի՞ր, ըսի իրեն, տեղւոյս հայկական վարժարաններէն մէկուն մէջ ուսուցչուհի մը իր պետին հետ խնդիր ունեցեր է, և հարցը բաւական մեծցեր է՝

— Ճիշդ է, կը պատասխանէ, բարեբախտաբար հարցը անուշի կապուեր է և երկու կողմերն ալ գոհացեր են՝

— Գրաբոս, կ'ըսեմ, անշուշտ կարդացիր, որ Գալուստեանի այն հին, բարի և միշտ զոհուող պաշտօնեան՝ պարոն Մկրտիչն ալ մեռեր է: Տեսա՞ր նուիրատուութիւնները՝

— Այո, տեսայ:

— Նախկին Գալուստեան Շրջանաւարտից միութիւնը ողջնցե՞ր է, ինչ եղեր է. այս միութեան անունով նուիրատուութիւն կար՝

(Շար. տես էջ 6)

Հ.Մ.Մ.Ի ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳՕՐԵԱՅ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ Ա.Մ.Հ.Ի ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Փոխադարձաբար, «ԶԱՄԱԼԷՔ»ի նախագահ՝ Պր. Հասան Հելմի իր գլխաւորած կազմակերպութեան գեղեցկօրէն պատրաստուած խորհրդանիշ-զինանշանը յանձնեց Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան պետին՝

Ընդունելութեան պաշտօնական բաժնի վերջաւորութեան, տեղի ունեցաւ մտերիմ հանդիպում՝ «ԶԱՄԱԼԷՔ»ի ու Հ.Մ.Մ.ի մարզիկներուն միջև՝ Միաժամանակ առնուեցան յիշատակի նկարներ «ԶԱՄԱԼԷՔ»ի կեդրոնի տարբեր բաժիններուն մէջ՝

«ԱՀԼԻ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

Գահիրէի «ԱՀԼԻ» մարզական միութիւնը, ի պատիւ հիւրաբար քաղաքս գտնուող Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան, սարքեց փայլուն թէյասեղան մը, 10 Մարտ 1969, Կիրակի օր, երեկոյեան ժամը 6ին, իր սեփական հաստատութեան սրահին մէջ՝

Պատուոյ սեղանին վրայ տեղ գրաւած էին «ԱՀԼԻ»ի ու Հ.Մ.Մ.ի ղեկավարները, Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան ու Ընկ. և Ընկերուհի Սարգիս Գալաճեան:

Հրաւիրուած էին Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի ֆութպոլի առաջին խումբի մարզիկները և Հ.Մ.Մ.ի Գահիրէի Շրջանի պատասխանատուները:

Թէյասեղանի պաշտօնական բաժնին բացումը կատարեց «ԱՀԼԻ» միութեան նախագահ, Գահիրէի Բժշկական Համալսարանի վիրաբուժական բաժնի դասախօս՝ Տոքթ. Իպրահիմ Էլ Ուաքիլ, որ ըսաւ յատկապէս.

— Մենք ուրախ ենք մեր յարկէն ներս ընդունելու Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութիւնը, որովհետև Հ.Մ.Մ.ը լիբանանեան այն առաջին միութիւնն է, որ մեր «ԱՀԼԻ» ֆութպոլային խումբը հրաւիրեց Պէյրութ 1951 թուականին:

«Մեր ցանկութիւնը այն է՝ որ այսուհետև առաւել ևս զօրանան մարզական փոխ յարաբերութիւնները Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ին ու Գահիրէի «ԱՀԼԻ»ին միջև, ու այդ խողովակով ալ, արաբական երկու երկիրներու՝ Լիբանանի և ԱՄՀի միջև»:

Ցանուն Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան՝ պատասխան-խօսքով հանդէս եկաւ ընկեր Տ. Սարաֆեանի, որուն խորիմաստ ելոյթէն կը հրատարակենք կարգ մը հատուածներ.

— «ԱՀԼԻ» մարզական միութեան մեծայա՛րգ Պր. Նախագահ ու յարգարժան անդամներ «ԱՀԼԻ»ի կեդրոնական խորհուրդին.

«Թոյլ տուէք յանուն Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի պատուիրակութեան և անոր պետին՝ ընկեր Տիգրան Սարաֆեանին, ողջունել Ձեր երիտասարդական կազմակերպութիւնը՝

«Ամէն բանէ առաջ կը սիրենք ի սրտէ շնորհաւորել Ձեր այս գեղակերտ հաստատութիւնը, որ իր առանձնայատուկ բաժիններով կոչուած է լաւագոյնս սատարելու Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան երիտասարդութեան ու սփորին յարաճուն վերելքին՝

«Որպէս երիտասարդական կազմակերպութիւն, Հ.Մ.Մ.ը 1921 թուականէն ասդին հաւատացած է թէ երիտասարդական շարժումն ու սփորը կարևոր ազդակներ են ժողովուրդներու բարեկամութեան և համագործակցութեան ծիրէն ներս: Կրկնակիօրէն ուրախ ենք հաստատելու այսօր, թէ Հ.Մ.Մ.եան այս ուղեգիծը յաղթական հանգամանք մը կը զգենու այսօր, մարդկային պատմութեան ներկայ ժամանակաշրջանին՝

«Մեր այս հաստատումին գործնական ապացոյցը մենք կ'ունենանք այսօր, Հ.Մ.Մ.ի Պէյրութի Շրջանի մարզական պատուիրակութեան Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան տուած պաշտօնական այցելութեամբ՝

«Հ.Մ.Մ.ի այս հնգօրեայ շրջապտոյտի աւարտին, յանուն Հ.Մ.Մ.եան պատուիրակութեան՝ անհրաժեշտ կը դատենք մեր ջե՛րմ շնորհակալութիւնները յայտնելու «ԶԱՄԱԼԷՔ» մարզական միութեան, Պր. Կարօ Վարժապետեանին, որոնց միացեալ աշխատանքով հնարաւոր դարձաւ մեր շրջապտոյտին իրագործումը, «ԶԱՄԱԼԷՔ»ի ու «ԱՀԼԻ»ի մարզիկներուն, մրցումներու իրաւարարներուն ու երկրի մարզական մամուլին՝

«Թո՛ղ միշտ լուսապայծառ ըլլայ երիտասարդութեան ու մարզական շարժումին անծայրածիր հորիզոնը, որպէսզի առաւել ևս ամրապնդուի ժողովուրդներու բարեկամութիւնը»՝

Թէյասեղանի պաշտօնական բաժնի փակումէն առաջ, «ԱՀԼԻ» մարզական միութեան նախագահ՝ Տոքթ. Իպրահիմ Էլ Ուաքիլ հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնները յայտնեց Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան պատասխանատու-քարտուղարին արտայայտած միտքերուն համար ու շեշտեց, թէ երկու միութիւններու՝ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի և Գահիրէի «ԱՀԼԻ»ի բարեկամութիւնը կը մնայ անսասան՝

ՈՂՋԵՐԹԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպար, Զամալէք և Ահլի ակումբներու վարչութեանց՝ ի պատիւ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի ֆութպոլի խումբին և ղեկավարութեան սարքած թէյասեղաններէն զատ, Գահիրէի մէջ Լիբանանահայ մեր հիւրերը պատուուեցան Հայկական Ընթերցասրահի և Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեաններու կողմէ՝

Կիրակի, 9 Մարտ, «Ահլի»ի խումբին դէմ ձեռք ձգած իր փայլուն յաջողութենէն ետք, Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութիւնը հիւրասիրուեցաւ Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեաններու կողմէ, իրենց բնակարանին մէջ՝

Ընդունելութեան ներկայ էին նաև «Ջահակիր»ի արտօնատիրուհին, պատասխանատու-խմբագիրը և Պր. Ց. Կարապետեան:

Տանտիրուհիին կողմէ պատրաստուած համեղ կերակուրներով զարդարուած ճոխ սեղանի մը շուրջ բոլորուած հիւրերն ու հիւրասիրողները՝ բաժակներ պարպեցին հայ մարզիկներուն կենացը, մաղթելով անոնց նորանոր յաջողութիւններ: Մօտ երկու ժամ տեւած այս հիւրասիրութեան աւարտին, Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեաններ գեղեցիկ յուշանուէրներ յանձնեցին պատուիրակութեան իւրաքանչիւր անդամին՝

Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան նախագահ ընկեր Տիգրան Սարաֆեան մաղթեց որ մօտ ապագային Պէյրութի մէջ մեծ հաճոյքը ունենայ դիմաւորելու և հիւրասիրելու Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեանները՝

Այս գեղեցիկ ընդունելութենէն ետք՝ Լիբանանահայ հիւրերը առաջնորդուեցան Հայկական Ընթերցասրահ, ուր ի պատիւ անոնց կազմակերպուած էր ողջերթի ընդունելութիւն մը՝

Ծոխ սեղաններու շուրջ բոլորուած Հ.Մ.Մ.եան քոյր կազմակերպութեանց ղեկավարներն ու անդամները, ինչպէս նաև Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադիրներ, վարչականներ, անդամներ ու բարեկամներ բազմաթիւ կենացներ պարպեցին մեր նոր սերունդին կենացը՝

Ընդունելութեան բացումը կատարեց Սրահի պատասխանատու-քարտուղար ընկեր Նուպար Գալաճեան և ողջունեց Լիբանանի մեր երիտասարդները՝

Հ.Մ.Մ.ի ֆութպոլի յետսապահ Մարտիկ Շխըրտմեան երեկոյթի թամատան ընտրուեցաւ: Ան յաջորդաբար հրաւիրեց իր խաղընկերներէն Պետրոս Պետրոսեանը, Ցարութիւն Զօպեանը, Աւետիս Գարախանեանը, որոնք ելոյթ ունեցան երգով և զուարճախօսութիւններով՝ Նոյնինքն թամատան՝ Մարտիկը, իր գեղեցիկ ձայնով հայկական ժողովրդական երգերով խանդավառեց բոլորը՝

Եգիպտահայ ծանօթ երգահան Պր. Արամ Մուրատեան կարդաց իր գրած արաբերէն լեզուով գեղեցիկ ոտանաւորը՝ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի խումբին ԱՄՀ այցելութեան առթիւ, որ մեծապէս գնահատուեցաւ ներկաներէն:

Տիկին Սոնա Գազանճեան դաշնակի իր նուագածութեամբ առաջնորդեց ներկայ երիտասարդութեան կողմէ կատարուած խմբերգները՝

Ցանուն Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան՝ խօսք առաւ ընկ. Տիգրան Սարաֆեան և նախ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք յաջողցուցած էին իրենց կազմին շրջապտոյտը դէպի ԱՄՀ և բոլոր անոնց՝ որոնք ջերմ ընդունելութիւն մը վերապահած էին իրենց, ու Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի վարչութեան անդամներէն իւրաքանչիւրին կուրծքը զարդարեց Հ.Մ.Մ.եան գեղեցիկ կրծքանշանով՝

Ընկ. Տ. Սարաֆեան ապա խօսեցաւ Հ.Մ.Մ.եան կազմակերպութեան հիմնադրութենէն ի վեր կատարած ազգօգուտ գործունէութեան մասին, վեր առաւ մարզական, ազգային և եղբայրական ոգին՝ որ կը ջամբուի հայ երկսեռ երիտասարդութեան Հ.Մ.Մ.ի դրօշին ներքև՝

Ընկ. Տ. Սարաֆեան իր խօսքերը վերջացուց յաջողութիւններ մաղթելով Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի վարչութեան և անդամներուն, ինչպէս նաև Հայկական Ընթերցասրահին եւ բոլոր անդամներուն:

Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի կողմէ հիւր մարզիկներուն եւ անոնց ղեկավարներուն յանձնուեցաւ յուշանուէր մետայլներ՝

Երեկոյթը վերջացաւ ուշ գիշերին և ներկաները՝ իւրաքանչիւր Հ.Մ.Մ.ականի ողջերթ մաղթեցին նախքան իրենց մեկնումը՝

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

20 ՄԱՐՏ 1969

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, 8 Մարտ, երեկոյեան ժամը 9.30ին Հայկական Ընթերցասրահի գեղեցկօրէն զարդարուած հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ բարեկենդանի պարահանդէսը, դիմակաւոր և անդիմակ, առաջնորդութեամբ հանրածանօթ Superbs նուագախումբին։

Տեղի ունեցաւ արժէքաւոր պարգևներու վիճակահանութիւն։ Այս առթիւ Տիար Օննիկ Սուլթանեան ի նըպաստ սրահին նուիրած էր արժէքաւոր ոսկեայ մատանի մը, որ

Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի պատուիրակութեան սեղանը

տեղւոյն վրայ աճուրդի հանուեցաւ,

Հոծ բազմութիւն մը եկած էր վայելելու այս հաճելի երեկոյթը, որուն փայլը առաւել ևս աճեցաւ և մթնոլորտը աւելի խանդավառիչ դարձաւ՝ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.ի ֆութպոլիստներուն և անոնց ղեկավարներուն ներկայութեամբը։

Համադամ ճաշերը՝ պատրաստուած սրահի տիկիններուն կողմէ, կանոնաւորապէս սպասարկուեցան սրահի երկսեռ երիտասարդներուն հսկողութեան տակ։ Ձրիօրէն բաշխուեցան քօթիյոններ,

Ուրախ և խանդավառ մթնոլորտ մը տիրեց պարահանդէսի սկիզբէն մինչև վերջը։

Կէս գիշերին տեղի ունեցաւ դիմակաւոր ծպտեալներու տողանցքը։ Ամենախինդնատիպ դիմակաւոր Օր. Լիւսի Իկիտպաշեան ստացաւ ա. մրցանակը։

Առաւօտեան ժամերուն վերջ գտաւ այս յաջող պարահանդէսը և բոլոր ներկաները գոհունակ հրաժեշտ առին սրահէն։

Ն. Մ.

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ինչո՞ւ ձգենք մերը, գեղեցիկը, մաքուրը, օրինակելին, ազնուականը, կրօնաբարոյականօրէն իմաստալիցն ու պարկեշտը և երթալ նետուիլ օտարին գիրկը և անոնցմէ ակնկալել այն, ինչ որ արդէն մենք ունեցեր ենք դարեր շարունակ՝ մեր խելացի և խոհեմ նախնիքներէն մեզի մնացած իբր ազգային ժառանգ։

Ինչո՞ւ այսչափ կարճատեսութիւն և կարճամտութիւն։ Մի՞թէ հայ ընտանիքը փրկելով օտարամոլութենէ և օտարի մուտքը հայ ընտանիքէն ներս, սատարած չե՞նք ըլլար Հայ Դատին, Ազգին, Հայրենիքին և Եկեղեցիին։

Չէ՞ք ըմբռներ թէ առանց մաքուր հայ ընտանիքի գոյութեան՝ կարելի չէ ունենալ ո՛չ հոգևորական և ոչ ալ աշխարհական պատուաբեր ազգայիններ։ Ինչո՞ւ ջայլամի նման մեր գլուխը խրենք աւազին մէջ և չտեսնելու և չըհասկնալու տանք մեր ըրածը։ Սիրելի եղբայրներ մեր, գաղրեցընենք այլևս մեր եղբայրատեաց և իրերամերժ ու ազգաքանդ պայքարը և վերցնելով քէն ու ոխ՝ միանանք ի մի և ձեռք ձեռքի տուքի կանգնելով փրկենք հայ ընտանիքը բոլոր երևելի և աներևոյթ փորձանքներէն, ինչ որ պիտի սատարէ թէ՛ սփիւռքահայութեան գոյութեան եւ թէ՛ ալ հայութեան մեծ երազին. Հայ Դատին։

Այդ տխուր երևոյթին դիմաց պահ մը կը մտածենք՝ որ արդեօք մեր հոգևորականները, ղեկավարներն ու հասարակական գործիչները լիովին չե՞ն կատարած իրենց վստահուած պատասխանատու եւ նուիրական գործը, այլապէս որո՞ւն պաշտօնն է այդ, ո՞վ է որ հայկական սուրբ բոյնը պիտի փրկէ օտար այլանդակ սովորութիւններէ և խաթարիչ բարքերէ։

«Ընտանիքի Օր»ը մեզի առիթ կ'ընծայէ անգամ մը ևս խորհրդածելու այս խիստ այժմէական հարցին մասին, մաղթելով որ մեր հայ մայրերն ու հայրերը զգան իրենց ուսերուն վրայ դըրուած պարտականութեանց կարևորութիւնը, չկլանան և չանտեսեն իրենցմէ սպասուածը տալու ոչ միայն իրենց շրջապատին, այլ նաև իրենց Ազգին, Հայրենիքին և Եկեղեցիին։

Մաղթենք՝ որ մեր հայ ծնողները գիտնան գուրգուրալ և պահպանել այն ընտանեկան սրբութիւնները և զանոնք ուսուցանել և աւանդել իրենց յաջորդող սերունդներուն՝ ինչպէս իրենց է հասած իրենց նախորդներէն։

Մաղթենք վերջապէս, որ մեր հայ տուները ըլլան չէն, սրահները արդիւնաբեր, դպրոցները լեցուն, եկեղեցիները պայծառ ու հայ գիրն ու գրականութիւնը՝ ինչպէս նաև հայ երգը միշտ տարածուն ու ծաւալուն։

Սիրելի հայ մայրեր և հայեր, մի՛շտ արթուն և մի՛շտ հաստատ։

ՎԱՉԱԿԱՆ

Աղեքսանդրիա, 16-2-69

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱՑԻԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Ողբ. Տիկին Սելինա Սվաճիպաշեանի մահուան տխուր առթիւ՝ վասն ցաւակցութեան և փոխան ծաղկեպսակի, Մարկոսեան և Ալթունեան ընտանիքներ կը նուիրեն.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Աղքատախնամին	100
Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	100
«Արև»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ողբ. Սելինա Սվաճիպաշեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան, Այրի Տիկ. Թագուհի Պօյաճեան կը նուիրէ 100 ե.դ.։

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ընկ. Մանուկ Բաբարիկեան (Ֆրեզնօ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ ընկեր Ոսկան Յովհաննէսեանի (Նիւ Եորք)։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Սոնա Տ. Մ. Թնկըրեանի «ԿԵԱՆՔԻՆ ՀԵՏ» պատմուածքներու հատորը։ Տպագրութիւն՝ «Հերման» տպարանի (Իսթանպուլ)։ Գինն է 25 լիրա։ Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ Քուրթուլուշ Գաստէսի թիւ 229, Սէլամէթ, յարկաբաժին Տայիր 6, Շիշլի, Իսթանպուլ։

ՃՇԳՈՒՄ

Կարգ մը ազգայիններու հարցումներուն գոհացում տալու բծախնդրութեամբ, 1968 Դեկտեմբերի տարեկան պարահանդէսին մեր յայտագրին էջերուն մէջ Աղքատաց Հոգաբարձութեան գործունէութեան առնչութեամբ յիշուած է, թէ ծերանոցներու կը վճարուի որոշ գումարներ։ Հետևաբար պիտի խնդրէինք ճշդել՝ թէ նոյն ծերանոցներուն մաս չի կազմեր Տիկնանց «Այծեմնիկ» Միութեան «Կարապետ Աղա Աբիկեան» Հանգստեան Տունը, որ բացարձակապէս ձրիօրէն կ'ընդունի հոգաբարձութեանս կողմէ ղրկուած ծերերը։

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՀԵԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(Շար. Ե. էջէն)

— Այո՛, ես ալ զարմացայ երբ կարդացի այդ լուրը։ Եթէ չեմ սխալիր, ողբացեալ Համբարձում Գարայեանի մահուան առթիւ ալ ծաղկեպսակ մը ղրկուած էր այս անունով։

— Կ'երևի այս միութիւնը իր գերեզմանէն տուքի հանելու համար աշխատողներ կան։

— Անցնինք այս պատմութեան վրայէն, անձնական հաշիւ մը ըլլալու է։ Հարցում մըն ալ ես ընեմ. դուն գիրէ, գրականութենէ լաւ կը հասկնաս և ժամանակին ալ մեր դպրոցներու մօտիկ եղած ես։ Կ'ընդունիմ, թէ պր. Մկրտիչ Գալուստեանի երախտաշատ պաշտօնեաներէն մին եղած է և ամենէն աւելի յոգնողներէն։ Բայց, որքան որ իմ խելքս կը հասնի՝ ենթական կարելի չէ «ջահ» մը նկատել։ Ցետոյ, եթէ ողբացեալը ջահ կոչենք, ուսուցիչները, եկեղեցականները, գրագէտները ի՞նչ պիտի անուանենք։

— Իրաւունք ունիս եղբայր, ըսի։ Ինչ որ է, պարոն Դրաբոս, շատ ուրախ եմ քեզ տեսնելուս. քանի որ յաճախ սրճարանը կ'ըլլաս՝ ատեն ատեն կ'անցնիմ թարմ լուրեր ունենալու համար։

Ու այսպէսով կը բաժնըւիմ իմ հին ծանօթէս, մօտ ատենէն զինք կրկին տեսնելու յոյսով։

ԱՍԵՂ ԳՆԴԱՍԵՂԵԱՆ

ԿՈՉ

Հ.Բ.Ը.Մ. Պուէնոս Այրէսի Երիտասարդաց Լիկայի կողմէ կազմակերպուած ցուցահանդէսը արդէն իսկ իր լրումին կը հասնի։ Այսու, անհրաժեշտ կը գտնենք՝ որ հայ հեղինակներ հայերէն կամ օտար լեզուներով կատարած իրենց հրատարակութիւնները մեզի ուղարկեն։

Այս գիրքերը պարտին ըլլալ զուտ գրական ստեղծագործութիւն (այսինքն վէպ, թատրոն, բանաստեղծութիւն, պատմուածքներ, հեքեաթներ, եւայլն)։ Հետևաբար կը խնդրենք 31 Յուլիս 1969էն առաջ մեզի ուղարկել սեփական հեղինակութիւններ, որոնց համար մենք ստացագիրներ պիտի յղենք։

Նկատելով որ մեր այս ազգանուէր ջանքերը անարձագանգ պիտի չմնան և մեծապէս օգտակար պիտի հանդիսանան գաղութիս հասարակութեան և երիտասարդութեան մասնաւորաբար, այժմէն կու գանք յայտնել մեր խորին շնորհակալութիւնները։

ի դիմաց

Հ.Բ.Ը.Մ.ի Հայ Գիրքերու Ցուցահանդէսի Յանձնախումբի

Ատենադպիր — ԴԱՆԻԷԼ ԽՈՒՍԷՖԵԱՆ

Ատենապետ — ՌՈՒԲԷՆ ՊԷՇԻՇԵԱՆ

Հասցէ.—

LIGA DE JOVENES
Acevedo 1322
BUENOS AIRES (Argentine)

ԱՆԽՈՆՋ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

չարունակի հարստացնել հայագիտութեան գանձարանը։ Շուտով լոյս կը տեսնի Ղարիբեանի «Հայ մանկավարժական լեզուաբանութիւն» խորագրով աշխատութիւնը։

Ակադեմիկոս Ղարիբեանը անցել է ստեղծագործական կեանքի երկար ու բեղուն ճանապարհ։ Նա միշտ էլ արձագանգել է սովետահայ լեզուաբանութեանը յուզող հարցերին, հրապարակել է բազմաքանակ յօդուածներ, գնահատել ու փրոփականտել է լեզուաբանական գիտութեան նուաճումները և այսօր էլ նորի արտակարգ զգայնողութեամբ հետևում է ընդհանուր լեզուաբանութեան զարգացման ընթացքին։

Աւելցնենք այս բոլորին, որ լեզուաբանական կադրեր, հայագէտ-լեզուաբաններ աճեցնելու, նրանց օգնելու և օժանդակելու գործում ևս մեծ է Ար. Ղարիբեանի դերը։ Հայագիտութեան տարբեր մասնագիտութիւնների գծով նա պատրաստել է գիտութեան բազմաթիւ թեկնածուներ, մի քանի դոքթորներ, հոգատարութեամբ քաջալերել է, փայփայել երիտասարդ մասնագէտներին։ Ուստի մեզ այլ բան չի մնում, քան ամբողջ սրտով շնորհաւորել մեր սիրելի յոբելեարի ծննդեան 70 և գիտական մանկավարժական գործունէութեան 45ամեակը, ցանկալ երկա՜ր ու երկար տարիների կեանք, ստեղծագործական նորանոր յաջողութիւններ և տեսնել նրան այսօրուայ պէս առոյգ, կենսախինդ ու գործունեայ։

ԱԼ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique. TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 273 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՄԱՐՏ 1969 — ՀԱՏԸ ՉԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ٢٧٣ — الخميس ٢٧ مارس ١٩٦٩

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳ. ԴԻՄԱԳԾԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՅԼԱՃԵԱՆ

Վերջերս սփիւռքահայութեան որոշ մէկ մասը տեղաշարժ կատարեց, եւ այս առիթով մտահոգութիւններ յայտնուեցան սփիւռքահայ մամուլին մէջ։ Ըստ մեզի, գաղութէ մը ուրիշ գաղութ փոխադրուիլն այնքան վտանգաւոր չէ, որքան այդ տեղաշարժուող, նոր հորիզոններու տակ հաստատուող նոր սերունդներու ապազգայնացումը, որովհետեւ մենք չենք կրնար հաւատալ, թէ այսինչ երկրին մէջ աւելի ուշ պիտի ձուլուին քան թէ այնինչ երկրին մէջ։ Ապազգայնացումն ու ուծացումը, հայրենիքէն դուրս, ուշ կամ կանուխ պիտի հալեցնէ մեզ, քանի կ՚ուշանանք հայրենի հորիզոնի տակ հաւաքուելու արտօրանքին մէջ։

Ո՞ր հայը սրտի մորմոքով չի յիշեր դառն ճակատագիրը հին Լեհաստանի և Հունգարիոյ երբեմնի հայահոծ գաղութներուն, որոնք ժամանակի ընթացքին ունեզրկուելով հայրենիքի խանդավառիչ ուժէն և հայրենի աւանդութիւններէն սպառ կորսուեցան և հալեցան կրակի վրայ ինկած ձիւնի փաթիլներու հանգոյն։

Այս առթիւ թերեւս մեզի պիտի առարկուի, թէ հին դարերու այդ ուծացուցիչ խաւարը փարատած է այլեւս, քանի որ իւրաքանչիւր գաղութ ունի սեփական լեզուով մամուլ, հայրենակցականներ ու մշակութայիններ, եւայլն, որոնք մասամբ կ՚օժանդակեն ազգային դիմագծի պահպանման։ Մենք այդ օժանդակ մարմիններու կատարելիք դերի մասին յոռետես չըլլալով հանդերձ, կ՚ուզենք շեշտել սակայն, որ ատոնք բոլորը երբեմն կրնան մնալ կիսամիջոցներ, եթէ սփիւռքի մեր երիտասարդութիւնը ամուր չի փարի մայրենի լեզուին, ազգային դպրոցին և հայրենիք վերադառնալու գաղափարին։

Կ՚ընդունինք նաև, որ հայրենիքէն դուրս ապրող հայը ստիպուած է իր ուշքն ու ուժը առաւելապէս տրամադրելու ապրած երկրին լեզուին և մշակոյթին՝ հեշտութեամբ դուրս գալու համար ապրուստ կոչուող ժիտ պայքարէն։ Բայց այս պարագան երբեք պատճառ մը չէ, որ տեղականը սորվելու համար մոռնանք մեր մայրենին, հայ մշակոյթն ու հայրենիքը, որոնց պահպանումին համար մեր պապերն ու ծնողները զոհեցին իրենց դարաւոր աշխատանքի հալալ արդիւնքը, նոյնիսկ կեանքն ու արեւը…։

Ներկայիս Մերձաւոր Արեւելքի հայ գաղութներն ու Եգիպտոսը աւելի բախտաւոր են, որ ազգային դպրոցներու բարերար ցանցով մը օժտուած են շնորհիւ տեղական իշխանութեանց բարեացակամութեան և Հ.Բ.Ը. Միութեան ըրած աչքառու դրամական օժանդակութեան։ Սակայն կան գաղութներ, ուր հայկական դպրոցներ գոյութիւն չունին, կամ եղածներն ալ անբաւարար, կիսամիջոցներ են նորահաս սերունդի հայեցի դաստիարակութեան համար։ Այսպիսի գաղութներու վիճակը հետզհետէ աւելի մտահոգիչ կը դառնայ, թէև տեղւոյն սրտցաւ հայ մտաւորականներն ու մամուլը որոշ ջանք կը թափեն այդ պակասը լրացնելու առաջադրանքով, բայց ի՞նչ օգուտ, որ երեւոյթը և արդիւնքը յուսադրիչ չեն, չըսելու համար, որ «ջուրը պատէն վեր հանելու» գործ մըն է միայն ու պիտի մնայ այդպիսին, քանի որ նոր սերունդը հայերէն թերթ չի բռներ ձեռքը և այժմու ընթերցողներուն մեծ մասը 1922ին եկած հայերն են….։

Ուրեմն աչքի առջեւ ունենալով այս դառն իրականութիւնը, կրնանք երեւակայել, թէ 15—20 տարիներ յետոյ ի՞նչ գոյավիճակ կրնայ ստեղծուիլ այդպիսի գաղթօճախներու մէջ….։

Նոր հայը, որ մեծցած է արտասահմանի մէջ ընդհանրապէս օտար շունչով, դժուար է զայն հրապուրել մեր այլազան ուղղագրութեամբ հրատարակուող թերթերով կամ խեղճ ու կրակ ընթերցարաններով, որոնց դարակները լեցուած են արեւելահայ ուղղագրութեամբ և լեզուով գրուած նոր ու հրաշալի գրքերով, բայց գիրք ստանալու եկողները արեւմտահայեր ըլլալով՝ կը փնտռեն ընդհանրապէս հին ուղղագրութեամբ գրուած գիրքեր։

Ահա այս ապազգայնացուցիչ երեւոյթին առջեւն զէթ մասամբ առնելու և նոր սերունդին քով օր քան զօր շեշտուող անտարբերութիւնը չխորացնելու համար, պէտք է մեր ջանքերն համատեղենք Հայաստանի Ներգաղթի միութեան ջանքերուն հետ։ Հրապուրենք նոր սերունդը հայրենիքի հսկայ վերելքով, փայլուն ապագայով, մարդկութեան բարօրութեան համար բաւական խելք ու միտք ունեցող հայ գիտնականներու սխրագործութեամբ եւ աշխատինք դպրոցական հայկակները տարիէ տարի աւելի մեծ թիւով արձակուրդի ղրկելու Հայաստան՝ իրենց նախնիքներու երկիրը, որպէսզի աչօք-բացօք տեսնեն մեր պաշտելի նախահայրերու կերտած մշակոյթի սխրալի յուշարձանները։

Սոֆիա (Պուլկարիա)

ԱՄՀ-Ի ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի այսօր

Այսօր, Հինգշաբթի, 27 Մարտ, երեկոյեան ժամը 6ին, Արաբ ընկերվար Միութեան Բ. ազգային համագումարի բացման՝ ԱՄՀի նախագահը կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի, որուն ընթացքին պիտի արտայայտուի Միջին Արեւելքի տագնապին զինուորական և քաղաքական երեւոյթներուն, ինչպէս նաև 30 Մարտի Ծրագրին կիրարկման ու քաղաքական կազմակերպութեան առաջին Ազգային համագումարի որոշումներուն գործադրութեանց մասին։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ԱՄՀ-Ի ՄԷՋ

Երեքշաբթի, 25 Մարտ կ.ե. ժամը 1.30ին Մոսկուայէն ինքնաթիռով Գահիրէ ժամանեց Ս. Հայաստանէն զբօսաշրջիկներու խումբ մը, բաղկացած 39 հոգիներէ, ղեկավարութեամբ ընկ. Վիրապեանի և իջեւանեցան «Գոնթինենթալ» պանդոկը։

Այս խումբին մաս կը կազմեն նաև դասախօս ռատիոլոկ Տոքթ. Կարօ Սայաթեան, երկրաբան Մարտուն Գալոյեան, Էլզա Դարբինեան, իրաւաբան Սիլվա Մխիթարեան և բազմաթիւ գիտնականներ, պատմաբաններ, մասնագէտ ճարտարագէտներ, արուեստագէտներ, եւայլն։

Անոնցմէ մի քանին՝ ընկերներ Լիպարիտ Արամեան (Լուսաւորութեան մինիստրութեան ուսուցիչներու վերամշակման և ազգային պատմութեան դասախօս), Դոցենտ Վոլթէր Տիրոյեան (պատմաբան և դասախօս մանկավարժական Հիմնարկի), Գոհար Իսայեան (նկարիչ-փորագրչուհի) և ուրիշներ, նոյն օրը երեկոյեան այցելեցին «Ճահակիր»ի խմբագրատունը, ուր զրոյց ունեցան գաղութս հետաքրքրող հարցերու մասին։

Գիշերը անոնցմէ ստուար թիւով խումբ մը այցելեց Հայկական Ընթերցասրահ, ուր մեր հայրենի հիւրերը ջերմօրէն ընդունուեցան և անոնցմէ շատեր ելոյթ ունեցան հայրենիքի մէջ իրենց կատարած աշխատանքներուն մասին։

Չորեքշաբթի, իրենց Թուրիստական ծրագրէն բացի՝ անոնք շփում ունեցան գաղութիս հայերուն հետ, իսկ գիշերը այցելեցին Հայ Գեղ. Միութեան սրահը, ուր ևս հանդիպում ունեցան հայրենակարօտ եգիպտահայերու հետ։

Խումբը, Ուրբաթ կ.ե. ժամը 3ին, ինքնաշարժով կը մեկնի Աղեքսանդրիա և կ՚իջեւանի «Մեթրոփոլ» պանդոկը։

Երկու օրեր Աղեքսանդրիա մնալէ ետք՝ անոնք կը մեկնին Ասուան, ուրկէ Լուքսոր և ապա

(Շար. տես էջ 4)

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Դիւանը, ի պատասխան արտասահմանից եղած հարցումներին, այսու լիազօրուած է յայտարարելու՝ թէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը տեղեկութիւն չունի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի այցելութեան մասին Ամերիկայի Հայոց. թեմերին եւ համայնքներին, որոնք օրինաւորապէս գտնւում են Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հոգեւոր իշխանութեան ներքոյ, իրենց կազմաւորման օրերից սկսած։

Անթիլիասի Կիլիկեան Աթոռի գահակալի կողմից նման այցելութիւններ, առանց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գիտութեան եւ համաձայնութեան՝ հանդիսանում են դարերից ի վեր նուիրագործուած եկեղեցական կարգ ու կանոնի խախտում։

15 Մարտ 1969 թ.
Ս. Էջմիածին

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ՄԵԶԻ ՀԱՄԱՐ

Ներկայ դարը իր բոլոր մտահոգութիւններուն հետ, քաղաքական, տնտեսական եւն., պատերազմէն աղին կը պարզէ նաև վիճակ մը, ուր բարոյականն ալ հետզհետէ կ՚իյնայ իր երբեմնի բարձունքէն։ Մարդոց երջանկութիւնը քայքայող, ընտանեկան սրբութիւնը անարգող, վատթար օրինակներու յաճախակի երեւումը, կը միտի կեանքը օրէ օր աւելի դժուարին կէտի մը հասցնել, որուն դէմ անզօր կը թուի հաւատքի և սիրոյ ակնածելի ուժերու՝ կղերին և բարոյախօսներու պայքարը։

Տարօրինակութիւններու երկիրը՝ Ամերիկան օրինակ առնելով, հոն՝ ուր միտքը ամենէն ազատ թռիչք կը ստանայ և ուր ատեն մը կը կարծէինք թէ կեանքը ամենէն աւելի հոն հասած է իր երջանկութեան, կրթութիւն ու զարգացում աւելի տարածուած ըլլալուն. այժմ կը տեսնենք որ ամենէն աւելի կը տուայտի ընկերային չարիքներէ։ Ասոր պատճառները մէկէ աւելի են և խոր։ Մեր նպատակէն դուրս է մէկիկ մէկիկ վերլուծել զանոնք, ակնարկ մը միայն կը կարծեմ կրնայ իր օգտակարութիւնը ունենալ մեր սա ցան ու ցիր կեանքի իրադարձութիւններուն վրայ։

Վերջերս Նիւ Եորքի նշանաւոր քարոզիչներէն՝ Եպիսկոպոս Մէնիսկի և դատաւոր Լինտզիի միջև գաղափարներու հակամարտութիւն մը զբաղեցուց հանրային կարծիքը։ Քարոզիչը եկեղեցւոյ բեմէն բուռն կերպով կը յարձակի փորձ ամուսնութիւն կոչուած, նորելուկ վարդապետութեան ջատագով Լինտզիի վրայ, որովհետև ան յանդգներ էր քարոզելու՝ թէ անոր կիրարկումով միայն կարելի էր նուազեցնել ամուսնալուծումներու թիւը։

Թէ ինչ հիման վրայ Եպիսկոպոսը դատապարտեց այդ տեսութիւնը։ Ակնյայտնի է որ ան նկատի ունեցաւ ընտանեկան սրբութիւնը և ընտանիքը իբրև հիմնաքար մարդկային ընկերութեան։

Փորձ ամուսնութիւնը, նախ քան ամուսնութիւն, զոյգերը միասին ապրին, մինչև որ համոզուին թէ կրնան վերջնականապէս կապուիլ իրարու կամ ոչ ըստ այնմ օրինաւորապէս ամուսնանալու կամ բաժնուելու—ամէնքկացւոց յատուկ երեւոյթ մըն է պիտի ըսէինք ու անցնէինք, մաղթելով՝ որ ան մեր նուիրական յարկերէն ներս նայելու փորձն իսկ չընէ։ Սակայն ինչ խօսք՝ որ մեր մէջն ալ ամուսնութիւնները հետզհետէ կը կորսնցնեն իրենց աւանդական ըմբռնումը, վազելու համար նոր և զգացական փորձերու ետևէն։

Բարեբախտութիւն մըն է՝ որ մեր աղջիկներու մեծամասնութիւնը դեռ կը պահէ առաքինի հայ կնոջ տեսակէտը ամուսնութեան հանդէպ։ Անիկա դեռ կը փնտռէ իտէալ երջանկութիւնը գտնել ընտանեկան յարկէն ներս ներաշխարհ մը ամբողջ, անքակտելի և սուրբ, ուր կը բաժնուին հաւասարապէս տառապանք և երջանկութիւն։

Ու ան կը փափաքի ամէն գնով ամուսնութիւն մը կնքել,

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

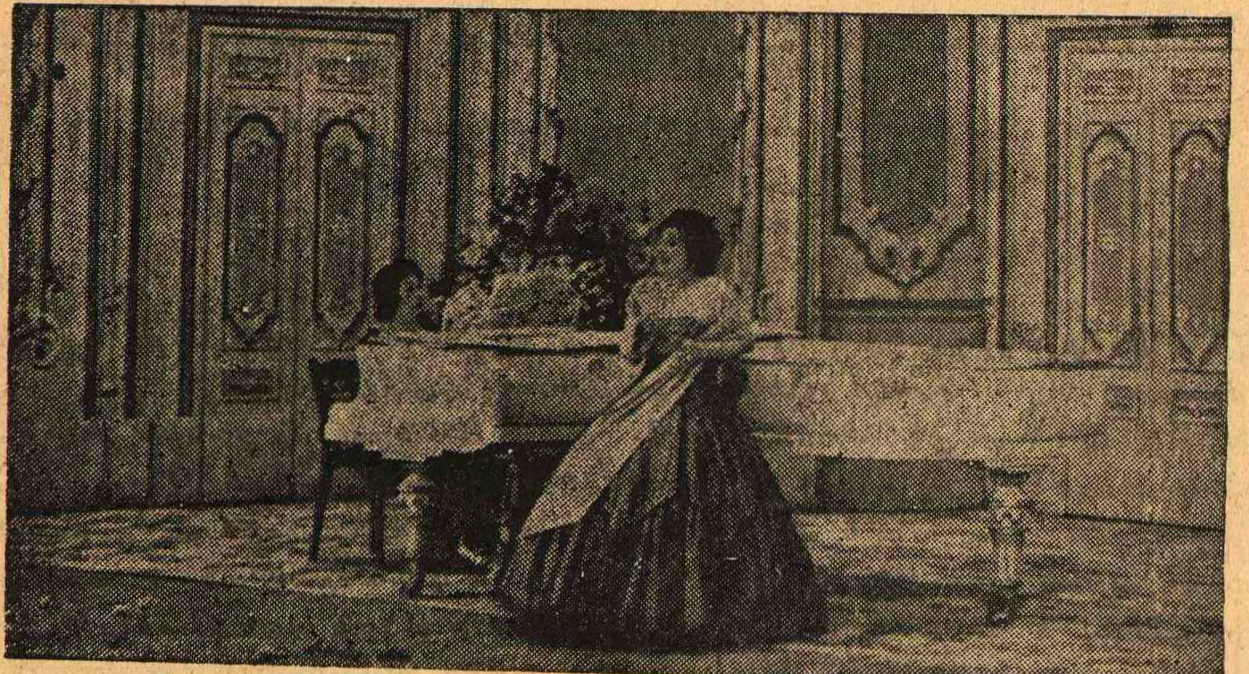
ԱՆԳԼԻԱ

Գոհար Գասպարեան երգեց Լոնտոնի մէջ

Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լոնտոնի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ, Երկուշաբթի, Փետր. 8, Գոհար Գասպարեան երգահանդէս մը տուաւ Լոնտոնի անուանի սրահներէն Վիկմոր Հոլի մէջ, ընկերակցութեամբ ծանօթ դաշնակահարուհի Էլէոնորա Ոսկանեանի։

Երաժշտագէտ անգլիացի մը, համերգի աւարտին լսւագոյն ձեւով ւարին արիաներ և երգեր, զորս կը համարձակին երգել երգարուեստի գագաթը հասած երգչուհիներէն ալ քիչերը միայն, Հայոց երգի «Գոհարը» դասական երգի վերոյիշեալ գոհարները կատարեց անգերազանցելի վարպետութեամբ և անթերի թեքնիքով։

Ցայտագրի երկրորդ մասին մէջ ան կատարեց Կոմիտասի Ան-

Գոհար Գասպարեան երգած պահուն

բնութագրած է Փետր. 8ի համերգը.

«Կը կասկածիմ՝ որ ցարդ նոյնիսկ Վիկմոր Հոլը Գասպարեանի երգարուեստին կատարելութեամբ օժտուած երգչուհի մը լսած ըլլայ», ըսած է ան։

Արդարև Գ. Գասպարեան իր գեղեցիկ ձայնով, իր անկրկնելի արուեստին հմայքով՝ ամբողջ երկու ժամ ունկնդիրները պահեց կախարդուած։ Ունկնդիրները կ'ապրէին հոգեկան վերացումի պահեր։

Ցայտագրի առաջին մասին մէջ Գ. Գասպարեան կատարեց Կլուքէն, Մոցարթէն, Ռիմսքի-Քորսաքովէն, Թ. Մուրէն և Պելլինիէն չափազանց բարդ ու դժուարին ...սունին, Կուժն առած եւ Ծիծեռնակը, Ա. Տէր-Ղեւոնդեանի Իջէք, իջէք իմ երազներ, Կանաչեանի Օրօրը, Ալեմշահի Իմ երգը և Տիգրանեանի «Անուշ»էն խելագարութեան տեսարանը։ Ունկնդիրներու որոտընդոստ ծափերուն և հուռաներուն ընդառաջելով, երգչուհին յայտագրէն դուրս կատարեց նաև Կռունկն ու Հայաստանը։

Ու եկաւ Կռունկը, Գասպարեանի Կռունկը...։

Ու ամբողջ սրահը լացաւ։

Գասպարեան եկաւ Լոնտոն, իր հմայքով կախարդեց բոլորը ու վերադարձաւ հայրենիք յաղթական։

ԱՍԱՏՈՒՐ ԿԻՒՋԷԼԵԱՆ
Լոնտոն

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 14 Մարտ, Պէյրութ ժամանեցին Հայաստանի հեռուստատեսութեան գլխաւոր խմբագիր Խաչիկ Յովհաննիսեանն ու հեռուստատեսութեան գլխաւոր կինօ-օփերաթոր Ստեփան Մարտիկեանը, որոնք շաբաթ մը Լիբանան մնալէ ետք՝ պիտի այցելեն նաեւ արաբական ուրիշ երկիրներ։

Անոնք պատրաստելու վրայ են վաւերագրային ֆիլմ մը, որ պիտի ներկայացնէ արաբական երկիրներու հայկական հաստատութիւնները, ինչպէս նաեւ «ԱՐՄԵՆԻԱ» նաւը, որ ոսկիէ կամուրջ դարձած է հայրենիքի ու սփիւռքի միջեւ։

ՖՐԱՆՍԱ

ՋՈՐ. Ս. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Զօրավար Սարգիս Մարտիրոսեան Հայաստանէն յատկապէս Փարիզ գացած է՝ ներկայ ըլլալու համար ազգային հերոս Միսաք Մանուշեանի մահուան

Հայազգի Զօրավար
ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

25րդ տարեդարձի հանդիսութիւններուն։

Գիտակից իր պարտականութիւններուն՝ Զօրավարը այցելած է Անծանօթ Զինուորի գերեզմանին և ծաղկեփունջ մը զետեղած։

Այցելած է Ազգային հերոս Զօր. Անդրանիկի գերեզմանը, ինչպէս նաև նախկին կամաւորներու Միութեան նախարարութեան և ներկայ գտնուած իրեն ի պատիւ սարքուած կարգ մը ընդունելութիւններու։

ԳԱՆԱՏԱ

ՏԻԿԻՆ ԼԻԼԻ ԹԱՍՍՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ «ԱՄՍՈՒԱՆ ԿԻՆԸ» ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

Մոնրէալի Առեւտրական Սենեակի Կիներու Միութիւնը «Լա Փրէս» օրաթերթի կնոջական բաժնի վարիչ՝ Տիկին Լիլի Թասսօ Յովսէփեանը ընտրած է «Ամսուան կինը», կնոջական Մամուլի Միջազգ. Միութեան իր անդամակցութեան առիթով։ Տիկին Յովսէփեան յիշեալ Միութեան մէջ այսուհետև պիտի ներկայացնէ Գանատան։

Կանանց Միութիւնը՝ Մոնրէալի Րիտզվէր Թատրոնին մէջ մասնաւոր երեկոյթ մը սարքած է ի պատիւ Տիկին Թասսօ Յովսէփեանի։ Նոյն իրիկունը Մոնրէալի հեռատեսիլէն շահեկան տեսակցութիւն մըն ալ ունեցած են «Ամսուան կնոջ» հետ։

ՀԱԼԷՊԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, 15 Փետրուար 1969, երեկոյեան ժամը 9ին, Հալէպի Կիլիկեան Ճեմարանի բարեկամները, շրջանաւարտները ու համակիրները հաւաքուած էին «Գազինօ Սէպիլ»ի մէջ, միասնաբար տօնելու Կիլիկեան Ճեմարանի ի նպաստ սարքուած պարահանդէսը՝ Բարեկենդանի առթիւ։

500է աւելի բազմութիւն մը եկած էր միասին վայելելու, ինչպէս նաեւ օգնելու, խանդավառելու եւ խանդավառուելու Կիլիկեան կրթական մեծ հաստատութեամբ, եւ կրթական այն հաստատութեան նկատմամբ ունենալով նիւթական եւ բարոյական անհրաժեշտ կեցուածք. հաստատութիւն մը՝ որ ամբողջ 48 տարիներ, արաբական հիւրընկալ այս գաղութին մէջ ունեցած է նախախնամական մեծ դեր, դաստիարակելով հազարաւոր հայ մանուկներ, բարոյական բարձր սկզբունքներով եւ հայրենասիրական վսեմ գաղափարներով։

Ընկեր Ժան Տէր Գէորգեան կատարեց բացումը եւ վարեց պարահանդէսը, որ տեւեց մինչեւ առաւօտ։ Ձեռնարկը եղաւ աննախընթաց եւ արձանագրեց բարոյական մեծ յաղթանակ՝ ի նպաստ Կիլիկեան շրջանակին։

Սոյն ձեռնարկի յաջողութեան նպաստեցին Դպրոցասէր Կանանց Միութիւնը, Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան եւ Հայ Մարմնամարզական Միութեան զոյգ վարչութիւնները։

Օրուան հանդիսութիւնը իրենց խօսքերով ջերմացուցին եւ ներկաները խանդավառեցին ընկերներ Ռուբէն Տիրարեան, Վարդան Ծաղըքզեան եւ Պր. Գէորգ Ներսոյեան։

Հանելի անակնկալ մըն էր՝ պարահանդէսի ամենաշատ եւ խանդավառ պահուն Դպրոցասէր Կանանց Միութեան Վարչութեան կողմէ հրամցուած անուշեղէնը, Բարեկենդանի աւանդական Քէրէպիճը։

Առաւօտեան ժամը 6ին, իր փակման խօսքին մէջ Ընկեր Ժան Տէր Գէորգեան, Կիլիկեան Շրջանակի անունով շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք ջանք չէին խնայած ձեռնարկին յաջողութեան համար։ Մասնաւոր գնահատանքի արժանացան ընկերներ Հրանդ Մուրատեան, Յակոբ Թիւթիւնճեան եւ Օր. Հռիփսիմէ Մարգարեան, որոնք բացառիկ աշխատանք մը տարած էին՝ չխնայելով իրենց սուղ ժամերը։ Յատուկ գնահատանքի խօսք ուղղուեցաւ նաեւ Կիլիկեան Ճեմարանի ուսուցչուհիներուն, որոնք Օր. Լուսին Ռազբոյեանի գլխաւորութեամբ պատրաստած էին մեծ թիւով եւ շատ համակաւոր գլխարկներ։

Շնորհաւորելի են բոլոր աշխատողները եւ գնահատելի՝ կազմակերպողները։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՖՐԱՆՍԱ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՆԴԱԿԸ
ՏԻԱՐ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆԻ ՇՆՈՐՀՈՒԱԾ ՇՔԱՆՇԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք՝ թէ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, բարեհաճած է շնորհել Հ.Բ.Ը. Միութեան Եւրոպայի Շրջ. Կեդր. Յանձնաժողովի ժրաջան վարիչ—տնօրէն Տիար Սեդրակ Քարեանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի պատուանշանին Ա. կարգը, առ ի գնահատութիւն իր բազմամեայ բազմակողմանի ազգային ծառայութեանց։

Այս առթիւ, ստացուած Վեհափառին Սրբատառ Կոնդակը յանձնուած է Տիար Քարեանի, հայոց եկեղեցիին խորհրդարանին մէջ, հանդիսութեան մը ընթացքին՝ ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ Եւրոպայի և Փարիզի Առաջնորդ Գեր. Տ. Սերովբէ Ս. Արք. Մանուկեանի։

ԻՐԱՆ

ԸՆԿԵՐՆԵՐ Ս. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ ԵՒ Գ. ՏԱՐՕՆԻԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԹԵՀՐԱՆ

Հ.Մ.Մ. ՄԵՍԻՍ-ի նախագահ՝ ընկեր Սարգիս Սարգիսեան եւ Հ.Մ.Մ.ի Պատասխանատու-քարտուղար՝ ընկեր Գէորգ Տարօնի, 22 Փետրուար 1969 Շաբաթ օր, երեկոյեան ժամը 7ին, Փան-Ամերիքան ընկերութեան օդանաւով Պէյրութէն մեկնեցան Թեհրան, երկու օրուան այցելութեան համար։

Իրանի մայրաքաղաքին մէջ, ընկերներ Սարգիս Սարգիսեան եւ Գէորգ Տարօնի ընդունուեցան ԹԱՋ մարզական կազմակերպութեան նախագահ՝ Զօրավար Խոսրովանիի կողմէ։

Նոյնպէս, Թեհրանի մէջ, Հ.Մ.Մ.ի ղեկավարները մտերիմ հանդիպում ունեցան՝ պաշտօնական այցելութեամբ հոն գտնուող Հայաստանի Խորհրդարանի անդամ ու Հայկական Հեռագրական Գործակալութեան Տնօրէն՝ Պր. Արտաւազդ Խաչիկեանի հետ։

Ընկերներ Սարգիս Սարգիսեան ու Գէորգ Տարօնի, 24 Փետրուար 1969, Երկուշաբթի օր՝ առաւօտեան ժամը 8.30ին, դարձեալ ՓԱՆ ԱՄԵՐԻՔԱՆ ընկերութեան օդանաւով վերադարձան Պէյրութ։

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ՄԵԶԻ ՀԱՄԱՐ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

տուն մը շինել։ Հիմը դնելով տեւական և ժառանգական բարոյական կեանքի և պարտաւորութիւններու, դէպի իր ցեղը և դէպի մարդկութիւն։ Հայուհին կը նախընտրէ յաւէտ ամուրի մնալ, քան փորձի և չափու վրայ միութիւն մը կազմել, օր մը անխուսափելիօրէն դժբախտութեան յանգելու համար։

Մեր այն աղջիկները սակայն, որոնք կը մօտենան ամուսնութեան այն ակնկալութեամբ, որ աւելի ազատօրէն կրնան գոհացում տալ իրենց փափաքներուն՝ չարաչար կը սխալին։ Անոնք պէտք է պատրաստեն իրենց միտքը՝ ստանձնելու ծանր պարտականութիւնները, որոնք կաշկանդումներ ալ կը պարտադրեն իրենց՝ ինչպէս նաև պարտադրութիւններ ու պատասխանատուութիւններ։

Իրաւ է, որ արդիական տան մէջ անհետացած է այր մարդուն բացարձակ գերիշխանութիւնը և կնոջ գերութեան հասնող հլու հնազանդ կեցուածքը, բայց մեր տեսած դժբախտ միութիւններուն մէջ յաճախ այս մասին իրենց սխալ ըմբռնումով է որ զոյգեր կը կորսնցնեն իրենց երջանկութիւնը։ Ինչ լաւ կ'ըլլար՝ եթէ դասընթացքներ հաստատուէին ամուսնութեան պարտականութիւնը ուսուցանելու համար, մանաւանդ մեր այսօրուան սերունդին, որ պատրաստ որս մըն է շրջապատի խառնակ յորձանուտին։

Միշտ հիացեր եմ այն կորովի կիներուն, որոնք յոռի ընաւորութեան և վատթար ունակութեան տէր այրերու հանդէպ քաջաբար կը դիմադրեն իրենց խրոխտ կեցուածքով, ուր հնազանդութիւնը ստրկութեան հետ չէ շփոթուած։ Ճանչցեր եմ կին մը, որուն համար կ'ըսուէր թէ ներքին կեանքը լի էր դժբախտութիւններով, բայց երբ ան ընկերութիւններու մէջ կ'երևէր, ոչ միայն իր հոգեկան վիշտը չէր ցոլանար իր խաղաղ դէմքին վրայ, այլ կարծել կուտար իսկ՝ թէ իրմէ աւելի երջանիկ մէկը չկար, և ան վերջ ի վերջոյ իր համբերատար ոգիով, յաջողած էր զգաստութեան հրաւիրել իր բռնակալ ամուսինը և ընտրած էր միակ միջոցը.— Ընտանեկան սրբութիւնը չաղարտել։

Շատ կը խօսին ու կը գրեն մեր ազգապահպանման մասին, կ'առաջարկեն գիր ու գրականութիւն։ Գեղեցիկ են բոլոր առաջարկները, բայց թերի։

Պահեցէք հայ ընտանիքը, փրկեցէք հայ ընտանիք մը և դուք պահած ու փրկած կ'ըլլաք մեր ցեղը։

Լեզուն, գիտութիւնը, գրականութիւնը և անբաւ հարստութիւնը չէ դարերէ ի վեր թափառական ցեղը պահողը։ Այլ անոր ազգային աւանդութիւնը։

Այդ ընտանիքը մոլեռանդօրէն կապուած իր անցեալի սրբութիւններուն՝ որդւոց որդի կը ժառանգէ զայն ու կը փոխանցէ և կը միայ կանգուն՝ թէև խօսի ամէն լեզու բացի իրենինէն։

Միթէ պէտք չէ աշխատանքը այս ուղղութեամբ մեր մէջ, երբ միջավայրն ու խորթ ըմբռնումները իրենց աւերը կը գործեն, մինչ մենք նստած ենք ձեռնածալ։

Երբ այնքան շատ պարտադրութիւններ ունինք աղջկան և կնոջ հանդէպ և սակայն չունինք ոչ մէկ կազմակերպութիւն ու ծրագրուած աշխատանք անոնց համար։

ՀԱՑԿԱՆՈՅՇ Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
(Սան Տիէկօ)

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԻՆՔՆԱԳԼՈՒԽ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչ որ անհաւատալի կը թուէր մեզի՝ այժմ բոլորովին հաստատուած է, թէ Ամերիկահայ Ազգային-եկեղեցական Առաջնորդարանը ժամանակի ընթացքին յաճախ, իսկ այժմ ան ինքզինքը յայտնի կը դարձնէ որպէս երկու տեսակ գործունէութեան տէր հաստատութիւն մը,— մին՝ ծածուկ, իսկ միւսը՝ բացայայտ։

Բացայայտ գործունէութիւնը այն է, որ Առաջնորդական Դիւանը շարունակ մամուլի միջոցով տեղեակ կը պահէ տօնական օրերու արարողութիւնները, Պատարագները և այլ ծէսեր, որոնք արդէն ծանօթ են հաւատացեալներուն աւանդականօրէն։ Բայց Առաջնորդական Դիւանը լուռ կը մնայ միշտ այն որոշումներուն մասին, որոնք իր տարողութենէն վեր՝ ծանրակշիռ են, հայ անունը կ՛արատաւորեն վէճեր յարուցանելով, ինչպէս նաև անպատւ են մեր ազգային շահերուն։

Տարիներ առաջ՝ Թուրք դաշնակցական կառավարութեան նախագահ Ճելալ Պայար Ամերիկա այցելած էր։ Չենք գիտեր, թէ ի՛նչպէս անոր ի պատիւ զաղտնի ճաշկերոյթ մը տրուած էր, կամ որո՞ւ կողմէ, բայց Հայց. Եկեղեցւոյ Առաջ. փոխանորդը ներս սպրդած էր, նստելու համար Թուրք նախագահի կողքին։ Այս եղելութիւնը պարզող մեծադիր նկարն ալ զետեղուեցաւ Պոլսոյ օրաթերթի մը մէջ։ Այս մասին Առաջնորդական Դիւանը ոչ մէկ տեղեկութիւն տուաւ։

Ներկայիս ալ կայ մշուշի մէջ խարխափող արարք մը, որուն ծայրերը կամաց-կամաց կը տարածայնուին։ Այդ ալ Հայց. Եկեղեցին ապազգայնացնելու և զայն զուտ «քրիստոնէական» եկեղեցի մը դարձնելու մասին է։ Հայց. Եկեղեցին պէտք է խառնուի օտար քարոզչութեան խաժամուժին մէջ։ Ոմանք ալ ոլորապտոյտ ճանապարհներով իբրև թէ կ՛ուզեն պահպանել Հայց. Եկեղեցւոյ ինքնուրոյնութիւնը։ Չենք կրնար հասկնալ այս հակասական իրողութիւնը, որովհետև Առաջնորդական Դիւանը բացատրութիւն չունի ներկայիս։ Դուցէ կը սպասէ՝ հայ համայնքը դնելու համար կատարուած իրողութեան մը առջև։

Օրերս ուրիշ զաղտնի «գործունէութիւն» մը ամբողջ հրապարակ ելաւ։ Այդ՝ կուսակրօն վարդապետի մը անակնկալ և շռնդալից ամուսնութիւնն էր, որ վրդոված է համայն հաւատացեալներու հոգին և հայ մամլոյ սիւնակները։ Կուսակրօն ուխտեալ վարդապետը, առանց կարգաթող ըլլալու, պսակուած է իր պաշտօնակիցներուն կողմէ՝ եկեղեցւոյ խորանին առջև։ Պսակադրութեան արարողութիւնը կատարած են Առաջնորդին փոխանորդը և երեք քահանաներ՝ պատասխանատուութեամբ Առաջնորդ Սրբազանին։

Ուրկէ՞ ստացաւ Ամերիկահայոց Առաջնորդը այս իրաւասութիւնը կամ արտօնութիւնը։ Դիւանը դարձեալ լուռ կը մնայ ցարդ «դիւանագիտօրէն», որովհետև ո՛չ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը և ո՛չ ալ Ազգային-Եկեղեցական համաժողով մը այդպիսի օրէնք մը հաստատած են, որքան ալ այդ հաճելի ըլլայ...։

Ուրեմն, կատարուածը սոսկ օրինազանցութիւն մըն է՝ Հայց. Եկեղեցւոյ կարգն ու կանոնը խախտելու և զայն ամէն հովի խաղալիք դարձնելու համար։

Ահա թէ ինչո՞ւ Ամերիկահայոց Առաջնորդ Սրբազանը, փոխանակ պատուաւոր կերպով հրաժարեցնելու ամուսնութեան ծպտող վարդապետը, ինքնագլուխ կերպով զայն իր հովանաւորող գրկին մէջ կ՛առնէ։ Պատճառաբանութի՞ւն կ՛ուզէք։ Իբրև թէ վարդապետը ունեցաւ է եկեղեցականի ալ շատ պակաս կայ։ Ինչ կ՛արժեն, սակայն կղերականներու բազմութիւնները, որոնց մէջ կը պակսի ազգային-եկեղեցական հոգին, սէրը՝ հանդէպ հայ համայնքին, որ կը տառապի ձուլման հալեցնող կաթսային մէջ։

Կարծես թէ քիչ ըլլային եկեղեցւոյ տարիներու կրած տագնապները, կրօնականներ կան որ շփոթած իրենց տրուած ազատութիւններուն, մէկ մէկ «հերոս» դարձած կ՛արհամարհեն հայ ժողովուրդն ու ազգային եկեղեցին և անոր զուգընթաց կրթական ու մշակութային գործերը։

Հարկաւոր է ազգը միջոցառումներ հայ անիրաւ եկեղեցականները կարգի բերելու համար։

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Նիւ Եորք Ն. Ե.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 4 և Մայիս 18 գերբաւուած թուականներն են Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի համար։

Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի

ԹՂԹԱԿՑԻՆ

ՀՈԳԵԽՈՌՈՎ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ

Գահիրէի հայ գաղութը խառնակ հոգեվիճակ մը կը ներկայացնէ որուն պատճառն է մը ի վեր։ Պատճառ. Գալուստեան վարժարանի ճակատագիրը, որով իրենց իրաւունք տուած են անպաշտօն թէ պաշտօնական մարմիններ և անձեր։ Կարծէք չըլլար այստեղ Ազգային Իշխանութիւն, չըլլային այստեղ պաշտօնական մարմիններ, որոնց իրաւասութեան սահմանին մէջ կ՛իյնայ ազգին ճակատագրին տնօրինումը։

Եոր ցաւով կը հետևինք եգիպտահայ մամուլի էջերէն գրուած — յաճախ նո՛յն էջին վրայ — հակասական ազդերուն։ Էականն է ու կը մնայ գիտնալ՝ թէ ինչպէ՞ս մեր Ազգային Իշխանութիւնները թոյլ գտնուեցան՝ որպէս զի անպատասխանատու քայլեր առնուին, զանազան ձեռնարկներ ըլլան, կամ խորհրդակցական հաւաքոյթներու անուան տակ հետապնդուին մեզի անծանօթ նպատակներ, ինչպէս կը բացատրուի այդպիսի ժողովի մը մասին տրուած նկարագրականին մէջ, որ վերջերս երեւցաւ եգիպտահայ թերթի մը մէջ։

Կատարեալ թատերական ելոյթներ ունեցած են հանգամանք ունեցող կամ չունեցող անհատներ, որոնք զիրար հակասած են նոյն ժողովին մէջ, միևնոյն ատեն։ Այս բոլորը կ՛ըլլար Գալուստեան վարժարանի պատասխանատուներու բարեհաճ թոյլտուութեամբ, այլապէս ինչպէ՞ս բացատրել այն պարագան՝ թէ մեր Ազգ. Իշխանութիւնները որևէ լուր չեն ունեցած անցած դարձածէն ալ։

Բանի տակաւին ուշ չէ՝ կրնանք ըսել որ մեր Ազգ. Իշխանութեան պաշտօնական մարմիններո՛ւն կը մնայ վերջ մը տալ այս անիշխանութեան և ի կարգ հրաւիրել անոնք՝ որոնք այդպիսի հրաւէրի մը կարօտ են։

Գալուստեանի մասին վերջին խօսքը կ՛իյնայ ո՛չ թէ անցնող գացող մարմիններուն, այլ մեր Թեմական Ժողովին, երբ մեր ժողովուրդը ճակատագրական օրեր կ՛ապրի այսօր։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

ԹԷՈՏՈՍԻՍ ՓԻՇԻՐԻՏԻՍ

ԵՐԿԱՐԱՄԵԱՅ դաժան հիւանդութենէ մը ետք՝ Պուքրէշի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ իր մահկանացուն կնքեց Եգիպտոսի Յունական գաղութի տաղանդաւոր զաւակներէն մին, բանաստեղծ և հասարակական գործիչ Թէոտոսիս Փիշիրիտիսը։

Կիպրացի անուանի բանաստեղծը իր սկզբնական և բարձրագոյն կրթութիւնը ստացած էր Գահիրէի յունական և ապա ֆրանսական բարձրագոյն դպրոցներուն մէջ և ապա նուիրուած իր ժողովուրդի հոգերուն, ցաւերուն և յառաջդիմութեան ծանր աշխատանքներուն։ Անիկա իր յառաջդիմական և մարտական երգերովը հայրենասիրութեան հուրը հրահրեց սփիւռքի մէջ ապրող իր հայրենակիցներու սրտերուն մէջ։

Անբաժան էր Եգիպտոսի յոյն գաղութի յառաջդիմական շարժումէն և միշտ ղեկավար

(Շար. տես էջ 4)

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԺԱ–ԺԲ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԵԳԻՊՏՈՍԸ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ»

ՆՈՒՊԱՐ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Այն ժամանակ երկրի անուանական տէրը՝ խեղճացած Էլ-Մուսթանզիր խալիֆան՝ Եգիպտոս հրաւիրել տուեց Ագգայի (Ակր) անուանի կառավարիչ Պեդր-էլ-Ճեմալի Էլ-Արմանին (հայազգի), որ ժամանակին եղել էր արաբ իշխան Ճեմալ Էտ-տին Իպն-Ամմարի ճորտը։ Պեդր-էլ-Ճեմալին աչքի ինկաւ սիրիական պատերազմների ընթացքին, երկու անգամ նշանակուեց Դամասկոսի կառավարիչ, յաջող կերպով կռուելով Թուրքերի դէմ, որի հետեւանքով նա հանդիսացաւ Սիրիայում ամենաուժեղ իշխանութիւնն ունեցող զօրավարը։

Ո՞վ էր Պեդր-էլ-Ճեմալին։ Նա մահացել է 1094 Թուականին, եւ ըստ արաբ պատմիչներին՝ նա ապրել է շուրջ 80 տարի, մինչև խոր ծերութիւն, որով նա պէտք է ծնած լինի 1014ական Թուերին։ Պեդրը ծնունդով հայազգի էր, ինչպէս արաբ և եւրոպացի բոլոր պատմիչները (Իպն Խալլիքան, Մաքրիզի, Թաղրիբիրդի, Ապու Սալիհ էլ-Արմանի, Կասթոն Վիէտ, Սթանլի Լէյն-Փուլ և այլն) վկայում են։ Նա կամ Հայաստանում ծնած էր և փոքր հասակին մօր գրկից պոկուած՝ որպէս գերի հագարացիների հետ տարուած էր Սիրիա, ԺԱ դարի 20ական Թուերին, ինչպէս այդ ժամանակ տարւեցին բազմաթիւ հայ մանուկներ, եւ կամ հենց ծնած էր Սիրիայում, սիրելով Հայաստանից արտաքիների կողմից գերի տարուած մի հայ իշխանից կամ մի հայ չինականից։

Հայ և արաբ պատմիչները լռում են այն մասին։ Սակայն իր կենսագրութիւնը, արաբ բազմաթիւ պատմիչների (Մաքրիզի, Իպն Խալտուն, Իպն էլ-Աթիր և այլն) վկայութեամբ, ցոյց է տալիս իր հնարամտութիւնը երկրի ղեկավարման գործում, որ մենք գործ ունենք մի մարդու հետ, որ օժտուած է փայլուն կարողութիւններով, սակայն երբեմն էլ խիստ դաժան իր արիւնարբութիւններով։ Պեդր-էլ-Ճեմալին Թլպէտև ծնունդով հայազգի էր, սակայն քրիստոնեայ չէր։

Պեդր-էլ-Ճեմալին Սիրիայում իր դիրքն ու պաշտօնը ամրապնդելու համար ունէր իր անձնական բանակը, բաղկացած իրեն հաւատարիմ զօրականներից և զինուորներից, արաբ պատմիչներից ճանաչուած «ռումի» մակդիրով, որոնք շատ հաւանաբար հաւաքագրուած էին հենց նոյն ինքն Պեդրի հայրենակիցներից, այսինքն հայերից։ Ինքը ծագումով հայ էր, իրեն ամուր նեցուկ եւ հաւատարիմ պաշտպան էր, իր նեղ օրերին իրեն պաշտպանելու համար։ Նա իր անձին պաշտպանութիւնը գտնում էր իր հաւատարիմ պահակագնդում, որի մի մասը անկասկած բաղկացած էր հայերից (7)։

Էլ-Մուսթանզիր խալիֆայի դրութիւնը շատ վատ էր Եգիպտոսում։ Նա իր միակ փրկութիւնը տեսաւ Պեդրին հրաւիրելու մէջ Գահիրէ և երկրի ղեկավարութիւնը յանձնել այս մարդուն։ 1073 Թուականի վերջերին խալիֆան Պեդրին հրաւիրեց Եգիպտոս։ Իր երկրում կարգ ու կանոն մտցնելու եւ խալիֆաթը փրկելու ներքին խռովութիւններից և պաշտպանելու արտաքին թշնամիներից։ Պեդր տեղեակ լինելով երկրի կացութեան, պայման դրեց խալիֆային, իր հետ Եգիպտոս բերելու իր անձնական հաւատարիմ զօրագունդը։ Էլ-Մուսթանզիր հաճոյքով չէր որ կարող էր ընդունել այս պայմանը, սակայն իր երկրի ծանր կացութեան տխրողականութիւնից դրդուած, ընդունեց եղած առաջարկը, որով համաձայնուեց որ Պեդր էլ-Ճեմալին իր հետ Սիրիայից Եգիպտոս բերի իր հաւատարիմ զօրագունդը, որ բաղկացած էր շուրջ 3000 զինուորից։

Պեդր իր ծառայութեան մէջ առնելով այնպիսի զինուորներ, որոնց քաջութեան և հաւատարմութեան վրայ կարող էր անկասկած վստահել, մանաւանդ իր հայրենակից հայերին (8)։ Ինչպէս գրում է ֆրանսացի արաբագէտ պատմաբան Կասթոն Վիէտ, ձմեռ ժամանակ, 1073 Թուականի Դեկտեմբեր ամսին հարիւր նաւերով (9) դուրս է գալիս Սիրիայի Ագգա նաւահանգստից և ցամաք է ելնում Եգիպտոսի Դինիս և Տամիէտ նաւահանգիստներում։ Այնտեղ հաւաքելով տեղացի գլխաւոր վաճառականներին, մեծ գումարներ է առնում նրանցից փոխառինաբար, իր և իր զօրաբանակի պահպանման ծախսերի համար։ Ապա իր գնդի հետ յառաջանալով դէպի հարաւ, ոտնում է մայրաքաղաքին և իջեւանում Գահիրէից ոչ շատ հեռու Գալյուպում, որտեղից լուր է ուղարկում երկրի խալիֆային, որ ինքը Գահիրէ չի մտնելու մինչև որ խալիֆան ձերբակալել չտայ էմիր Պալտակուշին (10), որ բռնանում էր էլ-Մուսթանզիրի վրայ։ Այս վերջինս Պալտակուշին բանտարկել տալուց յետոյ, Պեդր-էլ-Ճեմալի էլ-Արմանիին պաշտօնապէս հրաւիրում է Գահիրէ, երկրի կառավարութիւնը իրեն յանձնելու համար։ Քաղաքում քիչ մարդիկ միայն գիտէին Պեդրի գալստեան մասին։ Այս կացութեան մէջ պաշտօնապէս մայրաքաղաք մտնելուց յետոյ առաջին օրը տեղացի էմիրները հիւրասիրեցին Պեդրին, քաղաքավարական օրէնքի համաձայն։ Էլ-Ճեմալին էլ իր կարգին մի օր քաղաքի մեծամեծներին իր տունը ճաշկերոյթի հրաւիրեց։ Հրաւիրեալները լաւ ուտելուց և խմելուց յետոյ, Պեդր իր հաւատարիմ զօրագունդին նախապէս հրաման տրւած լինելով՝ որոշեալ ժամին իր դաժան հրամանը գործադրելու, կէս գիշերից յետոյ մինչեւ առաւօտեան ժամերը, իր զօրքի միջոցով խորամանկօրէն սպաննել տուեց (11) երկրի էմիրներին, մեծամեծներին և ղեկավարներին, որոնք իրենք էին ստեղծել տուել խառնակ վիճակը երկրում, իրենք էին արտեւստական թանկութիւն առաջացրել շուկաներում, սպեկուլեացիայի, ժողովրդին կողոպտելու և հարստութիւն դիզելու նպատակով։ Եւ երբ Գահիրէի վրայ յաջորդ առաւօտը լուսացաւ, ինչպէս Մաքրիզին է գրում, կարելի է ասել, որ Եգիպտոսի մեծամեծների մի ստուար խումբ մի գիշերում մահացաւ արեան ճապաղիքի մէջ, դաժան կերպով (12)։ Այսպիսով ոչ միայն էլ-Մուսթանզիր խալիֆայի կեանքը և ապահովութիւնը փրկուեց, այլ նաև ազատ շունչ քաշել սկսեց եգիպտական Ֆաթիմեան դինաստիայի 3րդ խալիֆան։

Ապա Պեդրը ցրեց և պաշտօնից հեռացրեց սեւամորթների, Թուրքերի եւ բերբերների զօրքերը. եւ սրանց տեղը առաջ քաշեց եւ պաշտօնի կոչեց իր զօրագնդի անդամներին, որոնց մէջ կային մեծ թւով հայեր։ Ֆրանսիացի պատմաբան Կասթոն Վիէտ հաւանական է գտնում նոյնիսկ, որ սրանց մէջ կային իրենց քրիստոնէական կրօնը պահած հայեր, որովհետև նրանց ընկերանում էր քրիստոնեայ մի հայ հոգեւորական (պատրիարք) (13)։

(Շար. 3)

(7) Gabriel Hanotaux «Histoire de la Nation Egyptienne», Tome IV, Paris, par Gaston Wiet, page 247.

(8) Նոյն տեղում, էջ 246

(9) Նոյն տեղում, էջ 248

(10) Նոյն տեղում, էջ 248

(11) Նոյն տեղում, էջ 248

(12) Գէորգ Մարլեան, «Ականաւոր հայեր Եգիպտոսի մէջ», Գահիրէ, 1947 թ., էջ 24—25, գրեց Մաքրիզի։

(13) Gabriel Hanotaux «Histoire de la Nation Egyptienne», Tome IV, Paris, par Gaston Wiet, page 248

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

27 ՄԱՐՏ 1969

ՏԱՐԲԵՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ՇԱԲԱԹԸ ՔԱՆԻ՞ ԺԱՄ Կ'ԱՇԽԱՏԻՆ

Ժամանակակից արդիւնաբերութեան և ճարտարարուեստի ընկերնուորութեան շրջանին՝ ստցիալիզմի մեծ տեսաբաններ Մարքսի և Էնկելսի օրով՝ աշխատաւոր մը իր օրուան մեծագոյն մասը աշխատանքով կ'անցընէր, երբեմն հասնելով օրական մինչև 16 ժամի։

Աշխատանքը խիստ տաժանելի էր։ Մինչև իսկ տասը տարեկանէն վար տղոց աշխատանքը յուզիչ տեսարան կը պարզէր։

Հետզհետէ լայն արշաւներ կազմակերպուեցան և սոցիալիստական գաղափարներով տոգորուած մարդիկ, տարբեր երկիրներու խորհրդարաններէն ներս աստիճանաբար նուազեցուցին բանուորի աշխատանքային ժամը։ Նախ սկսան օրական 12 ժամ աշխատիլ և ապա 10 ժամ։ Բազմաթիւ յառաջադէմ երկիրներու մէջ ներկայիս աշխատաւորները կ'աշխատին շաբաթը հինգ օր և օրական՝ 8 կամ 6 ժամ (ծանր կամ թեթև աշխատանքին համաձայն)։ Խորհրդային Միութեան մէջ շաբաթավերջի և կամ տօնական օրերը նախորդող օրերուն աշխատաւորները սովորականէն երկու ժամ նուազ կ'աշխատին։

Նոր կազմուած վիճակագրութիւններու հիման վրայ՝ 1968 թըւականին տեսնուած է շաբաթական աշխատանքային ժամերու որոշ նուազում մը։ Ստորև կուտանք շաբաթական աշխատանքային ժամերու դրութիւնը կարգ մը երկիրներու մասին.—

Արեւմտեան Գերմանիա՝ 46.6 ժամ, Գանատա՝ 40.6, Բրիտանիա՝ 46.3, Իտալիա՝ 48.7, Հոլանտա՝ 48.8, Ճափոն՝ 49.8, Հնդկաստան՝ 48, Խորհրդային Միութիւն՝ 38, Ֆրանսա՝ 44.5։

ԱՇԽԱՐՀԻ ՉՈՐՍ ԾԱԳԵՐԷՆ

ՊՐԱԶԻԼԻԱԿԱՆ «Սան Փաուլօ» քաղաքի բնակիչներէն մէկը, աննախընթաց երեկոյթ մը կազմակերպեց, հրաւիրելով իր հարազատներն ու սրտամօտ բարեկամները։ Մինչև առաւօտ տեւող այս երեկոյթը, որուն ընթացքին գինիի ու գարեջուրի բաժակները անընդհատ կը դատարկուէին, կազմակերպուած էր Նազի Ֆէլիքէնի (այս էր պրազիլիացիի անունը) կողմէ այն պատրուակով՝ որ անիկա վերջապէս յաջողած էր իր տան մէջ հեռաձայն մը դասաւորել։ Զարմանալին այն է, որ Նազի ասկէ 23 տարիներ առաջ ներկայացուցած էր իր խնդրագիրը հեռաձայն մը ունենալու համար։

Ինչպիսի՜ համբերութիւն։

***

ՍՊԱՆԻՈՅ մայրաքաղաք Մատրիտի մէջ, «աշխատանքային» (իմա գողութեան) հիանալի յաջողութիւններ ունէր հիպնոզ գող մը։ Իր անբախտ զոհերը սրճարաններու սանդխամատներու վրայ Մորփէոսին յանձնելէ յետոյ, աւազակը սրտամօտ խօսքերով անոնց թղթադրամներն ու դրամապանակները կը պահանջէր...

Ուրախ էր իր աշխատանքային սխրագործութիւններով։ Եւ ամէն ինչ պիտի ընթանար յաջող, եթէ (ա՜խ եթէ այս եթէները չըլլային) իրեն զոհը չի հանդիսանար ուրիշ հիպնոզ մը, բայց պատուաւոր։

Հիպնոզը՝ հիպնոզ-գողին թէև ուշ՝ բայց առաջնորդեց երկաթեայ վանդակորմի պարոյրին մէջ...

***

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ հիանալի մրցանիշի մը հասաւ Անգլիացի Րորի Գլեքուէլը, թմբկահարութեան շարունակական մրցումներուն մէջ։ 47 ժամ և 35 վայրկեան վերեւի անգլիացին «անխընայօրէն խփեց» իր անմեղ թըմբուկը...։ Նոյն ժամերուն մօտաւորապէս 50 մոթոցիկլներ առանց խլարարներու լարուած էին իրեն շուրջը։ Թէև ան տիրացաւ համաշխարհային մրցանիշին, բայց եւ այնպէս՝ իր ելոյթէն անմիջապէս յետոյ շտապ օգնութեան ինքնաշարժներով առաջնորդուեցաւ հիւանդանոց...

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Միլան

ԹԵՈՏՈՍԻՍ ՓԻԵՐԻՏԻՍ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

դեր մը ունեցաւ այնտեղ։ Իր օրինակելի և նուիրական կեանքով տեղւոյն յոյն համայնքը առաջնորդեց յետադիմութեան անգլիական իմփերիալիզմի կամակատար Ֆարուքի դէմ մղուած պայքարներուն։

Համաշխարհային 2րդ աշխարհամարտի դժուարին օրերուն, անիկա գտնուեցաւ հակաֆաշիստական պայքարի առաջամարտերուն մէջ և այդ իսկ յանցանքով աքսորուեցաւ Ֆարուքի հրամանով։

Փիէրիտիսը՝ գրական եռուն գործունէութիւն մը ունեցած է Եգիպտոսի մէջ։ Վաղ հասակէն սկսած է գրել բանաստեղծութիւններ Աթէնական, Կիպրական և Աղեքսանդրիոյ Հելլէնական թերթերուն մէջ։ 1942–46թ. Աղեքսանդրիոյ մէջ հիմնեց «Էլլին» հանդէսը, վարելով միաժամանակ «Հորիզոններ» հրատարակչութեան տնօրէնութիւնը։

1946թ. Եգիպտոսէն աքսորուելով, գնաց Կիպրոս և յետոյ Ֆրանսա, ուր տասը երկար տարիներ ապրեցաւ իր կողակիցին՝ Ալեքսանտրա Բուչուպուլի հետ։ Այցելեց Ռումանիա և նորէն Կիպրոս։ Անիկա անդամակցած էր Կիպրոսի յոյն յառաջդիմական կուսակցութեան՝ «AKEV»ին։

1966թ. կորսնցուց իր սրտահատորը, երբ արդէն ինքն ալ հիւանդ էր։

Փիէրիտիսի մահով կիպրացիներն ու համայն Յունաստանը կը կորսնցնէ իր արժանաւոր զաւակը, սիրելի բանաստեղծը և յառաջդիմութեան աննըկուն մարտիկը։

ՅՈՎՀ. ՅՈՒՇԻԿ

Ազատագրկուած Յունաստան

Ծ. Խ. Բանաստեղծ Փիէրիտիսը ունի մօտաւորապէս 25 հատորներու գրական ժառանգութիւն մը։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆրանսայի Շրջանի Վարիչ Մարմինը կուգայ իր խորին ցաւակցութիւնները յայտնել՝ Այրի Տիկին Ա. Գմբէթեանի և իր աղջկան, իրենց ամուսնոյն և հօր՝ Ընկեր Արտաշէս Գըմբէթեանի յանկարծական մահուան տխուր առթիւ։

Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Ֆրանսայի Շրջ. Վարիչ Մարմին

ՍԻՐՈՅ ԾՆՈՒՆԴԸ

Սէրը՝ անհատներ, ընտանիքներ, բարեկամներ, նոյնիսկ ազգեր իրարու միացնող գերբնական ուժն է։ Անոր բացակայութիւնը քայքայում է ընտանեկան բոյնին, խզումը բարեկամութեան և աւերումը միջազգային խաղաղութեան։

Սէրը հիմնաքարն է տիպար ընտանիքներու, ոսկի շղթան ոչ միայն ազգականներ և բարեկամներ իրարու միացնող, այլև զօրաւոր ազդակն է համայն մարդկութիւնը միախմբելու։

Սէրը բազմերեսեալ ազդեցութիւն մըն է. եթէ երբ մեզր ճաշակելու ըլլաս՝ անոր դառնութիւնը կը զգաս, եթէ ձեռքդ երկարես երբ վարդ բռնելու՝ մատներդ կ'արիւնին անոր փուշերէն, եթէ վայելել կ'ուզես զայն երբ կենսատու արև՝ յուսախաբ կ'ըլլաս...։

Յաճախ այս հակասութիւնները կը քայքայեն ընտանիքներ, կը խզեն բարեկամական կապեր, նոյնիսկ ազգ ազգի դէմ լարելով կեանքը կը վերածեն լափիւրինթոսի։

Այս անբաղձալի վիճակը արգիլելու միակ միջոցն է սնուցանել զայն իր մասնայատուկ սընունդներով. համբերութիւն, ներողամտութիւն և զոհողութիւն, առանց այս կենսահի թերուն՝ սէրը կը մահանայ։

Մայրը՝ մարմնացումն է սիրոյ և զայն սնուցանող յատկութեանց։ Ան մոմն է որ կը վառի, կը հատնի իր լոյսը տալու իր ընտանիքին, որուն հացն ու ջուրն է, մանաւանդ օդը, և առանց անոր ընտանիքը կը չքանայ։

Սակայն դժբախտաբար այսօրուան զաւակը փուշն է խրուած այդ մարմնացեալ սիրոյ կողը։

Այսօր, աշխարհ ամէն բանէ աւելի պէտք ունի սիրոյ։

ՄԵՂՈՒ

Աղեքսանդրիա

ՀԱՅՐԵՆԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ ԱՄՆ-Ի ՄԷՋ

(Շար. Ա. էջէն)

Հուրկատա, ուր կը հանգստանան երեք օրեր Կարմիր Ծովի ափին։

Լուքսորէն գալով՝ անոնք Երկուշաբթի, 7 Ապրիլ, կ.ա. ժամը 9.30ին կը ժամանեն Գահիրէի շոգեկառքի կայարանը և կրկին կ'իջևանեն «Գոնթինենթալ» պանդոկը։ Երեքշաբթի, 8 Ապրիլ, կէսօրին Գահիրէի միջազգային օդանաւակայանէն թռիչք կ'առնեն դէպի Մոսկուա և անկէ Երեւան։

Բարի գալուստ և բարի վերադարձ կը մաղթենք մեր սիրելիներուն։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Պարզ փոստ	օդային փոստ
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուտանի «	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի «	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ «	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի, Գանատայի, Աւստրալիոյ եւ այլ երկիրներու բաժանորդներէն	7 տոլար կամ 3 Սթերլին	

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք դարդ չեն ղրկած իրենց բաժնեգինը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը։ Ձեր կամ մանտա-փոստ գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունին եւ ուղարկել փոստարկղ թիւ 2111, Գահիրէ, Ս.Մ.Հ.։